

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

Journal of MCU Nakhondhat

P-ISSN: 2586-923X ปีที่ 7 ฉบับที่ 7 (กรกฎาคม 2563)

E-ISSN: 2630-0362 Vol.7 No. 7 (July 2020)

💧 วัตถุประสงค์

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษาในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การจัดการสาธารณสุข การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และมีใช้ความรับผิดชอบของวารสาร คณะบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

◆ ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ.,ดร.

พระราชปริยัติกวี, ศ.,ดร.

พระเทพปัญญาสุธี

พระสุวรรณเมธาภรณ์, ผศ.,ดร.

พระราชปริยัติมุนี, ผศ.,ดร.

พระมหาสมบุญญ์ วุฑฒิกโร, ดร.

◆ บรรณาธิการบริหาร

พระครูอรุณสุตาลังการ, รศ.,ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

◆ หัวหน้ากองบรรณาธิการ

พระครูวินัยธรสุรียา สุริโย, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

◆ กองบรรณาธิการ

พระครูสิทธิธรรมาภิรัต, ผศ.,ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาศไศกราช

พระครูโฆษิตวัฒน์านุกุล, ผศ.,ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ศาสตราจารย์ ดร.ครองชัย หัตถา

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สีบพงษ์ ธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาศไศกราช

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบุญญ์ บุญโท

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา แก้วหล้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณิศภาพรรณ คูวิเศษแสง

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนิศร ยืนยง

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณภัทร์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร สุขแสน

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ดร.มุกดาวรรณ พลเดช

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ดร.อุทัย เอกสะพัง

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ดร.มะลิวัลย์ โยธารักษ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

นางสาวปัญญาดา จงละเอียด

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายธีรวัฒน์ ทองบุญชู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระมหาศักดิ์ดีดา สิริเมธี

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ

พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี

พระมหาอนุชิต อนนตเมธี

นายอภิรักษ์ คำหารพล

นางสาวทิพย์วรรณ จันทรา

◆ ฝ่ายกฎหมาย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฉัตตมาศ วิเศษสินธุ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

◆ ออกแบบปก

นายวินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา

◆ จัดรูปเล่ม

พระบุญญฤทธิ์ ภาททจารี

◆ พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์. 075-466-031, แฟกซ์. 075-446-676

◆ เจ้าของ

สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

เลขที่ 3/3 หมู่ที่ 5 ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร. 086-4345903 แฟกซ์. 075-340-042 E-mail: suriya.sur@mcu.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้ เป็นฉบับที่ 6 ประจำปีพุทธศักราช 2563 วารสารก้าวเข้าสู่ปีที่ 7 ได้รับการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพวารสาร จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้มีมาตรฐานอยู่ในกลุ่มที่ 2 (จนถึง 31 ธันวาคม 2564) เพื่อรักษาคุณภาพของวารสารให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารมหาจุฬานาครทรรค์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 7 นี้ประกอบด้วย บทความวิชาการ 4 เรื่อง บทความวิจัย 26 เรื่อง ในเล่มนี้ มีบทความที่น่าสนใจ ได้แก่ การพัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ โดย ณฤทธิ จิ่งสมาน, นิคม ลนขุดทด, สุธเชษฐ์ วงศ์ชัยประทุม และสุชาติ ดุมนิล ซึ่งบทความฉบับนี้ได้กล่าวถึงการพัฒนาแอปพลิเคชันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ โดยใช้เครื่องมือในการสร้างแอปพลิเคชัน คือ 1) Rational Rose 7.0.0 2) Workbench 8.0.19 3) Navicat Premium 15 4) Android studio – 3.1.0 5) Android version 7.1.1 6) Android emulator 7) ProGuard 6.2.2 8) Gradle Plugin – 3.0.3 9) JDK Java Platform SE 13.02 10) Smartphone 11) Sublime Text Editor Tool version – 3.1.1 โดยสร้างแอปพลิเคชัน 8 แอปพลิเคชัน คือ 1) สถานที่ท่องเที่ยว จัดแยกเป็นหมวดหมู่ เช่น สถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยววิถีชุมชน เป็นต้น 2) ที่พัก มีข้อมูลที่พักหรือโรงแรม นำเสนอโรงแรม ที่พักให้หลากหลายตามพื้นที่ท่องเที่ยว 3) ร้านอาหาร มีข้อมูลร้านอาหาร เป็นร้านอาหารทั่วไปและร้านอาหาร ฟันถิ่น เป็นที่นิยมของคนทั่วไป 4) ข้อมูลจังหวัดสุรินทร์ มีประวัติและข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสุรินทร์ 5) แหล่งบันเทิง มีข้อมูลแหล่งบันเทิง หรือ สถานที่ท่องเที่ยวเวลากลางคืน 6) เบอร์โทรฉุกเฉิน มีข้อมูลเบอร์โทรที่สำคัญ เช่น เบอร์สถานีตำรวจ เบอร์โรงพยาบาล เบอร์กู้ภัย 7) ปฏิทินกิจกรรม มีปฏิทินกิจกรรมของจังหวัดสุรินทร์ และ 8) ทริปการเดินทาง มีข้อมูลประกอบการวางแผนการเดินทางโดยใช้แผนที่จาก Google Map ซึ่งการพัฒนาแอปพลิเคชันดังกล่าว มีประสิทธิภาพร้อยละ 100 และพบว่าแอปพลิเคชันทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพร้อยละ 96 นอกจากนี้ผู้ใช้งานยังมีความพึงใจในแอปพลิเคชันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการทำงานของแอปพลิเคชัน ด้าน

ความทันสมัยของแอปพลิเคชัน ด้านกราฟิกของแอปพลิเคชัน และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของแอปพลิเคชัน และตอบสนองการใช้งานของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

กองบรรณาธิการวารสารมหาจุฬานาครทรรคน์ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้ หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

พระครูอรุณสุตาลังการ, รศ.ดร.

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ (ก)

บทบรรณาธิการ (จ)

บทความวิชาการ : Academic Article

การเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน 1
POLITICS AND POLITICAL PARTICIPATION OF THE PEOPLE
อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า

พุทธธรรมกับการพัฒนาจิตอาสาสมัครนักเรียนในศตวรรษที่ 21 12
BUDDHADHAMMA AND THE DEVELOPMENT OF VOLUNTEER SPIRIT FOR STUDENT
IN THE 21ST CENTURY
พิทยธิดา พิทยสกุล, รัชณี จรุงศิริวัฒน์ และละเอียต จงกลณี

รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ในประเพณีบุญบั้งไฟ 25
POLITICAL SCIENCE AND PUBLIC ADMINISTRATION IN ROCKET FESTIVAL
ณรงค์ ภูเยี่ยมจิตร และเกียรติศักดิ์ ลาภสาร

ความเสมอภาคทางสิทธิมนุษยชนกับสิทธิการได้รับค่าตอบแทนของผู้เสียหาย 39
ในคดีอาญา
EQUALITY OF HUMAN RIGHTS AND THE RIGHTS TO RECEIVE THE COMPENSATION
OF CRIMINAL VICTIMS
วิชาญ เครือรัตน์

บทความวิจัย : Research Articles

ผลการใช้วิธีสอนแบบพาโนรามา ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อความสามารถ 56
การอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความภาษาไทย ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสระใคร จังหวัดนครศรีธรรมราช
THE EFFECTS OF USING PANORAMA TEACHING METHOD TOGETHER WITH
GRAPHIC MAPPING TECHNIQUE ON THAI LANGUAGE INTERPRETIVE READING
ABILITY AND CONCLUSION WRITING ABILITY OF PRATHOM SUKSA IV STUDENTS
AT WAT SRAKRAI SCHOOL IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE
รุ่งทิวา ฉิมกุล, สุวรรณีย์ ยะทะกร และอภิรักษ์ อนุษะมาน

สารบัญ (ต่อ)

- การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศูนย์
เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2** 73
- ENVIRONMENT MANAGEMENT FACILITATING STUDENT LEARNING OF THE
SCHOOLS IN NONGBOONMAK EDUCATIONAL QUALITY DEVELOPMENT NETWORK
CENTER 2 UNDER THE NAKONRACHASIMA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE 2
- อภิบาล สุวรรณโคตร และสมหญิง จันทุไทย*
- ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับ
ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนา
คุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2** 87
- THE RELATIONSHIP BETWEEN SCHOOL ADMINISTRATORS' LEADERSHIP AND
TEACHERS' JOB SATISFACTION IN THE NONGBOONMAK 2 NETWORK OF
EDUCATION DEVELOPMENT CENTER THE OFFICE OF NAKHONRATCHASIMA
PRIMARY EDUCATION AREA 2
- ชโรบล ฉียงกลาง และสมหญิง จันทุไทย*
- ผลกระทบของกระแสเงินสดและคุณภาพงานสอบบัญชีที่มีต่อการจัดการกำไร
ผ่านรายการคงค้างของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย:
กรณีศึกษา กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง** 105
- THE IMPACT OF CASH FLOW AND AUDIT QUALITY AFFECTING PROFIT
MANAGEMENT THROUGH ACCRUAL TRANSACTION OF LISTED COMPANIES IN THE
STOCK EXCHANGE OF THAILAND: A CASE STUDY PROPERTY & CONSTRUCTION
INDUSTRY
- ยุวดี วงศ์แวงน้อย*

สารบัญ (ต่อ)

การพัฒนาโปรแกรมสร้างเสริมสมรรถนะครูภาษาอังกฤษด้านการสอนอ่าน ออกเสียง และสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ (Phonics) สำหรับ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 THE DEVELOPMENT OF ENGLISH TEACHER TRAINING PROGRAM TOWARDS TEACHING BASIC READING AND SPELLING BY THE USE OF PHONICS INSTRUCTION IN SCHOOLS UNDER THE YASOTHON PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2 <i>ฉัตรพิมล เนติวัชรเวช และกาญจน์ เรืองมนตรี</i>	120
รูปแบบการเสริมพลังอำนาจชุมชนในการป้องกันโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ THE COMMUNITY EMPOWERMENT MODEL FOR DENGUE HEMORRHAGIC FEVER PREVENTION IN SAM SUAN SUB – DISTRICT, BAN THAEN DISTRICT, CHAIYAPHUM จิติพร บำรุงราษฎร์ และสงครามชัยย์ ลีทองดีศกุล	132
การพัฒนาแนวทางการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 THE DEVELOPMENT GUIDELINES OF CONFLICT IN SCHOOL UNDER THE OFFICE OF BURIRAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 2 <i>สัญลักษณ์ หล่อประโคน และธรินธร นามวรรณ</i>	144
การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 DEVELOPING GUIDELINES FOR RISK MANAGEMENT OF BUDGET IN THE SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 25 <i>มัทนียา เพ็ชรนอก และธรินธร นามวรรณ</i>	157
แนวทางการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 THE GUIDELINES FOR SCHOOL – BASED MANAGEMENT IN SCHOOLS UNDER KALASIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2 <i>นายปฎิญา ศรีสุข และสุวัฒน์ จุลสุวรรณ</i>	170

สารบัญ (ต่อ)

<p>การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4</p>	<p>184</p>
<p>THE GUIDELINE DEVELOPMENT FOR THE EDUCATIONAL MANAGEMENT OF THE BASIC EDUCATIONAL INSTITUTION COMMITTEES UNDER NAKHON RATCHASIMA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4</p>	
<p><i>ธัญญภัทร์ เทียนธนาทิพย์ และธรินธร นามวรรณ</i></p>	
<p>การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครราชสีมา เขต 7</p>	<p>198</p>
<p>DEVELOPING THE GUIDELINE OF THE EFFECTIVE ACADEMIC ADMINISTRATION EFFECTING OF THE SCHOOLS UNDER NAKHON RATCHASIMA OFFICE OF PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 7</p>	
<p><i>ชนิสรา ชุมวงศ์ และธรินธร นามวรรณ</i></p>	
<p>พฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ใน อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี</p>	<p>213</p>
<p>BEHAVIOR IN USING ANTIBIOTICS OF VILLAGE HEALTH VOLUNTEERS DOEMBANANGBUAT DISTRICT SUPHANBURI PROVINCE</p>	
<p><i>วรวิทย์ นุ่มดี</i></p>	
<p>ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการรู้เรื่อง คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง ภาคตัดกรวย</p>	<p>229</p>
<p>RESULTS OF CONDUCTING LEARNING ACTIVITIES BASED ON THE CONSTRUCTIVIST THEORY TO ENHANCE MATHEMATICAL LITERACY FOR MATHAYOMSUKSA 4 STUDENTS IN CONIC SECTION</p>	
<p><i>ภัทราพร สุครักษ์ และมนตรี ทองมูล</i></p>	
<p>การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 33</p>	<p>246</p>
<p>ADMINISTRATIVE GUIDELINE DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTES BASED ON GOOD GOVERNANCE FOR SCHOOLS IN THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA ZONE 33</p>	
<p><i>พงศ์ศิริ พวงศรีเคน และธัชชัย จิตรนันท์</i></p>	

สารบัญ (ต่อ)

แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำเรียนร่วมโดยใช้ทฤษฎีเชิงระบบ GUIDELINES FOR THE MANAGEMENT OF THE CORE SCHOOLS BY USING SYSTEMATIC THEORY <i>จุฑาภรณ์ ธนทวีศิลป์, วจี ปัญญาใส และสุมิตา โรจนนิตติ</i>	259
ผลของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยวิธีการสะท้อนคิดต่อการตระหนักรู้ในตนเองในนักศึกษาพยาบาล THE EFFECTIVE OF A REFLECTION LEARNING MODEL ON SELF-AWARENESS IN NURSING STUDENTS <i>ภาวดี เหมทานนท์ และอมราวลี อัมพันศิริรัตน์</i>	275
การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 THE DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTION MANAGEMENT GUIDELINES BASED ON GOOD GOVERNANCE PRINCIPLES FOR SCHOOLS UNDER THE SURIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3 <i>ศุภณัฐ กุมภาว และธัชชัย จิตรนันท์</i>	289
การพัฒนาแนวทางการระดมทุนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 DEVELOPING THE GUIDELINES FOR SCHOOL FUND RAISING UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 27 <i>บุญส่ง จอมหงษ์ และกาญจน์ เรืองมนตรี</i>	304
ความเต็มใจจ่ายในด้านบริการนันทนาการของบึงแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น WILLINGNESS TO PAY FOR RECREATIONAL USES IN KAENNAKORN LAKE, KHON KAEN PROVINCE <i>ศิโรรัตน์ ประศรี และสมหมาย อุดมวิทิต</i>	319
การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 DEVELOPMENT ON ENHANCING MOTIVATION WORK PERFORMANCE OF THE TEACHER AT YASOTHON PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1 <i>หนึ่งฤทัย สายเมฆ และธัชชัย จิตรนันท์</i>	332

สารบัญ (ต่อ)

<p>การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา</p>	345
<p>DEVELOPING GUIDELINES TO ENHANCE CURRICULUM AND LEARNING MANAGEMENT COMPETENCY OF TEACHERS UNDER THE OFFICE OF VOCATIONAL EDUCATION IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE</p>	
<p><i>นภาพร จำเมืองฮาม และพรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ</i></p>	
<p>การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27</p>	360
<p>THE DEVELOPMENT GUIDELINES TO TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 27</p>	
<p><i>ประชา โสภณนา และสินธวา คามดิษฐ์</i></p>	
<p>ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยสูงอายุโรคความดันโลหิตสูง งานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลระโนด</p>	373
<p>FACTORS PREDICTING WITH SELF – CARE BEHAVIORS IN HYPERTENSIVE AGINGS IN OUT – PATIENT DEPARTMENT RANODE HOSPITAL</p>	
<p><i>ลักษณา หัสตินทร์</i></p>	
<p>การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1</p>	387
<p>THE DEVELOPMENT OF STEM EDUCATION LEARNING ACTIVITIES TO ENHANCE PROBLEM SOLVING THINKING ABILITY FOR MATHAYOMSUKSA 1</p>	
<p><i>อภิญา ลิงห์โต</i></p>	
<p>ศึกษาวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในสังคมพหุวัฒนธรรมชุมชนคลองขวาง ตำบลคลองขวาง อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา</p>	399
<p>AN ANALYTICAL STUDY OF THE USE OF BUDDHIST PRINCIPLE IN THE MULTICULTURAL SOCIETY OF KHLONG KWANG COMMUNITY KHLONG – KWANG SUB – DISTRICT NATHAWEE DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE</p>	
<p><i>จันทร์รุ่ง เขียวบุญจันทร์, พระครูโกศลอรธกิจ และอุทัย เอกสะพัง</i></p>	
<p>การพัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์</p>	410
<p>DEVELOPING APPLICATION FOR TOURISM INDUSTRY OF SURIN PROVINCE</p>	
<p><i>ณฤทธิ์ จิ่งสมาน, นิคม ลนชุตทต, สุรเชษฐ์ วงศ์ชัยประทุม และสุชาติ ดุมนิล</i></p>	
<p>คำแนะนำสำหรับผู้เขียน</p>	๖

การเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน*

POLITICS AND POLITICAL PARTICIPATION OF THE PEOPLE

อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า

Apinya Chatchorfa

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: brother_dol@hotmail.com

บทคัดย่อ

การเมืองเป็นเรื่องของความรู้สึกนึกคิดที่อยู่ในจิตใจของบุคคล และความรู้สึกนึกคิดนี้เป็นแนวทางหรือรูปแบบหรือมาตรฐานของแต่ละบุคคลที่จะใช้ในการประเมินเหตุการณ์หรือการรับรู้ทางการเมืองของบุคคลนั้น และการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งสิทธิและหน้าที่ของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองตามช่องทางและกระบวนการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดไว้ ซึ่งหากประชาชนมีความเข้าใจในกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองพร้อมทั้งตื่นตัวเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นก็จะส่งผลต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย ซึ่งในประเทศไทยที่มีการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ได้ยอมรับกันทั่วไปว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่งในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยตามคำนิยามของ อับราฮัม ลินคอล์น อดีตประธานาธิบดีของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น หมายถึง การปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ซึ่งอำนาจสูงสุดหรืออำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนโดยประชาชนทำหน้าที่ในการปกครองตนเองโดยตรง แต่ในทางปฏิบัตินั้นไม่สามารถกระทำได้ จึงเกิดรูปแบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Government) โดยประชาชนเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนในการกำหนดผู้ปกครอง (รัฐบาล) นโยบายและวิธีการปฏิบัติตามนโยบายแต่การเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น แก่นแท้ของประชาธิปไตยมิใช่ “ความเป็นตัวแทน” หากแต่อยู่ที่ “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” ของประชาชนอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การเมือง, การมีส่วนร่วม, ประชาธิปไตย

* Received 27 April 2020; Revised 15 May 2020; Accepted 4 June 2020

Abstract

Politics is a subject of thoughts in the minds of an individual. And this feeling is the direction or form or standard of an individual. It is used to assess the person's political events or perceptions. And political participation that is crucial to the development of democracy. Including the rights and duties of the people to participate in politics according to various channels and processes as prescribed by the current constitutional law. Which, if people have an understanding of the political participation process As well as being more alert to participate in politics, it will affect the development of democracy. In Thailand, with a complete democracy politics, it is generally accepted that. Political participation of the people is a very important element in democracy. This is because the democratic political system, as defined by Abraham Lincoln, the former president of the United States, refers to the governing of the people. By the people and for the people Which the supreme power or sovereignty belongs to the people. The people do their own duty directly. But in practice Can not do Therefore formed a representative democracy The people choose a representative to act on their behalf in determining the guardian (government). Policies and procedures for implementing policies, however, politics and democracy can proceed effectively. The essence of democracy is not "Representation" is only in the "political participation" of the people.

Keywords: Politics, Participation, Democracy

บทนำ

จากวิวัฒนาการทางการเมืองของประเทศไทยที่ผ่านมาในช่วงระยะเวลาหนึ่ง พบว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้สภาพการเมืองไทยยังไม่มีความสำเร็จก้าวหน้าเท่าที่ควร คือ ความอ่อนแอของภาคประชาชนที่ยังขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในทางการเมืองปล่อยให้การเมืองเป็นเรื่องของนักการเมืองและข้าราชการที่มีอำนาจเข้ามากำหนดนโยบายและปกครองบ้านเมือง แต่เมื่อผลของการปฏิรูประบบการเมืองให้เกิดความเป็นประชาธิปไตยที่ประชาชนมีอำนาจสูงสุดตามหลักการอย่างแท้จริง และสิทธิของความเป็นพลเมือง (Citizenship) ได้มีการแพร่ขยายในหมู่ประชาชนซึ่งมีความเข้าใจในหลักการนี้มากขึ้น การตระหนักในความเท่าเทียมกันในสิทธิขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะความพยายามทำให้สิทธิพลเมืองทางการเมืองและทางสังคมเกิดขึ้นจริงและสร้างความเป็นสากลของสิทธิพลเมือง

ให้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการทางการเมืองอย่างต่อเนื่องนั้น ได้กลายเป็นที่มาของ “การเมืองภาคประชาชน” (บุญทัน ดอกโธสง, 2552)

ในประเทศไทยที่มีการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ได้ยอมรับกันทั่วไปว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่งในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยตามคำนิยามของ อับราฮัม ลินคอล์น อดีตประธานาธิบดีของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น หมายถึง การปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน (วัชรรา ไชยสาร, 2545) โดยการเติบโตของภาคประชาชนดังกล่าวได้เกิดโครงสร้างทางสังคมที่ซับซ้อน มีความหลากหลายและกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในทางเศรษฐกิจ และส่งผลไปยังความไม่เสมอภาคทางการเมืองด้วย โดยเฉพาะการเข้าถึงศูนย์กลางของอำนาจภายในรัฐจะตกไปอยู่เพียงเฉพาะแค่กลุ่มคนบางกลุ่มที่มีโอกาสทางการเมือง ทางเศรษฐกิจและทางสังคมเท่านั้น จนนำไปสู่การจำแนกความแตกต่างทางชนชั้นในสังคมไทย ซึ่งเมื่อพิจารณาสภาพของการจำแนกชนชั้นก็อาจกล่าวได้ว่า เป็นสถานะที่รัฐได้กำหนดและออกแบบขึ้นมาในอดีตเป็นระยะเวลานานแล้วและแทรกซึมอยู่ในโครงสร้างทางสังคมไทย (มงคลเลิศ ด่านธานีรินทร์, 2551)

ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนับว่าเป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองที่สำคัญอย่างมาก ซึ่งในยุคสมัยปัจจุบันความต้องการในการเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่ประชาชนในกระบวนการปกครองของรัฐและเหตุที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะการปกครองในรูปแบบนี้ได้ยึดหลักแห่งอุดมการณ์ที่ว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน และประชาชนมีสิทธิและมีอำนาจอันชอบธรรมในการปกครองตนเอง โดยอาศัยวิธีการ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งวิธีดังกล่าวยังส่งผลให้ประชาชนมีสิทธิเหนือการคัดเลือกผู้นำของตนและยังผลถึงการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการดำเนินนโยบายด้านการบริหารโดยนโยบายต่าง ๆ เหล่านี้จะส่งผลต่อประชาชนโดยรวม

นิยามความหมายของคำว่า “การเมือง”

ในทางรัฐศาสตร์ คำว่า “การเมือง” ถือว่าเป็นแกนหลักของสาขาวิชาดังกล่าว มีทั้งนักปราชญ์และนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้มากมาย ดังเช่น เพลโต (Plato) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การเมืองคือสิ่งที่นครรัฐ (Polis) ได้กระทำและอาจกระทำ ส่วนโรเบิร์ต เอ. ดาห์ล (Robert A. Dahl) กล่าวว่า การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ การบังคับให้มีการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ เป็นอำนาจโดยชอบธรรม ขณะที่ ฮาโรลด์ ดี. ลาสเวลล์ (Harold D. Lasswell) อธิบายไว้ว่า การเมืองเป็นเรื่องของอิทธิพล ผู้ทรงอิทธิพลและเป็นเรื่องของใครได้อะไร เมื่อไร และอย่างไร (สุริยันต์ สุวรรณาษา, 2542)

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้คำนิยามไว้อีกว่า การเมือง หมายถึง “กระบวนการใช้อำนาจหน้าที่จัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าภายในสังคม และกิจกรรมที่อยู่ในเขตแดนของระบบการเมือง ก็คือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสังคมโดยมีอำนาจบังคับ ให้มีการปฏิบัติตามการจัดสรรนั้น (Authoritative Allocation of Value for Society) (David E., 1971) ซึ่งการเมืองเป็นสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตามเปล่า หรือเป็นสิ่งที่สัมผัสได้ แต่การเมืองเป็นสิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในองค์การที่สังเกตเห็นได้ยากด้วยวิธีการที่เป็นระบบ ตลอดจนเป็นสถานการณ์ซับซ้อนที่ดูเหมือนว่าไม่มีคำอธิบายที่ชัดเจน (Daft R. L., 2001) ทั้งนี้พฤติกรรมที่กระทำโดยบุคคลหรือกลุ่มคนเพื่อเพิ่มอำนาจหรือใช้อำนาจในองค์การ การเมืองในองค์การจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งอำนาจ การพัฒนาอำนาจ การใช้อำนาจและการใช้ทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของบุคคลหรือกลุ่ม (ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2546) และยังเป็นเรื่องของใช้อำนาจเพื่อต่อรองผลประโยชน์ที่แตกต่างกันระหว่างสมาชิกขององค์การ ในขณะที่พยายามรักษาผลประโยชน์ของคนใดคนหนึ่งในประเด็นปัญหาบางอย่างขององค์การ หากเปรียบอำนาจเป็นเช่นทรัพยากรการเมือง ก็คือการกระทำเพื่ออำนาจทั้งสิ้น (Lewis D., 2002)

โดยสรุปแล้ว ความหมายของการเมืองมีความหลากหลายตามมุมมองของนักวิชาการอย่างไรก็ตาม โดยสรุปแล้วความหมายของการเมืองในภาพรวม ๆ แล้ว การเมือง หมายถึงกิจกรรมที่ต้องเกี่ยวข้องกับกลุ่มบุคคล สังคม และกระบวนการในการบริหาร กระบวนการจัดสรรผลประโยชน์เพื่อให้กลุ่มบุคคล สังคม ประเทศ อยู่ร่วมกันอย่างมีกฎระเบียบ และมีความเป็นธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นความสำคัญของสังคมพัฒนาแล้ว และยิ่งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาทางการเมือง โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาที่มีการปกครองตามระบอบ ประชาธิปไตย ต้องมีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมือง โดยการร่วมคิด ร่วมทำร่วมตัดสินใจ และร่วมตรวจสอบนั้น จะทำให้ประชาธิปไตยเติบโตได้อย่างสมบูรณ์และมั่นคง การปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล เป็นการปูพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตย มาแต่รากหญ้า (Grass roots) (สนธิ บางยี่ขัน, 2537) ดังนั้นในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยซึ่งจะเป็นการพัฒนาทางการเมืองของไทยต่อไป ในขณะที่ Lester, W. M. ได้อธิบายในประเด็นเดียวกันว่า การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับสูง ไม่ใช่สิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จของประชาธิปไตย เพราะว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะต้องอยู่บนเหตุผลของประชาธิปไตยด้วย

ซึ่งหมายความว่า ประชาชนจะต้องตัดสินใจมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีเหตุผล (Lester, W. M., 1968) ส่วนฮันติงตันและเนลสัน (Huntington, S. P. & Nelson, M.) ได้ให้นิยามการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า หมายถึง กิจกรรมที่ประชาชนโดยส่วนรวมที่บุคคลมุ่งจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาล นอกจากนี้ฮันติงตัน (Huntington) ยังได้กำหนดขอบเขตของนิยามนี้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองหมายถึงเฉพาะการกระทำ ไม่รวมทัศนคติเป็นการกระทำของผู้มีส่วนร่วมที่เป็นพลเมืองธรรมดาไมใช่พนักงานเมืองอาชีพ เช่น ผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งหรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง กล่าวคือ กิจกรรมทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นประชาชนธรรมดา นั้น จะมีลักษณะเป็นช่วง ๆ (Huntington, S. P. & Nelson, M., 1976)

ความหมายและแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง การมีส่วนร่วมเป็นการร่วมมือของประชาชน ไม่ว่าจะปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันและเข้ามาร่วมรับผิดชอบเพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ โดยกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์การเพื่อให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลได้มีส่วนช่วยเหลือระหว่างกัน ด้วยจิตใจและอารมณ์ของแต่ละบุคคลในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติงานและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อส่วนรวมในการบริหารจัดการ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของสังคม นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการได้อธิบายความหมายไว้ในบริบทที่ใกล้เคียงกัน ดังนี้

เจมส์ แอล. เครย์ตัน ได้อธิบายถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า เป็นกระบวนการที่แสดงถึงความห่วงกังวล ความต้องการและค่านิยมต่าง ๆ ไว้ด้วยกันซึ่งอยู่ในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล เป็นการสื่อสารสองทางและเป็นความสัมพันธ์ที่มีเป้าหมายทางการเมือง (เจมส์ แอล. เครย์ตัน, 2551)

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล อธิบายว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ควรเป็นการตัดสินใจของคนกลุ่มน้อย ควรเป็นการตัดสินใจร่วมกันของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล, 2548)

เดวิด อีสตัน (David, E.) กล่าวว่า “การมีส่วนร่วมเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะสำคัญของกระบวนการทางการเมือง และกระบวนการในการจัดการต่อปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารของสังคมยุคใหม่ที่เน้นปัจจัยในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการเสนอข้อเรียกร้อง (Demand) และการสนับสนุน (Support) (David, E., 1971)

สถาบันพระปกเกล้า อธิบายไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการสร้างโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจและร่วมกันจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติอันจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ (สถาบันพระปกเกล้า, 2545)

สรุปว่า การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง การมีส่วนร่วมเป็นการร่วมมือของประชาชน ไม่ว่าจะปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันและเข้ามาร่วมรับผิดชอบเพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ

ประชาชนได้ประโยชน์อะไรจากการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกลไกสำคัญเสมือนหัวใจในระบอบประชาธิปไตย โดยเป็นการกระทำที่มีผลต่อการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมือง หรืออำนาจปกครอง การพ้นจากอำนาจนั้น รวมทั้งมีผลต่อนโยบายและการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ ดังนั้น เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ต้องการปฏิรูปการเมืองไปสู่สังคมประชาธิปไตยที่แท้จริง ดังนั้น สารสำคัญของรัฐธรรมนูญจึงมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนทุกคนโดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. คุณภาพของการตัดสินใจดีขึ้น เนื่องจากกระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนจะช่วยสร้างความกระจ่างให้กับวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบาย และบ่อยครั้งที่การมีส่วนร่วมของประชาชนนำมาสู่การพิจารณาทางเลือกใหม่ ๆ ที่น่าจะเป็นคำตอบที่มีประสิทธิผลที่สุดได้

2. ใช้ต้นทุนน้อยและลดความล่าช้าลง แม้ว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมจะต้องใช้เวลาและมีค่าใช้จ่ายมากกว่าการตัดสินใจฝ่ายเดียว แต่การตัดสินใจฝ่ายเดียวที่ไม่คำนึงถึงความต้องการแท้จริงของประชาชนนั้น อาจนำมาซึ่งการโต้แย้งคัดค้านหรือการฟ้องร้องกัน อันทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงในระยะยาว เกิดความล่าช้า และความล้มเหลวของโครงการได้ในที่สุด

3. การสร้างฉันทามติ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะสร้างข้อตกลงและข้อผูกพันอย่างมั่นคงในระยะยาวระหว่างกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน ช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ลดข้อโต้แย้งทางการเมืองและช่วยให้เกิดความชอบธรรมต่อการตัดสินใจของรัฐบาล

4. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าที่เลวร้ายที่สุด เพราะการเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่าง ๆ เข้ามาแสดงความต้องการและข้อห่วงกังวลตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ จะช่วยลดโอกาสของการโต้แย้งและการแบ่งฝ่าย ที่จะมาเป็นปัจจัยให้เกิดการเผชิญหน้าอย่างรุนแรงได้

5. การคงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม เนื่องจากกระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จะสร้างความน่าเชื่อถือต่อสาธารณชน และเกิดความชอบธรรมโดยเฉพาะเมื่อต้องมีการตัดสินใจในเรื่องที่มีการโต้แย้งกัน

6. การคาดการณ์ความห่วงกังวลและทัศนคติของสาธารณชน เพราะเมื่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้มาทำงานร่วมกับสาธารณชนในกระบวนการมีส่วนร่วม พวกเขาจะได้รับรู้ถึงความห่วงกังวล และมุมมองของสาธารณชนต่อการทำงานขององค์กร ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถคาดการณ์ปฏิกิริยาตอบสนองของสาธารณชนต่อกระบวนการและการตัดสินใจขององค์กรได้

7. การพัฒนาภาคประชาสังคม ประโยชน์อย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ทำให้ประชาชนมีความรู้ทั้งในส่วนของเนื้อหาโครงการและกระบวนการตัดสินใจของรัฐ รวมทั้งเป็นการฝึกอบรมผู้นำ และทำให้ประชาชนได้เรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้น จะต้องเป็นการมีส่วนร่วมแบบสมัครใจ ไม่ใช่เป็นแบบปลุกกระดม สำหรับการมีส่วนร่วมแบบเสรีหรือแบบสมัครใจนี้ จะเกิดขึ้นได้ เมื่อประชาชนมีความสำนึกทางการเมืองหรือความตื่นตัวทางการเมืองเสียก่อน ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจึงมีปัญหาอุปสรรค ดังนี้ (ถวิลวดี บุรีกุล, 2552)

1. เจ้าหน้าที่ภาครัฐและประชาชนขาดการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิด และความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

2. โครงสร้างกฎหมายและกระบวนการนโยบายยังไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมอย่างเพียงพอ

3. การขาดแคลนผู้มีทักษะในการใช้เครื่องมือสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

4. ปัญหาเรื่องวัฒนธรรมการเมืองและความพร้อมของประชาชน

5. ปัญหาด้านความพร้อมของภาครัฐ

6. การไม่มีตัวชี้วัดที่ชัดเจน ที่จะบอกให้ทราบว่าประชาชนมีส่วนร่วมแล้วหรือยัง หรือหน่วยงานของรัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด ทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถทำงานให้ดีขึ้นได้เพราะไม่มีมาตรฐานในการทำงานที่ชัดเจน

New Normal: วิถีใหม่กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในยุคไวรัสโควิด – 19

ระบอบ

ในช่วงเวลาแห่งการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด - 19 เป็นช่วงเวลาที่คนไทยอยากเห็นนักรบเมืองร่วมมือร่วมใจแก้วิกฤติครั้งนี้ ไม่ใช่ต่างฝ่ายเดินเกมอาศัยช่วงความเดือดร้อนของประชาชนซึ่งความได้เปรียบทำคะแนน และแน่นอนว่าไวรัสโควิด - 19 ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีชีวิตใหม่ ผู้คนต้องปรับเปลี่ยนตัวเองให้เข้ากับยุค “New Normal” หลังผ่านพ้นวิกฤติไปแล้ว เพราะโควิด ได้ทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “New Normal” ในทุกวงการ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และแม้แต่การเมือง มีนักวิชาการกล่าวว่าโดยในแง่ของการเมืองจะส่งผล 2 ส่วน ในเรื่องโครงสร้างทางการเมือง และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่ (ยุทธพร อิศรชัย, 2563) เริ่มจากโครงสร้างทางการเมืองจะทำให้ลักษณะการทำงานของรัฐบาลไม่เหมือนเดิม จากที่เรียกว่ารัฐราชการ มีการรวมอำนาจระบบราชการในส่วนกลาง จะกระจายอำนาจไปยังท้องถิ่นมากขึ้น นอกจากนี้จะเกิด E - Government มาสู่การปรับเปลี่ยนทำให้รัฐสภาและการเมืองจะกลายเป็นสถาบันที่ล้าหลัง ไม่สามารถตอบโจทย์ประชาชนได้ ทั้งนี้ในช่วงเกิดไวรัสโควิด - 19 ระบาดเราจะเห็นได้เห็นว่ารัฐสภาไม่สามารถแก้ปัญหาได้ หรือแม้แต่ฝ่ายค้านจะขอเปิดประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญเพื่อพิจารณา พ.ร.ก.เงินกู้ ก็ยังทำไม่ได้ จึงเกิดคำถามว่ารัฐสภาและการเมือง ควรต้องปรับตัวหรือไม่ ในประเด็นต่อมา เมื่อไวรัสโควิด - 19 นำไปสู่ “New Normal” จะทำให้การเมืองนอกสภา เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมมากขึ้น ไม่ใช่เฉพาะทางกายภาคเท่านั้น อาจมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองนอกสภาในหลายรูปแบบ เช่น มีแอปพลิเคชัน การรวมกลุ่มทางการเมืองทางสังคมออนไลน์ เช่น ไลน์กลุ่ม กลุ่มเฟซบุ๊ก เพคินิวส์ เป็นต้น ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงอีกส่วนที่จะเกิดขึ้นกับวัฒนธรรมการเมือง จากเดิมไม่เห็นการมีส่วนร่วมให้ประชาชนเข้ามามีบทบาท และเมื่อเข้าสู่ยุคดิสรัปชัน (Disruption) มาสู่ “New Normal” จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตามมากขึ้น จนภาพการเมืองเกิดการเปลี่ยนแปลงจากความท้าทาย ซึ่งมาจากปัจจัยใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น หากรัฐบาลไม่ปรับตัวจะไม่สามารถเดินต่อไปได้ เนื่องจากไวรัสโควิด - 19 เป็นโรคโลกาภิวัตน์ มีศูนย์กลางการระบาดเคลื่อนไหวตลอดเวลาไปทั่วโลก สะท้อนภาพให้เห็นว่าเป็นการสลายความเป็นรัฐชาติ ซึ่งขอบข่ายอำนาจต่าง ๆ ไม่สามารถแก้ไขได้ จนกลายเป็นการเมืองในเรื่องระบาดวิทยา

จากสิ่งที่จะเกิดขึ้นหลังวิกฤติโควิด หากมองพฤติกรรมของนักรบเมืองไทยคงปรับตัวได้ยาก ยังมีแนวคิดการเมืองแบบเดิม ๆ แต่การเมืองไทยจะเกิดมิติใหม่เข้ามาทั้งในเรื่องสิ่งแวดล้อม การระบาดวิทยา ซึ่งนักรบเมืองในอดีตไม่เคยคำนึงถึง แต่ในสภาได้มี ส.ส. หน้าใหม่เข้ามา จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการที่เกิดขึ้นตามเงื่อนไขเรชั่นใหม่

แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในปัจจุบันสามารถทำได้หลาย ๆ ช่องทาง ได้แก่

1. ผ่านระบบการศึกษา การส่งเสริมองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการเมืองในปัจจุบันทางรัฐบาลมุ่งเน้นให้ส่งเสริมผ่านสถานศึกษาโดยเริ่มจากการจัดทำหลักสูตรระดับปฐมวัย ไปจนถึงหลักสูตรในระดับอุดมศึกษา บนฐานคิดที่ว่าสถานศึกษาหรือครูผู้สอนจะต้องเน้นฝึกฝนให้นักเรียนและเยาวชนในสังคมให้รู้จักสิทธิ หน้าที่ความรับผิดชอบและที่สำคัญจะต้องสร้างจิตสำนึกในประชาธิปไตยด้วยการเรียนรู้ทฤษฎีควบคู่ไปกับกระบวนการปฏิบัติในชีวิตจริง ตั้งแต่เด็กเล็ก ๆ ในวัยอนุบาลจนถึงเด็กโตในระดับอุดมศึกษา ซึ่งปัจจุบันจะเห็นว่ามีหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนทางการเมืองอย่างสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ได้มีการทำ MOU กับสถานศึกษาหลายแห่ง รวมทั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) ก็ได้มีการทำ MOU ร่วมกับหน่วยงานทางการศึกษาหลายแห่ง เช่นเดียวกันเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ใช้ในการเรียนการสอนโดยมุ่งหวังจะปลูกฝังองค์ความรู้เรื่องการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการเฉพาะ

2. ผ่านทางสื่อมวลชน ปัจจุบันการสื่อสารทางสังคมออนไลน์ (Social Network) มีส่วนสำคัญในการรับรู้ข่าวสารของประชาชนคนไทยเป็นอย่างมาก ทั้งนี้การใช้สังคมออนไลน์ของไทย พบว่า คนไทยใช้งาน Internet และ Social Media กว่า 52 ล้านคนในปีที่ผ่านมา ประเทศไทยใช้งานโซเชียลมีเดียเป็นอันดับ 9 ของโลก ใช้เวลากับโซเชียลมีเดีย 2.55 ชั่วโมง เป็นอันดับ 14 ของโลก จากค่าเฉลี่ย 2.24 ชั่วโมง คนไทยมีบัญชีโซเชียลมีเดียเฉลี่ย 10.1 บัญชี โดยแยกออกเป็นเฟซบุ๊ก 45 ล้านบัญชี Twitter 12 ล้านบัญชี line 45 ล้านบัญชี และ Instagram 11.77 ล้านบัญชี คนกรุงเทพฯ ใช้เวลาในเฟซบุ๊กเป็นอันดับหนึ่งของโลกคนไทยใช้งานไลน์เป็นอันดับ 2 ของโลก รองจากญี่ปุ่น (Marketeeronline, 2563) หากเทียบกับในยุคก่อนหน้านี้ที่การรับรู้ข่าวสารทางสื่อมวลชนของประชาชนส่วนใหญ่จะรับรู้จากโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์เท่านั้น แต่เมื่อเทียบกับยุคปัจจุบันสื่อจากสังคมออนไลน์จึงมีอิทธิพลค่อนข้างมากในการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของประชาชน และสามารถมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นได้หลายรูปแบบ อีกทั้งทางฝั่งของรัฐบาลเองก็มีช่องทางให้ประชาชนได้แสดงออกถึงปัญหาของตน หรือปัญหาของชุมชนของตน แสดงข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา สื่อรายงานหรือวิเคราะห์การทำงานหรือผลงานของรัฐบาลอย่างเต็มที่ สืบสวน ตรวจสอบความโปร่งใสของรัฐบาล หน่วยงานตรวจสอบ องค์กรยุติธรรมโดยปราศจากอคติหรือการครอบงำทางการเมือง

3. ผ่านทางรัฐบาล ในปัจจุบันรัฐบาลมีเวทีรับฟังปัญหาของประชาชน รับฟังข้อเสนอแนะของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาหรือส่งตัวแทนในการแก้ปัญหา พิจารณากฎหมายที่เสนอโดยประชาชนโดยคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชน

เป็นหลัก การทำประชาคมตีในการตัดสินใจที่สำคัญ เปิดโอกาสให้มีการชุมนุมประท้วงของประชาชนที่ชุมนุมโดยสงบตามกรอบกฎหมาย

สรุป

ประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนคือ การให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อเป็นรากฐานที่ดีของการพัฒนาประเทศเพื่อให้ประเทศมีความเจริญและยังเป็นการปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนขณะนั้นการศึกษาจึงมีความสำคัญกับการพัฒนาทางการเมืองประชาชนในประเทศควรได้รับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองหรือเพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อให้ประชาธิปไตยนั้นเป็นประชาธิปไตยที่มาจากประชาชนอย่างแท้จริง ไม่เพียงแต่เข้าไปเลือกตั้งหรือเข้าไปมีส่วนร่วมเพียงเพราะหน้าที่หรือเพียงเพราะเป็นกฎข้อบังคับเท่านั้น จากการทำบริการด้านการศึกษาที่รัฐได้ให้บริการแก่ประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองกลุ่มประชาชนเป็นกลุ่มที่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกลุ่มหนึ่ง เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศเพราะประชาชนได้รับโอกาสในการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย นับได้ว่าเป็นผู้ที่มีความรู้พอสมควรในการมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ การเสนอข้อเท็จจริงทางการเมืองของประชาชน และระบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองหากประชาชนมีความสนใจในทางการเมือง มีการเปิดรับข่าวสารและเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นหรือช่วยถ่ายทอดข้อมูลที่ต้องการให้สังคมได้รับรู้ และกระตุ้นให้คนในสังคมเข้ามา มีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นในทางที่ถูกต้อง ก็จะส่งผลทำให้ระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ดีและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เจมส์ แอล. เครย์ตัน. (2551). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน การตัดสินใจที่ดีกว่าโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม. แปลโดย ศ.นพ.วันชัย วัฒนศัพท์. ดร.ถวิลวดี บุรีกุล. ผศ.ดร.เมธิตา พงษ์ศักดิ์ศรี. ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริภรณ์ ออฟเซ็ท.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2552). พลวัตการมีส่วนร่วมของประชาชน: จากอดีตจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอ.พี.กราฟิค ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด.
- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2546). ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่ (Modern organization theory). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์อักษร.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล. (2548). ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม Participatory Democracy. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.

- บุญทัน ดอกไธสง. (2552). ประชาธิปไตยรากหญ้า. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปัญญาชน.
- มงคลเลิศ ด้านธานินทร์. (2551). หลักคิดชาตินิยมและมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาสังคม
ทันสมัย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิถีทรรศน์.
- ยุทธพร อิศรชัย. (2563). ถอดรหัสการเมืองไทย หลังวิกฤติโควิด. เรียกใช้เมื่อ 2563 พฤษภาคม
20 จาก ไทยรัฐออนไลน์: <https://www.thairath.co.th/news/politic/1846003>
- วีชรา ไชยสาร. (2545). การมีส่วนร่วมในทางการเมืองกับการเมืองภาคประชาชน. รัฐศาสตร์,
53(5), 44-100.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2545). การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย.
กรุงเทพมหานคร: ธรรมดาเพรส จำกัด.
- สนธิ บางยี่ขัน. (2537). การเมืองการปกครองท้องถิ่นไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร:
แสงจันทร์การพิมพ์.
- สุริยันต์ สุวรรณราช. (2542). การพัฒนาการบริหารและการจัดการธุรกิจชุมชน: ศึกษากรณี
ธุรกิจยางพาราของชุมชนตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง. ใน รายงาน
การวิจัย. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- Daft, R. L. (2001). Organization theory and design. (7th ed). Mason, OH: South –
Western.
- David, E. (1971). A Framework for Political Analysis. Englewood Cliffs, N. J.:
Prentice – Hall, Inc.
- _____. (1971). The Political System: an Inquiry into the State of Political Science.
(2nd ed). New York: Knopf.
- Huntington, S. P. & Nelson, M. (1976). No easy choice: Political participation in
developing countries. Cambridge: Harvard University Press.
- Lester, W. M. (1968). Political Participation: How and Why do people get involved
in political. Chicago: Rand McNally.
- Lewis, D. (2002). The Place of organizational politics in strategic change. Strategic
Change, 11, 25-34.
- Marketeeronline. (2563). สถิติประชากรเน็ตโลก. เรียกใช้เมื่อ 20 พฤษภาคม 2563 จาก
<https://marketeeronline.co/archives/143674>

พุทธธรรมกับการพัฒนาจิตอาสาให้นักเรียนในศตวรรษที่ 21*

BUDDHADHAMMA AND THE DEVELOPMENT OF VOLUNTEER SPIRIT FOR STUDENT IN THE 21ST CENTURY

พิทยธิดา พิทยสกุล

Phittida Phittayasakul

รัชณี จรุงศิริวัฒน์

Rachanee Jaroungsirawat

ละเอียต จงกลณี

La – Eard Chongolnee

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus, Thailand

E-mail: pittida@nkk.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ ผู้เขียนจะนำเสนอพุทธธรรมกับการพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ได้จากการศึกษาสังเคราะห์วรรณกรรมไทย งานวิจัย อีกทั้งนโยบายด้านการศึกษาของไทยที่มีเนื้อหาสะท้อนถึง ความสำคัญและแนวทางในการพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นทั้งผู้ได้รับผลกระทบและความหวังของสังคมในช่วงที่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ประเทศพัฒนา วิธีชีวิตคนไทยในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและซับซ้อนซับซ้อนมากกว่าอดีต การเคลื่อนตัวเข้าสู่ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม ครั้งที่ 4 หรือ Industry 4.0 ท่ามกลางกระแสทุนนิยมและการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้คนในสังคมมีค่านิยมทางวัตถุ มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง เกิดการเอาเปรียบกัน ขาดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทำให้เกิดภาวะขาดสมดุลทั้งทางจิตใจและวัตถุ เป็นที่ยอมรับว่าการสร้างคนเริ่มจากการพัฒนาจิต ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นประธานมีใจเป็นใหญ่ การปลูกฝังส่งเสริมแก่เยาวชนวัยเรียนในศตวรรษที่ 21 ให้มีจิตอาสา มีจิตแห่งการให้ความดีงามทั้งปวงแก่เพื่อนมนุษย์โดยเต็มใจจึงมีความสำคัญเป็นอันดับแรก ๆ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาและภาคีเครือข่ายทุกระดับเพื่อนำมาสู่เยาวชนที่มีจิตใจ ที่ดีงาม เมื่อนักเรียนจบการศึกษาจะมีคุณลักษณะจิตอาสาติดตัวแบบคงทน มีวัฒนธรรมการช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม เกิดชุมชนที่เข้มแข็งและสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคมที่ก้าวสู่ประเทศพัฒนาต่อไป ทั้งนี้ B – LAS Model ซึ่งประกอบ

* Received 4 May 2020; Revised 20 May 2020; Accepted 7 June 2020

ไปด้วย B – Buddhist, L – Learning, A – Acting, S – Sharing คือยุทธศาสตร์ที่ผู้เขียนจะนำเสนอเพื่อการพัฒนาจิตอาสาสำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

คำสำคัญ: พุทธธรรม, การพัฒนาจิตอาสา, นักเรียนในศตวรรษที่ 21

Abstract

This academic article The author will present Buddhism and the development of volunteer spirit in the 21st century from the study of Thai literature synthesis, research, and Thai educational policy that reflects Importance and guidelines for student volunteer development in the 21st century. Which is both the affected person and the hope of society during the time that Thailand entered the developed countries. The way of life of the Thai people in the 21st century has changed faster and more complicated than the past. Moving into the 4th industrial revolution or Industry 4.0. Amid capitalism and economic competition Resulting in people in society having material values Focusing on self – interest Taking advantage of Lack of serious and continuous moral and ethical development. Resulting in an imbalance in both the mind and the object. It is accepted that the creation of people starts with the development of the mind. All the dharma is the president, the heart is great cultivating and encouraging young people in the 21st century to have volunteer spirit and willingness to give all human beings willingly and willingly is the first priority. Which requires cooperation from the family institution educational institutions and network partners at all levels to bring young people with good hearts. When students graduate, they have persistent volunteer characteristics. There is a culture of helping others in society. Create strong and creative communities for the benefit of society to advance to the developed countries. B – LAS Model which consists of B – Buddhist, L – Learning, A – Acting, S – Sharing is the strategy that the author will Presented for further volunteer development for students in the 21st century.

Keywords: Buddhadhamma, Development of Volunteer Spirit, Student in the 21st Century

บทนำ

สถานการณ์โลกในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและสลับซับซ้อนมากกว่าอดีต ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนตัวเข้าสู่ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม ครั้งที่ 4 หรือ Industry 4.0 ได้นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติทั้งด้านธุรกิจ การลงทุน และการใช้ชีวิต การพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้ดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพถือเป็นโจทย์ที่หลายประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญ การเตรียมคนไทยให้พร้อมก้าวสู่ Thailand 4.0 จึงเป็นการพัฒนาคนและส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งเป้าหมายสำคัญคือการช่วยให้หลุดพ้นจากความเหลื่อมล้ำ และสร้างสรรค์สังคมที่มีความมั่นคงในทุกมิติ (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2560) ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้กล่าวถึงคนไทย 4.0 ใน 4 มิติ ได้แก่ มิติที่ 1 การเปลี่ยนคนไทยจาก Thai – Thai เป็น Global Thai มิติที่ 2 เปลี่ยนจาก Analog Thai เป็น Digital Thai มิติที่ 3 เปลี่ยนจากคนไทยที่มีความรู้และทักษะต่ำ เป็นคนไทยที่มีความรู้และทักษะสูง มิติที่ 4 เปลี่ยนจากการเน้นประโยชน์ส่วนตนเป็น คนมีจิตสาธารณะ เกื้อกูลแบ่งปัน และรับผิดชอบส่วนรวม (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559) ผู้เขียนให้ความสนใจการเตรียมคนไทยในมิติที่ 4 เปลี่ยนจากการเน้นประโยชน์ส่วนตนเป็น คนมีจิตสาธารณะ เกื้อกูลแบ่งปัน และรับผิดชอบส่วนรวม ซึ่งเรียกโดยรวมว่า “จิตอาสา” การสร้างคนเริ่มจากการพัฒนาจิต เป็นที่ยอมรับว่า “ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นประธาน มีใจเป็นใหญ่ สำเร็จแล้วด้วยใจ” เพราะความดีความชั่วทั้งหลายต้องเริ่มต้นที่ใจ บุคคลจะคิดพูดทำสิ่งที่เป็นบุญหรือบาปก็เริ่มจากใจก่อน คนที่มีความสุข เพราะใจเขาเป็นสุข คนที่มีความทุกข์ก็เพราะใจเขาเป็นทุกข์ ใจจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

แนวทางการพัฒนาจิตอาสาสำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญประการแรกคือการน้อมนำพุทธธรรมสู่กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสา อย่างไรก็ตาม คำว่าจิตอาสาไม่มีมิติในทางธรรมด้วย เพราะเกิดจากความเมตตากรุณา การนึกถึงประโยชน์สุขของผู้อื่น ขณะเดียวกันก็เป็นการลดละตัวตน พูดได้ว่าจิตอาสาเป็นการปฏิบัติธรรมอย่างหนึ่งในพุทธศาสนา จิตอาสาจะเกิดขึ้นเมื่อเรามีความตระหนักรู้ว่าเราเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม หากพูดให้กระชับมากขึ้น จิตอาสา ก็คือ จิตที่ไม่นิ่งดูตายต่อสังคม หรือความทุกข์ยากของผู้คน และปรารถนาเข้าไปช่วย ไม่ใช่ด้วยการให้ทานให้เงิน แต่ด้วยการสละเวลา ลงแรงเข้าไปช่วย และด้วยจิตที่เป็นสุขที่ได้ช่วยผู้อื่น จุดที่ควรเน้นก็คือจิตอาสาไม่ใช่แค่การทำประโยชน์เพื่อผู้อื่นหรือเพื่อส่วนรวมอย่างเดียว แต่ยังเป็นการพัฒนาจิตวิญญาณของเราด้วย ซึ่งการปลูกฝังส่งเสริมจิตอาสาแก่เยาวชนในวัยเรียนจะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาและภาคีเครือข่ายทุกระดับเพื่อนำมาสู่เยาวชนที่มีจิตใจที่ดีงาม ชุมชนที่เข้มแข็ง และสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคมต่อไป

เนื้อเรื่อง

ศตวรรษที่ 21 ถือเป็นช่วงที่โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและสลับซับซ้อน ผลกระทบที่กำลังเกิดขึ้นจากการเคลื่อนตัวเข้าสู่ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม ครั้งที่ 4 หรือ Industry 4.0 ได้นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติทั้งด้านธุรกิจ การลงทุนและการใช้ชีวิต ดังนั้นการปรับตัวให้สามารถรับมือกับความท้าทายที่เกิดขึ้นจึงถือเป็นโจทย์ที่หลายประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญเหมือนกัน แทนที่จะรอให้โลกเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ แล้วรอให้ภัยคุกคามมาถึงตัว ก็เลือกที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองเพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับอะไรก็ตามที่จะเข้ามาท้าทายประเทศ ยกตัวอย่าง เช่น โมเดล A Nation of Makers ของประเทศสหรัฐอเมริกาที่สนับสนุนธุรกิจและวัฒนธรรมของเหล่านักประดิษฐ์รุ่นใหม่ โมเดล Design in Innovation ที่ผลักดันการออกแบบเชิงนวัตกรรมให้เกิดเป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจของสหราชอาณาจักร และโมเดลเศรษฐกิจสร้างสรรค์ Creative Economy ของเกาหลีใต้ เป็นต้น เช่นเดียวกับประเทศไทยที่กำลังเร่งสร้าง “พิมพ์เขียว” หรือแผนที่ที่จะนำพาประเทศไปสู่อนาคตที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ผ่านนโยบายประเทศไทย 4.0 ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ โดยมุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจมาสู่ระบบเศรษฐกิจที่เน้นการสร้างมูลค่า (Value – Based Economy) เพื่อพาประเทศไทยหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลางกับดักความเหลื่อมล้ำทางสังคม และกับดักความไม่สมดุลในการพัฒนา โดยประเทศมีการปรับเปลี่ยนใน 4 มิติ ดังนี้ มิติที่ 1 ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ (Economic Wealth) มิติที่ 2 ความอยู่ดีมีสุขของผู้คนในสังคม (Social Well – Beings) มิติที่ 3 การยกระดับศักยภาพและคุณค่าของมนุษย์ (Human Wisdom) มิติที่ 4 การรักษาสีเขียวแวดล้อม (Environmental Wellness) (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2560) ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้กล่าวถึงคนไทย 4.0 ใน 4 มิติ ได้แก่ มิติที่ 1 การเปลี่ยนคนไทยจาก Thai – Thai เป็น Global – Thai มิติที่ 2 เปลี่ยนจาก Analog – Thai เป็น Digital – Thai มิติที่ 3 เปลี่ยนจากคนไทยที่มีความรู้และทักษะต่ำเป็นคนไทยที่มีความรู้และทักษะสูง มิติที่ 4 เปลี่ยนจากการเน้นประโยชน์ส่วนตน เป็นคนมีจิตสาธารณะ เกื้อกูลแบ่งปัน และรับผิดชอบส่วนรวม (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559) ผู้เขียนให้ความสนใจการเตรียมคนไทยในมิติที่ 4 เปลี่ยนจากการเน้นประโยชน์ส่วนตนเป็นคนมีจิตสาธารณะ เกื้อกูลแบ่งปัน และรับผิดชอบส่วนรวม ซึ่งเรียกโดยรวมว่า “จิตอาสา” เป็นที่ยอมรับว่าธรรมทั้งหลายมีใจเป็นประธานมีใจเป็นใหญ่ การสร้างคนเริ่มจากการพัฒนาจิต การปลูกฝังส่งเสริมแก่เยาวชนในวัยเรียน จะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทุกระดับ เพื่อนำมาสู่เยาวชนที่มีจิตใจที่ดีงาม ชุมชนที่เข้มแข็ง และสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคมต่อไป

พระไพศาล วิสาโล ได้ให้คำนิยามของคำว่า “จิตอาสา” คือ การเป็นอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือส่วนรวมหรือผู้ทุกข์ (พระไพศาล วิสาโล, 2559) อย่างไรก็ตามคำว่าจิตอาสาที่มีมิติในทางธรรมด้วย เพราะเกิดจากความเมตตากรุณา การนึกถึงประโยชน์สุขของผู้อื่น ขณะเดียวกันก็เป็นการลดละตัวตน พูดได้ว่าจิตอาสาเป็นการปฏิบัติธรรมอย่างหนึ่งในพุทธศาสนา จิตอาสาจะเกิดขึ้นเมื่อเรามีความตระหนักว่าเราเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม หากพูดให้กระชับ มากขึ้น จิตอาสา ก็คือ จิตที่ไม่นิ่งดูคยต่อสังคม หรือความทุกข์ยากของผู้คน และปรารถนาเข้าไปช่วย ไม่ใช่ด้วยการให้ทานให้เงิน แต่ด้วยการสละเวลา ลงแรงเข้าไปช่วย และด้วยจิตที่เป็นสุขที่ได้ช่วยผู้อื่น จุดที่ควรเน้นก็คือจิตอาสาไม่ใช่แค่การทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น หรือเพื่อส่วนรวมอย่างเดียว แต่ยังเป็นการพัฒนาจิตวิญญาณของเราด้วย คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ให้ความหมายจิตอาสา (Volunteer Spirit/Mind) ไว้ว่าหมายถึง การรู้จักเอาใจใส่ เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ มีความสำนึกและยึดมั่นในระบบคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม ละอายต่อสิ่งผิด รับผิดชอบ เน้นความเรียบร้อย ประหยัด ความพยายามในการปลูกฝังจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นในสังคมไทยในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชน แนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็กเพราะเป็นช่วงที่เรียนรู้การรับการปลูกฝังและส่งเสริมจริยธรรมและวัฒนธรรมเป็นอย่างดี (ดวงเดือน พันธมนาวิน และคณะ, 2549) สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ได้ศึกษารูปแบบและวิธีการ พัฒนาคุณธรรม และจริยธรรม พบว่า การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมควรจะมีการเสริมสร้างตั้งแต่วัยเยาว์ โดยการสร้างสิ่งแวดล้อมของครอบครัว ในชุมชนและสังคมมากที่สุด มีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมอย่างจริงจังเป็นระบบและต่อเนื่อง เป็นรูปธรรม (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2542)

กรณีศึกษาซึ่งประกอบด้วย บุคคล องค์กรเครือข่ายที่มีบทบาทโดดเด่นสำคัญและน่าชื่นชมด้านจิตอาสา ทั้งในประเทศและต่างประเทศจะทำให้ผู้ศึกษาเกิดความรู้สึกประทับใจ และซาบซึ้งไปกับสิ่งดี ๆ ที่พวกเขาสร้างขึ้นเพื่อผู้อื่นและเกิดความตระหนักในหัวใจจิตอาสา เกิดความภาคภูมิใจที่มีพวกเขาอยู่ร่วมในสังคมและเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้ศึกษาได้ทำดีเพื่อผู้อื่น กรณีศึกษาบุคคลที่มีบทบาทด้านจิตอาสาต่างประเทศ ได้แก่ แม่ชีเทเรซา เป็นนักพรตหญิงในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ท่านมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกัน ดีในฐานะผู้ช่วยเหลือและผู้ต่อสู้เพื่อคนยากไร้ทั้งในประเทศที่ยากจนและร่ำรวย แม่ชีเทเรซาได้ทำคุณงามความดีมากมาย โดยเฉพาะด้านการสงเคราะห์ให้ความช่วยเหลือผู้ยากไร้ จนเป็นผู้ได้รับเลือกให้รับรางวัลโนเบล สาขาสันติภาพ ในปีพ.ศ. 2522 (ค.ศ. 1979) อีกท่านหนึ่ง คือ สมเด็จพระเทนชิน เกียตโซ ดาโลลามะ องค์ที่ 14 แห่งทิเบต ได้ต่อสู้อย่างต่อเนื่องและอย่างสันติ เพื่อปลดปล่อยทิเบต แก้ไขปัญหาโดยความอดทนและการเคารพซึ่งกันและกันเป็นที่ยอมรับจากชาวโลก ทั้งตะวันออกและตะวันตก ทรงได้รับการถวายรางวัลและปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะ

ด้านสันติภาพจำนวนมาก รวมถึงรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ พ.ศ. 2532 กรณีศึกษาในประเทศไทย ได้แก่ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีหรือ สมเด็จพระเจ้าแม่ฟ้าหลวงของปวงชนชาวไทย ทรงได้รับการเฉลิมพระเกียรติเป็น พระมารดาแห่งการแพทย์ชนบทและพระมารดาแห่งการสังคมสงเคราะห์ ทรงริเริ่มโครงการพัฒนาและจัดตั้งมูลนิธิที่สำคัญขึ้นมากมาย อาทิ มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระราชูปถัมภ์ มูลนิธิชาเทียม มูลนิธิถันยรักษ์ เพื่อใช้เป็นสถานที่ตรวจวินิจฉัยเต้านม มูลนิธิแพทย์อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี (Princess Mother's Medical Volunteer – PMMV) ชื่อย่อ พอ.สว และโครงการพัฒนาตอยตุงที่พริกภูเขาเป็นผืนป่าอุดมสมบูรณ์ ซึ่งสหประชาชาติเชิดชูยกย่อง ให้เป็นโมเดลพัฒนาของโลก และอีกท่านหนึ่งคือ พระราชวิสุทธิประชาณาถ (อลงกต ติกขปญโญ) ชื่อเดิมชื่อ อลงกต พลธัมมกข์ เกิดที่จังหวัดราชบุรี เจ้าอาวาสวัดพระบาทน้ำพุ เป็นผู้ให้การอุปการะช่วยเหลือผู้ป่วยที่ติดเชื้อ HIV – AIDS (เอดส์) และก่อตั้งมูลนิธิธรรมรักษ์ โครงการธรรมรักษ์นิเวศน์ บ้านพักผู้ป่วยเอดส์ระยะสุดท้าย รับประทานและพักผ่อนผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยโรคเอดส์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 มาจนถึงปัจจุบัน ให้ได้รับการดูแลช่วยเหลือ จนถึงวาระสุดท้ายของชีวิตให้ได้มีโอกาสสิ้นลมหายใจไปสู่สุคติตามวิถีทางชาวพุทธ รวมถึง องค์กรเครือข่ายที่มีบทบาทด้านจิตอาสาในต่างประเทศ ได้แก่ กลุ่มกรีนพีซ (GREENPEACE) โครงการUNV หรือ United Nations Volunteer เครือข่ายในประเทศไทย ได้แก่ มูลนิธิสยามกัมมาจล มูลนิธิกระจกเงา ชมรมคนรักป่า ธนาคารจิตอาสา มูลนิธิหัวใจอาสา เป็นต้น

นับเป็นความโชคดีของชนชาวไทยอย่างหาที่สุคติได้ ด้วยพระมหากรุณาธิคุณสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร ได้ทรงเล็งเห็นความสำคัญของงานจิตอาสาจึงได้ทรงจัดตั้ง “หน่วยพระราชทานและประชาชนจิตอาสา เราทำความดีด้วยหัวใจ” เพื่อทำกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์เฉลิมพระเกียรติ โดยสวมเสื้อ ธ สถิตในดวงใจไทยนิรันดร์ สวมหมวกสีฟ้าและผ้าพันคอสีเหลือง ทั้งนี้คำขวัญวันเด็ก ประจำปี 2562 ที่ว่า “เด็ก เยาวชน จิตอาสา ร่วมพัฒนาชาติ” ก็ได้มีระบุคำว่า จิตอาสาเข้าไปด้วย ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่ถูกภาคส่วน ใส่ใจกันมากขึ้นกว่าเดิม ภาพของความสมัครสมานสามัคคีร่วมมือร่วมใจของประชาชนชาวไทยมีให้เห็นอย่างสม่ำเสมอ และที่เป็น A Global Mission คือ ปฏิบัติการช่วยเหลือนักฟุตบอลเยาวชนและผู้ฝึกสอน ทีมหมูป่าอะคาเดมีออกจากถ้ำหลวง วนอุทยานถ้ำหลวง – ขุนน้ำนางนอน จังหวัดเชียงราย ประสบความสำเร็จอย่างงดงาม เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2561 ซึ่งมีทั้งผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ฐานะพนักงานฝ่ายปกครองร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ในปฏิบัติการครั้งนี้แม้จะมีความยากลำบาก แต่ก็ก็เป็นสิ่งที่มีคุณค่าอย่างยิ่งโดยไม่อัจประมาณได้

กรณีศึกษาสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือ “โควิด – 19” ที่เกิดขึ้น ทั่วโลก มีความรุนแรงของการแพร่ระบาดไปเป็นวงกว้างมีผู้ได้รับเชื้อไวรัสและเสียชีวิตจำนวนมาก สถานการณ์การระบาดในประเทศไทย เห็นได้ชัดจากข้อมูลตัวเลขและแผนที่ระบุพื้นที่ของผู้ติดเชื้อในไทย พบว่ามีผู้ติดเชื้อกระจายออกนอกกรุงเทพมหานคร ไปยังทั่วทุกจังหวัด จำนวนผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นอีกในอนาคต แต่ในวิกฤตก็ยังมีโอกาสทำให้เห็นน้ำใจ “คนไทยไม่ทิ้งกัน” ก่อเกิด “จิตอาสา” ที่พร้อมใจช่วยเหลือกัน ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึง “ภาคประชาชน” ก็ไม่นิ่งนอนใจต่างลุกขึ้นมาช่วยเหลือพี่น้องคนไทยด้วยกันตามกำลังและความสามารถ จากการสำรวจของทีมข่าว “กรุงเทพธุรกิจออนไลน์” พบว่ามีจิตอาสาทุกกลุ่มประชาชนทั่วไป กลุ่มร้านค้าร้านอาหาร กลุ่มศิลปินดาราส่งออกมามีกิจกรรม “คนไทยไม่ทิ้งกัน” ทั้งการช่วยเหลือบุคลากรทางการแพทย์ และช่วยเหลือพี่น้องผู้ได้รับผลกระทบจากภัยโรคระบาด “โควิด – 19” หลากหลายกิจกรรม อาทิ โครงการจัดหาอุปกรณ์จำเป็นและขาดแคลนเพื่อบุคลากรทางการแพทย์ กิจกรรม “อาหารแจกฟรี” ช่วยเหลือคนไทยที่ได้รับผลกระทบจาก “โควิด – 19” ในด้านรายได้ (ผลกระทบต่อเนื่องจากคำสั่งปิดศูนย์การค้า ร้านค้าต่าง ๆ ที่เป็นพื้นที่เสี่ยงโรคระบาด) จนประชาชนส่วนหนึ่งตกงานขาดรายได้เพื่อซื้ออาหารและสิ่งจำเป็นอื่น ๆ ในครัวเรือน กลุ่มผู้ประกอบการโรงแรมที่มีจิตอาสาช่วยเหลือพี่น้องคนไทย โดยปิดกิจการชั่วคราวแล้วใช้โรงแรม มาสนับสนุนภาครัฐเตรียมทำเป็น “โรงพยาบาลสนาม” เตรียมพร้อมกรณีฉุกเฉินเมื่อโรคระบาด “โควิด – 19” นอกจากนี้แล้วคนไทยในต่างประเทศ อาทิ เจ้าของร้านอาหารไทยในสหรัฐอเมริกาที่ถูกสั่งปิดจากสถานการณ์โรค แสดงความมีจิตอาสาโดยทำอาหารแจกจ่ายชาวต่างชาติ ได้รับการชื่นชมในน้ำใจจิตอาสาของชาวไทยที่มีพระพุทธศาสนาเป็นที่ตั้งของจิตใจหมั่นทำความดี เสียสละ อดทน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แม่อยู่ในสถานการณ์วิกฤติ

“สถาบันการศึกษา” เป็นสถาบันที่มีบทบาทสนับสนุน และสร้างบรรยากาศให้เกิดการรวมตัวเพื่อทำประโยชน์ แก่ส่วนรวมไม่เพียงแต่สอนให้เรียนรู้ในห้องเรียนเท่านั้น หากแต่จะต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้จากสถานการณ์จริงอันจะส่งผลให้เยาวชนเห็นความสำคัญของส่วนรวม รู้จักวางแผน เข้าใจการจัดการจัดระบบการคิด เข้าใจการวางแผน ตลอดจนสามารถปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้เข้ากับสถานการณ์ได้มากยิ่งขึ้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามใน สังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ให้บรรลุผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยได้กำหนดไว้ในกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคมและสาธารณประโยชน์ ซึ่ง สุกพัตต์ พิบูลย์ ได้เสนอแนวทางในการสร้างจิตสาธารณะสถานศึกษาจะต้อง คิดกิจกรรมที่มีความเป็นไปได้ง่าย และสะดวกในการปฏิบัติ แต่ให้ผลดีได้แก่ 1) ส่งเสริม

ให้ได้ก็มี ความสามารถในการดูแลรักษาบ้าน และรับผิดชอบงานบ้านถือเป็นงานสาธารณะที่ใกล้ตัวที่สุด 2) ส่งเสริมให้เด็กร่วมรับผิดชอบในการดูแลรักษาหมู่บ้านที่อยู่อาศัย โดยมีพฤติกรรมที่เป็นรูปธรรม เช่น ทำสะอาดถนนหรือที่สาธารณะรอบบ้านในรัศมี 5 เมตร 3) จัดกิจกรรมเพื่อชี้นำทิศทางการพัฒนาหรือแก้ปัญหาให้แก่ชุมชน 4) สถานศึกษาเป็นแกนนำในการพัฒนาชุมชนในรัศมีที่เป็นที่ตั้งของสถานศึกษา เน้นให้นักเรียนมีบทบาทหลักในการร่วมวางแผนพัฒนา การปฏิบัติการเช่นนี้เสมือนเป็น “การใช้ชุมชนที่เป็นที่ตั้งของสถานศึกษา เป็นห้องปฏิบัติการทดลองประสบการณ์ชีวิตต่าง ๆ แก่ผู้เรียน” เป็นต้น (สุพัตร์ พิบูลย์, 2544) จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนา จิตสาธารณะของนักเรียนส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเทคนิค การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ในระดับชั้นเรียน เช่น เทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับชี้แนะทางวาจา การใช้สถานการณ์จำลองผสมกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง การใช้วีดิทัศน์ ละครหุ่นเชิดเป็นตัวแทนการใช้บทบาทสมมติกับตัวแบบ การใช้ตัวแบบผ่านการเล่านิทาน การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็ก (อัญชลี ยิ่งรักพันธุ์, 2560); (สุคนธรส หุตะวัฒน์, 2550); (บุญทัน ภูบาล, 2549); (ธรรมนันทิกา แจ็งสว่าง, 2547); (นันทวัฒน์ ชุนซี, 2546) ซึ่งพบว่า กิจกรรมที่จัดทำขึ้นเป็นการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนผ่านการเรียนรู้ในห้องเรียน ต้องฝึกปฏิบัติไปพร้อมกับสถานการณ์จริง ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกคิด ค้น วางแผน ลงมือ ปฏิบัติกิจกรรมในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาที่แสดงความรับผิดชอบต่อ ความเสียสละและมีจิตสาธารณะในการทำประโยชน์ให้ส่วนรวมในระดับห้องเรียน โรงเรียน และชุมชน ซึ่งแนวคิดดังกล่าว สอดคล้องกับแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ 4 ประเทศ ประกอบด้วย ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศไต้หวัน และประเทศไทย ที่มีแนวคิดใกล้เคียงกันเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นรูปแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่โรงเรียนต้องจัดในหลักสูตร โดยประเทศเกาหลีใต้ มีรูปแบบการบริหาร จัดการกิจกรรมมีแนวทางที่ชัดเจนที่สุด คือ ให้ทำแผนกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของ โรงเรียนและแผนส่วนบุคคลของนักเรียนมัธยมศึกษา มีกระบวนการ 6 ขั้น ที่กำหนดให้โดยกระทรวงมีระบบบันทึกให้คำปรึกษา ประเมินผล รายงานผล ทำแฟ้มสะสมผลงาน และเก็บหลักฐานเพื่อการเรียนต่อ มัธยมศึกษาตอนปลาย ประเทศญี่ปุ่นใช้เทคนิคการจูงใจภายในให้คิดเอง ทำเอง สำรวจปัญหาชุมชนสะท้อนผลเป็นระยะ ๆ และร่วมฉลองผลงาน ประเทศไต้หวันใช้เทคนิคคล้ายญี่ปุ่นในโรงเรียนทั่วไป ในขณะที่ประเทศไทยยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนแต่ในเชิงปฏิบัติมีรูปแบบ เช่น ให้นักเรียนเป็นฐานโรงเรียน เป็นฐานโรงเรียนกับชุมชนเป็นฐาน และองค์กรจิตอาสาในสังคมเป็นฐานโดยใช้เทคนิควิธีที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับบริบทและความเอาใจใส่ของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และองค์กรที่ให้การสนับสนุน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553)

ภาพที่ 1 โครงสร้างการพัฒนาจิตอาสา นักเรียนในศตวรรษที่ 21

“มโนปุพพงคมา ธมฺมา มโนเสฏฺฐา มโนมยา
มนสา เจ ปทฺถุฐฺเณ ภาสตี วา กโรตี วา
ตโต นํ ทุกขมนเวติ จกํ ว วหโต ปทํ “

“ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นประธาน มีใจเป็นใหญ่ สำเร็จแล้วด้วยใจ ถ้าบุคคลใดมีใจร้าย พุดอยู่ที่ดีทำอยู่ ก็ดี ทุกข์ย่อมไปตามเขาเพราะเหตุนั้น ดุจล้อรถหมุนไปตามรอยแห่งโคผู้นำเอาไปอยู่ณนั้น” เพราะความดี ความชั่วทั้งหลายต้องเริ่มต้นที่ใจ บุคคลจะ คิด พุด ทำ สิ่งที่เป็น บุญ หรือเป็นบาป ก็เริ่มมาจากใจก่อน คนที่มีความสุข เพราะใจเขาเป็นสุข คนที่มีความทุกข์ ก็เพราะใจเขาเป็นทุกข์ ใจจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

จากการศึกษาสังเคราะห์หลักพุทธธรรม วรรณกรรมไทยและงานวิจัย อีกทั้งนโยบาย ด้านการศึกษาของไทย ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาจิตอาสาสำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ 21 B – LAS Model ประกอบไปด้วย B – Buddhist (พุทธธรรม) L – Learning (การจัดการ เรียนรู้) A – Acting (ปฏิบัติการจิตอาสา) และ S – Sharing (การแบ่งปันประสบการณ์และ แลกเปลี่ยนเรียนรู้) ซึ่งมีรายละเอียดดังภาพยุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาจิตอาสาให้นักเรียนในศตวรรษที่ 21 B – LAS MODEL

แนวทางการพัฒนาจิตอาสาสำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ 21 B – LAS Model ประกอบไปด้วย B – Buddhist หมายถึง การน้อมนำพุทธธรรมมาสู่กระบวนการพัฒนา คุณลักษณะจิตอาสาออกแบบการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ของนักเรียนยึดหลักของพรหมวิหาร 4 สังฆवाद 4 ฆราวาสธรรม 4 สาราณียธรรม 6 จะทำให้นักเรียนเกิดมีเมตตา เมตตานำไปสู่การ

ให้ทาน ให้ทานด้วยความเมตตา การพูดจาสุภาพ ประสานสามัคคี ด้วยคำพูดที่เปี่ยม และมีความเสมอต้นเสมอปลายในการให้ทาน ความกรุณานำไปสู่การให้ความช่วยเหลือ พูดจา ในสิ่งเป็นประโยชน์ แสดงความยินดีเมื่อคนอื่นได้รับเกียรติยศชื่อเสียง มีความสุข ทำด้วยความ ไม่เลือกที่รักที่ชัง ไม่แบ่งชนชั้น มุทิตาที่น้อมนำสู่จิตใจนำมาซึ่งการกระทำที่แสดงออกทั้งสีหน้า ท่าทางที่เบิกบานแจ่มใสทานด้วยความยินดี เป็นการเอื้อเพื่อเสียสละแบ่งปัน ยินดีที่ได้พูดในสิ่ง ที่เป็นสาระ พูดจาด้วยความยินดี ช่วยเหลือด้วยความยินดี สร้างประโยชน์ให้กับผู้อื่นและ ผองชน ไม่เลือกกลุ่มยินดีให้ความเคารพเสมอกัน ส่วนอุเบกขาก็เป็นหลักควบคุมกระบวนการ ทั้งหมด ด้วยให้เข้าใจความเป็นไปตามการกระทำหรือกรรมของแต่ละคน เข้าใจในหลักของ การดำรงชีวิต ใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองว่าสิ่งใดควรไม่ควร การทำงานจิตอาสาเป็นงานของ ทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชีวิตของเรา ให้มีสัจจะ ซื่อสัตย์ฝึกตนให้รู้จักควบคุมตนเอง มีความ อดทนไม่ย่อท้อ มีน้ำใจเสียสละ ตามหลักของพรวาสุธรรม 4 และในการทำงานจิตอาสา นั้น ควรหมั่นระลึกถึงกัน มีการประชุมปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนแนวคิดซึ่งกันและกัน ให้ความ สงเคราะห์กัน ไม่วิวาท สร้างความสามัคคีให้เกิด ซึ่งจะทำให้มีความเป็นอันหนึ่งอัน เดียวกัน ตามหลักสาราณียธรรม 6 ซึ่งจิตอาสาทุกคนควรได้ตระหนัก และนำไปปฏิบัติจะได้เกิด ผลดี ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น หรือได้รับประโยชน์ร่วมกัน ได้อย่างมีความสุข L – Learning หมายถึง การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกประสบการณ์ด้านจิตอาสา เพื่อให้เกิด ความตระหนัก โดยมีครูเป็นผู้แนะนำและสะท้อนบทเรียน ซึ่งเป็นกิจกรรมในชั้นเรียน โรงเรียน หรือ กิจกรรมค่ายพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสา A – Acting หมายถึง การปฏิบัติจิตอาสาใน ชั้นเรียนโรงเรียน ขยายสู่ระดับครอบครัว และชุมชน เพื่อชุมชนที่เข้มแข็งและประโยชน์สุขแก่ สังคม เช่น กิจกรรมจิตอาสาเพื่อครอบครัว จิตอาสาหมู่บ้าน จิตอาสาชุมชน S – Sharing หมายถึง การแบ่งปันประสบการณ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้งานจิตอาสา ปรับปรุงพัฒนาสานต่อ กิจกรรม เช่น การแลกเปลี่ยนประสบการณ์งานจิตอาสาโดยมีประเด็นร่วมพิจารณา 1) ถ่ายทอดกิจกรรมของนักเรียนจิตอาสาที่ได้ลงมือปฏิบัติ 2) อภิปรายถึงระดับคุณลักษณะจิต อาสาที่เพิ่มขึ้น และ 3) สะท้อนผลการปฏิบัติ ร่วมกันสรุปการเรียนรู้ และร่วมกันออกแบบ กิจกรรมงานจิตอาสาที่จะพัฒนาต่อไป

สรุป

จิตอาสา คือ ผู้ที่มีจิตใจที่เป็นผู้ให้ ให้สิ่งของ เงินทอง ความช่วยเหลือด้วยกำลังร่างกาย แรงสมอง เป็นการเสียสละสิ่งที่ตนเองมีแก่กระทั้งเวลา เพื่อเผื่อแผ่ให้กับส่วนรวม อีกทั้งยังช่วย ลด “อัตตา”หรือความเป็นตัวตน ของตัวเองลดลง การสร้างคนเริ่มจากการพัฒนาจิต การปลูกฝังส่งเสริมแก่เยาวชนในวัยเรียน จะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากสถาบัน ครอบครัว สถาบันการศึกษา และภาคีเครือข่ายทุกระดับเพื่อนำมาสู่เยาวชนที่มีจิตใจที่ตีงาม

ชุมชนที่เข้มแข็ง และสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขมนุษยชนท่ามกลางกระแสปัจเจกชน ในสังคมแห่งการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการจัดการศึกษาด้านจิตอาสา สถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวมไม่เพียงสอนให้เรียนรู้ในห้องเรียนเท่านั้น แต่หมายรวมถึงการสร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง อันจะส่งผลให้เยาวชนมีความตระหนักรู้จักวางแผน เข้าใจการจัดการจัดระบบ การคิด เข้าใจการวางแผน ตลอดจนสามารถปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้เข้ากับสถานการณ์ได้ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ให้บรรลุผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แนวทางการพัฒนาจิตอาสาสำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ 21 (B – LAS Model) ประกอบไปด้วย B – Buddhist หมายถึง การน้อมนำหลักพรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 ฆราวาสธรรม 4 สาราณียธรรม 6 บูรณาการในการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสา L – Learning หมายถึง การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกประสบการณ์ด้านจิตอาสา เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ โดยมีครูเป็นผู้แนะนำและสะท้อนบทเรียน A – Acting หมายถึง การปฏิบัติภารกิจจิตอาสาในชั้นเรียน ขยายสู่ระดับโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน เพื่อชุมชนที่เข้มแข็งและประโยชน์สุขแก่สังคม S – Sharing หมายถึง การแบ่งปันประสบการณ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรับปรุงพัฒนา สานต่อ กิจกรรมจิตอาสาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ดวงเดือน พันธมนาวิน และคณะ. (2549). ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรม: การวิจัยประยุกต์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง. (2547). ผลการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมุติกับตัวแบบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นันทวัฒน์ ชุนซี. (2546). การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- บุญทัน ภูบาล. (2549). การใช้วีดิทัศน์ละครหุ่น เชิดเป็นตัวแบบเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- พระไพศาล วิสาโล. (2559). เครือข่ายจิตอาสา คู่มือจิตอาสาโครงการจิตอาสาเพื่อในหลวง. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมมิก.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2560). วารสารไทยคู่ฟ้าออนไลน์ เล่มที่ 33 มกราคม – มีนาคม 2560. เรียกใช้เมื่อ 11 มีนาคม 2563 จาก www.thagov.go.th
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2542). เอกสารชุดการส่งเสริมประสิทธิภาพและจริยธรรมในองค์กร. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน ก.พ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลาง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุนทรส หุตะวัฒน์. (2550). ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิค เสนอตัวแบบผ่านการเรียนรู้ร่วมกับการชี้แนะทางวาจาที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรจน์ประสานมิตร.
- สุพักตร์ พิบูลย์. (2544). กลยุทธ์การวิจัยเพื่อพัฒนางาน วิจัยเพื่อพัฒนาองค์กร. นนทบุรี: จตุพรดีไซน์.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2559). ประเทศไทย 4.0. เรียกใช้เมื่อ 12 มีนาคม 2563 จาก http://planning2.mju.ac.th/government/20111119104835_planning/Doc_25590823143652_358135.pdf
- อัญชลี ยิ่งรักพันธุ์. (2560). ผลการใช้สถานการณ์จำลองสถานการณ์จำลองผสมกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริงเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวัดผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรจน์.

รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ในประเพณีบุญบั้งไฟ*
POLITICAL SCIENCE AND PUBLIC ADMINISTRATION
IN ROCKET FESTIVAL

ณรงค์ ภูเยี่ยมจิตร์

Narong Phuyiamjit

เกียรติศักดิ์ ลาภสาร

Kiattisak Labsarn

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ

Mahamakut Buddhist University Yasothon Buddhist Collage, Thailand

E-mail: worachet031973@gmail.com

บทคัดย่อ

บุญบั้งไฟนับว่าเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่ทรงคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรมอย่างหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยครอบคลุมไปถึงประเทศเพื่อนบ้าน เช่น สปป.ลาว, กัมพูชา เป็นต้น โดยมีตำนานเรื่องเล่าที่มาจากนิทานวรรณกรรมพื้นบ้าน “เรื่องพญาคันคาก” กับ “เรื่องผาแดงนางไอ่คำ” ซึ่งในนิทานวรรณกรรมพื้นบ้านดังกล่าวฯ ได้กล่าวขานถึงการที่นครรัฐ ผู้ปกครอง และประชาชนได้ร่วมกันจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟขึ้นเพื่อเป็นการบูชาพญาแถน (เทพวัสสกาล) เพื่อสามารถช่วยบันดาลให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล โดยเฉพาะทางการเกษตร และประเพณีบุญบั้งไฟได้เป็นมรดกอันล้ำค่าที่สืบทอดมาถึงคนรุ่นปัจจุบัน จากวรรณกรรมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นปรากฏการณ์การบริหารความขัดแย้งทางการเมือง การปกครองอีกรูปแบบหนึ่งนั่นเอง ถึงแม้วรรณกรรมจะมีเค้าโครงที่มาแตกต่างกัน แต่ก็มีจุดจบที่เหมือนกัน นั่นคือการทำสงครามทางการเมืองระหว่างกัน ผู้เขียนมองว่าวรรณกรรมได้สะท้อนแนวคิดและรูปแบบทางการเมืองการปกครองในหลายประเด็น เช่น แนวคิดด้านการปกครองของผู้นำนครรัฐผ่านหลักธรรมทางพุทธศาสนา, แนวคิดเรื่องของอำนาจและที่มาแห่งอำนาจ, รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง, แนวคิดสัญญาประชาคม, แนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ, แนวคิดทฤษฎีว่าด้วยความขัดแย้งกับรูปแบบการแก้ไขความขัดแย้ง, แนวคิดการสมานฉันท์ทางการเมือง และการเคารพกติกาการตัดสินทางการเมืองของผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า ส่วนประเด็นของสาระทางแนวคิด ความรู้เชิงการเมืองและการจัดการภาครัฐในวรรณกรรมเหล่านี้ นักวิชาการ นักการเมืองหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำมาบูรณาการ

* Received 7 May 2020; Revised 22 May 2020; Accepted 12 June 2020

และประยุกต์ใช้ได้ไม่มากนักน้อยตามบริบทของสถานการณ์ทางการเมืองการปกครองระดับชาติ และระดับท้องถิ่น

คำสำคัญ: รัฐศาสตร์, รัฐประศาสนศาสตร์, ประเพณีบุญบั้งไฟ

Abstract

The Rocket festival (Bun Bangfai) is considered a cultural tradition that has values of art and culture in the northeast of Thailand including neighboring countries such as Lao PDR, Cambodia, etc. there are myths have stories from folk tales. the story of Phraya Kankak and the story of Pha Daeng Nang Ai. Kam in such folk tales spoke about the fact that the King and people had organized a merit – making ceremony for worshipping Phaya Thaen (The God who gave the rain) to give the rain and fall down to the right season and the merit – making tradition is inherited to the present generation. Although the literature has different layouts but there is the same end point as the political war between each other. The author views that the literature reflects the concepts and forms of political and governance in many issues, such as the administrative concepts of city leaders through Buddhist principles, Concepts of power and sources of power, The participation in politics and governance, Social contract, The concept of political reconciliation And respect for the rule of political decision of the superior. As for issues of conceptual content Political knowledge and government management in these literature, academics, politicians or those involved can be integrated and applied more or less according to the context of political situations, national and local government.

Keywords: Political Science, Public Administration, Rocket Festival

บทนำ

ประเพณีบุญบั้งไฟ นับเป็นอีกประเพณีหนึ่งในภาคอีสานรวมไปถึงประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและกัมพูชาโดยมีตำนานมาจากนิทานวรรณกรรมพื้นบ้านเรื่อง “พญาคนคาก” กับ “เรื่องผาแดงนางไอ่” ซึ่งในวรรณกรรมดังกล่าวฯ ได้กล่าวขานถึงการที่ชาวเมืองได้จัดงานประเพณีบุญบั้งไฟขึ้นเพื่อเป็นการบูชา “พญาแถน หรือ เทพวัสสกาล” ซึ่งชาวบ้านมีความเชื่อว่ามีหน้าที่คอยดูแลให้ฟ้าฝนตกถูกต้องตามฤดูกาลและมีความชื่นชอบไฟเป็นอย่างมาก หากหมู่บ้านใดไม่จัดทำกรจัดงานบุญบั้งไฟบูชา ฟ้าฝนชลธารก็จะไม่ตกถูกต้อง

ตามฤดูกาล อาจก่อให้เกิดภัยพิบัติกับหมู่บ้านได้ อนึ่ง การจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟของชาว จังหวัดยโสธร ก็ได้รับการสนับสนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ในการประชาสัมพันธ์งานประเพณีบุญบั้งไฟให้เป็นที่รู้จักแก่ชาวไทยและชาวต่างประเทศตั้งแต่ ปี 2523 เป็นต้นมา นอกจากนี้ เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับพื้นที่ในบริบทที่ใกล้เคียงกัน พบว่า การจัดงานประเพณีบั้งไฟในอดีตของบรรพบุรุษและในสมัยปัจจุบันนี้ จังหวัดร้อยเอ็ด มีการอนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิมสืบเนื่องต่อกันมาอย่างยาวนานและคงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยเฉพาะที่อำเภอสุวรรณภูมิ มีการจัดงานในทุกวันเสาร์ – วันอาทิตย์ในสัปดาห์แรกของเดือน มิถุนายนของทุก ๆ ปี ซึ่งเป็นงานที่มีบั้งไฟสวยงามขนาดใหญ่มากที่สุด เช่น ลายศรีภูมิหรือ ลายกรรไกรตัด รวมทั้งมีขบวนพ็อนรำที่งดงามมาก ส่วนที่อำเภอพนมไพร ก็ได้มีการจัดงาน ประเพณีบุญบั้งไฟที่ยิ่งใหญ่ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 7 ของทุก ๆ ปี ตามรูปแบบของประเพณี ดั้งเดิมโดยมีการจุดบั้งไฟถวายมากที่สุดในประเทศ ในแต่ละปีจะมีบั้งไฟหมื่น บั้งไฟแสน และ บั้งไฟล้าน รวมกันมากกว่า 1,000 บั้ง และอีกหนึ่งแห่งหนึ่งที่น่าสนใจคืองานบุญบั้งไฟทะเลล้าน บ้านกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นชุมชนชาวภูไทชาวเก่าแก่ ได้ก่อตั้ง หมู่บ้านมาประมาณ 150 ปี เป็นบั้งไฟที่ขึ้นในแนวอนที่เรียกว่า “ทะเล” และเป็นต้นแบบของ ทะเลแห่งแรกของไทย เทศกาลจุดทะเลนี้ จะจัดขึ้นในวันเสาร์และอาทิตย์ในสัปดาห์ที่ 3 ของเดือนพฤษภาคมของทุก ๆ ปี (วิกิพีเดีย, 2562)

ตำนานพญาคันคาก

เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าถือชาติกำเนิดเป็นพญาคางคก ได้อาศัยอยู่ใต้ร่มโพธิ์ใหญ่ในเมือง พันทุมวดี พญาเถน (เทพเจ้าแห่งฝน) ได้โกรธเคืองโลกมนุษย์เป็นอย่างมาก จึงแกล้งไม่ให้ ฝนตกนานถึง 7 เดือน ทำให้เกิดความลำบากยากแค้นอย่างแสนสาหัสแก่มวลมนุษย์ สัตว์และพืช จนกระทั่งพากันล้มตายเป็นจำนวนมาก พวกที่แข็งแรงก็รอดตายและได้พากันมา รวมกลุ่มใต้ต้นโพธิ์ใหญ่กับพญาคางคก สรรพสัตว์ทั้งหลายจึงได้หารือกันเพื่อจะหาวิธีการปราบ พญาเถนที่ประชุมได้ตกลงกันให้ “พญานาคี” ยกทัพไปรบกับพญาเถน แต่ก็ต้องพ่ายแพ้ จากนั้นจึงให้ “พญาต่อแตน” ยกทัพไปปราบ แต่ก็ต้องพ่ายแพ้เช่นกัน ทำให้พวกสรรพสัตว์ ทั้งหลายเกิดความท้อถอยหมดกำลังใจและสิ้นหวังได้แต่รอวันตายในที่สุด “พญาคางคก” จึงขอ อาสาที่จะไปรบกับพญาเถน จึงได้วางแผนในการรบโดยให้ปลวกทั้งหลายก่อจอมปลวกขึ้นไป จนถึงเมืองพญาเถน เพื่อเป็นเส้นทางให้บรรดาสรรพสัตว์ทั้งหลายได้เดินทางไปสู่เมืองพญา เถน ซึ่งมีมอด แมลงป่อง ตะขาบ สำหรับมอดได้รับหน้าที่ให้ทำการกัดเจาะด้ามอาวุธที่ทำด้วย ไม้ทุกชนิด ส่วนแมลงป่องและตะขาบให้ซ่อนตัวอยู่ตามกองฟืนที่ให้หุงต้มอาหาร และอยู่ตาม เสื้อผ้าของไพร่พลพญาเถนทำหน้าที่กัดต่อย หลังจากวางแผนเรียบร้อยแล้ว กองทัพพญาคางคกก็ เดินทางเพื่อปฏิบัติหน้าที่การรบ มอดทำหน้าที่กัดเจาะด้ามอาวุธ แมลงป่องและตะขาบก็กัดต่อย

ไพร่พลของพญาแถนจนเจ็บปวด ร้องระงมจนกองทัพพระสำระสาย ในที่สุดพญาแถนจึงได้ยอมแพ้และตกลงทำสัญญาสงบศึกกับพญาคางคก ดังนี้ 1) ถ้ามวลมนุษย์จุดบั้งไฟขึ้นสู่ท้องฟ้าเมื่อใด ให้พญาแถนสั่งให้ฝนตกในโลกมนุษย์ 2) ถ้าได้ยินเสียงกบ เขียดร้อง ให้รับรู้ว่าฝนได้ตกลงมาแล้ว และถ้าได้ยินเสียงสนุ (เสียงธนูหาวของวาว) หรือเสียงโหวด ให้ฝนหยุดตกเพราะจะเข้าสู่ฤดูเก็บเกี่ยวข้าว หลังจากที่ได้อสัญญากันแล้ว พญาแถนจึงได้ถูกปล่อยตัวไปและได้ปฏิบัติตามสัญญาตามฉบับนี้ (ทัชชัย ดวงมีวัน, 2562)

ตำนานผาแดงนางไอ่

พญาขอมผู้ครองนครเอกราชมีพระธิดาชื่อว่า “ไอ้คำ” ซึ่งผู้ที่มีรูปร่างหน้าตาสวยงามมาก นางไอ้คำเป็นที่ต้องตา ต้องใจของชายหนุ่มทั้งในมหานครเอกราชและเมืองอื่น ๆ เจ้าชายเมืองต่าง ๆ ก็หมายปองอยากจะได้นางไอ้คำมาเป็นคู่ครอง และหนึ่งในก็คือ “ท้าวผาแดง” พอทราบข่าวถึงความงามก็เกิดความยินดี หลงใหลอย่างรุนแรง จนไม่สามารถจะทนอยู่ได้ จึงเดินทางมาพร้อมทหารคนสนิท ท้าวผาแดงได้ส่งสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ไปฝากให้นางไอ้คำ เพื่อผูกความสัมพันธ์โดยให้ทหารสนิทช่วยเป็นสื่อผ่านนางสนมใกล้ชิดและทุกครั้งที่นางไอ้คำรับสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ สนมคนสนิทก็จะพรรณนาถึงความสง่างามของท้าวผาแดงให้นางไอ้คำฟังจนนางเกิดความสนใจและหลงรักท้าวผาแดงในที่สุด ทั้ง ๆ ที่ทั้งสองคนไม่เคยได้เห็นกันมาก่อน ในที่สุดด้วยแผนการของพ่อสื่อ - แม่สื่อทำให้ทั้งคู่ได้พบกัน แต่ทั้งคู่ก็ต้องจากกันเพียงแค่นอนคืนเท่านั้น เพราะทั้งคู่ต่างลักลอบพบกัน ท้าวผาแดงได้ให้คำมั่นสัญญาว่าจะกลับมารับนางไอ้คำไปเป็นชายาอย่างแน่นอน พอเข้าสู่เดือน 6 พญาขอมป่าวประกาศไปยังเมืองต่าง ๆ ให้มีการจุดบั้งไฟ โดยการได้ครองเมืองและนางไอ้คำไปเป็นรางวัล และกำหนดเอาวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 เป็น “วันงานบุญบั้งไฟ” มีบั้งไฟจาก 2 เจ้าเมือง คือ “พญาฟ้าแดด - พญาเชียงเหียน” และอีก 1 เจ้าชาย คือ “ท้าวผาแดง” ได้นำบั้งไฟมาเข้าแข่งขันประลองชิงชัยกันในวันนั้น

กล่าวถึง “ท้าวภังคี” เป็นนาคหนุ่มอีกตนหนึ่งที่ได้อินคำเล่าถึงถึงความงามของนางไอ้คำ และมีความใฝ่ฝันมานานแล้ว เมื่อทราบข่าวว่ามีการแข่งขันจุดบั้งไฟก็ออกนอกนาคพิภพกับบริวารจำนวนหนึ่ง ได้แปลงร่างเป็น “กระรอกเผือก” ติดตามขบวนแห่บั้งไฟก็เพื่อต้องการจะยลโฉมนางไอ้คำ ทุกคนต่างใจจดใจจ่อที่จะเห็นการจุดบั้งไฟและคอยลุ้นว่าบั้งไฟของใครจะชนะและได้นางไอ้คำไปครอง ซึ่งการจุดบั้งไฟในครั้งนั้น พญาขอมเจ้าเมืองได้มีเดิมพันกับท้าวผาแดงว่าถ้าหากบั้งไฟของท้าวผาแดงชนะบั้งไฟของพญาขอมได้ จึงจะได้นางไอ้คำไปเป็นคู่ครอง ปรากฏว่าบั้งไฟของพญาขอมพระบิดาของนางไอ้คำมีอาการ “ซุ” ไม่ขึ้นจากฐานจุด ส่วนบั้งไฟของท้าวผาแดงแตกกระเบิดคาฐานจุด มีแต่บั้งไฟของท้าวฟ้าแดด เจ้าเมืองฟ้าแดดสงยางกับบั้งไฟของพญาเชียงเหียนที่ตะบึงขึ้นสู่ท้องฟ้านานถึง 3 วัน 3 คืน จึงตกลงสู่พื้นดิน ผลการตัดสินการแพ้ - ชนะการแข่งขันในครั้งนั้นไม่มี ทั้งนี้เพราะท้าวพญาทั้งสองมีศักดิ์เป็นอา

และเป็นลูกของนางไอ่คำ จึงไม่มีการยกธิดาไอ่คำให้กับผู้ใด ทั้งท้าวผาแดงและนางไอ่คำต่างก็ ผิดหวังในการแข่งขันในวันนี้ แต่ก็ไม่สามารถบอกความจริงได้ ต้องจำใจฝืนกลับไปสู่อ้อมเมืองของตน เพื่อหาโอกาสหนีทางอื่นอีกต่อไป

ท้าวภังคี เมื่อกลับสู่หน้าคพิภพแล้วก็มีความรักจนไม่สามารถอดทนได้ จึงได้ลักลอบออก จากเมืองบาดาล โดยแปลงร่างเป็นกระรอกน้อยดังเดิม แต่ครั้งนี้แขนกระดิ่งน้อยเดินไปมาอยู่ ข้างหน้าต่าง นางไอ่คำเห็นกระรอกเผือกตัวน้อยแขนกระดิ่งทองเดินไปมาด้วยท่าทางน่ารัก น่าเอ็นดู ก็คิดอยากได้ จึงสั่งให้หาคนล้อมจับ แต่ก็ไม่มีใครจับได้ และกระรอกก็ยังเดินไปมา เหมือนกับการช่วยยั่ว ความคิดเอ็นดูก็กลับกลายเป็นความโกรธ นางไอ่คำจึงตัดสินใจให้นายพราน แม่นธนูยิงกระรอกทันที คราวนี้กระรอกเผือกเหมือนจะรู้ว่านายพรานเอาจริง จึงกระโดดหนี เดินไปตามต้นไม้ต่าง ๆ ทั่วนคร จากผลกระทบแต่ปางก่อนที่เคยเป็นคู่กันและแรงอธิษฐานแก่ แค้นของนางไอ่คำในชาตินั้นตามทัน กระรอกเผือกผลอตัวมัวแต่กัดกินลูกมะเดื่อสุก ด้วยความ หิวก็โดนลูกศรของนายพรานทะลุกลางลำตัวตื่นทรุนทราย ก่อนสิ้นใจตาย ท้าวภังคีในร่าง กระรอกเผือกได้อธิษฐานว่า “ขอให้ร่างกายของเราใหญ่โตเท่าช้างสาร เนื้อหนังของเรา จึงเพียงพอแก่การเลี้ยงดูผู้คนทั่วทั้งเมือง” สิ้นคำอธิษฐานก็ขาดใจตาย และร่างของกระรอก เผือกตัวน้อยกลับกลายเป็นกระรอกตัวใหญ่มหึมา นายพรานป่าวประกาศให้ชาวบ้านมาช่วยกัน ลาก เมื่อลากไปได้สักพักก็หมดแรงที่จะลากต่อไปได้อีก จึงพากันมาแร่เนื้อกระรอกเผือก ณ จุดนั้น (บริเวณบ้านท่าแร่ จังหวัดสกลนครในปัจจุบัน) แล้วแบ่งแจกจ่ายกันจนทั่วทั้งเมือง แม้แต่พระธิดาไอ่คำก็ได้รับส่วนแบ่งในครั้งนี้ด้วยเช่นกัน ยกเว้นแต่พวกแม่มายที่ไม่ได้รับส่วน แบ่ง พญานาคราช พอทราบข่าวว่าลูกรักถูกลูกศรตาย แม้ที่สุดเนื้อก็ถูกชาวเมืองฉีกแบ่งปัน กันกินก็บันดาลโทสะอย่างรุนแรง จึงยกพลโยธานาคขึ้นสู่เอกเขษะธิดานคร เกิดเสียงกัมปนาท หวั่นไหว แผ่นดินได้ถล่มถลายกลายเป็นแผ่นน้ำไปทั่วทุกหนแห่ง ผู้ใดที่ได้กินเนื้อท้าวภังคินาค คนผู้นั้นก็จมนหายไปกับแผ่นน้ำ เมืองทั้งเมืองล่มสลายกลายเป็นหนองน้ำใหญ่คงเหลือไว้แต่บ้าน ของพวกแม่มาย ผู้ไม่มีโอกาสได้ลองลิ้มชิมรสเนื้อกระรอกเผือก (แม่มายในสมัยนั้นจะถูกจัด กลุ่มทางสังคมที่ต่ำกว่าคนทั่วไป จนต้องไปตั้งบ้านเป็นกลุ่มเล็ก ๆ นอกชุมชน) จึงกลายเป็น เกาะแก่งหรือดอนท่ามกลางน้ำหนองหาน (จังหวัดอุดรธานี) จนทุกวันนี้

เมื่อท้าวผาแดงตายไปกลายเป็นผีก็มีความอาฆาตต่อพญานาคอยู่ไม่วาย ครั้นมีโอกาส เหมาะก็สั่งไพร่พลวิญญูณผีเตรียมตัวเดินกองทัพผีไปรบกับพวกพญานาคที่เมืองบาดาลให้หาย แค้น ซึ่งผีท้าวผาแดงมีบริวารผีเป็นแสน ๆ การเดินทัพผีเสียงดังอึกทึกคึกโครมปานแผ่นดินจะ ถล่มและได้รายล้อมเมืองบาดาลซึ่งเป็นเมืองของพญานาคไว้รอบด้าน และแล้วกองทัพทั้งสองก็ เปิดศึกสงครามกัน ต่างฝ่ายต่างใช้อิทธิฤทธิ์รบกันนานถึง 7 วัน 7 คืน ผลของการรบไม่มีใครแพ้ ไม่มีใครชนะ ต่างฝ่ายต่างล้มตายกันเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะเหล่าพญานาคทั้งหลายล้มตาย มากขึ้นทุกวัน ฝ่าย สุทธิธนาคราช เห็นดังนั้น (ซึ่งตัวเองก็แก่ชรามากแล้ว) ด้วยความกังวลว่า

ฝ่ายตนจะแพ้และสูญพันธุ์นาคแน่ ๆ หากรบกันยืดเยื้อต่อไปและก็ไม่อยากทำกรรมต่อไปอีก เพราะต้องการไปเกิดในภพของพระศรีอารียเมตไตรย จึงรีบรุดไปขอร้อง “ท้าวสักกะเทวราช” ให้มาช่วยห้ามผีท้าวผาแดงและเหล่าผีจากเมืองมนุษย์ให้ด้วย เมื่อทรงทราบดังนั้น จึงได้สั่งให้ “ท้าวเวสสุวัณ” ให้มาห้ามศึกและตัดสินคดีความ เมื่อท้าวเวสสุวัณได้ทราบเรื่องที่เกิดขึ้นทั้งหมดแล้วนั้นก็ทรงทราบว่า เป็นเรื่องของกรรมเก่าที่ตามมาให้ผลในชาตินี้นั่นเอง ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างก็มีเหตุผลพอ ๆ กัน ดังนั้น ท้าวเวสสุวัณจึงขอให้ทั้งสองฝ่ายเลิกรบต่อกันไป ไม่ต้องฆ่ากัน ให้มีเมตตาต่อกัน ให้รักษาศีลห้า ปฏิบัติธรรมและให้มีขันติธรรม ซึ่งทั้งผีท้าวผาแดงและศรีพญาสุทโธนาคราชเมื่อได้ฟังคำสั่งสอนแล้วต่างก็เข้าใจในเหตุผล ต่างฝ่ายต่างอนุโมทนาสาธุการแล้ว เหตุการณ์จึงยุติลงด้วยความเข้าใจอันดีต่อกันและอภัยกันในที่สุด (วิกิพีเดีย, 2562)

มุมมองด้านการรื้อสร้างประเพณีในยุคสมัยใหม่

ทัศนะของ Beck, U. et al. มองว่า จารีตประเพณีไม่ได้ผูกติดหรือเชื่อมโยงอยู่กับคุณค่าดั้งเดิมที่ตายตัวอีกต่อไป การจัดงานประเพณีต่าง ๆ เกิดจากการสร้างสรรค์ประเพณีใหม่ ของสังคม เป็นลักษณะของการรื้อสร้างประเพณีที่มีลักษณะการรื้อฟื้นประเพณีขึ้นมาใหม่ การทำให้ประเพณีคงอยู่และการสร้างกิจกรรมใหม่ขึ้นมา ทำให้เกิดประเพณีในรูปแบบใหม่ ซึ่งไม่ใช่ประเด็นของการไม่พูดถึงสังคมที่ไม่มีจารีตประเพณีอีกต่อไป วัฒนธรรมประเพณีถูกผลิต และผลิตซ้ำขึ้นมาใหม่ การทำความเข้าใจจารีตประเพณีนั้น อาจจะเริ่มมองจากแนวคิดเรื่องการ เป็นประเพณีประดิษฐ์ วัฒนธรรมประเพณีทั้งหลายล้วนถูกสร้างขึ้นมาจากเหตุผลต่าง ๆ นานา แต่ก็ได้ไม่ได้จำเป็นต้องมองประเพณีว่าเกิดขึ้นเพียงในช่วงสมัยใหม่เท่านั้น มองย้อนกลับไปในอดีต ประเพณีต่าง ๆ ก็ล้วนถูกสร้างขึ้นมาจากสัมพันธ์กับอำนาจบางอย่าง ไม่ว่าจะเป็นประเพณีของ พระมหากษัตริย์ พระ หรืออื่น ๆ ก็เพื่อรับกับคนหรือกลุ่มคนดังกล่าว และสร้างอำนาจอันชอบธรรมมารองรับกับกฎเกณฑ์ของผู้กระทำกรณนั้น ๆ ไม่มีประเพณีใดที่เป็นเนื้อเดียวบริสุทธิ์ มันเป็นมายาคติที่เห็นว่าประเพณีเป็นเรื่องที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ ในขณะที่มันมีการเปลี่ยนแปลง และเปลี่ยนรูปมาโดยตลอด ซึ่งก็คือรูปแบบของการประดิษฐ์สร้างและทำซ้ำขึ้นมาใหม่ นั่นเอง ลักษณะเด่นของประเพณีก็คือพิธีกรรมและการกระทำซ้ำ ซึ่งเป็นคุณสมบัติของกลุ่ม ชุมชน และส่วนรวม ปัจเจกจะเป็นผู้ปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีนั้น ๆ แต่วัฒนธรรมประเพณีไม่ใช่ สมบัติส่วนตัวของใคร เนื่องจากประเพณีเป็นสิ่งที่ฝังรากในสังคมมานานและถูกสร้างซ้ำ และบางอย่างก็เกิดเป็นสถาบันขึ้นมามันมีความพยายามร่วมกันจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการ ปกป้องและรับเอาวัฒนธรรมเดิมมาใช้ ซึ่งแนวคิดนี้ก็คือความคิดพื้นฐานของนักอนุรักษนิยม (Beck, U. et al., 1994)

ส่วน Eric Hobsbawn & Terence Ranger มองว่า ประเพณีและวัฒนธรรมไม่ได้มี ลักษณะเป็นเนื้อเดียวกัน ต่างก็เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมากกว่าที่จะเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ

สิ่งประดิษฐ์เหล่านี้ ถูกใช้ในแ่งมุมของอำนาจและไม่ได้มีแต่ไหนแต่ไรมา สิ่งทั้งหลายคนกล่าวถึงวัฒนธรรมประเพณีว่าล้วนเป็นสิ่งที่มีความหมายมาแต่มนานนั้นล้วนเป็นความเข้าใจผิด (ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ และคณะ, 2554)

ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ และคณะ กล่าวว่า การเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกหรือการนำเอาวัฒนธรรมบางอย่างมาปรับใช้ซึ่งได้เข้าไปรับใช้วิถีชีวิตของคนร่วมสมัยมากกว่าการจัดงานแบบดั้งเดิมทั้งหมด การปรับเปลี่ยนของประเพณีแต่ละแห่งแต่ละยุคสมัยขึ้นอยู่กับบริบทที่แตกต่างกัน ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรท้องถิ่นและการสร้างกฎเกณฑ์ใหม่ ๆ และโดยเฉพาะความเข้มแข็งทางการเมืองท้องถิ่นมีส่วนอย่างมากในการผลักดันให้จัดประเพณีในแต่ละปี หากประเพณีนั้น ๆ เป็นที่เชิดหน้าชูตาของท้องถิ่นและส่งผลในเชิงประจักษ์ต่อการเลือกตั้งครั้งต่อไปด้วยแล้วก็ยิ่งมีการลงทุนในประเพณีดังกล่าวมากขึ้นด้วย ซึ่งความเปลี่ยนแปลงของประเพณีดังกล่าวทำให้ประเพณีในยุคสมัยใหม่ ถูกตั้งคำถามในการสูญสลายทางวัฒนธรรมหรือสภาวะการเสื่อมมนต์ขลังของมันซึ่งทำให้สังคมกำลังจะก้าวสู่ลักษณะของสังคมแบบหลังจารีตประเพณี (ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ และคณะ, 2554)

มุมมองด้านการรื้อสร้างประเพณีบุญบั้งไฟ

จากผลการศึกษาวิจัย เรื่อง “รื้อสร้าง: การเปลี่ยนแปลงของบุญบั้งไฟในยุคโลกาภิวัตน์” ได้แสดงทัศนคติต่อการจัดงานบุญบั้งไฟในเมืองโยโสธร พบว่า ในการจัดการประเพณีแบบสมัยใหม่ที่มีสถาบันในระดับท้องถิ่นเข้ามากำกับนั้น ได้ส่งผลต่อแนวคิดการสร้างวัฒนธรรมแบบใหม่ในรูปแบบที่เรียกว่า “การจัดการวัฒนธรรม” โดยหน่วยงานหลักได้กลายเป็นองค์กรผู้จัดการวัฒนธรรม และผู้นำชุมชนหรือชาวคุ้มต่าง ๆ เป็นเหมือนผู้จัดการวัฒนธรรม มีผู้สนับสนุน และการประชาสัมพันธ์ ระบบถูกแบ่งงานกันทำซึ่งเป็นระบบที่เข้ามาแทนที่การจัดการของชุมชนซึ่งเดิมเป็นผู้กระทำการหลักโดยแบ่งงานตามความเชี่ยวชาญหรือความถนัด แต่ภายใต้การร่วมมือของสถาบันต่าง ๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ เช่น การแบ่งการตัดสินใจการประกวดสมัยใหม่ เทศบาลเป็นผู้รับผิดชอบ การประกวดกาพย์เซิ้ง วัฒนธรรมจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบ มีหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวเป็นที่เลี้ยง และมีชาวคุ้มและอำเภอเป็นผู้รับผิดชอบขบวนแห่ มีการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม มีการจัดหาทุนและการขอรับการสนับสนุนอย่างเป็นระบบ เป็นต้น โดยได้มีการนำระบบสมัยใหม่มาใช้ในการจัดการวัฒนธรรมประเพณี ดังนี้ (ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ และคณะ, 2554)

1. การสร้างมาตรฐานและการจัดการความเสี่ยง เช่น การสร้างมาตรฐานในการจุดบั้งไฟให้ปลอดภัยที่สุด การประกันภัย เป็นต้น

2. การใช้ระบบการควบคุมผ่านการสร้างเกณฑ์ที่เป็นทางการในการจัดงาน เช่น การจัดระเบียบและการตั้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. สถาบันใหม่กลายเป็นผู้เชี่ยวชาญทางวัฒนธรรม การเข้าไปกำกับ ดูแลและการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. การใช้ระบบตัวแทนเป็นการแสดงถึงศักยภาพและศักดิ์ศรี เช่น การจ้างขบวนแห่แทนการบริหารจัดการเองของชุมชน การจ้างบั้งไฟจากที่อื่นให้เข้ามาจัดการแทน

ชุมชนเมื่อมีมุมมองว่าชุมชนตนเป็นต้นแบบของวัฒนธรรมสมัยใหม่ซึ่งเริ่มเห็นได้จากการแบ่งตนเองว่า “ชาวชุมชนเมือง” และเรียกคนในพื้นที่รอบนอกว่า “ชาวบ้าน” และเห็นว่าการกิจกรรมชาวบ้านกับชาวเมืองย่อมแตกต่างกัน การเป็นวัฒนธรรมสมัยใหม่นี้เกิดจากการสะท้อนข้อคิดต่อการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจของชาวเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคม เงื่อนไขและวิถีคิดของความเป็นสมัยใหม่ของชุมชนส่งผลต่อการสร้างสรรค์บุญบั้งไฟอย่างหลวม ๆ ไม่ได้ยึดติดอยู่กับรูปแบบเดิมอีกต่อไป การเรียนรู้ที่จะจัดงานบุญบั้งไฟภายใต้เงื่อนไข กฎเกณฑ์ ข้อจำกัดและความต้องการของแต่ละฝ่ายให้มากที่สุดภายใต้ความคิด เพื่อการสืบทอดของบุญบั้งไฟเพื่อสร้างและธำรงเอกลักษณ์ของตนไว้เพื่อความสนุกสนานผ่อนคลายหรือเพื่อการท่องเที่ยว

มุมมองด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ในวรรณกรรมบุญบั้งไฟ

ตำนานพญาคันคาก

จากวรรณกรรมตำนานพญาคันคากที่แสดงผ่านความเชื่อ ความเคารพ นับถือศรัทธาของชาวอีสานที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมการแสดงออกผ่านประเพณีบุญบั้งไฟนั้น ผู้เขียนมองว่าวรรณกรรมท้องถิ่นได้สะท้อนให้เราเห็นลำดับชั้นการปกครอง การเชื่อฟังผู้มีอำนาจ การต่อสู้เพื่อแย่งชิงอำนาจหรือแม้แต่รูปแบบการปกครอง ตำนานพญาคันคากได้แบ่งชนชั้นการปกครองจากระดับบนสู่ระดับล่าง เช่น ถ้ามวลมนุษยย์จุดบั้งไฟขึ้นสู่ท้องฟ้าเมื่อใด ให้พญาแถนสั่งให้ฝนตกในโลกมนุษย์ ถ้าได้ยินเสียงกบ เขียดร้อง ให้รับรู้ว่ามีฝนได้ตกลงมาแล้ว ถ้าได้ยินเสียงสนุหรือเสียงโหวดให้ฝนหยุดตกเพราะจะเข้าสู่ฤดูเก็บเกี่ยวข้าว เมื่อมองในด้านนี้การปกครองจะสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการจัดองค์การแบบระบบราชการ ของ Max Weber กลไกการบริหาร เป็นกลไกในการควบคุมและทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้นำและกลุ่มคนที่ถูกปกครอง กลไกการบริหารต้องมีรูปแบบที่เหมาะสมกับรูปแบบแห่งอำนาจที่ผู้นำในสังคมนั้นใช้อยู่ รูปแบบการใช้อำนาจในการปกครองบังคับบัญชา ตามแนวคิดของ Max Weber แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

1. Charismatic Domination รูปแบบการใช้อำนาจเฉพาะตัวแบบอาศัยบารมีกลไกการบริหารที่ใช้คือ Dictatorship, Communal
2. Traditional Domination รูปแบบการใช้อำนาจแบบประเพณีนิยม
3. Feudal/Patrimonial (ระบบศักดินา/เจ้าขุนมูลนาย) รูปแบบการใช้อำนาจตามกฎหมาย (Legal Domination)

ส่วนการต่อสู้ช่วงชิงอำนาจทางการเมืองระหว่างพญาคัคคากกับพญาแณก็เป็นรูปแบบการช่วงชิงพื้นที่ทางการเมืองในการปกครองรัฐโดยมีการร้องทุกข์ด้านเกษตรกรรมหรือความต้องการฟ้าฝนชลธารเป็นปฐมเหตุของผู้ได้ปกครอง ส่วนรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นจะปรากฏในรูปแบบการสงครามหรือการใช้ความรุนแรงเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Barber, J. D. ที่ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 2 ประการ คือ 1) การมีส่วนร่วมโดยตรง เป็นลักษณะที่ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการปกครองตนเองโดยตรง เช่น การบริหารงาน การกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจในการดำเนินงานด้วยตนเอง และ 2) การมีส่วนร่วมโดยทางอ้อม เป็นลักษณะที่ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมแต่ไม่ได้เป็นผู้ดำเนินการปกครองด้วยตนเองโดยตรง (Barber, J. D., 1972) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Almond, A. et al. ที่ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ ๆ ดังนี้ 1) รูปแบบตามธรรมเนียมปฏิบัติ เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และการจัดตั้งและการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ 2) รูปแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ เช่น การยื่นข้อเรียกร้อง การเดินขบวน การใช้ความรุนแรงทางการเมือง และการปฏิวัติรัฐประหาร จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองในวรรณกรรมจะสอดคล้องกับแนวคิดของ Almond, A. et al. ในประเด็นรูปแบบที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติ (Almond, A. et al., 1966)

ส่วนประเด็นการยอมรับอำนาจจากการการตัดสินใจหรือการวินิจฉัยทางการเมือง การยุติความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดจากการทำสงครามระหว่างพญาคัคคากกับพญาแณ นั้นกลับเรียบง่ายเพราะความเคารพและการเชื่อฟังต่อผู้ที่มีอำนาจที่เหนือกว่า (พระอินทร์) ซึ่งนั่นก็คือคำตัดสินแบบยอมรับและรักษาคำมั่นสัญญาที่มีให้ต่อกันระหว่างผู้แพ้กับผู้ชนะ สงครามโดยมีสัญญาทางการเมืองและการส่งสัญญาต่าง ๆ เพื่อทวงสัญญา เช่น การจุดบั้งไฟแจ้เตือนในกรณีผู้นำ (พญาแณ) ละเลยการปฏิบัติหน้าที่บริหารราชการหรืออำนวยความสะดวกต่อผู้ใต้การปกครอง (ฝนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูกาล) และการแสดงถึงความพอเพียงต่อการตอบสนองความต้องการของผู้ปกครอง (เมื่อรู้ว่าฝนตกและปริมาณน้ำนั้นเพียงพอแล้วก็ให้กบ เขียด อึ่งอ่าง คางคก ฯลฯ ร้องระงมเป็นสัญญาณให้รับรู้และหยุดทำการให้ฝนตกได้แล้ว)

จากวรรณกรรมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นปรากฏการณ์การบริหารความขัดแย้งทางการเมืองการปกครองอีกรูปแบบหนึ่งนั่นเอง นักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยาเห็นว่า

“ความขัดแย้งเป็นผลผลิตของสิ่งแวดล้อมในทางสังคม” ส่วนนักเศรษฐศาสตร์เห็นว่า “ความขัดแย้งเป็นการศึกษาและการวิเคราะห์ถึงระหว่างผู้แสดงในรายการบางรายการที่หายากและมีคุณค่า (ทางวัตถุ) ส่วนนักรัฐศาสตร์เห็นว่า “เป็นสัมพันธ์ภาพระหว่างอำนาจ อิทธิพล และอำนาจหน้าที่ เป็นพฤติกรรมทางสังคมมองที่การแบ่งอำนาจทางสังคมเกี่ยวกับอำนาจ กระบวนการตัดสินใจระหว่างสถาบันต่าง ๆ การเมืองระหว่างเอกชน กลุ่มและชาติ และสัมพันธ์ภาพเช่นนั้นทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างบุคคล (ระหว่างผู้ตัดสินใจด้วยกัน) สังคม (รัฐบาลระดับต่าง ๆ) และระบบ” (อรุณ รุ่งธรรม, 2526) Karl Marx เชื่อว่าความขัดแย้งและการเปลี่ยนแปลงเป็นของคู่กัน เป็นกฎพื้นฐานของชีวิต เป็นสภาพปกติของสังคม โดยความขัดแย้งเริ่มที่เศรษฐกิจซึ่งหลีกเลี่ยงได้ยาก แล้วจะนำไปสู่ความขัดแย้งทางสังคมและเชื่อในการใช้ความขัดแย้งเป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนสังคม การวิเคราะห์ของ Karl Marx ใช้ความขัดแย้งเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สังคมโดยอยู่บนพื้นฐานของการศึกษาความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ ทฤษฎีความขัดแย้งของ Karl Marx ได้อธิบายว่า สังคมเป็นอย่างไรและมีแนวทางในการเปลี่ยนสังคมเป็นอย่างไร ส่วน Georg Simmel มีแนวความคิดว่า ความขัดแย้งเป็นปฏิสัมพันธ์แบบหนึ่งที่เกิดขึ้นในกลุ่มสมาชิกที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน โดยเชื่อว่าความขัดแย้งระหว่างสองฝ่ายแสดงให้เห็นลักษณะความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่าย โดยเป็นผลจากการที่มีความรู้สึกเข้าข้างตนเองมากกว่าเข้าข้างฝ่ายอื่น ความขัดแย้งมีอยู่ทุกองค์การซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคม ผลของความขัดแย้งคือจะเกิดความกลมเกลียวภายในกลุ่ม แต่ความกลมเกลียวภายในกลุ่มหรือระหว่างกลุ่มก็จะเป็นต้นเหตุของความขัดแย้งด้วย Filley ได้เสนอกระบวนการของความขัดแย้งโดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ (พรนพ พุกกะพันธ์, 2542)

1. สภาพก่อนเกิดความขัดแย้ง เป็นลักษณะของสภาพการณ์ที่อาจปราศจากความขัดแย้ง แต่จะนำไปสู่การขัดแย้ง
2. ความขัดแย้งที่รับรู้ได้ เป็นการรับรู้จากสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นของฝ่ายต่าง ๆ ว่ามีความขัดแย้งเกิดขึ้น
3. ความขัดแย้งที่รู้สึกได้ โดยอาจมีความรู้สึกว่าคุณถูกคุกคาม ถูกเกลียดชัง กลัว หรือไม่ไว้วางใจ
4. พฤติกรรมที่ปรากฏชัด อาจแสดงความก้าวร้าว การแข่งขัน การโต้เถียงหรือการแก้ปัญหา
5. การแก้ปัญหาหรือระงับความขัดแย้ง วิธีการแก้ไขความขัดแย้งมี 4 วิธี ได้แก่
 - 5.1) วิธีชนะ – แพ้
 - 5.2) วิธีแพ้ทั้งคู่
 - 5.3) วิธีการที่ทั้งสองฝ่ายเป็นผู้ชนะ และ
 - 5.4) วิธีการแก้ไขปัญหาร่วมกันหรือแบบชนะทั้งคู่

ส่วน Johnson & Johnson มีแนวคิดว่าคุณคนมีความแตกต่างกันจึงใช้กลยุทธ์ในการจัดการความขัดแย้งโดยแต่ละคนมีรูปแบบการแก้ปัญหาเป็นของตนเอง สามารถเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้และหาวิธีการใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการความขัดแย้งในภาวะขัดแย้งประเด็นหลักที่ต้องใส่ใจคือการบรรลุวัตถุประสงค์ส่วนตัว เมื่ออยู่ในภาวะขัดแย้งคนแต่ละคนจะมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างจากผู้อื่นและการรักษาสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ส่วนรูปแบบพฤติกรรมในการจัดการความขัดแย้งมี 5 แบบ คือ (ทฤษฎีความขัดแย้ง, 2562)

1. ลักษณะแบบ “เต่า” (ถอนตัว หดหัว) มีลักษณะหลักหนีความขัดแย้ง ยอมละวัตถุประสงค์และความสัมพันธ์ส่วนตัวโดยการหลีกเลี่ยงไม่เผชิญกับคู่กรณีจะไม่ตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อแก้ปัญหา

2. ลักษณะแบบ “ฉลาม” (บังคับ ชอบใช้กำลัง) เป็นการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยใช้อำนาจตามตำแหน่ง คำนึงถึงเป้าหมายงานหรือความต้องการของตนเองมากกว่าความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

3. ลักษณะแบบ “ตุ๊กตาหิม” (สัมพันธ์ภาพราบรื่น) เชื่อว่าความขัดแย้งหลีกเลี่ยงได้เพื่อเห็นแก่ความกลมเกลียว ยอมยกเลิกเป้าหมายเพื่อรักษาสัมพันธภาพอันดีไว้

4. ลักษณะแบบ “สุนัขจิ้งจอก” (ประนีประนอม แก้ปัญหาเฉพาะหน้า) จะคำนึงถึงเป้าหมายส่วนตนและสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่นในระดับปานกลาง แสวงหาการประนีประนอมพร้อมและเต็มใจที่จะสละวัตถุประสงค์และสัมพันธ์ภาพบางส่วนเพื่อหาข้อตกลงร่วมที่ดี

5. ลักษณะแบบ “นกฮูก” (เผชิญหน้ากัน สุขุม) จะมองความขัดแย้งว่าเป็นปัญหาที่จะต้องแก้ไข ให้คุณค่าแก่เป้าหมายและสัมพันธ์ภาพ สิ่งที่ต้องการคือการบรรลุเป้าหมายของตนเองและผู้อื่น

บทสรุปท้ายของวรรณกรรมที่แสดงปรากฏการณ์ทางการเมืองให้เห็น คือการสมานฉันท์ทางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความขัดแย้ง ของ Filley และ Johnson & Johnson เมื่อมองมุมด้านความเป็นรัฐศาสตร์ในวรรณกรรมพญาคันคากที่สู้รบกับพญาแถนจนมีการบริหารจัดการความขัดแย้งในรูปแบบการเคารพกติกาทางการเมืองโดยการส่งสัญญาณทางการเมือง หรือการจุดบั้งไฟไปแจ้งเตือนให้ทราบถึงการตอบสนองความต้องการของกลุ่มผลประโยชน์หรือมวลมนุษยและสรรพสัตว์ที่ต้องการน้ำ และการส่งสัญญาณบอกถึงสวัสดิการภาครัฐที่ได้รับหรือฟ้าฝนชลธารพิชพันธ์ธัญญาหารที่เพียงพอโดยการให้กบ เขียด อีงอ่าง คางคก ฯลฯ ร้องระงมเป็นสัญญาณให้รับรู้และหยุดทำการให้ฝนตกได้แล้ว ผู้เขียนมองว่าสามารถเทียบเคียงกับทฤษฎีทางการเมืองอย่างหนึ่งที่เรียกกันว่า “สัญญาประชาคม” หรือ “Social contract” ของนักปรัชญาการเมืองได้ เช่น Thomas Hobbes, John Lock, และ Jean – Jacques Rousseau เป็นต้น

ตำนานผาแดงนางไอ่คำ

ส่วนวรรณกรรมเรื่อง “ผาแดงนางไอ่” ที่แสดงผ่านตำนานความรักของหญิงหนึ่งหญิงสองชาย ความโกรธแค้น พยาบาท และสงครามที่เชื่อมโยงผ่านประเพณีบุญบั้งไฟนั้น ผู้เขียนมีมุมมองในด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ โดยการเทียบเคียงจากวรรณกรรมในประเด็นต่อไปนี้

การที่เจ้าผู้ครองนครเอกชะอีตาได้ออกประกาศไปยังเมืองอื่น ๆ ให้มีการจุดบั้งไฟแข่งขันโดยมีตำแหน่งเจ้าเมืองและได้นางไอ่คำเป็นเป็นเดิมพัน หากบั้งไฟของเจ้าเมืองหรือเจ้าชายใดขึ้นสูงไม่มีใครสู้ได้ โดยกำหนดเอาวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 เป็นวันงานบุญบั้งไฟนั้น ถือได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐต่อรัฐอย่างเป็นทางการโดยผ่านกระบวนการแข่งขันด้านความสามารถในการผลิตบั้งไฟ ซึ่งมีเป้าหมายการได้ครองเมืองและได้ครองหญิงงามเป็นรางวัล หากใช้ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจและการทหารแต่ประการใดเมื่อเปรียบเทียบระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐไว้ 3 รูปแบบ คือ 1) ความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอาจจะกระทำอย่างเป็นทางการโดยรัฐหรือตัวแทนที่ชอบธรรมของรัฐ 2) ความสัมพันธ์ที่แสดงออกในลักษณะของความร่วมมือหรือความขัดแย้ง และ 3) ความสัมพันธ์ในลักษณะเข้มข้น รุนแรง หรือห่างเหิน (วรเชษฐ์ โทอิน, 2557) การที่บั้งไฟของท้าวม้าแดง เจ้าเมืองฟ้าแดดสงยางกับบั้งไฟของพญาเชียงใหม่ที่ตะบิงขึ้นสู่ท้องฟ้านานถึง 3 วัน 3 คืน จึงตกลงสู่พื้นดิน รวมทั้งผลการตัดสินการแพ้ – ชนะการแข่งขันในครั้งนั้นไม่มี เพราะท้าวม้าแดงทั้งสองมีศักดิ์เป็นอาและลุงของนางไอ่คำนั้น สะท้อนให้เห็นว่าการเมืองการปกครองในสมัยนั้นมีลักษณะแบบอุปถัมภ์หรือการเมืองแบบเครือญาตินั่นเอง ซึ่งได้สอดคล้องกับ สุจิตต์ วงษ์เทศ ที่กล่าวถึงประวัติศาสตร์แบบเครือญาติว่า อุษาคเนย์มีประวัติศาสตร์แบบบ้านที่เมืองน้องหรือเครือญาติอุปถัมภ์โดยสร้างเครือข่ายผ่านญาติ ผ่านการแต่งงาน หรือยกลูกสาวให้ผู้มีอำนาจที่เหนือกว่า กรณีตัวอย่าง กษัตริย์นครธม ยกลูกสาวให้พ่อขุนผาเมือง รัฐสุโขทัยเพื่อสร้างความสัมพันธ์แบบเครือญาติกับพระมหาจักรพรรดิแห่งรัฐอยุธยาและส่งลูกสาวสนมถวายพระชัยเชษฐาแห่งเวียงจันทร์ เป็นต้น (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2562)

ส่วนประเด็นการแก้แค้นของพญานาคราช ที่พอทราบข่าวว่าภักษิณาคลุกรักถูกลูกศรตายอยู่บนเมืองเอกชะอีตา แม้ที่สุดเนื้อของภักษิณาคก็ถูกพวกชาวเมืองเชือดเดือนแบ่งปันกันกิน ก็บันดาลโทสะอย่างรุนแรง จึงยกพลโยธานาคขึ้นสู่เอกชะอีตานครนั้น สะท้อนให้เห็นรูปแบบการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Johnson & Johnson ในลักษณะแบบ “ฉลาม” (บังคับ ชอบใช้กำลัง) เป็นการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยใช้อำนาจตามตำแหน่ง คำนี้ถึงเป้าหมายงานหรือความต้องการของตนเองมากกว่า

ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและความขัดแย้งดังกล่าวเป็นความขัดแย้งของผู้นำเท่านั้น โดยที่ผู้นำสร้างขึ้นมาเองหาใช่ความต้องการที่แท้จริงของผู้ใต้บังคับบัญชาแต่อย่างใดไม่

ส่วนการแก้แค้นของผีผาแดงโดยการนำทัพบริวารผีสู้อรบกับพวกพญานาคที่เมืองบาดาลรบกันนานถึง 7 วัน 7 คืน ฝ่าย สุทโธนาคราช เจ้าเมืองบาดาลเห็นดังนั้นซึ่งตัวเองก็แก่ชรามากแล้วด้วยกังวลว่าจะแพ้และสูญเสียพันธุ์นาคแน่ ๆ หากรบกันยืดเยื้อต่อไปและไม่อยากทำบาปทำกรรมต่อไปอีก เพราะต้องการไปเกิดในภพของพระศรีอริยเมตไตรย จึงรีบรุดไปขอร้องท้าวกะเทวราชหรือพระอินทร์ ผู้เป็นใหญ่ในสรวงสวรรค์ให้มาช่วยห้ามผีท้าวผาแดงและเหล่าผีจากเมืองมนุษย์ให้ด้วย เมื่อพระอินทร์ทราบดังนั้นท่านจึงได้สั่งให้ท้าวเวสสุวัณให้มาห้ามศึกและตัดสินคดีความ เมื่อท้าวเวสสุวัณได้ทราบเรื่องที่เกิดขึ้นทั้งหมดแล้วนั้น ก็ทรงทราบว่าเป็นเรื่องของกรรมเก่าที่ตามมาให้ผลในชาตินี้เอง ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างก็มีเหตุผลพอ ๆ กัน ดังนั้นท้าวเวสสุวัณ จึงขอให้ทั้งสองฝ่ายเลิกรบต่อกันไป ไม่ต้องฆ่ากัน ให้มีเมตตาต่อกัน ให้รักษาศีลห้า ปฏิบัติธรรม และให้มีขันติธรรมซึ่งทั้งผีท้าวผาแดงและศรีพญาสุทโธนาคราชเมื่อได้ฟังคำสั่งสอนของท้าวเวสสุวัณแล้วต่างก็เข้าใจในเหตุผล ต่างฝ่ายต่างอนุโมทนาสาธุการแล้วเหตุการณ์จึงยุติลงด้วยความเข้าใจอันดีต่อกันและอภัยกันที่สุดในที่สุด

ฉากสุดท้ายของวรรณกรรมได้สะท้อนถึงการไกลเกลี่ยทางการเมืองและการยอมรับฟังคำตัดสินของผู้ที่มีอำนาจสูงกว่า (ท้าวเวสสุวัณ) การไกลเกลี่ยในวรรณกรรมแสดงถึงการสมานฉันท์ทางการเมือง ให้มีเมตตาต่อกัน ให้รักษาศีลห้า ปฏิบัติธรรมและให้มีขันติธรรม โดยไม่มีการลงโทษทางการเมืองเหมือนในปัจจุบัน การเคารพกติกาทางการเมืองที่สั่งให้ยุติโดยผู้มีอำนาจ การยอมรับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งในลักษณะแบบ “นกอสูง” (เผชิญหน้ากัน สุขุม) จะมองความขัดแย้งว่าเป็นปัญหาที่จะต้องแก้ไข ให้คุณค่าแก่เป้าหมายและสัมพันธ์ภาพสิ่งที่ต้องการคือการบรรลุเป้าหมายของตนเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นรูปแบบที่ฝ่ายสุทโธนาคราชได้นำมาใช้โดยการร้องเรียนให้ท้าวกะเทวราช (พระอินทร์) ผู้เป็นใหญ่ในสรวงสวรรค์ให้มาช่วยห้ามผีท้าวผาแดงและเหล่าผีจากเมืองมนุษย์

สรุป

จากการศึกษาวรรณกรรมตำนานที่เชื่อมโยงกับประเพณีบุญบั้งไฟทั้งสองเรื่องดังกล่าวฯ ผู้เขียนมองว่าในวรรณกรรมได้สอดแทรกแนวคิดทางการเมืองการปกครองหรือความรู้ที่เสนอผ่านทางรัฐศาสตร์และ รัฐประศาสนศาสตร์ในหลายประเด็นด้วยกัน เช่น แนวคิดด้านการปกครองของผู้นำนครรัฐ (พระราช) ผ่านหลักธรรมทางพุทธศาสนา แนวคิดเรื่องของอำนาจและที่มาแห่งอำนาจ รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง สัญญาประชาคม แนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ แนวคิดทฤษฎีว่าด้วยความขัดแย้งและรูปแบบการแก้ไขความขัดแย้ง และแนวคิดการสมานฉันท์ทางการเมืองหรือการเคารพกติกาการตัดสินทางการเมือง

ของผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า ถึงแม้จุดจบของวรรณกรรมทั้งสองเรื่องจะจบลงด้วยการทำลายล้างครมกันและการตัดสินสมานฉันท์กันก็ตาม ผู้เขียนมองว่าวรรณกรรมพญาคันคากมีนัยยะที่สำคัญคือการบูชาไฟที่เป็นสัญลักษณ์ทางการเมือง ในประเด็นนี้ ผู้เขียนมองว่าประเพณีบุญบั้งไฟเป็นการนำไฟ (บั้งไฟ) เพื่อนำไปแลกกับน้ำ (ฟ้าฝนชลธารตกถูกต้องตามฤดูกาล) นั่นเอง บูรณาการและประยุกต์ใช้ได้ไม่มากนักน้อยตามบริบทของสถานการณ์ทางการเมืองการปกครองระดับชาติและระดับท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- ทัชชัย ดวงมีวัน. (2562). ตำนานเรื่องพญาคันคาก. เรียกใช้เมื่อ 5 มิถุนายน 2562 จาก <https://sites.google.com/site/asdfgfgdsasdf/a>
- ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ และคณะ. (2554). รื้อสร้างประเพณี: การเปลี่ยนแปลงของบุญบั้งไฟ ในยุคโลกาภิวัตน์. วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง, 7(2), 27-48.
- พรนพ พุกกะพันธ์. (2542). การบริหารความขัดแย้ง. กรุงเทพมหานคร: ว.สกุลเพ็ชรการพิมพ์.
- วรเชษฐ์ โทอิน. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ: International Relationships. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ยโสธร: สยามปริ้นตัง.
- วิกิพีเดีย. (2562). ตำนานผาแดงนางไอ่. เรียกใช้เมื่อ 1 มิถุนายน 2562 จาก <https://th.wikipedia.org>
- _____. (2562). ตำนานพระยาขันคาก. เรียกใช้เมื่อ 1 มิถุนายน 2562 จาก <https://th.wikipedia.org>
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2562). ระบบอุปถัมภ์มาจากการเมืองแบบเครือญาติทั้งในไทยและอุษาคเนย์. เรียกใช้เมื่อ 7 มิถุนายน 2562 จาก <https://www.matichon.co.th>
- อรุณ รุ่งธรรม. (2526). เทศบาลในสมัยพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่นกรมการปกครอง.
- Almond, A. et al. (1966). Comparative Politics: A development Approach. Boston: Little Brown.
- Barber, J. D. (1972). Citizen Politics. Chicago: Markham.
- Beck, U. et al. (1994). Reflexive Modernization: Politics, Tradition and Aesthetics in the Modern Social Order. Cambridge: Polity Press.

ความเสมอภาคทางสิทธิมนุษยชนกับสิทธิการได้รับค่าตอบแทน
ของผู้เสียหายในคดีอาญา*
EQUALITY OF HUMAN RIGHTS AND THE RIGHTS TO RECEIVE THE
COMPENSATION OF CRIMINAL VICTIMS

วิชาญ เครือรัตน์

Vichan Kraurat

ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 8

Provincial Police Training Center, Region 8, Thailand

E-mail: Chanpu8@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการสะท้อนถึงการใช้ความเสมอภาคทางสิทธิมนุษยชนกับสิทธิการได้รับค่าตอบแทนของผู้เสียหายในคดีอาญา ในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ จากการวิเคราะห์ พบว่า สิทธิมนุษยชน เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษา ศาสนา สถานภาพ ทางกาย สุขภาพ รวมทั้งความเชื่อทางศาสนา หรือความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นการเลือกปฏิบัติ การชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายและเหยื่ออาชญากรรม ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 เป็นการสร้างมาตรการเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล และช่วยเหลือผู้เสียหายและเหยื่ออาชญากรรมอย่างเหมาะสมและเท่าเทียมกัน ดังนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม จึงต้องมุ่งลดความเหลื่อมล้ำของสังคม และต้องปฏิบัติผูกพันต่อหลักความเสมอภาค เมื่อรัฐได้จ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนแล้วนั้น แต่ยังมีประชาชนบางกลุ่มไม่สามารถที่จะเข้าถึง ทำให้เป็นประเด็นว่าความเสมอภาคเท่าเทียมกันตามหลักสิทธิมนุษยชนเกิดความเหลื่อมล้ำ ในลักษณะเป็นการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกันทางสิทธิมนุษยชน อย่างเช่นประชาชนที่มีความขัดสนด้านเงินทอง ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษา ไม่รู้กฎหมาย และสิทธิตามกฎหมาย จึงมักตกเป็นเหยื่อของการถูกเอาเปรียบ หลอกลวง หรือละเมิดสิทธิ จากคนที่มีสภาพเหนือกว่า ดังนั้นการจะนำไปสู่ความเท่าเทียมกันอย่างแท้จริง จะต้องมีการปฏิบัติที่เสริมสร้างให้ผู้เสียหายเปรียบได้มีโอกาสที่จะได้รับความช่วยเหลือด้วย

* Received 15 May 2020; Revised 29 May 2020; Accepted 13 June 2020

คำสำคัญ: ความเสมอภาค, สิทธิมนุษยชน, ผู้เสียหายในคดีอาญา

Abstract

The objectives of the study were to reflect the usage in equality of human rights and the rights to receive the compensation of criminal victims in the duties of government officials. The analysis result found that the human rights are fundamental rights inherent to all human beings, whatever nationality, skin color, sex, age, language, religion, status of body or health, religious beliefs, and other opinions, but there was discrimination in compensation for damage to the injured and crime victims. According to the Act Compensation for the injured and compensation and expenses to criminal defendants 2001 and the second amendment in 2016, this was to create the measures to protect the rights and freedoms of individuals, and help the injured and crime victims appropriately and equally. Therefore, government officials in Ministry of Justice aim to reduce inequality in society and comply with equality. The government pays for the compensation to the injured who are the right person, but there are some people who cannot reach this condition. So, it's a topic about the differences in the equality according to human principles, for instance, some people who are broken up, lack of educational opportunities, lack of legal knowledge and legal rights, may be a victim of exploitation, deception, or rights violation of others who are in superiority. Thus, leading to equality entirely must have a principle that supports the disadvantaged to get a chance and receive the assistance.

Keywords: Equality, Human Rights, Criminal Victims

บทนำ

อาชญากรรม (Crime) เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมแทบทุกหนทุกแห่งไม่ว่าจะเป็นสังคมชนบทหรือสังคมเมือง ไม่ว่าจะเป็่่นสังคมขนาดเล็กหรือสังคมขนาดใหญ่ รูปแบบและลักษณะของอาชญากรรมก็จะแตกต่างกันไปตามแต่ละสภาพของสังคม เมื่ออาชญากรรมเกิดขึ้นก็จะส่งผลกระทบต่อประเทศชาติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ชุมชนใดมีปัญหาเกี่ยวกับอาชญากรรมประชาชนในชุมชนนั้นก็ไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และบุคคลที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากอาชญากรรม ได้แก่เหยื่อของอาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญา ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับ ความเสียหายจากการ

กระทำความผิดของบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นการสูญเสียทางชีวิต สูญเสียทางร่างกาย สูญเสียทางชื่อเสียง สูญเสียทางทรัพย์สินต่าง ๆ และรวมไปถึงการสูญเสียทางด้านจิตใจ เพื่อเป็นการแก้ไขเยียวยาแก่ผู้ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและเป็นการป้องกันอาชญากรรม เพื่อให้สังคมมีความสงบสุข กลไกที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องเมื่อเกิดอาชญากรรมขึ้น นั่นก็คือกลไกในการบังคับใช้กฎหมายในอันที่จะลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมายในความผิดทางอาญา ซึ่งกลไกที่ว่านั่นก็คือ “กระบวนการยุติธรรมทางอาญา” (Criminal Justice System) สำหรับกระบวนการยุติธรรมนั้นมีบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา ทนายความ และองค์กรของรัฐคือ ตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ โดยองค์กรของรัฐเหล่านี้มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษและเพื่อคุ้มครองผู้บริสุทธิ์ อีกทั้งคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยจากการกระทำความผิดกฎหมาย วีระวุธ ชัยชนะมงคล ให้ความเห็นว่า “คนสำคัญที่สุดในกระบวนการยุติธรรมไม่ใช่ตำรวจ ไม่ใช่อัยการ ไม่ใช่ศาล ไม่ใช่ราชทัณฑ์และไม่ใช่ผู้กระทำความผิด แต่เป็นผู้เสียหายที่ได้รับผลนั้นจากการกระทำ (วีระวุธ ชัยชนะมงคล, 2531) ดังนั้นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม จะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญมากกว่าผลประโยชน์ที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะได้รับ โดยก่อนที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จะให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายซึ่งถูกละเมิดจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่นเป็นครั้งแรก ประเทศไทยได้เน้นหนักในการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา ผู้ต้องหา หรือจำเลย โดยละเลยสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม (Crime – Victim) หรือผู้เสียหายในคดีอาญา (Injured – Person)

ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ตั้งแต่ พ.ศ. 2491 ในฐานะที่เป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ โดยประเทศสมาชิกต่างมีเจตจำนง ประการสำคัญว่าการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นเงื่อนไขสำคัญ ประการหนึ่งที่จะก่อให้เกิดสันติภาพในประเทศสมาชิก ที่ร่วมองค์กรและสังคมระหว่างประเทศ ดังนั้น ประเทศไทยจึงมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาต่าง ๆ เช่น กฎบัตรสหประชาชาติ, ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน, กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง, การเมือง, สังคม, เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ตลอดจนกติการะหว่างประเทศที่ว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ เป็นต้น ประเทศไทยจึงให้ความสำคัญต่อเรื่องสิทธิมนุษยชนมากขึ้น (วันชัย ศรีนวลนัต, 2552) โดยมีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญในหลายฉบับด้วยกัน เช่น มาตรา 4 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับการคุ้มครอง” “มาตรา 28 บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดและเสรีภาพของบุคคลอื่นไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน” “มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิง

มีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้” “มาตรา 32 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษ ด้วยวิธีการโหดหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550) ด้วยเหตุนี้เองประเทศไทยจึงได้มีการนำหลักการพื้นฐานจากกฏบัตรสหประชาชาติ ปฏิญญาสากลและสนธิสัญญาต่างๆ ที่เป็นสาระสำคัญเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้การคุ้มครองสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐของบุคคลผู้ซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตร่างกาย หรือจิตใจ เนื่องมาจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนเองมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และไม่มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายทางอื่น โดยบัญญัติให้การคุ้มครองเป็นครั้งแรกไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) เมื่อ พ.ศ. 2559 ขึ้นมาเพื่อรองรับคุ้มครองสิทธิดังกล่าวไว้โดยเฉพาะ และเมื่อมีการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ก็ได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาไว้ทำนองเดียวกัน ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 25 วรรคท้ายบัญญัติว่า “บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ” ซึ่งจะเห็นได้ว่าสิทธิของผู้เสียหายในการได้รับค่าตอบแทนจากการละเมิดในทางอาญาของผู้อื่นก็ยังคงได้รับการคุ้มครองอยู่เช่นเดิม

ประเทศไทยได้ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา ที่ถือว่าเป็นบุคคลสำคัญในกระบวนการยุติธรรมไว้ โดยรัฐธรรมนูญและกฎหมายในระดับรอง โดยเฉพาะสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาที่จะได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหายจากการกระทำความผิดของผู้อื่นโดยตนเองไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดแต่อย่างใด ซึ่งในครั้งแรกนั้นกฎหมายได้ให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายที่ถูกกระทำในลักษณะความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกายหรือจิตใจ แต่ยังมีผู้เสียหายในคดีอาญาที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่นที่ไม่ใช่ความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกายหรือจิตใจ ไม่ได้รับการคุ้มครองในการที่จะได้รับค่าตอบแทนทั้งที่ตัวผู้เสียหายถูกกระทำและได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยที่ตนเองก็ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้นแต่อย่างใดเช่นกัน ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา

พ.ศ. 2544 ที่บัญญัติให้ความคุ้มครองในครั้งแรก ซึ่งถือว่าการคุ้มครองดังกล่าวยังไม่เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชนที่กำหนดให้บุคคลมีสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคในการที่จะได้รับการรับรองและคุ้มครองตามกฎหมาย และต่อมาพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ ฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) เมื่อ พ.ศ. 2559 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2559 ได้กำหนดเพิ่มเติมลักษณะความผิดที่ผู้เสียหายในคดีอาญาจะได้รับค่าตอบแทน ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน มาตรา 224 และมาตรา 238 ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง มาตรา 309 มาตรา 310 มาตรา 311 มาตรา 312 ทวิ และ มาตรา 313 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา 336 มาตรา 337 มาตรา 339 มาตรา 339 ทวิ มาตรา 340 มาตรา 340 ทวิ และมาตรา 365 นอกจากนี้ยังกำหนดสาระสำคัญประการหนึ่ง ได้แก่มาตรา 6/1 ในคดีที่มีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้เสียหายหรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหายที่มาร้องทุกข์ดังกล่าว ทราบถึงสิทธิการได้รับค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัตินี้ และวรรคสามเมื่อได้มีการแจ้งแล้วให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานบันทึกรายละเอียดการแจ้งนั้นไว้ในสำนวนคดีซึ่งตนรับผิดชอบด้วยแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ บรรดาระเบียบหรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ที่ใช้บังคับอยู่ก่อน ยังคงบังคับใช้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดแย้งกับบทบัญญัติที่ได้แก้ไขเพิ่มเติม ดังนั้นสิทธิในการได้รับค่าตอบแทนของผู้เสียหายในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายในคดีอาญา พ.ศ.2544 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) เมื่อ พ.ศ. 2559 ถือได้ว่าเป็นการให้ความคุ้มครองตามหลักความเสมอภาคที่เท่าเทียมกัน

ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนเห็นว่าสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาเป็นสิทธิที่สำคัญที่ประชาชนจะต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย เพราะว่าผู้เสียหายเป็นผู้ถูกระทำและได้รับความเสียหายจากการทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนเองไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดนั้นแต่อย่างใด จึงมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองในการที่จะได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญาที่เท่าเทียมเสมอภาคและเป็นธรรม ไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำต่อสิทธิมนุษยชน

บทความนี้ต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ปฏิบัติส่วนใหญ่ซึ่งเป็นผู้ที่ประพฤติดีได้ร่วมแรงร่วมใจกันในการสร้างแนวคิด และสร้างทัศนคติให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ ซึ่งผู้ปฏิบัติบางส่วนที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนหรืออาจมีแนวโน้มที่จะละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้คำนึงถึงหลักกฎหมายและความเสมอภาคตามหลักสิทธิมนุษยชนในการปฏิบัติหน้าที่ให้มากกว่าสิ่งอื่นใด รวมทั้งการปฏิบัติต่าง ๆ ที่ถูกต้อง เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติให้เป็นขั้นเป็นตอน โดยนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม สำหรับเนื้อหาการนำเสนอในบทความนี้ ประกอบไปด้วย การอธิบายเกี่ยวกับ นิยาม

ศัพท์ของคำว่า สิทธิมนุษยชน หลักการของสิทธิมนุษยชนสากล การคุ้มครองสิทธิของบุคคล ตามหลักสิทธิมนุษยชน สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา สิทธิมนุษยชนของเหยื่อ แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในการได้รับค่าตอบแทนตามหลักกฎหมายภายในประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แนวคิดหลักการตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) เมื่อ พ.ศ. 2559 ลักษณะความผิดที่ผู้เสียหายในคดีอาญาจะได้รับค่าตอบแทน ค่าตอบแทนที่ผู้เสียหายในคดีอาญาจะได้รับและบทสรุป/ข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

นิยามศัพท์

สิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชน (Human Rights) หมายถึง สิทธิที่มีตามธรรมชาติ ซึ่งติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด โดยมีความเป็นสากลและมีการรับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนหรือกติกาอนุสัญญา ข้อตกลงต่าง ๆ ระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ที่ทั่วโลกให้การยอมรับ (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรมและศูนย์วิจัยและพัฒนาอาชญาวิทยาและกระบวนการยุติธรรม, 2552) ส่วนความหมายตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาตินั้น สิทธิมนุษยชน หมายถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคล บรรดาที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย หรือตามหนังสือสัญญา ที่ประเทศไทยเป็นภาคีและมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2560)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องของสิทธิมนุษยชนไว้ว่า

มาตรา 4 “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง”

มาตรา 27 “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใดจะกระทำได้”

มาตรา 28 “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560)

สรุปว่า สิทธิมนุษยชน หมายถึง สิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน ที่มีศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษา ศาสนา สถานภาพทางกาย สุขภาพ รวมทั้งความเชื่อทางศาสนา หรือความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ โดยไม่ขึ้นอยู่กับขอบเขตของกฎหมาย หรือกฎระเบียบข้อบังคับใด ๆ ที่เป็นการเลือกปฏิบัติ

สำหรับบทความนี้ได้ให้ความหมายคำว่า ความเสมอภาคทางสิทธิมนุษยชน หมายถึง การปฏิบัติที่เท่าเทียมกันทางสิทธิมนุษยชน ไม่มีการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นการกระทำหรือปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักของกฎหมาย และข้อเท็จจริง ปฏิบัติตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย และหรือช่วยเหลือสงเคราะห์กับจำเลยหรือผู้ต้องหา ด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน เป็นต้น

หลักการของสิทธิมนุษยชนสากล

หลักการของสิทธิมนุษยชนสากล (The Human Rights Principles) ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เป็นสิทธิตามธรรมชาติที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด มนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีประจำตัว มีคุณค่าของคนในฐานะที่เขาเป็นมนุษย์ คุณค่าของมนุษย์แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ ในฐานะการดำรงตำแหน่งทางสังคม (แตกต่างกัน) กับในฐานะความเป็นมนุษย์ (เท่าเทียมกัน) การกำหนดคุณค่าที่แตกต่างก็นำมาซึ่งการลดทอนคุณค่าของความเป็นมนุษย์เป็นสากลและไม่สามารถถ่ายโอนกันได้ ไม่สามารถแยกเป็นส่วน ๆ ว่าสิทธิใดมีความสำคัญกว่าอีกสิทธิหนึ่ง มีความเสมอภาคและห้ามการเลือกปฏิบัติ ในฐานะที่เราเกิดมาเป็นคนจะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ประชาชนทุกคนย่อมสามารถมีส่วนร่วมในการเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากสิทธิต่าง ๆ ได้รัฐต้องดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการสากล และประชาชนต้องสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย เป็นไปตามกฎหมายและมีความเท่าเทียมกัน ไม่มีใครอยู่เหนือกฎหมาย (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรมและศูนย์วิจัยและพัฒนาอาชญาวิทยาและกระบวนการยุติธรรม, 2552)

การคุ้มครองสิทธิของบุคคลตามหลักสิทธิมนุษยชน

การคุ้มครองสิทธิของบุคคลพัฒนามาจากความคิดที่เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิบางอย่างประจำอยู่กับตัว ได้แก่ สิทธิในชีวิตและร่างกาย สิทธินี้ขึ้นอยู่กับอำนาจของฝ่ายปกครองหรือฝ่ายบ้านเมือง และฝ่ายปกครองหรือฝ่ายบ้านเมืองจะต้องเคารพในสิทธิดังกล่าว หรือทำให้

บุคคลผู้เป็นเจ้าของสิทธิได้รับการคุ้มครอง สิทธิของบุคคลได้รับการพัฒนาในการให้ความคุ้มครองอย่างรวดเร็วหลังจากที่มีการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติ เมื่อนานาประเทศได้ร่วมกันรับรองที่จะให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลในด้านต่าง ๆ จนทำให้ปัจจุบันบุคคลได้รับการคุ้มครองสิทธิในด้านต่าง ๆ ที่เรียกว่า สิทธิมนุษยชน ทั้งในรูปของกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในประเทศ เช่น สิทธิในชีวิตและร่างกาย สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิในการได้รับการศึกษา สิทธิในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร และสิทธิในกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น

สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้ให้ความหมายของผู้เสียหาย หมายถึง บุคคลผู้ได้รับความเสียหาย เนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ แยกผู้เสียหายได้ 2 ประเภท คือ ผู้เสียหายที่แท้จริง และผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายที่แท้จริง ในส่วนผู้เสียหายที่แท้จริง จะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 3 ประการ คือ 1) มีความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่งเกิดขึ้น 2) ผู้นั้นเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายจากความผิดฐานนั้น และ 3) ผู้นั้นเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย ได้แก่ ผู้ได้รับความเสียหายนั้นจะต้องเป็นผู้เสียหายตามกฎหมาย ซึ่งศาลมีแนววินิจฉัยว่า “บุคคลนั้นจะต้องไม่เป็นผู้มีส่วนในการกระทำความผิด หรือไม่เป็นผู้ยินยอมให้มีการกระทำความผิดต่อตนหรือการกระทำความผิดนั้นจะต้องมิได้มีมูลมาจากการที่ตนเองมีเจตนาฝ่าฝืนกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” (ณรงค์ ไจหาญ, 2552)

ความหมายของผู้เสียหาย หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือร่างกายหรือจิตใจเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น (พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ 2), 2559)

ในบทความนี้ ผู้เขียนได้กำหนดความหมายของผู้เสียหาย หมายถึง บุคคลธรรมดาที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่งของบุคคลอื่นตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 2 ภาคความผิด โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และเพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) เมื่อ พ.ศ. 2559 ให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์

สิทธิมนุษยชนของเหยื่อ Siegel, L. ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้เสียหายหรือเหยื่อ คือ ผู้ที่ได้รับผลร้ายหรือผลกระทบจากการกระทำผิดนั้นโดยตรง ทั้งผลกระทบทางด้านร่างกายด้านจิตใจและด้านสังคม นอกจากนั้นผู้เสียหายยังหมายรวมถึง บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือร่างกายหรือจิตใจเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มี

ส่วนเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดนั้น ผู้เสียหายจะต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ตลอดจนได้รับการคุ้มครองป้องกันและปราบปรามจากการกระทำโดยมิชอบซึ่งเป็นการกระทำที่แสวงหาผลประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาส การนำคนมาข่มขืน การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การบังคับต้อวยวะเพื่อการค้า หรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน อันเป็นการขูดรีดบุคคล ไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ผู้ตกเป็นเหยื่อ จะต้องได้รับการปฏิบัติช่วยเหลือในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างรวดเร็ว ยุติธรรม ปลอดภัย เจ้าหน้าที่รัฐต้องแจ้งให้เหยื่อทราบถึงสิทธิและบทบาทในเรื่องของคดี รวมถึงให้การช่วยเหลือสนับสนุนทางด้านกฎหมาย ด้านการแพทย์ ด้านวัตถุ ด้านจิตวิทยา และด้านสังคม หากเหยื่อต้องการ (Siegel, L., 2000)

แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา

เมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น ผู้ที่กระทำความผิดย่อมจะต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนด การลงโทษผู้กระทำผิดโดยรัฐ ถือได้ว่าเป็นการเยียวยาให้ผู้เสียหายในคดีอาญาวิธีหนึ่ง

เจอร์มี เบนธัม นักอาชญาวิทยาที่มีชื่อเสียงได้ให้ความหมาย ของ “อาชญากรรม (Crime)” ไว้ว่า อาชญากรรมเป็นการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดทางอาญา โดยมีกฎหมายห้ามไว้ซึ่งมีผลร้ายมากกว่าผลดี ในมุมมองของนักอาชญาวิทยา ให้ความสำคัญของ “อาชญากรรม” โดยมุ่งเน้นไปที่ความร้ายแรงของการกระทำและเป็นอันตรายต่อสังคมมากกว่า (ผจงจิตต์ อธิคมนันท์, 2525)

ผู้เสียหาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยให้ความหมายของคำว่า ผู้เสียหาย ไว้ในมาตรา 2 (4) หมายถึงบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 4, 5 และ 6 ดังนั้น ผู้เสียหายในคดีอาญาอาจแบ่งออกได้ 3 ประเภท คือ ผู้เสียหายโดยตรง ต้องมีการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่งทางอาญาเกิดขึ้น บุคคลนั้นเป็นผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดนั้น และบุคคลนั้นเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย (อัญชลี ฉายสุวรรณ, 2534)

ความหมายของเหยื่อใน Black law Dictionary หมายถึง ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรม การกระทำละเมิด หรือการกระทำผิดอื่น ๆ (Henry, C., 1979)

ความหมายของ เหยื่ออาชญากรรม (Crime Victim) ศาสตราจารย์ ดร.ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ กล่าวไว้ว่า คำว่า เหยื่ออาชญากรรม จัดเป็นศัพท์ ในทางอาชญาวิทยา ซึ่งหมายความถึง บุคคลหรือนิติบุคคลที่ได้รับความเสียหายในด้านชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือทรัพย์สินจากการประกอบอาชญากรรมตามความหมายนี้ คำว่า เหยื่ออาชญากรรม จึงครอบคลุมถึงคำว่า

ผู้เสียหาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตลอดจนบุคคลอื่น ๆ หรือนิติบุคคลอื่น ที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยที่อาจไม่ใช่ผู้เสียหายตามความหมายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญ่อีกด้วย (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2535)

ผู้เสียหายในคดีอาญา มีความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมเพราะเป็นบุคคลที่จะยืนยันการกระทำผิดของผู้ต้องหาและยังเป็นผู้ถูกระทำที่น่าเห็นใจ เนื่องจากต้องสูญเสียไม่ว่าทางร่างกาย ทรัพย์สินหรือสิทธิเสรีภาพจากการกระทำของผู้ต้องหา การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจึงเป็นหน้าที่ของรัฐซึ่งต้องคุ้มครองให้ความปลอดภัยและเยียวยาแก้ไขความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย

สาเหตุที่รัฐต้องให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญานั้นมีแนวคิดสนับสนุน 2 ประการ

1. รัฐมีหน้าที่ในการป้องกันอาชญากรรม ดังนั้นจึงสมควรรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเสียหายแก่ผู้เสียหาย ทั้งนี้เพราะว่ารัฐไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่พลเมืองของตนให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมได้

2. เป็นการขยายบริการสังคมทางด้านรัฐสวัสดิการ ด้วยความคิดที่ว่ารัฐสมควรให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือ โดยเฉพาะผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมซึ่งได้รับความเสียหายอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ (วิระศักดิ์ แสงสารพันธ์, 2544)

สิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนความเสียหายอันเนื่องมาจากการทำความผิดอาญาจากรัฐนี้ เป็นการสะท้อนถึงแนวความคิดเกี่ยวกับการสงเคราะห์ระหว่างบุคคลในสังคมเดียวกันและแนวความคิดเกี่ยวกับภาระหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม ดังนั้นเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นในสังคมกระทบต่อบุคคล ย่อมแสดงให้เห็นว่ารัฐมีความบกพร่องในหน้าที่ จึงจะต้องมีการเยียวยาแก่บุคคลผู้ถูกระทำนั้น (มานิตย์ จุมปา, 2546) ระบบการที่รัฐเข้ามาชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้ได้รับความเสียหาย อันเนื่องมาจากการทำความผิดอาญานี้ได้ใช้อยู่ในหลายประเทศ เช่น สวิตเซอร์แลนด์ อังกฤษ และบางมลรัฐในสหรัฐอเมริกา สำหรับประเทศไทยนั้นได้มีพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 ได้ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิดังกล่าวตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้

การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในการได้รับค่าตอบแทนตามหลักกฎหมายภายในประเทศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 บัญญัติให้การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในการได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญาไว้ในมาตรา 40 (5) ว่า “ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครอง

และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” ในปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้ให้การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาที่จะได้รับค่าตอบแทนจากรัฐไว้ในมาตรา 25 วรรคท้าย

แนวคิดและหลักการตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 เป็นกฎหมายที่ออกมารองรับให้การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติให้ความคุ้มครองไว้ ในกรณีนี้ผู้เขียนจะกล่าวเฉพาะส่วนที่คุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาที่จะได้รับค่าตอบแทน ดังสาระสำคัญต่อไปนี้

ผู้เสียหาย หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือร่างกายหรือจิตใจ เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น

จำเลย หมายความว่า บุคคลซึ่งถูกฟ้องต่อศาลว่าได้กระทำความผิดทางอาญา

ค่าตอบแทน หมายความว่า เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับ เพื่อตอบแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นหรือเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น

ค่าทดแทน หมายความว่า เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่จำเลยมีสิทธิได้รับ เนื่องจากการตกเป็นจำเลยในคดีอาญาและถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี และปรากฏว่าคำพิพากษาถึงที่สุดคดีนั้นฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด

การเรียกร้องหรือการได้มาซึ่งสิทธิ หรือประโยชน์ตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่เป็นการตัดสิทธิหรือประโยชน์ที่ผู้เสียหายหรือจำเลยพึงได้ตามกฎหมายอื่น

ในกรณีที่ผู้เสียหายหรือจำเลยถึงแก่ความตายก่อนที่จะได้รับค่าตอบแทน ค่าทดแทนหรือค่าใช้จ่าย แล้วแต่กรณี ให้สิทธิของผู้เสียหายหรือจำเลยถึงแก่ความตายในการเรียกร้องและการรับค่าตอบแทน ค่าทดแทนหรือค่าใช้จ่ายตกแก่ทายาทซึ่งได้รับความเสียหายของผู้เสียหายหรือจำเลยนั้นตามระเบียบที่คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญากำหนด และในคดีที่มีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้เสียหายหรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหายที่มาร้องทุกข์ดังกล่าวทราบถึงสิทธิการได้รับค่าตอบแทน และเมื่อมีการแจ้งแล้ว ให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานบันทึกรายละเอียดการแจ้งนั้นไว้ในสำนวนคดีซึ่งตนรับผิดชอบด้วยแล้วแต่กรณี สิทธิในการได้รับค่าตอบแทนของผู้เสียหาย ถือเป็นกรให้ความคุ้มครองตามหลักความเสมอภาคเท่าเทียมกัน

ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา” ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้แทนกรมการปกครอง ผู้แทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ผู้แทนกรมพระธรรมนูญ ผู้แทนกรมราชทัณฑ์ ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสภานายความ เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนไม่เกินห้าคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของรัฐมนตรี ซึ่งในจำนวนนี้ต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแพทย์ ด้านสังคมสงเคราะห์ และด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์อย่างน้อยด้านละหนึ่งคน เป็นกรรมการ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นเลขานุการ และให้ประธานกรรมการแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา เป็นผู้ช่วยเลขานุการจำนวนไม่เกินสองคน มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาอนุมัติค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้

ลักษณะความผิดที่ผู้เสียหายในคดีอาญาจะได้รับค่าตอบแทน

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2559 มาตรา 17 ระบุว่า ความผิดที่กระทำต่อผู้เสียหาย อันอาจจอร์ับค่าตอบแทนได้ต้องเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 2 ดังต่อไปนี้

ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน มาตรา 224 และ มาตรา 238

ลักษณะที่ 9 ความผิดเกี่ยวกับเพศ มาตรา 276 ถึง มาตรา 287

ลักษณะที่ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย

หมวดที่ 1 ความผิดต่อชีวิต มาตรา 288 ถึง มาตรา 294

หมวดที่ 2 ความผิดต่อร่างกาย มาตรา 295 ถึง มาตรา 300

หมวดที่ 3 ความผิดฐานทำให้แท้งลูก มาตรา 301 ถึง มาตรา 305

หมวดที่ 4 ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บ หรือคนชรา มาตรา 306 ถึง

มาตรา 308

ลักษณะที่ 11 ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง

หมวดที่ 1 ความผิดต่อเสรีภาพ มาตรา 309 มาตรา 310 มาตรา 311 มาตรา

312 ทวิ และ มาตรา 313

ลักษณะ 12 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

หมวดที่ 1 ความผิดฐานลักทรัพย์และวิ่งราวทรัพย์ มาตรา 336

หมวดที่ 2 ความผิดฐานกรรโชก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์
มาตรา 337 มาตรา 339 มาตรา 339 ทวิ มาตรา 340 และ มาตรา 340 ทวิ

หมวดที่ 8 ความผิดฐานบุกรุก มาตรา 365

ให้พนักงานสอบสวนแจ้งสิทธิผู้เสียหายหรือทายาท ทราบว่ามีสิทธิได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา

ค่าตอบแทนที่ผู้เสียหายในคดีอาญาจะได้รับ

ค่าตอบแทนกรณีผู้เสียหายในคดีอาญาถึงแก่ความตาย ให้คณะกรรมการพิจารณา ค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พิจารณาจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายตามกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2559

“ข้อ 3 ให้คณะกรรมการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญา ดังต่อไปนี้

1. ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินสี่หมื่นบาท
2. ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินสองหมื่นบาท
3. ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติ ให้จ่ายในอัตราค่าจ้างขั้นต่ำในท้องที่จังหวัดที่ประกอบการทำงาน ณ วันที่ไม่สามารถประกอบการทำงานได้เป็น ระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติ
4. ค่าตอบแทนความเสียหายอื่นนอกจาก (1) (2) และ (3) ให้จ่ายเป็นเงินตามจำนวน ที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่ไม่เกินห้าหมื่นบาท ค่าตอบแทนตาม (1) และ (2) ให้รวมถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าห้องและค่าอาหารในอัตรารวันละไม่เกินหนึ่งพันบาท
5. ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดู ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนไม่เกินสี่หมื่นบาท
6. ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินสี่หมื่นบาท หากความเจ็บป่วยของจำเลยเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี
7. ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินห้าหมื่นบาท หากความเจ็บป่วยของจำเลยเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี

8. ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างถูกดำเนินคดี ให้จ่ายในอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ในท้องที่จังหวัดที่ประกอบการงาน ณ วันที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ นับแต่วันที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติ

9. ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินคดี

ก) ค่าทนายความ ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินอัตราที่กำหนดในตารางท้ายกฎกระทรวงนี้

ข) ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในการดำเนินคดี ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตาม (1) และ (2) ให้รวมถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าห้องและค่าอาหาร ในอัตรารวันละไม่เกินหนึ่งพันบาท”

การให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในการที่จะได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) เมื่อ พ.ศ. 2559 ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติให้ความคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาที่จะได้รับค่าตอบแทนจากรัฐโดยกฎหมายฉบับดังกล่าวได้ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายที่จะได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญาซึ่งได้รับความเสียหายแก่ชีวิตหรือร่างกายหรือจิตใจเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น การให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในการที่จะได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญาตามลักษณะความผิดดังกล่าวข้างต้น ถือว่าเป็นการให้คุ้มครองที่เสมอภาคเท่าเทียมโดยกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติผู้ที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายในการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในการที่จะได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญาที่สำคัญ คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะต้องปฏิบัติต่อผู้เสียหายโดยยึดถือหลักกฎหมายโดยเคร่งครัด เคารพในหลักสิทธิมนุษยชน ปฏิบัติต่อบุคคลด้วยความเสมอภาค

สรุป

การชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายและเหยื่ออาชญากรรมตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 มีแนวคิดที่มาจากปัญหาความรุนแรงของอาชญากรรมซึ่งผู้ที่ตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมยังไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายต่อชีวิตร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สินเท่าที่ควร ที่ผ่านมามีการทบทวนระบบปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรมซึ่งมีแนวโน้มในการสร้างมาตรการเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำผิดอาญาเป็นสิ่งสำคัญ โดยรัฐมีมาตรการทางกฎหมาย ทางบริหาร และทางสังคมสงเคราะห์ เพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายและเหยื่ออาชญากรรมอย่างเหมาะสมและเท่าเทียมกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

ของผู้กระทำผิด และต่อมารัฐประกาศใช้พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559

อย่างไรก็ดีบทสรุปและข้อเสนอแนะ จากการศึกษาของผู้เขียนในเรื่องดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนจึงขอสรุปและข้อเสนอแนะ บางประการเพื่อประโยชน์ต่อการนำไปสู่การปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า การนำเอาหลักความเสมอภาคมาใช้กับระบบค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ควบคุมหลักความเสมอภาค ในระบบกฎหมายเพื่อมุ่งลดความเหลื่อมล้ำของสังคม เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติต้องยึดหลักความเสมอภาค เมื่อรัฐได้จ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนแล้ว แต่ประชาชนบางกลุ่มยังไม่สามารถที่จะเข้าถึงเรื่องนี้ ทำให้เป็นประเด็นว่าความเสมอภาคเท่าเทียมกันตามหลักสิทธิมนุษยชน มีความเหลื่อมล้ำเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งเป็นพฤติกรรมในลักษณะเป็นการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกันทางสิทธิมนุษยชน ละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นการกระทำหรือปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ยึดหลักของกฎหมายและข้อเท็จจริง ไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม แต่อย่างไรก็ตามผู้เขียนยังมีความเชื่อว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ประพฤติดี พยายามที่จะทุ่มเทในการทำงานเพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่ประชาชน มีใจรักในงานปฏิบัติ อยู่ที่ต้องการรับใช้ประชาชนและอำนวยความสะดวกให้แก่สังคม เพื่อให้สังคมอยู่กันอย่างมีความสงบเรียบร้อย แต่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วนที่ใช้อำนาจในทางมิชอบ กระทบบสิทธิมนุษยชนของประชาชน การเสริมสร้างความเสมอภาคตามหลักสิทธิมนุษยชนจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะกระบวนการต่าง ๆ ตามสิทธิในการได้รับค่าตอบแทนของผู้เสียหายในคดีอาญา ที่มีลักษณะที่เป็นแบบแผน ชับซ้อน เป็นทางการต้องใช้ความรู้ด้านกฎหมาย และมีค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ในมุมมองของผู้ที่อยู่ในฐานะลำบากทางการเงินด้วยแล้ว ถือว่าเป็นอุปสรรคในการเข้าถึงด้วยเหตุของความขัดสนเงินทอง จึงไม่มีโอกาสได้รับการศึกษา ไม่รู้กฎหมาย และสิทธิตามกฎหมาย จึงมักตกเป็นเหยื่อของการถูกเอาเปรียบ หลอกลวง หรือละเมิดสิทธิจากคนที่มีสภาพเหนือกว่า ดังนั้นการจะนำไปสู่ความเสมอภาคเท่าเทียมกันอย่างแท้จริงได้ จะต้องมีหลักปฏิบัติที่เสริมสร้างให้ผู้ที่ด้อยฐานะและเสียเปรียบได้มีโอกาสที่จะได้รับความช่วยเหลือเป็นพิเศษ อย่างเช่น การปล่อยตัวชั่วคราวซึ่งพิจารณาจากพฤติกรรมของผู้ต้องหา หรือจำเลยโดยไม่ดูที่หลักประกัน การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย หน่วยงานภาครัฐและเอกชนต้องดำเนินการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การเพิ่มศักยภาพในการต่อสู้คดีของคู่กรณีที่ไม่ได้เคียงกัน ซึ่งในคดีอาญาพนักงานอัยการเป็นโจทก์ แต่จำเลยมีนายความขอแรง ช่วยเหลือต่อสู้คดี จึงควรมีการช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ต้องหา จำเลย และผู้เสียหายในคดีอาญา รวมทั้งจำเลยที่ศาลพิพากษาว่าเป็นผู้บริสุทธิ์เป็นการเฉพาะ หลักปฏิบัติหรือกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ อาจจะเป็นโอกาสในการเข้าถึง เข้าใจ มีความรู้ในสิทธิและเสรีภาพของตนเอง ตามสิทธิใน

การได้รับค่าตอบแทนของผู้เสียหายในคดีอาญา และความเสมอภาคเท่าเทียมกันตามหลักสิทธิมนุษยชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรมและศูนย์วิจัยและพัฒนาอาชญาวิทยาและกระบวนการยุติธรรม. (2552). คู่มือเพื่อดำเนินงานแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2552 – 2556) สำหรับองค์กรเครือข่ายสิทธิมนุษยชน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณรงค์ ใจหาญ. (2552). หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2535). เหยื่ออาชญากรรม. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ผจงจิตต์ อธิคมนันท์. (2525). สังคมวิทยาว่าด้วยอาชญากรรมและการลงโทษ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ 2). (2559). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม133 ตอนที่ 74 ก หน้า 1 (22 สิงหาคม 2559).
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม134 ตอนที่ 123 ก หน้า 2 (12 ธันวาคม 2560).
- มานิตย์ จุมปา. (2546). คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. (พิมพ์ครั้งที่ 5 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2550). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก หน้า 4 (24 สิงหาคม 2550).
- _____. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก หน้า 8 (6 เมษายน 2560).
- วันชัย ศรีนวนันต์. (2552). ความสำคัญของสิทธิมนุษยชนกับนักกฎหมาย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- วีระวุธ ชัยชนะมงคล. (2531). ระบบควบคุมกระบวนการสอบสวนคดีอาญา: ทัศนะของพนักงานสอบสวน ศึกษาเฉพาะกรณีกองบังคับการตำรวจนครบาลพระนครเหนือ กองบัญชาการตำรวจนครบาล. ใน วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์. (2544). ผู้เสียหายในคดีอาญา การศึกษาสิทธิและการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- อัญชลี นายสุวรรณ. (2534). การทดแทนผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐ. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Henry, C. (1979). Black, Black's law Dictionary. Boston: West Publishing.
- Siegel, L. (2000). Criminology. University of Michigan: Wadsworth/Thomson Learning.

ผลการใช้วิธีสอนแบบพาโนรามาพร้อมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อ
ความสามารถ การอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความภาษาไทย
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสระไคร
จังหวัดนครศรีธรรมราช*

THE EFFECTS OF USING PANORAMA TEACHING METHOD TOGETHER
WITH GRAPHIC MAPPING TECHNIQUE ON THAI LANGUAGE
INTERPRETIVE READING ABILITY AND CONCLUSION WRITING ABILITY
OF PRATHOM SUKSA IV STUDENTS AT WAT SRAKRAI SCHOOL IN
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

รุ่งทิวา ฉิมกุล

Rungthiwa Chimkool

สุวรรณี ยะหะกร

Suwannee Yahakorn

อภิรักษ์ อนะมาน

Apirak Anaman

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand

E-mail: palmypalm@live.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสระไคร จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างก่อน
เรียนและหลังเรียนจากวิธีสอนแบบพาโนรามาพร้อมกับเทคนิคผังกราฟิก และ 2) เปรียบเทียบ
ความสามารถการเขียนสรุปความภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียน
วัดสระไคร จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนจากวิธีสอนแบบพาโนราม
าพร้อมกับเทคนิคผังกราฟิก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนวัดสระไคร จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน
1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 30 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ได้แก่
1) แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอน

* Received 16 April 2020; Revised 15 May 2020; Accepted 4 June 2020

แบบพาโนรามาพร้อมกับเทคนิคผังกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 9 แผน รวมทั้งสิ้น 18 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความเป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และ 3) แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการเขียนสรุปความภาษาไทยเป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า: 1) ความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบพาโนรามาพร้อมกับเทคนิคผังกราฟิก สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และ 2) ความสามารถในการเขียนสรุปความภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบพาโนรามาพร้อมกับเทคนิคผังกราฟิก สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

คำสำคัญ: วิธีสอนแบบพาโนรามา, เทคนิคผังกราฟิก, การอ่านจับใจความ, การเขียนสรุปความ, ภาษาไทย

Abstract

The objectives of this research were 1) to compare interpretive reading abilities of Prathom Suksa IV students at Wat Srakrai School in Nakhon Si Thammarat province before and after learning from the Panorama teaching method together with graphic mapping technique; and 2) to compare conclusion writing abilities of Prathomsuksa IV of Wat Srakrai School in Nakhon Si Thammarat province during before and after learning from the Panorama teaching method together with graphic mapping technique. The research sample consisted of 30 Prathom Suksa IV students in an intact classroom of Wat Srakrai School in Nakhon Si Thammarat province during the first semester of the 2019 academic year, obtained by cluster random sampling. The employed research instruments were 1) learning management plans in the Thai Language Learning Area at Prathom Suksa IV level by using the Panorama teaching method together with graphic mapping technique; for Prathom Suksa IV students, consisting of 9 lesson plans ,for total 18 hours. 2) an interpretive reading ability test is pre – test and post – test; and 3) a Thai language conclusion writing ability test is pre – test and post – test .Statistics employed for data analysis were the mean, standard deviation, and t – test.

Research findings showed that: 1) the post – learning interpretive reading ability of Prathom Suksa IV students by using the Panorama teaching method together with graphic mapping technique was significantly higher than their pre – learning counterpart ability at the .05 level of statistical significance; and 2) the post – learning Thai language conclusion writing ability of students of Prathom Suksa IV was significantly higher than their pre – learning by using the Panorama teaching method together with graphic mapping technique counterpart ability at the .05 level of statistical significance.

Keywords: Panorama Teaching Method, Graphic Mapping Technique, Interpretive Reading Ability, Conclusion Writing Ability, Thai Language

บทนำ

การอ่านจับใจความมีความสำคัญในชีวิตประจำวันของผู้ใฝ่ใจหาความรู้อยู่เสมอ นอกจากนั้นยังเป็นเครื่องมือสำหรับให้ผู้อ่านได้มาซึ่งความรู้ แล้วยังช่วยให้จิตใจมีความสุขและเพลิดเพลินอีกด้วย บุคคลที่ผ่านพ้นวัยเรียนไปแล้วถ้ามีนิสัยรักการอ่านหนังสือก็จะเป็นผู้ที่มีความรู้ทันสมัย ไม่ล้าหลัง ฉะนั้นนักเรียนควรได้รับการชี้แจงให้เข้าใจว่า การอ่านจับใจความ คือ การได้รับความรู้สึกนึกคิดของคนทั้งในอดีตและปัจจุบัน และได้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่ต้องการทราบ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มพูนสติปัญญาของนักเรียนเอง ด้วยเหตุนี้ครูผู้สอนจึงมีหน้าที่อบรมให้นักเรียนมีเจตคติและมีนิสัยที่ดีในการอ่านหนังสือและให้รู้จักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อประโยชน์แก่ชีวิตนักเรียนในปัจจุบันและอนาคต (ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, 2547) นอกจากนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มาตรฐาน ท 1.1 ตัวชี้วัด ป.4/3 – ป.4/6 ได้กำหนดให้นักเรียนอ่านจับใจความจากสื่อ ต่าง ๆ ได้แก่ เรื่องสั้น ๆ เรื่องเล่าจากประสบการณ์นิทานชาดก บทความ บทโฆษณา งานเขียนประเภท โน้มน้าวใจ ข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน สารคดีและบันเทิงคดี เพื่อตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น คาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่านโดยระบุเหตุผลประกอบ และสรุปความรู้และข้อคิดจากเรื่องที่อ่านเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551)

การเขียนสรุปความมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการศึกษาและการสื่อสารในชีวิตประจำวันเพราะจะช่วยให้จดจำสาระสำคัญจากสิ่งที่ได้ฟังและอ่านทำให้สื่อความหมายเข้าใจดีขึ้นและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้ทั้งที่เป็นวิชาการและไม่เป็นวิชาการ (รุ่งนภา โภกะพันธ์, 2552) ในส่วนของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มาตรฐาน ท 2.1 ตัวชี้วัด ป.4/4

ได้กำหนดให้นักเรียนเขียนย่อความจากสื่อต่าง ๆ เช่น นิทาน ความเรียงประเภทต่าง ๆ ประกาศ จดหมาย คำสอน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551)

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนภาษาไทยได้จัดการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนวัดสระใคร จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังมีปัญหาทางการอ่าน จับใจความและการเขียนสรุปความ ซึ่งจากการประเมินความสามารถทักษะการอ่านเขียนภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในปีการศึกษา 2561 ของโรงเรียนวัดสระใคร อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่านักเรียนมีผลการประเมินการอ่านเขียนภาษาไทยอยู่ในระดับดี เพียงร้อยละ 48.27 นอกจากนั้นอยู่ในระดับพอใช้และปรับปรุงถึงร้อยละ 51.72 ผลการประเมินการเขียนสื่อความอยู่ในระดับดีมากเพียงร้อยละ 34.48 นอกจากนั้นอยู่ในระดับดี พอใช้และปรับปรุงถึงร้อยละ 65.51 (โรงเรียนวัดสระใคร, 2561) ปัญหาดังกล่าวเมื่อวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านและการเขียนต่ำ เนื่องจากนักเรียนไม่สามารถอ่านจับใจความได้และไม่สามารถเขียนสรุปความได้ มักจะคัดลอกข้อความในการเขียน ไม่สามารถสรุปความด้วยสำนวนตนเองได้ รวมทั้งการใช้ภาษาและเขียนสะกดคำผิด ตลอดจนเทคนิคและวิธีการสอนที่ไม่เหมาะสมกับผู้เรียนทำให้ไม่สามารถให้นักเรียนอ่านจับใจความและเขียนสรุปความได้ หากเลยจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาในระดับชาติ (O – NET) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีรูปแบบข้อสอบปรนัยในสาระการอ่าน และข้อสอบอัตนัยในสาระการเขียน ซึ่งเป็นการเขียน สรุปความโดยตรง

ผู้วิจัยได้ตระหนักและเห็นความสำคัญดังกล่าวจึงได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวิธีการสอนอ่านและเขียน พบว่ามีหลายวิธี แต่ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการใช้วิธีสอนแบบ พาโนรามา เป็นการสอนที่ผู้สอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน มีโอกาสได้ฝึกฝนก่อนที่นักเรียนจะอ่านด้วยตนเองตามลำพัง โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้จัดกิจกรรมการอ่าน และให้คำแนะนำรายละเอียดทุกขั้นตอนตลอดชั่วโมงเรียน หลังจากนั้นนักเรียนจะฝึกฝนด้วยตนเอง (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2553) วิธีสอนแบบพาโนรามา มีลำดับขั้นตอน 3 ขั้นตอนใหญ่ และ 8 ขั้นตอนย่อย คือ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียม จะมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย โดยที่ครูและนักเรียนช่วยกันกำหนดในการอ่าน เพื่อหารายละเอียด หรืออ่านเพื่อหาข้อมูล จากนั้นจะเป็นการปรับความเร็วในการอ่านโดยดูจากจุดมุ่งหมายที่กำหนดซึ่งยืดหยุ่นได้ตามความยากง่าย ของเนื้อหา ในลำดับต่อไปจะเป็นการตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่าน ในขั้นที่ 2 คือ ขั้นอ่าน จะมีการสำรวจข้อความ ที่อ่าน รายละเอียดของเรื่องที่อ่าน และการคิดตามโดยจับความคิดหลักและเรื่องราวต่าง ๆ เชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของตนเองเพื่อให้เข้าใจดียิ่งขึ้น และตามด้วยการจดบันทึก นักเรียนบันทึกสิ่งที่น่าสนใจลงในหนังสือหรือสมุดบันทึกเพื่อเป็นการช่วยเตือนความจำ ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป เป็นการจำโดยครูเน้นให้นักเรียนทบทวนความจำ

จากการบันทึกโดยแยกแยะจุดสำคัญของเรื่องให้เป็นระบบ และตามด้วยการประเมินผล เพื่อประเมินว่านักเรียนได้อ่านตรงตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ (ปิยะตา พงศ์สุชาติ, 2555)

การนำเทคนิคผังกราฟิกมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เป็นที่นิยมอย่างมากในปัจจุบัน เพราะผังกราฟิกเป็นเครื่องมือช่วยแสดงความคิดที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมที่สามารถเห็นได้ชัดเจนโดยแสดงในลักษณะของ ผังรูปแบบต่าง ๆ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำข้อมูลที่อยู่อย่างกระจัดกระจายมาจัดให้เป็นระเบียบ สื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันของเนื้อหาหรือข้อมูล ทำให้เกิดความเข้าใจและจดจำความรู้เนื้อหาสาระนั้น ๆ ได้ง่ายและยาวนาน (ปิ่นชิตา สุกดำ, 2556) เทคนิคผังกราฟิกเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจเนื้อหา และมีทักษะในการคิดพัฒนาการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจในสิ่งที่เรียนเพิ่มความจำได้อย่างถาวร ผู้เรียนสามารถนำผังกราฟิกที่มีประสิทธิภาพที่จะช่วยให้มองเห็นว่าความคิดย่อยของแต่ละส่วนมีความเชื่อมโยงกันเป็นเรื่องใหญ่นอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความคิดได้อย่างมีเหตุผล (อมรรัตน์ จิตตะกาล, 2556)

ผู้วิจัยจึงสนใจวิธีสอนแบบพาโนรามาพร้อมกับเทคนิคผังกราฟิก ที่มีต่อการอ่านจับใจความและ การเขียนสรุปความภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสระใคร จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากการสอนดังกล่าวมีขั้นตอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในการอ่านจับใจความและสามารถเขียนสรุปความจากการอ่านได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสระใคร จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีสอนแบบพาโนรามาพร้อมกับเทคนิคผังกราฟิก
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการเขียนสรุปความภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสระใคร จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีสอนแบบพาโนรามาพร้อมกับเทคนิคผังกราฟิก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้วิธีสอนแบบพาโนรามาพร้อมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อความสามารถ การอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในเครือข่ายที่ 7 อำเภอเฉลิม พระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 7 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 128 คน จัดชั้นเรียนแบบ คณะความสามารถ

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนวัดสระใคร จำนวน 30 คน โดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Experiment Research) ใช้รูปแบบการทดลองแบบกลุ่ม ทดลองกลุ่มเดียว (One Group Pretest – Posttest Design) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รูปแบบการวิจัย

สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
T1	X	T2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัย มีดังนี้

T1	หมายถึง	การทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest)
X	หมายถึง	วิธีสอนแบบพาโนรามาพร้อมกับเทคนิคผังกราฟิก
T2	หมายถึง	การทดสอบหลังการทดลอง (Posttest)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอนแบบพาโนรามาพร้อมกับเทคนิคผังกราฟิก แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความภาษาไทย และแบบทดสอบวัดความสามารถการเขียนสรุปความภาษาไทย ซึ่งมีวิธีการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอนแบบพาโนรามาพร้อมกับเทคนิคผังกราฟิก ซึ่งผู้วิจัยจัดทำขึ้นเองโดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 2) วิเคราะห์มาตรฐาน การเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสระใคร จังหวัดนครศรีธรรมราช ในสาระการอ่านและสาระการเขียน เกี่ยวกับการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความภาษาไทย 3) ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบพาโนรามาพร้อมกับเทคนิคผังกราฟิก เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล 4) ศึกษาเอกสาร หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความภาษาไทย วิธีสอนแบบพาโนรามาพร้อมกับเทคนิคผังกราฟิก 5) กำหนดเนื้อหา คัดเลือกผังกราฟิกที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกเนื้อหาประเภท นิทาน บทความ และข่าว และเลือกรูปแบบผังกราฟิก ประเภท แผนผัง

ความคิด และ 6) สร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบพาโนรามาพร้อมกับเทคนิคผังกราฟิก จำนวน 9 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 18 ชั่วโมง โดยกำหนดให้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 – 3 เป็นการอ่านจับใจความและเขียนสรุปความจากนิทาน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 – 6 เป็นการอ่านจับใจความและเขียนสรุปความจากบทความ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 – 9 เป็นการอ่านจับใจความและเขียนสรุปความจากข่าว

3.2 แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความภาษาไทย เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือกโดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาจุดประสงค์ในการสอนอ่านจับใจความโดยให้สอดคล้องกับสาระ การเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ศึกษาหลักการสร้างแบบทดสอบ เทคนิคการเขียนข้อสอบ และวิธีการใช้แบบทดสอบจากหนังสือ เอกสาร วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทดสอบวัดความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทย 2) สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถ การอ่านจับใจความภาษาไทย ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ในสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก เป็นแบบทดสอบฉบับก่อนเรียน 1 ฉบับ และแบบทดสอบฉบับหลังเรียน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบคู่ขนาน จำนวน 2 ฉบับ ฉบับละ 30 ข้อ โดยวัดคุณลักษณะของความสามารถในการอ่านจับใจความ ด้านการตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน จำนวน 18 ข้อ ประกอบด้วย ความจำ ความเข้าใจ ประยุกต์ใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า คุณลักษณะละ 3 ข้อ แยกข้อเท็จจริง จำนวน 2 ข้อ แยกข้อคิดเห็นจำนวน 2 ข้อ คาดคะเนเหตุการณ์ จำนวน 2 ข้อ ระบุเหตุผล จำนวน 2 ข้อ สรุปความรู้ จำนวน 2 ข้อ และสรุปข้อคิด จำนวน 2 ข้อ 3) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบรูปแบบ สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้ แล้วปรับปรุงแก้ไขตามที่ได้รับคำแนะนำ จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.66 – 1.00 4) นำแบบทดสอบที่ได้รับการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ มาทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนตรอ จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อวิเคราะห์หาความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) โดยแบบทดสอบก่อนเรียนมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.23 – 0.70 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.53 และแบบทดสอบหลังเรียนมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.23 – 0.63 และมีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.25 – 0.38 5) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับตามสูตรของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson Method) จากสูตร KR 20 ซึ่งแบบทดสอบก่อนเรียนมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.84 และแบบทดสอบหลังเรียนมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.89 และ 6) นำแบบวัดความสามารถการอ่านจับใจความทั้งสองฉบับไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บและรวบรวมข้อมูล

3.3 แบบทดสอบวัดความสามารถเขียนสรุปความภาษาไทย เป็นแบบทดสอบอัตนัย ชนิดเขียนตอบ โดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 2) ศึกษาการทำแบบทดสอบวัดความสามารถเขียนสรุปความภาษาไทย จากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถเขียน สรุปความภาษาไทย ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบอัตนัย ฉบับก่อนเรียนจำนวน 3 ข้อ และฉบับหลังเรียน จำนวน 3 ข้อ 4) นำแบบทดสอบวัดความสามารถเขียนสรุปความภาษาไทยที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้และนำไป ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 5) นำแบบทดสอบวัดความสามารถเขียนสรุปความภาษาไทย ที่ได้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบพิจารณาความถูกต้อง เหมาะสมของภาษาที่ใช้ ซึ่งมีค่า ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.66 – 1.00 6) นำแบบทดสอบวัดความสามารถ เขียนสรุปความภาษาไทยที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว นำมาคัดเลือกให้เหลือฉบับก่อน เรียน 1 ข้อ และ ฉบับหลังเรียน 1 ข้อ 7) นำแบบทดสอบวัดความสามารถเขียนสรุปความ ภาษาไทยที่คัดเลือกไว้ไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนตรอ จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ ตามสูตรสูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาช (Cronbach Alpha Coefficient) ซึ่ง แบบทดสอบก่อนเรียนมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.94 และแบบทดสอบหลังเรียนมีค่าความ เชื่อมั่น อยู่ที่ 0.96 และ 8) นำแบบวัดความสามารถเขียนสรุปความทั้งสองฉบับไปใช้จริงกับกลุ่ม ตัวอย่างเพื่อเก็บและรวบรวมข้อมูล (Cronbach, L. J., 1990)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

4.1 ปฐมนิเทศนักเรียนที่จะทำการทดลองเกี่ยวกับการสอนอ่านจับใจความ และการเขียน สรุปความภาษาไทย โดยใช้วิธีสอนแบบพาโนรามา ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก

4.2 นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถ การอ่านจับใจความภาษาไทย และแบบทดสอบวัดความสามารถเขียนสรุปความภาษาไทย ฉบับก่อนเรียน ตรวจให้คะแนน เก็บไว้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียน

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยทำ การทดลองตาม แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอนแบบพาโนรามาร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก จำนวน 9 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 18 ชั่วโมง

4.4 หลังเสร็จสิ้นการทดลองให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบหลังเรียน ด้วยแบบทดสอบ วัดความสามารถอ่านจับใจความภาษาไทย และแบบทดสอบวัดความสามารถ

การเขียนสรุปความภาษาไทย ฉบับหลังเรียน และตรวจให้คะแนนเก็บไว้เป็นคะแนนทดสอบหลังเรียน

4.5 นำคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความภาษาไทยและแบบทดสอบวัดความสามารถการเขียนสรุปความภาษาไทย มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

5.1 เปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสระใคร จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีสอนแบบพาโนรามาพร้อมกับเทคนิคผังกราฟิก โดยวิธี การทดสอบค่า T – Test โปรแกรม SPSS

5.2 เปรียบเทียบความสามารถการเขียนสรุปความภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสระใคร จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีสอนแบบพาโนรามาพร้อมกับเทคนิคผังกราฟิก โดยวิธี การทดสอบค่า T – Test โปรแกรม SPSS

ผลการวิจัย

รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 โรงเรียนวัดสระใคร จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีสอนแบบ พาโนรามาพร้อมกับเทคนิคผังกราฟิก

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีสอนแบบพาโนรามาพร้อมกับเทคนิคผังกราฟิก โดยใช้สถิติ t – test กรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน ดังปรากฏผลในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีสอนแบบพาโนรามาพร้อมกับเทคนิคผังกราฟิก

คะแนน	N	(\bar{x})	S.D.	t
ทดสอบก่อนเรียน	30	11.43	3.41	
ทดสอบหลังเรียน	30	15.80	4.23	10.346*

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ยของการทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความภาษาไทย ของนักเรียนก่อนการจัดกิจกรรมที่ใช้วิธีสอนแบบพหุโนรามาร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 11.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.41 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 15.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 4.23 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการทดสอบค่า t – test แบบ Dependent พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสามารถการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ตอนที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการเขียนสรุปความภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสระใคร จังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีสอนแบบพหุโนรามาร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถการเขียนสรุปความภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีสอนแบบพหุโนรามาร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกโดยใช้สถิติ t – test กรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน ดังปรากฏผลในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความสามารถการเขียนสรุปความภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีสอนแบบพหุโนรามาร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก

คะแนน	N	(\bar{X})	S.D.	t
ทดสอบก่อนเรียน	30	6.90	2.81	
ทดสอบหลังเรียน	30	9.97	3.34	10.370*

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 คะแนนเฉลี่ยของการทดสอบวัดความสามารถการเขียนสรุปความภาษาไทย ของนักเรียนก่อนการจัดกิจกรรมที่ใช้วิธีสอนแบบพหุโนรามาร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 6.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.81 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 9.97 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.34 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการทดสอบค่า t – test แบบ Dependent พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสามารถด้านการเขียนสรุปความภาษาไทยของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้วิธีสอนแบบพาโนรามา ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อความสามารถ การอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสระใคร จังหวัดนครศรีธรรมราช อภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ความสามารถการอ่านจับใจความภาษาไทย ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีสอนแบบพาโนรามา ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่ผลการวิเคราะห์เป็นเช่นนี้เนื่องจากการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบพาโนรามาเป็นการสอนที่ผู้สอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน มีโอกาสได้ฝึกฝนก่อนที่นักเรียนจะอ่านด้วยตนเองตามลำพังโดยผู้สอนเป็นเพียงผู้จัดกิจกรรมการอ่าน และให้คำแนะนำรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนตลอดชั่วโมงเรียน หลังจากนั้นนักเรียนจะฝึกด้วยตนเอง เริ่มต้นด้วยขั้นเตรียมตอนแรกจะมีการกำหนดจุดมุ่งหมายในการอ่านทำให้นักเรียนได้รู้ว่่านักเรียนจะอ่านเรื่องนี้ไปเพื่ออะไร จากนั้นนักเรียนก็เริ่มปรับความเร็วในการอ่านเพื่อให้เข้าใจเรื่องราวคร่าว ๆ หลังจากนั้นนักเรียน จะเข้ากลุ่มเพื่อร่วมกันตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่าน ซึ่งคำถามที่นักเรียนตั้งเป็นใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ และผลเป็นอย่างไร ซึ่งในขั้นตอนการตั้งคำถามนี้ในช่วงแรกนักเรียนจะตั้งคำถามไม่ค่อยได้ ครูผู้สอนจึงแนะนำและยกตัวอย่างการตั้งคำถามให้กับนักเรียน จนกระทั่งนักเรียนสามารถตั้งคำถามได้จนเกิดความชำนาญ เมื่อถึงขั้นอ่านนักเรียนจะร่วมกันสำรวจเรื่องที่อ่านอย่างคร่าว ๆ เช่น เป็นเรื่องประเภทใด ใครเป็นผู้แต่ง เพื่อให้ให้นักเรียนทราบที่มาของเรื่อง จากนั้นจะเกิดการติดตาม ซึ่งการติดตามนี้คือการหาคำตอบจากข้อความที่ได้ร่วมกันตั้งไว้ในขั้นเตรียม ซึ่งการได้มาของคำตอบจะทำให้นักเรียนไขข้อสงสัยและทำให้เข้าใจเรื่องราวได้มากขึ้น หลังจากนั้นนักเรียนจะจดบันทึกสิ่งที่ได้ในรูปแบบของผังกราฟิก แบบผังความคิด ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ของความคิดต่าง ๆ ในโครงสร้างภาพรวมโดยใช้เส้นคำ สี เครื่องหมายต่าง ๆ และภาพ ทำให้นักเรียนเกิด ความเข้าใจในสิ่งที่อ่านได้ง่ายและชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์และมีความสุขกับการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับพิมศรี ยาศิ ได้ศึกษาการพัฒนาการอ่านจับใจความโดยใช้วิธีสอนแบบพาโนรามาเพื่อพัฒนาการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 ซึ่งผลการวิจัยปรากฏว่า ประสิทธิภาพของแผน การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้วิธีสอนอ่านจับใจความแบบพาโนรามาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 ทั้งหมด 10 แผนการจัดการเรียนรู้มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 84.41/ 82.22 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้วิธีสอนอ่านจับ

ใจความแบบพาโนรามาในการพัฒนาการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 ก่อนเรียนของนักเรียนมีค่าเท่ากับ 11.44 คิดเป็นร้อยละ 34.33 สำหรับคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 24.67 คิดเป็นร้อยละ 82.22 ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 11.90 คะแนน และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยศิริสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 ที่เรียนโดยวิธีสอนอ่านแบบพาโนรามา ในการอ่านจับใจความ โดยภาพรวมความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (พิมศรี ยาคี, 2555)

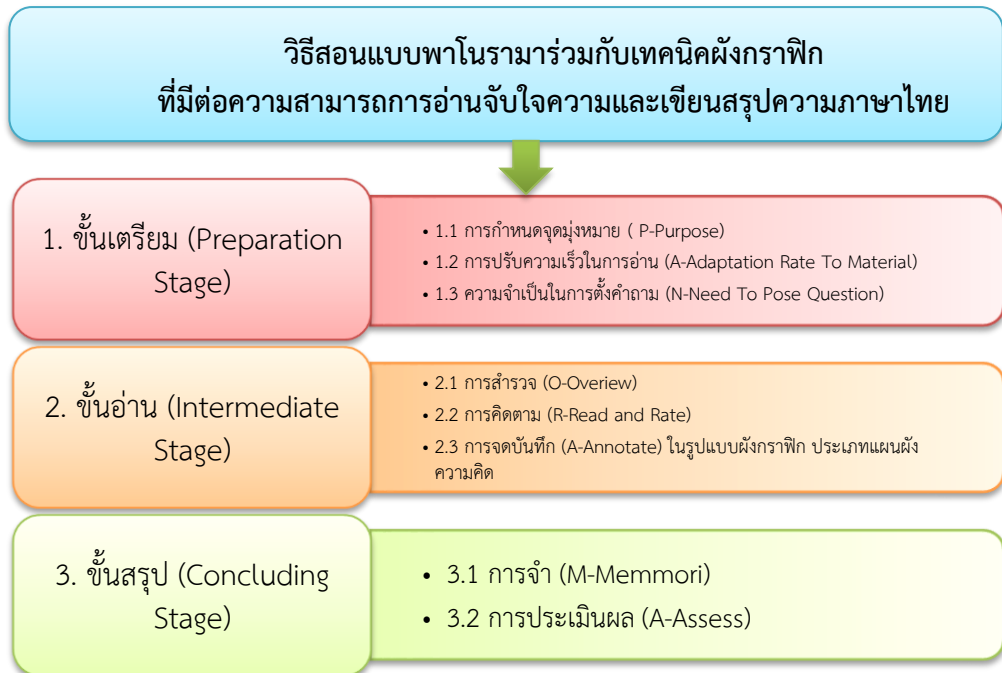
2. ความสามารถในการเขียนสรุปความภาษาไทย ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีสอนแบบพาโนรามาร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่ผลการวิเคราะห์เป็นเช่นนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบพาโนรามาร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกเป็นการบูรณาการทักษะการอ่านและการเขียนที่ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญ มีวิธีการฝึกอ่านที่เป็นขั้นตอนและมีการสรุปข้อมูลโดยการสร้างเป็นผังกราฟิกในรูปแบบแผนผังความคิด ซึ่งลักษณะของแผนผังความคิดทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ ได้เร็วขึ้น และสามารถนำเนื้อหาที่เป็นประเด็นสำคัญมาเรียบเรียงใหม่ให้ได้ใจความที่สั้นกะทัดรัดและเข้าใจง่ายด้วยสำนวนภาษาของตนเอง ทำให้นักเรียนสามารถเขียนสรุปใจความสำคัญของเนื้อหาที่อ่านได้ซึ่งสอดคล้องกับ บุณณภัสสร เบญจฉวีภูฎากฤษ์ ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านเชิงวิเคราะห์และการเขียนสรุปความภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ PANORAMA และ แบบ KWL ผลการวิจัยปรากฏว่าแผนจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์และการเขียนสรุปความภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบ PANORAMA และ แบบ KWL มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.90/87.64 และ 89.25/80.21 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ PANORAMA และแบบ KWL มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์และการเขียนสรุปความภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ PANORAMA และ แบบ KWL มีความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์และการเขียนสรุปความภาษาไทยแตกต่างกัน (บุณณภัสสร เบญจฉวีภูฎากฤษ์, 2556)

องค์ความรู้ใหม่

วิธีสอนแบบพาโนรามาเป็นแนวคิดของเอ็ดเวิร์ด (Peter Edward) เป็นวิธีการสอนอ่านที่พัฒนามาจากหลากหลายวิธีการสอน การอ่านจับใจความโดยการสอนอ่านแบบพาโนรามา

เป็นการสอนที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยนักเรียนได้มีโอกาสฝึกฝน ก่อนที่นักเรียนจะอ่านด้วยตนเองตามลำพัง โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้จัดกิจกรรมการอ่านและให้คำแนะนำรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน และการใช้เทคนิค ผังกราฟิกมาใช้ในการสอนนั้นทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายและชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้นำวิธีการสอนแบบพาโนรามาและเทคนิคผังกราฟิกมาใช้ร่วมกัน ส่งผลให้นักเรียนสามารถอ่านจับใจความและเขียนสรุปความภาษาไทยได้ ตามขั้นตอนการสอน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 วิธีสอนแบบพาโนรามาพร้อมกับเทคนิคผังกราฟิก

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้วิธีสอนแบบพาโนรามาพร้อมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อความสามารถอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความภาษาไทย มี 3 ขั้นตอนใหญ่ 8 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

1.ขั้นเตรียม (Preparation Stage) เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความพร้อมในการเรียนรู้และวางแนวทางในการปฏิบัติตามลำดับ

1.1 การกำหนดจุดมุ่งหมาย (P – Purpose) ครูและนักเรียนช่วยกันกำหนดจุดมุ่งหมายในการอ่านโดยตอบคำถามที่ว่า “ฉันกำลังทำอะไรอยู่เพื่ออะไร”

1.2 การปรับความเร็วในการอ่าน (A – Adaptation Rate To Material) ครูชี้แนะวิธีการอ่านด้วยความเร็วที่แตกต่างกันโดยยืดหยุ่นตามลักษณะเรื่องที่อ่านและตามจุดมุ่งหมายของการอ่านที่กำหนดไว้

1.3 ความจำเป็นในการตั้งคำถาม (N – Need To Pose Question) ครูและนักเรียนอภิปรายเพื่อร่วมกันกำหนดคำถามซึ่งครอบคลุมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

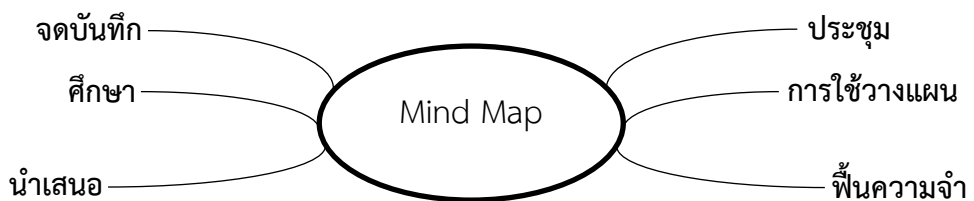
2. ขั้นอ่าน (Intermediate Stage) เป็นขั้นที่นักเรียนลงมืออ่านอย่างพิจารณาไตร่ตรองจนเกิดความเข้าใจ เพื่อสื่อความหมายจากสิ่งที่อ่านให้ถูกต้อง มีแนวปฏิบัติตามขั้นตอนการอ่าน ดังนี้

2.1 การสำรวจ (O – Overview) ครูให้นักเรียนเริ่มการอ่านจากการสำรวจเรื่องที่อ่านอย่างคร่าวๆ เช่น เป็นเรื่องประเภทใด ใครแต่ง หัวข้อเรื่อง บทสรุป ฯลฯ เพื่อทราบแนวคิดของผู้แต่ง

2.2 การติดตาม (R – Read and Rate) นักเรียนอ่านด้วยความพยายามตอบคำถามที่ตั้งไว้โดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของตน เพื่อให้เข้าใจดียิ่งขึ้น

2.3 การจดบันทึก (A – Annotate) นักเรียนบันทึกสิ่งที่น่าสนใจลงในใบงานหรือสมุด ชีตเส้นใต้ใจความสำคัญของข้อความที่อ่าน รวมทั้งสรุปเรื่องที่อ่านเพื่อเป็นการช่วยจำและเน้นย้ำความเข้าใจ ในรูปแบบของผังกราฟิก ดังนี้

ผังความคิด (Mind Map) หมายถึง ผังที่แสดงความสัมพันธ์ความคิดต่าง ๆ ให้เห็นโครงสร้าง ในภาพรวม โดยใช้เส้นคำ ระยะห่างจากจุดศูนย์กลาง สี เครื่องหมาย รูปทรง เรขาคณิต และภาพ แสดงความหมาย และความเชื่อมโยงของความคิดหรือสาระนั้น ๆ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ผังความคิดเรื่องการใช้ Mind Map

3. ขั้นสรุป (Concluding Stage) เป็นการตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนโดยปฏิบัติ ดังนี้

3.1 การจำ (M – Memmori) ครูให้นักเรียนนำข้อความที่จดบันทึกมา ทบทวนความจำโดยแยกแยะจุดสำคัญของเรื่องให้เป็นระบบ เพื่อสะดวกในการนำมาใช้ใหม่ เมื่อต้องการ โดยการเขียนสรุปความจากเรื่องที้อ่านเป็นสำนวนภาษาของตนเอง

3.2 การประเมินผล (A – Assess) ครูและนักเรียนช่วยกันอภิปรายเรื่องราว ที่อ่านเพื่อเป็นการประเมินว่านักเรียนอ่านได้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ตอนต้นหรือไม่ อ่านแล้วสามารถสรุปความจากเรื่องที้อ่านได้หรือไม่วิธีการประเมินผล ให้นักเรียนทำ แบบฝึกหัด ให้ตอบคำถาม นำเสนอหน้าชั้นเรียน ตรวจแบบฝึกหัดส่วนขั้นตอนในการสรุปครูจะเป็นผู้ดำเนินการสรุปหลังการอภิปรายร่วมกันกับนักเรียน เพื่อเป็นการเน้นย้ำ ความเข้าใจและ ให้นักเรียนได้ประเมินผลตนเอง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ความสามารถการอ่านจับใจความภาษาไทย หลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบพาโนรามา ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตาม สมมติฐานที่วางไว้

2. ความสามารถการเขียนสรุปความภาษาไทย หลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบพาโนรามา ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตาม สมมติฐานที่วางไว้

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1. ควรมีการสร้างความเข้าใจให้นักเรียนทราบถึงขั้นตอนการจัดกิจกรรม ในแต่ละ ขั้นตอน โดยการยกตัวอย่างและครูคอยแนะนำในแต่ละกิจกรรม

2. ควรอธิบายวิธีการทำผังกราฟิกในรูปแบบต่าง ๆ ให้นักเรียนเข้าใจก่อนการปฏิบัติ กิจกรรม

3. ควรอธิบายขั้นตอนของการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความให้นักเรียน เข้าใจก่อนการปฏิบัติกิจกรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับวิธีการสอนแบบพาโนรามา ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกกับทักษะ การอ่านและการเขียนอื่น ๆ ในภาษาไทย เช่น การอ่านเชิงวิเคราะห์ การเขียนตามจินตนาการ ฯลฯ

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับวิธีการสอนแบบพาโนรามา ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกกับนักเรียนใน ระดับชั้นอื่น ๆ และศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความพึงพอใจ ความคิดสร้างสรรค์ ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

- โรงเรียนวัดสระไคร. (2561). ผลการทดสอบการอ่านเขียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. นครศรีธรรมราช: โรงเรียนวัดสระไคร.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553). 80 นวัตกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น.
- ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. (2547). การสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: เมธีทิปส์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุญณภัสสร เบญจฉัญญากุญช์. (2556). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ และการเขียนสรุปความภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ PANORAMA กับแบบ KWL. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปณิตตา สุกดำ. (2556). ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับการใช้ผังกราฟิก ที่มีต่อการอ่านจับใจความภาษาไทยและการเขียนสรุปความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ปิยะดา พงศ์สุชาติ. (2555). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้วิธีสอนแบบ PANORAMA ร่วมกับเทคนิค KWH-Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พิมศรี ยาดิ. (2555). การพัฒนาการอ่านจับใจความโดยใช้วิธีสอนอ่านแบบพานอรามาเพื่อพัฒนาการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแม่หลวงอุปถัมภ์ไทยคีรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- รุ่งนภา โภกะพันธ์. (2552). การพัฒนาชุดฝึกการเขียนสรุปความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนุสสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

อมรรัตน์ จิตตะกาล. (2556). การพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ร่วมกับการใช้ผังกราฟิก สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยทักษิณ.

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (3rd ed.). NY: Harper & Collins.

การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา
ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครราชสีมา เขต 2*
ENVIRONMENT MANAGEMENT FACILITATING STUDENT LEARNING
OF THE SCHOOLS IN NONGBOONMAK EDUCATIONAL QUALITY
DEVELOPMENT NETWORK CENTER 2 UNDER THE NAKONRACHASIMA
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

อภิบาล สุวรรณโคตร
Apiban Suwankhot
สมหญิง จันทฤทธิ์
Somying Chuntaruthai
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
Bangkokthonburi University, Thailand
E-mail: apibsuwan@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา หนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 ใน 3 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านสภาพแวดล้อมทางวิชาการ และด้านสภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 จำนวน 96 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 76 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92 การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามพร้อมนัดหมาย วันรวบรวมข้อมูลกลับคืนด้วยตนเอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบ ค่าที่ (t – test)

* Received 25 April 2020; Revised 22 May 2020; Accepted 12 June 2020

ผลการวิจัยพบว่า: 1) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางวิชาการ สภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการ และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์สอน และระดับชั้นที่สอน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, สภาพแวดล้อม, ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to examine and to make a comparison of the environment management facilitating student learning of the schools in Nongboonmak Educational Quality Development Network Center 2 under the Nakonrachasima Primary Educational Service Area Office 2 in 3 aspects including physical environment, academic environment and administrative environment. The study sample comprised 76 teachers of the schools in Nongboonmak Educational Quality Development Network Center 2 under the Nakonrachasima Primary Educational Service Area Office 2. The instrument used for collecting the data was a 5 – point rating scale questionnaire. The statistics used for analyzing the collected data were frequency, percentage, mean, standard deviation and t – test.

The following were the research findings: 1) according to the teachers' opinions, the environment management facilitating student learning of the schools in Nongboonmak Educational Quality Development Network Center 2 under the Nakonrachasima Primary Educational Service Area Office 2 was performed at high level in whole and in part. The listed mean scores in order from the highest to the lowest included academic environment, administrative environment and physical environment. 2) the results of the comparison of the teachers' opinion, as classified by teachers' educational qualification,

teaching experience and grade level, showed that their opinion towards the schools' environment management was not different in whole and in part.

Keywords: Administration, Environment, Educational Quality Development Network Center

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถ เพื่อเป็นทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันระบบการศึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้า การศึกษาจึงกลายเป็นหัวใจหลักที่สำคัญและเป็นการเตรียมพื้นฐานที่จะนำไปสู่การพัฒนาความพร้อมของคุณภาพชีวิต ทั้งต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สิ่งแวดล้อม โรงเรียน สังคมบ้านเมืองและประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) กล่าวว่า การยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในทุกระดับและยกระดับการเรียนรู้ โดยเน้นพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ปรับระบบ การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพครูทั้งระบบ รวมทั้งการยกระดับคุณภาพ การศึกษาสู่ความเป็นเลิศในสาขาวิชาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และพัฒนาระบบทวิภาคี หรือสหกิจศึกษาให้เอื้อต่อการเตรียมคนที่มีทักษะให้พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน นอกจากนี้ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งสื่อการเรียนรู้และแหล่ง เรียนรู้ที่หลากหลาย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 โดยเป็นพระราชบัญญัติที่มุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษา เพื่อให้ทันยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรมต่าง ๆ ในมาตรา 4 หมวดการศึกษาได้ กำหนดไว้ว่า การศึกษา หมายความว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล และสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยในหมวด 4 มาตรา 24 (5) ได้ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาจะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และ มีความรอบรู้ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542) และสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 5 ด้าน มี 15 มาตรฐาน ทั้งนี้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมและการบริการ โดยกำหนดไว้ในด้านที่ 2 มาตรฐานการศึกษา มาตรา 11 สถานศึกษามีการจัด

สภาพแวดล้อมและบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อาคารเรียนมั่นคง สะอาดปลอดภัย มีสิ่งอำนวยความสะดวก พอเพียง อยู่ในสภาพใช้การได้ดี สภาพแวดล้อมร่มรื่น และมีแหล่งเรียนรู้สำหรับนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู. 2554)

สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ โดยสิ่งแวดล้อมที่ดี จะช่วยให้มีสภาพจิตใจร่าเริงแจ่มใส อารมณ์ดี ส่งผลให้เกิดความกระตือรือร้นสนใจการศึกษา เรียนรู้ นำสู่สติปัญญา อันจะทำให้มนุษย์มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข การจัดสภาพแวดล้อมจึงเกิดขึ้น ในทุกองค์กรเพื่อความสะดวก รวดเร็ว เหมาะสมในการทำงานหรือการประกอบการต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ อีกทั้งช่วยให้มีบรรยากาศในการดำเนินงานด้วย โดยเฉพาะสถานศึกษาซึ่งเป็นองค์การหลักทางการศึกษาต้องให้ความสำคัญอย่างมากในการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในทุก ๆ ด้านที่เอื้อต่อการเรียนรู้และส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนให้มากที่สุด สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา ที่จะทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้เปรียบเสมือนครูคนหนึ่งที่สามารถให้การศึกษาดูแลและกล่อมเกล่าจิตใจคนได้ เพราะคนที่อยู่ในสภาพสังคมที่ดีจะซึมซับลักษณะที่ดีติดตัวไปโดยไม่รู้ตัว ดังนั้นกระบวนการและวิธีการดำรงรักษาสภาพแวดล้อมที่ถูกต้องการมีส่วนร่วมในการรักษาสภาพแวดล้อมควมมีระเบียบวินัย ความสวยงาม และความสมดุลทางธรรมชาติ ในสถานศึกษานอกจากจะสามารถให้ความรู้ความคิดแก่คนที่อยู่ในสถานศึกษาแล้วยังสามารถส่งเสริมให้คนรู้สึกกระตือรือร้น ใคร่รู้ใคร่เรียนรู้จักวิธีการดำรงชีวิต และมีปฏิสัมพันธ์ต่อสภาพแวดล้อม อย่างถูกต้องด้วยและสภาพแวดล้อมที่ดีกลายเป็นสถานที่ที่มีค่าของชุมชน ส่งผลให้ทุกคนเกิดความภาคภูมิใจ เพิ่มความสนใจในการศึกษา และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษามากขึ้น มีสถานศึกษาเป็นจำนวนมากเป็นที่ยอมรับในฐานะหน่วยงาน สังคมชุมชนสามารถเป็นแกนนำในการพัฒนา และเป็นกำลังหลักของชุมชนด้านต่าง ๆ ตามไปด้วย เช่น การอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชนซึ่งเท่ากับ การยกระดับมาตรฐาน การดำรงชีวิตและการยกระดับจิตใจของคนทั้งชุมชนให้พัฒนาไปพร้อมกัน จึงกล่าวได้ว่าการพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนด้วย (นรา สมประสงค์, 2546)

การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ครู ซึ่งมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง 2 ส่วน คือ คุณภาพของตัวครู และคุณภาพการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลของครู 2) ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย โดยมีหน้าที่หลักเกี่ยวกับการบริหาร และการจัดการ 3) คณะกรรมการสถานศึกษา จะทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินกิจการด้านต่าง ๆ

ของสถานศึกษา อันหมายรวมทั้งการบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล และหน้าที่อื่นตามที่ระเบียบกำหนด 4) หลักสูตรและกิจกรรมของสถานศึกษาจะเป็นตัวสะท้อนคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาได้เป็นอย่างดี เพราะหลักสูตรสถานศึกษาจะมีการกำหนดจุดหมาย แนวทางวิธีการ และเนื้อหาสาระที่เรียน ตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนในสถานศึกษา ซึ่งจะสะท้อนว่าผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ เจตคติและพฤติกรรมตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดไว้หรือไม่ และ 5) สภาพแวดล้อมและการบริการ เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา สถานศึกษาที่มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อาคารเรียนที่มั่นคง และสะอาด มีแหล่งเรียนรู้เพียงพอทำให้นักเรียนดำเนินชีวิตอยู่ในสถานศึกษาได้อย่างมีความสุข ปลอดภัย มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งจะส่งผลถึงความสำเร็จในการเรียนด้วย การจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ดังกล่าวข้างต้นของการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาจึงเป็นภาระหน้าที่ของสถานศึกษา ภายใต้การบริหารของผู้สถานศึกษาที่ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การประกันคุณภาพภายใน ในชั้นของกระบวนการควบคุมคุณภาพ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำหน้าที่หลักในการบริหารด้วยวงจรคุณภาพ PDCA ให้เกิดการมีส่วนร่วมวางแผน (Plan) ปฏิบัติ (Do) ตรวจสอบ (Check) และปรับปรุง (Act) ทั้งด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เป็นอาคารสถานที่ ความพร้อมของอุปกรณ์ภายในและภายนอกห้องเรียน ตลอดจนต้นไม้ ส่วนหย่อมบริเวณโดยรอบของโรงเรียน สภาพแวดล้อมทางวิชาการ ที่เป็นการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนและการส่งเสริมวิชาการที่จะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการ ด้วยการให้ครูและบุคลากรได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิผลของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้หลักการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานทุกขั้นตอนของการบริหารจัดการในสถานศึกษาและในชั้นเรียน ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของครูในการสร้างและรักษาสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ที่นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนของครูให้สำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นเนื่องจากช่วยป้องกันปัญหาด้านพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้เรียน และเป็นการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ น่าดู น่าอยู่ และน่าเรียน (ศศิธร ชันดิธรางกูร, 2551)

สถานศึกษาสามารถยกระดับความเชื่อมั่นและศรัทธาได้ด้วยการปรับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมรูปธรรมหรือทางกายภาพจากการมีอาคารที่สง่างาม มีภูมิทัศน์ที่สวยงาม สะอาดเรียบร้อย มีระบบสื่อสารและแสดงถึงการทำงานอย่างเป็นระบบ และมีเว็บไซต์ที่เชื่อถือได้ ซึ่งสถานศึกษาปัจจุบันมีการปรับตัวเข้าสู่ระบบการบริหารจัดการสมัยใหม่ที่เปิดโอกาสให้ครูและผู้มีส่วนร่วมในการบริหาร ตั้งแต่การร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น แต่ยังมีสถานศึกษาจำนวนมากที่มีสภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการที่ไม่มีส่วนร่วมแบบการสร้างควมหวาดกลัวและการใช้อำนาจทั้งในระบบและ

นอกระบบ มีกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มครอบงำในการบริหารจัดการของสถานศึกษา บรรยากาตแบบนี้เป็นอุปสรรคของการพัฒนาสถานศึกษาในทุกด้าน (กฤษมันต์ วัฒนานรงค์, 2558) โดยเฉพาะด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน อีกทั้งปัญหาด้านงบประมาณ ไม่เพียงพอในการดำเนินการ การขาดทักษะความรู้ความเข้าใจในการ จัดสภาพแวดล้อมและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในห้องเรียนและสถานศึกษาด้วย (สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา. 2550)

ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ประกอบไปด้วย 8 โรงเรียน ดังนี้ โรงเรียน บ้านหนองตะไก่อ โรงเรียนบ้านยอกขาม โรงเรียนบ้านสว่างวิทยา โรงเรียนเทียมนครวิทยา โรงเรียนบ้านหนองไทร โรงเรียนบ้านหนองขุนนก โรงเรียนบ้านซับตะคร้อ และโรงเรียนบ้าน สระขาง สถานที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอหนองบุญมาก ชุมชนมีลักษณะเป็นชุมชน ชนบท ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่มันสำปะหลัง ทำไร่อ้อย ทำนาและรับจ้างทั่วไป เด็กเล็กส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องไปทำงานต่างถิ่น สภาพ สถานศึกษาเป็นโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมใน สถานศึกษาในบางแห่งยังไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ เนื่องจากได้รับการจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอ ต่อความต้องการของสถานศึกษา ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สถานศึกษาต้องแบกรับภาระเหล่านี้ ทำให้การบริหารจัดการศึกษาไม่ดีเท่าที่ควร และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ต่างกันการบริหาร สภาพแวดล้อมของแต่ละสถานศึกษาย่อมมีความแตกต่างกัน แต่ก็มีจุดมุ่งหมายเดียวกันที่จะ ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ จึงสมควรได้รับการการปรับปรุงและ พัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมา ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรที่ปฏิบัติ หน้าที่ในสถานศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็น อย่างยิ่ง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ใน 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้าน สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านสภาพแวดล้อมทางวิชาการ และด้านสภาพแวดล้อมทางการ บริหารจัดการ เพื่อเป็นแนวทางให้แก่ ครู ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องในศูนย์เครือข่ายพัฒนา คุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 นำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาการจัดการจัดสภาพแวดล้อมให้มี ประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษาระดับชั้นที่สอนและประสบการณ์สอน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 96 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำนวน 76 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมทางด้านวิชาการ และสภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิดหลักการจากเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านสภาพแวดล้อมทางวิชาการ และด้านสภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างขอบเขตของการวิจัย รวมทั้งวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ศึกษานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและแบบสอบถามแต่ละข้อสามารถสอบถามได้ตรงตามเนื้อหา จากนั้นนำผลการตอบของผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าดัชนีความ

เที่ยงตรงเชิงเนื้อหา IOC เท่ากับ 0.5 ขึ้นไป ผลปรากฏว่าข้อคำถามใช้ได้ทุกข้อโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.6 – 1.00 นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขถูกต้องสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูในโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำมาทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.92 นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัยต่อไป (Cronbach, L. J., 1990)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลการวิจัย ถึงผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 76 ชุด ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามพร้อมนัดหมายวันรวบรวมข้อมูลกลับคืน โดยผู้วิจัยติดตามเก็บแบบสอบถาม พร้อมนัดหมายวันเก็บรวบรวมข้อมูลกลับคืนโดยผู้วิจัยติดตามเก็บแบบสอบถามยังโรงเรียนนั้น ๆ ด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับมา 76 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอน และระดับชั้นที่สอน (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้การวิเคราะห์ IOC (Index of item – Objective Congruence) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าสถิติ t – test แบบ Independent Sample

ผลการวิจัย

การศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

ข้อ	สภาพแวดล้อมของโรงเรียน	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	สภาพแวดล้อมทางกายภาพ	3.98	0.73	มาก
2	สภาพแวดล้อมทางวิชาการ	4.36	0.56	มาก
3	สภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการ	4.33	0.56	มาก
	รวม	4.16	0.54	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ($\bar{X} = 4.36$) ด้านสภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.33$) และด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ($\bar{X} = 3.98$)

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา

ข้อ	สภาพแวดล้อมของโรงเรียน	ปริญญาตรี หรือต่ำกว่า		สูงกว่า ปริญญาตรี		t	p
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1	สภาพแวดล้อมทางกายภาพ	3.97	0.72	4.00	0.75	0.762	.449
2	สภาพแวดล้อมทางวิชาการ	4.35	0.55	4.37	0.60	0.240	.811
3	สภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการ	4.31	0.56	4.44	0.52	- 0.486	.628
	รวม	4.15	0.64	4.20	0.66	0.243	.808

จากตารางที่ 2 พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความเห็นต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การสอน

ชื่อ	สภาพแวดล้อมของโรงเรียน	ประสบการณ์สอน น้อยกว่า 10 ปี		ประสบการณ์ สอน 10 ปี ขึ้นไป		t	p
		\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
1.	สภาพแวดล้อมทางกายภาพ	3.97	0.71	3.99	0.74	0.604	.548
2.	สภาพแวดล้อมทางวิชาการ	4.30	0.54	4.40	0.56	- 1.030	.306
3.	สภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการ	4.28	0.52	4.38	0.58	- 0.844	.402
	รวม	4.12	0.62	4.18	0.66	- .964	.338

จากตารางที่ 3 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การสอนต่างกันมีความเห็นต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษาศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามระดับชั้นที่สอน

ชื่อ	สภาพแวดล้อมของโรงเรียน	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา		t	p
		\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
1	สภาพแวดล้อมทางกายภาพ	4.02	0.72	3.85	0.74	1.607	.112
2	สภาพแวดล้อมทางวิชาการ	4.38	0.54	4.30	0.58	0.895	.374
3	สภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการ	4.34	0.55	4.32	0.57	0.171	.865
	รวม	4.18	0.63	4.07	0.66	1.110	.271

จากตารางที่ 4 พบว่า ครูที่สอนระดับชั้นต่างกันมีความเห็นต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญและอภิปรายผลจากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประณตศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก อภิปรายในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีอาคารเรียน ห้องประชุม ห้องสมุด โรงอาหาร ห้องน้ำและน้ำดื่ม เพียงพอ กับจำนวนนักเรียนและมีความมั่นคง แข็งแรงปลอดภัย มีความสะอาด ห้องเรียนมีการจัด ป้ายนิเทศ มีมุม สร้างเสริมความรู้กลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ มีขนาดพื้นที่และแสงสว่างเพียงพอ วัสดุ อุปกรณ์มีการจัดเก็บเป็นระบบระเบียบและบริเวณโดยรอบมีการจัดตกแต่งให้ร่มรื่นด้วย ไม้ดอกไม้ประดับ มีสถานที่พักผ่อน สถานที่นันทนาการ จัดเป็นสัดส่วนมีผู้รับผิดชอบดูแลรักษา ซึ่งสอดคล้องกับกับผลการศึกษาของ อติศักดิ์ กลิ่นจันทร์ ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการ จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 พบว่า ความคิดเห็นของครูต่อการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ มีความคิดเห็นในระดับมาก (อติศักดิ์ กลิ่นจันทร์, 2555)

ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางวิชาการ เป็นการบริหารจัดการ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ได้มีการดำเนินการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยเปิดโอกาส ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดสภาพแวดล้อมช่วย จูงใจนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการนำนวัตกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดหาสื่อการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียน ครูมีหน้าตายิ้มแย้ม แจ่มใส ให้ความรัก เมตตา ยกย่องชมเชยเมื่อนักเรียน ทำความดี และครูกับนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันซึ่งสอดคล้องกับ อาริยา สตาร์ตัน ได้ศึกษาการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี พบว่า การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมใน สถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี ด้านวิชาการ มีการ ปฏิบัติในระดับมาก มีการส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มีการเสริมแรง นักเรียนในการเรียนด้วยการให้รางวัลหรือชมเชยและส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกิจกรรม ในชั้นเรียน (อาริยา สตาร์ตัน, 2556)

ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการ ครูมีความคิดเห็นอยู่ใน ระดับมาก อาจเป็นเพราะสถานศึกษาของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ได้มีนโยบายในการ ดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม มีการวางแผนพัฒนางานที่เกิดจากความร่วมมือของบุคลากรใน โรงเรียน ร่วมกับชุมชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม ทำงานเป็นทีม มีการ

นิเทศติดตามและประเมินผล มีการประเมินโครงการและนำข้อมูลผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงการจัดสภาพแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับ เลิศศักดิ์ คำปลิว ได้ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านการบริหารเป็นการดำเนินการในโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากร และจัดระบบการทำงานการบังคับบัญชาที่มีความเป็นกันเอง มีความเป็นประชาธิปไตย บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารและตัดสินใจ (เลิศศักดิ์ คำปลิว, 2551)

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ระดับชั้นที่สอนและประสบการณ์การสอน พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญยอร์ คุณทน ได้ศึกษาความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาในเขตอำเภอนาจะหลวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นการจัดสภาพแวดล้อมจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าไม่แตกต่างกัน (บุญยอร์ คุณทน, 2556) และสอดคล้องกับ เบญญาภา คงมาลัย ได้ศึกษาความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2550 ผลการวิจัยเมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษา จำแนกตามประสบการณ์การสอนในโรงเรียนปัจจุบัน พบว่า มีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน (เบญญาภา คงมาลัย, 2551)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือต่ำกว่า มีประสบการณ์การสอนตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป และสอนในระดับประถมศึกษา ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ระดับชั้นที่สอนและประสบการณ์การสอน พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ในการนำไปใช้อ้างอิงกับสถานศึกษา ต้องขึ้นอยู่กับบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน จึงควรพิจารณาการนำไปใช้ให้เหมาะสม

2. ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางวิชาการ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยคำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

3. ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการ สถานศึกษาควรจัดการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างเจตคติที่ดี สร้างความร่วมมือสามัคคีในองค์กรให้เห็นความสำคัญในการช่วยดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2

2. ควรศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2

เอกสารอ้างอิง

เบญญาภา คงมาลัย. (2551). ความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.

เลิศศักดิ์ คำปลิว. (2551). การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

กฤษมันต์ วัฒนานรงค์. (2558). สิ่งแวดล้อมทางการศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 18 มกราคม 2558 จาก <http://www.thairat.co.th/content/232635>

นรา สมประสงค์. (2546). การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา. ใน ประมวลสาระชุดวิชาการสถานศึกษา หน่วยที่ 9 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

บุญยอร์ คุณทน. (2556). ความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาในเขตอำเภอหนองจะหลวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

- อุบลราชธานี เขต 5. ใน สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก หน้า 2 (19 สิงหาคม 2542).
- ศศิธร ชันติธรากร. (2551). การจัดการชั้นเรียนของครูมืออาชีพ. วารสารครุศาสตร์, 1(2), 1-88.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564. เรียกใช้เมื่อ 19 กันยายน 2562 จาก <http://www.nesdb.go.th>
- อดิศักดิ์ กลิ่นจันทร์. (2555). การศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการจัดสภาพแวดล้อมใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2. ใน สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนอร์ท กรุงเทพ.
- อารียา สตารัตน์. (2556). การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี. ใน สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (3rd ed.). NY: Harper & Collins.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Journal Education and Psychology Measurement*, 3(30), 607-610.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา
กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ในโรงเรียนศูนย์เครือข่าย
พัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2*

THE RELATIONSHIP BETWEEN SCHOOL ADMINISTRATORS'
LEADERSHIP AND TEACHERS' JOB SATISFACTION IN
THE NONGBOONMAK 2 NETWORK OF EDUCATION DEVELOPMENT
CENTER THE OFFICE OF NAKHONRATCHASIMA PRIMARY
EDUCATION AREA 2

ชโรบล เฉียงกลาง

Charobon Chiangklang

สมหญิง จันทฤทธิ์

Somying Chuntaruthai

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Bangkokthonburi University, Thailand

E-mail: bon_klang@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2) ศึกษาระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 จำนวน 76 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

* Received 26 April 2020; Revised 22 May 2020; Accepted 15 June 2020

ผลการวิจัยพบว่า: 1) ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 โดยรวมอยู่และรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 โดยรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการกระตุ้นทางปัญญา มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่เหลือมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

Abstract

The purposes of this research were to 1) examine the transformational leadership of the administrators of the schools in Nongboonmak Educational Quality Development Network Center 2 2) investigate the job satisfaction of the teachers of the schools in Nongboonmak Educational Quality Development Network Center 2 and 3) examine the relationship between the transformational leadership of the administrators and the job satisfaction of the teachers of the schools in Nongboonmak Educational Quality Development Network Center 2. The study sample consisted of 76 teachers of the schools in Nongboonmak Educational Quality Development Network Center 2. The instrument used for collecting the data was a 5 – point rating scale questionnaire. The statistics used for analyzing the collected data were percentage, mean, standard deviation and Pearson’s Product Moment Correlation Coefficient.

The research findings were as follows: 1) the transformational leadership of the administrators of the schools in Nongboonmak Educational Quality Development Network Center 2 was performed at high level in whole and in part 2) the level of job satisfaction of the teachers of the schools in Nongboonmak Educational Quality Development Network Center 2 was at high level in whole and in part and 3) the relationship between the transformational leadership of the administrators and the job satisfaction of the teachers

of the schools in Nongboonmak Educational Quality Development Network Center 2 was positively at high level at the .01 level of significance. After item analysis, it was found that the administrators' inspiration and intellectual stimulation positively correlated with job satisfaction of the teachers of the schools in Nongboonmak Educational Quality Development Network Center 2 at moderate level. Others aspects of the administrators' transformational leadership related to the teachers' job satisfaction at high level.

Keywords: Relationship, Transformational Leadership, Job Satisfaction

บทนำ

ในสภาวะปัจจุบัน โลกอยู่ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันอย่างสูง ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ และในฐานะที่ประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลก จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันอย่างรุนแรงนี้ โดยได้รับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง อันจะเห็นได้ชัดจากปัญหาและสภาพของวิกฤตการณ์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในปัจจุบัน จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าในสภาวะแบบนี้สังคมไทยควรมีการปรับตัวเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองอย่างไร เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงยั่งยืน มีสันติสุขและสามารถเอาชนะวิกฤตการณ์ทางด้านต่าง ๆ ที่เรากำลังเผชิญอยู่ได้ (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานและสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา, 2550) การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ ผ่านมา พบว่ามีการพัฒนาคนเศรษฐกิจแต่คนสังคมยังคงมีปัญหาซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน จึงมีการปรับแนวคิดพัฒนาประเทศใหม่จากเดิมที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นประเด็นหลักมาเป็นการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไปพร้อมกัน จึงเป็นจุดเริ่มต้นการพัฒนาให้ "คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา" โดยให้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งเต็มที่ เป็นคนรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี, 2549) จากแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) เป็นที่ยอมรับกันว่าบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในทุก ๆ ระดับของสังคม คือ ผู้นำ ผู้นำเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อความอยู่รอด สวัสดิภาพ และสันติสุขของสังคมและประเทศชาติทั้งหมด และผู้นำมี

ความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาองค์การและการจัดการในทุกระดับ ทั้งในระดับโลก ระดับประเทศ การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ในยุคโลกาภิวัตน์ ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554) ซึ่งตรงกับพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ที่ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการ จัดการศึกษาไว้ว่า "การจัด การศึกษาต้องเป็นเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง มีความสุข และกำหนดให้ มีการปฏิรูปการศึกษาในด้านความ เสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน คุณภาพ มาตรฐานการศึกษา ด้านระบบบริหาร และสนับสนุนทางการศึกษา ด้านครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ด้านหลักสูตร ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และด้านเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2562)

การพัฒนาประเทศสิ่งที่สำคัญที่สุดคือการศึกษา การปฏิรูปการศึกษาจึงมุ่งให้เกิด คุณภาพ โดยมุ่งหวังให้พัฒนาการศึกษาทั้งระบบ ซึ่งการพัฒนาในด้านต่าง ๆ จำต้องอาศัย กำลังคนเป็นสำคัญ เพราะคนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่ากว่าทรัพยากรใด ๆ ทั้งสิ้น แต่คน จะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา รัฐเห็น ความสำคัญของการจัดการศึกษา จึงได้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาไว้ตามแนวทางของ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559 ที่มุ่งพัฒนาคุณภาพคน ไทยให้มีคุณธรรม เรียนรู้ตลอดชีวิต คนไทยทุกคน มีนิสัยใฝ่รู้ รักการอ่าน มีทักษะและการ ดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย สถาบันทางสังคมและชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง สามารถปรับตัวรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต แสวงหาประโยชน์อย่างรู้เท่าทันโลกใน ยุคโลกาภิวัตน์ และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554) ผู้บริหาร สถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำและเป็นผู้ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลง ในเรื่องการเรียนการสอนมีความสามารถในการระดมและใช้ทรัพยากรเพื่อ การบริหารอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงในสภาพปัจจุบัน การจัดการศึกษาต่างยอมรับว่า ผู้บริหาร สถานศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการทั้งปวงในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา จึงควรเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำและภาวะผู้นำที่เป็นที่นิยมมากในปัจจุบันคือ ภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลง ซึ่ง กัลยาณี พรหมทอง ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงว่าสามารถเห็นได้

จากผู้นำเป็นผู้เปลี่ยนแปลงผู้ร่วมงานและผู้ตามให้ผู้ร่วมงานและผู้ตามเป็นผู้ที่มองตนเองและมองงานในแง่ใหม่หรือกระบวนทัศน์ใหม่ ๆ ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในเรื่องวิสัยทัศน์ และภารกิจของทีมและองค์กร พัฒนาความรู้ความสามารถผู้ร่วมงานและผู้ตามไปสู่ความสามารถที่สูงขึ้น และมีศักยภาพมากขึ้น ผู้นำจะชี้แจงผู้ร่วมงานและผู้ตามให้มองไกลเกินความสนใจ เฉพาะคนไม่สู่อุดมการณ์ที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ แห่งตน และความเป็นอยู่ที่ดีของตนเองของผู้อื่นรวมทั้งองค์กรและสังคม (กัลยาณี พรหมทอง, 2546) สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานและสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ได้กล่าวถึง ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership Theory) เป็นทฤษฎีของการศึกษาภาวะผู้นำแนวใหม่หรือกระบวนทัศน์ใหม่ (New Paradigm) ที่กล่าวเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติและสมมติฐานของสมาชิกในองค์กร สร้างความผูกพัน ในการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์และกลยุทธ์ที่สำคัญขององค์กร ในส่วนของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวข้องกับอิทธิพลของผู้นำที่มีต่อผู้ตาม แต่อิทธิพลนั้นเป็นการให้อำนาจแก่ผู้ตามให้กลับกลายมาเป็นผู้นำและผู้เปลี่ยนแปลงหน่วยงานในกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงองค์กร (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานและสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา, 2550) ดังนั้น ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงได้รับการมองว่าเป็นกระบวนการที่เป็นองค์รวมและเกี่ยวข้องกับการดำเนินการของผู้นำในระดับต่าง ๆ ในหน่วยงานย่อยขององค์กร ซึ่งอรุณ รักธรรม กล่าวว่าภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการบริหารงานเพราะผู้นำเปรียบประดุจประทีปขององค์กร เป็นสัญลักษณ์ เป็นตัวแทนองค์กร และเป็นจุดรวมพลังของทุกคน กล่าวได้ว่า ภาวะผู้นำจึงเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เพื่อมีอิทธิพลต่อบุคลากรโรงเรียนในการทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จตามเป้าที่ตั้งไว้ โดยความถูกต้องชอบธรรมอันจะส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน (อรุณ รักธรรม, 2532) ซึ่งฮอปคอกกล่าวว่าความพึงพอใจในการทำงานเป็นผลรวมความรู้สึกทางด้านจิตใจ ที่เกี่ยวข้องกับทางด้านร่างกายและสภาพแวดล้อมเป็นมูลเหตุให้บุคคลใดบุคคลหนึ่ง แสดงความรู้สึกว่าเขามีความพึงพอใจในการทำงานของเขา ซึ่งจะเห็นได้ว่าความพึงพอใจในงานนั้นมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรหรือโรงเรียน (Hoppock, R., 1935)

ปัจจุบันสภาพแวดล้อมต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและเป็นไปอย่างรวดเร็ว องค์กร หรือสถานศึกษาต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันทางการศึกษา ทำให้องค์กรหรือสถานศึกษาสามารถดำรงอยู่ได้ ซึ่งมีผลจากลักษณะของแรงกดดันจากงาน เทคโนโลยี ความซบเซงักงันทางเศรษฐกิจ การแข่งขัน แนวโน้มของสังคม และการเมืองของโลก (วิเชียร วิทญูตม, 2550) ฉะนั้นผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นตัวแทนแห่งการเปลี่ยนแปลง เป็นบุคคลหรือกลุ่มที่รับผิดชอบ

โดยตรง แสดงภาวะผู้นำในการเปลี่ยนแปลงแบบแผนพฤติกรรมที่เป็นอยู่ขององค์กรหรือสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารทุกคนต้องถือว่าตนอยู่ในฐานะตัวแทนการเปลี่ยนแปลง มองการณ์ไกลยอมรับการเปลี่ยนแปลง เปิดรับความคิด แนวใหม่ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของสถานการณ์และบุคลากรให้เกิดความต้องการการเปลี่ยนแปลง เปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นที่ดี สนับสนุนการนำความคิดแนวใหม่ ไปปฏิบัติ เพื่อก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่พัฒนา จากทฤษฎีของเบิร์น สรุปได้ว่า ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มักจะพยายามยกระดับจิตใจได้สำนึก อุดมคติและคุณธรรมของผู้ใต้บังคับบัญชาหรือบุคลากรให้สูงขึ้น อาจกล่าวได้ว่าภาวะผู้นำเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีในตัวของผู้บริหาร เพราะจะส่งผลต่อการบริหารที่มีคุณภาพ การบริหารงานในองค์กรไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐหรือเอกชนก็ตามจะประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารจะต้องสามารถนำปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยการบริหารมาช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในองค์กรเกิดความพึงพอใจและปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ผู้บริหารจะต้องมีความคิดริเริ่มในการวางแผนจัดการองค์การบริหารอย่างหลากหลาย รวมทั้งแสวงหาปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ที่จะทำให้องค์กรได้พัฒนาตามเป้าหมายที่วางไว้และภาระหน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ความพยายามชักชวนโน้มน้าวจิตใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนเต็มใจและร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติหน้าที่ให้งานต่าง ๆ ในองค์กร ประสบผลสำเร็จ ปัจจัยแวดล้อมในการสร้างบรรยากาศการปฏิบัติงานดังกล่าวส่วนหนึ่ง คือ ความพึงพอใจ (Burns, J. M., 1978)

ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการบริหารการศึกษานั้นเป้าหมายสูงสุดของความสำเร็จในการดำเนินงานขึ้นอยู่กับกลยุทธ์ในการสร้างความพึงพอใจให้กับบุคคลเพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีและประทับใจ การศึกษาความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานจึงเป็นเรื่องสำคัญเพราะความรู้ความเข้าใจเรื่องนี้จะนำมาสู่การพัฒนาองค์กรให้เจริญก้าวหน้า ความก้าวหน้าของหน่วยงานผลให้สังคมส่วนรวมมีคุณภาพดีขึ้น จึงกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจมีความสำคัญต่อผู้ปฏิบัติงานอย่างยิ่ง นอกจากนี้ความพึงพอใจมีความสำคัญต่อผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ประกอบด้วย 1) ความสำคัญต่อผู้ให้บริการ องค์กรจำเป็นต้องคำนึงถึงความพึงพอใจต่อการบริการในด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการที่เป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของ การบริการ เพราะข้อมูลดังกล่าวจะบอกถึงการประเมินความรู้สึกและความคิดเห็นที่มีต่อผู้รับบริการ ที่ต้องการและวิธีการตอบสนองความต้องการ ซึ่งความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นตัวแปรสำคัญ ในการประเมินคุณภาพของการบริการ การนำเสนอการบริการที่ดีมีคุณภาพตรงกับความต้องการ ตามความคาดหวังย่อมส่งผลให้เกิดความพึงพอใจต่อการบริการนั้น และมีแนวโน้มจะใช้บริการซ้ำอีกต่อ ๆ ไปโดยที่ความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานบริการเป็นตัวชี้คุณภาพและความสำเร็จของงานบริการเพราะการสร้าง ความพึงพอใจในงานให้กับผู้ปฏิบัติงานบริการส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกที่ดีต่องานที่ได้รับ

มอบหมายและตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถอันจะนำมาซึ่งคุณภาพของการบริการที่ดี 2) ความสำคัญต่อผู้รับบริการ ประกอบด้วยความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นตัวหลักด้านคุณภาพชีวิตที่ดี เพราะการนำเสนอการบริการที่เหมาะสมจะทำให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจ การบริการให้กับลูกค้าหลาย ๆ สถานการณ์ ย่อมนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีตามไปด้วย ความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานช่วยพัฒนาคุณภาพของงาน เป็นที่ยอมรับว่าความพึงพอใจในงานมีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานแต่ละองค์กร (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2546) ความพึงพอใจในงานเป็นความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทั้งด้านบวกและด้านลบมีความสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ ของงาน ความพึงพอใจมาจากความสำเร็จของการทำงานในชีวิตประจำวัน ปัจจัยในการชักจูงให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน ได้แก่ ความสำเร็จของงาน การได้รับการยอมรับ ความก้าวหน้าในตำแหน่งลักษณะงานที่ปฏิบัติ เงินเดือนหรือผลประโยชน์เกื้อกูลและสภาพการทำงาน ความพึงพอใจที่มีต่อองค์กรทำให้ผลของงานออกมาดี ในทางกลับกันผลงานที่ดีก็ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจต่องาน ความพึงพอใจเกิดจากการได้รับความสำเร็จตามความต้องการ สอดคล้องกับระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารมีโอกาส ที่จะแสดงความต้องการและนำไปสู่ความสำเร็จในหน้าที่การงานได้มากกว่า ดังนั้น การสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานให้เกิดกับบุคลากรทุกฝ่ายในองค์กรเป็นภารกิจที่สำคัญของผู้บริหารที่จะต้องดำเนินให้เห็นผลทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม เพราะความพึงพอใจของบุคลากร จะนำมาซึ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน อันเป็นภารกิจหลักในการบริหารจัดการองค์กรหรือ สถานศึกษา เมื่อครูผู้สอนเกิดความพึงพอใจต่อผู้บริหารจะส่งผลต่อคุณภาพของงานด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและความพึงพอใจในการทำงานของครูต่างเป็นตัวสำคัญที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันเป็น ยุคปฏิรูปการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งที่จะเป็นแบบอย่าง เป็นผู้นำและผู้ประสานงานในการบริหาร ทั้งนี้การใช้ภาวะผู้นำที่ชาญฉลาดจะส่งผลให้บุคลากรปฏิบัติงานยอม อุทิศตนเพื่อการปฏิบัติงาน เกิดความรู้สึกและที่เจตคติที่ดีต่องานที่ทำ มีความกระตือรือร้นมีความสุขในการทำงาน และยอมอุทิศตนเพื่องานจากความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา จะพบว่า ในกระบวนการทำงานนั้น ประกอบด้วย บุคลากร ซึ่งก็คือครูผู้สอนในโรงเรียนที่ต่างก็มีความรู้สึกนึกคิดในหลาย ๆ ทรรศนะ ผู้บริหารจะต้องมีทักษะในการบริหาร มีภาวะผู้นำที่ชาญฉลาด เพื่อที่จะโน้มน้าวจิตใจให้ครูผู้สอนปฏิบัติงานตามอันจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียน

ดังนั้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 ว่าครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและ

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับใด และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูหรือไม่ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุงพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อโรงเรียนและนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 8 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 96 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 ปีการศึกษา 2562 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการประมาณกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (อันตกร ไชยมงคล, 2556) ตามสัดส่วนของแต่ละโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 76 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามจำนวน แบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีข้อความเกี่ยวกับเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 30 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert's Scale) ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในการ

ปฏิบัติงานของครู จำนวน 25 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert's Scale)

การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิดหลักการจากเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4 ประการ คือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานได้ใช้ทฤษฎีปัจจัยจูงใจของเฮิร์ซเบิร์ก ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้าในงาน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างขอบเขตของการวิจัย รวมทั้งวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและแบบสอบถามแต่ละข้อสามารถสอบถามได้ตรงตามเนื้อหา จากนั้นนำผลการตอบของผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา IOC เท่ากับ 0.5 ขึ้นไป ผลปรากฏว่าข้อคำถามใช้ได้ทุกข้อโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.6 – 1.00 นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขถูกต้องสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูในโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำมาทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัก (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเท่ากับ 0.87 และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูเท่ากับ 0.90 นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลการวิจัย ถึงผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 76 ชุด ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามพร้อมนัดหมายวันรวบรวมข้อมูลกลับคืน โดยผู้วิจัยติดตามเก็บแบบสอบถาม พร้อมนัดหมายวันเก็บรวบรวมข้อมูลกลับคืนโดยผู้วิจัยติดตามเก็บแบบสอบถามยังโรงเรียนนั้น ๆ ด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับมา 76 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และหาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความ

พึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ สัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product – moment Correlation Coefficient)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการหาค่าคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้การวิเคราะห์ IOC (Index of item – Objective Congruence) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product – moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนศูนย์เครือข่าย พัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยรวมและเป็นรายด้าน (n = 76)

ด้านที่	ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา	\bar{X}	S.D.	การแปลความหมาย
1.	ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	3.91	0.46	มาก
2.	ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	4.29	0.35	มาก
3.	ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	4.26	0.40	มาก
4.	ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	3.99	0.49	มาก
	รวม	4.11	0.35	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X} = 4.29$) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{X} = 4.26$) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X} = 3.99$) และด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{X} = 3.91$)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 2 โดยรวมและเป็นรายด้าน (n = 76)

ด้านที่	ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู	\bar{X}	S.D.	การแปลความหมาย
1.	ด้านความสำเร็จในงาน	4.04	0.50	มาก
2.	ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	3.88	0.50	มาก
3.	ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	4.04	0.51	มาก
4.	ด้านความรับผิดชอบ	4.18	0.42	มาก
5.	ด้านความก้าวหน้าในงาน	4.20	0.41	มาก
	รวม	4.07	0.41	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ความก้าวหน้าในงาน ($\bar{X} = 4.20$) ความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.18$) ความสำเร็จในงาน ($\bar{X} = 4.04$) ลักษณะงานที่รับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.04$) และการได้รับการยอมรับนับถือ ($\bar{X} = 3.88$)

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2

ภาวะผู้นำของครู การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา	ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน					$\sum Y$
	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5	
x_1	.81**	.88**	.85**	.64**	.58**	.88**
x_2	.45**	.47**	.47**	.53**	.51**	.56**
x_3	.36**	.30**	.38**	.76**	.80**	.58**
x_4	.94**	.64**	.95**	.68**	.66**	.91**
รวม	.82**	.72**	.84**	.80**	.78**	.92**

**p < .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยรวมมีความสัมพันธ์

กันทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{xy} = .92$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างสูงกับด้านความรับผิดชอบ และมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับด้านความก้าวหน้าในงาน ส่วนด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับด้านความรับผิดชอบ และด้านความก้าวหน้าในงาน ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ
3. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา มีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างสูงกับด้านความรับผิดชอบ และด้านความก้าวหน้าในงาน ส่วนด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ
4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีความสัมพันธ์ระดับสูงกับด้านความสำเร็จในการทำงาน และด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ส่วนด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความรับผิดชอบและด้านความก้าวหน้าในงาน และมีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง

อภิปรายผล

จากการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 สรุปผลการอภิปราย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้คงเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เป็นปัจจัยที่ผู้บริหารนำไปปฏิบัติกับองค์กร ซึ่งมีความสำคัญในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน บุคลากร และโรงเรียน เพื่อให้เกิดคุณภาพและมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งพลสุข ธรรมสุนทร ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน เครือข่ายตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมระยอง เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำ

ของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมระยอง เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (พุลสุข ธรรมสุนทร, 2556) ซึ่งสอดคล้องกับ สุริศักดิ์ แสงจันทร์ ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับ ประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ จังหวัดภาคใต้ของประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร กับประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ จังหวัดภาคใต้ของประเทศสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้าน (สุริศักดิ์ แสง จันทร์, 2556) สอดคล้องกับ ปราณี เข้มทอง ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสา ถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 อยู่ในระดับมาก (ปราณี เข้มทอง, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับสมหมาย โอภาสี ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู โดยรวมและ เป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก (สมหมาย โอภาสี, 2550) ซึ่งสอดคล้องกับ เขษินีร์ แสงสุข ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงานของครู ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด (เขษินีร์ แสงสุข, 2560)

2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพ การศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้คงเป็นเพราะความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ของครูผู้สอนในโรงเรียน มีความสำคัญกับครูผู้สอน และยังส่งผลให้ครูผู้สอนมีกำลังใจ ในการปฏิบัติหน้าที่การสอนและส่งผลยังผู้เรียนตามไปด้วย ซึ่ง บุญมี เวียงนนท์ ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 พบว่า ครูผู้สอนในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 มีระดับ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านสภาพการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถืออยู่ในระดับมาก (บุญมี เวียงนนท์, 2556) ซึ่งสอดคล้องกับรินทร์สุดา พันธฤทธิ ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน มัธยมศึกษาในเขตจังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7

ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์การของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 โดยรวมและทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (นรินทร์สุตา พันธฤทธิ, 2557)

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู หากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับที่มาก ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูจะอยู่ในระดับมากด้วย ทั้งนี้เพราะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม จะทำให้ครูมีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ และช่วยแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับอชยา คีสาลัง และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม พบว่า มีความ พึงพอใจในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (อชยา คีสาลัง และคณะ, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับ อินตกร ไชยมงคล ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู กลุ่มโรงเรียนบางละมุง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู กลุ่มโรงเรียนบางละมุง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ คือ ความก้าวหน้าในงาน ความรับผิดชอบ ความสำเร็จในงาน การยอมรับนับถือ และลักษณะงาน ที่ปฏิบัติ และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูกลุ่มโรงเรียนบางละมุง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 (อินตกร ไชยมงคล, 2556) ซึ่งสอดคล้องกับ พูลสุข ธรรมสุนทร ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจใน การปฏิบัติงานของครูผู้สอน เครือข่ายตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมระยอง เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน เครือข่ายตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมระยอง เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับสูงกับความ

พึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน เครือข่ายตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (พูลสุข ธรรมสุนทร, 2556)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้น ทางปัญญาด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ตามลำดับ

2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา หนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความก้าวหน้าในงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสำเร็จในงาน ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ และด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ตามลำดับ

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำโดยการกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานเสร็จตามเวลาที่กำหนดมีวิธีการคัดเลือกบุคคลให้เหมาะสมกับงานและปฏิบัติงานโดยมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าจะส่งผลให้การบริหารได้ประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารจึงควรระมัดระวังและหลีกเลี่ยงความเข้มงวดและ การตำหนิ แต่ไม่ละเลยจนกระทั่งการบริหารงานในองค์กรล้มเหลว

2. ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับภาวะผู้นำให้มากขึ้น เพื่อนำไปปฏิบัติในหน้าที่ของตนเองส่งผลครูเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่และทำให้เกิดประสิทธิภาพต่อผู้เรียน

3. ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูให้มากขึ้น ถ้าครูผู้สอนมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากสิ่งที่ตามมาคือจะตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ในการสอนแล้วก็จะส่งผลไปยังตัวผู้เรียนมีคุณภาพ

4. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูด้านความก้าวหน้าในงาน ผู้บริหารควรมีบทบาทสำคัญที่ส่งเสริมให้ครูได้รับความก้าวหน้าโดยการส่งเสริมให้การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ส่งเสริมการอบรม เพื่อพัฒนาความรู้ทักษะในการปฏิบัติงานและผู้บริหารควรให้โอกาส

ในการเลื่อนตำแหน่งวิชาการของครูผู้สอนเพื่อส่งเสริมให้เกิดความก้าวหน้าสู่การประเมินวิทยฐานะที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับพฤติกรรมการสอนของครู เพื่อนำผลไปปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ
2. ศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำในทฤษฎีต่าง ๆ กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เพื่อนำไปปรับปรุงการบริหารงานในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- เชษนิร์ แสงสุข. (2560). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). เอกสารประกอบการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ สำหรับผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กัลยาณี พรหมทอง. (2546). ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารวิทยาลัยพลศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ฉันทกร ไชยมงคล. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู กลุ่มโรงเรียนบางละมุง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นรินทร์สุดา พันธฤทธิ. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญมี เวียงนนท์. (2556). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปราณี เข้มทอง. (2557). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต

7. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พูลสุข ธรรมสุนทร. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน เครือข่ายตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2546). ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริการการศึกษา หน่วยที่ 5 – 8. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิเชียร วิทย์อุดม. (2550). ภาวะผู้นำ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: ชีระฟิล์ม และไซเท็กซ์ จำกัด.
- สมหมาย โอภาสี. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จันทบุรี เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2562). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร: การศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2549). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 – 2549. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 – 2554. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานและสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา. (2550). เอกสารประกอบการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สุริศักดิ์ แสงจันทร์. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย

ประชาติปไตยประชาชนลาว. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

อรุณ รักรธรรม. (2532). มนุษย์สัมพันธ์กับนักบริหาร. กรุงเทพมหานคร: ป.สัมพันธ์พานิช.

อชยา คีสาลัง และคณะ. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนครพนม.

Burns, J. M. (1978). Leadership. New York: Harper and Row.

Hoppock, R. (1935). Job Satisfacttion. New York: Harper.

ผลกระทบของกระแสเงินสดและคุณภาพงานสอบบัญชีที่มีผลต่อ
การจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างของบริษัทจดทะเบียนในตลาด
หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กรณีศึกษา กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจ
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง*

THE IMPACT OF CASH FLOW AND AUDIT QUALITY AFFECTING
PROFIT MANAGEMENT THROUGH ACCRUAL TRANSACTION OF
LISTED COMPANIES IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND:
A CASE STUDY PROPERTY & CONSTRUCTION INDUSTRY

ยวดี วงศ์แวงน้อย

Yuwadee Wongwaengnoi

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Sripatum University, Thailand

E-mail: yuwadee.wongwaengnoi@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องผลกระทบของกระแสเงินสดและคุณภาพงานสอบบัญชีที่มีผลต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กรณีศึกษา กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของกระแสเงินสดและคุณภาพงานสอบบัญชีที่มีผลต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลทางการเงิน รายงานประจำปี แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56 – 1) ระหว่างปี พ.ศ. 2557 ถึงปี พ.ศ. 2561 กลุ่มตัวอย่าง คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง จำนวน 63 บริษัท วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์หาค่าความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

* Received 1 May 2020; Revised 20 May 2020; Accepted 4 June 2020

ผลการวิจัยพบว่า: กระแสเงินสด ได้แก่ กิจกรรมการดำเนินงาน กิจกรรมการลงทุน และกิจกรรมการจัดการเงิน มีผลกระทบทางบวกต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ และรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วน คุณภาพการตรวจสอบบัญชี ได้แก่ ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี และระยะเวลาการใช้บริการ มีผลกระทบทางบวกต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ และรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหารของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: กระแสเงินสด, คุณภาพงานสอบบัญชี, การจัดการกำไร, รายการคงค้าง

Abstract

The research articles of the impact of cash flow and audit quality affecting profit management through accrual transaction of listed companies in the Stock Exchange of Thailand: a case study Property & Construction Industry had purposive to study the impact of cash flow and the quality work affecting profit management through accrual transaction of listed companies on the Stock Exchange of Thailand: Property & Construction Industry. Using information from financial statements, annual report and annual registration statement (form 56 – 1) between 2014 and 2018. The sample group is 63 Property & Construction Industry which listed companies on the Stock Exchange of Thailand. Using descriptive statistics such as maximum, minimum, mean and standard deviation, and inferential statistics, including Pearson's Correlation Coefficient and Multiple Regression Analysis.

The research found that; the cash flow were operating activities, investment activities and financing activities affecting the profit management through open items from business operations and accrual transaction at the discretion of the management of companies registered in the Stock Exchange of Thailand: Property & Construction Industry was at .01 statistical significance level. The quality of the audit is the size of the audit firm, examination fee and duration of service affecting the profit management through accrual transaction from business operations and accrual items at the discretion of the management

of companies listed on the Stock Exchange of Thailand: Property & Construction Industry was at .01 statistical significance level.

Keywords: Case Flow, Audit Quality, Profit Management, Accrual Transaction.

บทนำ

งบการเงินเป็นข้อมูลทางการบัญชีที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งประกอบด้วย ผู้ลงทุน ผู้ให้กู้ ผู้ขายสินค้า เจ้าหนี้อื่น ลูกจ้าง ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพราะข้อมูลทางการบัญชี ช่วยสะท้อนให้เห็นถึงฐานะทางการเงิน ผลการดำเนินงาน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงในฐานะทางการเงินของกิจการ นอกจากนี้งบการเงินยังเป็นเอกสารที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนดให้กิจการที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่ต้องเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย โดยข้อมูลสามารถนำไปวิเคราะห์เพื่อประกอบการตัดสินใจในการลงทุน ส่วนเรื่องของคุณภาพของข้อมูลทางบัญชี โดยเฉพาะคุณภาพของตัวเลขกำไร (Earnings Numbers) ถือเป็นข้อมูลทางบัญชีที่สำคัญ ที่เป็นตัวบ่งชี้ความสามารถในการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการตัดสินใจในตลาดทุน ในทางทฤษฎีมูลค่าหุ้นของบริษัทจะขึ้นอยู่กับมูลค่าปัจจุบัน (Present Value) ของกำไรในอนาคต ดังนั้นหากกำไรของบริษัทสูงขึ้น มูลค่าของบริษัทจะสูงขึ้นตามในทางตรงกันข้าม หากกำไรของบริษัทลดลง มูลค่าของบริษัทจะลดลง

ในด้านคุณภาพงานสอบบัญชีนั้น นับว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความมีประสิทธิภาพในการตรวจสอบการตกแต่งกำไร ซึ่งเชื่อว่าการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีที่มีคุณภาพทำให้งานสอบบัญชีมีคุณภาพ และยังช่วยรักษาชื่อเสียงของสำนักงานสอบบัญชี หรือตัวผู้สอบบัญชีจากความเสียหายที่อาจเกิดจากรายงานทางการเงินที่ผิดพลาดของลูกค้านได้ (DeAngelo L. E., 1981) ทั้งนี้คุณภาพงานสอบบัญชียังเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้สอบบัญชีให้เห็นถึงความสำคัญในการตรวจสอบเรื่องการตกแต่งกำไร ข้อจำกัด และปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อการตกแต่งกำไรของบริษัทแต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีการกล่าวกันอย่างกว้างขวาง แต่ไม่มีคำนิยามไหนที่สมบูรณ์แบบที่สุดที่จะเป็นแนวทางในการประเมินคุณภาพงานสอบบัญชีได้ เพราะแต่ละคนมีมุมมองเรื่องคุณภาพงานสอบบัญชีที่แตกต่างกัน

งบกระแสเงินสดเป็นงบการเงินที่แสดงกระแสเงินสดที่เกิดขึ้นในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชี โดยจำแนกแหล่งที่มา และใช้ไปของเงินสดในกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ กิจกรรมดำเนินงาน กิจกรรมลงทุน และกิจกรรมจัดหาเงิน โดยผู้ใช้งบการเงินจะสามารถวิเคราะห์ถึงสภาพคล่องของกิจการว่ามีมากน้อยเพียงใด รวมถึงความยืดหยุ่นทางการเงินที่จะบอกถึงความสามารถของกิจการในการตอบสนองและปรับตัวให้เข้ากับโอกาสและอุปสรรคต่าง ๆ

โดยการดำเนินงานบางกิจการมีกำไรในการดำเนินงานเป็นจำนวนมากแต่ขาดสภาพคล่องทางเงินสด

ดังนั้น การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของกิจการไม่ควรที่จะพิจารณาเพียงตัวเลขกำไรในงบกำไรขาดทุนเพียงอย่างเดียว แต่ต้องคำนึงถึงคุณภาพกำไรด้วยเพื่อเป็นการตัดสินใจในการลงทุนอย่างมีประสิทธิภาพ คุณภาพกำไรตามคำนิยาม ของ The Financial Accounting Standards Board (FASB) คือ กำไรที่แท้จริง (Real earnings) FASB (ชญาอนุช คลังวิเชียร, 2553) เป็นกำไรที่เกิดจากการดำเนินงานตามปกติสามารถเปลี่ยนกลับมาเป็นเงินสดที่เพียงพอต่อการเปลี่ยนแทนสินทรัพย์ที่เสื่อมค่าได้ และเป็นกำไรที่ได้จากรายได้ที่เกิดขึ้นเป็นประจำรวมทั้งกิจกรรมที่มีนัยสำคัญที่ก่อให้เกิดกำไรได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ดังนั้นกำไรที่มีคุณภาพจึงเป็นจำนวนที่อยู่ระหว่างกำไรสุทธิทางบัญชีกับกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน หักด้วยรายการที่เกิดขึ้นไม่บ่อยครั้งหรือรายการพิเศษ (สุทธิจากภาษีเงินได้) ที่รวมอยู่ในการคำนวณกำไร คุณภาพกำไรที่ดีย่อมมีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในธุรกิจช่วยสร้างความเชื่อมั่นว่าธุรกิจมีการใช้หลักความระมัดระวังในการจัดทำตัวเลขกำไร ซึ่งหากธุรกิจใดมีคุณภาพกำไรสูงย่อมหมายถึงธุรกิจนั้นมีความเสี่ยงในการลงทุนต่ำ หลักทรัพย์จะมีอัตราส่วนราคาหุ้นต่อกำไรสูง ส่วนธุรกิจใดหากประเมินแล้วคุณภาพกำไรต่ำจะมีความเสี่ยงในการลงทุนสูงรวมทั้งจะส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลกระทบของกระแสเงินสด และคุณภาพงานสอบบัญชีที่มีผลต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง จำนวน 154 บริษัท

กลุ่มตัวอย่าง คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 63 บริษัท เลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรเป้าหมาย ใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ 5% ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบเก็บข้อมูลทางการเงินที่ได้จากงบการเงินรวมรายปีและรายประจำปี (56 – 1) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ทำการหาอัตราส่วนทางการเงินของแต่ละตัว ตรวจสอบความไม่ครบถ้วนและตรวจสอบข้อมูลที่มีค่าแตกต่างออกจากกลุ่ม หาความเป็นอิสระต่อกันของตัวแปรและข้อตกลงเบื้องต้นเพื่อใช้ในการวิเคราะห์การถดถอยเส้นพหุคูณ

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากการทบทวนเอกสาร ฐานข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยศึกษาข้อมูลอุตสาหกรรมธุรกิจ อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET), 2563) รวมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลจากงบการเงินบางส่วนจากเว็บไซต์สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (SETSMART), 2563) ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลผลการดำเนินงานทางการเงินของกิจการรวมถึงรายการคงค้าง เพื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์ต่อไป เป็นข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series Data) อยู่ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2561 รวม 5 ปี โดยการศึกษาจากข้อมูลในงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) การทดสอบสมมติฐาน โดยตั้งระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ 0.05 มีสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ประกอบด้วย การหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Linear Regression)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ได้แก่ ด้านกระแสเงินสดด้านคุณภาพงานสอบบัญชี รายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ รายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร ขนาดของบริษัท และอัตราหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม มีดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตัวแปร	จำนวน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	\bar{x}	S.D.
ด้านกระแสเงินสด					
CFO	63	- 6973967.80	47170185.00	1057870.67	6764741.45
CFI	63	- 47800398.00	2388380.38	- 1930661.95	6472704.63
CFF	63	- 44985443.00	11969640.49	2008201.64	6623261.51
ด้านคุณภาพงานสอบบัญชี					
AF	63	390000.00	14820000.00	2802594.15	2886950.64
การจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง					
NDAC	63	- 1594921.28	28384825.80	1542784.57	3763873.99
DAC_CF	63	- 58591.94	91054540.80	3463909.08	11416297.28

จากตารางที่ 1 ผลกระทบของงานสอบบัญชี ตัวแปรต้น ด้านกระแสเงินสด ประกอบด้วย กิจกรรมการดำเนินงาน (CFO) มีค่าต่ำสุด = - 6973967.80 ค่าสูงสุด = 47170185.00 \bar{x} = 1057870.67, S.D. = 6764741.45 กิจกรรมการลงทุน (CFI) มีค่าต่ำสุด = - 47800398.00 ค่าสูงสุด = 2388380.38 \bar{x} = - 1930661.95, S.D. = 6472704.63 และกิจกรรมการจัดหาเงิน (CFF) ค่าต่ำสุด = - 44985443.00 ค่าสูงสุด = 11969640.49 \bar{x} = 2008201.64, S.D. = 6623261.51

ด้านคุณภาพงานสอบบัญชี ประกอบด้วย ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี (AF) มีค่าต่ำสุด = 390000.00 ค่าสูงสุด = 14820000.00 \bar{x} = 2802594.15, S.D. = 2886950.64

การจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ประกอบด้วย ด้านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ (NDAC) มีค่าต่ำสุด = - 1594921.28 ค่าสูงสุด = 28384825.80 \bar{x} = 1542784.57, S.D. = 3763873.99 และด้านรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร (DAC_CF) มีค่าต่ำสุด = - 58591.94 ค่าสูงสุด = 91054540.80 \bar{x} = 3463909.08, S.D. = 11416297.28

การทดสอบสมมติฐานการวิจัยของกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

การทดสอบสมมติฐานที่ 1

กระแสเงินสด (CFS) ได้แก่ กิจกรรมการดำเนินงาน (CFO) กิจกรรมการลงทุน (CFI) และกิจกรรมการจัดหาเงิน (CFF) ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ด้านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ (NDAC) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

$$NDAC = \beta_0 + \beta_1(CFO) + \beta_2(CFI) + \beta_3(CFF) + \beta_4(SIZE) + \beta_5(DEBT) + e$$

..... (1)

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณของกระแสเงินสด กับรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง โดยมีขนาดของบริษัท และอัตราหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมเป็นตัวแปรควบคุม (n = 63)

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistic	
	b	SE _b	β			Tolerance	VIF
(Constant)	4.197	2.287		.530	.598		
CFO	.177	2.101	.318	1.751	.085	.328	7.784
CFI	.392	3.099	.674	3.941	.000**	.345	6.890
CFF	.308	4.056	.542	5.456	.000**	.430	2.325
SIZE	.295	2.352	.118	1.729	.089	.918	1.089
DEBT	.335	2.309	.077	1.088	.281	.851	1.174

$SE_{est} = \pm 4.399$, $R = .866$, $R^2 = .749$, $adjust\ R^2 = .728$, $F = 35.299$, $p - value = .000$

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

$$NDAC = .674(CFI) + .542(CFF) \dots\dots\dots (2)$$

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่า VIF ที่ได้ มีค่าเกิน 10 แสดงว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเอง ทำให้สามารถทดสอบความถดถอยพหุคูณได้ โดยตัวแปรด้านกระแสเงินสด ประกอบด้วย กิจกรรมการลงทุน (CFI) และกิจกรรมการจัดหาเงิน (CFF) ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ด้านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ (NDAC) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทั้งนี้ สาเหตุที่พบการทดสอบตัวแปร กิจกรรมการลงทุน (CFI) และกิจกรรมการจัดหาเงิน (CFF) สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ด้านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ (NDAC) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ร้อยละ 72.80 ขณะที่อีก ร้อยละ 27.20 เกิดขึ้นจากปัจจัยอื่น และไม่พบความแปรปรวนที่เกิดขึ้นจากตัวแปรควบคุม ได้แก่ ขนาดของบริษัท (SIZE) และอัตราหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (DEBT) ไม่ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ด้านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ (NDAC)

ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

การทดสอบสมมติฐานที่ 2

กระแสเงินสด (CFS) ได้แก่ กิจกรรมการดำเนินงาน (CFO) กิจกรรมการลงทุน (CFI) และกิจกรรมการจัดหาเงิน (CFF) ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างด้านรายการคงค้างตามดุลพินิจผู้บริหาร (DAC_CF) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

$$DAC_CF = \beta_0 + \beta_1(CFO) + \beta_2(CFI) + \beta_3(CFF) + \beta_4(SIZE) + \beta_5(DEBT) + e$$

..... (3)

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณของกระแสเงินสด กับรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง โดยมีขนาดของบริษัท และอัตราหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม เป็นตัวแปรควบคุม (n = 63)

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistic	
	b	SE _b	β			Tolerance	VIF
(Constant)	5.163	4.782		.446	.657		
CFO	.287	5.148	.170	1.933	.058	.328	7.784
CFI	.870	5.146	.494	5.971	.000**	.345	6.890
CFF	.657	6.083	.381	7.938	.000**	.430	2.325
SIZE	.533	6.347	.053	1.617	.111	.918	1.089
DEBT	.759	4.962	.038	1.108	.273	.851	1.174

SE_{est} = ± 5.281, R = .970, R² = .941, adjust R² = .937, F= 89.893, p - value = .000

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

$$DAC_CF = .494(CFI) + .381(CFF) \dots\dots\dots (4)$$

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่า VIF ที่ได้ มีค่าเกิน 10 แสดงว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเอง ทำให้สามารถทดสอบความถดถอยพหุคูณได้ โดยตัวแปรด้านกระแสเงินสดประกอบด้วย กิจกรรมการลงทุน (CFI) และกิจกรรมการจัดหาเงิน (CFF) ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ด้านรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร (DAC_CF) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทั้งนี้ สาเหตุที่พบการทดสอบตัวแปร กิจกรรมการลงทุน (CFI) และกิจกรรมการจัดหาเงิน (CFF) สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างด้านรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร (DAC_CF) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ร้อยละ 93.70 ขณะที่อ้อยละ 6.30 เกิดขึ้นจากปัจจัยอื่น และไม่พบความแปรปรวนที่เกิดขึ้นจากตัวแปรควบคุม ได้แก่ ขนาดของบริษัท (SIZE) และอัตราหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (DEBT) ไม่ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ค้าง ด้านรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร (DAC_CF) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

การทดสอบสมมติฐานที่ 3

คุณภาพงานสอบบัญชี ได้แก่ ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (AU) ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี (AF) และระยะเวลาการใช้บริการ (TN) ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างจาก การดำเนินธุรกิจ (NDAC) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

$$NDAC = \beta_0 + \beta_1(CFO) + \beta_2(CFI) + \beta_3(CFF) + \beta_4(SIZE) + \beta_5(DEBT) + e \dots\dots\dots (5)$$

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยปรากฏดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณของคุณภาพงานสอบบัญชี กับรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง โดยมีขนาดของบริษัท และอัตราหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม เป็นตัวแปรควบคุม (n = 63)

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistic	
	b	SE _b	β			Tolerance	VIF
(Constant)	8.854	6.373		-.034	.973		
AU	-.705	5.333	-.039	-.132	.898	.363	2.751
AF	.166	5.166	.127	.998	.323	.964	1.037
TN	.188	6.096	-.016	-.124	.902	.917	1.090
SIZE	.469	6.205	.158	1.209	.231	.918	1.089
DEBT	.905	5.578	.091	.695	.490	.851	1.174

SE_{est} = ± 7.746, R = .449, R² = .362, adjust R² = .304, F = .9897, p - value = .421

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่า VIF ที่ได้ มีค่าเกิน 10 แสดงว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเอง ทำให้สามารถทดสอบความถดถอยพหุคูณได้ โดยตัวแปรด้านคุณภาพงานสอบบัญชี ประกอบด้วย ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (AU) ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี (AF) และระยะเวลา

การใช้บริการ (TE) ไม่ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ด้านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ (NDAC) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

การทดสอบสมมติฐานที่ 4

คุณภาพงานสอบบัญชี ได้แก่ ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (AU) ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี (AF) และระยะเวลาการใช้บริการ (TN) ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร (DAC_CF) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

$$NDAC = \beta_0 + \beta_1(CFO) + \beta_2(CFI) + \beta_3(CFF) + \beta_3(SIZE) + \beta_4(DEBT) + e \dots\dots\dots (6)$$

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยปรากฏดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณของคุณภาพงานสอบบัญชี กับรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร (DAC_CF) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง โดยมีขนาดของบริษัท และอัตราหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม เป็นตัวแปรควบคุม (n = 65)

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistic	
	b	SE _b	β			Tolerance	VIF
(Constant)	3.052	6.513		-.042	.967		
AU	-.131	5.702	-.008	-.187	.852	.974	1.183
AF	.485	6.510	.123	.951	.345	.964	1.037
TN	.423	5.914	.110	.074	.942	.917	1.090
SIZE	.864	8.034	.124	.936	.353	.918	1.089
DEBT	.874	7.875	-.016	-.148	.962	.851	1.174

SE_{est} = ± 8.846, R = .491, R² = .336, adjust R² = .328, F = .567, p - value = .686

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่า VIF ที่ได้ มีค่าเกิน 10 แสดงว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเอง ทำให้สามารถทดสอบความถดถอยพหุคูณได้ โดยตัวแปรด้านคุณภาพงานสอบบัญชี ประกอบด้วย ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (AU) ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี (AF) และระยะเวลาการใช้บริการ (TE) ไม่ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ด้านรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร (DAC_CF) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

อภิปรายผล

ด้านกระแสเงินสดต่อรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกระแสเงินสดต่อรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง พบว่า กระแสเงินสด ในกิจกรรมการลงทุน และกิจกรรมการจัดหาเงิน ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ด้านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ เป็นเพราะว่างบกระแสเงินสดจะช่วยให้ข้อมูลที่สามารถใช้ในการประเมิน การเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์ โครงสร้างทางการเงินของกิจการ ซึ่งความสามารถในการบริหารจัดการเงินสดและจังหวะเวลาของกระแสเงินสดเพื่อให้ปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และโอกาสที่เกิดขึ้น ช่วยประเมินความสามารถในด้านการบริหารกิจการในการก่อให้เกิดเงินสดหรือรายการเทียบเท่าเงินสดและทำให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถนำไปสร้างแบบจำลองเพื่อประเมินและเปรียบเทียบมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดในอนาคตของกิจการที่ต่างกันรวมทั้งช่วยเพิ่มความสามารถในการเปรียบเทียบของผลการดำเนินงานที่รายงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Collins W. & Hribar P. ได้ศึกษาผลของการวัดรายการคงค้างจากรายการในงบแสดงฐานะการเงินมีการใช้อย่างต่อเนื่องมาเป็นการวัดโดยตรงจากงบกระแสเงินสด ผลการศึกษาพบว่า การจัดทำงบแสดงฐานะการเงินเป็นหลักในการวัดรายการคงค้างนั้นก่อให้เกิดความโน้มเอียงในการวัดอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะเมื่อบริษัทมีการควบกิจการหรือซื้อกิจการ การดำเนินงานหยุดชะงัก และมีการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ทั้งนี้เพราะกระแสเงินสดจากการดำเนินงานเป็นตัวแปรอธิบายและอัตราผลตอบแทนของหุ้นเป็นตัวแปรตาม กล่าวคือค่าทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ของสมการถดถอยเกิดความโน้มเอียงได้ และความโน้มเอียงนี้อาจมีผลให้เกิดการสรุปผลที่ผิดพลาด (Collins W. & Hribar P., 1999) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิเดช แวสุวรรณ พบว่า กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้ามกับผลตอบแทนหลักทรัพย์และผลการดำเนินงานในอนาคต (อภิเดช แวสุวรรณ, 2550) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชรสุตา ปัญญาขึ้นสกุลสุข พบว่า กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานมีความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้ดีกว่ารายการคงค้างและผลของการศึกษาปัจจัยที่กระทบต่อความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ โดยกิจการที่มีกำไรหรือขาดทุนจากการดำเนินงานหลักมากกิจการที่มีสินทรัพย์สูงกิจการที่มีอัตราการเติบโตของกำไรสูง มีความผันผวนของกำไรสูง ซึ่งกิจการเหล่านี้จะมีความสามารถส่วนเพิ่มของกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานมากกว่ารายการคงค้าง (พัชรสุตา ปัญญาขึ้นสกุลสุข, 2551)

ด้านกระแสเงินสดต่อรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกระแสเงินสดต่อรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์

และก่อสร้าง พบว่า กระแสเงินสด ในกิจกรรมการลงทุน และกิจกรรมการจัดการเงิน ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ด้านรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร เป็นเพราะว่า การจัดการกำไรเป็นการปรับแต่งผลการดำเนินงานด้วยความตั้งใจที่จะสร้างภาพลักษณ์ของผลการดำเนินงานให้แปรเปลี่ยนไปในทิศทางที่ต้องการ เพื่อให้เกิดผลกำไรตามแนวคิดสมมติฐานการเกี่ยกำไร ดังผลการวิจัยของ มณฑา สุทธิพงศ์ เรื่อง ความสามารถในการพยากรณ์ กระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอนาคตของกำไรสุทธิ กระแสเงินสดจากการดำเนินงานและรายการคงค้างทางบัญชี ผลการศึกษาพบว่า กระแสเงินสด จากการดำเนินงานไม่สามารถนำมาใช้ในการพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอนาคตได้ (มณฑา สุทธิพงศ์, 2553)

ด้านคุณภาพงานสอบบัญชีต่อรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพงานสอบบัญชี กับรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง พบว่า คุณภาพงานสอบบัญชีที่เกี่ยวข้องกับขนาดของสำนักงานสอบบัญชี ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี และระยะเวลาการใช้บริการ ไม่ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ด้านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ ของ กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง เป็นเพราะว่า ผู้สอบบัญชีนั้นมีความเป็นอิสระน้อยลงเมื่อผู้สอบบัญชีให้บริการสอบบัญชีแก่บริษัทมาเป็นระยะเวลานาน ซึ่งสอดคล้องกับการที่มีข้อกำหนดให้มีการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีเมื่อผ่านไประยะเวลาหนึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Chan D. K. et al. เรื่อง คุณภาพกำไรจากผลตอบแทนจากหลักทรัพย์ โดยเชื่อว่าคุณภาพกำไรนั้นมีอิทธิพลที่ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงของราคาหุ้นอย่างมีสาระสำคัญ และวัดคุณภาพกำไร พบว่า สาเหตุของการที่รายการคงค้างสามารถอธิบายการ เปลี่ยนแปลงของราคาหุ้นได้นั้นเกิดจากปัจจัย 3 สาเหตุ ได้แก่ 1) มูลค่าของรายการคงค้างในปริมาณสูงทำให้ผู้ใช้งบการเงินอาจเกิดข้อสงสัยในพฤติกรรมการบริหารงานที่ผิดปกติของผู้บริหาร เช่น การรับรู้รายได้ที่สูงเกินจริงจากรายการคงค้าง 2) มูลค่าของรายการคงค้างอาจจะเป็นข้อบ่งชี้ถึงสัญญาณในความมั่นคง ของกิจการจากการเกิดรายการคงค้างค่อนข้างมาก และ 3) รายการคงค้างอาจจะสะท้อนให้เห็นถึงผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของกิจการเมื่อมองผ่านมุมมองของการเจริญเติบโตในช่วงเวลาที่ผ่านมาได้เป็นอย่างดี อีกทั้งพบว่า กำไรที่เกิดขึ้นจากรายการคงค้างแสดงจุดอ่อนของการสะท้อนการเจริญเติบโตของกิจการ เกิดคุณภาพของกำไร ดังนั้นรายการคงค้างปกติ จึงเป็นส่วนสำคัญในการพยากรณ์ผลตอบแทนของกิจการได้ดีกว่ารายการคงค้างพิเศษ (Chan D. K. et al., 2009) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ช่อทิพ โกกิม เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความแตกต่างของคุณภาพกำไร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยใช้ข้อมูลในปี พ.ศ. 2538 – 2545 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัย

เกี่ยวกับขนาดของ กิจกรรมและประเภทกลุ่มอุตสาหกรรมมีอิทธิพลต่อความแตกต่างของ คุณภาพกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ช่อทิพ โภกิม, 2547)

ด้านคุณภาพงานสอบบัญชีต่อรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพงานสอบบัญชีกับรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจ อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง พบว่า คุณภาพงานสอบบัญชีที่เกี่ยวข้องกับขนาดของสำนักงาน สอบบัญชี ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี และระยะเวลาการใช้บริการ ไม่ส่งผลกระทบต่อ การจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ด้านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ ของ กลุ่ม อุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง เป็นเพราะว่า กิจกรรมที่มีกำไรที่มีคุณภาพจะมี นโยบายการบัญชีที่ยึดหลักความระมัดระวังและหลักความสม่ำเสมอ ซึ่งส่งผลให้การวัดฐานะ การเงินและผลการดำเนินงานของกิจการ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการใช้ดุลยพินิจในการประมาณ การภายใต้ความไม่แน่นอนด้วยความระมัดระวัง และสอดคล้องกับแนวคิดของ สรรพงศ์ ลิ้มป้อารงกุล กล่าวว่าคุณภาพกำไรสามารถนำมาใช้วิเคราะห์แนวโน้มของความไม่น่าเชื่อถือ ของกำไรที่รายงานและกำไรที่มีคุณภาพต้องไม่ผันผวนหรือไม่ยากแก่การคาดการณ์แนวโน้ม เพราะมูลค่าของธุรกิจจะวัดได้จากกระแสเงินสด รวมทั้งยังกล่าวว่าคุณภาพกำไรที่ดี คือ ใช้หลัก บัญชีหลัก ความระมัดระวังที่เหมาะสม และนโยบายการบัญชีต้องสอดคล้องกับสภาพที่แท้จริง ของธุรกิจ (สรรพงศ์ ลิ้มป้อารงกุล, 2547) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐนิชา พูเฟื่อง สมบัติ เรื่อง คุณภาพสอบบัญชีและการตกแต่งกำไร โดยทำการศึกษาบริษัทที่จดทะเบียนใน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยช่วงปี พ.ศ. 2554 – 2558 ผลการศึกษาพบว่า รายการคงค้าง ทางบัญชีส่วนที่เกิดจากดุลพินิจของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับขนาดของ สำนักงานสอบบัญชี เช่นเดียวกับความสัมพันธ์ระหว่างรายการคงค้างทางบัญชีส่วนที่เกิดจาก ผู้บริหารและระยะเวลาการเป็นผู้สอบบัญชีอย่างต่อเนื่องที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ญัฐนิชา พูเฟื่องสมบัติ, 2559)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า กระแสเงินสด ประกอบด้วย กิจกรรมการดำเนินงาน กิจกรรมการลงทุน และกิจกรรมการจัดหาเงิน ส่งผลกระทบทางบวกต่อการจัดการกำไรผ่าน รายการคงค้าง ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรม ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วน คุณภาพ งานสอบบัญชีในด้านขนาดของสำนักงานสอบบัญชี ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี และระยะเวลาการ ใช้บริการ ไม่ส่งผลกระทบต่อจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง ของบริษัทจดทะเบียนใน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยพบว่า กระแสเงินสด ได้แก่ กิจกรรมการดำเนินงาน กิจกรรมการลงทุน และกิจกรรมการจัดหาเงิน ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างด้านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ และด้านรายการคงค้างตามดุลพินิจ ของผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดังนั้น เมื่อดำเนินธุรกิจมาระยะหนึ่งกิจการจะต้องตรวจสอบและไม่ควรละเลย เพื่อให้เห็นสถานภาพทางการเงินของกิจการ จะต้องทำการเปรียบเทียบสัดส่วนระหว่างรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ และรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร

2. คุณภาพงานสอบบัญชี พบว่า คุณภาพงานสอบบัญชี ได้แก่ ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี และระยะเวลาการใช้บริการ ส่งผลกระทบต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ และรายการคงค้างตามดุลพินิจของผู้บริหาร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดังนั้น ฝ่ายบริหารนอกจากจะวิเคราะห์ในเรื่องของคุณภาพงานสอบบัญชีที่เกี่ยวกับขนาดของสำนักงานสอบบัญชี ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี และระยะเวลาการใช้บริการ ยังต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับบริบทของขนาดของบริษัท และอัตราหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมตามบริบทของแต่ละกลุ่มบริษัท ควบคู่ไปกับการวิเคราะห์การจัดการกำไรผ่านรายการคงค้าง

3. เนื่องจากข้อมูลที่ต้องใช้ย้อนหลังไปค่อนข้างยาวนาน อาจทำให้การได้ข้อมูลของบางกลุ่มบริษัทไม่ได้อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ หรือบางบริษัทมีการจัดทำงบการเงินที่ให้ข้อมูลไม่ครบถ้วน จึงจำเป็นต้องตัดตัวอย่างบางส่วนออกไป เพื่อให้ตัวอย่างที่เหลือสามารถนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ได้

เอกสารอ้างอิง

- ชญาณุช คลังวิเชียร. (2553). การวิเคราะห์คุณภาพกำไรของกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมยานยนต์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ใน สารนิพนธ์ บัญชีมหาบัณฑิต สาขาบัญชี. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ช่อทิพ โกกิม. (2547). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความแตกต่างของคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ใน วิทยานิพนธ์ บัญชีมหาบัณฑิต สาขาบัญชี. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐนิชา พูเพื่อสมบัติ. (2559). คุณภาพงานสอบบัญชีและการตกแต่งกำไร. ใน สารนิพนธ์ บัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชีธุรกิจแบบบูรณาการ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET). (2563). กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2563 จาก <https://www.set.or.th>

- พัชรสุดา ปัญญาขึ้นสกุลสุข. (2551). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อรายการคงค้างและกระแสเงินสด จากกิจกรรมดำเนินงานในการอธิบายราคาหลักทรัพย์: กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ใน วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาบัญชี. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มณฑา สุทธิพงศ์. (2553). กำไรสุทธิ กระแสเงินสดจากการดำเนินงานและรายการคงค้างทางบัญชี ในการพยากรณ์กระแสเงินสดจากการดำเนินงานในอนาคต. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สรพงษ์ ลิ้มป้อารังกุล. (2547). คุณภาพกำไรของธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร: ธรรมนิติเพรส.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (SETSMART). (2563). กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2563 จาก <https://www.setsmart.com>
- อภิเดช แววสุวรรณ. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินกับผลตอบแทนหลักทรัพย์และผลการดำเนินงานในอนาคตของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ใน วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Chan D. K. et al. (2009). Patients motivation and adherence to post surgery rehabilitation exercise recommendations: The influence of physiotherapist' autonomy – supportive behaviors. Archives of Physical Medicine and Rehabilitation, 90(12), 1977-1982.
- Collins W. & Hribar P. (1999). Earnings – based and accrual – based market anomalies: One effect or two. Journal of Accounting and Economics, 29(1), 101-123.
- DeAngelo L. E. (1981). Audit size and audit quality. Journal of Accounting and Economics, 3(12), 183-199.

การพัฒนาโปรแกรมสร้างเสริมสมรรถนะครูภาษาอังกฤษ
ด้านการสอนอ่านออกเสียง และสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์
(Phonics) สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษายโสธร เขต 2*

THE DEVELOPMENT OF ENGLISH TEACHER TRAINING PROGRAM
TOWARDS TEACHING BASIC READING AND SPELLING BY THE USE OF
PHONICS INSTRUCTION IN SCHOOLS UNDER THE YASOTHON
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ฉัตรพิมล เนติวัชรเวช

Chatpimol Netiwatcharavej

กาญจน์ เรืองมนตรี

Karn Ruangmontri

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

E-mail: chatpimol.n.work@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของ
การจัดการเรียนการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ และ 2) พัฒนา
โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์โดย
วิธีการสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 การดำเนินศึกษา 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึง
ประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์
กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษ 192 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ใน
การวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนการสอนอ่านและสะกด
คำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษายโสธร เขต 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ โรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best
Practice) จำนวน 3 แห่ง ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบ

* Received 2 May 2020; Revised 15 May 2020; Accepted 4 June 2020

สัมภาษณ์ แบบประเมินโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า: 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงของการจัดการเรียนการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ พบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$) และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) 2) โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.47$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.49$)
คำสำคัญ: โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครู, วิธีการสอนแบบโฟนิกส์

Abstract

This study aimed to study on the two main following purposes 1) to explore the current state, desirable state, and needs assessment towards the competencies of teaching basic reading and spelling by the Use of Phonics Instruction and 2) to develop a program of English Teacher Training towards teaching basic reading and spelling by the Use of Phonics Instruction of schools under the Yasothon Primary Educational Service Area Office 2. The study was divided into 2 phases, firstly, to study the current state, desirable state, and needs assessment towards the competencies of teaching basic reading and spelling by the Use of Phonics Instruction. The data were collected from the sample group of 192 English, randomly sampling by a method of school – sized classifying and stratified random sampling and the instrument used was a questionnaire. Secondly, to develop a program of English Teacher Training towards teaching basic reading and spelling by the Use of Phonics Instruction of schools the Yasothon Primary Educational Service Area Office 2. The data were collected from 3 best – practice schools in the use of Phonics instruction and investigated the suitability and feasibility of the program by five experts. The instruments used required an interview form and assessment form. The statistical analysis included percentage, mean, and standard deviation.

The findings are as follows: 1) The result of the current state over all was at a moderate level, and desirable state over all was at a high level. 2) The

suitability and feasibility of the development of English teacher training programme towards teaching basic reading and spelling by the use of Phonics instruction in schools under the Yasothon primary educational service area office 2 were evaluated by five experts, revealed the results were at a high level.

Keywords: English Teacher Training Program, Phonics Instruction

บทนำ

จากรายงานสภากรรมการการศึกษาไทยในเวทีโลก พ.ศ. 2559/2560 ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาซึ่งชี้ให้เห็นว่านอกจากการเร่งพัฒนาด้านขีดความสามารถในการแข่งขันแล้ว ประเทศไทยยังต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนในศตวรรษที่ 21 อีกด้วย ซึ่งความรู้และทักษะที่สำคัญของการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ก็ภาษาอังกฤษ ถึงแม้จะมีแนวทางการพัฒนาความรู้และทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียนไทยอย่างมากมายและใช้เวลามากมายยาวนาน แต่อย่างไรก็ตามความสามารถทางภาษาอังกฤษ (English proficiency) ของผู้เรียนไทยยังอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วง ตามที่ได้ปรากฏจากผลการจัดอันดับความสามารถทางการใช้ภาษาอังกฤษประจำปี 2559 ไทยอยู่ในอันดับที่ 53 และปี พ.ศ. 2560 อยู่ในลำดับที่ 64 ของโลกจากคนจำนวน 1.3 ล้านคนหรือจาก 88 ประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก (Non – Native Speaking Country) (EF Education First, 2018) และแม้ว่าจะจะมีการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมาอย่างหลายครั้ง แต่ระดับทักษะทางภาษาอังกฤษของคนไทยก็ยังไม่ถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ หากจะมองย้อนกลับไปในปี พ.ศ. 2549 กระทรวงศึกษาธิการได้เริ่มแนวคิดและนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษทั้งระบบอย่างเข้มข้นและจริงจัง โดยมุ่งเน้นที่พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language) โดยเสนอให้ใช้แผนยุทธศาสตร์ปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยมุ่งที่การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (พ.ศ. 2549 – 2553) แต่อย่างไรก็ตามงานวิจัยด้านการเรียนรู้ทางภาษาทั้งในประเทศและนอกประเทศหลายเรื่องก็แสดงผลของการศึกษาให้แสดงให้เห็นว่าการมุ่งเน้นสมรรถนะการสื่อสารภาษาอังกฤษโดยขาดกระบวนการและทักษะการเรียนรู้พื้นฐานทางภาษาเป็นเหตุให้การศึกษารัฐบาลใน ประเทศไทยต้องประสบกับอุปสรรคปัญหาในหลาย ๆ ด้าน เช่น ปัญหาด้านการฟัง เนื่องจากผู้เรียนไม่สามารถรับรู้คำศัพท์ (Awareness) อย่างชัดเจน ปัญหาด้านการพูด เนื่องจากผู้เรียนไม่สามารถออกเสียงได้อย่างชัดเจน เช่น คำศัพท์พื้นฐานอย่างคำว่า Lady และ Ready ซึ่งไปสู่การสื่อสารที่สับสนได้ ปัญหาด้านการอ่าน เมื่อผู้เรียนไม่สามารถสะกดคำได้ และไม่สามารถท่องจำรูปคำศัพท์ได้ จึงไม่สามารถอ่านคำศัพท์ได้ และเมื่อขาดทักษะที่สำคัญด้านการอ่านก็ส่งผลต่อปัญหาด้านการเขียนเช่นกัน ทำให้ต้องยอมรับว่าความพยายามในการ

ปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ผ่านมาไม่สำเร็จดังที่คาดหวัง ส่วนหนึ่งก็ “การหลงทาง” ในการวางทิศทางการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ (อินทิรา ศรีประสิทธิ์, 2552)

กระบวนการเรียนรู้ทางภาษาที่มีประสิทธิภาพต้องเริ่มจากล่างขึ้นบน (Bottom – Up Approach) คือเริ่มจากวางพื้นฐานให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะสะกดและอ่านคำก่อนผ่านการวางพื้นฐานการถอดรหัสเสียง (Buckingham, J., 2018) ตามมาด้วยการต่อยอดการสอนคำศัพท์และไวยากรณ์ และสอนเน้นความหมายและความเข้าใจ ไม่ว่าจะเป็นบทสนทนาหรือบทอ่าน (National Institution for Literacy, 2012) ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยก็ใช้หลักการเช่นเดียวกัน โดยเครื่องมือที่ช่วยในการอ่านและสะกดคำนี้ก็คือ “แบบฝึกอ่าน – เขียน แจกลูกสะกดคำ” แล้วจึงตามด้วยการสอนหลักภาษา แต่ทิศทางการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษกลับ “สวนทาง” กัน เนื่องจากการมุ่งการสื่อสารเป็นหลักส่งผลให้การจัดการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนจำคำศัพท์ทั้งคำโดยไม่ใช้กระบวนการสะกดหรือเน้นให้ผู้เรียนจำประโยคสำเร็จรูปเพื่อจะได้ทำไปสื่อสารได้ทันที ซึ่งเป็นลักษณะการสอนจากบนลงล่าง (Bottom – Down Approach) หากเปรียบเทียบกับการสร้างบ้าน การให้ผู้เรียนจดจำคำศัพท์ทั้งคำโดยไม่ผ่านวิธีการสะกดคำเปรียบเสมือนการสร้างบ้านโดยเริ่มด้วยการมุงหลังคาบนโครงสร้างที่ไม่แข็งแรงก่อน แต่ตัวบ้านกลับไม่มีฐานราก ตอม่อ คาน และเสาเข็มที่เป็นรากฐานที่พอจะทำให้บ้านแข็งแรง (อินทิรา ศรีประสิทธิ์, 2552) ปรากฏหลักฐานก็คือยังมีผู้เรียนจำนวนมากไม่น้อยที่ยังติดอยู่ในกับดักขั้นแรกของการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ นั่นก็คือยังไม่สามารถสะกดและอ่านคำศัพท์ออกมาได้ และพบได้อย่างทั่วไปในโรงเรียนเขตนอกเมือง ซึ่งเมื่อผู้เรียนไม่สามารถอ่านและสะกดคำศัพท์ได้ก็ไม่สามารถจำคำศัพท์ได้ ก็เริ่มเบื่อหน่ายกับการเรียนและไม่สามารถพัฒนาไปสู่การเรียนรู้ขั้นต่อไปได้ จึงเป็นเหตุผลสำคัญให้วิธีการแบบโฟนิกส์ (Phonics) ได้ถูกบรรจุไว้ในหลักการสอนให้ผู้เรียนสามารถในการรู้หนังสือ (Literacy) ทั้งในประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาหลัก (English as a Mother Language Country) เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศแคนาดา และประเทศสิงคโปร์ เป็นต้น หรือแม้แต่ประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศอย่างเช่น ประเทศนอร์เวย์ ประเทศมาเลเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ และรัฐอิสระฮ่องกงก็ได้บรรจุวิธีการแบบโฟนิกส์หลักสูตรแกนกลางการสอนภาษาอังกฤษของแต่ละประเทศ (คะนิงรตัน งามเกียรติขจร, 2560) เนื่องจากหากผู้เรียนสามารถอ่านได้ก็จะนำไปสู่การอ่านคล่อง และการอ่านเข้าใจในที่สุด ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ทำให้รัฐบาลของแต่ละประเทศที่กล่าวมาเห็นว่าวิธีโฟนิกส์จะเป็นแนวทางหนึ่งที่เหมาะสมที่จะถูกนำมาเป็นแนวทางในการสอนอ่านขั้นเริ่มต้นสำหรับนักเรียนโดยเฉพาะในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นซึ่งเป็นวัยเริ่มเรียนรู้ที่ควรได้รับการปลูกฝังและการสอนออกเสียงที่ถูกต้องและลำดับตามหลักสัทศาสตร์ (McGraw-Hill, 2010)

ที่ผ่านมา มีผลการศึกษาในประเทศจำนวนมากไม่น้อยที่พิสูจน์ให้เห็นถึงความสำคัญของการวางพื้นฐานฐานการอ่านและสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการแบบโฟนิกส์

(Phonics) ให้แก่ผู้เรียนตั้งแต่ช่วงเริ่มเรียนภาษา ดังเช่นผลการศึกษาของ อินทิตรา ศรีประสิทธิ์ ที่ระบุว่าระบบวิธีสอนภาษาอังกฤษชั้นเริ่มต้นที่มีประสิทธิภาพและได้ผลมากที่สุดจะต้องประกอบด้วย การปูพื้นฐานทางภาษา 3 ประการ คือ 1) การฝึกให้รู้จักหน่วยเสียงทุกเสียงของภาษาอังกฤษ (Phonemic awareness) หรือการฟัง 2) การฝึกโฟนิกส์ (Phonics) เพื่อเชื่อมโยงตัวอักษรกับหน่วยเสียงหรือการฝึกอ่านออกเสียงอย่างเป็นระบบ 3) การฝึกทักษะภาษาอังกฤษด้วยวิธีการของการสอนอ่านเป็นคำ (Whole – word method) หรือแบบองค์รวม (Whole language) และหากจะเชื่อมโยงกับงานวิจัยทางด้านประสาทวิทยา (Neuroscience research) หลักสูตรถอดรหัสเสียงภาษาอังกฤษ (PA & Phonics) เส้นใยสมองจะได้รับการกระตุ้นและถูกจัดระเบียบใหม่ (Rewiring) และจะสามารถพูดหรืออ่านเก่งอย่างชด้อยชดคำ (อินทิตรา ศรีประสิทธิ์, 2552)

จากเหตุผลสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาในฐานะครูผู้สอนที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และในปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาโยธธ เขต 2 ยังไม่เคยมีแนวทางหรือโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์มาก่อน ผู้ศึกษาจึงต้องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโยธธ เขต 2 เพื่อนำไปพัฒนาครูให้มีสมรรถนะด้านการสอนอ่านออกเสียงและสะกดคำโดยวิธีการโฟนิกส์ และเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล นำไปสู่การแก้ปัญหาทางการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของผู้เรียนดังที่ได้กล่าวไปก่อนหน้านี้ โดยผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับทั้งผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะนำไปใช้เพื่อวางรากฐานทางภาษาที่สำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงของการจัดการเรียนการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์ โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโยธธ เขต 2
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์ โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ (Phonics) สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโยธธ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์ โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ (Phonics) สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสรธร เขต 2 ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสรธร เขต 2

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสรธร เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 227 คน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของประชากรที่สังกัดในสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เพื่อสุ่มครูผู้สอนภาษาอังกฤษโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสรธร เขต 2 จำนวน 192 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน (Rating scale) สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสรธร เขต 2 วิเคราะห์ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแบบสอบถามที่ทดลอง ข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.24 – 0.41 ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.858

สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) การตรวจสอบอำนาจจำแนก โดยการใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การตรวจสอบความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยการใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach' alpha coefficient) ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index)

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์ โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ (Phonics) สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสรธร เขต 2

ผู้ศึกษาได้สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ นำไปศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสรธร เขต 2 ที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการเรียนการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ จำนวน 3 แห่ง แล้วนำมาสังเคราะห์เพื่อร่างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์ โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ (Phonics) สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสรธร เขต 2 จัดขั้นตอนการ

พัฒนาแต่ละกิจกรรม และนำร่างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์ โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ (Phonics) สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและเป็นไปได้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้มาโดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์ โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ (Phonics) สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 โดยรวมทั้ง 5 ด้าน

การสอนอ่านออกเสียงและสะกดคำศัพท์ โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น	\bar{X}	S.D.	ระดับความ คิดเห็น
1. การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้	3.58	0.72	มาก	4.64	0.46	มากที่สุด
2. การเตรียมความพร้อม	3.33	0.95	ปานกลาง	4.07	0.66	มาก
3. การสอนจดจำตัวอักษรและหน่วยเสียง	3.47	0.89	ปานกลาง	4.64	0.53	มากที่สุด
4. การสอนเชื่อมโยงระหว่างตัวอักษรและหน่วยเสียง	3.40	0.80	ปานกลาง	4.65	0.49	มากที่สุด
5. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	3.56	0.70	มาก	4.55	0.50	มากที่สุด
โดยรวม	3.47	0.81	ปานกลาง	4.51	0.53	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาชายโสร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยดัชนีความต้องการจำเป็นของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการสอนอ่านออกเสียงและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ (Phonics) สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสร เขต 2 โดยรวม

การสอนอ่านออกเสียงและสะกดคำศัพท์ โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์	D	I	PNImodified	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1. การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้	3.58	0.72	4.64	3
2. การเตรียมความพร้อม	3.33	0.95	4.07	5
3. การสอนจดจำตัวอักษรและหน่วยเสียง	3.47	0.89	4.64	2
4. การสอนเชื่อมโยงระหว่างตัวอักษรและหน่วยเสียง	3.40	0.80	4.65	1
5. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	3.56	0.70	4.55	4

จากตารางที่ 2 พบว่า ความต้องการจำเป็นของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการสอนอ่านออกเสียงและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ (Phonics) สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสร เขต 2 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การสอนเชื่อมโยงระหว่างตัวอักษรและหน่วยเสียง การสอนจดจำตัวอักษรและหน่วยเสียง กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการเตรียมความพร้อม

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์ โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ (Phonics) สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสร เขต 2

ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษด้านการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสรเขต 2 องค์ประกอบของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษด้านการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสรเขต 2 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) หลักการและความสำคัญ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีดำเนินงาน 5) สื่อและกิจกรรม และ 6) การประเมินผลโปรแกรม

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์ โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ (Phonics) สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโสร เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษด้านการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบ

โฟนิกส์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธธาเขต 2 โดยมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากการศึกษาการพัฒนาโปรแกรมสร้างเสริมสมรรถนะครูภาษาอังกฤษด้านการสอนอ่านออกเสียงและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ (Phonics) สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธธาเขต 2 ผู้ศึกษานำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์การสร้างสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษด้านการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธธาเขต 2 พบว่ามีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีสภาพที่พึงประสงค์โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ Ehri et al. ได้ศึกษาเรื่อง Mentoring teachers in systematic phonics instruction: effectiveness of an intensive year – long program for kindergarten through 3rd grade teachers and their students ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนจำนวน 69 คนเห็นด้วยว่าการพัฒนาครูด้านสอนโฟนิกส์มีความจำเป็นต่อการอ่านออกเสียงและสะกดคำภาษาอังกฤษ (Ehri, Linnea C. et al., 2018)

นอกจากนี้ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น 3 องค์ประกอบลำดับแรกของการเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษด้านการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธธาเขต 2 ได้แก่ การสอนเชื่อมโยงระหว่างตัวอักษรและหน่วยเสียง การสอนจดจำตัวอักษรและหน่วยเสียง และการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เยาวลักษณ์ มุลสระคู ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะครูสอนภาษาอังกฤษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่าสิ่งที่ครูภาษาอังกฤษต้องการพัฒนามากที่สุดคือ 1) สมรรถนะด้านความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอนภาษาอังกฤษและ 2) สมรรถนะความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร (เยาวลักษณ์ มุลสระคู, 2558)

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษด้านการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธธาเขต 2 องค์ประกอบของโปรแกรมประกอบด้วย 6 องค์ประกอบคือ 1) หลักการและความสำคัญ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีดำเนินงาน 5) สื่อและกิจกรรม และ 6) การประเมินผลโปรแกรม ผลการพัฒนาโปรแกรมมีความสอดคล้องกับ คมกริช ภูคงกิ่ง ซึ่งได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 ผลการพัฒนาพบว่า องค์ประกอบ

โปรแกรมประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ รูปแบบและวิธีการพัฒนา และเนื้อหาและสาระสำคัญ (คมกริช ภูคังกิง, 2560)

โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษด้านการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธรเขต 2 มีขั้นตอนการพัฒนา 4 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนการพัฒนา ระยะเวลา 2 ชั่วโมง ขั้นที่ 2 ขั้นการพัฒนา ประกอบด้วย Module การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ จำนวน 6 ชั่วโมง Module 2 การเตรียมความพร้อม จำนวน 2 ชั่วโมง Module 3 การสอนจดจำตัวอักษรและหน่วยเสียง จำนวน 6 ชั่วโมง Module 4 การสอนเชื่อมโยงระหว่างตัวอักษรและหน่วยเสียง จำนวน 8 ชั่วโมง และ Module 5 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จำนวน 4 ชั่วโมง ขั้นที่ 3 การบูรณาการระหว่างปฏิบัติงาน จำนวน 104 ชั่วโมง และขั้นที่ 4 ขั้นหลังการพัฒนา จำนวน 3 ชั่วโมง รวมระยะเวลาการสร้างเสริมสมรรถนะทั้งหมด 135 ชั่วโมง ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษด้านการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธรเขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน โดยรวม มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมสอดคล้องกับการศึกษาของ อัจฉณพร หิรัญอมรกุล ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการสอนภาษาอังกฤษของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่าผลการประเมินมีความเหมาะสมและเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก (อัจฉณพร หิรัญอมรกุล, 2552)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษด้านการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธรเขต 2 ผู้ศึกษาสรุปได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้การสอนอ่านออกเสียงและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) และสภาพที่พึงประสงค์ของการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้การสอนอ่านออกเสียงและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 2 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$) และลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การสอนเชื่อมโยงระหว่างตัวอักษรและหน่วยเสียง (PNI = 0.37) การสอนจดจำตัวอักษรและ

หน่วยเสียง (PNI = 0.34) กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ (PNI = 0.30) การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ (PNI = 0.28) และการเตรียมความพร้อม (PNI = 0.22)

2. ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้สอน ภาษาอังกฤษด้านการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ สำหรับ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธรเขต 2 โดยรวมมีความ เหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$) และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษด้านการสอนอ่านและ สะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ไปใช้ ควรมีการศึกษาเนื้อหาของโปรแกรมและศึกษา เนื้อหาที่ต้องการเพิ่มเติมการอบรมแต่ละหัวข้อ โดยสามารถเพิ่มเติมเอกสารและชั่วโมงของ กิจกรรมได้ตามความเหมาะสม

2. การประเมินผลโปรแกรม ในกิจกรรมการประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนและหลัง การพัฒนามีความจำเป็นอย่างมาก เพื่อจะได้สามารถประเมินความก้าวหน้าของผู้รับการอบรม ดังนั้นควรใช้แบบทดสอบที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่จัดอบรม โดยหากมีการเพิ่มเนื้อหา ก็ควรเพิ่มแบบทดสอบให้สอดคล้องกัน

3. วิธีดำเนินงานโดยกระบวนการที่เลี้ยง จำเป็นต้องเลือกจากครูผู้สอนที่มีความ เชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ และใช้หลักสูตรโฟนิกส์ในการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาอังกฤษจริง ไม่จำเป็นจะต้องเป็นครูหรือนักวิชาการในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกันก็ได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือการประเมินผลสมรรถนะ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษด้านการสอนอ่านและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ที่ได้ มาตรฐาน และมีกระบวนการสร้างเครื่องมือตามหลักการวัดผลการศึกษา

2. ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเสริมสร้างสมรรถนะครูภาษาอังกฤษด้านการสอน อ่านและสะกดคำศัพท์โดยวิธีการสอนแบบโฟนิกส์ร่วมกับสื่อเสมือนจริงหรือแนวทางการจัดการ เรียนรู้วิธีอื่น

เอกสารอ้างอิง

เยาวลักษณ์ มูลสระคู. (2558). การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะครูสอนภาษาอังกฤษสังกัดสา นักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- คมกริช ภูคองกิ่ง. (2560). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- คะนิงรัตน์ งามเกียรติขจร. (2560). บทเรียนโฟนิกส์เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้หนังสือภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและวิธีสอน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อัจฉนพร หิรัญอมรกุล. (2552). การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพญา 9 (วัดโพธิ์สัมพันธ์) สังกัดเมืองพญา จังหวัดชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษาศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อินทรา ศรีประสิทธิ์. (2552). โครงการศึกษาการเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษด้วยวิธีการถอดรหัสตัวอักษรให้เป็นเสียงของนักเรียนในโรงเรียนเอกชน เอกสารการอบรมครูในสภาพแวดล้อมที่มีนักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ วันที่ 24 - 26 มีนาคม 2552. เรียกใช้เมื่อ 16 สิงหาคม 2562 จาก <https://sites.google.com/site/phonicsforchildren/home/related-research>
- Buckingham, J. (2018). The Fight for Phonics in Early Years Reading. Retrieved August 16, 2019, from <https://researched.org.uk/the-fight-for-phonics-in-early-years-reading/>
- EF Education First. (2018). สำนวนการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 2 ทั่วโลก เผยอันดับของไทยรั้งท้ายในเอเชีย. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2562 จาก <https://www.prachachat.net/education/news-250827>
- Ehri, Linnea C. et al. (2018). Mentoring Teachers in Systematic Phonics Instruction: Effectiveness of an Intensive Year-Long Program for Kindergarten through 3rd Grade Teachers and Their Students. Retrieved August 22, 2019, from <https://eric.ed.gov/?id=EJ1166258>
- McGraw-Hill. (2010). Instructional Routine Handbook with Research Alignment an Bibliography. Retrieved August 20, 2019, from <http://treasures.macmillanmh.com/assets/extras/0001/>
- National Institution for Literacy. (2012). The Research Building Blocks for Teaching Children to Read; Put Reading First. Retrieved August 22, 2019, from <https://lincs.ed.gov/publications/pdf/PRFbooklet.pdf>

รูปแบบการเสริมพลังอำนาจชุมชนในการป้องกันโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ*

THE COMMUNITY EMPOWERMENT MODEL FOR DENGUE HEMORRHAGIC FEVER PREVENTION IN SAM SUAN SUB – DISTRICT, BAN THAEN DISTRICT, CHAIYAPHUM

ฐิติพร บำรุงราษฎร์

Thitiporn Bumrungrat

สงครามชัยย์ ลีทองดีสกุล

Songkhamchai Leethongdissakul

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

E-mail: moeilyly@hotmail.com

บทคัดย่อ

โรคไข้เลือดออกเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ มีรายงานการระบาดของโรคในทุกภาคของประเทศไทย การวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ในตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ กลุ่มเป้าหมาย คือแกนนำประชาชน จำนวน 63 คน เก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติเชิงพรรณนาที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด สถิติเชิงอนุมานคือ paired t – test และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า: ขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบครั้งนี้มี 8 ขั้นตอน 1) ศึกษาบริบทพื้นที่ 2) ประชุม 3) ทดสอบก่อนดำเนินการ 4) ปฏิบัติตามแผน 5) นิเทศ ติดตาม สนับสนุน 6) ประชุมเวทีแลกเปลี่ยน 7) ประชุมกลุ่มย่อย สัมภาษณ์แบบเจาะลึก 8) ทดสอบหลังดำเนินการ โดยผลการดำเนินงานตามกระบวนการ ส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงความรู้ การมีส่วนร่วม และความพึงพอใจเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p - value < 0.05$) โดยสรุป ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนครั้งนี้ เรียกว่า Suan Model ดังนี้ 1) การบริการเชิงรุกในพื้นที่ (Service delivery; S) 2) มีการสร้างเอกภาพ (Unity; U) 3) ให้การยอมรับของแกนนำ (Acceptance; A) 4) มีเครือข่ายในชุมชนที่เข้มแข็ง (Network; N) โดยมีข้อเสนอแนะให้มีการประสานรูปแบบ

* Received 3 May 2020; Revised 18 May 2020; Accepted 6 June 2020

ที่ค้นพบกับบริบทในพื้นที่ให้การดำเนินกิจกรรมที่เป็นอยู่ การส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยให้ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการหลักและเสริมโดยเจ้าหน้าที่ในพื้นที่

คำสำคัญ: แกนนำประชาชน, การเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชน, การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

Abstract

Dengue Hemorrhagic fever (DHF) is one of serious public health issues epidemics of dengue fever have been reported in all regions of Thailand. The purpose of this action research was to study the community empowerment model for DHF prevention and control in Sam Suan Sub – district, Ban Thae District, Chaiyaphum Province. The sample was included as 63 people leaders. Both quantitative qualitative were collected by using the created questionnaire. Data collected were then analyzed by using computer software package, descriptive statistics including frequency, percentage, mean, standard deviation, maximum and minimum as well as inferential statistics, including paired t – test. Qualitative data were analyzed by content analysis.

The results of this research indicated that: The model development consisted of 8 phases, such: 1) studying the context of the area, 2) planning meeting, 3) trial, 4) implementing the plan, 5) supervising, monitoring, supporting, 6) organizing a learning exchange meeting, 7) verifying with small group meetings and in – depth interviews, and 8) post – test. Overall process – based performance could enhance the sample’s knowledge, participation and satisfaction with the DHF with a statistical significance level (p – value <0.05). In conclusion, key success factors for community empowerment were based on the Suan Model, comprising: 1) Service delivery to offensively (S), 2) Unity of team (U), 3) Acceptance all their rolls (A), and 4) Networking in the community (N). The suggestions include that the developed model should be consistently integrated with the local context. Existing activities should be prioritized and promoted for continuous development driven by the community as the main operator and supported by local authorities.

Keywords: Community Leaders, Community Empowerment, DHF Prevention And Control

บทนำ

โรคไข้เลือดออก (Dengue Hemorrhagic Fever หรือ DHF) เป็นโรคอุบัติขึ้นใหม่ (Emerging disease) เมื่อประมาณ 50 ปีมานี้ โดยเริ่มมีรายงานว่ามีอุบัติการณ์ประปรายมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2492 แต่เกิดระบาดใหญ่เป็นครั้งแรกที่ประเทศฟิลิปปินส์ในปี พ.ศ. 2497 ปัจจุบันโรคไข้เลือดออกยังคงเป็นปัญหาสาธารณสุขที่พบเรื้อรังของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากจำนวนผู้ป่วยที่ยังคงเพิ่มสูงขึ้นเป็นระยะ ๆ จำนวน 10 ประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น พบว่าประเทศไทย อินโดนีเซีย และเมียนมาร์ มีการระบาดของโรคไข้เลือดออกสูงมาก ประเทศไทย มีรายงานผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกครั้งแรกใน พ.ศ. 2492 และพบผู้ป่วยประปรายมาจนกระทั่งเกิดการระบาดใหญ่ในกรุงเทพมหานครครั้งแรกใน พ.ศ. 2501 ซึ่งมีรายงานผู้ป่วย 2,158 ราย และเสียชีวิตถึง 300 ราย หลังจาก พ.ศ. 2510 เป็นต้นมา โรคไข้เลือดออกแพร่กระจายในวงกว้างในประเทศแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทยมีการจัดตั้งระบบเฝ้าระวังโรคไข้เลือดออกตั้งแต่ พ.ศ. 2515 ซึ่งลักษณะการระบาดในประเทศไทยมักจะระบาด แบบปีเว้นสองปีหรือปีเว้นปี (สำนักโรคติดต่อนำโดยแมลง กรมควบคุมโรค, 2554)

โรคไข้เลือดออกในปี พ.ศ. 2562 มีรายงานผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกทั้งประเทศ (Dengue fever: DF, Dengue hemorrhagic fever: DHF, Dengue shock syndrome: DSS) สะสมรวม 77,575 ราย เพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ที่ผ่านมา 4,251 ราย อัตราป่วย 117.43 ต่อประชากรแสนคน มีการรายงานจำนวนผู้ป่วยไข้เลือดออกมากกว่าปี พ.ศ. 2561 ณ ช่วงเวลาเดียวกัน 1.5 เท่า ผู้ป่วยเสียชีวิต 81 ราย อัตราป่วยตาย ร้อยละ 0.10 การกระจายการเกิดโรคไข้เลือดออกรายภาค พบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอัตราป่วยสูงที่สุดเท่ากับ 154.16 ต่อประชากรแสนคน รองลงมาได้แก่ ภาคใต้ (111.80) ภาคเหนือ (97.12) และภาคกลาง (94.93) (สำนักโรคติดต่อนำโดยแมลง กรมควบคุมโรค, 2554)

ในการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดมาตรการในการป้องกันและควบคุมโรค โดยใช้กลวิธีการเสริมพลังอำนาจประชาชนและชุมชน ในรูปแบบการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐาน เป้าหมายหลักในการดำเนินการ เน้นบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุขเป็นสำคัญ โดยได้ดำเนินงานในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกแบบยั่งยืน และสนับสนุนให้ชุมชนสามารถเฝ้าระวัง และควบคุมโรคไข้เลือดออกได้ด้วยตนเอง เพื่อให้ชุมชนมีการพัฒนาศักยภาพ มีความเข้มแข็งสามารถวิเคราะห์ปัญหา วางแผน ดำเนินการแก้ไขและประเมินผลการดำเนินการได้ด้วยตนเอง แต่ในพื้นที่มีไข้เลือดออกสูงจำเป็นต้องมีมาตรการดำเนินการที่เข้มแข็ง พัฒนากลไกการบริหารจัดการกาจัดลูกน้ำยุงลายในชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินการลดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายและทำลายตัวเต็มวัย เพื่อตัดวงจรชีวิตพาหะนำโรคให้ลดลงมากที่สุด (สำนักงานควบคุมโรคติดต่อ, 2562)

โรคไข้เลือดออกในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ มีการระบาดเกิดขึ้นทุก ๆ ปี ในปี พ.ศ. 2562 สำหรับผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกตั้งแต่เดือนมกราคม ถึงวันที่ 24 สิงหาคม มีจำนวน 1,870 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 164.29 ต่อประชากรแสนคน และเสียชีวิต 1 ราย อัตราการป่วยตายร้อยละ 0.05 พบมีการระบาดมากใน ผู้ป่วยส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 5 – 9 ปี รองลงมาคือ 10 – 14 ปี ซึ่งถือเป็นกลุ่มของนักเรียน (สำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค, 2555) จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น จังหวัดชัยภูมิ พบผู้ป่วย เป็นอันดับ 2 ของเขตบริการสุขภาพที่ 9 และอันดับ 13 ของประเทศ แนวโน้มการเกิดโรคไข้เลือดออกของจังหวัดชัยภูมิจึงสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยภูมิ ได้กำหนดให้หน่วยบริการสาธารณสุขดำเนินโครงการควบคุมโรคไข้เลือดออก พ่นสารเคมีกำจัดลูกน้ำยุงลาย เพื่อตัดวงจรการแพร่ระบาดของเชื้อไข้เลือดออก กำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายโดยการใส่หลัก 3 ก 5 ส คือ “เก็บบ้าน เก็บขยะ เก็บน้ำ” (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยภูมิ, 2562)

สถานการณ์การระบาดของโรคไข้เลือดออกในพื้นที่อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ มีการระบาดของโรคไข้เลือดออกเกือบทุกปี โดยพบว่า ณ วันที่ 1 มกราคม ถึง 24 สิงหาคม พ.ศ. 2562 พบผู้ป่วยจำนวนทั้งสิ้น 93 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 424.51 ต่อประชากรแสนคน กลุ่มอายุที่พบสูงสุด คือ 15 – 24 ปีพบผู้ป่วยสูงสุดในเดือนกรกฎาคม จำนวน 43 ราย ผู้ป่วยในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลพบว่ามากกว่าผู้ป่วยในเขตเทศบาล โดยจำนวนผู้ป่วยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล 31 ราย เท่ากับร้อยละ 72.09 ส่วนผู้ป่วยในเขตเทศบาล 12 ราย เท่ากับร้อยละ 27.91 โดยเฉพาะเขตพื้นที่ตำบลสามสวน ซึ่งเป็น 1 ใน 5 ตำบล ของอำเภอบ้านแท่นที่มีการระบาดของโรคไข้เลือดออก จากรายงานการเกิดโรคในเขตพื้นที่ตำบลสามสวน พบอัตราป่วยเท่ากับ 611.62 ต่อประชากรแสนคน แสดงให้เห็นอัตราป่วยและความรุนแรงของโรคไข้เลือดออกมีแนวโน้มรุนแรงและสูงขึ้น (โรงพยาบาลบ้านแท่น, 2562)

จากสถานการณ์โรคไข้เลือดออกของตำบลสามสวน พบว่าโรคไข้เลือดออกยังคงเป็นปัญหาด้านสาธารณสุขที่สำคัญ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสามสวน จากข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2561 พบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก 14 ราย, 2 ราย, 4 ราย, 2 ราย และ 26 ราย ตามลำดับ คิดเป็นอัตราป่วยเท่ากับ 168.78, 36.17.17, 34.61, 60.28 และ 313.44 ต่อประชากรแสนคน และในปี พ.ศ. 2562 พบผู้ป่วย 21 ราย คิดเป็นอัตราป่วยเท่ากับ 108.50 ต่อประชากรแสนคน แนวโน้มในปี พ.ศ. 2563 เขตพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสามสวน เป็นพื้นที่ที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดการระบาดของโรคไข้เลือดออก การแพร่กระจายของโรคเป็นแบบปีเว้นปี การดำเนินงานส่วนใหญ่เน้นการพ่นสารเคมีเมื่อเกิดการระบาดของโรค การควบคุมและการกำจัดลูกน้ำยุงลายไม่ได้ผล บุคคลผู้ดำเนินงานในพื้นที่ยังคงเป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นผู้ดำเนินงาน เป็นส่วนใหญ่ ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือภาคส่วนในพื้นที่

นอกจากนี้การดำเนินงานควบคุมและป้องกันโรคยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนภาคีในชุมชนยังขาดการมีส่วนร่วม เนื่องจากประชาชนยังขาดความรู้ ขาดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ยังไม่มีความพร้อมที่จะร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ แผนงานหรือกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชน ไม่ได้นำไปสู่การมีส่วนร่วมปฏิบัติจากองค์กรในชุมชนที่แท้จริง และต่อเนื่อง เป็นเพียงการจัดทำขึ้นเพื่อประกอบการประเมินในด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพียงเท่านั้น (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสามสวน, 2562)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมในพื้นที่ด้วยการเสริมพลังอำนาจชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชน โดยการประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎี ในการดำเนินงานการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในระดับชุมชน ร่วมกับการเสริมพลังอำนาจชุมชน เป็นรูปแบบการสร้างความร่วมมือ เพื่อค้นหาปัญหา การสร้างข้อตกลงร่วม และขยายเครือข่ายการทำงาน จัดการปัญหาร่วมกัน การทำกิจกรรมในชุมชนร่วมกัน เพื่อพัฒนาแนวทางการแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในชุมชน โดยใช้การรูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน ให้ประชาชนมีความสนใจและรับผิดชอบต่อปัญหาไข้เลือดออกที่เกิดขึ้นในชุมชน มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของปัญหา ไข้เลือดออกอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ให้สามารถแก้ไขปัญหาโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ให้ลดลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ สภาพแวดล้อมและบริบทที่เกี่ยวข้องในการป้องกันโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนในการป้องกันโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยกลไกการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนในพื้นที่ ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ
4. เพื่อศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนในการป้องกันโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) (Holloway, I. W., 2010) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. **ขอบเขตเนื้อหา** การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้มุ่งศึกษากระบวนการและรูปแบบการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก

ในระดับโดยใช้การมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในการบริหาร จัดการทั้งประยุกต์ใช้แนวคิด การเสริมสร้างพลังในชุมชน กระบวนการใช้แผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ในการป้องกันและ ควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชน และแนวคิด SRRT เครือข่ายตำบลมาดำเนินการศึกษาซึ่ง ผู้วิจัยได้ศึกษาและกำหนดของเขตของเนื้อหาในการวิจัยไว้ดังนี้

1.1 ขั้นการวางแผน (Planning) (2 สัปดาห์) การเก็บรวบรวมข้อมูลและ ศึกษาบริบทของชุมชน เตรียมความพร้อมผู้เข้าร่วมวิจัย ดำเนินการตามกระบวนการแผนที่ ทางเดินยุทธศาสตร์โดยกระบวนการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม ดังนี้ การประเมินสถานการณ์ (Situation Analysis) เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกในชุมชน การกำหนดจุดหมายปลายทาง (Destination Statement) การสร้างแผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์และตรวจสอบยุทธศาสตร์ (Strategic Route Map Construction) การสร้างแผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ฉบับเชิง ปฏิบัติการ (Strategic Linkage Model Construction: SLM) การนิยามเป้าประสงค์ (Strategic Objective Definition) การทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ทดสอบก่อน ดำเนินการ กลุ่มผู้เข้าร่วมวิจัย

1.2 ขั้นการปฏิบัติการ (Action) (4 สัปดาห์) ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ/ กิจกรรมที่ได้ จากขั้นตอนที่ 1

1.3 ขั้นการสังเกตการณ์ (Observation) (2 สัปดาห์) เข้าร่วมสังเกตการณ์ การนิเทศตรวจเยี่ยม สนับสนุน ให้คำแนะนำ เก็บรวบรวม ที่ได้จากแผนงานกิจกรรม โดยผู้วิจัย เป็นผู้สนับสนุน (Facilitator) ร่วมประชุมผลการปฏิบัติงาน

1.4 ขั้นการสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflecting) (1 สัปดาห์) ถอดบทเรียน เพื่อ เป็นข้อมูลสะท้อนผลในรูปแบบการดำเนินการป้องกันโรคไข้เลือดออกในวงรอบ การประชุม กลุ่มย่อย (Focus Group) และ สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth Interview) เพื่อหาปัจจัย แห่งความสำเร็จทดสอบกลุ่มผู้เข้าร่วมวิจัยหลังดำเนินการ

2. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้คัดเลือกกลุ่มประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (Cohen, L. & Manion, L., 1989) คือ ประชาชนที่เป็นแกนนำ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ ในช่วงเวลา 1 ปี ขึ้นไป สมัครใจเข้าร่วมวิจัย ประกอบด้วย ทีม SRRT ตำบลสามสวนอำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ 39 คน ซึ่งประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสามสวน จำนวน 1 คน กำนันตำบลสาม สวนจำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจำนวน 1 คน ผู้ใหญ่บ้านจำนวน 12 คน อาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้านจำนวน 24 คน และตัวแทนกลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน 12 คน ตัวแทน กลุ่มแม่บ้านจำนวน 12 คนรวม 63 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ เครื่องมือที่ใช้เป็นการประยุกต์กระบวนการใช้แผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ (SRM) การประยุกต์กระบวนการเสริมสร้างพลังชุมชน โดยการอบรมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ การมีส่วนร่วม ความพึงพอใจ แบบบันทึกสังเกต ประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth Interview)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ สภาพแวดล้อมและบริบทที่เกี่ยวข้องในการป้องกันโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชนด้วยการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์แล้วคืนข้อมูลสู่ชุมชน โดยการการประชุมกลุ่มย่อยระดับผู้นำชุมชน เพื่อสะท้อนปัญหาการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ชุมชนจะต้องเข้ามามีบทบาทในการดูแลช่วยเหลือร่วมกันของคนในชุมชนเดียวกัน แล้วผู้วิจัยจึงได้เริ่มต้นกระบวนการเสริมสร้างพลังชุมชนเพื่อป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออก ซึ่งจากรายงานโรคไข้เลือดออก 5 ปีย้อนหลัง จากข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2561 พบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก 14 ราย, 2 ราย, 4 ราย, 2 ราย และ 26 ราย ตามลำดับ คิดเป็นอัตราป่วยเท่ากับ 168.78, 36.17.17, 34.61, 60.28 และ 313.44 ต่อประชากรแสนคน และในปี พ.ศ. 2562 พบผู้ป่วย 21 ราย คิดเป็นอัตราป่วยเท่ากับ 108.50 ต่อประชากรแสนคน (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสามสวน, 2562) จากลักษณะหมู่บ้านที่เป็นบ้านเดี่ยว มีบ้านเรือนตั้งอยู่ติดกัน มีต้นไม้รอบบริเวณบ้านมีการคมนาคม ติดต่อกับพื้นที่อื่นสะดวกรวดเร็ว ซึ่งจากประวัติการสอบสวนโรคจากการป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ ทั้ง 21 ราย พบว่าผู้ป่วยทั้ง 21 ราย รับเชื้อมาจากพื้นที่อื่น และในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

2. ผลการวิเคราะห์ กระบวนการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนในการป้องกันโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบครั้งนี้มี 8 ขั้นตอน 1) ศึกษาบริบทพื้นที่ 2) ประชุม 3) ทดสอบก่อนดำเนินการ 4) ปฏิบัติตามแผน 5) นิเทศ ติดตาม สนับสนุน 6) ประชุมเวทีแลกเปลี่ยน 7) ประชุมกลุ่มย่อย สัมภาษณ์แบบเจาะลึก 8) ทดสอบหลังดำเนินการทดสอบหลังดำเนินการ โดยผลการดำเนินงานตามกระบวนการ ส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงความรู้ การมีส่วนร่วม และความพึงพอใจเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p - value < 0.05$)

3. ผลการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยกลไกการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนในพื้นที่ ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยผลการดำเนินงานเสริมสร้างพลังในชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกก่อนและหลังการสร้างรูปแบบ

ประเด็นกระบวนการ สร้างรูปแบบ	ก่อนดำเนินการ		หลังดำเนินการ		t	p – value
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
1. ความรู้ในการดำเนินงาน ป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออก	3.07	1.38	3.56	1.68	4.53	<0.001*
2. การมีส่วนร่วมใน การดำเนินงานป้องกันและ ควบคุมโรคไข้เลือดออก	3.09	1.27	3.60	1.42	5.74	<0.001*
3. ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก	3.32	1.12	3.77	1.18	6.01	<0.001*

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์เสริมสร้างพลังชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแพ้น จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ด้านความรู้ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความพึงพอใจ ก่อนและหลังการสร้างรูปแบบ ด้านความรู้อยู่ในระดับ ปานกลาง แต่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ส่วนด้านการมีส่วนร่วม และด้านความพึงพอใจ ก่อนการสร้างรูปแบบ อยู่ในระดับปานกลางหลังการสร้างรูปแบบอยู่ในระดับมากซึ่งเพิ่มขึ้นจากก่อนการสร้างรูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.05

4. ผลการวิเคราะห์ ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนในการป้องกันโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแพ้น จังหวัดชัยภูมิ มี 4 ขั้นตอนได้แก่ วางแผน (Planning) ขั้นปฏิบัติ (Action) ขั้นสังเกตผลการปฏิบัติงาน (Observation) ขั้นสะท้อนกลับการปฏิบัติ (Reflection) โดยมีผลกระบวนการปัจจัยแห่งความสำเร็จ ส่งผลให้ผลการดำเนินงานในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชน ประสบผลสำเร็จ ลดอัตราป่วยด้วยโรค ไข้เลือดออกในพื้นที่ได้ โดยมีผู้ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ลดลง ทำให้ได้รูปแบบในการสร้างรูปแบบ เป็น “การเสริมสร้างพลังชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก” (Suan Model) การบริการ (Service delivery; S) คือ มีกระบวนการบริการที่ดีเข้าถึงอย่างรวดเร็วในการปฏิบัติเพื่อให้ชุมชนไม่เกิดโรค ไข้เลือดออก การสร้างเอกภาพ (Unity; U) มีการทำงานเป็นทีม มีการสร้างเอกภาพ มีการจัดตั้งศูนย์สั่งการที่มสอบสวนโรคเคลื่อนที่เร็วในระดับตำบล มีการยอมรับ (Acceptance ; A) มีการยอมรับและยินดีปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดขึ้น มีการยอมรับในมาตรการของชุมชนร่วมกันที่ชุมชนกำหนดขึ้นร่วมกัน เครือข่าย (Network; N) ชุมชนมีการสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงาน มีภาคีในชุมชน ในการปฏิบัติงานตามหลักวิชาการ รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการเสริมสร้างพลังชุมชนในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก มีประเด็นอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ สภาพแวดล้อมและบริบทที่เกี่ยวข้องในการป้องกันโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชนด้วยการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์แล้วคืนข้อมูลสู่ชุมชน โดยการการประชุมกลุ่มย่อยระดับผู้นำชุมชน เพื่อสะท้อนปัญหาการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเป็น ส่วนหนึ่งของสังคมที่ชุมชนจะต้องเข้ามามีบทบาทในการดูแลช่วยเหลือร่วมกันของคนในชุมชนเดียวกัน ชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกร่วมกับเจ้าหน้าที่ สาธารณสุขและองค์การบริหารส่วนตำบลสามสวนเป็นอย่างดี แต่ยังพบปัญหาการเข้าใจผิดใน การดำเนินงาน อาทิ เช่น ประชาชนจะมาร้องขอให้ผู้นำชุมชนพ่นหมอกควันในชุมชนเมื่อมีฝูงตามบ้านเรือน ประชาชนในพื้นที่ไม่ให้ความร่วมมือในการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในพื้นที่บ้านของตน ผู้นำชุมชน และ อสม.บางคนยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชน เป็นต้น

2. ผลการวิเคราะห์กระบวนการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนในการป้องกันโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบครั้งนี้มี 8 ขั้นตอน 1) ศึกษาบริบทพื้นที่ 2) ประชุม 3) ทดสอบก่อนดำเนินการ 4) ปฏิบัติตามแผน 5) นิเทศ ติดตาม สนับสนุน 6) ประชุมเวทีแลกเปลี่ยน 7) ประชุมกลุ่มย่อย สัมภาษณ์แบบเจาะลึก 8) ทดสอบหลังดำเนินการทดสอบหลังดำเนินการ โดยผลการดำเนินงานตามกระบวนการ ส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงความรู้ การมีส่วนร่วม และความพึงพอใจเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p - value < 0.05$)

3. ผลการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเสริมสร้างพลังชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ด้านความรู้ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความพึงพอใจ ก่อนและหลังการสร้างรูปแบบ ด้านความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง แต่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ส่วนด้านการมีส่วนร่วม และด้านความพึงพอใจ ก่อนการสร้างรูปแบบ อยู่ในระดับปานกลางหลังการสร้างรูปแบบอยู่ในระดับมากซึ่งเพิ่มขึ้นจากการสร้างรูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.05

4. ผลการวิเคราะห์ ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนในการป้องกันโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ มี 4 ขั้นตอนได้แก่ วางแผน (Planning) ขั้นปฏิบัติ (Action) ขั้นสังเกตผลการปฏิบัติงาน

(Observation) ขั้นสะท้อนกลับการปฏิบัติ (Reflection) โดยมีผลกระบวนการปัจจัยแห่งความสำเร็จ ส่งผลให้ผลการดำเนินงานในการป้องกันและควบคุมโรคไขเลือดออกในชุมชน ประสบผลสำเร็จ ลดอัตราป่วยด้วยโรค ไขเลือดออกในพื้นที่ได้ โดยมีผู้ป่วยด้วยโรคไขเลือดออกในพื้นที่ลดลง ทำให้ได้รูปแบบในการสร้างรูปแบบ เป็น “การเสริมสร้างพลังชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไขเลือดออก” (Suan Model)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

รูปแบบกระบวนการเสริมสร้างพลังชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไขเลือดออก ตำบลสามสวน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ จากการศึกษาในรูปแบบกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนในการป้องกันควบคุมป้องกันไขเลือดออก โดยภาพรวมพบว่า ด้านความรู้ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความพึงพอใจ ก่อนและหลังการสร้างรูปแบบ ด้านความรู้ อยู่ในระดับ ปานกลาง แต่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ส่วนด้านการมีส่วนร่วม และด้านความพึงพอใจ ก่อนการสร้างรูปแบบ อยู่ในระดับปานกลาง หลังการสร้างรูปแบบอยู่ในระดับมากซึ่งเพิ่มขึ้น จากก่อนการสร้างรูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.05 ให้ผลการดำเนินงานในการป้องกันและควบคุมโรคไขเลือดออกในชุมชน ประสบผลสำเร็จ ลดอัตราป่วยด้วยโรค ไขเลือดออกในพื้นที่ได้ โดยมีผู้ป่วยด้วยโรคไขเลือดออกในพื้นที่ลดลง ทำให้ได้รูปแบบในการสร้างรูปแบบ เป็น “การเสริมสร้างพลังชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไขเลือดออก” (Suan Model) ได้แก่ การบริการ (Service Delivery; S) คือ มีกระบวนการบริการที่ดีเข้าถึงอย่างรวดเร็วในการปฏิบัติเพื่อให้ชุมชนไม่เกิดโรคไขเลือดออก การสร้างเอกภาพ (Unity; U) มีการทำงานเป็นทีม มีการสร้างเอกภาพ มีการจัดตั้งศูนย์ส่งสารทีมสอบสวนโรคเคลื่อนที่เร็วในระดับตำบล มีการยอมรับ (Acceptance; A) มีการยอมรับและยินดีปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดขึ้น มีการยอมรับในมาตรการของชุมชนร่วมกันที่ชุมชนกำหนดขึ้นร่วมกัน เครือข่าย (Network; N) ชุมชนมีการสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงาน มีภาคีในชุมชน ในการปฏิบัติงานตามหลักวิชาการ รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. รูปแบบการป้องกันโรคไขเลือดออกโดยการมีส่วนร่วมของแกนนำสุขภาพชุมชนควรคัดเลือกชุมชนที่มีความพร้อมในทุก ๆ ด้านโดยเฉพาะความพร้อมด้านบุคคล ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการจัดระบบบริการที่ดี มีเอกภาพของทีมรัก ทุกคนยอมรับบทบาทกัน ผูกพันด้วยเครือข่าย สำหรับการศึกษาวิจัยนั้น ๆ และทีม SRRT โดยการเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เชื่อมั่น ความรู้ความสามารถในตนเอง และทีมภาคีเครือข่าย เนื่องจากว่าหากชุมชน หรือพื้นที่ไม่มีความพร้อมตามที่กล่าวมา ก็อาจจะให้ทำงานวิจัยของเราสำเร็จลุล่วงตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้

ไม่ได้ บุคคลที่ควรเตรียมพร้อมและให้ความสำคัญต้น ๆ คือ แกนนำในชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข และกลุ่มตัวแทนต่าง ๆ

2. แกนนำประชาชนและทีม SRRT และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการเผยแพร่ความรู้ และประชาชนสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกและกระบวนการ SUAN Model เพื่อป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ทุกกระบวนการเพื่อเป็นการเสริมสร้างพลังในชุมชน ให้ชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติเพื่อชุมชนจะได้มีการตัดสินใจเลือกทางออกหรือวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมกับชุมชน ของตนเอง ซึ่งจะทำให้การดำเนินการในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการพัฒนา โดยการให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง กับปัญหาที่เกิดขึ้น มาวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหасสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยนำ SUAN Model ไปประยุกต์ใช้เกี่ยวกับปัญหาด้านสาธารณสุขอื่น ๆ

2. การวิจัยครั้งต่อไปควรนำรูปแบบ SUAN Model ไปพัฒนาการดำเนินงานของการป้องกันโรคไข้เลือดออกในระดับชุมชน นำประเด็นปัญหาอุปสรรคที่ได้จากการพัฒนาร่วมด้วย

3. ควรทำการศึกษามีส่วนร่วมขององค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เพื่อหาแรงสนับสนุนทางอื่นที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้ชุมชนดำเนินการป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างต่อเนื่องตามบริบทของชุมชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

โรงพยาบาลบ้านแพ้น. (2562). สถานการณ์ผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก. เรียกใช้เมื่อ 20 กันยายน 2562 จาก <http://www.banthaenhospital.org/>

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสามสวน. (2562). ข้อมูลสถานการณ์ผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสามสวน. เรียกใช้เมื่อ 20 กันยายน 2562 จาก <http://www.Samsuanpppf.hjg.org>

สำนักโรคติดต่อฯ โดยแมลง กรมควบคุมโรค. (2554). รายงานการประเมินผล: การเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกภาพรวมระดับประเทศ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักโรคติดต่อฯ โดยแมลง กรมควบคุมโรค.

สำนักงานควบคุมโรคติดต่อ. (2562). ไข้เลือดออกในประเทศไทยปี 2562. เรียกใช้เมื่อ 26 สิงหาคม 2562 จาก <http://www.thaivbd.org/n/histories?module>

- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยภูมิ. (2562). สรุปรายงานการระบาดของโรคไข้เลือดออกของจังหวัดชัยภูมิ. เรียกใช้เมื่อ 15 กันยายน 2562 จาก <http://203.157.182.10/index/>
- สำนักโรคติดต่อวิทยา กรมควบคุมโรค. (2555). มาตรฐานและแนวทางปฏิบัติงานที่มทรพระนครศรีอยุธยา (SAT) และทีมปฏิบัติการสอบสวนควบคุมโรค (JIT). เรียกใช้เมื่อ 1 กันยายน 2562 จาก <https://ddc.moph.go.th/>
- Cohen, L. & Manion, L. (1989). *Research Method in Education*. (3rd Ed). London: Routledge.
- Holloway, I. W. (2010). *Qualitative research in nursing and health care*. (3rd ed). India: Laserwords Privates.

การพัฒนาแนวทางการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2*
THE DEVELOPMENT GUIDELINES OF CONFLICT IN SCHOOL UNDER
THE OFFICE OF BURIRAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 2

ศัญลักษณ์ หล่อประโคน

Sunyaluck Lorprakhon

ธรินธร นามวรรณ

Tharinthorn Namwan

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

E-mail: famsunyaluck@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 357 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร มีผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ จำนวน 3 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า: 1) ผลการศึกษาสภาพปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาพบว่า ความขัดแย้งภายในองค์กร และความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม อยู่ในระดับปานกลาง ความขัดแย้งภายในกลุ่ม และความขัดแย้งภายในบุคคล อยู่ในระดับน้อย และ ความขัดแย้งระหว่างบุคคล อยู่ในระดับน้อยที่สุด เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ความขัดแย้งภายในองค์กร ลำดับที่ 2 ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม ลำดับที่ 3 ความขัดแย้งภายในบุคคล ลำดับที่ 4 ความขัดแย้งภายในกลุ่ม และลำดับที่ 5 ความขัดแย้งระหว่าง

* Received 3 May 2020; Revised 18 May 2020; Accepted 6 June 2020

บุคคล 2) ผลการประเมินแนวทางการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง, การจัดการความขัดแย้ง, ความขัดแย้งในสถานศึกษา

Abstract

This research aims to 1) study the problem conditions of conflicts in school under the office of Buriram primary educational service area 2. 2) To develop guidelines of conflict in school under the office of Buriram primary educational service area 2. Phase 1. Study the problem conditions of conflicts in school. Sample group is that school administrators, vice – director, acting for school principal, teacher and personnel of 357 people using the method of comparing the total population based on the sample size table of Taro Yamane and stratified sampling. The instrument was 5 – scale rating questionnaires. Phase2. Development guidelines of conflict in school under the office of Buriram primary educational service area 2. The group of information providers in the study guidelines was school administrators with an excellent performance 3 people. The group that gave information in evaluating the guidelines was school administrators, teachers and educational supervisor for 5 people which is obtained by purposive sampling. The instruments research used were interview form and appropriateness and feasibility assessment form. The statistics used for data analysis were percentage, mean, and standard deviation.

The results of the study were as follows: 1) Results of study the problem conditions of conflicts management methods in school. Found that conflicting problem in the school of school administrators, teacher and personnel. Overall, there is a low average. When consider each aspect, found that organizational conflict and intergroup conflict at a medium level. Intragroup conflict and intrapersonal conflict at a minimum level and interpersonal conflict at the least level. The aspects in the descending order of average were: 1 .1)organizational conflict, 1 .2)intergroup conflict, 1.3) Intrapersonal conflict, 1.4) intragroup conflict and interpersonal conflict

2) Result of the conflict management guidelines in school. These findings indicate that overall, it is appropriate is at most level and possibilities is at much.

Keywords: Developing a Guidelines, Conflict Management, School Conflicts

บทนำ

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่ามนุษย์นั้นเป็นสัตว์สังคม การดำเนินชีวิตหรือกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ ต้องมีการพบปะกับผู้อื่นอยู่เสมอ เพราะการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในอดีตจนมาถึงปัจจุบันต้องมีการติดต่อ สื่อสาร ร่วมงาน กับบุคคลอื่นอยู่เสมอ ๆ ซึ่งในบางครั้งการสื่อสารที่ผิดพลาด หรือความตึงเครียดระหว่างการสื่อสารอาจนำมาสู่ความขัดแย้ง ซึ่งมนุษย์เรากับความขัดแย้งนั้นเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงกันได้อย่างแน่นอน เพียงแค่ว่าแต่ละบุคคลจะมีวิธีการรับมือกับความขัดแย้งนั้นอย่างไร เพราะว่าความขัดแย้งนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เป็นเรื่องปกติที่ทุก ๆ คนต้องเคยได้พบเจอ บุญมัน ธนาศุภวัฒน์ ได้กล่าวถึงปัญหาความขัดแย้งว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้กับคนทุกระดับ โดยเฉพาะในหน่วยงานระดับต่าง ๆ ที่ถือว่าผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ช่วยแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปด้วยดี ในบางครั้งผู้บริหารอาจจะใช้วิธีการแบบเก่า ๆ ที่ได้กระทำและประสบผลสำเร็จมาแล้วมาใช้ในการแก้ปัญหาแต่บางครั้งก็จำเป็นต้องอาศัยผู้มีความรู้ ที่ประสบการณ์ หรือใช้วิทยาศาสตร์ชั้นสูงมาช่วยแก้ปัญหาเหล่านั้น ความขัดแย้งถือเป็นปัญหาที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ด้วยปัจจัยต่างรอบตัวส่งผลให้สังคมในปัจจุบันนั้นเกิดความขัดแย้งได้ง่ายขึ้น เพราะสังคมปัจจุบันมีความหลากหลายมากกว่าเดิมมีการเลียนแบบพฤติกรรมต่าง ๆ จากสื่อ ความเครียด การแข่งขัน ความอยู่ดีธรรมต่าง ๆ ซึ่งหลาย ๆ สิ่งนี้กลายเป็นแรงผลักดันให้คนในสังคมเกิดความขัดแย้งได้ง่าย และถ้าหากความขัดแย้งนั้นเกิดขึ้นในองค์กรก็จะส่งผลเสียต่อการดำเนินงานขององค์กรนั้นเป็นอย่างมาก เพราะไม่ว่าจะเป็นองค์กรหรือหน่วยงานใดก็ตามย่อมมีเป้าหมายสูงสุดในการดำเนินการทั้งนั้น ซึ่งการจะดำเนินการให้ไปถึงเป้าหมายสูงสุดนั้นจะต้องใช้ปัจจัยหลายอย่าง และหนึ่งในปัจจัยนั้นก็คือปัจจัยด้านบุคคล ซึ่งจริง ๆ แล้วปัจจัยด้านบุคคลนี้มีส่วนสำคัญในการดำเนินงานเป็นอย่างยิ่ง เพราะถ้าหากบุคคลในองค์กรร่วมมือกันการดำเนินงานหรือการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ก็จะเป็นไปได้ด้วยดี แต่ในทางกลับกันหากคนในองค์กรมีความขัดแย้งกันเป็นส่วนใหญ่ก็อยากที่จะดำเนินงานต่าง ๆ ให้ไปสู่เป้าหมายสูงสุดขององค์กรได้ ซึ่งความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้งนั้น บางครั้งไม่จำเป็นต้องมีผู้แพ้หรือผู้ชนะ เพราะถ้าหากมีการแก้ปัญหาได้ตรงจุด จากความขัดแย้งก็จะกลายเป็นแรงขับเคลื่อนให้องค์กรสามารถดำเนินงานต่อไปได้ ซึ่งอยู่ที่มุมมองของผู้ที่พบเจอกับความขัดแย้งเองว่าจะมีวิธีการรับมืออย่างไร (บุญมัน ธนาศุภวัฒน์, 2537)

ความขัดแย้งมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานในสถานศึกษา และมีแนวโน้มที่ความขัดแย้งจะเพิ่มมากขึ้นทั้งในด้านจำนวนและความรุนแรงของปัญหา ซึ่งผลที่ตามมาจากการขัดแย้งนั้น เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ ได้กล่าวถึง ผลเสียของความขัดแย้งว่าก่อให้เกิดการขาดการยอมรับ ขาดการเคารพ ขาดการร่วมมือ และขาดความคิดริเริ่ม การติดต่อสื่อสารถูกบิดเบือน ทำให้ขาดข้อมูลในการประนีประนอม ทำให้เกิดความเครียด และสุขภาพจิตเสีย (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2540) ถ้าความขัดแย้งเกิดขึ้น ในระดับรุนแรงทำให้เกิดความเสียหายต่อเกียรติยศ ชื่อเสียง ทุนทรัพย์และผลผลิต บุคคลอาจไม่พอใจ ในการทำงาน เกิดการเฉื่อยชา หรืออาจไม่อดทนที่จะอยู่ในองค์กรทำให้ประสิทธิภาพของงานลดลง เกิดความเสียหายแก่องค์กรได้ แต่ความขัดแย้งไม่ได้สร้างเพียงผลเสียเท่านั้นในบางครั้งความขัดแย้งก็ก่อให้เกิดประโยชน์ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ ได้กล่าวถึง ผลดีของความขัดแย้งว่าเป็นตัวกระตุ้นให้คนแสวงหาวิธีการข้อมูลใหม่ ๆ กระตุ้นความตื่นตัว และความสนใจ หากเกิดความขัดแย้งกับกลุ่มอื่นทำให้สมาชิกภายในกลุ่มมีความสามัคคีกลมเกลียวกัน รวมพลัง และเข้าใจกัน ก่อให้เกิดแรงจูงใจต่องานของกลุ่ม ปัญหาที่ถูกซ่อนเร้นอยู่จะถูกนำมาเปิดเผยเพื่อหาทางแก้ไข เป็นการลดความรุนแรงของความขัดแย้ง ความขัดแย้งที่เกิดจากการมีความเห็นที่แตกต่างกันจะช่วยทำให้มีความรอบคอบมีเหตุผลในการแก้ปัญหา ยังเป็นการส่งเสริมการพัฒนาการทำงานอย่างมีระบบ และมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิด ความคิดริเริ่มใหม่ ๆ และเป็นการป้องกันมิให้องค์การหยุดอยู่กับที่หรือเฉื่อยชา (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2540)

โดยสภาพทั่วไปในสถานศึกษาจะต้องมีความขัดแย้งเกิดขึ้น อยู่ระดับความรุนแรงและจำนวนความถี่ของความขัดแย้งของแต่ละสถานที่ ยิ่งโรงเรียนใดมีบุคลากรมาก จึงความแตกต่างระหว่างบุคคล รูปแบบการทำงานที่หลากหลาย ย่อมสร้างความสับสนวุ่นวายในการทำงาน ความขัดแย้งก็ยังมีมาก ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ปัญหา เพราะหากปล่อยให้ผู้ที่มีความขัดแย้งกันแก้ปัญหาด้วยตนเอง จะยิ่งแต่ส่งผลเสียให้กับหน่วยงาน ในบางครั้งสภาพปัญหาลักษณะเดียวกันอาจไม่สามารถแก้ปัญหาด้วยวิธีเดียวกันได้ ความหลากหลายในการแก้ไขปัญหาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ จากสภาพปัญหาความขัดแย้งในข้างต้นที่กล่าวมา ผู้ศึกษาในฐานะเป็นบุคลากรในในสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาและการพัฒนาแนวทางการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บุรีรัมย์ เขต 2 เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกิดประโยชน์ให้อำนาจการสถานศึกษาได้รู้ถึงปัจจัย และสาเหตุของการเกิดปัญหาความขัดแย้ง และสามารถใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งเพื่อให้เกิดความถูกต้องและเหมาะสม และมีประสิทธิภาพต่อ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษา หน่วยงานการศึกษาและประเทศชาติในภายภาคหน้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาแนวทางการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา รักษาการผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2562 จำนวน 3,318 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 230 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา รักษาการผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2562 จำนวน 357 คน โดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น ให้ได้มาซึ่งกลุ่ม โดยกำหนดสัดส่วนตามขนาดโรงเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วน (Rating Scale) สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item of Congruence: IOC) ตั้งแต่ .60 – 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามของสภาพปัญหาความขัดแย้ง อยู่ระหว่าง .42 – .90 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .84

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 357 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทุกฉบับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

5.2 วิเคราะห์สภาพปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ใช้การวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ดรชนีความสอดคล้อง ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

ตอนที่ 1 การศึกษาจากผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ที่มีผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ จำนวน 3 ท่าน

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ที่มีผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับวุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน สถานที่ทำงาน สถานที่สัมภาษณ์ วันที่ให้สัมภาษณ์ และเวลาในการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อและขอสัมภาษณ์ กำหนดนัดหมาย วัน เวลา และขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งผู้วิจัยทำการจดบันทึกไว้ทุกครั้ง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็น และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ตอนที่ 2 การพัฒนาแนวทางการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนทั้งหมด 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ เป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยติดต่อประสานงาน เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการประเมินแนวทางการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 และทำการนัดหมายวันและเวลาสำหรับการประเมิน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการหาค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาลักษณะความขัดแย้งในสถานศึกษาของผู้บริหาร สถานศึกษา ครู และบุคลากร ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของสภาพปัญหาลักษณะความ ขัดแย้งในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากร ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยรวมรายด้าน

ลักษณะความขัดแย้ง	สภาพปัญหาลักษณะความขัดแย้ง			ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	
ความขัดแย้งภายในบุคคล	2.04	1.00	น้อย	3
ความขัดแย้งระหว่างบุคคล	1.51	0.80	น้อยที่สุด	5
ความขัดแย้งภายในกลุ่ม	1.70	0.96	น้อย	4
ความขัดแย้งตารางระหว่างกลุ่ม	3.21	1.29	ปานกลาง	2
ความขัดแย้งภายในองค์กร	3.24	1.30	ปานกลาง	1
โดยรวม	2.34	1.32	น้อย	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัญหาลักษณะความขัดแย้งในสถานศึกษาของผู้บริหาร สถานศึกษา ครู และบุคลากร ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับสภาพปัญหาลักษณะความขัดแย้งตามลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความขัดแย้งภายในองค์กร ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม ความ ขัดแย้งภายในบุคคล ความขัดแย้งภายในกลุ่ม และความขัดแย้งระหว่างบุคคล ด้านที่มีสภาพ ปัญหาลักษณะความขัดแย้งมากที่สุด คือ ความขัดแย้งภายในองค์กร รองลงมา คือ ความ

ขัดแย้งระหว่างกลุ่ม และด้านที่มีสภาพปัญหาลักษณะความขัดแย้งน้อยที่สุด คือ ความขัดแย้งระหว่างบุคคล

2. ผลการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยรวมและรายข้อ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินแนวทางการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		การแปลผลระดับความเหมาะสม		ระดับความเป็นไปได้		การแปลผลระดับความเป็นไปได้	
		\bar{X}	S.D.	มากที่สุด	มาก	\bar{X}	S.D.	มากที่สุด	มาก
1	ความขัดแย้งภายในองค์กร	4.73	0.51	มากที่สุด	มาก	4.30	0.82	มากที่สุด	มาก
2	ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม	4.31	0.76	มากที่สุด	มาก	4.69	0.58	มากที่สุด	มาก
3	ความขัดแย้งภายในบุคคล	4.50	0.63	มากที่สุด	มาก	4.67	0.55	มากที่สุด	มาก
4	ความขัดแย้งภายในกลุ่ม	4.30	0.82	มากที่สุด	มาก	4.17	0.66	มากที่สุด	มาก
5	ความขัดแย้งระหว่างบุคคล	4.67	0.55	มากที่สุด	มาก	4.20	0.76	มากที่สุด	มาก
	รวม	4.54	0.65	มากที่สุด	มาก	4.40	0.71	มากที่สุด	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความเหมาะสมของแนวทางการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับความเหมาะสมจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ความขัดแย้งภายในองค์กร ความขัดแย้งภายในบุคคล ความขัดแย้งภายในบุคคล ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม และความขัดแย้งภายในกลุ่ม

ระดับความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับความเหมาะสมจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม ความขัดแย้งภายในบุคคล ความขัดแย้งภายในองค์กร ความขัดแย้งระหว่างบุคคล และความขัดแย้งภายในกลุ่ม

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพปัญหาของวิธีการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พบว่า ด้านลักษณะความขัดแย้งโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน

ระดับน้อย เมื่อพิจารณาแต่ละลักษณะ พบว่า ความขัดแย้งภายในองค์กร และความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม อยู่ในระดับปานกลาง ความขัดแย้งภายในกลุ่ม และความขัดแย้งภายในบุคคล อยู่ในระดับน้อย และ ความขัดแย้งระหว่างบุคคล อยู่ในระดับน้อยที่สุด จะเห็นได้ว่าสภาพลักษณะความขัดแย้งที่มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับน้อยแต่เมื่อพิจารณาเป็นรายลักษณะพบว่า ความขัดแย้งภายในองค์กร เป็นสภาพปัญหาที่มีมากที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า ครู บุคลากร ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 นั้นมีปัญหาในการร่วมงานกันองค์กร อาจเกิดจากมีปัญหาจากการไม่เข้าใจความหมาย หรือเป้าหมายของงาน ดำเนินงาน ไม่มีการแลกเปลี่ยนหลักการ รวมถึงอาจมีการรับข้อมูลที่คลาดเคลื่อน ไม่ครบถ้วน ส่งผลให้การทำงานเป็นไปได้อย่าง เกิดความไม่พอใจ การต้องการรักษาผลประโยชน์ภายในกลุ่ม การวางแผนระบบการทำงานที่ไม่สอดคล้องกับสภาพจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของณรงค์ กังน้อย ที่ได้ศึกษาเรื่องยุทธวิธีจัดการกับความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ในองค์กรใด ๆ ก็ตามย่อมมีพฤติกรรมของความขัดแย้งเกิดขึ้นมากบ้างน้อยบ้าง อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เป็นเหตุการณธรรมชาติ เนื่องจากองค์กรเป็นที่รวมของคนจำนวนมากที่มีความหลากหลายแตกต่างกันไป บุคคลเหล่านี้มีอารมณ์ ทัศนคติ และการรับรู้ที่ไม่เหมือนกัน แต่จำเป็นต้องมาอยู่ร่วมกัน เมื่อเกิดการสร้างฝ่ายเป็นกลุ่มก่อน ก็จะเกิดการรักษาผลประโยชน์กับกับกลุ่มของตนเอง ทำให้มีการกระทบกระทั่งกัน เกิดเป็นความขัดแย้งภายในองค์กร (ณรงค์ กังน้อย, 2545) และสอดคล้องกับ จิตราพัชร ชัยรัตน์ธิรณกุล ที่ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 พบว่า ผลการศึกษาปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่า มีปัญหาความขัดแย้งในองค์กร สูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาอยู่ในระบบราชการมีการวางกฎ ระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติงาน และถ้าสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่ มีบุคลากร จำนวนมากมาอยู่รวมกันและมีความแตกต่างกันหลายประการ การบริหารจัดการย่อมมีปัญหานอกจากนั้นที่สำคัญสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ ครู ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในสถานศึกษาค่อนข้างน้อย ทำให้บางครั้งเกิดความเข้าใจที่ไม่ตรงกันในเรื่องข้อมูลข่าวสาร (จิตราพัชร ชัยรัตน์ธิรณกุล, 2556) และยังคงสอดคล้องกับอาวุธ โอชาพงษ์ ที่ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของครูต่อวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชลบุรี พบว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้งในสถานศึกษาธิการจังหวัดเขตการศึกษา 11 องค์ประกอบ องค์ประกอบด้านองค์กร อยู่ในระดับ 1 รองลงมา คือ การประสานงาน และการมีข้อยกเว้นหรือสิทธิพิเศษ (อาวุธ โอชาพงษ์, 2547)

2. การพัฒนาแนวทางการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนว

ทางการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินการสร้างแนวทางมีการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นไปตามกระบวนการวิจัย อีกทั้งกระบวนการต่าง ๆ ก่อนที่จะได้มาซึ่งแนวทางที่สมบูรณ์ ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการบริหารจัดการความขัดแย้งเป็นอย่างดี อีกทั้งผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากผลการศึกษาในระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาลักษณะความขัดแย้งในสถานศึกษา ระยะที่ 2 การสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานดี มาผนวกกับผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการสร้าง แนวทางการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา แก้วพล ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 พบว่า โดยรวมมีค่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด (กาญจนา แก้วพล, 2560) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติพิทย์ นิยม ที่ได้ศึกษาการศึกษาสาเหตุความขัดแย้ง การจัดการความขัดแย้ง และแนวทางจัดการ ความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่า โดยรวมมีค่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด (สุชาติพิทย์ นิยม, 2556) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาทิพย์ ผาสุก ที่ได้ศึกษาการจัดการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1 พบว่า ความเป็นไปได้ระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์ระดับมาก (ประภาทิพย์ ผาสุก, 2551) และสอดคล้องกับ สุวิทย์ บัวกอง ที่ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มโรงเรียนดงขุยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด (สุวิทย์ บัวกอง, 2559)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาแนวทางการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ประกอบด้วย 5 ด้าน 33 แนวทาง ได้แก่ ด้านความขัดแย้งภายในองค์กร 8 แนวทาง ด้านความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม 7 แนวทาง ด้านความขัดแย้งภายในบุคคล 6 แนวทาง ด้านความขัดแย้งภายในกลุ่ม 7 แนวทาง ด้านความขัดแย้งระหว่างบุคคล 5 แนวทาง จากการศึกษาสภาพปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย โดยด้านความขัดแย้งภายในองค์กร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และด้านความขัดแย้งระหว่างบุคคล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ผลการประเมินความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากผลการศึกษาพบว่าสภาพปัญหาลักษณะความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พบว่า ลักษณะความขัดแย้งในองค์กร มีสภาพปัญหามากที่สุด และจากการเจาะลึกลงในรายละเอียดพบว่า การรู้สึกไม่เป็นธรรมในการทำงานและการถูกใส่ร้ายในสิ่งที่ไม่ได้กระทำเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดความขัดแย้งในองค์กร ดังนั้นผู้บริหารมีหน้าที่ สลายกลุ่มความขัดแย้งที่มีอยู่ก่อนหน้าให้เกิดเป็นกลุ่มงานกลุ่มใหม่ มีผู้นำของกลุ่มที่มาจากการคัดเลือกของสมาชิกในกลุ่มคอยประสานงานระหว่างกลุ่ม มีการแบ่งลำดับงานเพื่อสร้างลำดับการทำงาน ผู้บริหารต้องคอยรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และให้เจ้าของความคิดนั้นได้ดำเนินตามวิธีที่ตนเองคิด โดยผู้บริหารมีหน้าที่กำกับติดตาม ผู้บริหารต้องสร้างความชัดเจนขององค์กรขึ้นมา และปกป้องผู้ที่ทำตามและรักษากฎระเบียบขององค์กร

2. จากผลการศึกษาพบว่าสภาพปัญหาวิธีการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พบว่า จากการเจาะลึกลงในรายละเอียดพบว่า เมื่อเกิดความขัดแย้งคู่ขัดแย้งจะพยายามเลือกทางออกที่ทั้งสองฝ่ายได้รับผลประโยชน์ร่วมกันเสมอ และเปิดโอกาสให้คู่กรณีได้ชี้แจงเหตุผล ดังนั้นผู้บริหารมีหน้าที่ทำตัวเป็นกลาง มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวปัญหาให้มาก เพราะเมื่อมีข้อคำถามจะต้องสามารถอธิบายเหตุผลให้คู่ขัดแย้งฟังได้ ผู้บริหารต้องกำหนดทิศทางของการแก้ปัญหา ต้องไม่ให้คู่ขัดแย้งตกลงกันเอง เพื่อป้องกันการกระทบกระทั่งกัน ผู้บริหารต้องประพฤติตัวเป็นกลางหรือหาคนกลางมาคอยพูดคุย

3. ผู้บริหารควรนำผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษาของท่าน ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม

4. โปรดยึดหลักสำคัญการจัดการความขัดแย้งแต่ครั้งไม่สามารถใช้วิธีเดียวกันได้ ทุกครั้ง ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และองค์ประกอบโดยรวมเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาที่มาของสภาพปัญหาการจัดการความขัดแย้งเพื่อให้ทราบแนวทางการจัดการที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาวิจัยเพื่อหาสาเหตุต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในสถานศึกษาต่อไป

3. ควรศึกษาลักษณะของผู้บริหารที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในสถานศึกษาเพื่อสร้างแนวทางการจัดการความขัดแย้งที่ดียิ่งขึ้น

4. ควรมีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความขัดแย้งกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2540). ความขัดแย้ง การบริหารเพื่อความคิดสร้างสรรค์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ต้นอ่อน แกรมมี.
- กาญจนา แก้วพล. (2560). การพัฒนาแนวทางการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จิตราพัชร ชัยรัตนศิริกุล. (2556). การศึกษาการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42. วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ, 3(5), 137-152.
- ณรงค์ กังน้อย. (2545). ยุทธวิธีจัดการกับความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. สถาบันราชภัฏนครปฐม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุญมัน ธนาศุภวัฒน์. (2537). จิตวิทยาองค์การ. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- ประภาทิพย์ ผาสุก. (2551). การจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลำพูน เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุธาทิพย์ นิยม. (2556). การศึกษาสาเหตุความขัดแย้ง การจัดการความขัดแย้ง และแนวทางการจัดการ ความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุวิทย์ บัวทอง. (2559). การบริหารความขัดแย้งในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มโรงเรียนดงขุย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. วิทยาลัยนครราชสีมา.
- อาวุธ โอชาพงษ์. (2547). ความพึงพอใจของครูต่อวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชลบุรี. ใน

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครินทร์.

การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณ
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 25*

DEVELOPING GUIDELINES FOR RISK MANAGEMENT OF BUDGET
IN THE SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 25

มัทนียา เพ็ชรนอก

Mattaneeya Pethnok

ธรินธร นามวรรณ

Tharinthorn Namwan

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

E-mail: mattaneeya.pethnok@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ความต้องการจำเป็นของการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูหัวหน้ากลุ่มงานบริหารงบประมาณ งานพัสดุ งานการเงิน งานบัญชี จำนวน 201 คน โดยวิธีการเทียบตารางเครจซี่และมอร์แกน ใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณ คือ 1) ศึกษาการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี 2) ร่างแนวทางและประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินค่าความเชื่อมั่นสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.996 สภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.997 สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า: สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทุกด้านอยู่ใน

* Received 7 May 2020; Revised 25 May 2020; Accepted 11 June 2020

ระดับมาก ความต้องการจำเป็นในการบริหารความเสี่ยง ลำดับแรกคือ งานพัสดุ รองลงมาคือ งานบัญชี งานแผนงานและงานการเงิน การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณ มี 5 ขั้น คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ความเสี่ยง การระบุความเสี่ยง การประเมินความเสี่ยง การจัดการและการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง การรายงานติดตามผล การประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง, การบริหารความเสี่ยง, การบริหารงบประมาณ.

Abstract

The research article aimed to study the current situations, desirable situations, needs and to develop the guidelines for risk management of budget administration in schools under the secondary Educational service area office 25. There were 2 phases of the study. Phase 1 was the study of the current situations, desirable situations and needs for risk management of budget administration. The sample of the study was 201 participants consisted of school director or vice directors, teachers who responsible for the head of budget, supplies and accounting section in schools. The sample was selected by stratified random sampling using Krejcie & Morgan table. Phase 2 was the developing guidelines of risk management for budget administration. It was divided into 2 stages; stage 1 was the study of risk management in schools where there was good guidelines. Stage 2 was planning and evaluation of the guidelines for risk management by the experts. The instruments used were questionnaire, interview questions and evaluation form, the reliability of the currents situations was 0.996 and the reliability of desirable situations was 0.997. The statistics used in the study comprised of percentage, mean, standard deviation and PNI modified.

The results revealed that: The current situations and desirable situations of risk management for budget administration in secondary schools shown that overall and each aspect rated in more level. Needs for risk management of budget administration revealed that the most needed was supplies, accounting, planning and budget respectively. The guidelines of risk management for budget administration consisted of 5 steps; defining

the objectives of risk management, specifying the risks, evaluation the risks, management and planning of risk administration, reporting and following up. The results of the evaluation guidelines for risk management of budget administration in secondary schools pointed out that the appropriateness and the possibility rated in the most level.

Keywords: Developing Guidelines, Risk Management, Budget Administration.

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงจากยุคกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร การคมนาคมขนส่ง สภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมที่มาจากปัจจัยภายในและภายนอก ส่งผลกระทบต่อองค์กรโดยผลกระทบทางบวกถือเป็นโอกาสที่องค์กรได้เปรียบ ส่วนผลกระทบทางลบอาจทำให้เกิดความสูญเสียเป็นปัญหาความเสี่ยงต่อองค์กร การบริหารงานขององค์กรแต่ละองค์กรต่างมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป ส่วนการบริหารราชการต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพ คุ่มค่า ลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น การกระจายอำนาจตัดสินใจ การอำนวยความสะดวก การตอบสนองความต้องการและรับผิดชอบต่อผลของงาน (พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5), 2545) จุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษามุ่งเน้นคุณภาพ มาตรฐาน การประกันคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายในและภายนอกเพื่อเป็นกลไกในการรักษาคุณภาพและมาตรฐานของสถาบันการศึกษาและกำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุกรอบ 5 ปี โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2), 2545) การปรับปรุงคุณภาพการให้บริการจึงเป็นแนวทางที่จำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้การบริหารราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสามารถตอบสนองตามความต้องการของประชาชน ในการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยคำนึงถึงความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติราชการ การมีส่วนร่วมของประชาชน การเปิดเผยข้อมูล การติดตามตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติราชการตามความเหมาะสมของแต่ละภารกิจ (พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี, 2546) การประเมินผลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของภารกิจ คุณภาพการให้บริการ ความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการ ความคุ้มค่าในภารกิจโดยนำกระบวนการบริหารความเสี่ยงมาใช้ภายในองค์กร อาศัยหลักการพื้นฐานของการกำกับดูแลกิจการขององค์กรที่ดี เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์กรสามารถ

เชื่อมั่น ผลการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์มุ่งไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานตรวจสอบภายใน, 2553) สถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ มีอำนาจหน้าที่บริหารกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ประสานการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน การพัสดุสถานที่ และทรัพย์สินอื่นของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556) การกำกับติดตามที่มุ่งเน้นการตรวจราชการของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้เล็งระดับความสำเร็จของการบริหารจัดการความเสี่ยง เป็นหัวข้อประเมินผลการปฏิบัติราชการ สถานศึกษาทุกแห่งต้องทำการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาทุกระดับอย่างต่อเนื่อง สาเหตุของการเกิดความเสี่ยงอาจเกิดจากปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก (อุษณา ภัทรมนตรี, 2552) ประเภทของความเสียหาย แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านกลยุทธ์ 2) ด้านการดำเนินงาน 3) ด้านการเงิน 4) ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และองค์กรที่มีการบริหารจัดการที่ดีจะต้องดำเนินงานบนพื้นฐานที่สำคัญ 3 องค์ประกอบ คือ การตรวจสอบภายใน การควบคุมภายใน และการบริหารความเสี่ยง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.), 2552) การบริหารจัดการสถานศึกษาผู้บริหารต้องส่งเสริมให้การบริหารความเสี่ยงเป็นวัฒนธรรมองค์กร เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักรู้ในความเสี่ยงและการบริหารความเสี่ยงเป็นเรื่องที่ทุกคนในสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ในเชิงลึก เชิงบูรณาการและเชื่อมโยงสัมพันธ์กับการกำหนดกลยุทธ์นโยบาย แผนงาน แผนปฏิบัติการ ประจำปี การบริหารความเสี่ยงที่ดีจะเป็นการวัดความสามารถการดำเนินงานของบุคลากรภายในสถานศึกษา (พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

กรอบการบริหารความเสี่ยงองค์กรตามมาตรฐานสากล ประกอบด้วย การกำหนดนโยบายในเรื่องการบริหารความเสี่ยง โครงสร้างการบริหารความเสี่ยง บทบาทหน้าที่ในการกำกับดูแลรวมถึงหลักเกณฑ์แนวทางการบริหารความเสี่ยงที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งองค์กร การบริหารความเสี่ยง แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับกลยุทธ์ (Strategic Risk) การบริหารงานองค์กรที่มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายที่กำหนดไว้เพื่อทำให้เกิดความมั่นใจในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติได้ตามแผน ก่อให้เกิดความได้เปรียบสามารถแข่งขันได้ในอนาคต ระดับปฏิบัติการ (Operational Risk) การพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะความชำนาญ การรวมถึงความตระหนักรู้ความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กร การวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ตามมาตรฐาน COSO (The Committee of Sponsoring Organizations of the Tread way Commission) เป็นกรอบการวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน กระบวนการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่เป็นระบบในการ

บริหารปัจจัย การควบคุมกระบวนการปฏิบัติงานเพื่อลดมูลเหตุของโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหายจากการปฏิบัติงานที่ ผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน จำนวน 4 ประเด็นหลัก คือ 1) กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างไม่เป็นไปตามระเบียบ 2) การใช้ อำนาจหน้าที่เรียกรับผลประโยชน์ 3) การเบิกจ่ายงบประมาณที่ไม่ถูกต้องตามระเบียบ 4) การเอื้อประโยชน์ต่อพวกพ้องในการจัดซื้อจัดจ้าง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25, 2562) จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหาร งบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นกับการบริหารงบประมาณของครู และบุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน้าที่การบริหารงบประมาณ การเงิน บัญชี พัสดุในสถานศึกษา ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนผลักดันความสำเร็จในการขับเคลื่อน กิจกรรมการเรียนการสอนให้กับองค์กร ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นสารสนเทศทางการ บริหารและเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต้นสังกัด ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงาน ด้านงบประมาณของโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการ บริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แบ่งเป็น 2 ระยะ

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของ การบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการ สถานศึกษา ครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงานบริหารงบประมาณ ครูรับผิดชอบงานด้านงาน พัสดุ งานการเงิน งานบัญชีในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25 จำนวน 84 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 420 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการเทียบตาราง Krejcie & Morgan กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการ

สถานศึกษา จำนวน 40 คน ครูปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงานบริหารงบประมาณ งานพัสดุ งานการเงิน และงานบัญชี จำนวน 161 คน รวมทั้งสิ้น 201 คน ใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแนวทางของลิเคอร์ (Likert's Scale) ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญมีค่าตั้งแต่ 0.60 – 1.00 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน จำนวน 70 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.711 ถึง 0.951 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.996 และแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ จำนวน 70 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.706 ถึง 0.963 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.997 ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเป็นแบบปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 2) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังสถานศึกษาเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตัวเอง และ 3) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งสิ้น 201 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูหัวหน้ากลุ่มงานบริหารงบประมาณ ครูผู้รับผิดชอบงานพัสดุ งานการเงิน และงานบัญชี จำนวน 15 คน ใน โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณ จำนวน 3 แห่ง ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาหรือรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษา

จำนวน 2 คน และผู้อำนวยการหน่วยตรวจสอบภายใน จำนวน 1 คน รวม จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่พัฒนาขึ้นตามขอบข่ายทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา จากระยะที่ 1 ซึ่งได้จากสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความจำเป็นต้องการทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา และแบบประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: PNI_{Modified}) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า

1. ผลวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 รายละเอียด ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา (n = 201)

การบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านงานแผนงาน	3.86	0.80	มาก	3.99	0.78	มาก
2. ด้านงานพัสดุ	3.74	0.78	มาก	3.94	0.80	มาก
3. ด้านงานการเงิน	3.93	0.85	มาก	4.06	0.85	มาก
4. ด้านงานบัญชี	3.95	0.85	มาก	4.09	0.86	มาก
เฉลี่ยรวม	3.87	0.78	มาก	4.02	0.79	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D = 0.78) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านงานบัญชี ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.85)

รองลงมา คือ ด้านงานการเงิน ($\bar{X} = 3.93$, S.D = 0.85) ด้านงานแผนงาน ($\bar{X} = 3.86$, S.D = 0.80) และด้านงานพัสดุ ($\bar{X} = 3.74$, S.D = 0.78) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D = 0.79) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านงานบัญชี ($\bar{X} = 4.09$, S.D = 0.86) รองลงมา คือ ด้านงานการเงิน ($\bar{X} = 4.06$, S.D = 0.85) ด้านงานแผนงาน ($\bar{X} = 3.99$, S.D = 0.78) และการบริหารความเสี่ยงด้านงานพัสดุ ($\bar{X} = 3.94$, S.D = 0.80)

2. ผลวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 รายละเอียด ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าความต้องการจำเป็นและลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา

การบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา	I	D	PNI(Modified)	ลำดับความต้องการ จำเป็น
1. ด้านงานแผนงาน	3.99	3.86	0.034	3
2. ด้านงานพัสดุ	3.94	3.74	0.053	1
3. ด้านงานการเงิน	4.06	3.93	0.033	4
4. ด้านงานบัญชี	4.09	3.95	0.035	2
รวม	4.02	3.87	0.039	-

จากตารางที่ 2 พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยรวมเท่ากับ 0.039 แสดงให้เห็นว่าด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงกว่าค่าความต้องการจำเป็นรวม จะต้องได้อัตราการพัฒนาจากสภาพปัจจุบันไปยังสภาพที่พึงประสงค์เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านงานพัสดุมีค่าเท่ากับ 0.053 ด้านงานบัญชี มีค่าเท่ากับ 0.035 ด้านงานแผนงานมีค่าเท่ากับ 0.034 และด้านงานการเงินมีค่าเท่ากับ 0.033 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ด้านงานพัสดุ มีความต้องการจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาแนวการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในสถานศึกษามากกว่าทุกด้าน

3. ผลการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ความเสี่ยง 2) การระบุความเสี่ยง 3) การประเมินความเสี่ยง

4) การจัดการและการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง และ 5) การรายงานและติดตามผล และผลการประเมินแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมทุกด้าน มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

การวิเคราะห์ผลการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิจัยสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณารายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านงานบัญชี ด้านงานการเงิน ด้านงานแผนงานและด้านงานพัสดุ ซึ่งผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้เนื่องจากการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัศึกษามีกระบวนการขั้นตอนทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สอดคล้องกับผลการศึกษากการบริหารความเสี่ยงด้านการเงินของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จำแนกตามประเภทสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับมาก (ช่อผกา บรรเทา, 2557) ยังสอดคล้องกับงานวิจัยการพัฒนาแนวทางการจัดการความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก (พวงผกา พรมราช, 2559) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการเงิน ด้านบุคลากร ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/ระเบียบ ด้านการดำเนินงานและด้านกลยุทธ์ (พุดิสสรค์ ศรีรัตนประชากุล, 2559)

2. ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความสำคัญของการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา ลำดับแรกคือ ด้านงานพัสดุ รองลงมาคือด้านงานบัญชี ด้านงานแผนงาน และด้านงานการเงิน สอดคล้องกับผลการวิจัยการพัฒนาแนวทางการจัดการความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณ

ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการจัดการความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านงานพัสดุ ด้านงานบัญชี ด้านงานแผนงาน และด้านงานการเงิน (พวงผกา พรมราช, 2559) ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า ความต้องการจำเป็นของการบริหารความเสี่ยงตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ลำดับแรกคือ ด้านกลยุทธ์ รองลงมาคือ ด้านบุคลากร ด้านการเงิน ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/ระเบียบ และด้านการดำเนินงาน (พุดผิสรณ์ ศรีรัตนประชากุล, 2559)

3. ผลการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดวัตถุประสงค์ความเสี่ยง ขั้นตอนที่ 2 การระบุความเสี่ยง ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเสี่ยง ขั้นตอนที่ 4 การจัดการและการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง ขั้นตอนที่ 5 การรายงานและติดตามผล และผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้านมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยการพัฒนาแบบการประเมินความเสี่ยงทางการศึกษาสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า รูปแบบการประเมินความเสี่ยงทางการศึกษาสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีมาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้อง โดยรวมอยู่ในระดับมาก จำแนกเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก (อมร มะลาศรี, 2554)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาเป็นการบริหารปัจจัยและการควบคุมกิจกรรมการบริหารความเสี่ยงจึงมีผลในการพัฒนาจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนได้ตรงตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ การบริหารจัดการสถานศึกษาผู้บริหารต้องส่งเสริมให้การบริหารความเสี่ยงเป็นวัฒนธรรมองค์กร เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักรู้ในความเสี่ยง การบริหารความเสี่ยงเป็นเรื่องที่ทุกคนในสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์เชิงลึกร่วมกัน ผลการวิจัยการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหาร

งบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านงานบัญชี ด้านงานการเงิน ด้านงานแผนงานและด้านงานพัสดุ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้แก่ ด้านงานพัสดุ รองลงมาคือ ด้านงานบัญชี ด้านงานแผนงาน และด้านงานการเงิน การบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดวัตถุประสงค์ความเสี่ยง ขั้นตอนที่ 2 การระบุความเสี่ยง ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเสี่ยง ขั้นตอนที่ 4 การจัดการและการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง ขั้นตอนที่ 5 การรายงานและติดตามผล การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จากการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา 4 ด้าน สามารถสรุปได้ ดังนี้ ด้านงานพัสดุ สถานศึกษาต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบพัสดุ โดยมีเป้าหมายการดำเนินงานที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา มีการจัดทำระบบฐานข้อมูลและสินทรัพย์ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการในการสำรวจวัสดุครุภัณฑ์ประจำปี มีการจัดทำแนวทางปฏิบัติงานประชุมชี้แจงแนวทางปฏิบัติแก่ผู้ปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้อง มีการระบุแบบรูปรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะและการจัดซื้อจัดจ้าง ควบคุม ดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบ ด้านงานบัญชี สถานศึกษาต้องมีการบันทึกบัญชีประจำวัน สรุปบัญชีทุกวันทำการ และมีการรายงานบัญชีที่เป็นปัจจุบัน มีการกำกับติดตามการดำเนินงานบัญชีอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง มีการตรวจสอบความถูกต้องของตัวเงินสดและเงินฝากธนาคารตามรายการคงเหลือประจำวัน ด้านงานแผนงาน สถานศึกษาต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการวางแผนงบประมาณ มีการวิเคราะห์และพัฒนานโยบายโดยให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วม มีปฏิทินการดำเนินงานตามแผน มีการสรุปผลการดำเนินงานเมื่อสิ้นสุดปีการศึกษา มีการอบรมการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ครูมีส่วนร่วมในจัดทำและการประเมินแผนบริหารความเสี่ยงโดยพิจารณาจากโอกาส อุปสรรคจุดอ่อน และจุดแข็ง ด้านงานการเงิน สถานศึกษาต้องมีการประชุม อบรมเกี่ยวกับการวางแผนการใช้จ่ายเงินตามระเบียบ และสร้างความเข้าใจในระเบียบการใช้จ่ายเงินอย่างถูกต้อง มีการวางแผนการใช้จ่ายเงินอย่างเป็นระบบโดยกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายการดำเนินงานที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ มีการตรวจสอบเอกสารการขอใช้เงิน หลักฐานการเบิกจ่ายเงินและการเก็บรักษาเงินอย่างเป็นระบบ มีการตรวจสอบติดตาม และรายงานผลการใช้จ่ายเงิน และสถานศึกษาต้องปฏิบัติตาม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงมากที่สุด คือ การจัดการความเสี่ยงด้านงานพัสดุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ควรมีการจัดอบรมหรือจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ แนวปฏิบัติให้แก่ครูบุคลากรในโรงเรียนตามระเบียบปฏิบัติของทางราชการด้านงานพัสดุเป็นลำดับแรก และมีการนิเทศ กำกับ ติดตามการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในโรงเรียน และสถานศึกษาควรมีการกำหนดแผนการดำเนินงานตามโครงการให้ชัดเจน มีการวางแผนการใช้งบประมาณให้สอดคล้องกับความต้องการ มีการแต่งตั้งมอบหมายงานการบริหารความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณ และกำกับ ติดตาม การดำเนินงาน ประเมินผลรายงานอย่างสม่ำเสมอ ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารความเสี่ยงในแต่ละด้านโดยเฉพาะด้านการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากเป็นงานที่มีความเสี่ยงเรื่องของการปฏิบัติงานให้ทันเวลาและถูกต้องในการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของทางราชการอย่างเคร่งครัด

เอกสารอ้างอิง

- ข้อผูก บรระทะโก. (2557). การบริหารความเสี่ยงด้านการเงินของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขต อำเภอลำปาง. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขา การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนครพนม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. (2546). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 100 ก หน้า 1 – 16 (9 ตุลาคม 2546).
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2). (2545). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอนที่ 123 ก หน้า 16 – 21 (19 ธันวาคม 2545).
- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5). (2545). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอนที่ 99 ก หน้า 1 – 2 (2 ตุลาคม 2545).
- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ. (2546). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 62 ก หน้า 1 – 30 (6 กรกฎาคม 2546).
- พวงผกา พรมราช. (2559). การพัฒนาแนวทางการจัดการความเสี่ยงด้านการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- พุดิสสรณ์ ศรีรัตนประชากุล. (2559). ศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. (2562). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2562 จาก http://www.kksec.go.th/new/view_download.php/แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561/
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). คู่มือการบริหารโรงเรียน ในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.). (2552). คู่มือคำอธิบายตัวชี้วัดการพัฒนาคณาภพการบริหารจัดการภาครัฐ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 สำหรับส่วนราชการระดับกรม (ฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.).
- สำนักงานตรวจสอบภายใน. (2553). คู่มือการจัดทำระบบการบริหารความเสี่ยง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ทวีพรีนธ์ จำกัด.
- อมร มะลาศรี. (2554). การพัฒนารูปแบบการประเมินความเสี่ยงทางการศึกษาสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏ. ใน วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อุษณา ภัทรมนตรี. (2552). การตรวจสอบภายในสมัยใหม่ แนวคิดและกรณีศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จามจุรีโปรดักท์.

แนวทางการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2*
THE GUIDELINES FOR SCHOOL – BASED MANAGEMENT IN SCHOOLS
UNDER KALASIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ปัทมัญญา ศรีสุข

Patinya Srisuk

สุวัฒน์ จุลสุวรรณ

Suwat Julsuwan

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

E-mail: bpatiya_s@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพพึงประสงค์ของการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 2) ศึกษาแนวทางการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง 282 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน เป็นเครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความสอดคล้อง

ผลการวิจัยพบว่า: 1) สภาพปัจจุบันการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ($\bar{X} = 4.76$) 2) แนวทางการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 20 องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การบริหารงานบุคคลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ด้านการบริหารงานงบประมาณโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน องค์ประกอบหลักมี 5 ด้าน ได้แก่ การกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม การคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน การบริหารตนเอง การตรวจสอบและโปร่งใส มีความเหมาะสมอยู่ใน

* Received 13 May 2020; Revised 2 June 2020; Accepted 18 June 2020

ระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.56$) ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.20$) โดยสถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนสอดคล้อง กับความต้องการของผู้เรียน ผู้บริหารและครู พัฒนาตนเองด้วยวิธีการที่หลากหลาย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้และร่วมสนับสนุนงบประมาณ

คำสำคัญ: แนวทาง, การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน, สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

Abstract

This article aims at 1) to study current conditions And desirable conditions of school – based administration of educational institutions under the Kalasin Primary Education Service Area Office 2 2) to study the school – based management practices of schools under the Office of Primary Education Service Areas. Study of Kalasin Area 2 Sample group of 282 people. The stratified random sampling technique was used for questionnaires, interview forms and evaluation forms. As a tool The statistics used for data analysis were frequency, average, percentage, standard deviation. And the consistency index.

The research findings were as follows: 1) The current state of The Guidelines for School – Based Management in Schools under Kalasin Primary Educational Service Area Office 2 is in the high level. ($\bar{x} = 3.84$) The overall practice was at the highest level in all items ($\bar{x} = 4.76$) 2) The Guidelines for School – Based Management in Schools under Kalasin Primary Educational Service Area Office 2 consists of 4 main components, 20 sub – elements The main components are academic administration using school as a base. Personnel management using school – based Budget management by using schools as the base and general administration by using the school as a base. The main components are 5 areas which are decentralization Participation Returning the power of education to the public Self – management Monitoring and transparency Is at the highest level ($\bar{x} = 4.56$) the possibility is at the high level ($\bar{x} = 4.20$), with the educational institution managing in accordance With the needs of learners Administrators and teachers Develop yourself using various methods. Stakeholders exchange knowledge, know – how and contribute to the budget.

Keywords: Guidelines, School – Based Management, Kalasin Primary Educational Service Area Office 2

บทนำ

แนวทางการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาเพื่อกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและให้ชุมชนมีบทบาทและส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาโดยมุ่งหวังให้การกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะเพิ่มประสิทธิผลประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการปรากฏชัดเจนตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ระบุว่า“ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง...” การกระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาในการปฏิรูประบบบริหารการศึกษามุ่งกระจายอำนาจการตัดสินใจไปให้ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กได้แต่ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ได้มีส่วนร่วมกันตัดสินใจในการจัดการศึกษาให้มากที่สุดซึ่งเป็นแนวคิดการบริหารในลักษณะที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School – Based Management: SBM) เป็นแนวคิดที่มุ่งให้สถานศึกษามีอิสระและมีความล่องตัวในการบริหารงานด้านวิชาการ ด้านการเงิน ด้านการบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและให้มีการบริหารในรูปแบบคณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ตัวแทนครู ผู้แทนชุมชน โดยมีความเชื่อว่าการตัดสินใจที่ดีที่สุดเกิดจากการตัดสินใจของคณะบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด และมีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนมากที่สุด (อุทัย บุญประเสริฐ, 2546) ซึ่งคุณภาพการศึกษาเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายในสังคมไทยได้เรียกร้องให้ภาครัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญเป็นอันดับแรก เนื่องจากการจัดการศึกษาที่ผ่านมาไม่สามารถพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพเพียงพอต่อการพัฒนาประเทศทำให้ประเทศประสบภาวะวิกฤตในด้านต่าง ๆ มากมาย ซึ่งจุดอ่อนและข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในวงการศึกษาโดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจบริหารจัดการศึกษา ประกอบด้วย 6 ข้อ ได้แก่ มีการรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง มีสายการบังคับบัญชายาวทำให้ขาดเอกภาพในการบริหาร ผู้บริหารโรงเรียนไม่มีอำนาจการตัดสินใจ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับผู้บังคับบัญชามากกว่าผู้เรียน ชุมชนและผู้ปกครองไม่มีบทบาทในการจัดการศึกษา และหลักสูตรการเรียนการสอนไม่สอดคล้องสภาพและความต้องการของท้องถิ่น (ธีระ รุญเจริญ และคณะ, 2545)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 169 แห่ง ซึ่งกระจายอยู่ 5 อำเภอในจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ โรงเรียนที่อยู่ในอำเภอ

ยางตลาด อำเภอห้วยเม็ก อำเภอลำดวน อำเภอท่าคันโท และอำเภอหนองกุงศรี ซึ่งสถานศึกษาตั้งกระจายอยู่ตามหมู่บ้านต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งหมู่บ้านขนาดเล็ก หมู่บ้านชุมชนขนาดใหญ่ ตามอำเภอ ตำบล ตามสภาพภูมิศาสตร์สถานศึกษาบางแห่งตั้งอยู่ติดถนนลาดยาง การคมนาคมไปมา สะดวกสบาย สถานศึกษาบางแห่งตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล นอกจากนี้คุณภาพการศึกษาก็แตกต่างกันไป ตามสภาพที่ขาดแคลนครู ขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ และนักเรียนขาดความพร้อม ทำให้การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามนโยบายการกระจายอำนาจ การบริหารจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาหรือการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานยังขาด ความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน

จากภูมิหลัง ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา จึงมีความสนใจศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เพื่อให้ได้แนวทางที่เป็นประโยชน์ ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้อย่างจริงจัง เข้มแข็ง ตลอดจนดำเนินงานด้านการบริหารงานในสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพพึงประสงค์ของการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการแบ่งเป็น 2 ระยะดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ทางการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ประชากรประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในปีการศึกษา 2562 รวม 1,882 คน โดยจำแนกเป็น ผู้บริหาร จำนวน 152 คน และครู จำนวน 1,730 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในปีการศึกษา 2562 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ (Yamane, 1973) โดยจำนวนประชากรหลักพัน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 10 – 15% งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้ 15% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 282 คน โดยจำแนกเป็น ผู้บริหารจำนวน 30 คน และครู จำนวน 252 คน ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2558)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 1 ได้แก่ แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้รูปแบบการตอบข้อมูลสองชุดหรือการตอบสนองคู่ (Dual – Response Format) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558) จำนวน 1 ฉบับ คือ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ ในการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เก็บข้อมูลในระยะที่ 2

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษา โดยการประเมินลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) และการสัมภาษณ์โรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ตอนที่ 1 การประเมินลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของแนวการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยใช้แบบการเรียงลำดับความสำคัญของข้อมูล (Modified Priority Needs Index: PNI_{modified})

ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์โรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จำนวน 3 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนนาอวนวิทยาสีห์ โรงเรียนโคกเจริญวิทยา และโรงเรียนโคกเครือวิทยา ตามกรอบแนวคิด 5 ด้าน ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหาร 3 คน และครู 3 คน ใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง

(Structured Interview)การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยการสรุปประเด็นการและนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

นำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากระยะที่ 1 ระยะที่ 2 จากการสัมภาษณ์ กำหนดร่างแนวทางการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมแล้วความเป็นไปได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ เป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2558)

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2558)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

องค์ประกอบ ที่	องค์ประกอบ/ตัวชี้วัด	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	การบริหารงานวิชาการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน	4.00	0.75	มาก	4.71	0.48	มากที่สุด
2	บริหารงานบุคคล โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน	3.73	0.76	มาก	4.65	0.48	มากที่สุด
3	การบริหารงานงบประมาณ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานการ	3.72	0.83	มาก	4.73	0.45	มากที่สุด
4	การบริหารงานทั่วไป โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน	3.89	0.84	มาก	4.96	0.52	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		3.84	0.80	มาก	4.76	0.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันทางการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ การบริหารงานวิชาการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ($\bar{X} = 4.00$) การบริหารงานทั่วไปโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ($\bar{X} = 3.89$) บริหารงานบุคคลโดยใช้

โรงเรียนเป็นฐาน ($\bar{X} = 3.73$) การบริหารงานงบประมาณโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานการ ($\bar{X} = 3.72$) ตามลำดับ

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ การบริหารงานทั่วไปโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ($\bar{X} = 4.96$) การบริหารงานงบประมาณโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานการ ($\bar{X} = 4.73$) การบริหารงานวิชาการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ($\bar{X} = 4.71$) บริหารงานบุคคลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ($\bar{X} = 4.65$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินแนวทางการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

องค์ประกอบของแนวทาง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการบริหารงานวิชาการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน						
1.1 สถานศึกษาควรจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอย่างอิสระ ตามบริบทของตนเอง ตรงตามความต้องการของชุมชน ผู้เรียน และสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง	4.40	0.55	มาก	4.20	0.45	มาก
1.2 สถานศึกษาควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อให้ตรงตามความต้องการ ความถนัดของผู้เรียน	4.40	0.55	มาก	4.20	0.45	มาก
1.3 คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในโครงการและการจัดการเรียนการสอน	3.80	0.45	มาก	3.80	0.84	มาก
1.4 สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน	4.80	0.45	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก
1.5 สถานศึกษามีการรายงานผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงานวิชาการ แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ชุมชนและสาธารณชนอย่างกว้างขวาง	4.80	0.45	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก
รวม	4.44	0.49	มาก	4.20	0.57	มาก
2 ด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน						
2.1 สถานศึกษาควรมีการวางแผนพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อเป็นประโยชน์ด้านคุณภาพการศึกษา	4.60	0.55		4.40	0.89	มาก
2.2 คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผน อัตรากำลัง การสรรหาและบรรจุแต่งตั้งบุคลากรที่ตรงตามความต้องการของสถานศึกษา	4.40	0.55	มาก	4.20	0.84	มาก
2.3 คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และผู้มีส่วนได้	4.40	0.55	มาก	4.20	0.45	มาก

องค์ประกอบของแนวทาง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการการส่งเสริมและยกย่องเชิดชู เกียรติครูและบุคลากรทางการศึกษา						
2.4 สถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากร ทางการศึกษา พัฒนาตนเองด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทันสมัย และต่อเนื่องซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของ ผู้เรียน	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
2.5 การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษามีความ โปร่งใสตรวจสอบได้ และมีรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ที่ถูกต้องสมบูรณ์	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
รวม	4.56	0.53	มากที่สุด	4.44	0.64	มาก
3 ด้านการบริหารงบประมาณโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน						
3.1 สถานศึกษาควรบริหารงบประมาณอิสระ สามารถ ตัดสินใจในการใช้จ่ายงบประมาณได้เองด้วยความ โปร่งใส ตามกรอบของกฎหมาย	4.40	0.55	มาก	4.20	0.45	มาก
3.2 สถานศึกษาควรให้คณะกรรมการมีส่วนร่วม ใน การตัดสินใจ และวางแผนการดำเนินงานตาม โครงการของสถานศึกษา	4.40	0.55	มาก	4.20	0.45	มาก
3.3 สถานศึกษาควรให้ผู้ปกครองชุมชนและผู้มี ส่วนได้ส่วนเสีย ร่วมสนับสนุนงบประมาณหรือวัสดุ	4.80	0.45	มากที่สุด	4.20	0.84	มาก
3.4 สถานศึกษาควรสนับสนุนให้กลุ่มสาระทุกกลุ่ม สาระ กำหนดแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการ งบประมาณด้วยตนเอง	4.60	0.55	มากที่สุด	3.60	0.55	มาก
3.5 สถานศึกษาควรมีสารสนเทศด้านงบประมาณให้มี ความถูกต้อง เป็นปัจจุบัน โปร่งใสตรวจสอบได้	4.20	0.45	มาก	4.40	0.55	มาก
รวม	4.48	0.51	มาก	4.12	0.57	มาก
4 ด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน						
4.1 มีการกำหนดแผนการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นอิสระ เข้ากับบริบท และไม่ฝืดกระเปียบ	4.40	0.55	มาก	4.40	0.55	มาก
4.2 สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้บุคลากร คณะกรรมการ ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลอาคาร สถานที่และสภาพแวดล้อมหรือด้านอื่น ๆ ตามความถนัด	4.40	0.55	มาก	3.80	0.45	มาก
4.3 สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วน เสีย สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและ สถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา	4.60	0.55	มาก	4.20	0.45	มาก
4.4 สถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากร ตัดสินใจได้ด้วยตนเองอย่างอิสระบนพื้นฐานของ ระเบียบ เพื่อการบริหารงานที่คล่องตัวและมีคุณภาพ	4.60	0.55	มากที่สุด	4.20	0.45	มาก
4.5 สถานศึกษาควรจัดให้มีการประชุมผู้ปกครอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ สร้างความเข้าใจ เพื่อให้มี เจตคติที่ดีต่อองค์กร และแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกัน	4.80	0.45	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก

องค์ประกอบของแนวทาง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
รวม	4.56	0.53	มากที่สุด	4.20	0.49	มาก
รวมทั้งหมด	4.51	0.52	มากที่สุด	4.24	0.16	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของแนวทางการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ด้านความเหมาะสมผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าเป็นโดยรวมนั้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ($\bar{X} = 4.56$) ด้านการบริหารงบประมาณโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ($\bar{X} = 4.48$) ด้านการบริหารงานวิชาการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ($\bar{X} = 4.44$) ตามลำดับ ด้านความเป็นไปได้ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าเป็นโดยรวมนั้นมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ($\bar{X} = 4.44$) ด้านการบริหารงานวิชาการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ($\bar{X} = 4.20$) ด้านการบริหารงบประมาณโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ($\bar{X} = 4.12$)

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ และอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารงานวิชาการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การบริหารงานทั่วไปโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน บริหารงานบุคคลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การบริหารงานงบประมาณโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามลำดับ ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ในมาตรา 39 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา และจัดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาของแต่ละแห่งทำหน้าที่กำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษาของตนเอง ใน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปจึงถือเป็นบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงของผู้มีส่วนได้

ส่วนเสียกับการบริหารจัดการศึกษาทุกฝ่ายทั้งผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน ที่ต้องร่วมมือกันในอนาคตที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียน ซึ่งถือเป็นผลผลิตหลักทางการศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีคุณลักษณะของความเป็นคนดี คนเก่ง และสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทัดตะวัน นามจุมจัง ที่กล่าวว่า สภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า มีการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากว่า ลักษณะสำคัญของการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ประการหนึ่ง คือ การกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปยังโรงเรียน โดยตรงบนพื้นฐานความเชื่อว่า โรงเรียนสามารถบริหารจัดการตนเองได้ หัวใจของการพัฒนาคุณภาพของคนยังอยู่ที่โรงเรียน โรงเรียนจึงต้องรักษาและพัฒนาคุณภาพให้ดีขึ้นตลอดเวลา คุณภาพของโรงเรียนต้องเกิดจากฝีมือของบุคลากรในโรงเรียน โดยบุคลากรภายนอกให้การสนับสนุนเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน บุคลากรในโรงเรียนทุกคนทุกฝ่ายจึงต้องตระหนักถึงภารกิจอันสำคัญยิ่ง นั่นคือ ครู อาจารย์ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน จะต้องสร้างและพัฒนาคุณภาพของตนให้มีความพร้อมที่จะใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพศิษย์คุณภาพของนักเรียน หรือคุณภาพของโรงเรียน จะเกิดได้ก็จากความสมานฉันท์ในการทำงานร่วมกันการสร้างภาวะกัลยาณมิตรร่วมวิชาชีพจึงเป็นความจำเป็นเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และสร้างบรรยากาศทางวิชาการที่อบอุ่นไปด้วยมิตรภาพ (ทัดตะวัน นามจุมจัง, 2558) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของโยธิน สิงห์คำ สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านยังพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ดังนี้ หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการบริหาร ตนเอง หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (โยธิน สิงห์คำ, 2560)

สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ การบริหารงานทั่วไปโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การบริหารงานงบประมาณโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การบริหารงานวิชาการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน บริหารงานบุคคลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามลำดับ สอดคล้องกับผลการวิจัยของโคภิชญ์ศักดิ์ เตชะสิทธิ์ สภาพที่พึงประสงค์ในการการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจาก

ค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ หลักการคินอำนาจจัดการศึกษาให้กับประชาชน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับกับหลักการบริหารตนเอง และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล รองลงมาคือ หลักการมีส่วนร่วม และหลักการกระจายอำนาจ ตามลำดับ (โสภิษฐ์ศักดิ์ เดชะสิทธิ์, 2560) และ ชนิดาภรณ์ อุ่นจรัส ได้กล่าวว่า สภาพที่พึงประสงค์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 1 ข้อและอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารงานวิชาการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การบริหารงานงบประมาณโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การบริหารงานบุคคลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และการบริหารงานทั่วไปโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความต้องการจำเป็นตามลำดับดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการบริหารตนเอง ด้านการตรวจสอบและโปร่งใส และด้านการกระจายอำนาจ ตามลำดับ (ชนิดาภรณ์ อุ่นจรัส, 2560)

2. แนวทางการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก และ 20 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การบริหารงานบุคคลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ด้านการบริหารงานงบประมาณโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน องค์ประกอบหลักมี 5 ด้าน ได้แก่ 1) การกระจายอำนาจ 2) การมีส่วนร่วม 3) การคินอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน 4) การบริหารตนเอง 5) การตรวจสอบและโปร่งใส

ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 5 คน พบว่า ความเหมาะสมของแนวทางการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ด้านการบริหารงบประมาณโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และด้านการบริหารงานวิชาการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามลำดับ หากดูจากองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ หลักการบริหารตนเอง หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วมและหลักการคินอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน ตามลำดับ สอดคล้องกับ คณิตตรา เจริญพร ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ที่สุดเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารตนเอง ด้านการบริหารงานแบบกระจายอำนาจ ด้านการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน ด้านการตรวจสอบและถ่วงดุล และด้านการบริหารงานแบบมีการมีส่วนร่วม (คณิตตรา เจริญพร, 2555)

ผลการประเมินความเป็นไปได้พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ด้านการบริหารงานวิชาการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ด้านการบริหารงบประมาณโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามลำดับ หากดูจากองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล หลักการกระจายอำนาจ หลักการบริหารตนเอง หลักการมีส่วนร่วมและหลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน ตามลำดับ ส่วนความเป็นไปได้พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ Wilson ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานใน Alberta: การรับรู้ของผู้บริหารในโรงเรียนของรัฐ ค.ศ. 1994 – 1997 ผลการวิจัยพบว่า ความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เกิดจากผู้นำในโรงเรียน มีบทบาทในการตัดสินใจ เพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชน และพัฒนาการสื่อสาร ผู้นำใช้ภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน หรืออำนวยความสะดวก ผู้มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนรู้สึกพอใจกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (Wilson, R. J., 2001)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวทางการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก และ 20 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การบริหารงานบุคคลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ด้านการบริหารงานงบประมาณโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน แต่ละองค์ประกอบหลักมี 5 ด้าน ได้แก่ 1) การกระจายอำนาจ 2) การมีส่วนร่วม 3) การคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน 4) การบริหารตนเอง 5) การตรวจสอบและโปร่งใส

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผลการศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบว่า องค์ประกอบของแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนสอดคล้อง เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน และสถานศึกษามีการรายงานผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงานวิชาการ แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ชุมชนและสาธารณชนอย่างกว้างขวาง

1.2 ผลการศึกษาด้านการบริหารงานบุคคลโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบว่าองค์ประกอบของแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาตนเองด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทันสมัย และต่อเนื่องซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน

1.3 ผลการศึกษาด้านการบริหารงบประมาณโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบว่าองค์ประกอบของแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษาควรให้ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ร่วมสนับสนุนงบประมาณหรือวัสดุ

1.4 ผลการศึกษาด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบว่าองค์ประกอบของแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษาควรจัดให้มีการประชุมผู้ปกครอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ สร้างความเข้าใจ เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่อองค์กร และแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกัน

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 ควรเพิ่มความละเอียดในเรื่องการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้มีความละเอียดและชัดเจน เพื่อจะได้ทราบความต้องการของชุมชนและผู้เรียน

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานระหว่างเขตพื้นที่การศึกษา

เอกสารอ้างอิง

โยธิน สิงห์คำ. (2560). การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

โคภิชฐศักดิ์ เดชะสิทธิ์. (2560). การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

คณิตตรา เจริญพร. (2555). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

- ชนิดาภรณ์ อุ่นจรัส. (2560). การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทัดตะวัน นามจุมจัง. (2558). การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธีระ รุญเจริญ และคณะ. (2545). การบริหารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2558). พื้นฐานการวิจัยการศึกษา (Basic Research in Education). (พิมพ์ครั้งที่ 7). มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ทวีพรินท์ จำกัด.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2546). หลักการบริหารแบบฐานโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: พระรามสี่การพิมพ์.
- Wilson, R. J. (2001). School – Based Management in Alberta: Perceptions of Public School Leaders 1994 – 1997. Dissertation Abstracts International, 62(3), A-337.

การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครราชสีมา เขต 4*

THE GUIDELINE DEVELOPMENT FOR THE EDUCATIONAL
MANAGEMENT OF THE BASIC EDUCATIONAL INSTITUTION
COMMITTEES UNDER NAKHON RATCHASIMA PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

ธัญยาภัทร์ เทียนธนาทิพย์

Thanyaphat Thianthanathip

ธรินธร นามวรรณ

Tharinthorn Namwan

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

E-mail: vevilzt@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และ ความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน และ 2) พัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครู ประธาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนผู้ปกครอง และผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 270 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินแนวทาง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า: 1) สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์การมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการ

* Received 15 May 2020; Revised 1 June 2020; Accepted 13 June 2020

พัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่า มีทั้งหมด 4 ด้าน 20 แนวทาง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านงบประมาณ มี 5 แนวทาง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านบริหารงานบุคคล มี 5 แนวทาง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านวิชาการ มี 5 แนวทาง และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านบริหารทั่วไป มี 5 แนวทาง และประเมินแนวทางการเหมาะสมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง, การมีส่วนร่วม, การจัดการศึกษา, คณะกรรมการสถานศึกษา

Abstract

This research was intended to 1) Study of current adverse conditions and 2) Develop guidelines for the participative management of the basic educational institution committees under the office of Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 4. The data were collected from 270 people including administrators, Substitute teachers, chairman school, Lieutenant governor and Representative of local government the office of Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 4 selected by stratified random sampling method and 5 qualified persons. The instruments used in this research were questionnaires, an interview form and an evaluation form. The statistics used in analysing the data were percentage, mean and standard deviation.

The research results were as follows: 1) Current adverse conditions of The Guideline Development for the Participative Management of the Basic Educational Institution Committees under Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 4. The overall, it was appropriate at a moderate level, overall desirable condition was at a highest level. 2) Assessing the suitability and feasibility of The Guideline Development of the Participative Management of the Basic Educational Institution Committees under Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 4. By the qualified 5 people. The overall is appropriate at a highest level and can be used in highest level.

Keywords: Guideline Development, Participation, Educational Management, Basic Education Institution Committees

บทนำ

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของบุคคล และสังคมมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 ระบุไว้ว่า รัฐต้องดำเนินการ ให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ อย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา ตามวาระหนึ่งเพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจวินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัยโดยส่งเสริม และสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชน เข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย และรัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตาม ความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพได้ มาตรฐานสากล (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2560)

จากมาตราดังกล่าวในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนั้นตรงกับ พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้ให้ความสำคัญกับ การมีส่วนร่วมของประชาชน มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้ เป็นการศึกษาดลอด ชีวิตสำหรับประชาชนและให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักดังนี้ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่ การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น และมาตรา 40 ให้มีคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของแต่ละ สถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้แทนศิษย์ เก่าของสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษาจะก่อให้เกิดมีความรู้ มีอำนาจและนำไปสู่ความรับผิดชอบ ก่อให้เกิด ความรู้สึกผูกพัน ผูกมัดและตกลงใจร่วมกันในการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายรวมทั้ง เปิดโอกาสใหม่การดำเนินกิจกรรม ที่สอดคล้องกับความต้องการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

จากสภาพและปัญหาดังกล่าว คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นตัวแทน ของชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเกิดความบกพร่อง สอดคล้องกับปัญหา

ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 คือ คณะกรรมการสถานศึกษาฯ ยังไม่มีบทบาทในหน้าที่รับผิดชอบอย่างเต็มที่ ไม่มีโอกาสเข้ามา ร่วมคิดร่วมแก้ไขปัญหากับสถานศึกษาอย่างจริงจัง ประกอบกับยังไม่มีแนวทางในการพัฒนา อย่างชัดเจน การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาฯ ในส่วนโครงสร้างเป็นไปตามระเบียบ ที่กำหนดแต่ในการปฏิบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาฯ ยังเน้นด้านการสนับสนุน การดำเนินงานโรงเรียนมากกว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจหรือ การดำเนินการของสถานศึกษา ส่งผลต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมไม่ บรรลุตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาฯ ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 เพื่อช่วยให้ได้ทราบถึงข้อเท็จจริงและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการ จัดการศึกษา สามารถนำไปกำหนดเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความร่วมมือ การปรับปรุง หรือแก้ไขปัญหาคอขวดรวมทั้งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกัน เพื่อความมีประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการมี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาฯ ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาฯ ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ครั้งนี้เป็น การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาฯ ขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

1. ประชากร คือ คณะกรรมการสถานศึกษาฯ ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครู ประธาน

กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 900 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 180 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครู ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดขนาดตัวอย่างจากจำนวนประชากรทั้งหมด 900 คน โดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 270 คน จำนวน 54 โรงเรียน แบ่งโรงเรียนทั้งหมดออกเป็น 3 กลุ่ม ตามขนาดของโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ กำหนดสัดส่วนของตำแหน่งโดยการเทียบบัญญัติไตรยางศ์ ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามตำแหน่งการทำงาน และทำการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับสลากแบบไม่ใส่คืน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วน (Rating Scale) สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item of Congruence: IOC) ตั้งแต่ .60 – 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ระหว่าง .256 – .678 และ .445 – .854 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ .961 และ .990 ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายเปิด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 270 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทุกฉบับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

5.2 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้การวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงมาตรฐาน

5.3 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (Priority Needs Index) โดยวิธีการที่ทำค่าผลต่าง I – D แล้วหารด้วยค่า D

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยใช้สูตร PNI modified (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

6.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ดรชนีความสอดคล้อง ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4

ตอนที่ 1 การศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครูและ ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 แห่ง รวมจำนวน 9 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมาเขต 4

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อและขอสัมภาษณ์ กำหนดนัดหมาย วัน เวลา และขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งผู้วิจัยทำการจดบันทึกไว้ทุกครั้ง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็น และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ตอนที่ 2 การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมาเขต 4

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ เป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยติดต่อประสานงาน เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการประเมินแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานและทำการนัดหมายวัน และเวลาสำหรับการประเมิน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการหาค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมาเขต 4 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 4 โดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ด้านวิชาการ	3.17	0.64	ปานกลาง	4.73	0.54	มากที่สุด
2. ด้านงบประมาณ	3.03	0.44	ปานกลาง	4.75	0.54	มากที่สุด
3. ด้านบริหารงานบุคคล	3.08	0.42	ปานกลาง	4.79	0.48	มากที่สุด
4. ด้านบริหารทั่วไป	3.23	0.59	ปานกลาง	4.73	0.53	มากที่สุด
รวมทั้งหมด	3.14	0.51	ปานกลาง	4.75	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านบริหารทั่วไป ด้านบริหารงานบุคคล และด้านงบประมาณ ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารทั่วไป ด้านงบประมาณ และด้านวิชาการ ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 รายด้าน

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา		D	I	PNI _{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
ด้านวิชาการ					
1	การมีส่วนร่วมในการวางแผน	3.01	4.76	0.58	1
2	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.06	4.69	0.53	3
3	การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	3.27	4.73	0.45	5
4	การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.13	4.73	0.51	4
5	การมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์	3.05	4.75	0.55	2
ด้านงบประมาณ					
1	การมีส่วนร่วมในการวางแผน	2.95	4.77	0.62	1
2	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.02	4.74	0.57	3
3	การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	3.07	4.76	0.55	5
4	การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.00	4.73	0.58	2
5	การมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์	3.06	4.77	0.56	4
ด้านบริหารงานบุคคล					
1	การมีส่วนร่วมในการวางแผน	3.10	4.73	0.53	4
2	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.05	4.78	0.57	1
3	การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	3.10	4.79	0.55	3
4	การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.08	4.80	0.56	2
5	การมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์	3.09	4.82	0.56	2
ด้านบริหารทั่วไป					
1	การมีส่วนร่วมในการวางแผน	3.14	4.80	0.529	1
2	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.14	4.79	0.526	2
3	การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	3.30	4.72	0.43	5
4	การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.16	4.65	0.47	4
5	การมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์	3.12	4.67	0.50	3

จากตารางที่ 2 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 แยกเป็นรายด้านเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านวิชาการ ลำดับที่ 1 การมีส่วนร่วมในการวางแผน ลำดับที่ 2 การมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์ ลำดับที่ 3 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ลำดับที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และลำดับที่ 5 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านงบประมาณ ลำดับที่ 1

การมีส่วนร่วมในการวางแผน ลำดับที่ 2 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ลำดับที่ 3 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ลำดับที่ 4 การมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์ และลำดับที่ 5 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านบริหารงานบุคคล ลำดับที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ลำดับที่ 2 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลและการมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์ ลำดับที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ลำดับที่ 4 การมีส่วนร่วมในการวางแผน และด้านสุดท้ายคือ ด้านบริหารทั่วไป ลำดับที่ 1 การมีส่วนร่วมในการวางแผน ลำดับที่ 2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ลำดับที่ 3 การมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์ ลำดับที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และลำดับที่ 5 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

3. ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของของแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของของแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 โดยรวมและรายด้าน

รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{x}	S.D.	ระดับ	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1 ด้านงบประมาณ	4.78	0.18	มากที่สุด	4.84	0.19	มากที่สุด
2 ด้านบริหารบุคคล	4.76	0.26	มากที่สุด	4.85	0.16	มากที่สุด
3 ด้านวิชาการ	4.84	0.22	มากที่สุด	4.88	0.21	มากที่สุด
4 ด้านบริหารทั่วไป	4.83	0.08	มากที่สุด	4.83	0.17	มากที่สุด
รวม	4.80	0.18	มากที่สุด	4.85	0.18	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ความเหมาะสมของแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านวิชาการ ด้านบริหารทั่วไป ด้านงบประมาณ และด้านบริหารบุคคล ตามลำดับ

ความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.85 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านวิชาการ ด้านบริหาร ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 4 ด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้คือ ด้านวิชาการ ด้านบริหารทั่วไป ด้านบริหารงานบุคคล และด้านงบประมาณ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาติกา ประชาธิปไตย ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สามอันดับ นำเสนอตามลำดับ ได้แก่ ด้านงานงบประมาณ ด้านงานบริหารงานทั่วไป และด้านการบริหารงานบุคคล ทั้งนี้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดความชัดเจนเรื่องบทบาท หน้าที่ว่าตนเองจะทำอะไร ทำอย่างไร และทำเพื่ออะไรทำให้ขาดความกระตือรือร้นในการทำหน้าที่ของคณะกรรมการ รวมทั้งสถานศึกษาส่วนหนึ่งยังคิดว่าคณะกรรมการฯ เป็นเพียงผู้สนับสนุนด้านทรัพยากรทางการศึกษามากกว่าเป็นผู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผลที่เกิดขึ้น (มาติกา ประชาธิปไตย, 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรณ์รัฐวิสัย สุทธิสา ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่าสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการบริหารงานบุคคล รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ (กรณ์รัฐวิสัย สุทธิสา, 2560)

สำหรับสภาพที่พึงประสงค์การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารทั่วไป ด้านงบประมาณ และด้านวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรีวิภา โสภิตา ได้ทำการวิจัยการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้คือ การมีส่วนร่วมในงานงบประมาณ รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในงานบริหารงานบุคคล การมีส่วนร่วมในงานบริหาร

ทั่วไป และความต้องการน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมด้านวิชาการ (จันทร์ธิดา โสภา, 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอลิมพล จันดา ที่ได้ทำการวิจัย การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์การมีส่วนร่วมในการบริหารสำหรับสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านการบริหารงานบริหารทั่วไปแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม และด้านการบริหารงานบุคคลแบบมีส่วนร่วม (เอลิมพล จันดา, 2560)

2. การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด การประเมินคู่มือแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินการสร้างแนวทางการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและการสร้างแนวทางซึ่งเป็นไปตามกระบวนการวิจัย อีกทั้งกระบวนการต่าง ๆ ก่อนที่จะได้มาซึ่งแนวทางที่สมบูรณ์ ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้และความสามารถเป็นอย่างดี อีกทั้งผู้วิจัยได้นำ ข้อมูลจากผลการศึกษาในระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การศึกษาสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติดี มาผนวกกับผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการสร้างแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Becerra, G. V. ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง บทบาทความเข้าใจระหว่าง ผู้บริหารกับตัวแทนของชุมชน พบว่าการตัดสินใจเกี่ยวกับโรงเรียน ผู้บริหารและตัวแทนชุมชนจะต้องร่วมมือกันทุกฝ่ายจะต้องทำความเข้าใจโครงการทางการศึกษา ตามหน้าที่บทบาทและนโยบายที่ตกลงกันไว้ และนอกจากนั้นยังพบอีกว่า ผู้บริหารจะต้องเข้าใจ เกี่ยวกับความแตกต่างของชุมชนอีกทั้งจะต้องพร้อมที่จะเข้าร่วมกับชุมชนได้ทุกโอกาส ทศนคติ ไปทางที่พึงประสงค์ของแต่ละฝ่าย เป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม ในกระบวนการตัดสินใจในการเข้าร่วมของชุมชนหรือประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวกับการตัดสินใจจะต้อง มีการฝึกอบรมและเตรียมการก่อนพอสมควรผู้บริหารจะต้องเป็นบุคคลที่ยอมรับตัวเองและไม่ควร ที่จะคาดหวังเกี่ยวกับผลที่จะ

ได้รับสูงเกินไปในการเข้าร่วมกับชุมชนแต่ละครั้ง (Becerra, G. V., 2014) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญชัย ศาลาจันทร์ ที่ได้ทำการวิจัย การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า แนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก (ชาญชัย ศาลาจันทร์, 2559)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ประกอบด้วย 4 ด้าน 20 แนวทาง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านงบประมาณ มี 5 แนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านบริหารงานบุคคล มี 5 แนวทาง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านวิชาการ มี 5 แนวทาง และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านบริหารทั่วไป มี 5 แนวทาง และประเมินแนวทางการเหมาะสมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด จากการศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีนโยบายหรือแนวปฏิบัติที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. สถานศึกษาควรส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้ามามีส่วนร่วมด้านงบประมาณเกี่ยวกับการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารการเงิน การจัดหาเงินงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ มาเพื่อพัฒนาสถานศึกษา
3. สถานศึกษาควรส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้ามามีส่วนร่วมด้านบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับความต้องการจำนวนและอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การสรรหาคัดเลือกข้าราชการครู การสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน และยกย่องเชิดชูเกียรติ รวมถึงการบรรจุ แต่งตั้ง โยกย้ายของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
4. สถานศึกษาควรส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมด้านวิชาการเกี่ยวกับการจัดระบบและการดำเนินการตามระบบ

ประกันคุณภาพของสถานศึกษา และการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น

5. สถานศึกษาควรส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมด้านบริหารทั่วไปเกี่ยวกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาการประชาสัมพันธ์ความเคลื่อนไหวของสถานศึกษาให้ชุมชนได้ทราบ และส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

6. สถานศึกษาควรส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมประชุมร่วมกิจกรรมของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคคลดังกล่าวเกิดความรัก ความศรัทธา ความสามัคคีและร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. คุรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

2. คุรศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4

เอกสารอ้างอิง

- เฉลิมพล จันดา. (2560). การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กรณัฐวิสุต สุธิสสา. (2560). การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จันทร์ธิวา โสภา. (2560). การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชาญชัย ศาลาจันทร์. (2559). การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- มาติกา ประชาธิปไตย. (2560). การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). แนวทางการดำเนินงานการมีส่วนร่วมการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธนาเพรส จำกัด.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ทวีพรีนท์ จำกัด.
- Becerra, G. V. (2014). Role perceptions of administrators and community representatives in participatory decision making. *Dissertation Abstracts International*, 34(4), 6887-A.

การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7*
DEVELOPING THE GUIDELINE OF THE EFFECTIVE ACADEMIC
ADMINISTRATION EFFECTING OF THE SCHOOLS UNDER NAKHON
RATCHASIMA OFFICE OF PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 7

ชนิสรา ชุมวงศ์

Chanitsara Chumvong

ธรินธร นามวรรณ

Tharinthorn Namwan

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

E-mail: pureriku.lm_za@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 2) พัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 แบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 105 คน และหัวหน้างานวิชาการ จำนวน 105 คน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 รวม 210 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 ศึกษาการพัฒนาแนวทาง กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้างานวิชาการ จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสัมภาษณ์และประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง ซึ่งประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า: 1) สภาพปัจจุบันของแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการ

* Received 15 May 2020; Revised 1 June 2020; Accepted 12 June 2020

จำเป็น ข้อที่มีค่ามากที่สุด คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และข้อที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 มีทั้งหมด 7 องค์ประกอบ 32 แนวทาง ผลการประเมิน พบว่า องค์ประกอบของแนวทางมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง, การบริหารงานวิชาการ, ประสิทธิภาพ

Abstract

The purposes of this study were 1) to study the current situations, desirable situations and needs of the effective academic administration of the schools under Nakhon Ratchasima office of primary Education service area 7, 2) to develop the guidelines for effective academic administration of the schools under Nakhon Ratchasima office of primary Education service area 7. The study was divided into 2 phases. Phase 1 was the study related to the current situations, desirable situations and needs of the effective academic administration. The sample of this phase consisted of 105 schools administrators and 105 of the head of academic departments in schools under Nakhon Ratchasima office of primary Education service area 7 who were selected by stratified random sampling. The instrument used was questionnaire. The statistics used were mean, standard deviation and PNI modified. Phase 2 was the development of the guidelines. The participants of this phase comprised of 6 schools administrators and the head of academic departments in schools. The instruments used were interview and the evaluation form of the appropriateness and the possibility. There were 5 experts who evaluated the guidelines. The instruments used were mean, standard deviation.

The results revealed that: 1) The current situations of the guidelines for the effective academic administration of schools under Nakhon Ratchasima office of primary Education service area 7 shown that overall rated in more level. The desirable situations pointed out that overall rated in the most level. Needs of the guidelines shown that the most needed were development of learning process, learning assessment and the least needed were internal quality assurance development. 2) The guidelines for the effective academic

administration in schools under Nakhon Ratchasima office of primary Education service area 7 consisted of 7 elements and 32 guidelines. The results of evaluation yielded that elements of the guidelines rated the appropriateness and possibility in the most level.

Keywords: Developing a Guidelines, Academic Administration, Effective

บทนำ

การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นกระบวนการที่ต้องใช้การประสานความร่วมมือกันหลายฝ่าย หน่วยปฏิบัติที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพพัฒนาผู้เรียนโดยตรงคือสถานศึกษา การที่สถานศึกษาจะสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพต้องอาศัยระบบบริหารจัดการที่ดี กระบวนการสำคัญจะส่งผลให้ระบบบริหารจัดการที่ดีคือ การบริหารวิชาการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

กระทรวงศึกษาธิการเป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษาของชาติ โดยมุ่งหวังเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายสู่ความเป็นเลิศ ในการกำหนดแนวทางในการดำเนินงานปฏิรูปกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเกิดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้สมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ที่เหมาะสมและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เพียงพอเหมาะสม การเรียนรู้และพัฒนาตนเองให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามศักยภาพของแต่ละบุคคลและพัฒนาสมองด้านยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอีกองค์กรหนึ่งที่ต้องการความมีเสถียรภาพและความสำเร็จในการบริหารองค์กรส่วนใหญ่มุ่งเน้นที่การบรรลุเป้าหมายขององค์กรหรือเรียกว่าประสิทธิผลขององค์กร ซึ่งการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีภาระงานในการบริหารสถานศึกษา 4 ภาระงาน คือ งานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป ซึ่งการบริหารวิชาการเป็นหัวใจสำคัญที่สุดของโรงเรียน เป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา การจัดการเรียนการสอน และงานพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (กมล ภู่งประเสริฐ, 2545) จากความสำคัญของการบริหารงานวิชาการดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องเอาใจใส่ดูแลการบริหารวิชาการเป็นพิเศษ แต่ก็ยังมีผู้บริหารสถานศึกษาจำนวนไม่น้อยที่มองเห็นว่างานด้านอื่น ๆ สำคัญกว่างานวิชาการ ทำให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา

หรือแม้ว่ามีความตระหนักว่างานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญมาก ในการบริหารสถานศึกษา แต่โดยทั่วไปในการปฏิบัติจริง ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ก็ยังคงให้ความสำคัญในการบริหารงานวิชาการน้อยอยู่ ทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาส่วนใหญ่ จะไปให้ความสำคัญในการบริหารงานบุคคล การบริหารงานธุรการ และการบริหารงานด้านอาคารสถานที่เป็นอันดับแรก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 เป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็งได้เกณฑ์มาตรฐานตามที่หลักสูตรกำหนด ภายใต้การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามผลการดำเนินงานด้านวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ยังประสบปัญหาด้านงานวิชาการเนื่องจากนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนขาดความพร้อมทางด้านปัจจัย เช่น มีครูไม่ครบชั้นเรียนขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน รวมถึงปัญหาของสถานศึกษาและบุคลากรภายในสถานศึกษา ส่วนหนึ่งยังขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการบริการงานวิชาการซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาและส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 เนื่องจากผู้วิจัยเล็งเห็นถึงปัญหาของการบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา และการบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะส่งผลให้เกิดการช่วยเหลือส่งเสริม สนับสนุนให้ความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนของครูศึกษา รวมทั้งได้รูปแบบที่เหมาะสมในการบริหารงานวิชาการและใช้เป็นแนวทางให้สถานศึกษาหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปพัฒนาปรับปรุงการบริหารงานวิชาการให้บรรลุประสิทธิผลและเป็นรูปธรรมในการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 225 คน และหัวหน้างานวิชาการ จำนวน 225 คน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 รวม 450 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 105คน และหัวหน้างานวิชาการจำนวน 105 คน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 รวม 210 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น กำหนดขนาดโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพปัจจุบันอยู่ระหว่าง 0.41 ถึง 0.84 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง 0.26 ถึง 0.89 ค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับของสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.98 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.96

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยบวกความคลาดเคลื่อน 10% และนัดหมายเพื่อขอรับคืนภายใน 2 สัปดาห์ ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 213 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96 ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทุกฉบับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

5.2 วิเคราะห์แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

5.3 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการ เพื่อจัดลำดับ

ความสำคัญ (Modified Priority Needs Index: PNImodified)

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าจัดลำดับความต้องการจำเป็น

6.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ

ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

ตอนที่ 1 การศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้างานวิชาการในโรงเรียนที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง จากโรงเรียนขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก รวมจำนวน 6 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษ จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์โรงเรียนที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ที่พัฒนาขึ้นตามตามขอข่าของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล

2.2 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยได้จัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้สัมภาษณ์และขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ จากนั้นจึงลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายตามวันเวลาที่ได้นัดหมายไว้ทั้งในเวลาราชการและนอกเวลาราชการด้วยตนเองเพื่อให้ข้อมูลเชิงลึก

3.2 ผู้วิจัยได้จัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ประเมินและขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ด้วยตนเองและทางไปรษณีย์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จำนวน 3 โรงเรียน มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปใจความสำคัญและนำเสนอเป็นความเรียงเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา

4.2 นำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วการแปลความหมายของคะแนน

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพื้นฐานที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล	PNImodified	ลำดับ
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	3.82	0.84	มาก	4.54	0.61	มากที่สุด	0.187	6
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	3.62	0.82	มาก	4.64	0.49	มากที่สุด	0.280	1
3. การวัดผลและประเมินผล	3.70	0.91	มาก	4.61	0.65	มากที่สุด	0.248	2
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.83	0.83	มาก	4.59	0.58	มากที่สุด	0.198	5
5. การนิเทศการศึกษา	3.76	0.86	มาก	4.52	0.71	มากที่สุด	0.202	4
6. การแนะแนวการศึกษา	3.72	0.84	มาก	4.55	0.61	มากที่สุด	0.223	3
7. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	3.94	0.81	มาก	4.51	0.62	มากที่สุด	0.144	7
รวม	3.77	0.84	มาก	4.57	0.61	มากที่สุด	0.212	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน

สภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

ความต้องการจำเป็น ข้อที่มีค่ามากที่สุด คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการวัดผลและประเมินผล และข้อที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

แนวทางการบริหารงานวิชาการ ที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.96	0.09	มากที่สุด	4.76	0.33	มากที่สุด
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.84	0.26	มากที่สุด	4.56	0.22	มากที่สุด
3. การวัดผลและประเมินผล	4.75	0.25	มากที่สุด	4.65	0.22	มากที่สุด
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.72	0.11	มากที่สุด	4.56	0.22	มากที่สุด
5. การนิเทศการศึกษา	4.80	0.36	มากที่สุด	4.50	0.50	มาก
6. การแนะแนวการศึกษา	4.73	0.28	มากที่สุด	4.67	0.33	มากที่สุด
7. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.64	0.53	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด
รวม	4.78	0.17	มากที่สุด	4.64	0.18	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ความเหมาะสมของแนวการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยรวม

อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ของแนวการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการนิเทศก์การศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารได้ให้ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการมาเป็นอันดับแรก จึงทำให้ผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัทพร อูระงาม ได้วิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (อัทพร อูระงาม, 2560) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชิโรบล วรรณธนะ ได้วิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ชิโรบล วรรณธนะ, 2562) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลรัตน์ แก่นจันทร์ ได้วิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบ การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (กมลรัตน์ แก่นจันทร์, 2560)

ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการนิเทศก์การศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา และ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความต้องการและความคาดหวังในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 39 ที่กำหนดให้มีกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ วิชาการ การบริหาร งานบุคคล การบริหารทั่วไป ไปยังสถานศึกษา

มากที่สุด เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนสถานศึกษาชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กตัญญูตา เจริญถนอม ที่ได้ศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์การบริหารวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (กตัญญูตา เจริญถนอม, 2560) สอดคล้องกับ มณีรัตน์ อภิวัฒน์วรรณ ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (มณีรัตน์ อภิวัฒน์วรรณ, 2559) และสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ ปะนามะทั่ง ที่ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ยุทธศาสตร์ ปะนามะทั่ง, 2560)

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่า ข้อที่มีความมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการวัดผลและประเมินผล และข้อที่มีน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการตระหนักเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งในปัจจุบันการจัดกระบวนการเรียนรู้ จะต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียนเพื่อฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์การประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อผู้เรียนอย่างสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทรินทร์ โคตรสมบัติ ที่ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 (พัทรินทร์ โคตรสมบัติ, 2558) สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญพักตร์ มิ่งวงศ์ธรรม ที่ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นครพนม เขต 2 (เพ็ญพักตร์ มิ่งวงศ์ธรรม, 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา ศรีลาภักย์ ที่ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบของการแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา (กาญจนา ศรีลาภักย์, 2559)

2. การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่า มีทั้งหมด 7 องค์ประกอบ 32 แนวทาง ความเหมาะสมของแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมา คือ การพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การวัดผลและประเมินผล การแนะแนวการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การพัฒนาระบบการ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่วนความเป็นไปได้ของแนวการบริหารงานวิชาการที่มี ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมา คือ การแนะแนวการศึกษา การวัดผลและประเมินผล การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การนิเทศการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยนำผลการศึกษาจากระยะที่ 1 (สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการที่มี ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7) มาผนวกกับระยะที่ 2 (การศึกษาโรงเรียนที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดี) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วทำการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจัดทำเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มี ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินการสร้างแนวทางมีการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษา และการสร้าง แนวทางซึ่งเป็นไปตามกระบวนการวิจัย อีกทั้งกระบวนการต่าง ๆ ก่อนที่จะได้มาซึ่งแนวทาง ที่สมบูรณ์ ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้และความสามารถ ในด้านการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ คัมภีร์ สุดแท้ ที่ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับ โรงเรียนขนาดเล็ก มีผลการประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความมีประโยชน์ของ

รูปแบบ การบริหารงานวิชาการสำหรับ โรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด (คัมภีร์ สุดแท้, 2553) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุทัย ไทยกรรม์ ที่ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า รูปแบบและแนวทาง การบริหารจัดการงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มากที่สุด (อุทัย ไทยกรรม์, 2558) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ วิริยะ ที่ได้ศึกษา เรื่อง การประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด (สุชาติ วิริยะ, 2558)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 มีทั้งหมด 7 องค์ประกอบ 32 แนวทาง ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มี 5 แนวทาง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มี 5 แนวทาง การวัดผลและประเมินผล มี 4 แนวทาง การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มี 5 แนวทาง การนิเทศการศึกษามี 5 แนวทาง การแนะแนวการศึกษา มี 3 แนวทาง และการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มี 5 แนวทาง จากการศึกษาสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็น ข้อที่มีค่ามากที่สุด คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และข้อที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ผลการจากการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 พบว่า ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารควรมีนโยบายส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างจริงจัง เช่น ให้ครูเข้าอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC) เกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ปรับปรุงพัฒนาบรรยากาศในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสม จัดให้มีเทคโนโลยี อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนที่เพียงพอหลากหลายและทันสมัย ตรงกับความต้องการของผู้เรียน เป็นต้น

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนควรตระหนักและ

ให้ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ มีการกำหนดและวางแผนนโยบายตลอดจน ดำเนินการตามโครงการต่าง ๆ อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง

3. ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องและเป็นระบบ และนำผลการประเมินมาพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานด้านวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นต้นแบบหรือประสบความสำเร็จในด้านการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลเพื่อจะได้ทราบถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จ

2. ควรมีวิจัยและพัฒนา รูปแบบแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยเฉพาะด้าน เช่น ด้านหลักสูตร ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านระบบประกันคุณภาพการศึกษา เป็นต้น

3. ควรมีการนำแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา ไปประยุกต์สำหรับวิจัยเรื่องการบริหารงานประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานบริหารทั่วไป ของสถานศึกษาด้วย

เอกสารอ้างอิง

เพ็ญพักตร์ มิ่งวงศ์ธรรม. (2560). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

กตัญญูตา เจริญถนอม. (2560). การพัฒนาแนวทางการบริหารวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

กมล ภูประเสริฐ. (2545). แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กมลรัตน์ แก่นจันทร์. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). การบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

- กาญจนา ศรีลาภักย์. (2559). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- คัมภีร์ สุดแท้. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการจัดการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ชิโรบล วรรณธนะ. (2562). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พัชรินทร์ โคตรสมบัติ. (2558). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มณีรัตน์ อภิวัดนวรรณ. (2559). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ยุทธศาสตร์ ปะนามะทัง. (2560). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุชาติ วิริยะ. (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1. ใน วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

- อัคร อูระงาม. (2560). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อุทัย ไทยกรรม. (2558). รูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

พฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี*

BEHAVIOR IN USING ANTIBIOTICS OF VILLAGE HEALTH VOLUNTEERS DOEMBANGNANGBUAT DISTRICT SUPHANBURI PROVINCE

วรวิทย์ นุ่มดี

Worawit Numdee

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี

Samchuk District Public Health Officer, Suphanburi Province, Thailand

E-mail: worawit.num@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะและศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในอำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง ประชากรเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 1,526 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 377 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความสัมพันธ์แบบสองตัวแปรระหว่างปัจจัยที่ศึกษากับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะกับปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม ด้วยสถิติ Chi – Square Test กำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า: กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 74.3 มีพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะอยู่ในระดับดี โดยพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะของกลุ่มตัวอย่าง อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับปัจจัยต่อไปนี้ คือ เพศ ($p < .05$) ระดับการศึกษา ($p < .01$) ความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะ ($p < .01$) ทศนคติเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะ ($p < .001$) และการได้รับการอบรมความรู้เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะ ($p < .001$) ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์ ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาชีพ รายได้ของตนเอง ประสบการณ์การใช้ยาปฏิชีวนะ แหล่งทรัพยากรที่สามารถเข้าถึงได้ และบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการใช้ยาปฏิชีวนะ ข้อเสนอแนะควรมี

* Received 17 May 2020; Revised 5 June 2020; Accepted 22 June 2020

การจัดอบรมการใช้ยาปฏิชีวนะให้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อให้มีความรู้ และมีทัศนคติที่ดี ซึ่งจะส่งผลให้มีพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะที่ดีและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่ให้แก่ประชาชนในเขตที่ตนเองรับผิดชอบได้

คำสำคัญ: พฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน, อำเภอเดิมบางนางบวช

Abstract

This research article is a survey study that aimed to observe behavior on antibiotic use of Village Health Volunteers (VHV) in Doem Bang Nang Buat district, Suphanburi. This study is a cross – sectional survey study. The population consisted of 1,526 Village Health Volunteers (VHV) in Doem Bang Nang Buat district, Suphanburi. The study sample consisted of 377 VHVs currently working in Doem Bang Nang Buat district. The data were collected using a questionnaire and analyzed using descriptive statistics including frequency, percentage, mean, and standard deviation. Furthermore, the correlations between the behavior on antibiotic use of the VHVs and their personal factors, predisposing factors, enabling factors, and reinforcing factors were examined using a chi – square test at the significance level of 0.05.

The results revealed that: 74.3% of the participants showed a good level of behavior toward antibiotic use. The behaviors on antibiotic use of VHVs had a statistically significant association with the following factors: gender ($p < .05$), educational level ($p < .01$), knowledge of antibiotics ($p < .01$), attitude about antibiotic use ($p < .001$), and the experiences in training of antibiotic use ($p < .001$). Meanwhile, age, marital status, duration of being a volunteer, occupation, income, experience in antibiotic use, accessibility to resources, and the antibiotic use influencers, were not associated with such behavior. In order to enable the VHVs to advise people under their responsibilities on antibiotic smart use, it is suggested that antibiotic use training courses should be offered to VHVs to promote their awareness and reinforce their attitudes which might be able to positively change their behaviors.

Keywords: Antibiotics Use Behavior, Volunteers, Doem Bang Nang Buat District

บทนำ

ยาปฏิชีวนะเป็นยาที่มีความสำคัญในการรักษาโรคของผู้ป่วยที่มีภาวะการติดเชื้อในระบบต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น ระบบทางเดินหายใจ ระบบทางเดินอาหาร ระบบทางเดินปัสสาวะ การติดเชื้อที่ผิวหนัง โดยยาปฏิชีวนะนั้นหวังผลเพื่อการฆ่าเชื้อบริเวณที่มีการติดเชื้อ ซึ่งในการใช้ยาปฏิชีวนะควรมีการใช้ยาอย่างสมเหตุสมผล (rational drug use) โดยมีการจ่ายยาโดยแพทย์หรือเภสัชกรจึงจะทำให้การใช้ยาปฏิชีวนะนั้นมีประโยชน์สูงสุดกับผู้ป่วย และลดปัญหาที่จะเกิดตามมา เช่น ปัญหาการใช้ยาไม่ถูกต้องกับโรค ปัญหาการดื้อยา ปัญหาการแพ้ยาปฏิชีวนะ และปัญหาผลข้างเคียงไม่พึงประสงค์ของการได้รับยาปฏิชีวนะ (ศูนย์การศึกษาต่อเนื่องทางเภสัชศาสตร์, 2561) จากงานสัมมนาในระดับชาติหัวข้อ เชื้อดื้อยาปฏิชีวนะภาวะวิกฤติต่อสุขภาพคนไทย ปี พ.ศ.2555 ซึ่งจัดโดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) พบว่า ในแต่ละปีนั้นคนไทยมีการติดเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะมากกว่า 100,000 คน อยู่โรงพยาบาลนานขึ้นมากกว่า 1 ล้านวัน เสียชีวิตมากกว่า 30,000 คน และมีความสูญเสียทางเศรษฐกิจมากกว่า 10,000 ล้านบาท ทั้งนี้ยังไม่รวมความสูญเสียที่เป็นผลจากการเสียชีวิตของประชากรก่อนวัยอันควร

การใช้ยาปฏิชีวนะของคนในชุมชนปัจจุบันนี้พบว่า นิยมซื้อยาปฏิชีวนะกินเองจากร้านขายยาใกล้บ้านผู้ป่วยมักหาซื้อยาปฏิชีวนะได้ง่ายทั้งที่ตามพระราชบัญญัติยาได้กำหนดไว้ว่า ยาปฏิชีวนะถือเป็นยาอันตรายที่จะจำหน่ายได้เฉพาะในร้านขายยาแผนปัจจุบันภายใต้การควบคุมของเภสัชกรเพื่อหลีกเลี่ยงการไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาล และบางส่วนมารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งผู้ป่วยส่วนใหญ่มักไม่ทราบถึงความจำเป็นในการใช้ยาหรืออันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการใช้ยาที่ไม่ถูกต้อง การใช้ยาปฏิชีวนะอย่างพร่ำเพรื่อก่อให้เกิดอันตรายจากการใช้ยา และสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น (องค์การเภสัชกรรม, 2557) และผู้วิจัยสนใจศึกษาพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะในกลุ่มของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นบุคคลที่สมัครใจจะทำงานเพื่อสังคม และเพื่อส่วนรวมในด้านการพัฒนาสุขภาพตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขที่จะให้ประชาชนได้รับการสาธารณสุขอย่างทั่วถึง ตลอดจนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และพัฒนาการสาธารณสุขการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลสุขภาพของตนเอง ครอบครัว และชุมชนโดยผ่านกระบวนการอบรมให้ความรู้จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทำให้แต่ละหมู่บ้านมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ทำหน้าที่ดูแลสุขภาพชีวิตของคนในชุมชนให้มีสุขภาพแข็งแรงอย่างทั่วถึง และต่อเนื่อง และกระทรวงสาธารณสุขได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพความรู้ในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง จึงเป็นเหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาในกลุ่มของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านว่า มีความรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะเป็นอย่างไร และนำผลการศึกษาใช้เป็นแนวทางใน

การส่งเสริมพัฒนาความรู้ และศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเกี่ยวกับยาปฏิชีวนะ ทั้งนี้อาจนำไปสู่การเผยแพร่ความรู้ที่ถูกต้องแก่ประชาชนในชุมชนต่อไป

จากการศึกษานำร่องโดยการสัมภาษณ์อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 10 คน พบว่า ภายในพื้นที่ อำเภอดงหลวงนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ในเรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะที่ไม่ถูกต้อง ดังนี้ มีการพลิกแพลงการใช้ยาปฏิชีวนะด้วยตนเองโดยใช้ยาปฏิชีวนะชนิดเม็ดสำหรับรับประทานนำมาโรยใส่แผลของตนเอง และสัตว์เลี้ยง เช่น สุนัข แมว วัว และไก่ เมื่อเวลาเกิดบาดแผล หรือแผลที่มีหนองโดยเชื่อว่าจะช่วยไม่ให้เกิดการอักเสบของบาดแผล ช่วยให้บาดแผลแห้ง และหายเร็วขึ้น รวมถึงความเคยชินส่วนตัวของแต่ละบุคคลที่เชื่อว่ายาปฏิชีวนะคือ ยาแก้อักเสบ และนิยมรับประทานยาปฏิชีวนะไว้ก่อนเพื่อจะช่วยลดอาการอักเสบ ใช้ยาปฏิชีวนะรักษาอาการปวดเมื่อยของกล้ามเนื้อ ลดไข้ รักษาอาการหวัด และเชื่อว่าจะช่วยให้อาการป่วยหายเร็วขึ้น มีการแบ่งยาปฏิชีวนะของตนเองให้บุคคลอื่นใช้เมื่อมีอาการป่วยที่คล้ายกันกับตนเอง มีการรับประทานยาปฏิชีวนะไม่ต่อเนื่องหรือรับประทานไม่หมดตามที่เจ้าหน้าที่กำหนด จากข้อมูลการศึกษานำร่องดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจเลือกศึกษาพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะในกลุ่มของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอดงหลวงนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ว่าเป็นอย่างไร เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ในการวางแผนแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะที่ไม่ถูกต้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. พฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอดงหลวง นางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี
2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอดงหลวงนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอดงหลวงนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่ปรากฏในทะเบียนรายชื่ออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอยู่ในเขตความรับผิดชอบของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอดงหลวงนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ในปีงบประมาณ 2563 จำนวน 1,526 คน

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง คำนวณขนาดตัวอย่าง ซึ่งได้ทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยอ้างอิงสูตรของ Taro Yamane กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีทั้งหมด 377 คน

จากนั้นทำการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของจำนวนประชากร จากจำนวนทะเบียนรายชื่ออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอยู่ในเขตความรับผิดชอบของสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ในปีงบประมาณ 2563 ให้ครบตามกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของตนเอง ประสบการณ์การใช้ยาปฏิชีวนะ จำนวน 8 ข้อ ลักษณะของคำถามเป็นแบบเลือกตอบ Checklists และเติมคำลงในช่องว่างที่กำหนด

ส่วนที่ 2 ปัจจัยนำ

2.1 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับความหมาย ผลเสียการใช้ยาปฏิชีวนะ รูปแบบจัดจำหน่ายยาปฏิชีวนะยาปฏิชีวนะที่มีจำหน่ายในร้านขายยา คำแนะนำการเลือกใช้ยาปฏิชีวนะ อันตรายของการรับประทานยาปฏิชีวนะ การดื้อยา โรคที่ไม่จำเป็นต้องใช้ยาปฏิชีวนะ จำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว ใช่ ไม่ใช่ และไม่แน่ใจ โดยใช้คะแนนคำตอบที่ถูกต้องได้ 1 คะแนน คำตอบผิด ได้ 0 เกณฑ์การแบ่งระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะ ออกเป็น 3 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ของ Benjamin Bloom ดังนี้

ระดับสูง	คะแนนร้อยละ 80.0 ขึ้นไป	ช่วงคะแนน 16 – 20	คะแนน
ระดับปานกลาง	คะแนนร้อยละ 61 – 79.9	ช่วงคะแนน 12 – 15	คะแนน
ระดับต่ำ	คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60.0	ช่วงคะแนน 0 – 11	คะแนน

2.2 แบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะ การรักษาด้วยยาปฏิชีวนะ และการรับประทานยาปฏิชีวนะ จำนวน 15 ข้อ คะแนนรวมทั้งหมด 75 คะแนน โดยใช้คะแนนคำตอบจากเห็นด้วยอย่างยิ่ง 5 คะแนน ถึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 1 คะแนน มีลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์การแบ่งระดับการแปลผลทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะ ตามแนวคิดของเบสท์ สามารถแบ่งได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.67 – 5.00	หมายถึง มีทัศนคติอยู่ในระดับดี
คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.66	หมายถึง มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33	หมายถึง มีทัศนคติอยู่ในระดับไม่ดี

ส่วนที่ 3 ปัจจัยเอื้อ

3.1 แหล่งที่สามารถเข้าถึงได้ จำนวน 1 ข้อ เป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบ สะดวกและไม่สะดวก

3.2 การได้รับการอบรมความรู้เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะ จำนวน 1 ข้อ เป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบ

ส่วนที่ 4 ปัจจัยเสริม

4.1 บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการใช้ยาปฏิชีวนะ จำนวน 1 ข้อ เป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบ

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะที่ถูกต้องคือ ใช้ยาถูกโรค ใช้ยาถูกคน ใช้ยาถูกชนิด ใช้ยาถูกขนาด ใช้ยาถูกวิธี ใช้ยาถูกเวลา การสังเกตลักษณะยา การตรวจสอบวันหมดอายุของยา หลักทั่วไปในการใช้ยาปฏิชีวนะคือ การเลือกใช้ยาปฏิชีวนะ การใช้ยาปฏิชีวนะที่ไม่ปลอดภัย การได้มาซึ่งยาปฏิชีวนะ จำนวน 12 ข้อ คะแนนรวมทั้งหมด 36 คะแนน โดยใช้คะแนนคำตอบจากปฏิบัติเป็นประจำ 3 คะแนน ถึงไม่ปฏิบัติ 1 คะแนน เกณฑ์การแบ่งระดับการแปลผลพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะ ออกเป็น 3 ระดับ ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, J., 1977) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.00 หมายถึง มีพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง

คะแนนเฉลี่ย 1.67 – 2.33 หมายถึง มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.66 หมายถึง มีพฤติกรรมอยู่ในระดับต่ำ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองเก็บข้อมูล (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาคือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 30 คน และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามในส่วนของความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะด้วยวิธีของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson) โดยใช้สูตร $Kr - 20$ ได้ผลเท่ากับ 0.834 แบบสอบถามที่สนใจเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะ และพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะด้วยวิธีของ Cronbach เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า α มากกว่าหรือเท่ากับ 0.7 ขึ้นไป ได้ผลเท่ากับ 0.801

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยประสานงานขอหนังสือจากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการดำเนินการวิจัย

2. ผู้วิจัยชี้แจงผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่อยู่ในเขตอำเภอดำเนินนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ด้วยตนเองตลอดจนการเก็บข้อมูลในการดำเนินการวิจัย เพื่อวางแผนในการออกเก็บข้อมูลโดยประชุมชี้แจงรายละเอียดของงานวิจัย ร่วมรับทราบถึงวัตถุประสงค์ แนวทางในการดำเนินการเก็บข้อมูล

3. ผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดของแบบสอบถาม เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่แท้จริงของผู้ตอบแบบสอบถามโดยเก็บข้อมูลในวันที่มีการจัดประชุมประจำเดือนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และติดตามเก็บข้อมูลที่บ้านของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในกรณีไม่สามารถมาร่วมประชุมประจำเดือนได้

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอดำเนินนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ด้วยตนเอง

5. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้อง และความครบถ้วนของข้อมูลในแบบสอบถาม และนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยระเบียบวิธีทางสถิติต่อไป และสรุปผลเพื่อรายงานผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลคือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะ ทศนคติเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะ พฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) การแจกแจงร้อยละ (Percentage Distribution) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติที่ใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ศึกษา(ปัจจัยส่วนบุคคล, ปัจจัยนำ, ปัจจัยเอื้อ, ปัจจัยเสริม) วิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบสองตัวแปร ด้วยสถิติ Chi – Square Test

จริยธรรมวิจัย

งานวิจัยนี้ได้รับการพิจารณาและอนุมัติจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี เอกสารรับรองเลขที่ 9/2563 เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2563 และก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินงานของงานวิจัยแก่ผู้ยินยอมตน และผู้ยินยอมตนต้องเข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจ ไม่มีการบังคับใด ๆ และสามารถยุติการเข้าร่วมในการทำวิจัยได้ตามที่ต้องการโดยไม่ต้องแจ้งเหตุผลกับผู้วิจัย และจะไม่มีผลกระทบกับผู้ยินยอมตน โดยข้อมูลที่ได้จะเก็บไว้เป็นความลับ ไม่มีการระบุชื่อผู้ยินยอมตนทำวิจัยในข้อมูลใด ๆ และให้ผู้ยินยอมตนทำวิจัย ที่ยินยอมเข้าร่วมการศึกษาเช่นใบบินยอมก่อนจะให้ผู้ยินยอมตนทำวิจัยเริ่มตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

1.1 ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 377 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 80.4) อายุเฉลี่ยประมาณ 49.69 ปี การกระจายร้อยละของช่วงอายุต่าง ๆ พบว่ากลุ่มตัวอย่างอยู่ในช่วงอายุ 51 – 60 ปี (ร้อยละ 35.0) และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มี สถานภาพสมรส (ร้อยละ 71.6) รองลงมาโสด (ร้อยละ 12.7) จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 38.7) รองลงมามัธยมศึกษาตอนปลาย หรือปวช. (ร้อยละ 27.3) มีระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของกลุ่มตัวอย่าง อยู่ในช่วง 6 – 10 ปี (ร้อยละ 32.4) รองลงมาอยู่ในช่วงน้อยกว่า 5 ปี (ร้อยละ 23.9) กลุ่มตัวอย่างเกินครึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ร้อยละ 50.9) รองลงมาอาชีพรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 21.5) เกือบครึ่งมีรายได้ 5,001 – 10,000 บาท (ร้อยละ 46.7) รองลงมามีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท (ร้อยละ 34.0) และส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์ใช้ยาปฏิชีวนะ (ร้อยละ 75.6) ในการรักษาโรคหวัด (ร้อยละ 43.5) และรองลงมาใช้รักษาโรคทอนซิลอักเสบ (ร้อยละ 14.6)

1.2 พฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ย 29.8 คะแนน พบว่า มีพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะอยู่ในระดับดี จำนวน 280 คน (ร้อยละ 74.3) มีพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะอยู่ในระดับพอใช้ จำนวน 96 คน (ร้อยละ 25.5) และมีพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะอยู่ในระดับต่ำ จำนวน 1 คน (ร้อยละ 0.3) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ (N = 377)

ระดับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำ (คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60.0 ลงมา)	1	0.3
พอใช้ (คะแนนระหว่างร้อยละ 60.1 – 79.9)	96	25.5
ดี (คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 80.0 ขึ้นไป)	280	74.3

(\bar{X} = 29.8 S.D. = 3.91 Min = 18 Max = 36)

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่าเพศ ($p < .05$) และระดับการศึกษา ($p < .01$) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเห็นได้ว่า

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง มีพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะอยู่ในระดับสูง และระดับการศึกษาที่สูงขึ้น จะมีพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะอยู่ในระดับที่สูงขึ้น

ตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์ ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาชีพ รายได้ของตนเอง และประสบการณ์การใช้ยาปฏิชีวนะ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ

ปัจจัย	N	พฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ		df	χ^2	p - value
		ต่ำ - พอใช้ n(%)	สูง n(%)			
เพศ				1	5.575	0.018
ชาย	74	27 (36.5)	47 (63.5)			
หญิง	303	70 (23.1)	233 (76.9)			
อายุ				2	2.999	0.223
ต่ำกว่า 40 ปี	143	42 (29.4)	101 (70.6)			
41 - 50 ปี	57	10 (17.5)	47 (82.5)			
มากกว่า 50 ปีขึ้นไป	177	45 (25.4)	132 (74.6)			
สถานภาพสมรส				2	0.519	0.771
โสด	73	19(26.0)	54(74.0)			
สมรส	270	71(26.3)	199(73.7)			
หม้าย,แยก/หย่า	34	7(20.6)	27(79.4)			
ระดับการศึกษา				2	14.814	0.001
ประถมศึกษา	146	53(36.3)	93(63.7)			
มัธยมศึกษาตอนต้น	74	17(23.0)	57(77.0)			
ม.ปลายหรือสูงกว่า	157	27(17.2)	130(82.8)			
ระยะเวลาการเป็น อสม.				3	4.223	0.238
น้อยกว่า 5 ปี	90	22(24.4)	68(75.6)			
6 - 10 ปี	122	25(20.5)	97(79.5)			
11 - 15 ปี	82	27(32.9)	55(67.1)			
มากกว่า 16 ปีขึ้นไป	83	23(27.7)	60(72.3)			
อาชีพ				3	3.193	0.363
ไม่ได้ประกอบอาชีพ/อาชีพ ส่วนตัว/พ่อบ้าน	62	12(19.4)	50(80.6)			
รับจ้างทั่วไป	81	25(30.9)	56(69.1)			
ค้าขาย	42	13(31.0)	29(69.0)			
เกษตรกร	192	47(24.5)	145(75.5)			
รายได้ของตนเอง				2	0.006	0.997
น้อยกว่า 5,000 บาท	128	33(25.8)	95(74.2)			
5,001 - 10,000 บาท	176	45(25.6)	131(74.4)			
มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป	73	19(26.0)	54(74.0)			

ปัจจัย	N	พฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ		df	χ^2	p - value
		ต่ำ - พอใช้ n(%)	สูง n(%)			
ประสบการณ์การใช้ยาปฏิชีวนะ				1	0.210	0.647
ไม่เคย	92	22(23.9)	70(76.1)			
เคย	285	75(26.3)	210(73.7)			

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำกับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะพบว่า ความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะ ($p < .01$) และทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะ ($p < .001$) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง - สูง มีพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะในระดับสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้อยู่ในระดับต่ำ และกลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติอยู่ในระดับดี มีพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะในระดับสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติอยู่ในระดับไม่ดี - ปานกลาง ดังตารางที่ 3

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเอื้อกับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะพบว่า การได้รับอบรมความรู้เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะ ($p < .001$) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่เคยได้รับการอบรมมีพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะอยู่ในระดับสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการอบรม ตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์ ได้แก่ แหล่งทรัพยากรที่สามารถเข้าถึงได้ ดังตารางที่ 3

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะพบว่า ตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์ ได้แก่ บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการใช้ยาปฏิชีวนะดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ

ปัจจัย	N	พฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ		df	χ^2	p - value
		ต่ำ - พอใช้ n(%)	สูง n(%)			
ปัจจัยนำ						
ความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะ				1	7.807	0.005
ความรู้ระดับต่ำ	191	61(31.9)	130(68.1)			
ความรู้ระดับปานกลาง - สูง	186	36(19.4)	150(80.6)			
ทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะ				1	20.161	0.000
ทัศนคติอยู่ในระดับไม่ดี - ปานกลาง	231	78(33.8)	153(66.2)			
ทัศนคติอยู่ในระดับดี	146	19(13.0)	127(87.0)			
ปัจจัยเอื้อ						
แหล่งทรัพยากรที่สามารถเข้าถึงได้				1	1.503	0.220
ไม่สะดวก	87	18(20.7)	69(79.3)			

สะดวก	290	79(27.2)	211(72.8)			
การได้รับอบรมความรู้เรื่องการใช้ยา				1	12.328	0.000
ปฏิชีวนะ						
ไม่เคย	153	54(35.3)	99(64.7)			
เคย	224	43(19.2)	181(80.8)			
ปัจจัยเสริม						
บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการใช้ยาปฏิชีวนะ				3	3.697	0.296
สามี/ภรรยา/บุตร/ธิดา	71	17(23.9)	54(76.1)			
เพื่อนร่วมงาน/เพื่อนบ้าน	38	11(28.9)	27(71.1)			
บุคคลที่ขายยาให้	85	28(32.9)	57(67.1)			
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	183	41(22.4)	142(77.6)			

อภิปรายผล

1. พฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

การศึกษาครั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะอยู่ในระดับดี ซึ่งอาจเป็นผลจากการที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์การเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน เคยได้รับการอบรมที่เกี่ยวกับการเลือกใช้ยาปฏิชีวนะ การได้รับคำแนะนำเรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างเชื่อฟังแพทย์ และบุคลากรสาธารณสุข เกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะในประเด็นต่าง ๆ เช่น การรับประทานยาปฏิชีวนะอย่างสม่ำเสมอ และครบกำหนดตามที่แพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขสั่งเพื่อป้องกันการดื้อยา การไม่ซื้อยาปฏิชีวนะมารับประทานเอง และการอ่านฉลากยาอย่างครบถ้วนทุกครั้งก่อนรับประทานยาปฏิชีวนะ จึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับदारรุ่ง คำวงศ์ และทิวทัศน์ สังฆวัตร ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้ยา และปัจจัยที่มีผลต่อยาของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในตำบล บ่อควางทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี พบว่า มีพฤติกรรมการใช้ยาอยู่ในระดับดี (दारรุ่ง คำวงศ์ และทิวทัศน์ สังฆวัตร, 2555) และงานวิจัยของ สุวัฒน์ ปริสุทธิวิฑูพร และมณฑนา เหมชะญาติ ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะของผู้รับบริการในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดจันทบุรี พบว่า พฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะของผู้รับบริการอยู่ในระดับดี (สุวัฒน์ ปริสุทธิวิฑูพร และมณฑนา เหมชะญาติ, 2556) การได้รับคำแนะนำในการใช้ยาปฏิชีวนะมีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างบางส่วนมีพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะระดับพอใช้ ในประเด็น เมื่อซื้อยาปฏิชีวนะมารับประทานเองเมื่อใช้ยาได้ 1 – 2 วัน และเมื่ออาการดีขึ้นแล้วจึงหยุดยา และการใช้ยาปฏิชีวนะทันทีเมื่อเป็นหวัด ไอ น้ำมูกไหลเจ็บคอเพื่อให้หายจากการเจ็บป่วย ซึ่งไม่สอดคล้องกับ งานวิจัยของ วิลาวัลย์ อุ่นเรือน และวิวัฒน์ แสนโสม ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะของนักศึกษา

มหาวิทยาลัยขอนแก่นพบว่า พฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน (วิลาวัลย์ อุ๋นเรื่อน และวิวัฒน์ แสนโสม, 2556)

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ

จากผลการศึกษา พบว่าเพศ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ พบว่าเพศหญิงมีพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะอยู่ในระดับสูงกว่าเพศชายอาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีความตระหนักในเรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะ ชอบใฝ่รู้ เสาะแสวงหาคำตอบในเรื่องการป้องกันโรคและการส่งเสริมสุขภาพร่างกาย รวมไปถึงผลกระทบที่เกิดจากการปฏิบัติด้านสุขภาพที่ไม่เหมาะสมมากกว่าเพศชายและเป็นเพศที่มีความละเอียด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นัชชา ยันติ พบว่าเพศมีความสัมพันธ์กับการใช้ยาปฏิชีวนะ (นัชชา ยันติ, 2560) และสอดคล้องกับการศึกษาของของศุภลักษณ์ สุขไพบูลย์ และคณะ ศึกษาพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะของผู้รับบริการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสร้างโชค อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี พบว่าเพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ (ศุภลักษณ์ สุขไพบูลย์ และคณะ, 2559) และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาที่สูงขึ้น จะมีพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะในระดับสูงขึ้น เพราะได้รับความรู้ในการเรียนมากขึ้น ทำให้มีความรู้จักคิดวิเคราะห์ แยกแยะในข้อดีข้อเสียที่ส่งผลต่อสุขภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของของศุภลักษณ์ สุขไพบูลย์ และคณะ ศึกษาพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะของผู้รับบริการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสร้างโชค อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี พบว่าระดับการศึกษาและการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าจะมีพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะระดับดีมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษานุปริญญาและปริญญาตรีขึ้นไปพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะระดับดี (ศุภลักษณ์ สุขไพบูลย์ และคณะ, 2559) สำหรับอายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ เนื่องจาก อสม. ส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 50 ปี อายุไม่แตกต่างกันมาก ทำให้พฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของศุภลักษณ์ สุขไพบูลย์ และคณะ ศึกษาพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะของผู้รับบริการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสร้างโชค อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี พบว่าอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวก กับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากผู้ที่มีอายุมากกว่า ย่อมผ่านประสบการณ์การใช้ยาปฏิชีวนะมากกว่า รวมทั้งได้มีโอกาสเรียนรู้การใช้ยาปฏิชีวนะจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้ มากกว่า (ศุภลักษณ์ สุขไพบูลย์ และคณะ, 2559) และไม่สอดคล้องกับการวิจัยของนุชราพร แซ่ตั้ง และนิทรากิจจิระวุฒินางค์ ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะในอาการเจ็บคอ บาดแผล สะอาด ท้องร่วง ของอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน พบว่า อสม. ที่มีอายุมาก อาจจะมีการรับรู้ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับยาปฏิชีวนะที่ถูกต้องน้อยกว่าคนที่มีอายุน้อย ซึ่งอายุที่เพิ่มขึ้น

มีโอกาสเสี่ยงที่จะมีความรู้เกี่ยวกับยาปฏิชีวนะลดลง (นุชราพร แซ่ตั้ง และนิทรา กิจธีระวุฒิวงษ์, 2561) และสถานภาพสมรส ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ เนื่องจากอสม.มีความรู้ในเรื่องยาปฏิชีวนะในระดับดี จึงทำให้สถานภาพสมรสไม่มีความแตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของจิริชัย มงคลชัยภักดิ์ และคณะ ศึกษาเกี่ยวกับความรู้ และพฤติกรรมการใช้ ยาปฏิชีวนะของผู้รับบริการในร้านยาชุมชนจังหวัดปทุมธานี พบว่าสถานภาพสมรส มีผลต่อระดับความรู้และพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ (จิริชัย มงคลชัยภักดิ์ และคณะ, 2555) และประสบการณ์การใช้ยาปฏิชีวนะ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ เนื่องจาก ส่วนใหญ่ อสม. เคยใช้ยาปฏิชีวนะ และได้รับคำแนะนำจากบุคลากรทางสาธารณสุขหรือเภสัชกร ทำให้สามารถใช้ยาปฏิชีวนะได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของนุชราพร แซ่ตั้ง และนิทรา กิจธีระวุฒิวงษ์ ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ ในอาการเจ็บคอ บาดแผลสะอาด ท้องร่วง ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่าประวัติการใช้ยาปฏิชีวนะไม่มีความสัมพันธ์ (นุชราพร แซ่ตั้ง และนิทรา กิจธีระวุฒิวงษ์, 2561) สำหรับปัจจัยนำกับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ ผลการศึกษา พบว่าความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ เนื่องจากอาสาสมัครสาธารณสุขส่วนใหญ่ได้รับการอบรมให้ความรู้ในเรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะ ทำให้อสม.มีความรู้อยู่ในระดับสูงส่งผลให้มีพฤติกรรมในการใช้ยาปฏิชีวนะที่ดีด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ วสาวิ กลิ่นขจร และศิริรัตน์ กาญจนวชิรกุล ที่ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ ของผู้รับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 3 พบว่า ผู้รับบริการมีความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะในระดับต่ำ มีความรู้ความเข้าใจถึงสาเหตุ และโรคที่ต้องใช้ยาปฏิชีวนะที่ไม่ถูกต้อง (วสาวิ กลิ่นขจร และศิริรัตน์ กาญจนวชิรกุล, 2554) และทัศนคติในการใช้ยาปฏิชีวนะ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ เนื่องจาก อสม.มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องยาและบทบาทหน้าที่ของตนเองในการดูแลประชาชน และได้รับการอบรมการใช้ยาปฏิชีวนะ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวิรัตน์ แก้วภูมิแห่ ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาอย่างเหมาะสมและปลอดภัยของอาสาสมัครสาธารณสุข (วิรัตน์ แก้วภูมิแห่, 2560) ปัจจัยเอื้อกับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ ผลการศึกษา พบว่า การได้รับอบรมความรู้เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ สอดคล้องกับการศึกษาของเพชรสนธิ อ่วมเกิดที่ศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดปทุมธานี (เพชรสนธิ อ่วมเกิด, 2560) แต่แหล่งทรัพยากรที่สามารถเข้าถึงได้ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ เนื่องจากอสม.สามารถหายาปฏิชีวนะได้ง่าย อาจเป็นเพราะในประเทศไทยไม่เข้มงวดเรื่องการสั่งจ่ายยาปฏิชีวนะ และไม่ต้องใช้ใบสั่งแพทย์ในการซื้อยาปฏิชีวนะ และสามารถซื้อมาบริโภคเองได้ สอดคล้องกับการศึกษาของเพชรสนธิ อ่วมเกิด ที่ศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ

ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดปทุมธานี (พชรสนธิ์ อ่วมเกิด, 2560) และปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ ผลการศึกษา พบว่า บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการใช้ยาปฏิชีวนะ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ เพราะบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลที่ใกล้ชิดไม่ได้มีผลต่อการใช้ยาปฏิชีวนะ และ อสม. ส่วนใหญ่ได้รับการอบรมการใช้ยาปฏิชีวนะทำให้มีความรู้อยู่ในระดับดี

สรุป/ข้อเสนอแนะ

พฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะอยู่ในระดับดี สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ศึกษากับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ พบว่า เพศ ($p - value < 0.05$) และระดับการศึกษา ($p - value < 0.05$) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิง มีพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะอยู่ในระดับสูง และระดับการศึกษาที่สูงขึ้น จะมีพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะอยู่ในระดับที่สูงขึ้นตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์ ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาชีพ รายได้ของตนเอง และประสบการณ์การใช้ยาปฏิชีวนะ ส่วนปัจจัยนำกับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะ ($p - value < 0.05$) และทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะ ($p - value < 0.05$) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง - สูง มีพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะในระดับสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้อยู่ในระดับต่ำ และกลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติอยู่ในระดับดี มีพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะในระดับสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติอยู่ในระดับไม่ดี - ปานกลาง กรณีปัจจัยเอื้อกับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะพบว่า การได้รับอบรมความรู้เรื่องการใช้ยาปฏิชีวนะ ($p - value < 0.05$) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่เคยได้รับการอบรมมีพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะอยู่ในระดับสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการอบรม ตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์ ได้แก่ สถานที่ที่ อสม.สามารถหาใช้ยาปฏิชีวนะ และปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ พบว่า ตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์ ได้แก่ บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการใช้ยาปฏิชีวนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม เช่น กลุ่มชุมชนชนบท ชุมชนเมือง และกลุ่มโรงพยาบาล เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาที่เกิดขึ้นว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไรมีปัจจัย และอิทธิพลอะไรบ้าง ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการใช้ยาปฏิชีวนะ

2. ควรเพิ่มการศึกษาปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรม ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ

3. ทำการศึกษาเชิงคุณภาพในกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ และนำผลการศึกษามาออกแบบโปรแกรมให้สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มตัวอย่าง

เอกสารอ้างอิง

- จิรัชย์ มงคลชัยภักดี และคณะ. (2555). การศึกษาความรู้และพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะของผู้รับบริการในร้านยาชุมชนจังหวัดปทุมธานี. วารสารวารสารมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย, 1(2), 91-100.
- ดาวรุ่ง คำวงศ์ และทิวทัศน์ สังฆวัตร. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน. วารสารไทยเภสัชศาสตร์และวิทยาการสุขภาพ, 7(3), 121-126.
- นัชชา ยันติ. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะของนักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง จังหวัดปทุมธานี. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์, 7(2), 57-66.
- นุชราพร แซ่ตั้ง และนิทรา กิจธีระวุฒิมงษ์. (2561). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะ ในอาการเจ็บคอ บาดแผลสะอาด ท้องร่วง ของอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน. วารสารพยาบาลกองทัพบก, 19(ฉบับพิเศษ), 166-174.
- พชรส์ณธิ อ่วมเกิด. (2560). ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดปทุมธานี. ใน วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาล. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วสาวิ กลิ่นขจร และศิริรัตน์ กาญจนวชิรกุล. (2554). พฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะของผู้รับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพศูนย์อนามัยที่ 3. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2563 จาก <http://hpc3.anamai.moph.go.th/hpc/vijai/tong1.20454.pdf>
- วิรัตน์ แก้วภูมิแห่. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ยาอย่างเหมาะสมและปลอดภัยของอาสาสมัครสาธารณสุข. วารสารวิชาการแพทย์ เขต 11, 31(1), 61-71.
- วิลาวัลย์ อุ่นเรือน และวิวัฒน์ แสนโสม. (2556). พฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2563 จาก irj.kku.ac.th/2015/images/journal/20160307150153.pdf
- ศุภลักษณ์ สุขไพบูลย์ และคณะ. (2559). พฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะของผู้รับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสร้างโชค อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี. ใน

- เอกสารการประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 ก้าวสู่ทศวรรษที่ 2: บูรณาการงานวิจัยใช้องค์ความรู้ สู่ความยั่งยืน. วิทยาลัยนครราชสีมา. ศูนย์การศึกษาต่อเนื่องทางเภสัชศาสตร์. (2561). การใช้ยาปฏิชีวนะอย่างถูกต้อง. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2563 จาก https://ccpe.pharmacycouncil.org/index.php?option=article_detail &subpage=article_detail&id=560
- สุวัฒน์ ปรีสุทธีวิฑูร และมัณฑนา เหมชะญาติ. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะของผู้รับบริการ ในโรงพยาบาลชลุง จังหวัดจันทบุรี. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2563 จาก http://www.kmutt.ac.th/jif/public_html/article_detail.php?ArticleID=141716
- องค์การเภสัชกรรม. (2557). ยาปฏิชีวนะยาอันตรายห้ามซื้อกินเอง. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2563 จาก <http://club.sanook.com/41939>
- Best, J. (1977). Research in Education. New Jersey: Prentice Hall, Inc.1977.

ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้เรื่อง
คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง ภาคตัดกรวย*
RESULTS OF CONDUCTING LEARNING ACTIVITIES BASED ON
THE CONSTRUCTIVIST THEORY TO ENHANCE MATHEMATICAL
LITERACY FOR MATHAYOMSUKSA 4 STUDENTS IN CONIC SECTION

ภัทราพร สุตรักษ์

Pattraporn Sutrak

มนตรี ทองมูล

Montri Thongmoon

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

E-mail: Pattraporn.sut@kkumail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่องภาคตัดกรวย โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ให้มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/3 โรงเรียนบรบือ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 นักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ จำนวน 28 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ จำนวน 3 แผน แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับเทคนิค KWDL จำนวน 4 แผน แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับเทคนิค KWDL โดยเน้นการจัดกิจกรรมกลุ่ม จำนวน 3 แผน แบบทดสอบวัดความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ จำนวน 3 ชุด และแบบสังเกตพฤติกรรมการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ตามระดับการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า: ความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังจากรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวงจรปฏิบัติการที่ 1 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 59.04 ในวงจรปฏิบัติการที่ 2 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 68.30 และ

* Received 17 May 2020; Revised 2 June 2020; Accepted 12 June 2020

ในวงจรปฏิบัติการที่ 3 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 78.13 ซึ่งนักเรียนทุกคนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็มในวงจรปฏิบัติการที่ 3 และยังพบว่าคะแนนความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของนักเรียนในแต่ละวงจรปฏิบัติการนั้นมีคะแนนเพิ่มขึ้นในแต่ละวงจรปฏิบัติการ

คำสำคัญ: การรู้เรื่องคณิตศาสตร์, การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์, เทคนิคการจัดการเรียนรู้ KWDL, ภาคตัดกรวย, การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

Abstract

This research is an action research. The objective is to develop the mathematical literacy of Mathayomsuksa 4 students in conic section by using Constructivist Theory Model to pass the criteria of 60 percent of the full score. The target group was 28 students of mathayomsuksa 4 students in the academic year 2019 from Borabu School, Borabu, Mahasarakram. They were selected by using Purposive Sampling for 1 classroom. The research instruments are 3 lesson plans of Constructivist Theory Model, 4 lesson plans of Constructivist Theory Model with KWDL technique, 3 lesson plans of Constructivist Theory Model with KWDL technique focus on group activities, 3 sets of mathematical literacy ability test and mathematical literacy ability observation form. The data was analyzed by using mean, percentage and standard deviation.

In the research, it was found that: The mathematical literacy score of mathayomsuksa 4 students by using Constructivist Theory Model as the following. In the first, second, and third spirals, the averages are 59.04 percent, 68.30 percent, and 78.13 percent, respectively. Especially, for the third spiral, each of the student's scores is higher than 60 percent of the full score. Moreover, the mathematical literacy score is increased in every spiral.

Keywords: Mathematical literacy, Constructivist Theory, KWDL Technique, Conic Section, Action Research

บทนำ

การรู้เรื่องคณิตศาสตร์เป็นสมรรถนะที่จำเป็นต่อนักเรียน เป็นทักษะชีวิตอย่างหนึ่งซึ่งเป็นพื้นฐานที่มีความจำเป็นเช่นเดียวกับการอ่านเขียนได้ ที่นักเรียนจำเป็นต้องเรียนรู้และฝึกฝน นอกจากนั้นการรู้เรื่องคณิตศาสตร์เป็นการรู้ และเข้าใจบทบาทคณิตศาสตร์ที่มีในชีวิตจริง

สามารถตัดสินปัญหาต่าง ๆ บนพื้นฐานของคณิตศาสตร์ และรู้จักใช้คณิตศาสตร์ เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง (OECD, 1999) รวมถึงการนำเอาความรู้ และทักษะคณิตศาสตร์มาใช้ในสถานการณ์ที่ท้าทายที่พบในชีวิตจริง ซึ่งการที่จะใช้ความรู้ และทักษะดังกล่าวต้องมีพื้นฐานความรู้คณิตศาสตร์ การนำความรู้คณิตศาสตร์มาช่วยในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ การเป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ และมีความมั่นใจในตนเอง (Bussiere, P. et al., 2001) การรู้เรื่องคณิตศาสตร์มีลักษณะสำคัญที่เน้นการใช้คณิตศาสตร์ในโลกจริง กล่าวคือ ไม่ได้ต้องการเนื้อหาที่พิเศษหรือแปลกใหม่แต่ต้องการเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมสำหรับบริบทเท่านั้น (De Lange, J., 2003) สอดคล้องกับคำกล่าวของ Von Hagen, J. et al. ที่ว่าการจะสามารถเข้าใจโครงสร้างของคณิตศาสตร์ในบริบทได้นั้นจำเป็นต้องมีพื้นฐานความรู้ทางคณิตศาสตร์ด้วย แม้ว่าความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนวิธีการทางคณิตศาสตร์พื้นฐานจะไม่ได้เป็นเครื่องมือยืนยันถึงการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ แต่การขาดความรู้พื้นฐานนี้จะไม่ทำให้เกิดการเรียนรู้เรื่องคณิตศาสตร์ได้ และกรอบโครงสร้างของการประเมินการเรียนรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของ PISA 2012 (Von Hagen, J. et al., 2002) แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) เนื้อหาทางคณิตศาสตร์ ได้แก่ ปริมาณ ความไม่แน่นอนและข้อมูล การเปลี่ยนแปลงและความสัมพันธ์ ปริภูมิและรูปทรง 2) กระบวนการทางคณิตศาสตร์ ได้แก่ การคิดสถานการณ์ของปัญหาในเชิงคณิตศาสตร์ การใช้หลักการและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ การตีความและประเมินผลลัพธ์ทางคณิตศาสตร์ และ 3) สถานการณ์หรือบริบท ได้แก่ บริบททางสังคม บริบทส่วนตัว บริบททางการงานอาชีพ และบริบททางวิทยาศาสตร์ ซึ่งผลการประเมินการเรียนรู้เรื่องคณิตศาสตร์ดังกล่าว พบว่าคะแนนของนักเรียนไทยมีค่าเฉลี่ย 427 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยทั้งหมดของประเทศที่เข้าร่วมซึ่งอยู่ที่ 494 คะแนน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โครงการ PISA ประเทศไทย, 2557) และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O – NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในปี พ.ศ. 2558 คะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนบรบืออยู่ที่ 21.20 ในปี พ.ศ. 2559 ลดลงเหลือ 20.64 ปี พ.ศ. 2560 ลดลงเหลือ 19.00 และในปี พ.ศ. 2561 คะแนนเฉลี่ย 27.10 (วิชาการโรงเรียนบรบือ, 2562) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผลการเรียนคณิตศาสตร์ต่ำกว่าร้อยละ 50

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการกระทำของตนเอง ซึ่งมีแนวคิดหลักที่ว่าบุคคลเรียนรู้โดยอาศัยปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ด้วยวิธีการที่แตกต่างกันโดยอาศัยประสบการณ์เดิม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงต้องทำให้ผู้เรียนเกิดความขัดแย้งทางปัญญา (Cognitive Conflict) ที่เกิดจากการที่บุคคลเผชิญกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหา หรือมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกิดการไตร่ตรอง (Reflection) ซึ่งนำไปสู่ การสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา (Cognitive Restructuring) ที่สามารถคลี่คลายสถานการณ์ที่เป็นปัญหา หรือขจัดความขัดแย้งทางปัญญา

ที่ได้รับการตรวจสอบทั้งจากตนเองและผู้อื่น และใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา (Underhill, R. G., 1991) ซึ่งเป็นแนวคิดหนึ่งที่ยึดคล้องกับการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ ตามแนวคิดของ PISA ที่เน้นความสำคัญให้เยาวชนพัฒนาสติปัญญาที่จะใช้คณิตศาสตร์ไปตามบริบทหรือสถานการณ์ในชีวิตจริงโดยใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ที่ได้เรียนมาจากโรงเรียน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โครงการ PISA ประเทศไทย, 2557)

จากที่กล่าวมาข้างต้น การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องคณิตศาสตร์ เรื่องภาคตัดกรวย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ที่ผู้วิจัยใช้ในการจัดการเรียนรู้มีทั้งหมด 4 ขั้นตอน (เวชฤทธิ์ อังกะนัทรขจร, 2555) ได้แก่ 1) ขั้นตอนเกิดความขัดแย้งทางปัญญา 2) ขั้นตอนแสวงหาคำตอบ 3) ขั้นตอนตรวจสอบความเข้าใจ และ 4) ขั้นตอนประยุกต์ใช้ความรู้ และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ที่ทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง ภาคตัดกรวย โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ให้มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) โดยผู้วิจัยอ้างอิงขั้นตอนการดำเนินการของวีระยุทธ ชาตะกาญจน์ เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องคณิตศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนใน 1 วงจร ได้แก่ 1) ขั้นวางแผน (Planning) 2) ขั้นปฏิบัติการ (Action) 3) ขั้นสังเกตการณ์ (Observation) 4) ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติการ (Reflection) (วีระยุทธ ชาตะกาญจน์, 2558) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยมีลักษณะทำซ้ำเป็นวงจรทั้งหมด 3 วงจร แบ่งได้ดังนี้

วงจรปฏิบัติการที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 – 3

วงจรปฏิบัติการที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 – 7

วงจรปฏิบัติการที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 – 10

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนจะใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนเกิดความขัดแย้งทางปัญญา 2) ขั้นตอนแสวงหาคำตอบ 3) ขั้นตอนตรวจสอบความเข้าใจ 4) ขั้นตอนประยุกต์ใช้

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/3 จำนวน 28 คนของโรงเรียนบรบือ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงจากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของ PISA 2012 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง ภาคตัดกรวย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 10 แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา ระยะเวลา และ กิจกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละวงจรปฏิบัติการ ซึ่งมีผลการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับคุณภาพดี ($\bar{X} = 4.48$) มีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้

วงจรปฏิบัติการ	แผนการจัดการเรียนรู้ที่	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชม.)
1	1	วงกลม	1
	2	วงกลมที่มีจุดศูนย์กลางอยู่ที่ (0,0)	1
	3	วงกลมที่มีจุดศูนย์กลางอยู่ที่ (h,k)	1
2	4	พาราโบลาบนแกน x ที่มีจุดยอดอยู่ที่ (0,0)	1
	5	พาราโบลาบนแกน x ที่มีจุดยอดอยู่ที่ (h,k)	1
	6	พาราโบลาบนแกน y ที่มีจุดยอดอยู่ที่ (0,0)	1
	7	พาราโบลาบนแกน y ที่มีจุดยอดอยู่ที่ (h,k)	1
3	8	วงรี	1
	9	วงรีที่มีจุดศูนย์กลางอยู่ที่ (0,0)	1
	10	วงรีที่มีจุดศูนย์กลางอยู่ที่ (h,k)	1

2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย เป็นแบบทดสอบประเภทอัตนัย ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น อ้างอิงจากแนวข้อสอบของ PISA จำนวน 3 ชุด ชุดที่ 1 เรื่องวงกลม ชุดที่ 2 เรื่องพาราโบลา และชุดที่ 3 เรื่องวงรี แต่ละชุดประกอบด้วยข้อสอบ 3 ข้อคำถาม ที่เน้นการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ ประกอบด้วย ด้านเนื้อหาทางคณิตศาสตร์ ได้แก่ ปริมาณ ความไม่แน่นอนของข้อมูล การเปลี่ยนแปลงและความสัมพันธ์ และปริภูมิและรูปทรงสามมิติ ด้านกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ได้แก่ การคิดสถานการณ์ของปัญหาในเชิงคณิตศาสตร์ การใช้หลักการและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหา และการตีความและประเมินผลลัพธ์ทางคณิตศาสตร์ และด้านบริบทหรือสถานการณ์ ได้แก่ บริบทส่วนตัว บริบททางสังคม บริบททางการงานอาชีพ และบริบททางวิทยาศาสตร์ โดยดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ทุกข้อ คือ 1.00

3. แบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมความรู้เรื่องคณิตศาสตร์ในแต่ละวงจรปฏิบัติการ โดยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนแล้วบันทึกเป็นระดับความสามารถ 6 ระดับ โดยดัชนีความสอดคล้องของแบบสังเกตพฤติกรรมทุกข้อ คือ 1.00

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบทดสอบวัดความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ และแบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำการตรวจสอบความเหมาะสมระหว่างเนื้อหาบทเรียนกับสถานการณ์ของปัญหาและความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับองค์ประกอบการเรียนรู้เรื่องคณิตศาสตร์ และได้ทำการปรับแก้ตามคำแนะนำผู้เชี่ยวชาญแล้ว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ปฐมนิเทศนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์

2. ดำเนินการสอนตามแผนจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง ภาคตัดกรวย ตามชั่วโมงปกติของโรงเรียน โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 10 แผน ซึ่งแบ่งเป็น 3 วงจรปฏิบัติการดังนี้

วงจรปฏิบัติการที่ 1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ที่เน้นให้นักเรียนนำความรู้เดิมมาเรียนรู้ร่วมกับความรู้ใหม่ เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและช่วยให้เข้าใจบทเรียนมากยิ่งขึ้น และความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของนักเรียน จำนวน 3 แผนการจัดการเรียนรู้

วงจรปฏิบัติการที่ 2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับเทคนิค KWDL เพื่อพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน นักเรียนได้แก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้อย่างเป็นขั้นตอน จำนวน 4 แผนการจัดการเรียนรู้

วงจรปฏิบัติการที่ 3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับเทคนิค KWDL โดยเน้นการจัดกิจกรรมกลุ่ม เพื่อเน้นให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น จำนวน 3 แผนการจัดการเรียนรู้

3. เก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากทำการสอนครบตามจำนวนแผนการจัดการเรียนรู้แล้วให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ เรื่องภาคตัดกรวย และในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยจะสังเกตนักเรียนกลุ่มเป้าหมายจากใบงาน ใบกิจกรรม บันทึกลงในแบบสังเกตพฤติกรรม เพื่อนำไปสะท้อนผลของแต่ละวงจรปฏิบัติการ โดยใช้ข้อสอบประเภทอัตนัยที่ได้จัดทำไว้วงจรปฏิบัติการละ 1 ชุดจำนวน 3 ข้อ เพื่อจัดเก็บข้อมูลของกลุ่มเป้าหมายจำนวน 28 คน

4. นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินพฤติกรรมที่แสดงออกในใบงาน และแบบทดสอบวัดความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์มาวิเคราะห์และประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมาเทียบกับเกณฑ์ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบสังเกตพฤติกรรมความรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของนักเรียน โดยนำข้อมูลที่เกิดขึ้นได้ในแต่ละวงจรปฏิบัติการมาวิเคราะห์พฤติกรรมความรู้เรื่องคณิตศาสตร์ที่นักเรียนได้แสดงออกในแต่ละด้าน เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ให้ตรงจุดในวงจรปฏิบัติการต่อไป พร้อมทั้งวิเคราะห์คะแนนความสามารถของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบท้ายวงจรปฏิบัติการ ผู้วิจัยได้นำแบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนมาวิเคราะห์แล้วจำแนกคำตอบของนักเรียนซึ่งแบ่งได้เป็น 6 ระดับความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์โดยยึดตามกรอบของ PISA แล้วพิจารณาการเขียนคำตอบของนักเรียนแต่ละคนอยู่ที่ระดับใด

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง ภาคตัดกรวย ในวงจรปฏิบัติการที่ 1 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 59.04 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 57.14 ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย วงจรปฏิบัติการที่ 2 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 68.30 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 85.71 ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย และในวงจรปฏิบัติการที่ 3 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 78.13 ของคะแนนเต็ม และนักเรียนทุกคนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์สูงขึ้นเมื่อได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ในแต่ละวงจรปฏิบัติการซึ่งมีรายละเอียดดังตาราง 2 – 4

ตารางที่ 2 การรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของนักเรียนจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ ท้ายวงจรปฏิบัติการที่ 1

วงจรปฏิบัติการที่	การรู้เรื่องคณิตศาสตร์	คะแนน			
		เต็ม	\bar{x}	S.D.	ร้อยละ
1	1. เนื้อหาทางคณิตศาสตร์	4	2.61	0.62	65.18
	2. กระบวนการทางคณิตศาสตร์	24	13.14	2.68	54.76
	3. สถานการณ์หรือบริบท	4	3.14	0.91	78.57

จากตารางที่ 2 พบว่า วงจรปฏิบัติการที่ 1 การรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) เนื้อหาทางคณิตศาสตร์ 2) กระบวนการทางคณิตศาสตร์ และ 3) สถานการณ์หรือบริบท จากแบบทดสอบท้ายวงจร ปรากฏว่าด้านที่ 1 นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 2.61 ด้านที่ 2 ได้คะแนนเฉลี่ย 13.14 และด้านที่ 3 ได้คะแนนเฉลี่ย 3.14 คิดเป็นร้อยละ 65.18 , 54.76 และ 78.57 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 การรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของนักเรียนจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ ท้ายวงจรปฏิบัติการที่ 2

วงจรปฏิบัติการที่	การรู้เรื่องคณิตศาสตร์	คะแนน			
		เต็ม	\bar{x}	S.D.	ร้อยละ
2	1. เนื้อหาทางคณิตศาสตร์	4	3.29	0.59	82.14
	2. กระบวนการทางคณิตศาสตร์	24	14.86	2.22	61.90
	3. สถานการณ์หรือบริบท	4	3.71	0.52	92.86

จากตารางที่ 3 พบว่า วงจรปฏิบัติการที่ 2 การรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) เนื้อหาทางคณิตศาสตร์ 2) กระบวนการทางคณิตศาสตร์ และ 3) สถานการณ์หรือบริบท จากแบบทดสอบท้ายวงจร ปรากฏว่าด้านที่ 1 นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 3.29 ด้านที่ 2 ได้คะแนนเฉลี่ย 14.86 และด้านที่ 3 ได้คะแนนเฉลี่ย 3.71 คิดเป็นร้อยละ 82.14 , 61.90 และ 92.86 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 การรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของนักเรียนจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ ท้ายวงจรปฏิบัติการที่ 3

วงจรปฏิบัติการที่	การรู้เรื่องคณิตศาสตร์	คะแนน			
		เต็ม	\bar{x}	S.D.	ร้อยละ
3	1. เนื้อหาทางคณิตศาสตร์	4	3.36	0.61	83.93
	2. กระบวนการทางคณิตศาสตร์	24	17.71	2.49	73.81
	3. สถานการณ์หรือบริบท	4	3.93	0.26	98.21

จากตารางที่ 4 พบว่า วงจรปฏิบัติการที่ 3 การรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) เนื้อหาทางคณิตศาสตร์ 2) กระบวนการทางคณิตศาสตร์ และ 3) สถานการณ์หรือบริบท จากแบบทดสอบท้ายวงจร ปรากฏว่าด้านที่ 1 นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ย 3.36 ด้านที่ 2 ได้คะแนนเฉลี่ย 17.71 และด้านที่ 3 ได้คะแนนเฉลี่ย 3.93 คิดเป็นร้อยละ 83.93 , 73.81 และ 98.21 ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลการพัฒนาความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง ภาคตัดกรวย โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ได้ทำการ

พัฒนาทั้งหมด 3 วงจรปฏิบัติการ เพื่อให้นักเรียนมีความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์สูงกว่าร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม ซึ่งในแต่ละวงจรปฏิบัติการมีผลดังต่อไปนี้

วงจรปฏิบัติการที่ 1 เป็นการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ที่ให้ความสำคัญกับการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ในแต่ละด้านเท่า ๆ กัน เพื่อระดับความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งในวงจรปฏิบัติการนี้มีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์มีจำนวน 16 คนคิดเป็นร้อยละ 57.14 ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย และนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 59.04 ของคะแนนเต็ม ซึ่งจะเห็นว่าไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และจากการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมความรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของนักเรียนในวงจรปฏิบัติการนี้พบว่านักเรียนส่วนมากจะมีพฤติกรรมความรู้เรื่องคณิตศาสตร์อยู่ในระดับที่ 1 จำนวน 18 คน นั่นคือนักเรียนทำโจทย์ตามตัวอย่างที่กำหนดให้ได้ และมีนักเรียนที่มีพฤติกรรมความรู้เรื่องคณิตศาสตร์ในระดับ 3 จำนวน 3 คนเป็นระดับสูงสุดในวงจรปฏิบัติการนี้ อาจเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวงจรปฏิบัติการที่ 1 ยังไม่ส่งเสริมความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของนักเรียนมากพอ กล่าวคือ ชั้นที่ 1 ชั้นเกิดความขัดแย้งทางปัญญา ผู้วิจัยได้ใช้คำถามเพื่อทบทวนความรู้เดิมของผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจที่เห็นพร้อมไปตามกัน เน้นให้ผู้เรียนสามารถระลึกความรู้พื้นฐานเนื้อหาทางคณิตศาสตร์ที่เคยเรียนผ่านมาแล้วนั้นมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับความรู้ใหม่ที่กำลังจะเกิดขึ้นในคาบเรียนนั้น ๆ และพบว่าผู้เรียนบางคนสามารถระลึกความรู้เดิมได้ บางคนก็จำไม่ได้ นึกไม่ออก ชั้นที่ 2 ชั้นแสวงหาคำตอบ ผู้วิจัยได้ให้อิสระแก่ผู้เรียนในการหาคำตอบหาวิธีการที่ได้มาซึ่งคำตอบของปัญหาอย่างเต็มที่ โดยผู้วิจัยเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกต่าง ๆ คอยตอบข้อสงสัยของผู้เรียน และพบว่าในชั้นนี้ผู้เรียนใช้เวลาในการหาวิธีการได้มาซึ่งคำตอบ ผู้เรียนมีความสับสนว่าจะแก้ปัญหาเหล่านั้นอย่างไร อาจเป็นเพราะว่าผู้เรียนยังไม่คุ้นชินกับการสืบค้นหาข้อมูลด้วยตนเอง โดยปกติแล้วผู้เรียนจะได้รับการจัดการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนให้ความรู้ไปแล้วเรียนรู้ตามตัวอย่าง ชั้นที่ 3 ชั้นตรวจสอบความเข้าใจ ผู้วิจัยได้มีการสุ่มผู้เรียนออกมานำเสนอวิธีการหาคำตอบ มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกระบวนการหาคำตอบ เพื่อที่จะให้ผู้เรียนได้เห็นแนวคิดที่หลากหลาย อีกทั้งมีการสรุปความรู้ที่ได้จากการเรียนในคาบนั้น ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้พบว่าผู้เรียนมีอาการตื่นเต้นเมื่อออกไปนำเสนอหน้าชั้นเรียน ไม่มั่นใจในคำตอบของตนเอง แต่ผู้เรียนบางคนมีความชอบในกิจกรรมนี้ที่ได้เห็นวิธีคิดที่หลากหลาย และชั้นที่ 4 ชั้นประยุกต์ใช้ความรู้ ผู้วิจัยได้ให้ผู้เรียนทำใบงานที่เป็นโจทย์สถานการณ์ในบริบทต่าง ๆ เป็นรายบุคคล และผู้เรียนสามารถปรึกษากันได้ จากนั้นจะเป็นการอภิปรายร่วมกันทั้งชั้นในการหาคำตอบในแต่ละข้อคำถาม ซึ่งพบว่าผู้เรียนระบุสถานการณ์ปัญหาได้ว่าตรงกับบริบทใด ผู้เรียนส่วนมากสามารถหาคำตอบจากข้อคำถามได้ แต่จะมีผู้เรียนบางคนที่ทำใบกิจกรรมไม่ทันในเวลาที่กำหนดบ้าง และหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์นั้นไม่ได้

ช่วยส่งเสริมความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์เท่าที่ควร ทั้งนี้เหตุอาจจะเกิดจากผู้วิจัยนำกิจกรรมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยังไม่เหมาะสมกับบริบทผู้เรียน หรือเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ยังไม่เหมาะสม ไม่สอดคล้องกับแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เนื่องจากทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ คล้ายคลึงกับการเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเอง นักเรียนจะมีประสบการณ์หนึ่งของตนเองและมีโครงสร้างความรู้ความคิดพื้นฐาน และความคิดที่มีนั้นอาจถูกต้องและไม่ถูกต้อง หรืออาจไม่สมบูรณ์ ผู้เรียนจะเปลี่ยนความรู้โครงสร้างความคิดนั้นเองเมื่อได้รับสารสนเทศหรือประสบการณ์ใหม่ที่เชื่อมกับความรู้เดิม การลงความเห็น การมองเห็นภาพละเอียด และมองให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ จะต้องเกิดจากตัวผู้เรียนเองที่เป็นผู้นำความคิดใหม่มาบูรณาการกับความคิดที่มีอยู่แล้ว ดังนั้นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะต้องมีความตื่นตัวในการสร้างสารสนเทศใหม่ให้เข้ากับกรอบของความคิดที่มีอยู่เดิม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย (รัศมี สุจินพรหม, 2543) อีกทั้งผู้วิจัยได้วิเคราะห์คะแนนความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของผู้เรียนจากแบบทดสอบ ซึ่งพบว่าผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยในด้านกระบวนการทางคณิตศาสตร์ยังไม่ถึงเกณฑ์ร้อยละ 60 เหตุผลเกิดจากผู้วิจัยไม่ได้เจาะลึกในกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียนเท่าที่ควร ส่วนในด้านเนื้อหาทางคณิตศาสตร์ผู้เรียนสามารถหาผลลัพธ์ในด้านต่าง ๆ ได้ และยังสามารถระบุสถานการณ์ตรงตามบริบท ต่าง ๆ ได้ ดังนั้นการพัฒนาความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ในด้านกระบวนการทางคณิตศาสตร์ให้ดีขึ้นนั้นนักเรียนต้องได้รับการฝึกฝนจากปัญหาที่หลากหลายและมีโครงสร้างของปัญหาที่คล้ายคลึงกัน ฝึกทำอยู่เป็นประจำจนเกิดความชำนาญ นักเรียนจะได้มีประสบการณ์ในการเลือกยุทธวิธีที่จะนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม (ปรีชา เนาว์เย็นผล, 2537)

วงจรปฏิบัติการที่ 2 ผู้วิจัยได้เพิ่มเทคนิคการจัดการเรียนรู้ KWDL เข้ามาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กล่าวคือ ใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิค KWDL ที่เน้นการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ในด้านกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ซึ่งประกอบไปด้วย การคิดสถานการณ์ของปัญหาในเชิงคณิตศาสตร์ การใช้หลักการและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ การตีความและประเมินผลลัพธ์ โดยผู้วิจัยได้ให้ผู้เรียนแก้สถานการณ์ปัญหาด้วยตนเองจากสถานการณ์ปัญหาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในใบกิจกรรมรายบุคคล ผู้เรียนจะเกิดความขัดแย้งทางปัญญา และเกิดความสงสัยอยากที่จะแก้ปัญหาสอดคล้องกับวิลลา อาเรียตัน ที่กล่าวว่า “ความขัดแย้งทางปัญญาและความอยากรู้อยากเห็นเป็นกลไกหลักสองประการที่จูงใจให้ผู้เรียนอยากรู้อยากเห็น” สถานการณ์ปัญหาจะเป็นปัญหาที่อยู่ในความสนใจและประสบการณ์ของตัวผู้เรียนเอง และผู้วิจัยได้นำเทคนิค KWDL มาร่วมในชั้นการสอนเพื่อช่วยในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ที่ช่วยทำให้เกิดผลสะท้อนหลายรูปแบบทางคณิตศาสตร์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอน และเปิดโอกาส

ให้ผู้เรียนเปรียบเทียบแนวคิดกับเพื่อนในชั้นเรียนก่อนสรุปผลในการดำเนินการแก้ปัญหา นั้น ๆ และช่วยให้ผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน ทั้งผู้เรียนอ่อน ปานกลาง เก่ง มีโอกาสได้รับการเรียนรู้ ผูกฝนอย่างเป็นระบบขั้นตอนร่วมกัน และในวงจรปฏิบัติการนี้มีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์มีจำนวน 24 คนคิดเป็นร้อยละ 85.71 ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย และนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 68.30 ของคะแนนเต็ม และนักเรียนมีระดับพฤติกรรมการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ส่วนมากอยู่ที่ระดับ 3 จำนวน 11 คน นั่นคือ นักเรียนสามารถแก้โจทย์ปัญหาตามกระบวนการทางคณิตศาสตร์ได้ และมีนักเรียนที่มีพฤติกรรมการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ในระดับ 4 จำนวน 3 คน นั่นคือ นักเรียนสามารถแก้โจทย์ปัญหาจากสถานการณ์ปัญหาในชีวิตจริงได้ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากวงจรปฏิบัติการที่ 1 ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นผลมาจากนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติเองในแต่ละขั้นตอน ได้แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเพื่อนร่วมห้องมากขึ้น นักเรียนได้โต้แย้งแลกเปลี่ยนแนวคิด ความคิดเห็นซึ่งกันและกันด้วยเหตุผลอิสระ ทำให้นักเรียนได้เปรียบเทียบความรู้ได้เรียนรู้วิถีคิดของคนอื่น ๆ ด้วย (วัลลภา อาริรัตน์, 2532) ซึ่งสอดคล้องกับ สุดา เชียงคำ กล่าวไว้ว่า กระบวนการแก้ปัญหา ในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นกระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับสิ่งแวดล้อมซึ่งรวมถึงบุคคลครูผู้สอนต้องจัดสภาพการเรียนการสอนส่งเสริมให้มีการซักถามและชี้แจงเหตุผล และวิธีแก้ปัญหาก็เหมาะสม และยังมีนักเรียนที่มีคะแนนไม่ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้อยู่ ซึ่งปัญหาที่พบทั้งจากการสัมภาษณ์และจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์นั้นพบว่า นักเรียนที่มีคะแนนยังไม่ผ่านเกณฑ์จะมีปัญหาในเรื่องของการเรียนรู้ นักเรียนเรียนรู้ไม่ทันเพื่อน เป็นเพราะนักเรียนไม่ถนัดในรายวิชาคณิตศาสตร์ คิดซ้ำเข้าใจเข้าไปบ้าง (สุดา เชียงคำ, 2546) ซึ่งในขั้นที่ 1 ชั้นเกิดความขัดแย้งทางปัญญา ผู้วิจัยได้นำเทคนิค KWDL ชั้น K มาร่วมในการทำกิจกรรม ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะได้เจอสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และผู้เรียนอาจจะต้องเกิดความขัดแย้งทางความคิดว่าสถานการณ์นี้ให้อะไรบ้าง เกี่ยวข้องกับเนื้อหาคณิตศาสตร์อย่างไร นั่นเป็นการคิดสถานการณ์ของปัญหาในเชิงคณิตศาสตร์ สถานการณ์นี้ให้ความรู้เรื่องอะไรบ้าง ฉะนั้นขั้น K จึงเข้ามาช่วยให้ผู้เรียนมีแนวทางในการหาผลลัพธ์ และพบว่าผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจปัญหาได้บ้าง ไม่มั่นใจบ้าง รู้ว่าปัญหานี้ให้อะไรบ้างในใจ แปลงเป็นสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ได้บ้าง สามารถนำความรู้เดิมมาเชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัญหาที่ครูกำหนดให้ได้บ้าง แต่ยังพบผู้เรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับการตีความจากปัญหาที่ครูมอบให้ เนื่องจากเนื้อหาที่เรียนมีความยากและซับซ้อนมากขึ้นส่งผลให้ปัญหามีความยากและซับซ้อนตามไปด้วย ขั้นที่ 2 ชั้นแสวงหาคำตอบ ผู้วิจัยได้นำเทคนิค KWDL ชั้น W มาร่วมในกิจกรรม ซึ่งเป็นขั้นตอนที่นักเรียนจะต้องรู้วิธีการหาผลลัพธ์ ก่อนที่ผู้เรียนจะหาวิธีการแก้ปัญหานั้น ๆ ผู้เรียนจะต้องทราบก่อนว่าสถานการณ์ปัญหานี้ต้องการจะทราบอะไร จากนั้นสืบค้นหาคำตอบ

โดยอิสระ แล้วบันทึกในใบกิจกรรม พบว่าผู้เรียนสามารถหาสิ่งที่โจทย์หรือปัญหาต้องการได้ บอกสิ่งที่รู้จากโจทย์ได้ แต่ยังไม่มีความมั่นใจในวิธีการแก้ปัญหาของตนเอง และผู้เรียนไม่มั่นใจในคำตอบที่ตนหาได้ เนื่องจากสถานการณ์ที่ครูให้มาไม่มีตัวเลือกให้ผู้เรียนได้มีความมั่นใจในคำตอบ ขั้นที่ 3 ขั้นตรวจสอบความเข้าใจ ผู้วิจัยได้นำเทคนิค KWDL ชั้น D และ L มาร่วมในกิจกรรม จะเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะได้เสนอแนวความคิดของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในชั้นเรียนพร้อมบอกเหตุผลที่เลือกวิธีนี้ จากนั้นสรุปแนวคิดที่เป็นไปได้ร่วมกัน และดำเนินการแก้ปัญหาตามแผนที่วางไว้เป็นรายบุคคล เมื่อผู้เรียนได้คำตอบแล้วให้ผู้เรียนสรุปคำตอบให้ชัดเจน แล้วสามารถบอกความสมเหตุสมผลของคำตอบได้มีวิธีการตรวจสอบคำตอบ พบว่าผู้เรียนมีความตื่นตัวที่ได้ออกมาเสนอวิธีคิดหน้าชั้นเรียน ในส่วนของผู้เรียนที่ฟังเพื่อนนำเสนอมีความมั่นใจมากขึ้นในความคิดของตนเอง เนื่องจากความคิดของตนเองได้มีความเหมือนเพื่อนที่นำเสนอ หลังจากผู้เรียนนำเสนอแนวคิดเสร็จแล้วพบว่า ผู้เรียนทั้งหลายสามารถลงมือปฏิบัติหาคำตอบด้วยตนเองได้ดีขึ้นและกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นในการสรุปความรู้ที่ได้รับร่วมกัน และขั้นที่ 4 ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ ผู้วิจัยได้เพิ่มเทคนิค KWDL ในใบงาน กล่าวคือผู้เรียนจะได้ฝึกการทำโจทย์ปัญหาโดยใช้ตาราง KWDL เพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับ ปรียา สิริระบุตร กล่าวว่าเทคนิค KWDL เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นการใช้คำถาม เพื่อนำไปสู่การแก้โจทย์ปัญหา เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ตามขั้นตอน และสามารถหาวิธีการแก้โจทย์ปัญหาที่ดีที่สุด พร้อมทั้งสามารถให้เหตุผลประกอบได้อย่างชัดเจน ซึ่งพบว่า ผู้เรียนแต่ละคนสามารถทำโจทย์ปัญหาในใบงานได้ เนื่องจากโจทย์มีลักษณะคล้ายคลึงจากสถานการณ์แรกที่นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน อีกทั้งการทำใบงานที่มีตาราง KWDL ทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายขึ้นว่าต้องหา อะไรก่อน ทำสิ่งใดก่อน ในการหาผลลัพธ์ในแต่ละข้อ จากการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลพบว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับเทคนิค KWDL สามารถช่วยให้ผู้เรียนใช้กระบวนการทางคณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหาได้อย่างเป็นขั้นตอน และผู้วิจัยได้วิเคราะห์คะแนนความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของผู้เรียนจากแบบทดสอบ ซึ่งพบว่าผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยในด้านกระบวนการทางคณิตศาสตร์คิดเป็นร้อยละ 61.90 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 แต่ในวงจรปฏิบัติการนี้ยังมีผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 จำนวน 4 คน พบว่าผู้เรียนมีความรู้ทางคณิตศาสตร์น้อย พยายามที่จะเรียนรู้แต่เรียนรู้ได้ช้า คิดไม่ทันเพื่อนคนอื่น ๆ และอาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ให้เวลาผู้เรียนในการคิน้อยเกินไป (ปรียา สิริระบุตร, 2557)

วงจรปฏิบัติการที่ 3 ในวงจรปฏิบัติการนี้ผู้วิจัยได้ปรับปรุงการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับเทคนิค KWDL เช่นเดิม แต่เน้นให้ความสำคัญกับการมีปฏิสัมพันธ์ กับสิ่งแวดล้อมและบุคคลอื่น ๆ ซึ่งได้ให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่มย่อย จากนั้นอภิปรายร่วมกันทั้งชั้นเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน เนื่องจากพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในวงจรปฏิบัติการ

ที่ 2 คือ ผู้เรียนบางคนเรียนรู้ช้าทำงาน ส่งไม่ทันเวลาบ้าง ผู้เรียนที่เรียนอ่อนกว่ามีความเกรงใจ ผู้เรียนที่เก่ง ไม่กล้าที่จะถามเวลาที่เพื่อนคิดหาคำตอบ ทำให้ผู้วิจัยเลือกที่จะปรับปรุงกิจกรรม การเรียนรู้เป็นกิจกรรมกลุ่มย่อย เพื่อที่จะให้ผู้เรียนในระดับต่าง ๆ เรียนรู้ด้วยกันและผู้เรียนจะได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อลดความขัดแย้งทางปัญญาที่เกิดขึ้น (เวชฤทธิ์ อังคนะภัทรขจร, 2555) ซึ่งนักเรียนทุกคนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 จากที่กำหนดไว้ และนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 78.13 ของคะแนนเต็ม อีกทั้งยังมีคะแนนเฉลี่ยในด้านเนื้อหาทาง คณิตศาสตร์ ด้านกระบวนการทางคณิตศาสตร์ และด้านสถานการณ์หรือบริบทคิดเป็นร้อยละ 83.93, 73.81 และ 98.21 ตามลำดับซึ่งจะเห็นได้ว่ามีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 60 และ นักเรียนมีระดับพฤติกรรมความรู้เรื่องคณิตศาสตร์ส่วนมากอยู่ที่ระดับ 3 จำนวน 13 คน และมี นักเรียนที่มีระดับการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ในระดับ 4 จำนวน 8 คน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากวงจร ปฏิบัติการที่ 2 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ในขั้นที่ 1 ชั้นเกิดความขัดแย้งทางปัญญา ผู้วิจัยได้ จัดกลุ่มให้นักเรียนโดยความสามารถ คนเก่ง คนปานกลาง คนอ่อน ด้วยอัตราส่วน 1: 2: 2 และใช้คำถามที่ซับซ้อนและใช้คำถามปลายเปิดบ้าง เพื่อให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ร่วมกันใน กลุ่ม จากนั้นบันทึกลงในใบกิจกรรม พบว่าผู้เรียนสามารถตอบคำถามได้ดีขึ้นและสมาชิกในแต่ละ กลุ่มให้ความร่วมมือกันดี ขั้นที่ 2 ชั้นแสวงหาความรู้ ผู้วิจัยให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มระดม ความคิดกันเพื่อค้นหาผลลัพธ์เกี่ยวกับปัญหาที่ได้รับของแต่ละกลุ่ม จากนั้นให้นักเรียนในใบ กิจกรรมพบว่าผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน ผู้เรียนแต่ละคนได้ช่วยกันคิดได้ดีมาก และพบว่าผู้เรียนที่อ่อนได้มี ผู้เรียนที่เก่งอธิบายให้ฟังจนเข้าใจในวิธีการหาผลลัพธ์ ขั้นที่ 3 ชั้น ตรวจสอบความเข้าใจ ผู้วิจัยได้สุ่มผู้เรียนแต่ละกลุ่มมา 2 คน เพื่อนำเสนอวิธีการหาคำตอบของ กลุ่มตน จากนั้นมีการอภิปรายถึงวิธีการหาคำตอบที่เหมือนหรือแตกต่างกัน แล้วหาข้อสรุป ร่วมกันทั้งชั้นเรียน พบว่า ผู้เรียนมีความตื่นเต้นเมื่อได้ออกมานำเสนอเพียงคนเดียว ผู้วิจัยจึงให้ ผู้เรียนออกมากลุ่มละ 2 คน และพบว่าผู้เรียนสามารถถ่ายทอดวิธีการหาคำตอบของกลุ่ม ตนเองให้เพื่อนในชั้นเรียนได้เข้าใจ และนักเรียนมีวิธีการหาคำตอบได้คล้าย ๆ กัน และขั้นที่ 4 ชั้นประยุกต์ใช้ความรู้ ผู้วิจัยได้ให้ผู้เรียนได้ทำใบงานรายบุคคลและสามารถปรึกษากันได้ภายใน กลุ่มของตนเอง พบว่าผู้เรียนแต่ละคนสามารถทำใบงานได้ถูกต้องและทำได้ดีขึ้นมีการสรุป คำตอบได้ดีมากขึ้น แต่เกิดความวุ่นวายในการทำใบงานเนื่องจากเป็นการปรึกษากันภายในกลุ่ม ผู้เรียนแต่ละกลุ่มปรึกษากันเสียงดังรบกวนกลุ่มใกล้เคียง และนอกจากนี้ในการทำใบงานและใบ กิจกรรมผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ด้วยกระบวนการทางคณิตศาสตร์ตามตาราง KWDL ได้ดีขึ้นมาก ทั้งนี้เกิดจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับเทคนิค KWDL โดยเน้นการจัดกิจกรรมกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในกลุ่มของ ตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ของสมาชิกแต่ละคน เพื่อหา ข้อสรุปหรือวิธีการหาคำตอบที่ดีที่สุดของกลุ่มตนเองร่วมกัน สอดคล้องกับ Brooks, J. G. &

Brooks, M. G. กล่าวว่า ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการสนทนาทั้งกับสมาชิกในกลุ่มและผู้สอน เป็นแนวทางในการเสริมแรงให้ผู้เรียนได้เกิดความคิดความเข้าใจ ได้มีการอภิปรายร่วมกัน ได้มีโอกาสเสนอความคิดของตนเอง ได้รับฟังและได้สะท้อนความคิดของผู้อื่นถือเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้สร้างความเข้าใจหรือสะท้อนความเข้าใจเดิมที่มีอยู่ อีกทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เช่นนี้ทำให้เห็นว่าผู้เรียนมีความมั่นใจมากยิ่งขึ้นด้วย จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ได้ดีกว่าวงจรปฏิบัติการที่ 1 และ 2 (Brooks, J. G. & Brooks, M. G., 1993)

จากผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ ๆ ด้วยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่น ๆ และสรุปเป็นแนวคิดหรือความรู้ใหม่ ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมรูปแบบหนึ่งสำหรับการพัฒนาการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของนักเรียน เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถพัฒนาศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ การเชื่อมโยงความรู้ การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ซึ่งส่งเสริมการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ทั้ง 3 องค์ประกอบได้แก่ ด้านเนื้อหาทางคณิตศาสตร์ ด้านกระบวนการทางคณิตศาสตร์ และด้านสถานการณ์หรือบริบท ทั้งนี้การนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับเทคนิคการจัดการเรียนรู้ KWDL โดยเน้นการกิจกรรมกลุ่ม จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี มีความกระตือรือร้น มีความมั่นใจในการคิดและวิธีการแก้ปัญหาของตนเอง มีแรงจูงใจที่จะให้กลุ่มของตนเองได้คะแนนดี มีการช่วยเหลือกันภายในกลุ่มของตน ผู้เรียนที่อ่อนมีความพยายามในการเรียนรู้ ผู้เรียนที่เก่งและปานกลางคอยช่วยสอน ช่วยอธิบายให้เพื่อนที่ไม่เข้าใจได้เข้าใจ ช่วยให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนที่ดี รวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนได้มีความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้การพัฒนาการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของนักเรียนนั้นยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ อีก เช่น สื่อการเรียนการสอน ควรมีความน่าสนใจแปลกใหม่ หลากหลาย ใบกิจกรรมควรมีสถานการณ์ปัญหาที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการเลือก และประเมินความเหมาะสมตามลักษณะข้อคำถาม และมีคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้เรียนได้มีความคิดที่แปลกใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์มีคะแนนความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์คะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 คิดเป็นร้อยละ 100 ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ผู้สอนควรเข้าใจหลักการสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยการกระทำของตนเองผู้เรียนที่จะสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้จะต้องมีความรู้เดิมเป็นพื้นฐานก่อนจึงจะเชื่อมโยงความรู้ใหม่ได้

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับเทคนิคการจัดการเรียนรู้ KWDL ผู้เรียนจะใช้เวลามากในการทำกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง จากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในการอภิปรายพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดกันระหว่างครูและผู้เรียน

3. ครูควรเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยใช้คำถามที่ให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดและใช้คำถามอย่างต่อเนื่องทุกขั้นตอนเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดเพื่อสร้างความรู้ใหม่ เมื่อผู้เรียนได้เข้าใจในเนื้อหาส่วนนั้นแล้ว ความรู้ที่เกิดขึ้นจะเป็นความรู้ที่คงทนที่สามารถให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

1. ควรมีการศึกษามูลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับเทคนิคการจัดการเรียนรู้ KWDL เพื่อพัฒนาความสามารถหรือทักษะในด้านอื่น ๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ การให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เป็นต้น

2. ควรทำการศึกษาในรูปแบบการวิจัยนี้กับเรื่องอื่น ๆ ในวิชาคณิตศาสตร์ว่าวิธีการนี้สามารถพัฒนาความสามารถในการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ได้ครอบคลุมในทุกด้านหรือไม่

3. ควรทำการศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอื่น ๆ ที่มีลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่คล้ายคลึงกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อช่วยในการพัฒนาการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของผู้เรียนให้สูงยิ่งขึ้นไป

เอกสารอ้างอิง

- เวชฤทธิ์ อังกะภักทรขจร. (2555). การประยุกต์ใช้แนวคิด Teach Less, Learn More (TLLM) สู่การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนคณิตศาสตร์. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 23(1), 1-11.
- ปรีชา เนาว์เย็นผล. (2537). หน่วยที่ 12 การแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ ประมวลสาระชุดวิชาสถิติและวิทยวิธีทางคณิตศาสตร์ หน่วยที่ 12 - 15. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ปรียา สิริระบุตร. (2557). การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเรื่อง การคูณ การหาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL ร่วมกับการวาดรูปบาร์. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- รัศมี สุจินพรหม. (2543). ผลของการใช้แผนการจัดกิจกรรมให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ที่มีต่อการพัฒนากระบวนการคิดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านบุทุม จังหวัดสุรินทร์. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วัลลภา อารีรัตน์. (2532). การสอนคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิชาการโรงเรียนบรบือ. (2562). สถิติผลคะแนนสอบ O – Net ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. มหาสารคาม: โรงเรียนบรบือ.
- วีระยุทธ์ ชาตะกาญจน์. (2558). การวิจัยเชิงปฏิบัติการ Action Research. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2(1), 29-49.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โครงการ PISA ประเทศไทย. (2557). รายงานการ ประเมินผลการเรียนนานาชาติ PISA 2006 ความรู้และสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์สำหรับโลกวันพรุ่งนี้. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สุดา เชียงคำ. (2546). การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง เศษส่วน ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Brooks, J. G. & Brooks, M. G. (1993). The case for Constructivist Classrooms. New York: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Bussiere, P. et al. (2001). Measuring up: Performance of Canada's youth in Reading, Mathematics and Science: OECD PISA Study – First Results for Canadians Aged_15. Ottawa, On: Statistics Canada.
- De Lange, J. (2003). Mathematics for Literacy. In Quantitative Literacy: Why Numeracy Matters for School and Colleges. Madison.
- OECD. (1999). Measuring Student Knowledge and Skills: A New Framework for Assessment. Paris: Author.

- Underhill, R. G. (1991). Two layers of constructivist curricular interaction. In E. von Glasersfeld (ed.), *Radical constructivism in mathematics education*. (pp. 229 – 248). Dordrecht, The Netherlands: Kluwer Academic.
- Von Hagen, J. et al. (2002). *Quality and Success of Budgetary Consolidation in* Buti, M. et al. (eds.). *The Behaviour of Fiscal Authorities – Stabilization, Growth and Institutions*. London: Palgrave.

การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล
สำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33*
ADMINISTRATIVE GUIDELINE DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL
INSTITUTES BASED ON GOOD GOVERNANCE FOR SCHOOLS IN THE
SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA ZONE 33

พงศ์ศิริ พวงศรีเคน

Phongsiri Puangsriken

ธัชชัย จิตรนันท์

Thatchai Chittranun

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

E-mail: jaseng36@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของ การบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลัก ธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 และ 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลัก ธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 กลุ่ม ตัวอย่าง คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จำนวน 350 คน โดย การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า: 1) การบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 มีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการบริหารสถานศึกษา โดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 33 ประกอบด้วย 4 ด้าน 24 แนวทาง สรุปได้ดังนี้ การบริหารควรมีการประชุมเพื่อจัดทำ แผนปฏิบัติการตามข้อตกลงของปฏิบัติงานที่เขตพื้นที่จัดสรรให้ ส่งเสริมให้มีการจัดสรร งบประมาณตามข้อมูลความจำเป็นด้วยความเป็นธรรม ปกครองครูโดยใช้หลักเมตตาธรรม มีการจัดทำแผนปฏิบัติการและขั้นตอนการแสวงหาและบรรจุแต่งตั้งที่ชัดเจน มีการจัดกิจกรรมให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เปิดเผยขั้นตอนและแนวทางปฏิบัติในการรับนักเรียน

* Received 25 April 2020; Revised 20 May 2020; Accepted 4 June 2020

ร่วมกันวางแผนการบริหารงานการศึกษาระหว่างสถานศึกษากับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและมีการกระจายอำนาจ มีนโยบายปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามส่งเสริมให้สอดแทรกคุณธรรมทุกกลุ่มสาระ กำหนดให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับฟังความคิดเห็นในกิจกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง, การบริหารสถานศึกษา, หลักธรรมาภิบาล

Abstract

This research aimed to 1) current and desirable situation, 2) administrative guideline development of educational institutes based on good governance for schools in the Secondary educational service area zone 33 This research was divided into 2 periods. The first period was a study of research instrument comprised evaluation of the study of elements and indicators of educational institutes based on good governance for schools. Research sample included 350 teachers using Stratified Random Sampling. Research instrument comprised the second period evaluation of Administrative Guideline Development of Educational Institutes Based on Good Governance for Schools in the Secondary Educational Service Area Zone 33. Informants were 9 heads of each division. Research instrument was interview form. Statistical analysis comprised mean and standard deviation.

This research found the following results: 1) Current conditions, school administration based on good governance principles for schools Under the Office of Secondary Educational Service Area 33, it is at the medium level. Desirable Conditions School administration based on good governance for schools. Under the Office of Secondary Educational Service Area 33, the overall is at the highest level. 2) Guidelines for school administration based on good governance principles for schools consisting of 4 aspects, 24 guidelines can be summarized as follows The administration should have a meeting to formulate an action plan in accordance with the operational agreements provided by the area. There is a clear action plan and recruitment and appointment procedures. There are activities for students to learn from real experience. Disclose procedures and guidelines for accepting students at every step. Jointly plan the educational administration between the school and those involved and decentralize Have a

policy to instill good values and promote morality in all groups Give an opportunity for those involved to select textbooks Require stakeholders to listen to their opinions on activities that will affect the stakeholders.

Keywords: Guideline Development, Good Governance, Administration

บทนำ

ปัจจุบันได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลซึ่งเป็นหลักการสากลที่ประเทศซึ่งปกครองในระบอบประชาธิปไตยใช้เป็นหลักในการบริหารประเทศ โดยได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยบัญญัติไว้ในหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 65 ได้บัญญัติไว้ว่า “รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่ เป้าหมายดังกล่าว การจัดทำกรกำหนดเป้าหมายระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วย ยุทธศาสตร์ชาติ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้” (โชคสุข กรกิตติชัย, 2560)

ในด้านการศึกษาก็ได้มีการนำหลักบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา โดยนับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการปฏิรูปการศึกษา เนื่องจากตระหนักดีว่าความเข้มแข็งของประเทศมาจากการพัฒนาศักยภาพของคนในชาติ โดยอาศัยระบบการศึกษาที่ครอบคลุมมีคุณภาพ และประชาชนมีส่วนร่วม (ศิรินารถ นันทวัฒน์ภริมย์, 2547) เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม หลังจากมีการปฏิรูปการศึกษาได้กำหนดไว้ในหมวด 5 มาตรา 39 ว่า “ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, 2545) ด้วยเหตุดังกล่าวนี้รัฐบาลจึงได้กำหนดในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 ว่าให้สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีฐานะเป็นนิติบุคคล สถานศึกษาดังกล่าวจึงมีอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกฎหมายอื่นซึ่งกำหนดอำนาจ และหน้าที่ไว้เป็นกาลเฉพาะ นอกจากนี้ยังมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาที่จะทำนิติกรรมสัญญาใด ๆ ที่กฎหมายรับรองได้เอง จากการศึกษาจะเห็นว่าสถานศึกษาจะมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 นั้น ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งมี

อำนาจในการบริหารและจัดการศึกษาอย่างเต็มที่ จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่ผู้บริหารในสถานศึกษา ต้องมีการนำหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารงานโรงเรียน อันได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่าใช้ในการบริหารงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ได้จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564 โดยได้ส่งเสริมโรงเรียนในสังกัดให้มีการบริหารจัดการที่เป็นเลิศตามหลักธรรมาภิบาล เน้นการพัฒนาหน่วยงานในสังกัดให้เป็นหน่วยงานที่สามารถให้บริการได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ แยกแยะบทบาทหน่วยงานแต่ละระดับอย่างชัดเจน แต่ยังคงปรากฏปัญหาการดำเนินการบริหารตามหลัก ธรรมาภิบาลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 เช่น ผู้บริหาร ไม่ดำเนินการพัฒนางานตามแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ขาดการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคม ชุมชนและท้องถิ่น การพิจารณาการเลื่อนขั้นเงินเดือนไม่เป็นธรรม ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความไม่ เสมอภาค และผู้บริหารไม่จัดให้มีการปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศ ให้มีความถูกต้องเป็นปัจจุบัน และ พร้อมทั้งจะเปิดเผยแก่บุคคลทั่วไป และไม่มีระบบการดูแลรักษาทรัพยากรของสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33, 2562)

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้นทำให้ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงปัญหาของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในสถานศึกษาและเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการนำหลักธรรมาภิบาลมาเป็นหลักยึดในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิด ความเป็นธรรม มีความโปร่งใส ได้รับการยอมรับ และเชื่อถือ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารโดยยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานมากขึ้น อันจะนำมาซึ่งประโยชน์ในการพัฒนาสถานศึกษา สังคม และประเทศชาติอย่างสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 โดยดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 109 คน ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จาก 85 โรงเรียน จำนวน 3,372 คน

กลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 จำนวน 350 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปรียบเทียบจากตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และทำการสุ่มแบบแบ่งเป็นชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน (Rating Scale) สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 โดยจำแนกข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแนวคิดของ Likert (Likert' Rating Scale) กำหนดค่าคะแนน เป็น 5 ระดับ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) การตรวจสอบอำนาจจำแนก โดยการใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การตรวจสอบความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยการใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach'Alpha Coefficient) ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33

ตอนที่ 1 การศึกษาแนวทางจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติดี (Best Practice)

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้าฝ่าย รวม 9 คน จากโรงเรียนทั้งสิ้น 3 แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเนื้อหาการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ตอนที่ 2 พัฒนาการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 33

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้าฝ่าย รวม 9 คน จากโรงเรียนทั้งสิ้น 3 แห่ง

1. สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการวิจัยทางการศึกษา หลักสูตรการสอน การบริหารการศึกษา

2. มีตำแหน่งทางวิชาการระดับชำนาญการ ชำนาญการพิเศษ หรือเชี่ยวชาญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบประเมินความเหมาะสมแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 33 ซึ่งเป็นแบบ มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (Likert' Rating Scale) ประเมินความ เหมาะสม และความเป็นไปได้ โดยจำแนกข้อคำถามเป็นแบบมาตรฐานประมาณค่าเป็น 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน มากที่สุด มากปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 โดยรวมรายด้านและรายข้อ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ การบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ในภาพรวม (N = 350)

การบริหารสถานศึกษา โดยยึดหลักธรรมาภิบาล	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{x}	S.D.	ระดับ การดำเนินงาน	\bar{x}	S.D.	ระดับ การดำเนินงาน
1. การบริหารวิชาการ	3.84	0.70	มาก	4.94	0.24	มากที่สุด
2. การบริหารงบประมาณ	2.48	0.76	น้อย	4.96	0.20	มากที่สุด
3. การบริหารบุคคล	2.80	0.87	ปานกลาง	4.96	0.19	มากที่สุด
4. การบริหารทั่วไป	3.82	0.67	มาก	4.97	0.18	มากที่สุด
รวม	3.23	0.97	ปานกลาง	4.96	0.20	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 แสดงว่า สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ และอยู่ในระดับน้อย 1 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่การบริหารวิชาการ การบริหารทั่วไป การบริหาร และการบริหารงบประมาณ สภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหาร การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารวิชาการ

2. ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการดำเนินงานสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความเหมาะสม การนำไปใช้ของคู่มือแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 33 โดยรวมและแยกเป็นรายด้าน (N = 5)

รายการ	ความเหมาะสม			การนำไปใช้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. เนื้อหาของคู่มือมีความสอดคล้องกับ ความมุ่งหมายในการจัดทำคู่มือ	3.71	1.28	มาก	4.29	0.88	มาก
2. ความมุ่งหมายของคู่มือสอดคล้องกับการ บริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้อำนวยการโรงเรียน	4.29	0.70	มาก	4.57	0.49	มากที่สุด
3. คู่มือใช้ภาษาถูกต้องตรงตามหลัก ภาษาไทย มีความชัดเจน อ่านแล้วเข้าใจง่าย	4.00	1.07	มาก	4.29	0.70	มาก
4. เนื้อหาของคู่มือครอบคลุม แนวทางการ บริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้อำนวยการโรงเรียน ดังนี้	4.14	0.64	มาก	4.43	0.49	มาก
4.1 การบริหารวิชาการ	4.57	0.49	มากที่สุด	4.71	0.45	มากที่สุด
4.2 การบริหารงบประมาณ	4.86	0.35	มากที่สุด	4.57	0.49	มากที่สุด
4.3 การบริหารบุคคล	4.86	0.35	มากที่สุด	4.57	0.73	มากที่สุด
4.4 การบริหารทั่วไป	4.71	0.45	มากที่สุด	4.71	0.45	มากที่สุด
5. เนื้อหาของคู่มือสามารถนำไปปรับใช้กับ การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้อำนวยการโรงเรียน	4.00	0.53	มาก	4.29	0.45	มาก
โดยรวม	4.44	0.64	มาก	4.49	0.61	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินคู่มือแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 33

โดย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสามารถนำไปใช้ได้ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 33 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะการบริหาร ด้านงบประมาณอยู่ในระดับน้อยทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความไม่โปร่งใสในเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างที่ไม่ตรง กับความต้องการของสถานศึกษาเท่าที่ควรสอดคล้องกับการวิจัยของ นภัสพันธ์ ศรีคุณ ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง สภาพพึงประสงค์อยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา พบว่าความคิดเห็นความเหมาะสมของแนวทาง การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นความเป็นไปได้ของแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในการบริหาร สถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก (นภัสพันธ์ ศรีคุณ, 2559)

2. แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1. การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ สถานศึกษาต้องจัดทำแผนปฏิบัติการบริหารงบประมาณตามข้อตกลงของการ ปฏิบัติงานที่เขตพื้นที่จัดสรรให้และเป็นไปตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ ส่งเสริมให้ครูและผู้เกี่ยวข้องศึกษากฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบปฏิบัติ คำสั่งทางการเงินให้เข้าใจอย่างถูกต้องตรงกัน ส่งเสริมให้มีการจัดสรรงบประมาณตามข้อมูลความจำเป็นด้วยความเป็นธรรม ปลุกจิตสำนึกให้บุคลากร ในสถานศึกษาปฏิบัติตนให้ปลอดจากการคอร์รัปชันและให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม จัดซื้อจัดจ้างที่ โปร่งใส เปิดเผยให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา บัญชีรับจ่ายของโรงเรียนต้องมีความเป็นจริง เป็นปัจจุบันและตรวจสอบได้ กระจายอำนาจการปฏิบัติงาน ทางด้านการเงินสู่ระดับการปฏิบัติให้มากขึ้น รับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จัดทำแผนปฏิบัติการ บริหารงบประมาณตามข้อตกลงของการปฏิบัติงาน มีการมอบหมายแต่งตั้งคณะบุคคลผู้รับผิดชอบด้าน สอดคล้องกับการวิจัยของ อารยา บุตรพรม ได้ศึกษา การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลของการศึกษาพบว่า แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลมี แนวทางการพัฒนา ดังนี้สถานศึกษาต้องจัดทำแผนปฏิบัติการบริหารงบประมาณตามข้อตกลง ของการ ปฏิบัติงานที่เขตพื้นที่จัดสรรให้และเป็นไปตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ (อารยา บุตรพรหม, 2559)

2.2 การบริหารบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ สถานศึกษากำหนดเป้าหมายของงานและมาตรฐานตัวชี้วัดอย่างชัดเจนทุกงาน และแนวทางใน การพิจารณาความดีความชอบของสถานศึกษาตามเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนดอย่างชัดเจน จัดบุคลากรเข้าทำงานตามความรู้ ความสามารถและความถนัดของแต่ละคน ปกครองครูและ บุคลากร ทางการศึกษาโดยใช้หลักเมตตาธรรม มีระบบการส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ บุคลากรที่มีผลการ ปฏิบัติงานดีเด่น จัดทำหลักเกณฑ์ แผนปฏิบัติและขั้นตอนการแสวงหาและ บรรจุแต่งตั้งที่ชัดเจนโปร่งใส แจ้งหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการพิจารณาความดีความชอบ ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง ส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนงานและมาตรการแก้ไขปัญหาความ ขัดแย้งทั้งภายในสถานศึกษาและกับหน่วยงาน ชุมชน และบุคคลภายนอก จัดประชุมรับฟัง ความเห็นการพัฒนาโรงเรียน จัดให้มีการ ฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรทุกตำแหน่ง เพื่อพัฒนา ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง บุคลากร ทุกคนปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่นเต็ม ความสามารถ จนประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับการวิจัยของ พระนที สิริปัญญา ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนพระปริยัติธรรมสังกัดสำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดขอนแก่น ผลของการศึกษาพบว่า แนวทางส่งเสริมและ พัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่สำคัญ คือ 1) ด้าน นิติธรรม สถานศึกษาควร ส่งเสริมการเรียนรู้ นิติธรรมประพุดิตนให้อยู่ในกรอบกฎหมาย จารีต ประเพณี 2) ด้านคุณธรรม การบริหารจัดการสถานศึกษาจะต้องยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม และ เป็นตัวอย่างที่ดีต่อสังคม มีความซื่อสัตย์จริงใจขยันอดทนต่อหน้าที่และหลักธรรมาภิบาล 3) ด้านความโปร่งใส รายงานการประเมินตนเอง รายงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาระดับ การศึกษาชั้น พื้นฐานต้องเป็นความจริง ทุกขั้นตอนต้องยึดหลักความโปร่งใสตรวจสอบได้ 4) ด้านการมีส่วนร่วม สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วน ร่วม 5) ด้านความรับผิดชอบ สถานศึกษาควรมีความตระหนักในสิทธิหน้าที่ ของตนเองและ ผู้อื่น 6) ด้านความคุ้มค่า สถานศึกษาควรเห็นคุณค่าของทรัพยากร ที่มีอยู่และพัฒนาให้เกิด ประโยชน์สูงสุด (พระนที สิริปัญญา, 2560)

2.3 การบริหารทั่วไปตามหลักธรรมาภิบาล มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ ดำเนินงานทุกชนิดต้องเป็นไปตามระเบียบของทางราชการ กำหนดเป้าหมายผลผลิต ผลลัพธ์

ตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานของบุคลากร จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงเน้น การปฏิบัติให้ทำได้ รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ห้ามลงโทษนักเรียนโดยการเขียน ตีและ การทำการในสิ่งที่เกินกว่าเหตุ เปิดเผยขั้นตอนและแนวทางปฏิบัติในการรับนักเรียนทุก ขั้นตอนอย่าง ตรงไป ตรงมา รายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาเสนอสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา และเผยแพร่ต่อสาธารณชน ร่วมกันวางแผนการบริหารงานการศึกษา ระหว่างสถานศึกษากับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและมีการกระจายอำนาจสู่บุคลากรผู้ปฏิบัติ ประสานงานกับเครือข่ายการศึกษาเพื่อแสวงหา ความร่วมมือความช่วยเหลือ เพื่อส่งเสริม สนับสนุนงานการศึกษาของสถานศึกษา บุคลากรปฏิบัติงาน ตามหน้าที่ความรับผิดชอบอย่าง เต็มที่ คำนึงถึงผลประโยชน์ที่ได้รับกลับคืนมาเป็นหลัก สอดคล้องกับการวิจัยของ อธิพิพล บุญเดช ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า มีแนวทางดังนี้ จัดระบบการ บริหารเพื่อให้เกิดการทำงานที่มี ประสิทธิภาพภายใต้ทรัพยากรอันจำกัด ควบคุม กำกับ ดูแล งานด้านงบประมาณด้วยความโปร่งใส เป็นธรรมและตรวจสอบได้ พัฒนาระบบข้อมูล สารสนเทศเพื่อใช้ในการบริหารทั่วไป ใช้ฐานข้อมูลเดียวกัน ปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันและ สามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ จัดทำแผนพัฒนาเพื่อส่งเสริมให้ ครูมีจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ระดมทรัพยากรเพื่อ การศึกษาและ บริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม พัฒนา คณะกรรมการสถานศึกษาให้มีศักยภาพตามอำนาจหน้าที่และต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวง ศึกษาธิการ ซึ่งนอกจากข้อค้นพบของผู้ศึกษาแล้ว ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็น ว่า งานด้านคณะกรรมการ สถานศึกษามีความสำคัญในการบริหารสถานศึกษาอยู่ด้วย ผู้บริหาร ควรให้ความสำคัญและพัฒนางาน คณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อเป็นคณะทำงานที่มีบทบาท ในการบริหารสถานศึกษา จะทำให้การ บริหารงานฝ่ายบริหารงานทั่วไปมีความสมบูรณ์ (อธิพิพล บุญเดช, 2555)

2.4 การบริหารวิชาการตามหลักธรรมาภิบาล มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ สถานศึกษามีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับนโยบายของเขตพื้นที่ การศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการ ศึกษาระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตร และการสอนให้แจ่มแจ้งและนำมาประยุกต์ใช้กำหนดเกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่ม สาระการ เรียนรู้ ปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามให้แก่นักเรียนและส่งเสริมให้สอดแทรกคุณธรรมในการ จัดการเรียนรู้อีก กลุ่มสาระส่งเสริมให้มีระบบการทดสอบทางการศึกษาด้วยวิธีการที่ หลากหลาย โปร่งใส ให้ความยุติธรรมแก่ผู้เรียนกำหนดแผนและขั้นตอนการดำเนินงานด้าน วิชาการที่ชัดเจน จัดทำข้อมูลแหล่งเรียนรู้สิ่งแวดล้อมทางการศึกษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อ เผยแพร่และใช้ประกอบการเรียนการสอน เปิด โอกาสให้ครูนักเรียน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องคัดเลือก

หนังสือเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา กำหนดให้ผู้ใช้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนในการวางแผนกำหนดความต้องการและมีส่วนร่วมในการประเมินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลระบบบริหาร และจัดการศึกษา สร้างระบบการมีส่วนร่วมให้ครอบคลุมถึงนักเรียนทุก ระดับชั้น รับฟังความคิดเห็นในกรณีที่ต้องดำเนินกิจกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเขต บริการ การศึกษาและชุมชนใกล้เคียงกำหนดให้การบริหารงานทุกส่วนยึดประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน สอดคล้องกับการวิจัยของ วิวัฒน์ชัย ศรีจันทร์ ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด นครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา สรุปเป็นรายด้านได้ ดังนี้ 1) ด้านหลักนิติธรรม ควรมีการดำเนินการ มีการจัดทำระเบียบ 2) ด้านหลักคุณธรรม ควรมีการดำเนินการ จัดทำหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียน ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา 3) ด้านหลักความโปร่งใส ควรมีการดำเนินการ มีการให้บริการด้านวิชาการที่สามารถเชื่อมโยงหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับแหล่งวิชาการในที่อื่น ๆ มีการประชาสัมพันธ์สร้าง ความเข้าใจต่อบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และมีการจัดทำ รายงานผลการปฏิบัติงานที่เป็นรายงานประจำปี (SAR) 4) ด้านหลักความมีส่วนร่วม ควรมีการดำเนินการ มีการวิเคราะห์ข้อมูลของ สถานศึกษา ข้อมูลชุมชน เพื่อจัดทำแผนพัฒนา สถานศึกษา และดำเนินการตามแผนพัฒนา สถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 5) ด้านหลักความรับผิดชอบควรมีการดำเนินการพัฒนาออกแบบกระบวนการ 6) ด้านหลักความคุ้มค่า ควรมีการดำเนินการ มีการตรวจพิจารณาคุณภาพ หนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัด เพื่อใช้ประกอบการเรียน การสอน รวมถึงการคัดเลือกหนังสือเรียนที่มีคุณภาพสอดคล้องกับหลักสูตร (วิวัฒน์ชัย ศรีจันทร์, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 33 ประกอบด้วย 4 ด้าน 24 แนวทาง มีการประเมินความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างอื่นนอกเหนือจากครู
2. การตอบแบบสอบถามในการวิจัย ควรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนในการให้ข้อมูล และตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในงานวิจัยมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- โชคสุข กรกิตติชัย. (2560). ทิศทางการปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. Hot Issue, 2560 (สิงหาคม), 1-7.
- นภัสนันท์ ศรีคุณ. (2559). แนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระนที สิริปณฺโญ. (2560). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนพระปริยัติธรรมสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดขอนแก่น. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (2545). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 119 ตอนที่ 123 ก หน้า 16 (19 ธันวาคม พ.ศ. 2545).
- วิวัฒน์ชัย ศรีจันทร์. (2560). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศิรินารถ นันทวัฒน์นิรมย์. (2547). การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักธรรมาภิบาลอำเภอเมืองลำพูน. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33. (2562). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562. สุรินทร์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 33.
- อารยา บุตรพรม. (2559). การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อิทธิพล บุญเดช. (2555). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในสถานศึกษา
สังกัดองค์กร บริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. ใน การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

**แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำเรียนร่วม
โดยใช้ทฤษฎีเชิงระบบ***
**GUIDELINES FOR THE MANAGEMENT OF THE CORE SCHOOLS
BY USING SYSTEMATIC THEORY**

จุฑาภรณ์ ธนทวีศิลป์

Juthaporn Tanakawesin

วจี ปัญญาใส

Vajee Panyasai

สุมิตา โรจนนิตติ

Sumitra Rotjananiti

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Uttaradit Rajabhat University, Thailand

E-mail: k.kunkung09@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัญหา แนวทาง และประเมินความเป็นไปได้ของการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำเรียนร่วมโดยใช้ทฤษฎีเชิงระบบ ประชากรได้แก่โรงเรียนเรียนร่วมสังกัดสำนักงานประถมศึกษาส่วนกลางจำนวน 71 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างได้แก่โรงเรียนจัดการเรียนร่วมจำนวน 10 โรงเรียน ได้มาโดยการเลือกมาแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการ ครูผู้สอนโรงเรียนแกนนำเรียนร่วม จำนวน 80 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัญหาการบริหารจัดการโรงเรียนเรียนร่วม แบบสอบถามแบบสอบถามแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำเรียนร่วมโดยใช้ทฤษฎีเชิงระบบและแบบประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำเรียนร่วมโดยใช้ทฤษฎีเชิงระบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า: สภาพปัญหาการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมได้แก่ การเตรียมแผนพัฒนาทักษะทางสังคม การประเมินผลตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ระบบเปลี่ยนผ่านของโรงเรียนและการสอบถามความพึงพอใจและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความก้าวหน้าของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ส่วนแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำเรียนร่วมโดยใช้ทฤษฎีเชิงระบบ มีค่าเฉลี่ย ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

* Received 17 April 2020; Revised 28 May 2020; Accepted 12 June 2020

โดยค่าเฉลี่ยด้านสังคมแห่งการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.06$) ด้านการบริหารจัดการเรียนร่วมและด้านคุณภาพผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ($\bar{X} = 4.05$) และด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.04$) ส่วนผลการประเมินความเป็นไปได้ของแนวการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยใช้ทฤษฎีเชิงระบบภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.65$)

คำสำคัญ: แนวทางการบริหาร, โรงเรียนแกนนำเรียนร่วม, ทฤษฎีเชิงระบบ

Abstract

The purpose of this research study. To study the conditions, problems, guidelines and assess the feasibility of the joint study management of the joint learning schools by using systematic theories The population is 71 joint schools under the Nan Elementary Education Office. The sample group is 10 joint schools that have been selected by specific method. The data provider consists of School administrators of academic teachers The subjects were 80 instructor leading school teachers. The research instruments were Questionnaire about the problems of school management Questionnaire The guidelines for the management of a joint study school by using systematic theory. Feasibility Assessment Form for the Management of a Joint School Leader Using Systematic Theory The data was analyzed using basic statistics such as frequency distribution, percentage, mean, standard deviation. And content analysis

The results of the research showed that: The problems in the management of the school leaders in the joint study were as follows. Preparation of social skills development plans Evaluation according to the individual education management plan School transitional system and satisfaction inquiries and suggestions about the progress of parents with special needs students. As for the guidelines for the management of the joint learning schools by using systematic theories. With an average of all levels at a high level in all aspects The average of the learning society was the highest mean ($\bar{X} = 4.06$) in the management of co-learning and the quality of learners with the same mean of ($\bar{X} = 4.05$). And the teaching and learning management average ($\bar{X} = 4.04$). The evaluation of the feasibility of the management of the leading school

management together with the systematic picture in overall is at a high level ($\bar{x} = 4.65$).

Keywords: Management Guideline, Joint Vocal School, System Theory

บทนำ

จากกระแสโลกาภิวัตน์และหลักสิทธิมนุษยชน ทำให้คนพิการได้รับโอกาสทางการศึกษามากขึ้น ตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, 2545) ซึ่งมีเจตนารมณ์ต่อการจัดการศึกษาที่ให้บุคคลมีสิทธิ และโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีซึ่งรัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีร่างกายพิการทุพพลภาพ บุคคลที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน รัฐบาลได้มีการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก พิการเข้ามาเรียนร่วมกับเด็กปกติโดยจัดให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะทางสำหรับความพิการในแต่ละประเภท และในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการนั้น จะต้องจัดอย่างมีระบบ ต้องร่วมมือกัน ระหว่างนักการศึกษา นักจิตวิทยา แพทย์ และผู้เชี่ยวชาญ อื่น ๆ ในการระดมพลังความร่วมมือ สนับสนุนจากทุกหน่วยงานในสังคม นับตั้งแต่ชุมชน องค์กร หน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้มีส่วนร่วมในการประกันโอกาสทางการศึกษาที่จัดอย่างมีคุณภาพสำหรับเด็กพิการ การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม เป็นการจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคนในระบบการศึกษาเดียวกัน โดยไม่แบ่งแยกว่าเด็กพิการต้อง ไปเรียนในสถานศึกษาเฉพาะ รวมทั้งเด็กนั้นต้องได้รับการสนับสนุนทุกด้าน ทั้งด้านการแพทย์ วิชาการ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นทางการศึกษา โรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนหลักสูตร ยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการ เทคนิคการเรียนการสอน สถานที่รวมทั้งให้มีบุคลากรสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ สร้างเจตคติที่เหมาะสม เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการโดยไม่ให้สังคม ชุมชน ผู้จัดบริการและประชาชนตระหนักถึงศักยภาพความแตกต่างระหว่างและเฉพาะบุคคล รวมถึงสิทธิเท่าเทียมของบุคคลทุกคน เพื่อเป็นการรองรับเด็กที่มีความบกพร่องทุกคนทุกประเภทที่ให้ได้เข้าเรียน ซึ่งให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และในมาตรา 37 (1) ที่กำหนดให้โรงเรียน และศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเขตพื้นที่การศึกษาใดมีความพร้อม ให้สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษให้การสนับสนุนเขตพื้นที่การศึกษานั้น จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดน่าน

ได้กำหนดยุทธศาสตร์ร่วมกับศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดน่าน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดน่าน ในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ให้ไปตามนโยบายของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการที่กำหนด ทั้งนี้มีโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดน่าน ได้ดำเนินการนำร่องการศึกษา สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องตามโครงการดังกล่าว มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 จำนวน 71 โรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548) เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดน่าน ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดน่านและโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ที่ให้โอกาสทางการศึกษาแก่บุคคลที่มีความบกพร่อง ได้เรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนทั่วไป ตลอดจนให้โอกาสแก่ผู้ปกครองได้ส่งบุตรหลานเข้ารับบริการทางการศึกษาในโรงเรียนใกล้บ้าน แต่ในการบริหารจัดการของโรงเรียนแกนนำเรียนร่วมยังมีปัญหาหลายๆด้านดังงานวิจัยของ

นงลักษณ์ มีศิลป์ ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนร่วมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 พบว่า สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วมของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 ในภาพรวมส่วนใหญ่โรงเรียนมีการดำเนินงานทั้งในด้านกระบวนการเรียนการสอนและด้านบริหารจัดการ โดยในด้านกระบวนการเรียนการสอนมีการดำเนินงานมากที่สุดตามลำดับ คือ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนร่วม วัดและประเมินผลตามสภาพที่แท้จริงเพื่อพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล (นงลักษณ์ มีศิลป์, 2548) ส่วนใหญ่ โรงเรียนมีปัญหาการดำเนินงานทั้งในด้านกระบวนการเรียนการสอนและด้านบริหารจัดการ โดยในด้านกระบวนการเรียนการสอนมีปัญหาการดำเนินงานมากที่สุดตามลำดับคือ วางแผนพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล โดยจัดทำแผนการศึกษาและบุคคล จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนร่วมและจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อม การฟื้นฟูสมรรถภาพนักเรียนเพื่อการเรียนร่วม ส่วนที่มีปัญหาการดำเนินงานน้อยที่สุด คือ จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถตามศักยภาพเป็นรายบุคคล สำหรับปัญหาการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการมีปัญหาการดำเนินงานมากที่สุดตามลำดับ คือ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมพัฒนาครูการศึกษาพิเศษ และเนตรทิพย์ เจริญวัย ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในโครงการเด็กพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ สังกัดสำนักงานการศึกษา ประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในโครงการเด็กพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ สังกัดสำนักงานการศึกษา ประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (เนตรทิพย์ เจริญวัย, 2557) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับปัญหามากที่สุด คือ งานวัสดุประกอบ หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน รองลงมาคืองานห้องสมุดและงานหลักสูตรและการนำ

หลักสูตรไปใช้ด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับปัญหาน้อยที่สุดคืองานจัดการเรียนการสอน ธีัญญ์ณลิน กิติวิวัฒน์กนกโชติ ได้ศึกษาการบริหารจัดการตามมาตรฐานการเรียนร่วม ของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมจังหวัดนครปฐม พบว่า ระดับการบริหารจัดการตาม มาตรฐานการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมมีระดับการจัดการเรียนการสอนใน ภาพรวมอยู่ในระดับมา (ธีัญญ์ณลิน กิติวิวัฒน์กนกโชติ, 2559) และพัชรีดา นิลสุข ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม พบว่าผลการวิจัยพบว่า การบริหารโรงเรียนแกน นำจัดการเรียนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (พัชรีดา นิลสุข, 2558)

จากสภาพปัจจุบันและปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นบุคลากรของศูนย์ การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จึงได้ศึกษาแนวทางการ บริหารจัดการโรงเรียนแกนนำเรียนร่วมโดยใช้ทฤษฎีเชิงระบบ โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานการศึกษา พิเศษโรงเรียนเรียนร่วม พ.ศ. 2543 ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการ และด้านสังคมแห่งการเรียนรู้ ตลอดจนข้อเสนอแนะในการดำเนินการ จัดการศึกษาอย่างไร ทั้งนี้ผลการศึกษาจะสะท้อนสภาพความเป็นจริงของการดำเนินการ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนาการดำเนินการตาม แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำเรียนร่วมจังหวัดน่านต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำเรียนร่วม โดยใช้ทฤษฎีเชิงระบบ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำเรียนร่วม โดยใช้ ทฤษฎีเชิงระบบ
3. เพื่อประเมินความเป็นไปได้ของทางการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำ เรียนร่วม โดยใช้ทฤษฎีเชิงระบบ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนแกนนำเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดน่าน จำนวน 71 โรงเรียน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดน่าน ปีการศึกษา 2562 จำนวน 10 โรงเรียน โดยเลือก แบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์การเลือกคือ เลือกโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ที่มีผลการจัดการ ดำเนินงานเด่นสามารถเป็นแบบอย่างได้

3. ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน 10 คน ครูฝ่ายวิชาการ 10 คน และครูผู้สอนโรงเรียนละ 6 คน รวม 60 คน ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยทั้งหมด 80 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัญหาการบริหารจัดการโรงเรียน แกนนำจัดการเรียนร่วม แบบสอบถามแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำเรียนร่วมโดยใช้ ทฤษฎีเชิงระบบ แบบประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำเรียน ร่วมโดยใช้ทฤษฎีเชิงระบบ

วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ยื่นคำร้องขอหนังสือออกจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์ เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดน่าน เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล

2. ส่งหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์ พร้อมกับแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดน่าน ทางไปรษณีย์ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลและแนบซองส่งกลับผู้วิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาตรวจสอบสภาพความสมบูรณ์ แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติ ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ วิเคราะห์เนื้อหา

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำเรียนร่วมจังหวัดน่านโดยใช้ ทฤษฎีเชิงระบบ โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลผล โดยใช้เกณฑ์ ค่าเฉลี่ยตามระดับมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยใช้ ทฤษฎีเชิงระบบสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง		

ข้อมูล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. ผู้อำนวยการ	10	12.5
2. ครูวิชาการ	10	12.5
3. ครูผู้สอน	60	75
รวม	80	100
2. วุฒิการศึกษา		
1. ปริญญาตรี	51	63.8
2. ปริญญาโท	29	36.3
3. ปริญญาเอก	-	-
รวม	80	100
3. ประสบการณ์		
1. ไม่เกิน 1 ปี	17	21.3
2. 2-5 ปี	38	47.5
3. 6-10 ปี	9	11.3
4. 11 ปีขึ้นไป	16	20.0
รวม	80	100
4. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน		
1. จัดเรียนพิเศษเต็มเวลา	3	3.8
2. จัดชั้นเรียนร่วมบางเวลาและรับบริการเสริม	32	40.0
3. จัดชั้นเรียนร่วมเต็มเวลา	45	56.3
รวม	80	100

ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ผู้อำนวยการ ครูวิชาการ ครูผู้สอน จำนวน 80 คนส่วนใหญ่ การศึกษาระดับปริญญาตรี ประสบการณ์การทำงานระหว่าง 2-5 ปี และรูปแบบการจัดการเรียนการจัดชั้นเรียนร่วมเต็มเวลา เป็นส่วนใหญ่

2 สภาพปัญหาการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำเรียนร่วม

ตารางที่ 2 แสดงสภาพปัญหาการบริหารจัดการโรงเรียนเรียนร่วม

สภาพปัญหา	แนวทางการพัฒนา
ด้านผู้เรียน โรงเรียนมีการเตรียมแผนการฝึกทักษะทางสังคม การสื่อสารอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับผู้เรียน และการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ให้กับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษค่อนข้างน้อยโรงเรียนมีการเตรียมแผนการฝึกทักษะทางสังคม การสื่อสารอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับผู้เรียนและการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ให้กับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษค่อนข้างน้อย	ด้านผู้เรียนโรงเรียน ควรเพิ่มการเตรียมแผนฝึกทักษะสังคม ให้กับผู้เรียน จัดสื่อสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับผู้เรียน และต้องมีการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษให้มากขึ้น
ด้านการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนมีนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษกระจายไปตามห้องเรียนต่าง ๆ มีปัญหาในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และโรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะสำหรับ	ด้านการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนมีนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษกระจายไปตามห้องเรียนต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และโรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะสำหรับ

สภาพปัญหา	แนวทางการพัฒนา
ต้องการพิเศษ และโรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษค่อนข้างน้อย	นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเพิ่มมากขึ้นเพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษของนักเรียนแต่ละบุคคล
ด้านบริหารจัดการเรียนร่วม โรงเรียนมีกระบวนการเปลี่ยนผ่าน มีห้องน้ำตามมาตรฐานที่เหมาะสมกับเด็กนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และโรงเรียนมีการปรับปรุงอาคาร เช่น ประตู บันไดห้องน้ำที่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษค่อนข้างน้อย	ด้านบริหารจัดการเรียนร่วม โรงเรียนจัดให้มีกระบวนการเปลี่ยนผ่าน มีห้องน้ำตามมาตรฐานที่เหมาะสมกับเด็กนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และโรงเรียนมีการปรับปรุงอาคาร เช่น ประตู บันไดห้องน้ำที่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มากขึ้น
ด้านสังคมแห่งการเรียนรู้ โรงเรียนมีการสอบถามความพึงพอใจและข้อเสนอแนะของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ รายงานความก้าวหน้าในการจัดการเรียนร่วมต่อหน่วยงานต้นสังกัดและการติดตามนักเรียนที่ส่งต่อไปโรงเรียนเรียนร่วมอื่น ๆ ค่อนข้างน้อย	ด้านสังคมแห่งการเรียนรู้ โรงเรียนมีการสอบถามความพึงพอใจและข้อเสนอแนะของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ รายงานความก้าวหน้าในการจัดการเรียนร่วมต่อหน่วยงานต้นสังกัดและการติดตามนักเรียนที่ส่งต่อไปโรงเรียนเรียนร่วมอื่น เพิ่มมากขึ้น

ผู้วิจัยได้สภาพปัญหาการบริหารจัดการเรียนร่วมจากการตอบแบบสอบถามและการวิเคราะห์เนื้อหา ของแนวทางการบริหารจัดการเรียนร่วมดังนี้

2.1 ด้านคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนมีการเตรียมแผนการฝึกทักษะทางสังคม การสื่อสารอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับผู้เรียนและการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ให้กับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษค่อนข้างน้อย

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนมีนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษกระจายไปตามห้องเรียนต่าง ๆ มีปัญหาในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และโรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษค่อนข้างน้อย

2.3 ด้านบริหารจัดการเรียนร่วม โรงเรียนมีกระบวนการเปลี่ยนผ่าน มีห้องน้ำตามมาตรฐานที่เหมาะสมกับเด็กนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และโรงเรียนมีการปรับปรุงอาคาร เช่น ประตู บันไดห้องน้ำที่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษค่อนข้างน้อย

2.4 ด้านสังคมแห่งการเรียนรู้ โรงเรียนมีการสอบถามความพึงพอใจและข้อเสนอแนะของผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ รายงานความก้าวหน้าในการจัดการเรียนร่วมต่อหน่วยงานต้นสังกัดและการติดตามนักเรียนที่ส่งต่อไปโรงเรียนเรียนร่วมอื่น ๆ ค่อนข้างน้อย

3. แนวทางการจัดการโรงเรียนแกนนำเรียนร่วมโดยใช้ทฤษฎีเชิงระบบ

3.1 ด้านคุณภาพผู้เรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โรงเรียนมีการคัดกรองตามแบบคัดกรองของกระทรวงศึกษาธิการ รองลงมาคือ ครูใช้

วิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย โรงเรียนมีการจัดทำแฟ้มข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ตามลำดับ และโรงเรียนมีการจัดทำแผนฝึกทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

3.2 ด้านการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล IEP เป็นลายลักษณ์อักษร รองลงมาคือ ครูมีความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนร่วมและปฏิบัติต่อผู้เรียนอย่างเหมาะสม โรงเรียนมีครูเข้ารับการฝึกอบรมหรือพัฒนาให้มีทักษะในการจัดการเรียนร่วม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ โรงเรียนมีการกระจายนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษไปตามห้องเรียนต่าง ๆ อย่างเหมาะสมตามความบกพร่องของแต่ละบุคคล

3.3 ด้านการบริหารจัดการเรียนร่วม ภาพรวมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือโรงเรียนมีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ในการปฏิบัติงานการจัดการเรียนร่วม รองลงมาคือ โรงเรียนมีการสำรวจจัดทำข้อมูลสารสนเทศด้านการจัดการเรียนร่วม โรงเรียนมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบหรือคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมภายในโรงเรียน และโรงเรียนมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบหรือคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมภายในโรงเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ โรงเรียนมีกระบวนการเปลี่ยนผ่าน (Transition)

3.4 ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โรงเรียนรับนักเรียนที่หน่วยงานอื่นส่งต่อเข้ามาเรียนร่วมตามหลักเกณฑ์การรับนักเรียนเรียนร่วมตามเกณฑ์กำหนด รองลงมาคือ โรงเรียนมีการติดต่อประสานงานกับโรงเรียนอื่นเพื่อส่งต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้เข้าเรียนร่วมในระดับที่สูงขึ้น โรงเรียนมีการจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษร่วมกับนักวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความรู้และคำปรึกษากับผู้ปกครอง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ โรงเรียนมีการติดตามนักเรียนที่ส่งต่อไปเรียนร่วมในโรงเรียนอื่น ๆ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำเรียนร่วมโดยใช้ทฤษฎีเชิงระบบพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีทุกด้าน พบว่าสาระที่สำคัญที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายและแยกเป็นด้านๆ ดังนี้

1. ด้านคุณภาพผู้เรียน แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำเรียนร่วมโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเนื่องจาก โรงเรียนมีการคัดกรองตามแบบคัดกรองของกระทรวงศึกษาธิการ ครูใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย โรงเรียนมีการจัดทำแฟ้มข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับ ัญญ์ณลิน กิติวัฒน์กนกโชติ ที่ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการตามมาตรฐานการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำเรียนร่วม พบว่าโดยรวม

คุณภาพผู้เรียนอยู่ในระดับมากทุกด้าน ครูวิเคราะห์เด็กว่าบกพร่องด้านไหนแล้วจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนพิการ หรือที่มีความบกพร่อง มีรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาหรือที่มีความบกพร่องต้องการเพื่อให้ เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ตามความต้องการและความสามารถของเด็กศักยภาพตามแผนจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ตามความต้องการและความสามารถของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 "แผนการจัดการ ศึกษาเฉพาะบุคคล" หมายความว่า แผนซึ่งกำหนด แนวทางการจัดการศึกษาที่ สอดคล้องกับความ ต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ ตลอดจนกำหนด เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเฉพาะบุคคล (ธัญญ์ลลิน กิติวัฒน์กนกโชติ, 2559) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ของเบญจา ชลธารันนท์ ที่กล่าวว่า นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องและนักเรียนทั่วไป โรงเรียนควรมีการเตรียมความพร้อมสำหรับนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ซึ่งเป็นแนวทางที่โรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วมควรถือปฏิบัติ เพื่อให้ นักเรียนทั้งสองกลุ่มสามารถเรียนและทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันได้ (เบญจา ชลธารันนท์, 2549) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนพมาศ สุทธิวิรัช ที่ได้ศึกษาพบว่า ควรมีหน่วยงานในการ สார்วจและคัดแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และเตรียมความพร้อมเด็กก่อนเข้าเรียน ควรจ้างพี่เลี้ยง ช่วยดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อม ควรจัดให้มีการรวมกลุ่มในการช่วยกันจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล(IEP) และการจัดทำแผนการสอน ที่จัดขึ้นเฉพาะเจาะจงเป็นรายบุคคล (IIP) ควรมีการนิเทศ ติดตามผลการจัดการศึกษา อย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง ควรมีครูการศึกษาพิเศษช่วยสอนและแนะนำ และด้านเครื่องมือ ควรมีการสนับสนุน ด้านงบประมาณเพิ่มขึ้น และมีระบบส่งต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษกับหน่วยงานทางการแพทย์ (นพมาศ สุทธิวิรัช, 2551) สอดคล้องกับ พัชรีดา นิลสุข กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม พบว่า การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ด้านเครื่องมือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสภาพแวดล้อม และด้านนักเรียน (พัชรีดา นิลสุข, 2558) สำหรับบางลักษณะ มีศิลป์ ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนร่วมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 พบว่า สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วมของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และ เขต 2 ในภาพรวมส่วนใหญ่โรงเรียนมีการดำเนินงานทั้งในด้านกระบวนการเรียนการสอนและด้านบริหารจัดการ โดยในด้านกระบวนการเรียนการสอนมีการดำเนินงานมากที่สุดตามลำดับ คือ จัดกิจกรรมการ

เรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วม วัดและประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง เพื่อพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล และวางแผนพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล โดยจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ส่วนที่ดำเนินงานน้อยที่สุดคือ จัดบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ สำหรับการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการมีการดำเนินงานมากที่สุดตามลำดับ คือ สนับสนุนให้ครูการศึกษาพิเศษใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ส่งเสริมและสร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากรด้านการศึกษาพิเศษ จัดกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในการเรียนรู้ และสนับสนุนให้ครูการศึกษาพิเศษใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ส่วนข้อที่โรงเรียนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือโรงเรียนมีการจัดทำแผนฝึกทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ อาจเนื่องมาจากครูขาดทักษะและเทคนิคการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลาย (นงลักษณ์ มีศิลป์, 2548) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สกุนา นันทะชัย ที่ศึกษาการจัดการศึกษาสู่มาตรฐานการศึกษาพิเศษของโรงเรียนแกนนำเรียนรู้ร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูนเขต 2 พบว่า ปัญหาที่พบคือกระบวนการเรียนการสอนของครูส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจรวมถึงเทคนิควิธีการที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษ (สกุนา นันทะชัย, 2552)

2 ด้านการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากครูมีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล IEP เป็นลายลักษณ์อักษร ครูมีความรู้ความเข้าใจ เจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้และปฏิบัติต่อผู้เรียนอย่างเหมาะสม โรงเรียนมีครูเข้ารับการฝึกอบรมหรือพัฒนาให้มีทักษะในการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับ บทิตร โสมณวัฒน์ ได้ศึกษา การพัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กพิเศษเรียนร่วม โรงเรียนบ้านทุ่งนางโอก (อ่อนอำนวนยศิลป์) อำเภอเมืองยโสธร โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผลการวิจัยพบว่าครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษเรียนร่วมเพิ่มค้ำมีเจตคติที่ดีต่อเด็กพิเศษเรียนร่วมมีความสนใจให้ความร่วมมือทุกขั้นตอน โรงเรียนมีการประกันคุณภาพการศึกษา โดยผ่านการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก โรงเรียนมีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) โรงเรียนรับนักเรียนเข้าเรียน คัดแยกนักเรียนตามความต้องการจำเป็นพิเศษ และส่งต่อนักเรียนเข้ารับการศึกษิตตามความสามารถและความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล (บทิตร โสมณวัฒน์, 2548) ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ รจเรข พะยอมแย้ม ที่ศึกษาพบว่า โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรู้ร่วมควรมีการนิเทศติดตามผลอย่างมีระบบ และนำผลการประเมินไป ปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ควรจัดครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้มี ภาระงานอื่นน้อยลง และจัดครูที่มีความรู้ความสามารถ ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญด้านการศึกษา พิเศษโดยเฉพาะสำหรับการดูแลเด็ก

ที่มีความต้องการพิเศษ ปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะกับสภาพเด็ก ที่มีความต้องการพิเศษ โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย รวมทั้งส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (รจเรข พยอมแย้ม, 2553) สอดคล้องกับนิสา สุผากอง ได้ศึกษาการบริหารงานโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในจังหวัดเชียงราย พบว่าสภาพการบริหารงานโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่ประสบความสำเร็จของแต่ละเขตพื้นที่ การศึกษาในจังหวัดเชียงราย เมื่อพิจารณาตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework) โดยภาพรวมมี ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านสภาพแวดล้อม มีการแต่งตั้งบุคลากรให้รับผิดชอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการจัดการเรียนการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมและมีการสร้างความเข้าใจระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อให้การยอมรับและเข้าใจระบบการสอน ปรับปรุงสภาพแวดล้อมจัดทำห้องน้ำห้องส้วมให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างเหมาะสม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนมีการวางแผนการจัดทำแผนการ ศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) มีการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่เหมาะสมและครอบคลุมภาระงานของการจัดการเรียนร่วม ด้านนักเรียนมีการส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนร่วมของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วม ด้านเครื่องมือ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนร่วม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ โรงเรียนมีการกระจายนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษไปตามห้องเรียนต่าง ๆ อย่างเหมาะสมตามความบกพร่อง อาจจะเนื่องมาจากการจัดนักเรียนเพื่อสะดวกในการจัดการเรียนการสอนของครูซึ่งมีจำนวนจำกัด (นิสา สุผากอง, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับพัชริดา นิลสุข ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการตามมาตรฐานการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 1 พบว่าครูผู้สอนไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและเทคนิคการสอนและการผลิตสื่อวัตกรรมการเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียน (พัชริดา นิลสุข, 2558)

3. ด้านบริหารจัดการเรียนร่วมภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากโรงเรียนมีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ในการปฏิบัติงานการจัดการเรียนร่วม โรงเรียนมีการสำรวจจัดทำข้อมูลสารสนเทศด้านการจัดการเรียนร่วม โรงเรียนมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบหรือคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมภายในโรงเรียน และ โรงเรียนมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบหรือคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมภายในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรศักดิ์ เรือนงาม ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำสังกัดกรุงเทพมหานครพบว่า โรงเรียนเห็นความสำคัญในการให้โอกาสทางการศึกษา กำหนดนโยบาย และจัดทำแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนโดยบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนให้เหมาะสมตามสภาพบริบทของโรงเรียน (สุรศักดิ์ เรือนงาม, 2555) ยังสอดคล้อง

กับนโยบายของสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ที่ได้กำหนดว่าการจัดการเรียนร่วมของ กรุงเทพมหานครต้องจัดการเรียนร่วมอย่างมีคุณภาพและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาค ส่วนของสังคมในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและยังสอดคล้องกับ สรุปรณานิเทศก์กับติดตามผลการ ดำเนินงานของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ปีการศึกษา 2555 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรสงคราม ที่ได้กล่าวไว้ว่า โรงเรียน แกนนำจัดการเรียนร่วมมีผลการดำเนินงานทุก ด้านอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารและครูมีความ ตระหนักในการที่จะช่วยเหลือกันพัฒนานักเรียนที่มีความ ต้องการพิเศษให้พัฒนาไปตาม ศักยภาพของนักเรียน (สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร, 2554) ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ รจเรช พยอมแย้ม ศึกษาพบว่า โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมควรมีการนิเทศติดตามผล อย่างมีระบบ และนำผลการประเมินไป ปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนร่วมอย่างต่อเนื่อง ควรจัดครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้มี ภาระงานอื่นน้อยลง และจัดครูที่มีความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญด้านการศึกษา พิเศษโดยเฉพาะสำหรับการดูแลเด็ก ที่มีความต้องการพิเศษ ปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะกับสภาพเด็ก ที่มีความต้องการพิเศษ โดย จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย รวมทั้งส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม ร่วมในการดูแลเด็กที่ มีความต้องการพิเศษ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ โรงเรียนมีกระบวนการเปลี่ยนผ่าน (Transition) อาจเนื่องมาจากงบประมาณในการปรับปรุงหรือพัฒนาสถานที่ให้แก่ผู้เรียนและ ครูบางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจเทคนิควิธีการที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน สำหรับเด็กพิเศษ (รจเรช พยอมแย้ม, 2553)

4. ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก โรงเรียนรับนักเรียนที่หน่วยงานอื่นส่งต่อเข้ามาเรียนร่วมตามหลักเกณฑ์การรับนักเรียนเรียน ร่วมตามเกณฑ์กำหนด โรงเรียนมีการติดต่อประสานงานกับโรงเรียนอื่นเพื่อส่งต่อนักเรียนที่มี ความต้องการพิเศษให้เข้าเรียนร่วมในระดับที่สูงขึ้น โรงเรียนมีการจัดประชุมผู้ปกครองนักเรียน ที่มีความต้องการพิเศษร่วมกับนักวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความรู้และคำปรึกษา กับผู้ปกครอง สอดคล้องกับรจเรช พยอมแย้ม ได้ศึกษาสภาพการบริหารและแนวทางในการ บริหารโรงเรียนแกนนำ จัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษานนทบุรี พบว่า สภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็ก พิการในโรงเรียนปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี โดยมีภาพรวมและพิจารณา รายด้านพบว่า แนวทางในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็ก พิการในโรงเรียนปกติ พบว่าด้านนักเรียน (Student) ได้แก่ 1) การจัดกิจกรรมเข้าค่ายระหว่าง เด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ 2) มีการจัดการเตรียมความพร้อมนักเรียนปกติเพื่อให้มี ความรู้ความเข้าใจยอมรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยผู้บริหารครูผู้สอน ผู้ปกครอง และ ชุมชนต้องร่วมมือกันเป็นทีม 3) การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างเจตคติให้เกิดขึ้นกับโรงเรียน

ครอบครัว ชุมชนและสังคม ด้านสภาพแวดล้อม (Environment) ได้แก่ 1) ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อเตรียมสถานที่ให้มีความเหมาะสมกับสภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่าง ๆ 2) การจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นให้กับผู้บริหาร และครูผู้สอน เพื่อให้เกิดความรู้ความเชี่ยวชาญในการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน (Activities) ได้แก่ 1) ควรมีการนิเทศติดตามผลอย่างมีระบบและนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนร่วมอย่างต่อเนื่อง 2) ควรจัดครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้มีภาระงานอื่นน้อยลง และจัดครูที่มีความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษโดยเฉพาะสำหรับการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 3) ปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย รวมทั้งส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ด้านเครื่องมือ (Tools) ได้แก่ 1) ติดต่อประสานงานและขอรับการสนับสนุนจากองค์กรที่เกี่ยวข้องในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2) จัดสรรงบประมาณ บุคลากร นักวิชาชีพ และสื่อเป็นการเฉพาะเพื่อใช้ในการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษหลากหลายประเภท 3) กำหนดทิศทางนโยบายจุดมุ่งหมายในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาระบบการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่ชัดเจนและเป็น รูปธรรม ส่วนข้อที่โรงเรียนมีค่าเฉลี่ยน้อยคือ โรงเรียนมีการติดตามนักเรียนที่ส่งต่อไปเรียนร่วมในโรงเรียนอื่น ๆ อาจเนื่องมาจากข้อจำกัดในการสร้างเครือข่ายที่ดีระหว่างหน่วยงานและชุมชนและโรงเรียนต่าง ๆ (รจเรข พยอมน้อย, 2553)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมโดยใช้ทฤษฎีเชิงระบบจากการตรวจสอบความเป็นไปได้ของการบริหารจัดการโรงเรียนจัดการเรียนร่วมโดยใช้ทฤษฎีเชิงระบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านสามารถเป็นแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำเรียนร่วมต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการเรียนการสอนเด็กเรียนร่วม
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเฉพาะสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
3. ควรมีการวิจัยเรื่องคุณภาพการบริหารจัดการโรงเรียนจัดการเรียนร่วม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ชุดโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ธัญญ์ณลิน กิติวัฒน์กนกโชติ. (2559). การบริหารจัดการตามมาตรฐานการเรียนรู้ร่วม ของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จังหวัดนครปฐม. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ มีศิลป์. (2548). สภาพและปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษ. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- นพมาศ สุทธิวิรัช. (2551). การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีทีในโรงเรียนแกนนำสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิตา สุผากอง. (2553). การบริหารงานโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในจังหวัดเชียงราย. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- เนตรทิพย์ เจริญวัย. (2557). การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาสู่มาตรฐานเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 9(3), 636-648.
- บพิตร โสมณวัฒน์. (2548). การพัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษเรียนร่วมโรงเรียนบ้านทุ่งนางโอก (อ่อนอำนวนยศิลป์). ใน รายงานการวิจัย. อำเภอเมือง จังหวัดห้วยฮ่อง.
- เบญจจา ชลธารนนท์. (2549). คู่มือการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีที. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (2545). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 119 ตอนที่ 123 ก (19 ธันวาคม 2545).
- พัชรिता นิลสุข. (2558). การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จรเชช พยอมแย้ม. (2553). การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติ. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- สกุณา นันทะชัย. (2552). การจัดการศึกษาสู่มาตรฐานการศึกษาพิเศษของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูนเขต 2. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2554). การเตรียมความพร้อมการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร.
- สุรศักดิ์ เรือนงาม. (2555). การบริหารการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำสังกัด กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ผลของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยวิธีการสะท้อนคิด ต่อการตระหนักรู้ในตนเองในนักศึกษาพยาบาล*

THE EFFECTIVE OF A REFLECTION LEARNING MODEL ON SELF - AWARENESS IN NURSING STUDENTS

ภาวดี เหมทานนท์

Pawadee Hamtanon

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช

Boromarajonani College of Nursing Nakhon Si Thammarat, Thailand

อมาวาสี อัมพันศิริรัตน์

Amavasee Ampansirira

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่

Boromarajonani College of Nursing Chiang Mai, Thailand

E-mail: pawadeehh@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องรูปแบบการเรียนรู้ด้วยวิธีการสะท้อนคิดต่อการตระหนักรู้ในตนเองของนักศึกษาพยาบาล มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบระดับการตระหนักรู้ในตนเองของนักศึกษาพยาบาล ก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนแบบสะท้อนคิด 2) ศึกษาผลการสะท้อนคิดการตระหนักรู้ในตนเอง กลุ่มประชากรคือ นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ที่เรียนการปรัษาทางสุขภาพ จำนวน 90 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) รูปแบบการเรียนรู้ด้วยวิธีการสะท้อนคิด 2) แบบประเมินการตระหนักรู้ในตนเอง ซึ่งมีค่า CVI เท่ากับ 0.80 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.86 3) แนวคำถามสำหรับการสะท้อนคิด ซึ่งผู้วิจัยใช้แนวคิดการสะท้อนคิดของ Gibbs เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบในภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า: 1) ค่าเฉลี่ยของการตระหนักรู้ในตนเองหลังการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดอยู่ในระดับสูง ($\mu = 4.13, \sigma = .29; \mu = 4.27, \sigma = .30$ ตามลำดับ) โดยหลังการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด (Mean difference = 0.14) และ 2) ผลการสะท้อนคิดการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเอง พบว่า นักศึกษาพยาบาลสามารถ

* Received 18 April 2020; Revised 30 May 2020; Accepted 18 June 2020

พัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองในด้าน การตระหนักถึงบทบาทต่าง ๆ ของการปรึกษา การพัฒนาความคิด ความรู้สึกในทางบวกต่อตนเอง การตระหนักถึงข้อดีของตนเอง การตระหนักถึงข้อด้อยของตนเอง และแนวทางการพัฒนาตนเอง

คำสำคัญ: การสะท้อนคิด, การตระหนักรู้ในตนเอง, นักศึกษาพยาบาล, การปรึกษาทางสุขภาพ

Abstract

This research objectives for the effective of a reflection learning model on self-awareness in nursing students were 1) to compare the level of self - awareness of nursing students before and after learning with the reflection teaching model 2) to study the reflection of self-awareness. The population were 90 of 2nd year nursing students, academic year 2019 and studying health counseling. Research instrument were consist of 1) reflection learning model 2) The self-awareness assessment and 3) the questions for reflection that used Gibbs reflection concept. Data were collected by organizing according to the learning model in the 2nd semester of the academic year 2019. Data were analyzed with descriptive statistics and content analysis

The results showed that: 1) The mean of self - awareness before and after using reflection learning model were high level ($\mu = 4.13$, $\sigma = .29$; $\mu = 4.27$, $\sigma = .30$ respectively); the mean of self - awareness after using the reflection Learning Model was higher than before using the reflection Learning Model (the Mean difference = 0.14) and 2) the results reflecting on self - awareness were found that nursing students were able to develop self-awareness about being aware of the various roles of counseling, development of positive thinking and feelings about oneself, being aware of one's own strengths, being aware of one's weaknesses, and ways of self - development.

Keyword: Reflection, Self – awareness, Nursing students, Health counseling

บทนำ

การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) เป็นกระบวนการทำงานที่ต่อเนื่องของสมองส่วนซีรีบรัมในลักษณะของการใคร่ครวญ เพื่อความเข้าใจและการรู้ถึงความคิด ความรู้สึก

ความเชื่อ ค่านิยม พฤติกรรม และการได้รับข้อมูลย้อนกลับจากผู้อื่น ก่อเกิดคุณค่าในการดำเนินชีวิตต่อไป (Eckroth-Bucher, M, 2010) แสดงถึงศักยภาพของบุคคลต่อการรู้ถึงสภาวะทางอารมณ์ ปฏิบัติการตอบสนองอย่างเหมาะสม ในลักษณะของการเกิดขึ้นและเข้าใจถึงการตอบสนองที่อยู่บนความแตกต่างของบุคคลและสถานการณ์ (Van Sant, J. E., & Patterson, B. J, 2013) โดยการตระหนักรู้ในตนเองช่วยให้บุคคลเจริญงอกงาม (Growth) จัดการกับตนเองและพัฒนาทักษะการทำงาน ช่วยในการกำหนดเป้าหมายที่เป็นจริง จัดการความเครียดในชีวิต โดยเริ่มต้นที่การเข้าใจและการรับรู้ว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิต เป็นจุดแข็งที่สำคัญของบุคลิกภาพ หากบุคคลขาดการตระหนักรู้ในตนเอง มีแนวโน้มที่จะกระทำผิดพลาดและต้องเผชิญกับอุปสรรค แต่หากบุคคลรู้ถึงจุดแข็งและข้อจำกัดของตนเองแล้ว จะเป็นเครื่องมือในการเผชิญกับความท้าทาย ช่วยแก้ปัญหา เลือกแนวทางในการเผชิญ ช่วยในการตัดสินใจ และการทำนายถึงผลที่จะตามมาจากการตัดสินใจ (Palmiere, C, 2012) ช่วยในการวิเคราะห์ถึงความแตกต่างและความเหมือนระหว่างบุคคล ช่วยพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และมีผลโดยตรงต่อการสื่อสารได้ตรงกับความต้องการของผู้อื่น

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า การตระหนักรู้ในตนเองได้รับการกล่าวถึงและเป็นสิ่งสำคัญในวิชาชีพพยาบาล โดยนำมาซึ่งสมรรถนะที่ระบุไว้ในการดูแลทางการพยาบาลที่มีคุณภาพ และนำมาซึ่งความพึงพอใจของผู้รับบริการ จากการวิเคราะห์เอกสารต่าง ๆ พบว่าการตระหนักรู้ในตนเองเป็นพลวัตรและกระบวนการเปลี่ยนแปลงของการสะท้อนตนเอง (Self - Reflection) และการเปลี่ยนแปลง ในที่สุดการตระหนักรู้ในตนเองนำมาใช้ในการประเมินตนเองเพื่อการวิเคราะห์และการแนะนำพฤติกรรมอย่างจริงจัง (Genuine) ซึ่งจะช่วยให้พยาบาลสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่ช่วยในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้รับบริการ อีกทั้งช่วยในกระบวนการฟื้นหาย (Recovery Process) โดยการใช้สิ่งแวดล้อมบำบัด (Therapeutic environment) (Eckroth-Bucher, M, 2010) อย่างไรก็ตามการดำเนินการตามกระบวนการของการตระหนักรู้ในตนเอง และการนำมาใช้ทางสุขภาพเป็นสิ่งสำคัญต่อการดูแลตนเองของบุคคล เพราะจะช่วยให้มีความยืดหยุ่นตัว (Resilient) มีส่วนร่วมในพฤติกรรมทางสุขภาพ และก่อให้เกิดผลที่ตามมาซึ่งการดูแลผู้รับบริการ ซึ่งการส่งเสริมการตระหนักรู้ในตนเองในวิชาชีพพยาบาลนั้นควรกระทำทั้งนักศึกษาพยาบาลและพยาบาล และไม่ใช่ว่าเฉพาะผู้ที่ให้การดูแลผู้รับบริการที่เจ็บป่วย แต่ต้องดูแลตั้งแต่บุคคลไม่สามารถเผชิญกับความเครียดได้ โดยเฉพาะกับผู้ที่ไม่มีสติในการตระหนักรู้ (Without Mindful Awareness) พยาบาลผู้ที่ไม่รับรู้ถึงสภาวะอารมณ์ความผูกพันที่เกิดขึ้นต่อผู้รับบริการ (Counter Transference) (Scheick, D. M, 2011) ที่จะไปคุกคามต่อประสิทธิภาพของสัมพันธภาพระหว่างพยาบาลกับผู้รับบริการได้

นักศึกษาพยาบาลที่มีการตระหนักรู้ในตนเอง ทำให้มีความยืดหยุ่นในตนเอง เข้าใจตนเองในทุกสถานการณ์ มีบทเรียนชีวิตที่ดี สามารถประยุกต์ใช้บทเรียนที่ได้มาปฏิบัติใช้ใน

ชีวิตประจำวันได้อย่างเข้าใจ ดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบ มีประสิทธิภาพ รวมถึงมีภูมิคุ้มกันในตัวเอง และส่งผลต่อการปฏิบัติพยาบาลต่อผู้รับบริการ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการเตรียมนักศึกษาพยาบาลให้มีคุณลักษณะนี้ เพื่อที่จะนำไปพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่คาดการณ์ไม่ได้ ฉะนั้นอาจารย์ในสถาบันการศึกษาทางการพยาบาลจึงควรมีการจัดการเรียนรู้และประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเอง โดยคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ต้องใช้ความสามารถทางสติปัญญา ในการคิด พิจารณา ไตร่ตรอง แยกแยะว่าตนเองมีจุดดี จุดด้อยอะไร มีสิ่งใดที่ต้องพัฒนา และควรพัฒนาอย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนที่ใช้รูปแบบการสะท้อนคิด ที่มีลักษณะของการคิด พินิจพิเคราะห์ ตรึกตรอง ไคร่ครวญอย่างลึกซึ้ง โดยเริ่มจากความสงสัย ใคร่รู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับความคิด ความเชื่อหรือองค์ความรู้ที่ยึดถืออยู่ และใช้ความพยายามในการค้นหาคำตอบ โดยอาศัยเหตุผลและข้อมูลอ้างอิง

โดยธรรมชาติของมนุษย์ ทุกคนมีการสะท้อนคิดด้วยการตั้งคำถามและตอบคำถามด้วยตนเอง โดยหยุดคิดเรื่องที่กำลังคิดไว้ชั่วคราว เพื่อตั้งคำถามและหาคำตอบในเรื่องที่กำลังคิด ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้โดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ ในกรณีที่มีการสะท้อนคิดเกิดขึ้นในระยะเวลาสั้น ๆ ก็จะทำให้ได้ข้อสรุปที่ผิวเผิน ไม่ลึกซึ้ง และไม่ไขว่คว้าของประเด็น ดังนั้นจึงมีการนำกระบวนการสะท้อนคิดที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติมาศึกษา เพื่อวิเคราะห์ขั้นต้นและกระบวนการในการสะท้อนคิด จากนั้นเลียนแบบการคิด โดยการฝึกการสะท้อนคิดให้เป็นระบบและสะท้อนคิดอย่างมีเป้าหมายในทางสร้างสรรค์ โดยมุ่งหวังว่าการสะท้อนคิดดังกล่าว จะช่วยให้ได้ข้อสรุปใหม่ที่มีประสิทธิผลทางบวก และมุ่งสะท้อนจากสิ่งที่รู้แล้วเพื่อให้ความรู้ในเรื่องนั้นเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งสามารถนำข้อสรุปใหม่ที่ได้ไปใช้ในโอกาสข้างหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ (Bulman, C. & Schutz, S, 2008) ซึ่งทีคแมน (Teekman, B.) กล่าวว่า การสะท้อนคิดเป็นสิ่งแรกสุดที่ใช้ในการปฏิบัติพยาบาล เนื่องจากการสะท้อนคิดจำเป็นต้องมีการตั้งคำถามและการตอบคำถามเป็นหัวใจสำคัญตลอดกระบวนการ (Teekman, B, 2000)

จะเห็นได้ว่าการสะท้อนคิดเหมาะที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองของนักศึกษาพยาบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำการสะท้อนคิดมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อการเตรียมความพร้อมสำหรับการฝึกปฏิบัติการพยาบาลตามสถานการณ์จริง โดยในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์นั้นพบว่า รายวิชาที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนรู้แบบการสะท้อนคิดเพื่อการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเอง คือ วิชาการสอนและการปรึกษาทางสุขภาพ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายของรายวิชา เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับแนวคิด หลักการสื่อสารและการปรึกษาทางสุขภาพการประยุกต์ใช้ความรู้ทางการสื่อสารสำหรับการสอนและการปรึกษาทางสุขภาพแก่บุคคล ครอบครัว และชุมชน บนพื้นฐานการดูแลแบบเอื้ออาทร การให้บริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์และความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่าง

ในส่วนของภาคทดลองของการศึกษาทางสุขภาพ ที่มีสาระการเรียนรู้ประกอบด้วย การสร้างสื่อสาร การสร้างสัมพันธ์ภาพเพื่อการบำบัด มีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะช่วยให้นักศึกษาสามารถคิดวิเคราะห์ แก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ของผู้รับบริการที่มีปัญหาทางจิตสังคมที่มีความยุ่งยากซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยการใช้การรูปแบบการสะท้อนคิดผ่านสถานการณ์จำลองของการให้การปรึกษาแก่ผู้รับบริการ เพื่อให้ นักศึกษาพยาบาลได้พัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองและสามารถเชื่อมโยงความรู้เชิงทฤษฎีสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การของวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับการตระหนักรู้ในตนเองของนักศึกษาพยาบาล ก่อนและหลัง การเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนแบบสะท้อนคิด
2. เพื่อศึกษาผลของการสะท้อนคิดต่อการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองของนักศึกษาพยาบาล

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Research) แบบหนึ่งกลุ่มวัดก่อนและหลัง โดยผู้วิจัย มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ที่เรียนการปรึกษาทางสุขภาพ จำนวน 90 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ รูปแบบการเรียนรู้ด้วยวิธีการสะท้อนคิด ซึ่งผู้วิจัย พัฒนาขึ้นเพื่อนำไปจัดการเรียนการสอนในเบื้องต้น ประกอบด้วย กิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

1.1 การเรียนการสอนในส่วนของภาคทฤษฎีในเรื่องการปรึกษาทางการพยาบาล โดยมีรูปแบบการบรรยาย การสาธิต ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา

1.1.1 ความหมาย ความสำคัญ และองค์ประกอบของการปรึกษาทางสุขภาพ

1.1.2 จรรยาบรรณการการปรึกษาทางสุขภาพ

1.1.3 แนวคิดทฤษฎีการปรึกษาทางสุขภาพ

1.1.4 เทคนิคการปรึกษาทางสุขภาพ

1.1.5 กระบวนการปรึกษาทางสุขภาพรายบุคคลในขั้นตอนการสร้างสัมพันธ์ภาพและการสำรวจปัญหา

1.1.6 การประยุกต์ใช้แนวคิด หลักการ ทฤษฎีการปรึกษาทางสุขภาพ

1.2 การสะท้อนคิดของนักศึกษาพยาบาลภายหลังการเรียนในภาคทฤษฎี โดยใช้สื่อวิดีโอ และกรณีตัวอย่างเพื่อเป็นสื่อในการช่วยให้นักศึกษาได้มองตนเอง เพื่อการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเอง

1.3 การเรียนการสอนในภาคทดลอง โดยการแบ่งกลุ่มนักศึกษาออกเป็นกลุ่มละ 9 – 12 คน และมีอาจารย์ประจำกลุ่ม ๆ ละ 1 คน ฝึกการให้การปรึกษาโดยการใช้สถานการณ์จำลอง การฝึกปฏิบัติจะฝึกสัปดาห์ละ 1 วัน ๆ ละ 3 ชั่วโมง โดยสัปดาห์ที่ 1 นักศึกษาฝึกการปรึกษาทางสุขภาพในขั้นตอนการสร้างสัมพันธภาพและการค้นหาปัญหา ในสัปดาห์ที่ 2 นักศึกษาฝึกการปรึกษาทางสุขภาพในขั้นตอนการทำความเข้าใจกับปัญหา และในสัปดาห์ที่ 3 นักศึกษาฝึกการปรึกษาทางสุขภาพในขั้นตอนการแก้ปัญหาและการยุติสัมพันธภาพ โดยมีลักษณะการฝึกปฏิบัติ เป็นดังนี้

1.3.1 ผู้วิจัยแบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่มย่อย 3 คน ให้แต่ละคนสลับบทบาท การเป็นผู้ให้การปรึกษา ผู้รับบริการ และ ผู้สังเกตการณ์

1.3.2 นักศึกษาที่รับบทบาทเป็นผู้รับบริการได้รับข้อมูลกรณีตัวอย่าง (ผู้รับบริการที่เป็นโรคทางกายและมีปัญหาทางจิตสังคม . และแสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์ดังกล่าว

1.3.3 ผู้ให้การปรึกษาทำหน้าที่เป็นผู้ให้การปรึกษากับผู้รับบริการตามขั้นตอนการปรึกษาทางสุขภาพ และผู้สังเกตการณ์ทำหน้าที่สังเกตทั้งภาษากาย การสนทนา และกระบวนการที่เกิดขึ้น

1.3.4 อาจารย์ประจำกลุ่มให้นักศึกษาแต่ละบทบาทสะท้อนคิดถึงพฤติกรรม ความคิด ความรู้สึก และแนวทางการพัฒนาทั้งของตนเองและเพื่อน และอาจารย์ประจำกลุ่มให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเอง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบประเมินการตระหนักรู้ในตนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากกรทบทวนวรรณกรรม ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 38 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นแบบ Rating scale 5 สเกล (จริง ค่อนข้างจริง จริงปานกลาง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง) ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน คือ อาจารย์พยาบาลจิตเวช 2 คน และพยาบาลจิตเวช 1 คน ได้ค่า CVI เท่ากับ 0.80 และนำไปหาค่าความเชื่อมั่นกับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 จำนวน 20 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.86 มีการแปลค่าคะแนน ดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538)

คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง การตระหนักรู้ในตนเองสูงมาก

- คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง การตระหนักรู้ในตนเองสูง
 คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง การตระหนักรู้ในตนเองปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง การตระหนักรู้ในตนเองต่ำ
 คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง การตระหนักรู้ในตนเองต่ำมาก

2.2 แนวคำถามสำหรับการสะท้อนคิด โดยให้นักศึกษาพยาบาลเขียนอนุทิน (Journal writing) ซึ่งผู้วิจัยใช้แนวคิดการสะท้อนคิด (Gibbs, G, 1998); (Sherwood, G. D., & Deutsch, S. H, 2014) มาใช้ในการกำหนดประเด็นคำถาม ดังนี้

2.2.1 นักศึกษาได้ประสบการณ์อะไรบ้างจากการเรียนการ
 ปรึกษาทางสุขภาพ

2.2.2 นักศึกษามีความคิด ความรู้สึกอย่างไรบ้างกับ
 ประสบการณ์ข้างต้น

2.2.3 นักศึกษาประเมินสิ่งที่ได้กระทำไป

(1) สิ่งที่ทำได้ดี เพราะอะไร

(2) สิ่งที่ยังทำไม่ได้ดี เพราะอะไร

2.2.4 นักศึกษาเกิดการเรียนรู้อะไรบ้าง

2.2.5 นักศึกษาต้องการพัฒนาตนเองเรื่องอะไรบ้าง

2.2.6 นักศึกษามีแนวทางการพัฒนาตนเองอย่างไร

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเตรียมความพร้อมให้กับผู้ช่วยวิจัยซึ่งเป็นอาจารย์ผู้สอนประจำกลุ่มย่อย เกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน
2. ผู้วิจัยให้นักศึกษาพยาบาลทำแบบประเมินการตระหนักรู้ในตนเอง
3. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบที่ได้กำหนดไว้
4. ผู้วิจัยดำเนินการให้นักศึกษาพยาบาลทำแบบประเมินการตระหนักรู้ในตนเองหลังการเรียนการสอน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา
2. ระดับการตระหนักรู้ในตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างของก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง โดยการหาค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (Mean Difference)
3. ข้อมูลผลการสะท้อนคิด วิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

การพิทักษ์สิทธิ

ผู้วิจัยจะดำเนินการพิทักษ์สิทธิของนักศึกษาพยาบาลโดยชี้แจงรายละเอียด ครอบคลุม ข้อมูลต่อไปนี้ 1) ชื่อและข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจัย 2) วัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย 3) ขั้นตอนการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม 4) การเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับ 5) การเสนอผลงานวิจัยในภาพรวม 6) สิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัย หรือ สิทธิที่จะถอนตัวออกจากกรวิจัยได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบต่อผลการเรียนของนักศึกษา

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาพยาบาล

จากผลการศึกษาพบว่านักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 2 ที่เรียนการปรึกษาทางสุขภาพ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 91.67 และเพศชายร้อยละ 8.33 อายุอยู่ในช่วง 19 - 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 95.24 ทั้งหมดมีความตั้งใจที่จะเรียนให้จบภายใน 4 ปี ทุกคนเคยผ่านการเรียนรู้ถึงหลักการ ขั้นตอนการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดของ Gibbs และมีเจตคติต่อการดูแลผู้รับบริการที่มีปัญหาทางจิตสังคมในระดับดี

2. การตระหนักรู้ในตนเอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ค่าเฉลี่ยของการตระหนักรู้ในตนเองหลังการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดอยู่ในระดับสูง โดยหลังการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบระดับการตระหนักรู้ในตนเองก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยการสะท้อนคิดของนักศึกษาพยาบาล (n = 90)

ระยะการทดลอง	μ	σ	การแปลค่า	Mean difference
ก่อนการทดลอง	4.13	.29	สูง	
หลังการทดลอง	4.27	.30	สูง	0.14

3. ผลการสะท้อนคิดการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเอง

ผลการสะท้อนคิดภายหลังการเรียนรู้ด้วยการสะท้อนคิด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า สามารถพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองได้ดังนี้

3.1 ตระหนักถึงบทบาทต่าง ๆ ของการปรึกษา ที่กำหนดไว้ในรูปแบบการเรียนการสอนตามงานวิจัย ได้แก่ บทบาทผู้รับการปรึกษา ผู้ให้การปรึกษา และการฝึกเป็นผู้สังเกตการณ์ ดังข้อมูล

3.1.1 บทบาทการเป็นผู้ให้การปรึกษา การได้ฝึกประสบการณ์ที่ช่วยสร้างความมั่นใจ เตรียมความพร้อมก่อนที่จะฝึกมาอย่างดี ทั้งเรื่องขั้นตอนและเทคนิค ด้านการพูด การสร้างความสัมพันธ์ การรับฟัง การซักถามเพื่อให้ได้คำตอบ การมีบุคลิกที่ดี ที่น่าเชื่อถือ น่าไว้วางใจ มีสติและไหวพริบในการคิด ในการเลือกแก้ปัญหา การนำเทคนิคมาใช้

3.1.2 บทบาทผู้รับการปรึกษา ได้ฝึกประสบการณ์การเป็นผู้รับบริการตามกรณีศึกษา เพื่อให้ผู้ให้การปรึกษาได้ฝึกบทบาทเป็นผู้ให้การปรึกษาที่ดี ซึ่งการได้ทำบทบาทผู้รับการปรึกษาช่วยให้ได้เข้าใจ และเข้าถึงอารมณ์ ความรู้สึก การเข้าถึงปัญหาของผู้ป่วยต่อไป

3.1.3 บทบาทผู้สังเกตการณ์ ได้ฝึกประสบการณ์การใช้เทคนิคการสังเกต ความรู้ที่แม่นยำ ทั้งทฤษฎีและเทคนิคต่าง ๆ เพื่อสะท้อนในสิ่งที่ผู้ให้การปรึกษาได้กระทำบทบาทได้นำไปพัฒนาตนเอง รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้กระบวนการพัฒนาตนเองไปด้วย

นอกจากนี้ นักศึกษาพยาบาลได้สะท้อนถึงประสบการณ์ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการฝึกปฏิบัติ ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้มากขึ้น สามารถนำไปใช้ต่อไป ทั้งในชีวิตประจำวัน การเป็นนักศึกษาพยาบาล และวิชาชีพพยาบาลในอนาคต

3.2 พัฒนาความคิด ความรู้สึกในทางบวกต่อตนเอง พบว่า นักศึกษาได้เรียนรู้ในประสบการณ์ใหม่ เกิดความภาคภูมิใจ ความมั่นใจ การมีสติ รวมไปถึงการก้าวผ่านปัญหา อุปสรรคอย่างท้าทาย ส่งผลให้ทราบถึงจุดอ่อนของตนเองที่ต้องพัฒนาต่อไป ดังข้อมูล

3.2.1 รู้สึกดีใจที่ได้ลองทำอะไรที่ไม่เคยทำ เป็นประสบการณ์ที่ดี ได้ทำสิ่งใหม่ ตื่นเต้น ดีใจที่ได้ทำเป็นสถานการณ์การที่ไม่คาดคิด เป็นประสบการณ์ที่ท้าทาย กลัวว่าจะทำได้ไม่ดี

3.2.2 การทำหน้าที่เป็นผู้ให้การปรึกษา ยากที่สุด ทำทายนมากที่สุด เพราะต้องใช้สติในการคิดและการถาม กังวลว่าตนเองจะไม่สามารถให้คำตอบกับผู้รับบริการได้ ไม่รู้จะพูดอะไรออกมา ไม่สามารถจะช่วยเหลือผู้รับบริการได้ จากมีความรู้ไม่เพียงพอ ขาดประสบการณ์ ไม่สามารถวิเคราะห์ได้

3.2.3 รู้สึกภูมิใจที่สามารถให้การปรึกษาได้ดี แม้ว่าจะมีข้อผิดพลาดบ้าง คิดว่าครั้งต่อไปจะทำให้ได้ดีกว่าเดิม เพราะได้รู้ถึงศักยภาพและจุดอ่อนของตนเอง ดีใจและยินดีที่จะรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนๆทุกคน รวมไปถึงอาจารย์ประจำกลุ่ม มีความคิดต่อบุคคลแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ดังนั้นการที่รับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น เป็นการฟังเพื่อการพัฒนาตนเอง นำข้อเสียมาปรับปรุง นำข้อดีมาทำให้ดียิ่งขึ้น ดีใจที่ได้ฝึกปฏิบัติจริง เพราะจะทำให้ทราบจุดบกพร่องของตนเอง

3.3 ตระหนักถึงข้อดีของตนเอง พบว่า นักศึกษาได้สะท้อนถึงข้อดีของตนเอง และมองเห็นแนวทางในการพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป ดังข้อมูล

3.3.1 มีความตั้งใจในการทำงาน ต้องการที่จะทำให้ได้ดี แม้ว่าตอนแรกจะทำได้ไม่ค่อยถูกต้อง แต่พยายามเรียนรู้ จนทำได้ดี จริงจังและเต็มที่ทุกครั้ง และค่อยๆ พัฒนาตนเองเพิ่มมากขึ้นในแต่ละครั้ง การได้อาจารย์และเพื่อนช่วยทำให้ได้พัฒนา

3.3.2 สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดี การได้ฝึกบุคลิกที่ดีในการให้การปรึกษา การเรียบเรียงคำพูดสื่อสาร การเป็นผู้ฟังที่ดี คือ การรับฟังด้วยใจ ไม่เอาความคิดของตัวเองไปตัดสิน ไม่ไปพูดแทรก การเปิดใจรับฟัง รวมถึงการมีรอยยิ้มขณะสนทนาเพื่อเพิ่มกำลังใจให้กับผู้รับการปรึกษา

3.3.3 มีความสามารถในการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ การหาข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหา

3.4 ตระหนักถึงข้อด้อยของตนเอง พบว่า นักศึกษาได้สะท้อนถึงข้อด้อยของตนเอง และมองเห็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป ดังข้อมูล

3.4.1 การมีบุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสมในการให้การปรึกษา เช่น การนั่งหลังค่อม การเกร็งมือและเท้า การหลบสายตาผู้รับการปรึกษา

3.4.2 การใช้คำถามที่วกวน การเรียบเรียงประโยคคำพูดไม่ถูกต้อง การใช้คำถามซ้ำ รวมถึงการใช้คำถามที่ไม่ครอบคลุม การใช้คำถามปลายปิดที่มากเกินไป

3.4.3 การจับประเด็นที่สำคัญ ไม่ตรงประเด็น

3.4.4 การขาดความรู้ การเตรียมตัวไม่ดี ทำให้ลืมนขั้นตอนการปรึกษา เพราะเกร็ง การตื่นเต้น ประหม่า การขาดความมั่นใจ ส่งผลต่อความสามารถในการแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้า

3.4.5 การไม่ให้ความสำคัญกับความรู้สึกของผู้รับบริการ มุ่งแต่จะเอาคำตอบที่ต้องการ ทำให้ผู้รับการปรึกษาอึดอัด

3.5 แนวทางการพัฒนาตนเอง พบว่า นักศึกษาพยาบาล สามารถสะท้อนถึงแนวทางการพัฒนาตนเอง ทั้งในส่วนข้อดี และข้อด้อย ดังข้อมูล

3.5.1 การพัฒนาบุคลิกภาพด้านกิริยาท่าทาง การแสดงออกผ่านอิริยาบถ ทั้งการนั่ง การยืน บุคลิกภาพ เพราะจะทำให้คนอื่นไม่เชื่อถือ หากบุคลิกภาพไม่ดี

3.5.2 การสร้างสัมพันธภาพเพื่อสร้างความไว้วางใจ มีการสำรวจตนเอง ทำความเข้าใจ ยอมรับกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น

3.5.3 การสื่อสาร ที่ยังไม่ชัดเจน ทักษะการพูด ทักษะการฟังอย่างตั้งใจด้วยการฝึกฝนการสื่อสาร/การพูด ทั้งทำด้วยตนเอง และหารดูวีดิโอต่าง ๆ

3.5.4 การวางแผนการทำงานให้ครอบคลุม เพื่อที่จะได้งานที่มีคุณภาพ การเตรียมความพร้อมในส่วนของเนื้อหา ข้อมูลให้มากขึ้น ความรู้ ฝึกความกล้าในการตัดสินใจสำหรับการกระทำสิ่งต่าง ๆ

3.5.5 การพัฒนาความมั่นใจ การปลูกฝังเจตคติที่ดีกับตนเอง กำจัดความคิดเชิงลบ พยายามคิดบวกอยู่ตลอดเวลา ว่าเราก็มีดีเหมือนกัน คิดบวก พลังงานเชิงบวก จะนำไปสู่ผลลัพธ์เชิงบวก การพยายามแก้ไขจุดด้อย เมื่อแก้ไขได้ทำให้เรามีกำลังใจ และเมื่อกำจัดข้อด้อยไปที่ละข้อ ควรบันทึกความสำเร็จเพื่อความภาคภูมิใจว่า เราทำได้ แล้วค่อยแก้ไขสิ่งที่ยากขึ้น ทำความคุ้นเคยกับความกลัว ต้องค้นหาตัวเองว่ากลัวอะไร ให้อยอมรับและเอาชนะสิ่งนั้น ถ้าเราชนะความกลัวได้ แล้วก้าวไปอย่างมั่นใจ

3.6 ผลการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษาพยาบาลสะท้อนถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ได้จากการสะท้อนคิด ทั้งในเชิงความรู้ และแนวทางการปฏิบัติ ดังข้อมูล

3.6.1 ทุกการทำงานมักเกิดความผิดพลาดได้อยู่เสมอ หากไม่ใส่ใจ เช่น การขาดความใส่ใจในรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ หากมีความตั้งใจ ใส่ใจ และพยายาม ก็จะทำให้งานออกมาสมบูรณ์

3.6.2 การมีสติ การมีสมาธิจดจ่อ เพื่อควบคุมความวิตกกังวล การเรียงลำดับความคิด วิธีการพูด การแก้ปัญหากับสถานการณ์เฉพาะหน้าที่ก่อดัน

3.6.3 การทำความเข้าใจในตัวผู้รับการศึกษา การเห็นความแตกต่างของบุคคล เช่น วิถีชีวิต ครอบครัว บุคลิกนิสัย ปัญหาที่พบเจอ และความรู้สึกที่เกิดต่อเหตุการณ์นั้น ๆ โดยอาศัยการฟังอย่างตั้งใจ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเข้าถึงความรู้สึกของผู้รับการศึกษา การรับฟังอย่างตั้งใจ ความคิด การพูดอย่างครอบคลุม ซึ่งผู้ให้การศึกษาต้องแยกให้ได้ระหว่างความรู้สึกและความต้องการของตนเอง กับความรู้สึกและความต้องการของผู้รับบริการ และจะต้องเข้าใจตนเองได้ถ่องแท้เสียก่อน จึงจะสามารถเข้าใจผู้รับบริการได้

3.6.4 ความรู้ ทฤษฎีเป็นสิ่งที่สำคัญที่ต้องรู้ไปก่อน เพื่อที่จะไปทำตามลำดับขั้นตอนได้

3.6.5 การศึกษาทางสุขภาพสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เกิดจากการได้ปฏิบัติจริง ทำให้ได้เห็นภาพ เห็นปัญหาตรงนั้นจริง ๆ

3.6.6 การเคารพในตนเองในการจัดการกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้ มีการตั้งเป้าหมายในสิ่งที่ต้องการทำให้สำเร็จ การจัดการสิ่งที่บั่นทอนความเชื่อมั่นในตนเอง และการตั้งมั่นว่าเราสามารถทำในสิ่งนั้นได้ ซึ่งการจะทำอะไรให้ได้ดี ต้องเริ่มจากการยอมรับซึ่งกันและกันก่อน รวมถึงการไม่เอาตัวเองไปตัดสินผู้อื่น เพราะทุกคนล้วนมีเหตุผลของตัวเอง และสถานการณ์แต่ละสถานการณ์ไม่เหมือนกันเลย ไม่สามารถที่จะปฏิบัติกับทุกคนในรูปแบบเดียวกัน ต้องยึดผู้รับบริการเป็นหลัก

3.6.7 เมื่อมีปัญหาต่าง ๆ เราไม่ควรเก็บปัญหานั้นไว้คนเดียว ควรหาวิธีการแก้ไขปัญหานั้น และเลือกแก้ไขปัญหาในวิธีที่ตนเองสามารถทำได้ โดยไม่เกิดความเดือดร้อนแก่บุคคลอื่น และพยายามแก้ไขปัญหานั้นด้วยตนเองให้ดีที่สุด

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ค่าเฉลี่ยของการตระหนักรู้ในตนเองหลังการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดก่อนและหลังการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดอยู่ในระดับสูง โดยหลังการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด ทั้งนี้เกิดจากรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการสะท้อนคิดที่ใช้สถานการณ์จำลองในการฝึกปฏิบัติการปรึกษาทางสุขภาพเป็นลักษณะของการเรียนรู้จากจากประสบการณ์ (Experience) นำสู่การสะท้อนคิด (Reflection) การแสดงความคิดเห็นความรู้สึกของตนแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นที่ต่างไปจากตนเอง ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขวาง ประกอบกับการใช้กรณีตัวอย่างของผู้รับบริการที่มีปัญหาทางจิตสังคมที่มีรายละเอียดของบริบท รวมถึงความสามารถในการแสดงบทบาทสมมติของนักศึกษาที่รับบทบาทเป็นผู้รับบริการ ทำให้ผู้ให้การศึกษาเห็นภาพได้ชัดเจน ทำให้ง่ายต่อการการสะท้อนคิด และนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของการตระหนักรู้ในตนเองของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับ เกสเลอร์ และเฟอร์อน (Gessler, R., & Ferron, L.) ที่กล่าวถึงวิธีการที่ช่วยเพิ่มการตระหนักรู้ในตนเอง ได้แก่ การถามเพื่อให้มีการให้ข้อมูลย้อนกลับจากบุคคลที่จริงใจ การสะท้อนคิดของบุคคลต่อการกระทำของตนเอง การเขียนอนุทิน (Journal writing) การได้สนทนากับครูพี่เลี้ยงหรือเพื่อน และจากการฝึกการเจริญสติและสมาธิ (Gessler, R., & Ferron, L., 2012)

เห็นได้ว่าการตระหนักรู้ในตนเองจะช่วยให้พยาบาลมองที่จุดแข็งของตนเองเพื่อใช้ในการเผชิญได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงความอ่อนแอของตนเองในการปฏิสัมพันธ์ (Arnold, E. C. & Boggs, K. U., 2015) นอกจากนี้ยังช่วยให้พยาบาลหยุดการหลีกเลี่ยงผู้รับบริการและลดภาวะวิตกกังวล ส่งผลต่อคุณภาพการดูแล ช่วยให้ผู้รับบริการเข้าใจตนเองมากขึ้น มีความยืดหยุ่นมากขึ้น มีการเผชิญอย่างมีแบบแผนในสถานการณ์ทางสุขภาพที่ท้าทาย ดังผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสะท้อนคิดของนักศึกษานักศึกษาพยาบาลตามรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการสะท้อนคิด พบว่า นักศึกษาพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองในด้าน 1) การตระหนักถึงบทบาทต่าง ๆ ของการปรึกษา 2) การพัฒนาความคิด และความรู้สึกในทางบวกต่อตนเอง 3) การตระหนักถึงข้อดีของตนเอง 4) การตระหนักถึงข้อด้อยของตนเอง และ 5) แนวทางการพัฒนาตนเอง ซึ่งกล่าวได้ว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่จัดขึ้นนอกจากจะช่วยให้เพิ่มการตระหนักรู้ในนักศึกษาพยาบาลได้แล้ว ยังสามารถเป็นแนวทางให้กับนักศึกษาพยาบาลนำไปสะท้อนคิดเพื่อประเมินการกระทำของตนเองได้อย่างต่อเนื่องในการเรียนรู้ต่อไป และสามารถประยุกต์ใน

วิชาชีพการพยาบาลได้ในอนาคต ด้วยเหตุผลที่ว่า การตระหนักรู้ในตนเองเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องที่ ต้องการการสะท้อนคิดเป็นสำคัญเพื่อการประเมินตนเอง (Self-Evaluation) ดังที่ แจ็ค และสมิธ (Jack, K., & Smith, A.) กล่าวว่า แม้จะมีวิธีการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองที่หลากหลาย แต่ในการปฏิบัติการพยาบาลแล้ว วิธีการที่เหมาะสมที่สุดก็คือการสะท้อนคิด โดยเฉพาะการสะท้อนคิดผ่านประสบการณ์และความพึงพอใจในทางบวก รวมถึงการได้เรียนรู้ถึงจุดอ่อนของตนเอง (Jack, K., & Smith, A, 2007)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การตระหนักรู้ในตนเองเป็นกระบวนการของการพัฒนาตนเองของบุคคล ซึ่งมีความสำคัญต่อสัมพันธภาพระหว่างพยาบาลกับผู้รับบริการ การตระหนักรู้ในตนเองจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาสัมพันธภาพเพื่อการบำบัด นักศึกษาพยาบาลจึงควรเรียนรู้การพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเอง เพื่อใช้ในการเผชิญกับความกดดันทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นจากการสถานการณ์การดูแลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำมาซึ่งความพึงพอใจและการให้บริการที่มีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรกำหนดให้การพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองเป็นวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในทุกชั้นปีของการเรียนการสอนการพยาบาล เพื่อให้เกิดการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบสะท้อนคิดกับวิธีการเรียนการสอนวิธีอื่น ๆ เพื่อการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเอง ทั้งนี้เพื่อประเมินถึงประสิทธิภาพของแต่ละวิธีการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538). ค่าเฉลี่ยและการแปลความหมาย. *ข่าวสารวิจัยทางการศึกษา*, 18(3), 8-11.
- Arnold, E. C. & Boggs, K. U. (2015). *Interpersonal Relationships: Professional Communication Skills for Nurses*. (7th ed.). Missouri: Elsevier Health Sciences.
- Bulman, C. & Schutz, S. (2008). *Reflective Practice in Nursing*. (5th ed.). USA: John Wiley & Sons.

- Eckroth-Bucher, M. (2010). Self-Awareness: A Review and Analysis of a Basic Nursing Concept. *Advances in Nursing Science*, 33(4), 297-309.
- Gessler, R. & Ferron, L. (2012). Making the Workplace Healthier, One Self-Aware Nurse at a Time. *American Nurse Today*. 41-43.
- Gibbs, G. (1998). *Learning by Doing: A guide to Teaching Learning Methods*. London: FEU.
- Jack, K. & Smith, A. (2007). Promoting Self - Awareness in Nurses to Improve Nursing Practice. *Nursing Standard*, 21(32), 47-52.
- Palmiere, C. (2012). Self - Awareness: An Important Factor in Personality Development. Retrieved August 30, 2019, from <http://hrbycatherine.com/2012/09/selfawareness-an-important-factor-in-personalitydevelopment/>
- Scheick, D. M. (2011). Developing Self-Aware Mindfulness to Manage Counter Transference in the Nurse-Client Relationship: An Evaluation and Developmental Study. *Journal of Professional Nursing*, 27(2), 114-123.
- Sherwood, G. D. & Deutsch, S. H. (2014). *Reflective Practice: Transforming Education and Improving Outcomes*. Indianapolis: Sigma Theta Tau International.
- Teekman, B. (2000). Exploring Reflective Thinking in Nursing Practice. *Journal of Advanced Nursing*, 31(5), 1125-1135.
- Van Sant, J. E. & Patterson, B. J. (2013). Getting in and Getting out Whole: Nurse-Patient Connections in the Psychiatric Setting. *Issues Journal of Mental Health*, 34(1), 36-45.

การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล
สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3*

THE DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTION MANAGEMENT
GUIDELINES BASED ON GOOD GOVERNANCE PRINCIPLES FOR
SCHOOLS UNDER THE SURIN PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 3

ศุภณัฐ กุมภาวี

Supanut Kumpa

รัชชัย จิตรนันท์

Thatchai Chittranun

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

E-mail: pipogt399@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และ 2) การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผู้ให้ข้อมูลได้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 335 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน

ผลการวิจัยพบว่า: 1) สภาพปัจจุบันทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับ

* Received 26 April 2020; Revised 16 May 2020; Accepted 4 June 2020

โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 1) การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล มีแนวทางการบริหารสถานศึกษามีการบริหารงานที่ชัดเจน โดยให้บุคลากรร่วมกันกำหนดแผนงานงบประมาณสอดคล้องตามแผนปฏิบัติงาน 2) การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล มีแนวทางการบริหารสถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาให้บุคลากรเข้าใจถึงแนวทางการพิจารณาความดีความชอบตามหลักเกณฑ์ 3) การบริหารทั่วไปตามหลักธรรมาภิบาล มีแนวทางการบริหารโรงเรียนกำหนดให้มีชั้น ความลับของฐานและรหัสการเข้าถึงข้อมูล 4) การบริหารวิชาการตามหลักธรรมาภิบาล มีแนวทางการบริหารสถานศึกษามีการจัดทำแผนการปฏิบัติงานด้านวิชาการ

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง, การบริหารสถานศึกษา, หลักธรรมาภิบาล

Abstract

The purposes of this research were 1) to study current and desirable conditions and 2) to develop educational management guidelines based on good governance principles for schools. Under the Office of Surin Primary Educational Service Area 3, the research is divided into 2 phases. Phase 1 studies current conditions and desirable conditions. School administration based on good governance principles for schools. Under the Surin Primary Educational Service Area Office 3, who can provide information The sample consisted of 335 teachers. The instrument used in this research was the questionnaire phase 2, the development of educational management guidelines based on the principles of good governance for schools. n Educational Service Area, Area 3, overall, at a medium level

The result of the research shows that: 1) Current conditions in school administration based on good governance for schools Under the Office of Suri Desirable conditions in school administration based on good governance for schools Under the Office of Surin Educational Service Area, Area 3, it is in the high level. 2) School management guidelines based on good governance principles for schools Under the Surin Primary Educational Service Area Office 3, 1) Budget Management in accordance with Good Governance Have guidelines for school management, have clear administration by allowing personnel to jointly define work plans, budgets in accordance with the work plan 2) Personnel management in accordance with good governance principles There are guidelines

for school administration, there are activities to promote and develop the personnel to understand the guidelines for consideration in accordance with the criteria. 3) General administration in accordance with good governance principles. There are school management guidelines set up for The secret of the base and access code. 4) Academic administration in accordance with good governance. There are school management guidelines, academic operation plan preparation.

Keywords: Guideline Development, School Administration, Good Governance Principles

บทนำ

ยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล หน่วยการศึกษาจะต้องปรับตัวและปรับเปลี่ยนเพื่อให้เท่าทันกับโลกในยุคโลกาภิวัตน์เริ่มตั้งแต่การปรับกระบวนการทัศน์ใหม่ วิธีการทำงานระบบใหม่ มิเช่นนั้นจะไม่เท่าทันสังคมโลกได้ ในการพัฒนาประเทศการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หน่วยงานราชการไทยได้ดำเนินการสร้างธรรมาภิบาลขึ้นมีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และต่อมาได้ตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552) นับเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าการนำธรรมาภิบาลมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการเป็นสิ่งจำเป็น และมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรทุกประเภท ทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรธุรกิจ องค์กรทางการศึกษา หรือองค์กรทางสังคมต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะธรรมาภิบาลเป็นการบริหารจัดการที่ดีเป็นการบริหารจัดการที่สร้างประโยชน์และความเป็นธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (ธีระ รุญเจริญ, 2550) ประเด็นปัญหาในสถานศึกษาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่าประเด็นที่ส่งผลให้สังคมต้องติดตามและตรวจสอบคือการทุจริตหรือการแสวงหาประโยชน์ของคนบางกลุ่มที่สังคมสนใจ อันนำไปสู่การตื่นตัวจนมีการตรวจสอบขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการรับผลประโยชน์จากการฝากเด็กเข้าเรียน และการจัดซื้อจัดจ้างต่าง ๆ ประเด็นอาหารกลางวันกลายเป็นเรื่องที่ส่งผลต่อการตรวจสอบและพิจารณาแก้ไข (มติชนออนไลน์, 2562)

โรงเรียนจะมีฐานะเป็นนิติบุคคล การเป็นนิติบุคคลโรงเรียนจะต้องมีความรับผิดชอบสูงขึ้นกว่าเดิมการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการยังต้องมีความจำเป็นมากขึ้น (ธีระ รุญเจริญ, 2550) การศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ

การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรงโดยมุ่งหวังยกระดับการศึกษาของชาติ ให้ได้มาตรฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ได้ส่งเสริมให้โรงเรียน เกิดการบริหารจัดการ และปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีโดยเห็น ว่าหลักธรรมาภิบาลสามารถนำมาใช้เป็นหลักในการบริหารงานในโรงเรียนเพื่อให้เกิดการบริหารงานได้สะดวกขึ้น และยังเชื่อว่าการดำเนินการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน บางภาระงานยังไม่ประสบความสำเร็จหรือไม่บรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพส่วนหนึ่ง อาจมาจากสาเหตุความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน กล่าวคือขาดประสิทธิภาพในการบริหารงานของ ผู้บริหารสถานศึกษา แต่ปัจจุบันยังมีข่าวการร้องเรียนกล่าวหาความไม่โปร่งใสในการ บริหารงานของผู้บริหารบางโรงเรียนการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหลายประการของผู้ บริหาร เช่น การเลื่อนเงินเดือน การเลือกปฏิบัติต่อบุคลากรอย่างไม่เป็นธรรมและขาดความ ยุติธรรม เอาแต่ใจตัวเองอ่อนข้อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาจนเกินไป และการใช้จ่ายเงินของ สถานศึกษาอย่างไม่ถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ และมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอื่น ๆ

ผู้วิจัยจึงได้มุ่งศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของ โรงเรียนโดยในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษา โดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุรินทร์ เขต 3 เพื่อให้ได้ฐานข้อมูลสารสนเทศอันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้บริหารและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานโรงเรียนให้สอดคล้องและเป็นไปตาม หลักธรรมาภิบาลให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึด หลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลัก ธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและ สภาพที่พึงประสงค์ และการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

สำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

กลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 335 คน จำแนกครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำนวน 335 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนสถานศึกษาขนาดต่าง ๆ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามระดับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (Likert' Rating Scale) โดยมีคำถามครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป

สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) การตรวจสอบอำนาจจำแนก โดยการใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การตรวจสอบความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยการใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach'Alpha Coefficient) ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ตอนที่ 1 การศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน จากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติดี (Best Practice)

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและรักษาการรองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือหัวหน้าฝ่าย 3 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน จากโรงเรียนทั้งสิ้น 3 แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

การวิเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์โดยสรุปประเด็นการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ตอนที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี การบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

สำหรับโรงเรียน จำนวน 3 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 9 คน โดยแบ่งออกเป็น การสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและรักษาการรองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือหัวหน้าฝ่าย 3 คน รวมทั้งสิ้น 9 คนกลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมของแนวทาง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนทั้งหมด 5 คน โดยมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ต่อไปนี้

1. สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการวิจัยทางการศึกษา หลักสูตร การสอน การบริหารการศึกษา หรือสาขารัฐศาสตร์

2. มีตำแหน่งทางวิชาการระดับชำนาญการ ชำนาญการพิเศษ หรือเชี่ยวชาญ

3. เป็นผู้ปฏิบัติงานในหน้าที่เกี่ยวกับงานส่งเสริมสุขภาพอย่างน้อย 5 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบประเมินความเหมาะสมการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับโดยมีเกณฑ์ การให้คะแนน มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การบริหาร สถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวม

การบริหารสถานศึกษาโดยยึด หลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การบริหารงานวิชาการ	3.77	0.80	มาก	4.94	0.25	มากที่สุด
2. การบริหารงานงบประมาณ	2.65	1.00	ปานกลาง	4.95	0.21	มากที่สุด
3. การบริหารงานบุคคล	2.81	0.97	ปานกลาง	4.96	0.20	มากที่สุด
4. การบริหารงานทั่วไป	3.78	0.77	มาก	4.97	0.16	มากที่สุด
รวม	3.25	1.03	ปานกลาง	4.96	0.21	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมอยู่ใน

ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารงานทั่วไป ($\bar{X} = 3.78$) การบริหารงานวิชาการ ($\bar{X} = 3.77$) การบริหารงานบุคคล ($\bar{X} = 3.81$) และการบริหารงานงบประมาณ ($\bar{X} = 2.65$)

สภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารงานทั่วไป ($\bar{X} = 4.97$) การบริหารงานบุคคล ($\bar{X} = 4.96$) การบริหารงานงบประมาณ ($\bar{X} = 4.95$) และการบริหารงานวิชาการ ($\bar{X} = 4.94$)

2. ผลการประเมินคู่มือแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสม การนำไปใช้ของคู่มือแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. เนื้อหาของคู่มือมีความสอดคล้องกับความมุ่งหมายในการจัดทำคู่มือ	3.80	1.17	มาก	4.20	0.75	มาก
2. ความมุ่งหมายของคู่มือสอดคล้องกับการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน	4.40	0.80	มาก	4.40	0.49	มาก
3. คู่มือใช้ภาษาถูกต้องตรงตามหลักภาษาไทย มีความชัดเจน	4.60	0.49	มากที่สุด	4.60	0.49	มากที่สุด
4. เนื้อหาของคู่มือครอบคลุมแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน ดังนี้	4.25	0.83	มาก	4.40	0.49	มาก
4.1 การบริหารงานวิชาการ	4.20	0.75	มาก	4.20	0.75	มาก
4.2 การบริหารงานงบประมาณ	4.00	0.63	มาก	4.00	0.89	มาก
4.3 การบริหารงานบุคคล	4.20	0.75	มาก	4.20	0.75	มาก
4.4 การบริหารงานทั่วไป	4.20	0.75	มาก	4.00	0.89	มาก
5. เนื้อหาของคู่มือสามารถนำไปปรับใช้กับทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน	4.40	0.49	มาก	4.60	0.49	มากที่สุด
โดยรวม	4.23	0.79	มาก	4.29	0.72	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินคู่มือแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) และสามารถนำไปใช้ได้ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$)

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะการบริหารด้านงบประมาณอยู่ในระดับน้อยทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความไม่โปร่งใสในเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างที่ไม่ตรงกับความต้องการของสถานศึกษาเท่าที่ควรสอดคล้องกับการวิจัยของ อิทธิพล บุญเดช ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักความคุ้มค่ามีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรองลงมาเป็นด้านหลักนิติธรรม และน้อยที่สุดคือด้านหลักความโปร่งใส (อิทธิพล บุญเดช, 2555) และยังสอดคล้องกับการวิจัยบางประเด็นของ บรรจง เจริญสุข ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตจังหวัดภาคใต้ตอนบน ผลการศึกษาพบว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตจังหวัดภาคใต้ตอนบนมีสภาพการบริหารสถานศึกษาที่สะท้อนให้เห็นถึงการขาดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานตามขอบข่ายภารกิจการบริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ สภาพการบริหารวิชาการ ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษายังไม่สามารถดำเนินการให้รู้และบุคลากรในสถานศึกษาเข้าใจและจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้ด้วยตนเอง มีการลอกเลียนแบบหลักสูตรจากสถานศึกษาอื่นทั้ง ๆ ที่บริบทไม่เหมือนกัน บางแห่งทำหลักสูตรให้แต่ไม่ใช้อย่างคงใช้หลักสูตรเก่าอยู่เหมือนเดิม การเรียนการสอนครูยังไม่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญตามสาระการเรียนรู้ของกฎหมายการศึกษาสภาพการบริหารงบประมาณ ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ได้รับงบประมาณจากทางราชการไม่เพียงพอต่อความต้องการที่จะบริหารให้มีประสิทธิภาพได้ การจัดสรรงบประมาณล่าช้าไม่ทันต่อความต้องการของสถานศึกษา การจัดซื้อจัดจ้างไม่เป็นไปตามความต้องการที่แท้จริงและไม่โปร่งใส มีการเอื้อประโยชน์ในการจัดสรรงบประมาณ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณของทางราชการใช้ระบบจ่ายเป็นรายหัว โรงเรียนใหญ่มีนักเรียนมากจึงได้เงินงบประมาณมาก

โรงเรียนเล็กมีนักเรียนน้อยจึงได้เงินงบประมาณน้อยแต่ในขณะที่เดียวกันทุกโรงเรียนมีภาระงานเท่ากันเงินที่ได้รับรายหัวจึงไม่เพียงพอแสดงให้เห็นการบริหารที่ไม่เป็นธรรม ประกอบกับระบบราชการที่ล่าช้า ยืดเยื้อ มีขั้นตอนมากเจ้าหน้าที่ทำงานล่าช้าประกอบกับมีการเล่นพรรคเล่นพวกในการจัดซื้อจัดจ้างสถานศึกษาจึงไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการที่แท้จริง สภาพการบริหารบุคคลผลการศึกษาพบว่า สถานศึกษาโดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็กขาดอัตรากำลังครู มีการบรรจุครูไม่ตรงวุฒิไม่ตรงตามความต้องการของสถานศึกษา มีการโยกย้ายไม่เป็นธรรม ผู้บริหารไม่มีอำนาจพิจารณาโยกย้าย มีการใช้ระบบอุปถัมภ์ในการดำเนินการทางวินัย สภาพการบริหารด้านการบริหารทั่วไป ผลการศึกษาพบว่า ภาระงานของสถานศึกษามีมากแต่ครูต้องแบ่งเวลามาทำงานธุรการซึ่งมีมากทำให้ต้องเบียดบังการจัดกิจกรรมเรียนการสอน ผู้บริหารยังขาดความรู้ด้านกฎระเบียบ ครูผู้สอนยังห่างไกลจากความเป็นครูมืออาชีพขาดแรงจูงใจในการทำงานและผู้บริหารส่วนใหญ่ไม่อยู่ในสถานศึกษา (บรรจง เจริญสุข, 2552)

สภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความต้องการและความคาดหวังในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 39 ที่กำหนดให้มีกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ วิชาการ การบริหาร งานบุคคล การบริหารทั่วไป ไปยังสถานศึกษามากที่สุด เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนสถานศึกษาชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับการวิจัยของ วรธรรณันท์ วันดี ได้ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารการศึกษากลุ่มเครือข่ายเกาะช้าง - ศรีเมืองชุม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 3 ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารและครูบุคลากรทางการศึกษา มีความคาดหวังต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารการศึกษากลุ่มเครือข่ายเกาะช้าง - ศรีเมืองชุม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าธรรมชาติของคนโดยทั่วไปจะตั้งเป้าหมายแห่งความสำเร็จหรือตั้งความคาดหวังในภารกิจงานไว้ในระดับที่สูงทุกคนต้องการการยอมรับต้องการความสำเร็จ การวิจัยครั้งนี้คาดหวังต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารศึกษาด้านหลักคุณธรรมมากที่สุด โดยต้องการให้ผู้บริหารยึดมั่นในความถูกต้องดีงามมีคุณธรรมให้คณะผู้บริหาร ครู บุคลากรยึดหลักในการปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมให้พัฒนาตนเองไปพร้อม ๆ กันเพื่อให้มีความซื่อสัตย์ ขยันอดทนมีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริต มีจรรยาบรรณเป็นหลักในการบริหารสถานศึกษา (วรธรรณันท์ วันดี, 2554) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยบางประเด็นของ ทับทิม ปนสา ได้ศึกษาการบริหารงานตามธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จังหวัดกำแพงเพชร ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ในภาพรวมพบว่า ความต้องการในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงอันดับแรก ได้แก่ หลักคุณธรรม และหลักความคุ้มค่า รองลงมา ได้แก่ หลักความรับผิดชอบ และหลักความโปร่งใส และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ หลักการมีส่วนร่วม (ทับทิม ปันสา, 2554)

2. แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 3 สรุปได้ ดังนี้

2.1 การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

สถานศึกษาต้องจัดทำแผนปฏิบัติการบริหารงบประมาณตามข้อตกลงของการปฏิบัติงานที่เขตพื้นที่จัดสรรให้และเป็นไปตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ ส่งเสริมให้ครูและผู้เกี่ยวข้องศึกษากฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบปฏิบัติ คำสั่งทางการเงินให้เข้าใจอย่างถูกต้องตรงกันส่งเสริมให้มีการจัดสรรงบประมาณตามข้อมูลความจำเป็นด้วยความเป็นธรรม ปลูกจิตสำนึกให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติตนให้ปลอดจากการคอร์รัปชันและให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม จัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใส เปิดเผยให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา บัญชีรับจ่ายของโรงเรียนต้องมีความเป็นจริงเป็นปัจจุบันและตรวจสอบได้ กระจายอำนาจการปฏิบัติงานทางการเงินสู่ระดับการปฏิบัติให้มากขึ้น รับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จัดทำแผนปฏิบัติการบริหารงบประมาณตามข้อตกลงของการปฏิบัติงานมีการมอบหมายแต่งตั้งคณะบุคคลผู้รับผิดชอบด้านการเงินและงบประมาณอย่างชัดเจน จัดทำระบบการตรวจสอบติดตามการใช้งบประมาณของสถานศึกษาจัดทำแผนการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาแบบเน้นผลงานและ ลดขั้นตอนการปฏิบัติที่ไม่จำเป็นออกเพื่อความรวดเร็วในการปฏิบัติงานด้านการเงิน สอดคล้องกับการวิจัยของสามารถ อภิสันต์ ได้ศึกษา การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และ 2 สังกัดสำนักงานเขตเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผลของการศึกษาพบว่า แนวทางการปฏิบัติด้านการบริหารงานงบประมาณประกอบด้วย 6 หลัก 16 รายการ ตรงกับแนวคิด มีความเหมาะสม และเป็นไปได้ เช่น ตรวจสอบ กำกับ ติดตาม การจัดทำบัญชีเอกสารการเงินและพัสดุ ให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน (สามารถ อภิสันต์, 2553)

2.2 การบริหารบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

สถานศึกษากำหนดเป้าหมายของงานและมาตรฐานตัวชี้วัดอย่างชัดเจนทุกงานและแนวทางในการพิจารณาความดีความชอบของสถานศึกษาตามเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ.

กำหนดอย่างชัดเจนจัดบุคลากรเข้าทำงานตามความรู้ ความสามารถและความถนัดของแต่ละคน ปกครองครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยใช้หลักเมตตาธรรม มีระบบการส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่น จัดทำหลักเกณฑ์ แผนปฏิบัติและขั้นตอนการแสวงหาและบรรจุแต่งตั้งที่ชัดเจนโปร่งใสแจ้งหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการพิจารณาความดีความชอบให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง ส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนงานและมาตรการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งทั้งภายในสถานศึกษาและกับหน่วยงานชุมชน และบุคคลภายนอก จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นแล้วนำมาปรับปรุงพัฒนาโรงเรียน จัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรทุกตำแหน่ง เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง บุคลากรทุกคนปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่นเต็มความสามารถ จนประสบผลสำเร็จ ส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อประเมินการใช้อำนาจตามกฎหมายของครูและบุคลากรทางการศึกษา กำกับดูแล ติดตามให้บุคลากรทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่และทั่วถึงสอดคล้องกับการวิจัยของ สามารถ อภิสันต์ ได้ศึกษา การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตเขตพื้นที่ การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผลของการศึกษาพบว่า แนวทางการปฏิบัติด้านการบริหารงานบุคคล ตรงกับแนวคิด มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ คือ การบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย 6 หลัก 17 รายการ เช่น ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเต็มตามศักยภาพ โดยยึดมั่น ในระเบียบวินัย จรรยาบรรณ อย่างมีมาตรฐานวิชาชีพ ยกย่องเชิดชูเกียรติ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ประพฤติปฏิบัติตนได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ (สามารถ อภิสันต์, 2553) นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับการวิจัยบางประเด็นของ ทองสุข มาตย์คำมี ได้ศึกษา การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ได้แก่ให้มีการประเมินผลงานและรายงานผลชัดเจนเป็นรูปธรรม มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาความดีความชอบที่ชัดเจนเป็นธรรม โรงเรียนควรถือปฏิบัติและการให้บริการอย่างเป็นมิตรและรวดเร็ว ให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิดร่วมทำทุกขั้นตอน ปรับปรุงการให้บริการ กระตุ้น ส่งเสริมให้บุคลากรมีความโปร่งใสในการทำงาน ให้ทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการทำงานทุกขั้นตอน (ทองสุข มาตย์คำมี, 2549)

2.3 การบริหารทั่วไปตามหลักธรรมาภิบาล มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

กำหนดให้มีชั้นความลับของฐานและรหัสการเข้าถึงข้อมูลและวิธีการทราบข้อมูลเพื่อการตรวจได้ ดำเนินงานทุกชนิดต้องเป็นไปตามระเบียบของทางราชการ กำหนดเป้าหมายผลผลิตผลลัพธ์ ตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานของบุคลากร จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงเน้นการปฏิบัติให้ทำได้ รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ห้ามลงโทษนักเรียนโดยการเยียนตีและการทำกรในสิ่งที่เกินกว่าเหตุ เปิดเผยขั้นตอนและ

แนวทางปฏิบัติในการรับนักเรียนทุกชั้นตอนอย่างตรงไป ตรงมารายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาเสนอสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและเผยแพร่ต่อสาธารณชน ร่วมกันวางแผนการบริหารงานการศึกษาระหว่างสถานศึกษากับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและมีการกระจายอำนาจสู่บุคลากรผู้ปฏิบัติ ประสานงานกับเครือข่ายการศึกษาเพื่อแสวงหาความร่วมมือ ความช่วยเหลือ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนงานการศึกษาของสถานศึกษา บุคลากรปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ ร่วมมือและสนับสนุนทางวิชาการแก่เครือข่ายการศึกษาของสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาอย่างต่อเนื่อง ออกแบบระบบงานธุรการ ลดขั้นตอนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพโดยนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานให้เหมาะสม ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ได้รับกลับคืนมาเป็นหลัก สอดคล้องกับการวิจัยของ อธิธิพล บุญเดช ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในสถานศึกษาฝ่ายบริหารงานทั่วไป มีแนวทางดังนี้ จัดระบบการบริหารเพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพภายใต้ทรัพยากรอันจำกัด ควบคุมกำกับดูแลงานด้านงบประมาณด้วยความโปร่งใสเป็นธรรมและตรวจสอบได้ พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ในการบริหารทั่วไป ใช้ฐานข้อมูลเดียวกัน ปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันและสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ จัดทำแผนพัฒนาเพื่อส่งเสริมให้ครูมีจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาและบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม พัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาให้มีศักยภาพตามอำนาจหน้าที่และต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งนอกจากข้อค้นพบของผู้ศึกษาแล้ว ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่างานด้านคณะกรรมการสถานศึกษามีความสำคัญในการบริหารสถานศึกษาอยู่ด้วย ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและพัฒนางานคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อเป็นคณะทำงานที่มีบทบาทในการบริหารสถานศึกษาจะทำให้การบริหารงานฝ่ายบริหารงานทั่วไปมีความสมบูรณ์ (อธิธิพล บุญเดช, 2555)

2.4 การบริหารวิชาการตามหลักธรรมาภิบาล มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

สถานศึกษามีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับนโยบายของเขตพื้นที่การศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการ ศึกษาระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรและการสอนให้แจ่มแจ้งและนำมาประยุกต์ใช้ กำหนดเกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามให้แก่นักเรียนและส่งเสริมให้สอดแทรกคุณธรรมในการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระส่งเสริมให้มีระบบการทดสอบทางการศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลาย โปร่งใส ให้ความยุติธรรมแก่ผู้เรียนกำหนดแผนและขั้นตอนการดำเนินงานด้านวิชาการที่ชัดเจน จัดทำข้อมูลแหล่งเรียนรู้สิ่งแวดล้อมทางการศึกษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเผยแพร่และใช้ประกอบการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้มีส่วน

เกี่ยวข้องคัดเลือกหนังสือเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา กำหนดให้ผู้ใช้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนในการวางแผนกำหนดความต้องการและมีส่วนร่วมในการประเมินการนิเทศติดตามและประเมินผลระบบบริหารและจัดการศึกษา สร้างระบบการมีส่วนร่วมให้ครอบคลุมถึงนักเรียนทุกระดับชั้น รับฟังความคิดเห็นในกรณีที่ต้องดำเนินกิจกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเขตบริการการศึกษาและชุมชนใกล้เคียงกำหนดให้การบริหารงานทุกส่วนยึดประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นหลักกำหนดเป้าหมายผลผลิตนักเรียนในแต่ละระดับชั้นอย่างชัดเจน ส่งเสริมให้นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาและติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการวิจัยของ อธิพิล บุญเดช ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ มีแนวทางดังนี้ กำหนดข้อตกลงในการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล อย่างถูกต้องและเป็นธรรม ออกกฎ ระเบียบ โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากร เพื่อถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน ส่งเสริมให้บุคลากรได้เข้าร่วมอบรม ศึกษาดูงานวิชาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำผลที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงงานของตนเอง จัดทำแผนพัฒนาและนิเทศบุคลากรการศึกษาทุกคนในโรงเรียน อย่างถูกต้องและเป็นธรรม จัดทำแผนการนำเสนอผลงานทางวิชาการ การจัดนิทรรศการ ผลงานครูและผลงานนักเรียนสู่ชุมชนวางระบบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยดำเนินการตามการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ซึ่งนอกจากข้อค้นพบของผู้ศึกษาแล้ว ผู้ทรงคุณวุฒิยังเห็นสอดคล้องกันว่าควรเพิ่มแนวทางด้านระบบงานประกันคุณภาพภายในเนื่องจากงานวิชาการเป็นหัวใจหลักในการบริหารสถานศึกษา จะต้องมีการประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็ง เพื่อเป็นหลักประกันในผลของการบริหารหรือการปฏิบัติงานของสถานศึกษา (อธิพิล บุญเดช, 2555)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. สภาพปัจจุบันทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

- 1) การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล
- 2) การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล
- 3) การบริหารทั่วไปตามหลักธรรมาภิบาล
- 4) การบริหารวิชาการตามหลักธรรมาภิบาล

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการวิจัย การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษา โดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อนำมาจัดลำดับ ความสำคัญ และความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป และการบริหารงานวิชาการ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการให้ผู้เกี่ยวข้องทางการเงินศึกษาทุกฝ่าย กฏ ข้อบังคับ ระเบียบปฏิบัติ คำสั่งทางการเงินให้เข้าใจอย่างถูกต้องตรงกัน และผู้บริหารสถานศึกษาควรนำ ผลวิจัยในครั้งนี้ไปสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน ให้กับคณะครู หรือผู้ปกครองโดยเห็นความสำคัญที่จะต้องปฏิบัติตาม แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนโดยนำเอาข้อมูลมาสรุปผลให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบเพื่อร่วมกันดำเนินการ และนำไปใช้อย่างเต็มรูปแบบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างอื่นนอกเหนือจากผู้บริหาร
2. การตอบแบบสอบถามในการวิจัย ควรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล และตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในงานวิจัยมากยิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ทองสุข มาตย์คำมี. (2549). การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคาม เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทับทิม ปันสา. (2554). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จังหวัดกำแพงเพชร. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัย พิษณุโลก.

- ธีระ รุญเจริญ. (2550). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- _____. (2550). ประสิทธิภาพการนำธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 30(1), 23-24.
- บรรจง เจริญสุข. (2552). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตจังหวัดภาคใต้ตอนบน. วารสารวิจัย มข. ฉบับบัณฑิตศึกษา, 9(1), 108-119.
- มติชนออนไลน์. (2562). ปรากฏการณ์ศรัทธาหนุนช่วย กักการทุจริตในสถานศึกษา โดย รัฐพงศ์ บุญญานวัตร. เรียกใช้เมื่อ 2562 พฤศจิกายน 15 จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_1652213
- วรรณันท์ วันดี. (2554). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารการศึกษา กลุ่มเครือข่ายเกาะช้าง – ศรีเมืองชุม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สามารถ อภิสิทธิ์. (2553). การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 1 และ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating). กรุงเทพมหานคร: พรีเมียร์โพร.
- อิทธิพล บุญเดช. (2555). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

การพัฒนาแนวทางการระดมทุนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 27*

DEVELOPING THE GUIDELINES FOR SCHOOL FUND RAISING UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 27

บุญส่ง จอมหงษ์

Boonsong Jomhong

กาญจน์ เรืองมนตรี

Karn Ruangmontri

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

E-mail: Boonsongwork@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการระดมทุนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการระดมทุนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การระดมทุนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการระดมทุนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จำนวน 387 คน โดยการสุ่มเชิงช่วงชั้นอย่างมีสัดส่วน ระยะที่ 2 สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ที่ประสบความสำเร็จในการระดมทุน และประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการระดมทุน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการระดมทุนสำหรับสถานศึกษา สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า: 1) สภาพปัจจุบันของการระดมทุนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็น ข้อที่มีค่ามากที่สุดคือ การวางแผน

* Received 1 June 2020; Revised 10 June 2020; Accepted 18 June 2020

การระดมทุน 2) แนวทางการระดมทุนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 27 มีทั้งหมด 4 องค์ประกอบ 15 แนวทาง แนวทาง ผลการประเมิน พบว่า องค์ประกอบของแนวทางมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง, การระดมทุน, การระดมทุนสำหรับสถานศึกษา

Abstract

This study aimed to: 1) study existing condition, desirable condition and need order of the school fund raising ; 2) developing the guidelines for school fund raising under the Secondary Educational Service Area Office 27. The study consisted of 2 phases: Phase 1 existing condition and desirable condition for school fund raising study by using a questionnaire, and need index analysis; Phase 2 School fund raising guidelines designing. The sample consisted of 387 school directors and teachers selected by porportional stratified random sampling technique accompanied by an interview about school fund raising success with 3 school directors ; and 9 experts for the school fund raising guidelines development for Phase 2. The tools for this study were 5 – rated scale questionnaire, interviewing form and suitability and feasibility evaluation form. Percentage, arithmetic means, standard deviation and Priority Needs Index (PNI) was used to analyze the obtained data.

The research result were: 1) From the existing condition of school fund raising under the Secondary Educational Service Area Office 27, it was found that there were high average score as a whole. The desirable condition of the school fund raising average score was at highest level as a whole. First priority need was school fund raising planning. 2) The school fund raising guidelines consisted of 4 factors. and 15 guidelines. From school fund raising guideline evaluation, it was found that the guidelines were both high level of suitable and feasible.

Keywords: Developing a Guidelines, Fund Raising, School Fund Raising.

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติสาระสำคัญในหมวด 5 หน้าที่ของรัฐด้านการศึกษา โดยมาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปีตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บ

ค่าใช้จ่าย และบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายกำหนด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27, 2562)

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้จะต้องอาศัยการร่วมแรงร่วมใจกันจากทุกฝ่ายในสังคม เพื่อให้เกิดการระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาอย่างหลากหลาย เพราะการศึกษาไม่ใช่เพียง การใช้ชีวิตในช่วงระยะเวลาหนึ่งในโรงเรียนเท่านั้น แต่เป็นเหมือนปัจจัยในการดำรงชีวิตที่ทุกคนต้อง แสวงหาและเพิ่มพูนอยู่ตลอดเวลา เพื่อพัฒนาตนเอง ครอบครัว หน้าที่การงาน ตลอดจนจนถึงความ เจริญก้าวหน้าและการพัฒนาของประเทศ (กนกอร ยศไพบุลย์, 2546) นอกจากนี้การบริหารการศึกษาให้มีคุณภาพนั้นมีความจำเป็นจะต้องใช้ทรัพยากรทางการบริหารที่มีความสมบูรณ์ เหมือนกับการบริหารงานด้านอื่น ๆ อันได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์และการจัดการการระดมกำลังจากทุกส่วนเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา

การระดมทรัพยากรทางการศึกษาได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มาตรา 58 บัญญัติไว้ว่า “ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้ในการจัดการศึกษาดังนี้ 1) ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาศัยการจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด 2) ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทาง การศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น ทั้งนี้ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุนการอุดหนุน และใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน), 2547)

รายงานผลการดำเนินงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ปีงบประมาณ 2561 ได้ระบุนโยบายการศึกษาและอำนาจหน้าที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับภาระ

ทรัพยากรทางการศึกษา รวมทั้งทรัพยากรด้านงบประมาณ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการ และพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาจากรายงานผลการดำเนินงาน พบว่า ยังมีสถานศึกษาหลายแห่งที่ต้องได้รับการสนับสนุน ให้มีการระดมทรัพยากรทางการศึกษา เพราะงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากภาครัฐนั้นไม่เพียงพอ ในการบริหารภายในสถานศึกษา ส่งผลให้เกิดการเรียนการสอนไม่มีคุณภาพเท่าที่ควรเกิดปัญหา งบประมาณไม่เพียงพอในการบริหารจัดการศึกษา เพราะงบประมาณหลักที่ได้มาคือ งบประมาณอุดหนุนนักเรียนเป็นรายหัว ซึ่งต้องดำเนินการเป็นค่าใช้จ่ายตามกรอบที่กำหนดไว้เท่านั้น ทำให้มีความยากลำบาก ในการพัฒนาการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ทำให้สถานศึกษาหลายแห่งมีการระดมทรัพยากรทางการศึกษาขึ้น (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

ดังนั้น การจัดกิจกรรมเพื่อระดมทรัพยากรทางการศึกษาที่เป็นตัวเงิน (In cash) จึงเป็นเรื่องของทุกสถานศึกษาควรจัดให้มีการระดมทุนขึ้น และจากสภาพปัจจุบันและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ตระหนักถึงความสำคัญใน เรื่องการระดมทุนทางการศึกษาเพื่อนำมาพัฒนาการศึกษาในส่วนที่ขาดแคลน จึงมุ่งศึกษาองค์ประกอบของการระดมทุนของสถานศึกษา สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการระดมทุนของสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาแนวทางการระดมทุนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง และได้แนวทางการระดมทุนเพื่อการศึกษาที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการระดมทุนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการระดมทุนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการระดมทุนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะของ การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิจัย ออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การระดมทุนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

1. ประชากร (Population) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จากทั้ง 60 โรงเรียน ปีการศึกษา 2562 จำนวน 3,068 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 387 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางจซีและมอร์แกน ได้มาโดยการใช้วิธีการสุ่มเชิงช่วงชั้นอย่างมีสัดส่วน (Proportion Stratified Random Sampling) กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของประชากรที่สังกัดในสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และตำแหน่งทางการศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของทางกระตมทุนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาด้วยตนเอง และนัดหมายเพื่อขอรับคืนภายใน 2 สัปดาห์ ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 324 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 84 ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทุกฉบับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

5.2 วิเคราะห์แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ของการระตมทุนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

5.3 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการ เพื่อจัดลำดับความสำคัญ (Modified Priority Needs Index: PNImodified)

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าจัดลำดับความต้องการจำเป็น

6.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการระดมทุนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลแนวทางปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เกี่ยวกับการระดมทุนสำหรับสถานศึกษา ด้วยการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการระดมทุนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดี (Best Practices)

2.2 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการระดมทุนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยได้จัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้สัมภาษณ์และขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ จากนั้นจึงลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามวันเวลาที่ได้นัดหมายไว้ทั้งในเวลาราชการและนอกเวลาราชการด้วยตนเองเพื่อทำการสัมภาษณ์

3.2 ผู้วิจัยได้จัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ประเมินและขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จำนวน 3 คน มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปใจความสำคัญและนำเสนอเป็นความเรียงเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการร่างแนวทางการระดมทุนสำหรับสถานศึกษา

4.2 นำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมิน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการระดมทุนสำหรับสถานศึกษา มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วการแปลความหมายของคะแนน

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติพื้นฐานที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของแนวทางการระดมทุนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของแนวทางการระดมทุนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

องค์ประกอบการระดมทุน สำหรับสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	PNImodified	ลำดับ
1. การกำหนดประเด็นการระดมทุน	4.16	0.17	มาก	4.64	0.10	มากที่สุด	0.115	2
2. การวางแผนการระดมทุน	4.01	0.20	มาก	4.53	0.09	มากที่สุด	0.129	1
3. การดำเนินการระดมทุน	4.06	0.11	มาก	4.51	0.06	มากที่สุด	0.110	3
4. การประเมินผลการระดมทุน	4.20	0.08	มาก	4.61	0.03	มากที่สุด	0.097	4
รวม	4.10	0.08	มาก	4.57	0.06	มากที่สุด		

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการระดมทุนสำหรับสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านที่ 4 การประเมินผลการระดมทุน รองลงมาคือ ด้านที่ 1 การกำหนดประเด็นการระดมทุน และด้านที่ 3 การดำเนินการระดมทุน ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านที่ 2 การวางแผนการระดมทุน

สภาพที่พึงประสงค์ของการระดมทุนสำหรับสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 1 การกำหนดประเด็นการระดมทุน รองลงมาคือ ด้านที่ 4 การประเมินผลการระดมทุน และด้านที่ 2 การวางแผนการระดมทุน ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านที่ 3 การดำเนินการระดมทุน

ความต้องการจำเป็นในการระดมทุนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่ 2 การวางแผนการระดมทุน ด้านที่ 1 การกำหนดประเด็นการระดมทุน ด้านที่ 3 การดำเนินการระดมทุน และด้านที่ 4 การประเมินผลการระดมทุน

2. ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวการระดมทุนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา เขต 7

องค์ประกอบการระดมทุนสำหรับสถานศึกษา	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. การกำหนดประเด็นการระดมทุน	4.44	0.52	มาก	4.44	0.52	มาก
2. การวางแผนการระดมทุน	4.33	0.50	มาก	4.44	0.52	มาก
3. การดำเนินการระดมทุน	4.33	0.50	มาก	4.11	0.33	มาก
4. การประเมินผลการระดมทุน	4.77	0.44	มากที่สุด	4.77	0.44	มากที่สุด
รวม	4.47	0.21	มากที่สุด	4.44	0.27	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความเหมาะสมของแนวทางการระดมทุนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้ของแนวทางการระดมทุนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางการระดมทุนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาอภิปราย มีรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันของการระดมทุนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ระบุว่า การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2547 – 2553 ได้เน้นการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาด้วยการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบูรณาการโรงเรียนโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าไม่ว่าจะยุคไหนสมัยไหน การระดมทุนก็ยังมีมีความจำเป็นต่อการพัฒนาการศึกษาของไทย เพราะการเรียนรู้ไม่เคยหยุดนิ่ง ทรัพยากรด้านการเงินจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2544) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการประเมินผลการระดมทุน สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาซึ่งจะประสบ

ความสำเร็จไปไม่ได้ถ้าขาดทุนที่เพียงพอ องค์กรประกอบของกระบวนการระดมทุน ทุกกระบวนการมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กันหมดมีค่าเฉลี่ยไม่ต่างกันมาก จะขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งไปไม่ได้ แต่กระบวนการประเมินผลการระดมทุน คือกระบวนการท้ายสุดที่จะแสดงให้เห็นถึงผลสำเร็จของการระดมทุน ความโปร่งใส และการนำทุนไปใช้แก้ปัญหาตามวัตถุประสงค์ในการระดมทุนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษาต่อไป

2. การศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการระดมทุนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ผลวิจัยออกมาเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 มีความมุ่งหมายที่จะพัฒนาการศึกษาให้มีความเจริญก้าวหน้า ทั้งในด้านอาคารสถานที่ การจัดการเรียนการสอน สื่อการสอนและเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ สร้างโอกาสในการพัฒนา ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เพื่อให้เป็นผู้เรียนที่มีความ เก่ง ดี มีสุข สอดคล้องกับรายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ปีการศึกษา 2561 ระบุนโยบายการศึกษาและอำนาจหน้าที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับการระดมทรัพยากรทางการศึกษารวมทั้งทรัพยากรด้านงบประมาณ เพื่อส่งเสริมสนับสนุน การจัดหาและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาเพราะจากรายงานผลการดำเนินงาน พบว่ายังมีสถานศึกษาหลายแห่งที่ต้องได้รับการสนับสนุนให้มีการระดมทรัพยากรทางการศึกษา เพราะงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากภาครัฐนั้นไม่เพียงพอในการบริหารภายในสถานศึกษา ส่งผลให้เกิดการเรียนการสอนไม่มีคุณภาพเท่าที่ควรเกิดปัญหาทางงบประมาณไม่เพียงพอในการบริหารจัดการศึกษา เพราะงบประมาณหลักที่ได้มาคือ งบประมาณอุดหนุนนักเรียนเป็นรายหัว ซึ่งต้องดำเนินการเป็นค่าใช้จ่ายตามกรอบที่กำหนดไว้เท่านั้น ทำให้มีความยากลำบากในการพัฒนาการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

3. การพัฒนาแนวทางการระดมทุนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดประเด็นการระดมทุน มีตัวชี้วัด ดังนี้ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการจำเป็นในการระดมทุน สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ปรีดา ลำมะนา โดยได้กำหนดประเด็นเพื่อขอรับการสนับสนุนเสนอให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ (ปรีดา ลำมะนา, 2553) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Brakeley, A. G. กล่าวว่า ในการระดมทุนจำเป็นต้องกำหนดหรือระบุประเด็นเพื่อขอรับการสนับสนุนว่าเพราะเหตุใดโรงเรียนจึงสมควรได้รับการสนับสนุน อะไรคือผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการ ระดมทุน เหตุผล ที่เฉพาะเจาะจงสำหรับผู้บริจาคที่จะบริจาคให้เงินสนับสนุนโรงเรียนคืออะไร ประเด็นเพื่อขอรับการสนับสนุนต้องสามารถตอบสนองความต้องการของโรงเรียน ที่เกินกำลัง

ความสามารถที่โรงเรียนจะดำเนินการได้เพียงลำพัง มีเหตุมีผล ความเป็นไปได้ มีประสิทธิผล และแสดงให้เห็นถึงความต้องการจำเป็นที่เร่งด่วน (Brakeley, A. G., 1980) 2) การกำหนดเป้าหมายในการระดมทุน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปรีดา ลำมะนา การกำหนดวัตถุประสงค์ในการระดมทุน ตั้งเป้าหมายในการระดมทุน เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของการระดมทุน (ปรีดา ลำมะนา, 2553) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Brakeley, A. G. ที่กล่าวถึงความสำคัญของการระดมทุนไว้ว่า ในการระดมทุนให้ประสบความสำเร็จต้องตอบคำถามให้ได้ว่า ได้มีการกำหนดเป้าหมายไว้อย่างชัดเจนหรือไม่ จะสามารถณรงค์ขอบริจาคได้เงินมากน้อยเพียงใด แหล่งทุนสนับสนุนคือแหล่งใด แหล่งทุนที่สำคัญจะสามารถจัดหาได้ภายใต้เงื่อนไขอะไร จำนวนผู้บริจากรายใหญ่มีเพียงพอที่จะให้โครงการระดมทุนประสบความสำเร็จหรือไม่ ผู้คาดว่าจะบริจาคสามารถระบุเฉพาะเจาะจงได้หรือไม่ (Brakeley, A. G., 1980) 3) การศึกษาความเป็นไปได้ในการระดมทุน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปรีดา ลำมะนา ที่พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 85.48 ไม่มีการศึกษาความเป็นไปได้ก่อนการระดมทุน มีเพียงร้อยละ 14.52 เท่านั้นที่มีการศึกษาความเป็นไปได้ก่อนการระดมทุน ซึ่งอาจเป็นสาเหตุสำคัญอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ไม่สามารถระดมทุนได้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ปรีดา ลำมะนา, 2553) สอดคล้องกับแนวคิดของ Brakeley, A. G. ที่กล่าวว่าก่อนการระดมทุนจะต้องมีการวิจัยการตลาดสำหรับการระดมทุน คือ การศึกษาพิจารณาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) ในการระดมทุน (Brakeley, A. G., 1980) การวิจัยการตลาดหรือการศึกษาความเป็นไปได้การระดมทุนเป็นการหาคำตอบให้กับคำถามหลักว่าประเด็นเพื่อขอรับการสนับสนุนมีความถูกต้องและดึงดูดใจหรือไม่ ข้อเสนอของโครงการระดมทุนมีความน่าสนใจและสนองต่อความต้องการของผู้คาดว่าจะบริจาคหรือไม่ หน่วยงานเองมีความเข้มแข็งเพียงพอที่จะดำเนินโครงการระดมทุนหรือไม่ จำเป็นต้องถามมาจากภายนอกหรือไม่ ใครคือผู้ที่มีศักยภาพการเป็นผู้นำที่เข้มแข็งที่สุดในการระดมทุนครั้งนี้ การระดมทุนครั้งนี้ได้มีการกำหนดเป้าหมายไว้อย่างชัดเจนหรือไม่ และสามารถณรงค์ขอบริจาคได้เงินจำนวนมากน้อยเพียงใด แหล่งทุนสนับสนุนทั่วไปคือแหล่งใด แหล่งทุนที่สำคัญจะสามารถจัดหาได้ภายใต้เงื่อนไขอะไร จำนวนผู้บริจากรายใหญ่มีเพียงพอที่จะช่วยให้โครงการประสบความสำเร็จหรือไม่ ผู้คาดว่าจะบริจาคสามารถระบุเฉพาะเจาะจงได้ การกำหนดระยะเวลาของการบริจาคที่เป็นไปได้คือช่วงเวลาใด กิจกรรมหลักหรือรูปแบบ หรือกลยุทธ์ในการระดมทุนครั้งนี้คืออะไร สื่อสิ่งพิมพ์ การประชาสัมพันธ์การระดมทุนคืออะไร แผนปฏิบัติการในการระดมทุนชัดเจนหรือไม่ ใช้ระยะเวลานานเท่าใดในการระดมทุน ควรจะระดมทุนในช่วงเวลาใด แต่ละช่วงเวลากิจกรรมหลักของโครงการคืออะไร โครงการระดมทุนจะจัดวางบุคลากรอย่างไร บุคลากรของหน่วยงานที่มีอยู่สามารถดำเนินการระดมทุนได้หรือไม่ ต้องการ

บุคลากรเพิ่มเติมหรือไม่ จำเป็นต้องขอคำแนะนำจากที่ปรึกษามืออาชีพหรือไม่ ค่าใช้จ่ายในการระดมทุนครั้งนี้จะเป็นจำนวนมากน้อยเท่าใด อะไรบ้าง

องค์ประกอบที่ 2 การวางแผนการระดมทุน มีตัวชี้วัด ดังนี้ 1) การคัดเลือกกลยุทธ์และกิจกรรมในการระดมทุน สอดคล้องกับ Stan กล่าวว่า กลยุทธ์ในการระดมทุนประจำปีจะมีหลากหลายเช่น Phone a Thons การใช้โทรศัพท์ขอบริจาค (Telethons) การส่งจดหมายขอบริจาคโดยตรง (Direct – mail) การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E – mail) การเปิดประมูลราคา (Auction) การจัดกิจกรรมร่วมรับประทานอาหารเย็น (Dinner Meeting) การจัดกิจกรรมร่วมรับประทานอาหารเช้า (Breakfast Meeting) หรือการจัดกิจกรรมร่วมรับประทานอาหารกลางวันอย่างเป็นทางการ (Luncheons) การร่วมประชุมและขอปรึกษากับองค์กรต่าง ๆ เช่น สโมสรโรตารี (Rotary Club) สมาคมผู้ปกครองครูและนักเรียน (Parent Teacher Student Organization) หรือการจัดการแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ เช่นการแข่งขันกอล์ฟ (Golf Tournament) การแข่งขันเทนนิส (Tennis Tournament) การวิ่งมาราธอน (Marathons) วิ่งมินิมาราธอน (Mini Marathons) การเดินการกุศล (Walks) หรือโดยการขอบริจาคทางเว็บไซต์ (Website) เป็นต้น (Stan, L., 2003) 2) การสรรหาผู้นำ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและผู้ประสานงานในการระดมทุน 3) การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการระดมทุน ก่อนการระดมทุนสอดคล้องกับงานวิจัยของ Durand ที่ได้วิจัยเรื่อง คุณลักษณะขององค์กรและภาวะผู้นำที่มีผลต่อการดำเนินการระดมทุน: กรณีศึกษาวิทยาลัยของรัฐในรัฐนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ. 2001 พบว่า ความสำเร็จของการระดมทุนขึ้นอยู่กับความจำเป็นที่ต้องให้ความรู้บุคลากรถึงความจำเป็นที่ต้องมีการระดมทุน การกำหนดเป้าหมายการระดมทุนที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม การสื่อสารภาพลักษณ์ของสถาบันต่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (Seiler, L. T., 2002) 4) การจัดงบประมาณสำหรับระดมทุน สอดคล้องกับแนวคิดของ Brakeley, A. G. เพราะการดำเนินโครงการระดมทุนเป็นกิจกรรมที่ต้องผ่านกระบวนการขั้นตอนต่าง ๆ และอยู่ในช่วงระยะเวลาจึงจำเป็นต้องใช้งบประมาณในการดำเนินงาน (Brakeley, A. G., 1980) เพราะการใช้งบประมาณในการระดมทุนถือว่าการลงทุนเพื่อให้การระดมทุนดำเนินการไปด้วยดีตามแผนที่ได้กำหนดไว้ 5) การจัดระบบโครงสร้างและกำหนดบทบาทหน้าที่ในการระดมทุน ความพยายามในการระดมทุนให้ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับทักษะและการคิดอย่างละเอียดรอบคอบ ในการวางแผนจัดระบบโครงสร้างและกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรแต่ละฝ่ายให้ชัดเจน 6) การแสวงหาแหล่งทุนและประเมินศักยภาพผู้ที่คาดว่าจะให้ทุน สอดคล้องกับแนวคิดของ Seiler ที่กล่าวว่า การระดมทุนที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้ระดมทุนจะต้องรู้จักกลุ่มผู้บริจาค (Identifying the Constituency) และการระดมทุนจะเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้จะต้องมีการแสวงหาแหล่งทุนและสามารถประเมินศักยภาพของผู้ที่คาดว่าจะให้ทุนได้ (Seiler, 2002) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Brakeley, A. G. ที่กล่าวว่า

แหล่งของทุนในการขอรับบริจาคที่บริจาค (Gift Sources) ได้แก่ บุคคล ห้างหุ้นส่วน บริษัท ภาคธุรกิจเอกชน มูลนิธิ สมาคม ชมรม หน่วยงานภาครัฐ กลุ่มเพื่อน ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน ผู้ปกครอง (Brakeley, A. G., 1980)

องค์ประกอบที่ 3 การดำเนินการระดมทุน มีตัวชี้วัด ดังนี้ 1) การจัดกิจกรรมระดมทุน สอดคล้องกับแนวคิดของ Rosso กล่าวว่าการจัดกิจกรรมระดมทุน (Fund Raising Benefits and Special Events) การจัดงานระดมทุนเป็นวิธีการขอบริจาคหรือบอกบุญด้วยการจัดกิจกรรมเพื่อการจัดหาเงินสำหรับโครงการระดมทุนโดยทั่วไปแล้วการจัดงานระดมทุนมักจะทำเงินกำไรให้กับหน่วยงานได้ถึงร้อยละ 50) การออกณรงค์ขอรับการระดมทุน ผู้ระดมทุนต้องมีความเข้าใจและใช้เทคนิคการบอกบุญด้วยวิธีการต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดบันไดการบอกบุญที่มีประสิทธิภาพ 3) ประชาสัมพันธ์การระดมทุน การประชาสัมพันธ์ที่ดีและวิธีการประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสม จะเป็นการสร้างความเข้าใจในประเด็นที่ขอรับการสนับสนุน และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของหน่วยงาน ซึ่งจะมีผลต่อเจตคติของผู้ที่คาดว่าจะให้ทุนทุกระดับและนำไปสู่ความสำเร็จของการระดมทุน การประชาสัมพันธ์ที่ดีไม่ใช่เพียงเพื่อการสนับสนุนความพยายามของหน่วยงานเท่านั้น แต่เป็นการกระตุ้นความพยายามในการดำเนินงานทุกด้าน 4) การตอบรับการระดมทุน แสดงความขอบคุณและประกาศเกียรติคุณ สอดคล้องกับแนวคิดของ Brakeley, A. G. ที่กล่าวว่า องค์กรระดมทุนมีอาชีพต้องตระหนักอยู่เสมอว่าผู้บริจาคจะต้องได้รับบางสิ่งบางอย่างจากการที่ได้บริจาค ในการระดมทุนจะต้องมีองค์ประกอบที่จูงใจให้ผู้คิดว่า จะบริจาคตัดสินใจบริจาคคือการขอบคุณและประกาศเกียรติคุณให้สาธารณชนได้ทราบ (Brakeley, A. G., 1980)

องค์ประกอบที่ 4 การประเมินผลการระดมทุน มีตัวชี้วัด ดังนี้ 1) การนำเงิน สิ่งของ วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือไปใช้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ขอรับการระดมทุน 2) สรุป รายงาน และเผยแพร่ผลงานการระดมทุน องค์ประกอบด้านการประเมินผลการระดมทุน สอดคล้องกับแนวคิดของ Brakeley ที่กล่าวว่า การใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถชี้แจงได้ (Cost Effectiveness and Accountability) การระดมทุนหรือการขอรับการสนับสนุนเพื่อการกุศลจะต้องดำเนินการบนพื้นฐาน ของจุดคุ้มทุนและคงไว้ซึ่งความโปร่งใส (Brakeley, A. G., 1980) การระดมทุนที่ประสบความสำเร็จจะต้องทำให้เกิดความเชื่อมั่น ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานการใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพในการระดมทุนโดยปกติ จะต้องไม่เกิน อัตราร้อยละ 15 ของยอดที่ได้รับบริจาค การใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพและความสามารถชี้แจงได้เป็น ประเด็นพื้นฐานของการระดมทุนของหน่วยงานทุกระดับ และ สอดคล้องกับแนวคิดของ Terry, S., & Schaff, D. ที่กล่าวว่า เมื่อสิ้นสุดการระดมทุนจะทำให้ทราบว่าแผนที่วางไว้สิ่งใดสามารถดำเนินการได้สิ่งใดมีอุปสรรคปัญหาไม่สามารถดำเนินการ ได้ผลการระดมทุนบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่เพราะเหตุใดซึ่งจะสามารถนำไปปรับปรุง

แก้ไขพัฒนาการระดมทุนในครั้งต่อไป (Terry, S. & Schaff, D., 1999) นอกเหนือเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานแล้วผลการระดมทุนเป็นอย่างไร ต้องรายงานให้ผู้บริจาคและผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบความคืบหน้าหรือข้อมูลข่าวสารด้วยเพื่อสร้างความเข้าใจความมั่นใจความใกล้ชิดและความรู้สึกที่ดีกับผู้บริจาคอันจะทำให้การระดมทุนในครั้งต่อไปเป็นไปง่ายขึ้น ซึ่งจากการเทียบเคียงแนวทางการระดมทุนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พบว่ามีองค์ประกอบที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Brakeley การระดมทุนให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้จะต้องมีองค์ประกอบพื้นฐาน คือ การกำหนดประเด็นเพื่อขอรับการสนับสนุน (The Case for Support) ภาวะผู้นำในการระดมทุน (Leadership) แหล่งของทุนที่บริจาค (Gift Sources) การจัดระบบการทำงาน (Organization) การประชาสัมพันธ์ (Public Relationship) งบประมาณ (Budgets) การรณรงค์บริจาคประจำปีกับการรณรงค์พิเศษ (Annual Campaign & Capital Campaign) และการใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถชี้แจงได้ (Cost Effectiveness and Accountability) (Brakeley, A. G., 1980) และบางองค์ประกอบสอดคล้องกับแนวคิดของ Terry และ Doug การทำความเข้าใจภาพรวมของการระดมทุน (Understanding the Big Picture) การตัดสินใจวางแผนด้านปัจจัย (Deciding Plan Inputs) การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ (Putting the Plan Together) การกำกับติดตามการดำเนินการระดมทุนตามแผน (Monitoring the Plan) (Terry, S. & Schaff, D., 1999) และบางองค์ประกอบสอดคล้องกับองค์ประกอบผลการวิจัยของ ปรีดา ลำมะนา องค์ประกอบในการระดมทุนของโรงเรียนมัธยมศึกษา มีการดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนระดมทุน มี 8 องค์ประกอบ ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการระดมทุนมี 5 องค์ประกอบ และขั้นตอนที่ 3 การกำกับติดตาม ประเมินและรายงานผล มี 4 องค์ประกอบ (ปรีดา ลำมะนา, 2553) ทั้งนี้เนื่องจากแนวทางการระดมทุนนี้ได้สร้างและพัฒนาขึ้นให้เหมาะสมและเป็นแนวทางเพื่อนำไปใช้สำหรับการระดมทุนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาแนวทางการระดมทุนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 มีทั้งหมด 4 องค์ประกอบ 15 แนวทาง ได้แก่ การกำหนดประเด็นการระดมทุน มี 3 แนวทาง การวางแผนการระดมทุน มี 6 แนวทาง การดำเนินการระดมทุน มี 4 แนวทาง การประเมินผลการระดมทุน มี 2 แนวทาง จากการศึกษาสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นข้อที่มีค่ามากที่สุด คือ ด้านการวางแผนการระดมทุน และข้อที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินผลการระดมทุน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยปฏิบัติการเพื่อนำการพัฒนาแนวทางการระดมทุนของสถานศึกษานี้ไปทดลองใช้กับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 เพื่อเป็นการศึกษาความเป็นไปได้ และศึกษาว่าแนวทางการระดมทุนของสถานศึกษานี้มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

ควรมีการวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนาแนวทางการระดมทุนสำหรับสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน เพื่อให้ได้แนวทางการระดมทุนที่เหมาะสมกับบริบทด้านขนาดของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กนกอร ยศไพบูลย์. (2546). ภาวะผู้นำทางการศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

ปรีดา ลำมะนา. (2553). รูปแบบการระดมทุนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย. ใน คุชฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27. (2562). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาปีการศึกษา 2561. ร้อยเอ็ด: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2544). การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2547). รายงานการประเมิน คุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).

สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. เรียกใช้เมื่อ 2562 พฤศจิกายน 2562 จาก <http://plan.bopp-obec.info/>

Brakeley, A. G. (1980). *Tested Ways to Successful Fund Raising*. New York: AMACOM.

Seiler, L. T. (2002). *Developing and Articulating a Case for Support, Hank Rosso's Achieving Excellence in Fund Raising*. (2nd ed.). San Francisco: Jossey-Bass.

- Stan, L. (2003). Fundraising help for School Principals and other School Leaders. Retrieved December 12, 2019, from <http://www.arc.gov/index.do?nodeId=1729>
- Terry, S., & Schaff, D. (1999). The Fundraising Planner: A Working Model for Raising the Dollars You Need. San Francisco: Jossey – Bass.

ความเต็มใจจ่ายในด้านบริการนันทนาการของบึงแก่นนคร
จังหวัดขอนแก่น*

WILLINGNESS TO PAY FOR RECREATIONAL USES IN KAENNAKORN
LAKE, KHON KAEN PROVINCE

ศิริรัตน์ ประศรี

Sirorat Prasri

สมหมาย อุดมวิทิต

Somma Udomwitit

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University, Thailand

E-mail: sirorat.pra@ku.th

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการด้านนันทนาการ และเพื่อประเมินความเต็มใจจ่ายในการใช้บริการบึงแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นที่เข้ามาใช้บริการในบึงแก่นนคร เพื่อการนันทนาการ การกำหนดกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ จำนวน 300 ตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถาม การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความถี่ในการใช้บริการด้านนันทนาการของบึงแก่นนคร ใช้การวิเคราะห์ในรูปสมการถดถอยพหุคูณเชิงเส้น การประเมินความเต็มใจจ่ายในการใช้บริการสวนสาธารณะบึงแก่นนคร ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบจำลองทางเลือก

ผลการวิจัยพบว่า: การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการด้านนันทนาการ และเพื่อประเมินความเต็มใจจ่ายในการใช้บริการบึงแก่นนคร พบว่า มีตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับจำนวนครั้งในการมาใช้บริการบึงแก่นนคร คือ อายุ การมาใช้บริการเพื่อออกกำลังกาย และการเดินทางมาใช้บริการโดยจักรยานยนต์ การศึกษาความเต็มใจจ่ายในด้านบริการนันทนาการของบึงแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น ประกอบไปด้วยคุณลักษณะ กิจกรรมดนตรีในสวน ลู่วิ่งรอบบึง พื้นที่สีเขียว ผลการวิเคราะห์ฟังก์ชันอรรถประโยชน์ทางอ้อมของผู้ใช้บริการบึงแก่นนคร โดยใช้ตัวแปรอิสระจากคุณลักษณะต่าง ๆ มีนัยสำคัญทางสถิติอย่างน้อยที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 พบว่า ผู้ใช้บริการบึงแก่นนครมีความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่ม

* Received 1 June 2020; Revised 10 June 2020; Accepted 19 June 2020

มากที่สุดกับการปรับปรุงคุณลักษณะดนตรีในสวน ซึ่งเท่ากับ 2.77 บาท/ครั้ง รองลงมา
คุณลักษณะลู่วิ่งรอบบึง 2.75 บาท/ครั้ง และคุณลักษณะพื้นที่สีเขียวรอบบึง 2.46 บาท/ครั้ง

คำสำคัญ: ความเต็มใจจ่าย, นันทนาการ, แบบจำลองทางเลือก

Abstract

This research aims were to study the factors that affect the use of recreation services of Bueng Kaen Nakhon and to assess the willingness to pay for the use of Kaennakorn Lake, Khon Kaen province. The populations for this study were people in Khon Kaen municipality who used Kaennakorn Lake for recreation. The sample in this research, random accidental sampling methods were used. A total of 300 samples were used by questionnaires to analyze factors affecting the frequency of recreation services used in Kaennakorn Lake. Data analysis was performed using linear multiple regression. As for the assessment of willingness to pay for the use of Kaennakorn Lake public park use choice model analysis methods.

The results of research found that the analysis of factors that affect the frequency of recreation services of Kaen Nakhon lake shows that there are 3 independent variables that are related to the number of times used in Kaennakorn Lake namely Age, To use the service for exercise and Travelling with the use of motorcycles. A study of willingness to pay for recreational service of Kaennakorn Lake, Khon Kaen province consists of features music activities in the swamp track, green area. The results of analysis of indirect utility functions of Kaennakorn Lake for service users by using independent evaluators from various characteristics at least 95 percent confidence level found that the users of Kaennakorn Lake are willing to pay the most with the improvement of music characteristics in the garden. Which is equal to 2.77 Baht/time and the green area around the swamp 2.46 Baht/time.

Keywords: Willingness to Pay, Recreational, Choice Model

บทนำ

ปัจจุบันการแข่งขันในการประกอบอาชีพของประชากรเพื่อความอยู่รอดในชีวิตประจำวัน เป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งส่งผลให้เกิดความเครียดในการดำรงชีวิต ดังนั้น การนันทนาการและการออกกำลังกายจึงเป็นทางเลือกหนึ่งซึ่งประชาชนใช้ในการพักผ่อนและขจัดความเครียดในชีวิต (กันยารัตน์ กิตติสารวุฒิเวทย์, 2546) ฉะนั้น นันทนาการย่อมมีความสำคัญกับทุกคน เพราะประชาชนทุกคนนั้นมีเวลาเป็นของตัวเองเพื่อสำหรับผ่อนคลายความตึงเครียดจากภารกิจประจำวัน ซึ่งจะทำให้เขาเพลิดเพลินและมีความสุข ความพอใจในชีวิตมากขึ้น พร้อมทั้งจะเผชิญหน้ากับปัญหาและอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันต่อไป ชุมชนที่ดีควรได้จัดให้มีสถานที่บริการทางนันทนาการเพื่อประชาชนในชุมชนนั้น ๆ จะได้ใช้เป็นที่พักผ่อนกิจกรรมและพักผ่อนหย่อนใจ เช่น ศูนย์เยาวชนและนันทนาการ สนามกีฬา สนามเด็กเล่น สวนสาธารณะ สถานที่สวยงาม โดยจัดให้มีสวนพฤกษชาติ วนอุทยาน สวนป่าไม้เพื่อนันทนาการ รักษาธรรมชาติที่สวยงามไว้ (สถาบันพัฒนาบุคลากรการพลศึกษาและการศึกษาระดับปริญญาตรี, 2557)

จังหวัดขอนแก่นนับว่าเป็นศูนย์กลางการพัฒนาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทางด้านการศึกษา การสาธารณสุข การเงิน และธุรกิจบริการ โดยจังหวัดขอนแก่นมีการเพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์จังหวัด ณ ราคาตลาด (GPP: Gross Provincial Product at Market Prices) ซึ่งในปี พ.ศ. 2560 อยู่ที่ 204,122 ล้านบาท เป็นลำดับที่ 17 ของประเทศ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564), 2559) ซึ่งมีศักยภาพความพร้อมทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการเป็นศูนย์กลางด้านการคมนาคมขนส่งทางบกและอากาศ ที่เชื่อมโยงกับภาคเหนือ กรุงเทพมหานคร และตลาดอินโดจีน เมื่อเกิดการพัฒนาแบบก้าวกระโดด ปัญหาหนึ่งที่ติดตามมา คือ ปัญหาความตึงเครียดของประชาชน จากการที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีการแข่งขันตลอดเวลา เพื่อที่จะได้มาด้วยปัจจัยต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต จึงต้องมีการต่อสู้ทุกวิถีทาง จึงมีผลกระทบต่อสุขภาพจิต ทำให้เกิดความเครียดทางอารมณ์ ความวิตกกังวล ทำให้ต้องหาทางระบายออก บางครั้งระบายออกในทางที่ผิด ซึ่งจะเห็นจากข่าวสารต่าง ๆ

เทศบาลนครขอนแก่นซึ่งมีพื้นที่ในความรับผิดชอบ รวม 46 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมเขตตำบลในเมือง มีประชากรในความรับผิดชอบรวม 118,080 คน นายธีระศักดิ์ ธิมาวุฒินทร์ นายกเทศมนตรีนครขอนแก่น แลกสนโยบายต่อสภาเทศบาลนครขอนแก่น โดยให้กรอบหรือแนวทางในการพัฒนาเทศบาลนครขอนแก่นให้เจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้านมุ่ง “พัฒนาเมืองสู่สากล สร้างสังคม แห่งความสุข” ภายใต้ 4 นโยบายหลัก หนึ่งในสี่นโยบายหลักคือ นโยบายด้านการเพิ่มศักยภาพของเมือง ซึ่งมีรายละเอียดเพื่อ 1) การพัฒนาศักยภาพด้านสาธารณสุข ฝึกอบรมบุคลากรรองรับการเป็นเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจภาคอีสาน เช่น

การจัดระบบและเสริมสร้างมาตรการการบำบัดน้ำเสียและป้องกันน้ำขังและน้ำท่วมในเขตเทศบาล การพัฒนาระบบขนส่งมวลชนให้เป็นศูนย์กลางการคมนาคมและการขนส่ง (Logistics Hub) ระดับภูมิภาค 2) การสร้างขอนแก่นให้เป็นเมืองมหานครสีเขียว (Green City) เพิ่มปอดของเมือง ด้วยการพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์สวนสาธารณะ เพิ่มพื้นที่สีเขียวให้สวยงามน่าอยู่ เพื่อเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจและเป็นแหล่งท่องเที่ยวของเมืองขอนแก่น 3) ปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักผ่อนหย่อนใจในเขตเทศบาลให้สะอาดเรียบร้อย สวยงามและปลอดภัย รวมถึงการพัฒนาสถานที่ใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น 4) จัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย (เทศบาลนครขอนแก่น, 2559) ซึ่งสวนสาธารณะที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบในเขตเทศบาลนครขอนแก่นมีอยู่หลายแห่ง แต่สวนสาธารณะหลัก ๆ จะมีอยู่ 4 แห่ง ได้แก่ บึงแก่นนคร บึงทุ่งสร้าง สวนรัชดานุสรณ์ และสวนประตูเมือง

บึงแก่นนครถือเป็นบึงเก่าแก่และเป็นปอดหลักของเมืองขอนแก่น ซึ่งเป็นสวนสาธารณะขนาดใหญ่ที่มีพื้นที่สีเขียว บริเวณรอบบึงเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่อยู่คู่กับเมืองขอนแก่นมาอย่างยาวนาน ตั้งอยู่ทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเมืองขอนแก่น เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ มีพื้นที่ ประมาณ 603.5 ไร่ ส่วนที่เป็นพื้นดิน 190 ไร่ และส่วนที่เป็นพื้นน้ำ 413.5 ไร่ มีความลึกประมาณ 4 – 6 เมตร ใช้เป็นแหล่งรองรับน้ำเสียของชุมชนในอดีต ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2528 ได้มีท่อน้ำเสีย เพื่อระบายน้ำเสียลงสู่ระบบบำบัดน้ำเสียที่บึงทุ่งสร้าง บึงแก่นนครจัดว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อยู่ในเทศบาลนครขอนแก่น (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2546) บึงแก่นนคร นอกจากจะเป็นที่ประดิษฐานอนุสาวรีย์ “เจ้าเพี้ยเมืองแพน” ผู้ก่อตั้งเมืองขอนแก่นแล้ว ยังเป็นสถานที่สำคัญที่ให้ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพื้นที่โดยรอบมีการปรับปรุงตกแต่งให้เป็นสวนสุขภาพ ประดับประดาด้วยประติมากรรมรูปต่าง ๆ ดูเพลินตาเพลินใจ

ในส่วนของบริเวณสวนของบึงแก่นนครนั้น มีการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่อย่างต่อเนื่องตลอดช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยทางเทศบาลนครขอนแก่นได้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อทำการปรับปรุงพื้นที่ส่วนต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2557 – 2562) ตามตารางที่ 1 เทศบาลนครขอนแก่นได้จัดสรรงบประมาณลงพื้นที่ บึงแก่นนคร 9 โครงการรวมงบประมาณทั้งสิ้น 100.94 ล้านบาท (เทศบาลนครขอนแก่น, 2559) ให้บึงแก่นนครเป็นสวนสาธารณะหลักใจกลางเมือง จะเห็นได้ว่าเทศบาลนครขอนแก่นให้ความสำคัญกับพื้นที่นันทนาการให้กับประชาชน เพื่อใช้เป็นที่ประกอบกิจกรรมและพักผ่อนหย่อนใจ

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่า สวนสาธารณะเป็นหนึ่งในสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน ที่มีความสำคัญไม่เพียงแต่ให้ความสวยงามร่มรื่นเท่านั้น แต่มีความสามารถในการตอบสนองกิจกรรมและความต้องการของผู้คนในเมือง เช่น ใช้เป็นสถานที่ออกกำลังกาย เป็นสนามเด็กเล่น รวมถึงใช้ประกอบกิจกรรมสำคัญ ๆ อื่นได้อีกมากมาย ดังนั้น สวนสาธารณะ

จึงถือได้ว่าเป็นแหล่งนันทนาการกลางแจ้งที่ใกล้เคียงธรรมชาติมากที่สุด ซึ่งการได้ใกล้ชิดธรรมชาติจะมีส่วนช่วยให้ผู้คนในเมืองตระหนักถึงการช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอีกด้วย (จรีวรรณ มณีเมือง, 2550)

จากความเป็นมาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าบึงแก่นนครมีความสำคัญต่อประชาชนคนขอนแก่นและนักท่องเที่ยวที่มาเยือน ซึ่งถือว่าพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจหลักและสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดขอนแก่น และมีการจัดสรรงบประมาณในพื้นที่บึงแก่นนครค่อนข้างสูง แต่ยังไม่มีการวิจัยเรื่องใดที่ประเมินมูลค่านันทนาการของบึงแก่นนครเลย ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงทำการวัดความเต็มใจที่จะจ่ายของผู้ใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการบึงแก่นนครตามคุณลักษณะต่าง ๆ ซึ่งความเต็มใจจ่ายในการใช้บริการด้านนันทนาการนี้ สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดการ และเพื่อประมาณการว่าในหนึ่งปีควรจะต้องมีประชาชนมาใช้บริการกี่คนถึงจะคุ้มค่ากับการลงทุน ตลอดจนการดูแลพัฒนาพื้นที่บึงแก่นนครให้มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมแก่กิจกรรมนันทนาการของประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการด้านนันทนาการของบึงแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อประเมินความเต็มใจจ่ายในการใช้บริการบึงแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น

วิธีการดำเนินวิจัย

1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบึงแก่นนคร และจังหวัดขอนแก่น เช่น การบริหารจัดการบึงแก่นนคร จำนวนประชากร การแบ่งเขตพื้นที่ เป็นต้น ได้จากสำนักทะเบียนท้องถิ่น เทศบาลนครขอนแก่น สำนักงานจังหวัดขอนแก่น และกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ข้อมูลปฐมภูมิในการวิจัยนี้ได้จากการสำรวจ (Survey) โดยวิธีการสัมภาษณ์ (Interview) กลุ่มตัวอย่างที่มาใช้บริการบึงแก่นนครที่อาศัยในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ที่บรรลุนิติภาวะ เพื่อความต้องการจ่ายที่ได้จะสะท้อนถึงผู้ใช้บริการบึงแก่นนครจริง ๆ โดยใช้แบบสอบถาม

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นที่เข้ามาใช้บริการในบึงแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น เพื่อการนันทนาการ อย่างไรก็ตาม การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์โดยวิธีแบบจำลองทางเลือก (สันติ แสงเลิศไสว, 2560) ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

ในงานวิจัยครั้งนี้เป็น 300 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากประชาชนในเขตเทศบาลที่มาใช้บริการบึงแก่นนคร

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร หนังสือต่าง ๆ ตลอดจนรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม สำหรับสัมภาษณ์ผู้ใช้บริการสวนสาธารณะบึงแก่นนครโดยสร้างคำถามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขึ้นตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ใช้บริการบึงแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น

ส่วนที่ 2 ลักษณะการมาใช้บริการด้านนันทนาการ และความคิดเห็นของผู้มาใช้บริการบึงแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น

ส่วนที่ 3 ความเต็มใจจ่ายค่าบริการบึงแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

2. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการด้านนันทนาการของบึงแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น (เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1)

สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความถี่ในการใช้บริการด้านนันทนาการของบึงแก่นนคร จังหวัดขอนแก่นของกลุ่มตัวอย่าง จะใช้ตัวแปรที่ได้จากการทบทวนเอกสารมาสร้างแบบสอบถาม และใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการด้านนันทนาการของบึงแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น โดยใช้การวิเคราะห์ในรูปสมการถดถอยพหุคูณเชิงเส้น (Multiple Linear Regression Function)

2.2 การวิเคราะห์ความเต็มใจจ่ายในการใช้บริการสวนสาธารณะบึงแก่นนคร (เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2)

การประเมินความเต็มใจจ่ายในการใช้บริการสวนสาธารณะบึงแก่นนคร ประจำปี พ.ศ. 2562 โดยการวิเคราะห์มูลค่าความเต็มใจจ่ายคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ของกิจกรรมนันทนาการในบึงแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบจำลองทางเลือก (CM) การวิเคราะห์ในส่วนนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์โดยแบบจำลองทางเลือก (Choice Model: CM) แบบ Conditional Logit Model และประมาณค่าพารามิเตอร์โดยวิธีความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimator: MLE) คือ การวิเคราะห์ฟังก์ชันอรรถประโยชน์ทางอ้อม (V_i) ของกลุ่มตัวอย่าง

ทั้งนี้ หลังจากประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลองด้วยวิธีการความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimator: MLE) แล้ว สามารถประเมินมูลค่าความเต็มใจจ่ายของแต่ละคุณลักษณะได้ โดยคำนวณจากอัตราส่วนระหว่างสัมประสิทธิ์ของคุณลักษณะ นั้น ๆ กับค่า สัมประสิทธิ์ของอรรถประโยชน์ส่วนเพิ่มของเงิน โดยค่าที่ได้นั้นเป็นค่าความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่ม (Marginal Willingness to Pay: MWTP) หรือราคาแฝง (Implicit Price: IP) ของคุณลักษณะนั้น ๆ (โสมสกา ว เพชรานนท์และวลัยภรณ์ อัดตะนันท์, 2558)

ผลการศึกษาที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้ ทำให้ทราบความเต็มใจจ่ายด้านนันทนาการในแต่ละคุณลักษณะ สำหรับนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเปรียบเทียบกับจัดสรรงบประมาณที่ใช้ในบึงแก่นนคร โดยการนำงบประมาณทั้งหมดต่อปีที่ลงทุนในบึงแก่นนครมาหารด้วยค่าความเต็มใจจ่ายของผู้ใช้บริการ จะได้จำนวนประชาชนที่เหมาะสมในการใช้บริการนันทนาการบึงแก่นนคร เพื่อประมาณการว่าในหนึ่งปีควรจะต้องมีผู้มาใช้บริการกี่คนถึงจะคุ้มค่ากับการลงทุน เพื่อการบริหารจัดการบึงแก่นนครได้อย่างเหมาะสมต่อไป

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการด้านนันทนาการของบึงแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น การพิจารณาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมาใช้บริการบริการบึงแก่นนคร ตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 ตัวอย่าง และนำข้อมูลที่ได้ทำการวิจัยด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในรูปแบบสมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) โดยกำหนดให้มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้งในการมาใช้บริการบึงแก่นนคร (V_i) กับปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมตัวแปรต่าง ๆ

พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Coefficient of Determination: R square) มีค่าเท่ากับ ร้อยละ 25.80 เนื่องจากเป็นข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross – section data) ซึ่งได้จากการออกแบบสำรวจ ดังนั้นจึงมีการกระจายของข้อมูลค่อนข้างมากและไม่เกาะกลุ่มในลักษณะที่เป็นแนวโน้ม ซึ่งเนื่องมาจากแต่ละบุคคลมีปัจจัยที่มีผลต่อการมาใช้บริการบึงแก่นนครแตกต่างกันไป จึงทำให้ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจมีค่าต่ำ

ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณเพื่อความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ พบว่า สมการที่ได้มีค่า Sig F เท่ากับ 0.0000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เมื่อพิจารณาค่า Sig.t เพื่อหาตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม พบว่า มีตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับจำนวนครั้งในการมาใช้บริการบึงแก่นนคร คือ อายุ ซึ่งมีค่าระดับนัยสำคัญ Sig.t เท่ากับ 0.030 การมาใช้บริการเพื่อออกกำลังกาย มีค่าระดับนัยสำคัญ Sig.t เท่ากับ 0.000 การเดินทางมาใช้บริการโดยจักรยานยนต์ มีค่าระดับนัยสำคัญ Sig.t เท่ากับ 0.010

เมื่อแทนค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากการคำนวณ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ไว้ในสมการได้ดังนี้

$$Vi = 42.8268 + 0.8048985age_i + 90.50262pur2_i - 48.4794how3_i$$

จากการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับจำนวนครั้งในการมาใช้บริการบึงแก่นนคร ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 พบว่า

1.1 จำนวนครั้งในการมาใช้บริการบึงแก่นนครมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอายุ กล่าวคือ ผู้ที่มีอายุมากจะมีแนวโน้มมาใช้บริการบึงแก่นนครมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย

1.2. จำนวนครั้งในการมาใช้บริการบึงแก่นนครมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการมาใช้บริการเพื่อออกกำลังกาย กล่าวคือ ถ้ามีผู้มาใช้บริการเพื่อการออกกำลังกายเพิ่มขึ้น 1 คน จะทำให้จำนวนครั้งในการมาใช้บริการบึงแก่นนครเพิ่มขึ้น 90.50 ครั้ง/ปี

1.3. จำนวนครั้งในการมาใช้บริการบึงแก่นนครมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการเดินทางมาใช้บริการโดยรถจักรยานยนต์ กล่าวคือ ถ้ามีผู้มาใช้บริการเดินทางโดยจักรยานยนต์เพิ่มขึ้น 1 คน จะทำให้จำนวนครั้งในการมาใช้บริการบึงแก่นนครลดลง 48.48 ครั้ง/ปี

2. ความเต็มใจจ่ายในการใช้บริการบึงแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น

การศึกษา ความเต็มใจจ่ายในด้านบริการนันทนาการของบึงแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น ซึ่งในคำถามแต่ละข้อประกอบไปด้วยคุณลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ กิจกรรมดนตรีในสวน ลู่วิ่งรอบบึง พื้นที่สีเขียว และค่าบริการ โดยในแต่ละคุณลักษณะจะนำมาลงรหัสข้อมูลเพื่อเป็นตัวแปรอิสระในการวิเคราะห์ฟังก์ชันอรรถประโยชน์ทางอ้อม โดยในคำถามแต่ละข้อจะมีหนึ่งทางเลือกเป็นทางเลือกฐาน (Status Quo)

ในการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง Conditional Logit ได้ทำการวิเคราะห์เพื่อหาฟังก์ชันอรรถประโยชน์ทางอ้อม (V_i) ของผู้ใช้บริการบึงแก่นนคร ซึ่งได้จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 300 ราย

ผลการวิเคราะห์ฟังก์ชันอรรถประโยชน์ทางอ้อมของผู้ใช้บริการบึงแก่นนคร โดยใช้ตัวแปรอิสระจากคุณลักษณะต่าง ๆ พบว่า คุณลักษณะด้านต่าง ๆ ตัวแปรอิสระมีนัยสำคัญทางสถิติอย่างน้อยที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังรายละเอียด ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ฟังก์ชันอรรถประโยชน์แต่ละคุณลักษณะ

Variable	Coefficient	Prob.
Music	1.28198	0.000
Jogging	1.27384	0.000
Green	1.14219	0.000
P	- 0.46352	0.036

Variable	Coefficient	Prob.
Number of obs = 3,600		
Log likelihood = - 706.90354		

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลการสำรวจภาคสนาม

จากประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลองด้วยวิธีการความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimator: MLE) แล้ว สามารถประเมินมูลค่าความเต็มใจจ่ายของแต่ละคุณลักษณะได้ โดยคำนวณจากอัตราส่วนระหว่างสัมประสิทธิ์ของคุณลักษณะนั้น ๆ กับค่าสัมประสิทธิ์ของอรรถประโยชน์ส่วนเพิ่มของเงิน โดยค่าที่ได้นั้นเป็นค่าความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่ม (Marginal Willingness to Pay: MWTP) หรือราคาแฝง (Implicit Price: IP) ของคุณลักษณะนั้น ๆ แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่ม (MWTP) หรือราคาแฝง (IP)

คุณลักษณะ	ระดับคุณลักษณะ	ราคาแฝง (IP) (บาท/ครั้ง)
กิจกรรมดนตรีในสวน	- มีกิจกรรมดนตรีในสวน	2.77
	- ไม่มีกิจกรรมดนตรีในสวน (Status Quo)	
ลู่วิ่งรอบบึง	- ลู่วิ่งรอบบึงสภาพราบเรียบตลอดช่วง	2.75
	- ลู่วิ่งรอบบึงเป็นหลุมบางช่วง (Status Quo)	
พื้นที่สีเขียว	- พื้นที่สีเขียวรอบบึงตลอดช่วง	2.46
	- พื้นที่สีเขียวขาดบางช่วง (Status Quo)	

ที่มา: วิเคราะห์จากผลการศึกษา

จากตารางที่ 2 วิเคราะห์ความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่ม (MWTP) หรือราคาแฝง (IP) สามารถนำมาหาความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มเมื่อมีการปรับปรุงคุณลักษณะ ได้ทั้งปรับปรุง 1 คุณลักษณะ และมากกว่า 1 คุณลักษณะ ดังตัวอย่างดังต่อไปนี้

กรณีปรับปรุง 1 คุณลักษณะ คือ คุณลักษณะกิจกรรมดนตรีในสวน (Music) ถ้าจากเดิมไม่มีกิจกรรมดนตรีในสวน (Status Quo) ปรับปรุงเป็นมีกิจกรรมดนตรีในสวน ความเต็มใจจ่ายจะเท่ากับ 2.77 บาท/ครั้ง คุณลักษณะลู่วิ่งรอบบึง ถ้าจากเดิมลู่วิ่งรอบบึงเป็นหลุมบางช่วง (Status Quo) ปรับปรุงเป็นลู่วิ่งรอบบึงสภาพราบเรียบตลอดช่วง ความเต็มใจจ่ายจะเท่ากับ 2.75 บาท/ครั้ง คุณลักษณะพื้นที่สีเขียว (Green) ถ้าจากเดิมเป็นพื้นที่สีเขียวขาดบางช่วง (Status Quo) ปรับปรุงเป็นพื้นที่สีเขียวรอบบึงตลอดช่วง ความเต็มใจจ่ายจะเท่ากับ 2.46 บาท/ครั้ง

กรณีปรับปรุงมากกว่า 1 คุณลักษณะ ได้แก่ คุณลักษณะกิจกรรมดนตรีในสวน (Music) และคุณลักษณะลู่วิ่งรอบบึง (Jogging) จากเดิมไม่มีกิจกรรมดนตรีในสวน (Status Quo) และลู่วิ่งรอบบึงเป็นหลุมบางช่วง (Status Quo) ปรับปรุงเป็นมีกิจกรรมดนตรีในสวน

และลู่วิ่งรอบบึงสภาพราบเรียบตลอดช่วง ความเต็มใจจ่ายจะเท่ากับ $2.77 + 2.75 = 5.52$ บาท/ครั้ง

คุณลักษณะลู่วิ่งรอบบึง (Jogging) และคุณลักษณะพื้นที่สีเขียว (Green) จากเดิมลู่วิ่งรอบบึงเป็นหลุมบางช่วง (Status Quo) และพื้นที่สีเขียวขาดบางช่วง (Status Quo) ปรับปรุงเป็นลู่วิ่งรอบบึงสภาพราบเรียบตลอดช่วงและพื้นที่สีเขียวรอบบึงตลอดช่วง ความเต็มใจจ่ายจะเท่ากับ $2.75 + 2.46 = 5.17$ บาท/ครั้ง

คุณลักษณะกิจกรรมดนตรีในสวน (Music) และคุณลักษณะพื้นที่สีเขียว (Green) จากเดิมไม่มีกิจกรรมดนตรีในสวน (Status Quo) และพื้นที่สีเขียวขาดบางช่วง (Status Quo) ปรับปรุงเป็นมีกิจกรรมดนตรีในสวนและพื้นที่สีเขียวรอบบึงตลอดช่วง ความเต็มใจจ่ายจะเท่ากับ $2.77 + 2.46 = 5.19$ บาท/ครั้ง

คุณลักษณะกิจกรรมดนตรีในสวน (Music) คุณลักษณะลู่วิ่งรอบบึง (Jogging) และคุณลักษณะพื้นที่สีเขียว (Green) จากเดิมไม่มีกิจกรรมดนตรีในสวน (Status Quo) ลู่วิ่งรอบบึงเป็นหลุมบางช่วง (Status Quo) และพื้นที่สีเขียวขาดบางช่วง (Status Quo) ปรับปรุงเป็นมีกิจกรรมดนตรีในสวน ลู่วิ่งรอบบึงสภาพราบเรียบตลอดช่วงและพื้นที่สีเขียวรอบบึงตลอดช่วง ความเต็มใจจ่ายจะเท่ากับ $2.77 + 2.75 + 2.46 = 7.94$ บาท/ครั้ง

จากการศึกษา พบว่า ผู้ใช้บริการบึงแก่นนครมีความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มมากที่สุดกับการปรับปรุงคุณลักษณะดนตรีในสวน รองลงมาคุณลักษณะลู่วิ่งรอบบึง และคุณลักษณะพื้นที่สีเขียวรอบบึง ซึ่งเท่ากับ 2.77 บาท/ครั้ง 2.75 บาท/ครั้ง และ 2.46 บาท/ครั้ง ตามลำดับ สามารถนำไปประกอบการตัดสินใจทางนโยบายของเทศบาลนครขอนแก่นซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลบึงแก่นนครโดยตรงได้

อภิปรายผล

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการด้านนันทนาการของบึงแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น
การพิจารณาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมาใช้บริการบริการบึงแก่นนคร ตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 วิเคราะห์ในรูปแบบสมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) โดยกำหนดให้มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้งในการมาใช้บริการบึงแก่นนครกับปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมตัวแปรต่าง ๆ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Coefficient of Determination: R square) มีค่าเท่ากับ ร้อยละ 25.80 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณเพื่อความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ พบว่ามีตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับจำนวนครั้งในการมาใช้บริการบึงแก่นนคร ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 คือ อายุ ซึ่งมีค่าระดับนัยสำคัญ Sig.t เท่ากับ 0.030 การมาใช้บริการเพื่อออกกำลังกาย มีค่าระดับนัยสำคัญ Sig.t เท่ากับ 0.000 การเดินทางมาใช้บริการโดย

จักรยานยนต์ มีค่าระดับนัยสำคัญ Sig.t เท่ากับ 0.010 ซึ่งสอดคล้องกับ กันยารัตน์ กิตติสารวุฒิ
 เภทย์ ศึกษาการประเมินมูลค่าเชิงนันทนาการของสวนสาธารณะ: กรณีศึกษา สวนรถไฟ พบว่า
 ปัจจัยที่มีผลต่ออัตราการเดินทางมายังสวนรถไฟ ได้แก่ อายุ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง
 จำนวนคนที่เดินทางมาด้วย และลักษณะการประกอบกิจกรรม (กันยารัตน์ กิตติสารวุฒิเภทย์,
 2546)

2. ความเต็มใจจ่ายในการใช้บริการบึงแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น

การศึกษา ความเต็มใจจ่ายในด้านบริการนันทนาการของบึงแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น
 ซึ่งในคำถามแต่ละข้อประกอบไปด้วยคุณลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ กิจกรรมดนตรีในสวน ลู่วิ่งรอบ
 บึง พื้นที่สีเขียว และค่าบริการ ในการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง Conditional Logit ได้ทำการ
 วิเคราะห์เพื่อหาฟังก์ชันอรรถประโยชน์ทางอ้อมของผู้ใช้บริการบึงแก่นนคร โดยใช้ตัวแปรอิสระ
 จากคุณลักษณะต่าง ๆ พบว่า คุณลักษณะด้านต่าง ๆ ตัวแปรอิสระมีนัยสำคัญทางสถิติอย่าง
 น้อยที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

จากการศึกษา พบว่า ผู้ใช้บริการบึงแก่นนครมีความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มมากที่สุดกับ
 การปรับปรุงคุณลักษณะดนตรีในสวน รองลงมาคุณลักษณะลู่วิ่งรอบบึง และคุณลักษณะพื้นที่สี
 เขียวรอบบึง ซึ่งเท่ากับ 2.77 บาท/ครั้ง 2.75 บาท/ครั้ง และ 2.46 บาท/ครั้ง ตามลำดับ
 ซึ่งสอดคล้องกับ สันติ แสงเลิศไสว ศึกษาทัศนคติและความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคต่อสินค้าข้าว
 บรรจุถุง ที่ได้รับการรับรองการค้าที่เป็นธรรมในรูปแบบเฉพาะของประเทศไทย พบว่า
 คุณลักษณะที่ ผู้บริโภคให้ความสำคัญมากคือ ระยะเวลาในการเดินทางไปซื้อ และ
 ความปลอดภัย จากสารเคมีและตรารับรอง เนื่องจากมีความเต็มใจจะจ่ายสูงเมื่อเทียบกับ
 คุณลักษณะด้านอื่น ๆ สำหรับกรณีของพืชผักปลอดภัยตราดอยคำ ผู้บริโภค มีความพึงพอใจต่อ
 คุณลักษณะด้านต่าง ๆ ของ พืชผักปลอดภัยตราดอยคำอยู่แล้ว มีเพียงระยะเวลาในการเดินทางไป
 ไปซื้อเท่านั้นที่ควรจะมีการ ปรับปรุงให้ดีขึ้น (สันติ แสงเลิศไสว, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้งในการมาใช้บริการ
 บึงแก่นนคร (V_i) กับปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมตัวแปรต่าง ๆ พบว่า มีตัวแปรอิสระ 3 ตัว
 แปร ที่มีความสัมพันธ์กับจำนวนครั้งในการมาใช้บริการบึงแก่นนคร คือ อายุ ซึ่งมีค่าระดับ
 นัยสำคัญ Sig.t เท่ากับ 0.030 การมาใช้บริการเพื่อออกกำลังกาย มีค่าระดับนัยสำคัญ Sig.t
 เท่ากับ 0.000 การเดินทางมาใช้บริการโดยจักรยานยนต์ มีค่าระดับนัยสำคัญ Sig.t เท่ากับ
 0.010 ความเต็มใจจ่ายในด้านบริการนันทนาการของบึงแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น ซึ่งใน
 คำถามแต่ละข้อประกอบไปด้วยคุณลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ กิจกรรมดนตรีในสวน ลู่วิ่งรอบบึง
 พื้นที่สีเขียว และค่าบริการ โดยในแต่ละคุณลักษณะจะนำมาลงรหัสข้อมูลเพื่อเป็นตัวแปรอิสระ

ในการวิเคราะห์ฟังก์ชันอรรถประโยชน์ทางอ้อม (Vi) ของผู้ใช้บริการบึงแก่นนคร ซึ่งได้จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 300 ราย โดยในคำถามแต่ละข้อจะมีหนึ่งทางเลือกเป็นทางเลือกฐาน (Status Quo) ผลการวิเคราะห์ฟังก์ชันอรรถประโยชน์ทางอ้อมของผู้ใช้บริการบึงแก่นนคร โดยใช้ตัวแปรอิสระจากคุณลักษณะต่าง ๆ มีนัยสำคัญทางสถิติอย่างน้อยที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 พบว่า ผู้ใช้บริการบึงแก่นนครมีความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่มมากที่สุดกับการปรับปรุงคุณลักษณะดนตรีในสวน ซึ่งเท่ากับ 2.77 บาท/ครั้ง รองลงมาคุณลักษณะลู่วิ่งรอบบึง 2.75 บาท/ครั้ง และคุณลักษณะพื้นที่สีเขียวรอบบึง 2.46 บาท/ครั้ง

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการศึกษาความเต็มใจจ่ายในการใช้บริการบึงแก่นนคร จะเห็นได้ว่า ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะคุณลักษณะด้านนันทนาการ ผลการศึกษาที่ได้อาจจะไม่ได้ครอบคลุมประเด็นความเต็มใจจ่ายเท่าที่ควร เห็นได้ข้อเสนอนี้ของกลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ ที่เสนอแนะว่าควรปรับปรุงเรื่องห้องน้ำที่บริการไม่เพียงพอต่อความต้องการและเรื่องความสะดวกสบายของห้องน้ำ รองลงมาควรปรับปรุงเรื่องความสว่างของไฟรอบบึงแก่นนครซึ่งมีไม่เพียงพอ และควรจัดการเรื่องสุนัขจรจัด ฉะนั้นผลการศึกษาส่วนนี้จะสะท้อนความต้องการของผู้ใช้บริการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้กำหนดนโยบาย เพื่อพัฒนาบึงแก่นนครให้ดียิ่งขึ้นไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาเฉพาะคุณลักษณะด้านนันทนาการเท่านั้น การศึกษาต่อไปในอนาคตควรจะศึกษาเพิ่มเติมในคุณลักษณะด้านอื่น ๆ ของบึงแก่นนคร
2. การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาความเต็มใจจ่ายในการใช้บริการโดยวิธีแบบจำลองทางเลือก (Choice Modeling) การศึกษาต่อไปในอนาคต ควรจะศึกษาการประเมินมูลค่านันทนาการโดยใช้วิธีการอื่น เช่น วิธีแบบจำลองต้นทุนการเดินทาง (Travel Cost Model: TCM) วิธีการสมมติสถานการณ์ (CVM) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กันยารัตน์ กิตติสารวุฒิเวทย์. (2546). การประเมินมูลค่าเชิงนันทนาการของสวนสาธารณะ: กรณีศึกษา สวนรถไฟ. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จวีร์วรรณ มณีเมือง. (2550). การตีค่ามูลค่าทางนันทนาการของสวนเบญจกิติ กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เทศบาลนครขอนแก่น. (2559). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา พ.ศ. 2560 – 2563 เทศบาลนครขอนแก่น. ขอนแก่น: กองวิชาการและแผนงาน สำนักปลัดเทศบาล.

- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564). (2559). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 133 ตอนที่ 115 ก หน้า 1 (30 ธันวาคม พ.ศ.2559).
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2546). การศึกษากรณีสาเหตุปลาตายในบึงแก่นนคร เทศบาลนครขอนแก่น. ใน รายงานโครงการ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สถาบันพัฒนาบุคลากรการพลศึกษาและการกีฬา กรมพลศึกษา. (2557). คู่มือผู้นำนันทนาการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สันติ แสงเลิศไสว. (2560). ทักษะคิดและความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคต่อสินค้าข้าวบรรจุถุง ที่ได้รับการรับรองการค้าที่เป็นธรรมในรูปแบบเฉพาะของประเทศไทย. ใน รายงานโครงการ. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- โสมสกา เวชราพันธ์และวัลย์ภรณ์ อัดตะนันท์. (2558). ความเต็มใจจ่ายเพื่อการบริหารจัดการการคมนาคมทางน้ำในคลองแสนแสบของประชาชนในกรุงเทพมหานคร. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธา เขต 1*

DEVELOPMENT ON ENHANCING MOTIVATION WORK PERFORMANCE
OF THE TEACHER AT YASOTHON PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE 1

หนึ่งฤทัย สายเมฆ

Neungruthai Saimek

รัชชัย จิตรนันท์

Thatchai Chittranum

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University,Thailand

E-mail: hotchy.7614@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และ ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู 2) พัฒนาแนวทางใน การเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 กลุ่ม ตัวอย่าง คือ ครู จำนวน 296 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มี ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.38 – 0.88 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96 แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.32 – 0.88 และมีค่า ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และการวิเคราะห์ หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและ ครูผู้สอน จำนวน 19 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จากการศึกษา โรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติ จำนวน 3 โรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลในแบบพรรณนาวิเคราะห์ ประเมิน แนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบประเมิน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทาง สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า: 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้าง แรงจูงใจการปฏิบัติงาน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู

* Received 1 June 2020; Revised 11 June 2020; Accepted 18 June 2020

ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 1) องค์ประกอบด้านความสำเร็จในงาน 2) ด้านองค์ประกอบ การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน 3) ด้านองค์ประกอบการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้บังคับบัญชา 4) ด้านองค์ประกอบการยอมรับนับถือ 5) ด้านองค์ประกอบเงินเดือนและค่าตอบแทน สวัสดิการ ผลการประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่ามีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุดและมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนา, แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน, สภาพปัจจุบัน, สภาพที่พึงประสงค์, ความต้องการจำเป็น

Abstract

The purposes of this research were 1) to study current conditions, desirable conditions, and requirement to enhance motivation work performance of the teacher 2) to develop guidelines of enhance motivation work performance of the teacher. The research had been conducting for 2 phases. The first phase was the study of current conditions, desirable conditions, and requirement to enhance motivation work performance of the teacher by sampling group which consisted of the teachers for 296 persons. The current conditions instrumentation of the study was questionnaire which had 0.38 – 0.88 discrimination value and 0.96 reliability value of all the copy. The desirable conditions instrumentation of the study was questionnaire which had 0.32 – 0.88 discrimination value and 0.95 reliability value of all the copy. The numeral data in this research was analyzed by percent, mean, standard deviation of the mean. The second phase was to develop the development guideline of enhance motivation work performance of the teacher by sampling group which consisted of the directors and teachers for 19 persons. The instrumentation of the study was structured interview form by studying best well – known arrangement schools. The interview data in this research was analyzed by descriptive analysis. The development guideline was evaluated by 5 specialists. The data were collected by using evaluation form. The numeral data in evaluation form was analyzed by percent, mean, standard deviation of the mean.

The research found that: 1) The current conditions, desirable conditions, and requirement to enhance motivation work performance of the teacher were at a high level. 2) Development guidelines of enhance motivation work

performance of the teacher consisted of 5 aspects which were 1) Achievement) 2) Interpersonal Relations with Peers 3) Interpersonal Relations with Supervision 4) Recognition 5) Compensations and Welfare. The Evolution form specialist also showed that the suitability of the guideline for developing was in the highest level and the possibility is in high level.

Keywords: Development, Enhancing Motivation Work, Current Conditions, Desirable Conditions, Requirement

บทนำ

จากนโยบายการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา การปรับเปลี่ยนระบบการผลิตและพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกประเภท ตั้งแต่การจูงใจ คัดสรรผู้มีความสามารถสูงให้เข้ามาเป็นครูคุณภาพ มีระบบการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะอย่างต่อเนื่องครอบคลุมทั้งเงินเดือน เส้นทางสายอาชีพ ปรับเปลี่ยนบทบาทครูให้เป็นครูยุคใหม่ที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพตรงตามความต้องการเป็นมืออาชีพ มีทักษะวิชาชีพขั้นสูง โดยปรับบทบาทจาก “ครูสอน” เป็น “โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยการเรียนรู้” สร้างเครือข่ายพัฒนาครูให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน รวมถึงการพัฒนาครูที่มีความเชี่ยวชาญด้าน การสอนมาเป็นผู้สร้างครูรุ่นใหม่อย่างเป็นระบบ และวัดผลงานจากการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง นอกจากนี้ มีการออกแบบ วางแผนการผลิตและพัฒนาครูอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพขั้นสูง เงินเดือนค่าตอบแทนและสวัสดิการต่าง ๆ ให้สามารถจูงใจบุคคลที่เก่ง ดี มีความรู้ มาเป็นครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน., 2562) สอดคล้องกับทฤษฎีทฤษฎี 2 ปัจจัยของเฟรดริก เฮอร์ซเบิร์ก (Fredrick Herzberg) (ณัฐนิชา หิมทอง และปิยากร หวังมหาพร, 2562) ซึ่งเสนอแนะว่า ทฤษฎี 2 ปัจจัย ประกอบด้วย 1) กลุ่มปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานด้วยความพึงพอใจ และเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่ทัศนคติทางบวกและจูงใจที่แท้จริง 2) ปัจจัยสุขอนามัยหรือปัจจัยที่ช่วยลดความไม่พึงพอใจในการทำงานซึ่งประกอบด้วยปัจจัย 10 ด้าน ในการบริหารและการจัดการภายในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงที่สุดนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการจูงใจครูและบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีกำลังใจ มีความตั้งใจ และเต็มใจ ที่จะปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความรู้ ความสามารถ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในสถานศึกษา แรงจูงใจและการจูงใจมีระดับมากหรือน้อย มีผลต่อการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในสถานศึกษาทั้งสิ้น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรครู มักจะพบปัญหาและอุปสรรคจากการปฏิบัติงาน มีภาระที่นอกเหนือจากงานสอน

มากขึ้นไป ขาดอิสระในการทำงาน ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ทำให้ไม่มีความสุขในการทำงาน ครูบางส่วนยังมีความเข้าใจในนโยบายที่ชัดเจน โรงเรียนขาดแคลนบุคลากรเฉพาะด้าน ครูจึงปฏิบัติงานไม่เต็มที่ ขาดการประสานที่ดี การสนับสนุนด้านทรัพยากรในการทำงานยังไม่ดีพอ

จากการศึกษา ทบทวนเอกสารวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการเสริมสร้างแรงจูงใจให้ครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 เพื่อนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้เป็นแนวทางสำหรับให้ผู้บริหารโรงเรียนนำไปพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนให้มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ก่อให้เกิดความก้าวหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1
2. เพื่อพัฒนาแนวทางในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 1,238 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 296 คน ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบประชากรกับตารางจีซีกับมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แบ่งชั้นตามขนาดของโรงเรียน 4 ขนาด และทำการสุ่มแบบง่ายแบบจับสลาก (Simple Random Sampling)

ระยะที่ 2 เพื่อพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 ที่เป็น Best Practice ได้แก่

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) จำนวน 3 โรงเรียน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินแนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 (โดยประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งสร้างตามนิยามศัพท์เฉพาะและกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน โดยมีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 48 ข้อ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ 0.38 – 0.88 ระหว่าง และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96 แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ระหว่าง 0.32 – 0.88 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.95

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งสร้างจากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และผลการวิเคราะห์คู่ดัชนีความต้องการจำเป็นเพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติดี (Best Practice)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 296 ฉบับ ขอความร่วมมือกับผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง โดยประสานงานกับผู้อำนวยการโรงเรียนและครูธุรการ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมด จำนวน 296 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัย ได้แก่ การหาคุณภาพของเครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบความมุ่งหมายของการวิจัย โดยใช้สถิติพื้นฐาน ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation of The Mean) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Need Assessment) โดยการคำนวณ PNI Modified และวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ในแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายโสธร เขต 1 พบว่า

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 โดยรวมทั้ง 5 ด้าน

การเสริมสร้างแรงจูงใจในการ ปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1	ระดับความคิดเห็น						PNI	ลำดับความ ต้องการ จำเป็น
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์				
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
1. ด้านองค์ประกอบความสำเร็จในงาน	4.09	0.80	มาก	4.43	0.70	มาก	0.08	2
2. ด้านองค์ประกอบ การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน	4.33	0.76	มาก	4.52	0.65	มากที่สุด	0.04	5
3. องค์ประกอบการมี ความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้บังคับบัญชา	4.33	0.79	มาก	4.56	0.64	มากที่สุด	0.05	4
4. องค์ประกอบด้านการยอมรับนับ ถือ	4.00	0.83	มาก	4.30	0.76	มาก	0.07	3
5. องค์ประกอบด้าน เงินเดือนและค่าตอบแทนสวัสดิการ	3.83	0.96	มาก	4.21	0.91	มาก	0.09	1
รวม	4.11	0.82	มาก	4.40	0.73	มาก	0.06	

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ

สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 โดยรวม เรียงลำดับความต้องการจำเป็นสามลำดับแรก ดังนี้ ลำดับที่หนึ่ง คือ องค์ประกอบด้านเงินเดือนและค่าตอบแทนสวัสดิการ ลำดับที่สองด้านองค์ประกอบความสำเร็จในงาน และลำดับที่สามคือ องค์ประกอบด้านการยอมรับนับถือ

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 สรุปได้ดังนี้

1. ด้านองค์ประกอบความสำเร็จในงาน สถานศึกษาควรให้ครูได้ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ เต็มรู้ เต็มพลัง
2. ด้านองค์ประกอบการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน สถานศึกษาควรส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันในเรื่องต่าง ๆ ได้ ควรจัดให้มีกิจกรรมที่สานสัมพันธ์มิตรไมตรีปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างเต็มใจ ยึดหลักการอยู่ร่วมกันแบบพี่น้องที่สามารถบอกแนวปฏิบัติและแนะนำวิธีการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพแก่กันได้
3. ด้านองค์ประกอบการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้บังคับบัญชา สถานศึกษาควรมีผู้บังคับบัญชาที่ให้ความเอาใจใส่และเป็นกันเองต่อผู้ใต้บังคับบัญชา รับฟังความคิดเห็นของครูในการทำงานอย่างจริงจัง ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการครองคน ครองตน ครองงาน มีการนิเทศติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ
4. ด้านองค์ประกอบการยอมรับนับถือ เมื่อครูรับโอกาสในการทำงานก็ทำงานอย่างเต็มกำลัง ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเคร่งครัด มีความเป็นผู้นำที่ดี ทำงานให้เป็นที่ยอมรับ ภูมิใจในตนเองว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติมีศักดิ์ศรี
5. ด้านองค์ประกอบเงินเดือนและค่าตอบแทนสวัสดิการ สถานศึกษาให้ผู้บังคับบัญชามอบนโยบาย หน้าที่การปฏิบัติงานให้ครูอย่างเป็นธรรม ชัดเจน ตรวจสอบได้ ผู้บังคับบัญชานิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูอยู่เสมอ ให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการพิจารณาการเลื่อนเงินเดือน แสดงความคิดเห็นอย่างเป็นกลาง ยึดผลงานที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน แนวทางในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 พบว่า

ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก คือ ด้านองค์ประกอบการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน องค์ประกอบการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้บังคับบัญชา และด้านองค์ประกอบความสำเร็จในงานผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพด้านการ

เสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและควรได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับ จตุพร ชมบุญ พบว่า ความต้องการในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในเครือ โรงเรียนศุภรต์ จังหวัดชลบุรี ทั้งนี้โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจาก มากไปน้อย ได้แก่ ความต้องการความก้าวหน้าและเติบโต ด้านความต้องการทางสังคมและ ด้านความต้องการการอยู่รอดด้านความต้องการการอยู่รอด (จตุพร ชมบุญ, 2552)

ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงาน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย ข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไป น้อยสามลำดับแรก คือ องค์กรประกอบการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้บังคับบัญชา ด้านองค์กรประกอบการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน และด้านองค์กรประสบความสำเร็จในงาน ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 มีความต้องการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยสามารถ เรียงลำดับองค์ประกอบที่ต้องการพัฒนาสามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านองค์กรประกอบการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้บังคับบัญชา ด้านองค์กรประกอบการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน และ ด้านองค์กรประสบความสำเร็จในงาน ซึ่งองค์ประกอบที่ต้องการให้เกิดการพัฒนาขึ้น เป็น องค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูโรงเรียน ประถมศึกษา สอดคล้องกับฐาตุร ปาละนนท์ ศึกษาเรื่อง “แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของ บุคลากรสังกัดวิทยาลัยชุมชน” ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรของวิทยาลัยชุมชนมีแรงจูงใจใน การปฏิบัติงานโดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับดังนี้ 1) ด้านสภาพแวดล้อม 2) ด้านเพื่อนร่วมงาน 3) ด้านลักษณะงาน 4) ด้านผู้บังคับบัญชา 5) ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ 6) ด้านความสำเร็จในงาน 7) ด้านการได้รับการยอมรับนับ ถือ 8) ด้านความมั่นคงในหน้าที่การงาน และ 9) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่อยู่ใน ระดับปานกลาง (ฐาตุร ปาละนนท์, 2554)

ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นการเสริมสร้างแรงจูงใจการ ปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 โดยรวม เรียงลำดับความต้องการจำเป็นสามลำดับแรก ดังนี้ ลำดับที่หนึ่ง คือ องค์กรประกอบด้าน เงินเดือนและค่าตอบแทนสวัสดิการ ลำดับที่สองด้านองค์กรประสบความสำเร็จในงาน และ ลำดับที่สามคือ องค์กรประกอบด้านการยอมรับนับถือนี้ ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 มีความต้องการเสริมสร้าง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยสามารถเรียงลำดับความต้องการจำเป็นที่ต้องการพัฒนา สามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ องค์กรประกอบด้านเงินเดือนและค่าตอบแทนสวัสดิการ ลำดับ

ที่สอง ด้านองค์ประกอบความสำเร็จในงาน และลำดับที่สามคือ องค์ประกอบด้านการยอมรับนับถือ ซึ่งสอดคล้องกับ นริศ สังสนา ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่าครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีความคิดเห็นต่อความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านการจัดสวัสดิการและการให้รางวัลมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ส่วนด้านการจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (นริศ สังสนา, 2558)

2. ผลการพัฒนาแนวทางในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านองค์ประกอบความสำเร็จในงาน สถานศึกษาควรให้ครูได้ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ เต็มรู้ เต็มพลัง ผู้บริหารมีการประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบวัตถุประสงค์ เตรียมความพร้อมในการบริหารสภาพแวดล้อม ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานทุกขั้นตอน เช่น หลักสูตรวิธีการ งบประมาณ รวมไปถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเมินผลการดำเนินงานทุกขั้นตอนเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง มีการมอบหมายงานที่เหมาะสมให้แก่ครูผู้ปฏิบัติตามวาระโอกาสที่เหมาะสมให้การยกย่องชมเชยหรือมอบรางวัลแก่ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ มีการจัดแสดงผลงานจากผลงานที่ครูได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติเพื่อเป็นผลงานทางวิชาการโรงเรียน ให้โอกาสสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากร เปิดโอกาสให้ครูได้ใช้ความสามารถในการทำงานอย่างเต็มที่ ให้ความไว้วางใจในการทำงานอย่างเท่าเทียมกันตามสอดคล้องกับ Vroom, V. H. ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการทำงานโดยศึกษาจากแรงจูงใจในบริษัทของหน่วยงานของรัฐบาล ผลการศึกษาพบว่า การทำงานในสภาพทั่ว ๆ ไปในหน่วยงานของรัฐบาลจะมีองค์ประกอบ คือ เป้าหมายขององค์การ ความขัดแย้ง ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ และเป้าหมายที่พิเศษของแต่ละองค์การซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะเป็นสิ่งจูงใจในลำดับแรกของการทำงาน (Vroom, V. H., 1996)

2.2 ด้านองค์ประกอบความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน สถานศึกษาควรส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันในเรื่องต่าง ๆ ได้ ไม่เกินความสามารถของตนเอง ไม่ช่วยเหลือจนตนเองเดือดร้อน ไม่น้อยจนคนอื่นนินทา ควรจัดให้มีกิจกรรมที่สานสัมพันธ์มิตรไมตรีปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างเต็มใจ มีความจริงใจต่อเพื่อนร่วมงาน เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีจัดกิจกรรมที่ช่วยกันระดมความคิดเห็น มีการยอมรับฟังความคิดเห็นจากเพื่อนร่วมงาน รักขาน้ำใจและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่ติฉินนินทากัน ทำดีทั้งต่อหน้าและลับหลัง เสริมสร้างรอยยิ้มพิมพิ์ใจให้กันและกัน ยึดหลักการอยู่ร่วมกันแบบพี่น้องที่สามารถบอกแนวปฏิบัติและ

แนะนำวิธีการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพแก่กันได้ สอดคล้องกับ นันทนพ เข้มเพชร ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานสายสนับสนุนในกลุ่ม Generation Y: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ประเด็นหลักสำคัญที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ได้แก่ สิ่งเร้าภายนอก อันหมายถึง นโยบายการบริหารของผู้บริหาร เงินเดือน และการควบคุม และแรงจูงใจที่เป็นสิ่งเร้าภายใน และ ประเด็นรองที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรคือสิ่งเร้าภายใน ได้แก่ ความพอใจในกระบวนการทำงาน ความสัมฤทธิ์ผลในการทำงาน และความก้าวหน้าในงาน นอกจากนี้ แนวทางที่สำคัญในการพัฒนาความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานสายสนับสนุนในกลุ่ม “Generation Y” คือ ต้องสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน มีการบริหารที่มีความยุติธรรมจัดให้มีโครงการพัฒนาบุคลากร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกระชับความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในองค์กร (นันทนพ เข้มเพชร, 2560)

2.3 ด้านองค์ประกอบการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้บังคับบัญชา สถานศึกษาควรมีผู้บังคับบัญชาที่ให้ความเอาใจใส่และเป็นกันเองต่อผู้ใต้บังคับบัญชา รับฟังความคิดเห็นของครูในการทำงานอย่างจริงจัง เปิดใจรับฟังเหตุและผล มีความตรงไปตรงมา ผู้บังคับบัญชาที่ดีควรมีคุณธรรมจริยธรรม และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการครองคน ครองตน ครองงาน มีการนิเทศติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ ผู้บังคับบัญชาให้ผู้ใต้บังคับบัญชา มีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงานและเลือกวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมกับตนเอง มีการจัดทำโครงสร้างการบริหารงานและหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน สำนวจความต้องการและความสามารถของบุคลากรและมีข้อมูลบุคลากรรายละเอียดที่ชัดเจนเพื่อที่จะกำหนดหน้าที่อย่างเหมาะสม ผู้บังคับบัญชาสามารถระดมทรัพยากร เช่น การจัดทำผ้าป่าเพื่อการศึกษาใช้แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นมาส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครู มีการปฏิบัติต่อครูอย่างเป็นธรรม มีการพัฒนาบุคลากรดำเนินงานอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและทั่วถึง ให้ความยุติธรรมต่อบุคลากรทุกคน ให้อภัยและกำลังใจในการเลื่อนขั้นเงินเดือนแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความวิริยะอุตสาหะ พุ้มเท เสียสละทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายนั้นสัมฤทธิ์ผลประสบความสำเร็จสอดคล้องกับ ยุพิน บุญสินชัย ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยผู้วิจัยพบว่าข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงาน พนักงานส่วนตำบล ในเขตอำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้ ผู้บังคับบัญชาควรให้ความวางใจและเปิดโอกาสให้ผู้บังคับบัญชาได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ ส่งเสริมผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีโอกาสได้ศึกษาดูงาน อบรมสัมมนา ศึกษาต่อเพื่อพัฒนาตนเอง พร้อมกันนี้พนักงานควรมีความประหยัด ทำงานให้คุ้มค่าเงินเดือนที่ได้รับ ผู้บริหารควรเพิ่มสวัสดิการค่ารักษาพยาบาล และกำหนดการโยกย้ายพนักงานอย่างเป็นระบบ เพื่อความมั่นคงในงานของพนักงาน (ยุพิน บุญสินชัย, 2556)

2.4 ด้านองค์ประกอบการยอมรับนับถือ สถานศึกษากำหนดให้ครูได้ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความวิริยะอุตสาหะ มีจิตสาธารณะ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นให้เกิดเกียรติและมีความเคารพศรัทธาต่อผู้อื่น ผู้บังคับบัญชาเปิดโอกาสให้ครูได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลัง ความสามารถ ให้ความเป็นกันเองรับฟัง เปิดใจ เปิดโอกาสพิจารณาความสามารถของครูในการมอบหมายภาระงานให้ปฏิบัติ เมื่อครูรับโอกาสในการทำงานก็ทำงานอย่างเต็มกำลัง สอดคล้องกับเอกมร โลหะญาณจารี เรื่อง “แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข พบว่า ปัจจัยในการทำงาน ได้แก่ การได้รับการยอมรับนับถือ มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอาสาสมัครสาธารณสุข (เอกมร โลหะญาณจารี, 2547)

2.5 ด้านองค์ประกอบเงินเดือนและค่าตอบแทนสวัสดิการ สถานศึกษาให้ผู้บังคับบัญชา มอบนโยบาย หน้าที่การปฏิบัติงานให้ครูอย่างเป็นธรรม ชัดเจน ตรวจสอบได้ ผู้บังคับบัญชานิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูอยู่เสมอ ให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการพิจารณาการเลื่อนเงินเดือน แสดงความคิดเห็นอย่างเป็นกลาง ยึดผลงานที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ควรมีงบประมาณในการนำนักเรียนไปประกวดแข่งขันกิจกรรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสม และมีค่าตอบแทนค่าพาหนะในการเดินทางไปราชการ ส่งเสริมให้ครูประหยัดและอดออม ใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็น ครูดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง หรือถ้ามีเหตุฉุกเฉิน ควรมีโครงการให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ จัดสวัสดิการการรักษาพยาบาลอย่างเหมาะสม จัดหาสวัสดิการให้ครูอย่างทั่วถึง ประชาสัมพันธ์โครงการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตอย่างสะดวกรวดเร็ว พร้อมทั้งจัดหาสิ่งจูงใจที่เป็นตัวเงินหรือโบนัส เมื่อสิ้นปีการศึกษา สอดคล้องกับ Seniwoliba, A. J. ได้ศึกษาแรงจูงใจและความพึงพอใจในการทำงานของครูโรงเรียนมัธยมในเมือง Tamale ในประเทศกานา มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่กระตุ้นและสร้างความพึงพอใจให้กับครู เพื่อให้เกิดความเสมอภาคกันในวิชาชีพครู และ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พยายามที่จะนำไปสู่ความรู้ที่สมบูรณ์เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานที่มีความสำคัญกับครู ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจและความพึงพอใจของครู คือ เงินเดือน สภาพการทำงาน แรงจูงใจ สวัสดิการทางการแพทย์ ความปลอดภัย ได้รับการยอมรับ ความสำเร็จก้าวหน้า วินัยของนักเรียน นโยบายและการบริหารโรงเรียนและปัจจัยที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมากที่สุด คือ การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน (Seniwoliba, A. J., 2013)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สภาพปัจจุบันในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโดยรวมอยู่ใน

ระดับมาก ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโศธรเขต 1 พบว่า ความต้องการจำเป็นในด้านเงินเดือนและค่าตอบแทนสวัสดิการอยู่ในระดับสูงที่สุด และผลเกี่ยวกับแนวทางการประเมินความเหมาะสมในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโศธรเขต 1 มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก และจากผลการศึกษารพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโศธรเขต 1 ได้แนวทางในการพัฒนาการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูที่ครอบคลุมโดยมีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องรูปแบบการเสริมสร้างแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู
2. จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ส่งเสริมการมีประสิทธิภาพในการทำงานของครู เมื่อครูปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะส่งผลดีต่อคุณภาพนักเรียนจึงควรศึกษาการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาเพื่อเสนอมุมมองที่แตกต่าง

เอกสารอ้างอิง

- จตุพร ชมพู. (2552). ความต้องการและแนวทางในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการ ปฏิบัติงานของครูในเครือข่ายโรงเรียนศุภรัตน์จังหวัดชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ฐากร ปาละนันท์. (2554). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดวิทยาลัย ชุมชน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการอุดมศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐนิชา หิมทอง และปิยากร หวังมหาพร. (2562). ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารสหวิทยาการวิจัย, 8(2),144-152.
- นริศ สังสนา. (2558). การเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- นันทนพ เข้มเพชร. (2560). แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานสายสนับสนุนในกลุ่ม Generation Y กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ยุพิน บุญสินชัย. (2556). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลในเขตพื้นที่ อำเภอ โพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- เอกมร โลหะญาณจารี. (2547). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขเขต ธนบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- Seniwoliba, A. J. (2013). Teacher motivation and job satisfaction in senior high schools in the Tamale metropolis of Ghana. Merit Research Journal of Education and Review, 1(9), 181-196.
- Vroom, V. H. (1996). Work and Motivation in Classic Readings in Organizational Behavior. (2nd ed.). Belmont: Wadsworth.

การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตร
และการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา
จังหวัดนครราชสีมา*

DEVELOPING GUIDELINES TO ENHANCE CURRICULUM AND
LEARNING MANAGEMENT COMPETENCY OF TEACHERS UNDER
THE OFFICE OF VOCATIONAL EDUCATION IN
NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

นภาพร จำเมืองฮาม

Napaporn Jamuangham

พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ

Pacharawit Chansirisira

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

E-mail: napapornjamuangham@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และ
ความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการ
เรียนรู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา 2) พัฒนาแนวทางการ
เสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ในสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพ
ปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้าน
การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้าแผนกวิชาและครูผู้สอน
สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 285 คน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่
แบบสอบถาม ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทาง ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทาง ได้แก่ผู้บริหาร
สถานศึกษา หัวหน้าแผนกวิชา และครูผู้สอน จำนวน 9 คน ผู้ให้ข้อมูลในการประเมินแนวทาง
ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 5 คน เครื่องมือในการวิจัย
ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน

* Received 1 June 2020; Revised 11 June 2020; Accepted 18 June 2020

ผลการวิจัยพบว่า: 1) สภาพปัจจุบันของสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมากส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็น เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ลำดับที่ 2 ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อการเรียนรู้ ลำดับที่ 3 ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ลำดับที่ 4 ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ลำดับที่ 5 ด้านการออกแบบการเรียนรู้ 2) แนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้มี 5 องค์ประกอบ 27 แนวทาง โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง, การเสริมสร้างสมรรถนะครู, การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

Abstract

The research article aimed 1) to investigate the current situations, desirable situations and needs of enhancing curriculum and learning management competency of teachers under the office of vocational Education in Nakhon Ratchasima province, 2) to develop the guidelines to enhance curriculum and learning management competency of teachers under the office of vocational Education in Nakhon Ratchasima province. The study was divided into 2 phases; phase 1 was the study of the current situations, desirable situations and needs of enhancing curriculum and learning management competency of teachers. The sample of this phase was 285 consisted of the head of departments and teachers in schools under the office of vocational Education in Nakhon Ratchasima province. The instrument used was the questionnaire. Phase 2 was the development of the guidelines. There were 9 participants who suggested the guidelines comprised of school administrators, the head of departments and teachers. The participants who evaluated the guidelines were 5 consisted of school administrators, teachers and supervisors. The instruments used were interview questions and the evaluation form. The data were analyzed using percentage, mean and standard deviation.

The results of the study pointed out that: 1) The current situations of curriculum and learning management competency of teachers shown that overall aspect rated in more level. The desirable situations yielded that overall

rated in the most level. Needs of curriculum and learning management competency of teachers could be rated according to the most needed were shown as follows; learning assessment and evaluation, using and developing learning materials, innovation and technology for learning, design and developing curriculum, students – centered learning management and learning design respectively. 2) The guidelines to enhance curriculum and learning management competency of teachers shown the possibility and the appropriateness rated in the most level.

Keywords: Developing Guidelines, Competency of Teachers, Curriculum and Learning Management

บทนำ

ครูเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในกระบวนการจัดการศึกษาดังนั้นจึงมีความสำคัญมาก เพราะครูที่มีคุณภาพจะส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพผู้เรียนก็จะมีคุณภาพตามไปด้วย ครูจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมจริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข คุณภาพของครูผู้สอนจึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน เมื่อครูเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการจัดการศึกษาคุณภาพของครูจึงมีความสำคัญเพราะครูที่มีคุณภาพจะส่งผลต่อผู้เรียนที่มีคุณภาพ ครูจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข คุณภาพของครูผู้สอนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2556)

สมรรถนะ (Competency) เป็นปัจจัยสำคัญในการทำงานที่เพิ่มขีดความสามารถให้กับบุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ เพราะสมรรถนะเป็นปัจจัยที่ช่วยให้พัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพื่อส่งผลไปสู่การพัฒนาหน่วยงานให้บุคลากรมีศักยภาพในการทำงานในตำแหน่งนั้น ๆ ในปัจจุบันมีการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของ “ทรัพยากรบุคคล” ให้มากขึ้น เพราะถือว่า “ทรัพยากรบุคคล” เป็นทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Capital) ซึ่งหน่วยงาน ต่าง ๆ ต้องสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงานให้กับหน่วยงาน (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2556)

จากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านอาชีวศึกษา (V – Net) โดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ใน 4 ปีย้อนหลัง ปี พ.ศ. 2558 – 2561

พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการทดสอบของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา มีผลสัมฤทธิ์ที่ต่ำลง ซึ่งมีผู้เรียนหลายคนที่ไม่ผ่านตามเกณฑ์ มาตรฐานที่กำหนดตั้งที่กล่าวมาข้างต้นผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการ พัฒนาครู เพื่อให้ครูมีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับ ประโยชน์สูงสุดจากการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น และมีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการ ปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพ ทั้งนี้สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมาจึงได้ส่งเสริมให้สถานศึกษาในสังกัดยึดกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและใช้การบูรณาการในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา สภาพที่พึงประสงค์ รวมถึงไปถึงการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่ให้มีแนว ปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น สถานศึกษาในสังกัดสามารถนำแนวทางพัฒนาสมรรถนะ การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของ สมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน การอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและ การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น

1. ประชากรประกอบด้วย หัวหน้าแผนกวิชา และครูผู้สอน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ประจำปีการศึกษา 2562 หัวหน้าสาขาวิชา จำนวน 117 คน และครูผู้สอน จำนวน 983 คน จำนวนรวมทั้งสิ้น 1,100 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้า แผนกวิชา และครูผู้สอน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน (Finite Population) จึงใช้การเทียบประชากรทั้งหมด กับตารางกำหนดขนาดของ Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2561) แล้ว ทำการเทียบบัญญัติไตรยางค์ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 285 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่ง ชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling Technique) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้นในการ สุ่ม แล้วกำหนดสัดส่วนตามขนาดของประชากร ได้กลุ่มตัวอย่างจากสถานศึกษาขนาดเล็ก

หัวหน้าแผนกวิชา 2 คน และครูผู้สอน 7 คน สถานศึกษาขนาดกลาง หัวหน้าแผนกวิชา 16 คน และครูผู้สอน 115 คน และสถานศึกษาขนาดใหญ่ หัวหน้าแผนกวิชา 12 คน และครูผู้สอน 133 คน รวมทั้งสิ้น 285 คน

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 9 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้การวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการจัดบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 47 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพปัจจุบันตั้งแต่ 0.271 ถึง 0.749 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพที่พึงประสงค์ตั้งแต่ 0.545 ถึง 0.889 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.857 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.944

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

1. แบบสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดีด้านการจัดการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) ซึ่งสร้างขึ้นมาจากการศึกษาองค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 องค์ประกอบ และ 12 ตัวชี้วัด มีข้อคำถามจำนวน 13 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00

2. แบบประเมินแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีจำนวนทั้งสิ้น 5 องค์ประกอบ 27 แนวทาง ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อ

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจัดส่งไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยได้กำหนดรหัสของแบบสอบถามทุกชุดก่อนจัดส่งไปยังสถานศึกษา ผู้วิจัยใช้วิธีการจัดส่งแบบสอบถามด้วยตนเองและมีผู้ช่วยเหลือจัดส่ง แล้วนัดหมายเพื่อขอรับคืนด้วยตนเองและด้วยผู้ช่วยเหลือ ภายในเวลา 2 สัปดาห์ หลังการจัดส่ง โดยผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 285 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทุกฉบับ

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

1. ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ส่งถึงผู้ให้ข้อมูลเพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อกำหนดวันและเวลาในการสัมภาษณ์ และดำเนินการส่งแบบสัมภาษณ์ไปยังผู้ให้ข้อมูลทางไปรษณีย์ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลจะได้เตรียมความพร้อมและทำความเข้าใจจุดประสงค์ของการวิจัย โดยจัดส่งไปล่วงหน้าอย่างน้อย 7 วัน

3. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ซึ่งประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลจำนวน 9 คน (จาก 3 สถานศึกษา) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชุดเดียวกันกับที่ได้ส่งไปล่วงหน้า

4. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการจดบันทึกและใช้เครื่องบันทึกเสียง

5. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงและวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบ การสร้างแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

1. ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง การเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

2. ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และทำการนัดหมายวันและเวลาสำหรับการประเมินแนวทาง

3. ผู้วิจัยนำเอกสารแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้พร้อมทั้งแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ให้กับผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน

4. ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง การเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้คืนจากผู้ทรงคุณวุฒิ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ป้อนคะแนนเข้าโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ แล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

2. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยการนำข้อมูลของผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) เพื่อจัดลำดับ

3. แบบสอบถามตอนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ นำความคิดเห็นทั้งหมดเกี่ยวกับ การเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่กลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนะมาวิเคราะห์ แจกแจงความถี่ และคำนวณร้อยละ

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

1. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดระเบียบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ แล้วทำการเรียงเรียงข้อมูลใน แต่ละองค์ประกอบ จากนั้นสังเคราะห์ข้อมูลในแต่ละองค์ประกอบ และสร้างบทสรุปโดยการจัดลำดับตามองค์ประกอบหลักทั้ง 5 องค์ประกอบ ของสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

2. ป้อนคะแนนจากการประเมินแนวทางลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

สมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	PNI _{modified}	ลำดับ
1. การสร้างและพัฒนาหลักสูตร	3.93	0.35	มาก	4.88	0.30	มากที่สุด	0.241	3
2. การออกแบบการเรียนรู้	4.03	0.53	มาก	4.97	0.12	มากที่สุด	0.233	5
3. การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.04	0.41	มาก	4.99	0.12	มากที่สุด	0.235	4
4. สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้	3.80	0.80	มาก	4.74	0.50	มากที่สุด	0.247	2
5. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	3.39	0.85	ปานกลาง	4.83	0.43	มากที่สุด	0.424	1
รวม	3.83	0.58	มาก	4.88	0.34	มากที่สุด	0.274	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ทั้งโดยรวมและแต่ละองค์ประกอบ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน และความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ข้อที่มีค่าความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ และข้อที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ด้านการออกแบบการเรียนรู้

2. แนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหาร หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา มีทั้งสิ้น 5 องค์ประกอบ 27 แนวทางประกอบด้วย แนวทางองค์ประกอบที่ 1) ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร 4 แนวทาง 2) ด้านการออกแบบการเรียนรู้มี 5 แนวทาง 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมี 8 แนวทาง 4) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้มี 5 แนวทาง และองค์ประกอบที่ 5) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มี 5 แนวทาง ความ

เหมาะสมของแนวทางโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความเป็นไปได้ของแนวทางโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ อันดับที่ 1 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อันดับที่ 2 การออกแบบการเรียนรู้ อันดับที่ 3 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร อันดับที่ 4 การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อการเรียนรู้ และอันดับที่ 5 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารงานด้านวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สอนในด้านการจัดการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาได้ดำเนินการจัดอบรม สัมมนา และศึกษาดูงาน เพื่อมุ่งพัฒนาสมรรถนะของครูในด้านต่าง ๆ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ นักวิชาการ และหน่วยงานทางการศึกษาได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 5 ด้านนี้เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ครูมีคุณภาพในการปฏิบัติงานและทำให้การจัดการเรียนรู้มีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยนาท พลอยบุตร ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 พบว่า สมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แต่ทั้งนี้สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อการเรียนรู้ อาจเนื่องมาจากครูมีความรู้ความสามารถด้านการผลิตสื่อไม่มากพอต่อยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้ครูผลิตสื่อได้ไม่หลากหลายและไม่น่าสนใจเท่าที่ควร รวมทั้งครูมีภาระงานอื่นที่นอกเหนือจากงานสอน

จำนวนมาก จึงทำให้ครูไม่มีเวลาเพียงพอต่อการผลิตและพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี อีกทั้งบริบทสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาไม่ค่อยเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้โดยการใช้สื่อประกอบต่าง ๆ และสถานศึกษาไม่มีนโยบายหรือแนวปฏิบัติด้านการผลิตและพัฒนาสื่อที่ชัดเจน ครูจึงไม่ตระหนักในการสร้างและผลิตสื่อเท่าที่ควร (ชัยนาท พลอยบุตร, 2559) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระชัย ศรีวงษ์รัตน์ ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านสื่อและนวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้ (วีระชัย ศรีวงษ์รัตน์, 2559) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชฎาพร สีหาวงค์ ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รองลงมาคือด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ด้านความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ (ชฎาพร สีหาวงค์, 2560)

ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ อันดับที่ 1 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อันดับที่ 2 การออกแบบการเรียนรู้ อันดับที่ 3 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร อันดับที่ 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และอันดับที่ 5 การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูยังมีเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่มากพอ จึงมีความต้องการที่จะพัฒนาสมรรถนะในด้านนี้ของตนเองให้ดียิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ด้านการจัดการเรียนรู้ที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษา ซึ่งครูมีบทบาทสำคัญมากในการพัฒนาให้เกิดคุณภาพผู้เรียน แต่ในปัจจุบันการปฏิบัติงานในเชิงวิชาชีพครูยังขาด ความเป็นมืออาชีพหรืออ่อนด้อยด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ครูจะพยายามจัด

กิจกรรมให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ ได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สื่อและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และนักเรียนมีโอกาสนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่น ดังนั้น มีเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ครูอาจารย์ควรจัดและทำความเข้าใจ (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, 2553) ดังนี้ 1) เทคนิคการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตัวเอง ครูอาจารย์ ควรมีบทบาทหน้าที่ในการจัดเทคนิคในการจัดประสบการณ์เพื่อนำเสนอข้อมูลใหม่ เทคนิคการใช้คำถามให้คิดหรือลงมือปฏิบัติเพื่อเชื่อมโยงความรู้ ข้อมูลในสมองและยังมีบทบาทช่วยให้ผู้เรียนได้จัดระบบระเบียบของข้อมูลเพื่อจำได้ง่าย และนำมาใช้งานได้อย่างรวดเร็ว เป็นต้นว่า เทคนิคในการจัดประสบการณ์เพื่อนำเสนอข้อมูลใหม่ เทคนิคการใช้คำถามให้คิดหรือลงมือปฏิบัติเพื่อเชื่อมโยงความรู้ข้อมูลในสมอง และเทคนิคในการจัดระบบข้อมูลความรู้ 2) เทคนิคการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานร่วมกับคนอื่น เป็นวิชาชีพที่ครูอาจารย์จะต้องกำกับดูแลให้ผู้เรียนที่เป็นสมาชิกกลุ่มทุกคนได้มีบทบาทในการทำงาน และเรียนรู้ร่วมกัน (Cooperative Learning) 3) เทคนิคการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ครูอาจารย์ควรจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถในลักษณะต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้มีความหลากหลาย เพื่อตอบสนองความสามารถเฉพาะที่ผู้เรียนแต่ละคน มีความแตกต่างกัน นอกจากการใช้เทคนิคการออกคำสั่ง ให้ผู้เรียนแสดงการทำงานในลักษณะต่าง ๆ แล้ว ครูอาจใช้วิธีการสอนบางวิธีที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้เช่นกัน เช่น วิธีสอนโดยให้จัดนิทรรศการและการสอนโดยใช้โครงงาน โดยครูเป็นผู้กำกับควบคุมให้ผู้เรียนทุกคนได้ร่วมกันวางแผน ดำเนินการตามแผน และร่วมกันสรุปผลงาน ผู้เรียนแต่ละคนจะได้เลือกและแสดงความสามารถที่ตนเองถนัดเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย อีกทั้ง กรมวิชาการ กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษานั้นถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งในวงการศึกษาดังก็ยอมรับว่าการจัดการศึกษาที่ดีจะต้องคำนึงถึงธรรมชาติของผู้เรียน แต่ละคนว่ามีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ ได้แก่ เชาวน์ปัญญา บุคลิกภาพ ความคิดสร้างสรรค์ และพฤติกรรมอื่น ๆ การจัดการเรียนการสอน จึงมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ ทั้งด้านความเข้าใจ ทักษะและเจตคติไปพร้อม ๆ กัน ในระบบการเรียน ผู้เรียนควรเป็นผู้แสดงออกมากกว่าผู้สอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการมากที่สุด ให้ความสำคัญกับความรู้สึกรู้สึก และค่านิยมของผู้เรียน การจัดบรรยากาศในการเรียน ควรเป็นแบบร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน ครูทำหน้าที่ช่วยเหลือให้กำลังใจ และอำนวยความสะดวกในกระบวนการเรียนของผู้เรียนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กรมวิชาการ, 2544) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ น้ำฝน ชื่นชม ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า ข้อที่มีระดับความต้องการสูงสุดคือการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี รองลงมาคือความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และข้อที่มีระดับความต้องการน้อยที่สุดคือการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (น้ำฝน ชื่นชม, 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษดากร พลมณี ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู โรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ข้อที่มีระดับความต้องการสูงสุดคือ 1) ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการออกแบบการ 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี และ 5) ด้านการวัดและประเมินผล (กฤษดากร พลมณี, 2561)

ผลการศึกษาค้นคว้าความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อยได้ดังนี้ อันดับที่ 1 การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ อันดับที่ 2 การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อการเรียนรู้ อันดับที่ 3 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร อันดับที่ 4 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และอันดับที่ 5 การออกแบบการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูเห็นความสำคัญและตระหนักว่าการวัดและประเมินผล เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนจัดการเรียนรู้ดำเนินไปด้วยดี บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา จึงมีความต้องการพัฒนาความรู้ความสามารถในด้านนี้ อีกทั้งครูคงเห็นว่าการสอนที่มีการใช้สื่อประกอบการเรียนรู้นอกจากจะทำให้ให้นักเรียนเห็นความเป็นรูปธรรมของสิ่งที่ครูสอน เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจของนักเรียนให้เด่นชัดและง่ายขึ้นแล้ว ยังช่วยเพิ่มบรรยากาศของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้น่าสนใจ กระตุ้นให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม อีกทั้งผู้เรียนได้รับความสนุกสนานในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยนาท พลอยบุตร ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 (ชัยนาท พลอยบุตร, 2559) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนกพร จุฑาสงษ์ ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งผลการวิจัยพบว่าการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา (ชนกพร จุฑาสงษ์, 2560)

2. ผลการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า แนว

ทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินการสร้างแนวทางมีการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้และการสร้างแนวทางซึ่งเป็นไปตามกระบวนการวิจัย อีกทั้งกระบวนการต่าง ๆ ก่อนที่จะได้มาซึ่งแนวทางที่สมบูรณ์ ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้และความสามารถในด้านสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เป็นอย่างดี อีกทั้งผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากผลการศึกษาในระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การศึกษาสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติดี มาตรฐานกับผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการสร้างแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชฎาพร สีหาวงศ์ ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้ระดับมาก และความเป็นประโยชน์ระดับมากที่สุด (ชฎาพร สีหาวงศ์, 2560) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศดาว โยงไทยสงที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด (ทศดาว โยงไทยสง, 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษดากร พลมณี ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด (กฤษดากร พลมณี, 2561)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา มีทั้งสิ้น 5 องค์ประกอบ 27 ประกอบด้วย แนวทางองค์ประกอบที่ 1) ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร 4 แนวทาง 2) ด้านการออกแบบการเรียนรู้มี 5 แนวทาง 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 8 แนวทาง 4) ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้มี 5 แนวทาง และองค์ประกอบที่ 5) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มี 5 แนวทาง ทั้งนี้จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

และความต้องการจำเป็น ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดและประเมินผล และจากการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า โดยรวมและแต่ละองค์ประกอบของแนวทางมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งแนวทางทั้ง 5 องค์ประกอบ 27 แนวทางนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการนำไปใช้ประกอบการพัฒนาสมรรถนะของครูในสังกัดให้มีความพร้อมต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ และเป็นประโยชน์สำหรับครูผู้สอนในการปฏิบัติหน้าที่ด้านงานสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อส่งผลให้การจัดการเรียนรู้มีคุณภาพอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา
2. ควรมีการวิจัยเพื่อค้นหาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของครูให้ครบรอบด้าน
3. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยการเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2544). แนวทางการจัดทำหลักสูตรการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ.
- กฤษดากร พลมณี. (2561). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชฎาพร สีหาวงค์. (2560). การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชนกพร จุฑาสงฆ์. (2560). การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ชัยนาท พลอยบุตร. (2559). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- หัตตดาว โยงไทยสง. (2560). การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- น้ำฝน ชื่นชม. (2560). การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2561). พื้นฐานการวิจัยการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 8). มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. (2553). การศึกษาประสิทธิภาพการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- วีระชัย ศรีวงษ์รัตน์. (2559). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2556). มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.

การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง
ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 27*

THE DEVELOPMENT GUIDELINES TO TRANSFORMATIONAL
LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER
THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 27

ประชา โสภณนา

Pracha Sobhunna

สินธวา คามดิษฐ์

Sinthawa Khamdit

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

E-mail: pmai4work@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 2) พัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 336 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินแนวทาง จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

* Received 2 June 2020; Revised 11 June 2020; Accepted 19 June 2020

ผลการวิจัยพบว่า: 1) สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็น เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ลำดับที่ 2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ลำดับที่ 3 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และลำดับที่ 4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 2) แนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มี 4องค์ประกอบ 32 แนวทาง ผลการประเมินแนวทาง พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง, ภาวะผู้นำ, การเปลี่ยนแปลง

Abstract

The present study aimed 1) to investigate the current situations, desired situations and needs of transformational leadership of School administrators under the Secondary Educational Service Area Office 27 2) to develop the guidelines to transformational leadership of School administrators under the Secondary Educational Service Area Office 27. There were 2 phases of the study; phase 1 was the study related to the current situations, desired situations and needs of transformational leadership of School administrators. The sample of the study were 336 School directors, Vice directors and teachers. The instrument used to collect data was the questionnaire. Phase 2 was the development of the guidelines to of transformational leadership of School administrators. The sample of the study related to the guidelines were 3 people who were selected by purposive sampling. The sample of evaluation the guidelines were 7 people who were selected by purposive sampling. The instruments used in the study were questionnaire and evaluation covered the possibility of the guidelines. The statistics used consisted of percentage, mean and standard deviation.

The results revealed that: 1) The results of the study related to the current situations shown that overall elements was rated in more level. The results of the study related to desired situations indicated that overall elements was rated in the most level. The results of the study related to needs could be ordered respectively depending on the most needed as follows;

Intellectual Stimulation, Inspiration Motivation, Idealized Influence and Individualized Consideration. 2) The guidelines to transformational leadership of School administrators consists of 4 parts and 32 guidelines. The result of guidelines evaluation revealed that overall elements were appropriate and possible rated in the most level.

Keywords: Developing a Guidelines, Leadership, Transformational Leadership

บทนำ

ท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้น สังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคม และการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้านและจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ชัดเจนขึ้น ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 นับเป็นจังหวะเวลาที่ท้าทายอย่างมากที่ประเทศไทยต้องปรับตัวขนานใหญ่ โดยจะต้องเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรม ให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกด้าน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564), 2559)

แนวโน้มการบริหารการศึกษาท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงนโยบายการศึกษาของรัฐบาล จำเป็นต้องกำหนดหลักการ กรอบแนวคิด วิสัยทัศน์ เป้าหมาย และกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเรียนรู้ในทุกระดับ ตลอดจนมีการนำระบบและวิธีการบริหารจัดการแนวใหม่มาขับเคลื่อนการปฏิบัติงานในสถานศึกษา เพิ่มความเข้มแข็งให้สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เป็นการนำนโยบายสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม (สุธรรม ธรรมทัศนานนท์, 2554)

ภาวะผู้นำนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญมาก ซึ่งการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ผู้บริหารจะต้องมี ภาวะผู้นำที่ปรากฏอย่างชัดเจน แสดงถึงพลังแห่งอำนาจในการโน้มน้าวให้ผู้อื่นทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่าผู้นำคือผู้สร้างความแตกต่าง และเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในองค์กร (สุวัฒน์ จุลสุวรรณ, 2554)

การศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพมีจำนวนมาก แต่มีแนวคิดทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับและกล่าวถึงกันมากคือ “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง” (Transformational Leadership) ซึ่งมีงานวิจัยหลายเรื่องที่สนับสนุนทฤษฎีนี้

และยืนยันว่าทฤษฎีสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ และสามารถพัฒนาภาวะผู้นำนี้ได้ทุกองค์กร และในประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรที่อยู่ในอเมริกา ยุโรป หรือเอเชีย สำหรับในประเทศไทยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์กร ผลการปฏิบัติงาน ทั้งของกลุ่มผู้บริหารและของผู้ใต้บังคับบัญชา เจตคติต่อการทำงาน ความพึงพอใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร รวมถึงการพัฒนาบุคลากรในองค์กรและตัวแปรหรือปัจจัยอื่น ๆ อีกมากมาย (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2551)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 มีหน้าที่จัดการศึกษาตามภารกิจ ในการส่งเสริม สนับสนุน กำกับติดตามการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาสำหรับนักเรียนใน เขตพื้นที่บริการ มีสถานศึกษาในสังกัด 60 โรงเรียน จากรายงานผลการดำเนินงานพบว่ามี ปัญหาและอุปสรรค ดังนี้ 1) ด้านคุณภาพการศึกษา ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้น พื้นฐาน (O – NET) 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักในภาพรวมสูงขึ้น แต่ยังไม่สามารถดำเนินการ ให้เพิ่มสูงขึ้นได้ร้อยละ 5 ขึ้นไปตามเป้าหมายที่กำหนด 2) ด้านโอกาสทางการศึกษา มีอัตราการ ออกกลางคัน คิดเป็นร้อยละ 0.25 ซึ่งยังไม่สามารถดำเนินการลดอัตราการออกกลางคันได้ ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 0 และนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไม่ได้เข้าศึกษา ต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 0.26 3) ด้านการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 มีผลการประเมินคุณภาพ ภายนอกกรอบที่ 3 ระดับดีเยี่ยมคิดเป็นร้อยละ 55 และอยู่ในระดับดีคิดเป็นร้อยละ 45 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27, 2561)

จากรายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 และการเปลี่ยนแปลงใน ด้านนโยบายการจัดการศึกษา แสดงให้เห็นว่าในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษามี ความจำเป็นยิ่ง ที่จะต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีวิสัยทัศน์ และมีความรู้ความสามารถ เพื่อนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 27 เพื่อนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ ในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา และการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของ การเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods research) ผู้วิจัยแบ่งวิธีการดำเนินการออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

1. ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จำนวน 2,638 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จำนวน 336 คน โดยการเทียบประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling Random) ให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดสัดส่วนตามขนาดโรงเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วน (Rating Scale) สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item of Congruence: IOC) ตั้งแต่ .80 – 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามของสภาพปัญหาความขัดแย้ง อยู่ระหว่าง .88 – .99 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .94

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 292 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 86.90 ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทุกฉบับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

5.2 วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ใช้การวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงมาตรฐาน

5.3 วิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น โดยการนำข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ดรรชนีความสอดคล้อง ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

ตอนที่ 1 การศึกษาจากผู้บริหารการศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

1. **กลุ่มผู้ให้ข้อมูล** ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ที่มีแนวปฏิบัติที่ดี จำนวน 3 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ สถานที่สัมภาษณ์ วันที่ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อและขอสัมภาษณ์ กำหนดนัดหมาย วัน เวลา และขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งผู้วิจัยทำการจดบันทึกไว้ทุกครั้ง

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็น และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ตอนที่ 2 การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

1. **กลุ่มผู้ให้ข้อมูล** ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ เป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ผู้วิจัยติดต่อประสานงาน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 และทำการนัดหมายวันและเวลาสำหรับการประเมิน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการ จำเป็น	
	\bar{X}	S.D.	แปล ผล	\bar{X}	S.D.	แปล ผล	PNI _{modified}	ลำดับ
1. การการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.15	0.78	มาก	4.92	0.33	มากที่สุด	0.177	3
2. การสร้างแรงบันดาลใจ	4.14	0.78	มาก	4.89	0.33	มากที่สุด	0.183	2
3. การกระตุ้นการใช้ปัญญา	4.07	0.79	มาก	4.88	0.35	มากที่สุด	0.201	1
4. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.21	0.73	มาก	4.90	0.40	มากที่สุด	0.162	4
รวม	4.14	0.77	มาก	4.90	0.35	มากที่สุด	0.181	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ข้อที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา รองลงมาคือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และข้อที่มีค่าต่ำสุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

2. ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับ ความเหมาะสม		การแปลผลระดับ ความเหมาะสม	ระดับ ความเป็นไปได้		การแปลผลระดับ ความเป็นไปได้
	\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.	
1. การมีอิทธิพลอย่างมี อุดมการณ์	4.86	0.35	มากที่สุด	4.71	0.46	มากที่สุด
2. การสร้างแรงบันดาลใจ	4.88	0.33	มากที่สุด	4.69	0.47	มากที่สุด
3. การกระตุ้นการใช้ปัญญา	4.98	0.13	มากที่สุด	4.77	0.43	มากที่สุด
4. การคำนึงถึงความเป็น ปัจเจกบุคคล	4.93	0.26	มากที่สุด	4.77	0.42	มากที่สุด
รวม	4.91	0.27	มากที่สุด	4.73	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ความเหมาะสมของแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมและรายด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความเป็นไปได้ของแนวทางทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 มีข้อค้นพบที่น่าสนใจสามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า องค์ประกอบ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงศักยภาพในการทำงานของตนเองอย่างเต็มความสามารถ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลอยู่เสมอ สอดคล้องกับ Bass, B. M. & Riggio, R. E. ได้ให้ความเห็นว่าผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะช่วยให้ผู้ตามและผู้ร่วมงานพัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จที่สูงขึ้น สนับสนุนให้ผู้ตามได้ใช้ศักยภาพของตนเองในการทำงานอย่างเต็มความสามารถ มีความรับผิดชอบในการพัฒนาตนเอง สร้างสรรค์

โอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ให้การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการใช้การสื่อสารแบบสองทางและการมีส่วนร่วมสัมพันธ์ระหว่างกัน และคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Bass, B. M. & Riggio, R. E., 2006)

สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าองค์ประกอบโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบพบว่าองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีคุณธรรม ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา มีความคาดหวังถึงการประพฤติดนเป็นต้นแบบหรือเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ประพฤติปฏิบัติที่แสดงออกถึงการมีคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ โดยหลีกเลี่ยงที่จะใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนตน สอดคล้องกับรัตติกรณ์ จงวิศาล ได้ให้ความเห็นว่า ผู้นำจะประพฤติดนเป็นแบบอย่างหรือเป็นต้นแบบสำหรับผู้ตาม ผู้นำจะเป็นที่ยกย่อง เคารพนับถือ ศรัทธา ไว้วางใจและทำให้ผู้ตามเกิด ความภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงานกัน ผู้ตามจะพยายามประพฤติปฏิบัติเหมือนกับผู้นำและต้องการ เลียนแบบผู้นำของเขา และหลีกเลี่ยงที่จะใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน แต่จะประพฤติดนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นและเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2551)

ความต้องการจำเป็นปรับปรุงของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา จากผลการวิจัยที่พบว่า องค์ประกอบทั้ง องค์ประกอบ 4 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 0.181 เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบที่มีค่าสูงสุด คือ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 27 แสดงว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการกระตุ้นให้ผู้ตามตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย หรือการแสดงความคิดเห็นและเหตุผลในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ได้แนวทางใหม่ ๆ แนววิธีการแก้ปัญหาแบบเดิม ๆ Rafferty, A. E. & Griffin, M. A. ได้ให้ความเห็นว่าผู้นำต้องเป็นผู้ผลักดันเป็นการผลักดันให้ผู้ตาม พยายามตระหนักถึงปัญหาและหาทางแก้ปัญหาด้วยวิธีใหม่ ๆ ในเชิงสร้างสรรค์ (Rafferty, A. E. & Griffin, M. A., 2004) 2. แนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 27

2.1 ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารมีการกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงความคิดเห็นและเหตุผลในการทำงานที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา โดยชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา แล้วร่วมกันหาวิธีการแก้ปัญหาโดยกระบวนการกลุ่ม และใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Communities: PLC) เป็นเครื่องมือเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหานั้นโดยให้เกียรติซึ่งกันและกันในการแสดงความคิดเห็นและเน้นการทำงานเป็นทีม ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การใช้กระบวนการ

กลุ่ม จะนำไปสู่การเสริมสร้างความสัมพันธ์และการพัฒนาการทำงานของกลุ่มคนให้มีประสิทธิภาพ เป็นแรงผลักดันให้เกิดการกระตุ้นการใช้ปัญญาจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์ร่วมกัน โดยอาศัยความต้องการและความสนใจของทุกคน สอดคล้องกับ Bennis, W. & Nanus, B. ได้ให้ความเห็นว่า การกระตุ้นการใช้ปัญญา (Intellectual Stimulation) เน้นความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity & Innovation) เป็นการใช้ความคิด และสติปัญญาในการทำงานร่วมกันถึงการแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการที่สร้างสรรค์ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะกระตุ้นการใช้นวัตกรรมและสร้างสรรค์วิธีการใหม่ ๆ แทนการแก้ปัญหาแบบเดิม (Bennis, W. & Nanus, B., 1985)

2.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ จากผลการวิจัย พบว่า การกระตุ้นจิตวิญญาณทีมในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา โดยการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในภารกิจของสถานศึกษา บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในตำแหน่งของตนเอง และกระบวนการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ และกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชารักและศรัทธาในวิชาชีพ ร่วมกับการเสริมแรงโดยการให้ขวัญและกำลังใจ ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันเห็นตามวิสัยทัศน์หรือภารกิจที่มีร่วมกันจะนำไปสู่การสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา สอดคล้องกับ Fullan, M. ได้ให้ความเห็นว่า ผู้นำที่สร้างแรงบันดาลใจเป็นผู้ชี้แนะ และทำให้ผู้ตามเห็นตามวิสัยทัศน์หรือภารกิจที่มีร่วมกัน สื่อสารภารกิจร่วมกันโดยวิธีการที่ทำให้เกิด แรงบันดาลใจให้ผู้อื่นทำตามหรือปฏิบัติได้ กำหนดเป้าหมายร่วมกันที่อยู่เหนือขึ้นไปจากงานที่ทำในแต่ละวัน ทำให้งานที่ทำนั้นมีความน่าตื่นเต้นมากขึ้น ร่วมกับการสร้างตระหนักในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง (Fullan, M., 2006)

2.3 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ จากผลการวิจัย พบว่า การมีวิสัยทัศน์ในการบริหารงานที่ชัดเจน กว้างไกลและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยการมีเป้าหมายในการบริหารงานและใช้วิธีการสื่อสารให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน โดยผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติตนเป็นต้นแบบหรือเป็นแบบอย่างกับผู้ใต้บังคับบัญชาให้เกิดการยอมรับและศรัทธา และต้องเป็นผู้มุ่งมั่นที่จะทำให้สำเร็จตามวิสัยทัศน์ ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเข้าใจ และเห็นตามวิสัยทัศน์ได้ ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการประพฤติตนเป็นต้นแบบหรือเป็นแบบอย่างนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะสร้างความยอมรับและศรัทธาให้เกิดขึ้นได้ ร่วมกับการมีเป้าหมายในการบริหารงานที่ชัดเจนโดยการสื่อสารให้เกิดความเข้าใจร่วมกันและมุ่งมั่นที่จะทำให้วิสัยทัศน์นั้นสำเร็จ สอดคล้องกับวิโรจน์ สารรัตนะ ได้ให้ความหมายของการมีอิทธิพล (Influence) ไว้ว่า คือ กระบวนการของผู้นำในการสื่อสารความคิดเพื่อให้ได้รับการยอมรับและมีแรงจูงใจ และได้รับการสนับสนุนจากผู้ตามในการนำความคิดนั้นไปสู่การปฏิบัติ และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2548) Rafferty, A. E. & Griffin, M. A.

ได้ให้ความเห็นว่า วิสัยทัศน์ (Vision) เป็นการแสดงให้เห็นถึงภาพในอนาคตที่มีพื้นฐานจากค่านิยมขององค์กร ซึ่งมีวิสัยทัศน์เป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้นำทุกคนจะต้องมีเพื่อเป็นการสร้างบารมีให้กับตนเอง (Rafferty, A. E. & Griffin, M. A., 2004)

2.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล จากผลการวิจัย พบว่า การให้ความสนใจกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียมกันโดยปราศจากอคติ คือการทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเห็นว่าทุกคนล้วนมีความสำคัญต่อสถานศึกษา และให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยใช้หลักมองอย่างทั่วถึง (Bird's – Eye View) ต้องเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลสามารถนำหลัก “พรหมวิหาร 4” มาใช้ในการทำงานและมีการ ให้ขวัญกำลังใจกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียมกัน ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารศึกษาต้องมีความเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลสามารถวิเคราะห์ความแตกต่างนั้นเพื่อค้นหาศักยภาพของบุคคล ร่วมกับการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคคลากรเป็นรายบุคคล เช่น การเข้ารับการประชุม อบรม สัมมนาเชิงปฏิบัติการอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 Bass, B. M. ได้ให้ความเห็นว่า ผู้นำจะเอาใจใส่เป็นพิเศษกับความต้องการของปัจเจกบุคคลเพื่อความสัมฤทธิ์และเติบโตของแต่ละคน ผู้นำจะพัฒนาศักยภาพของผู้ตามหรือเพื่อนร่วมงานให้สูงขึ้น (Bass, B. M., 1997) Bass, B. M. & Riggio, R. E. ได้ให้ความเห็นว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ให้ความสนใจกับ ความต้องการส่วนบุคคล เพื่อผลสัมฤทธิ์และความก้าวหน้า ความมุ่งหมายของการคำนึงความเป็น ปัจเจกบุคคล คือ การค้นหาความต้องการและจุดแข็งของผู้อื่น ผู้นำจะตระหนักถึงการใช้ความรู้และการปฏิบัติตนในฐานะที่ปรึกษา ช่วยให้ผู้ตามและผู้ร่วมงานพัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จที่สูงขึ้น สนับสนุนให้ผู้ตามได้ใช้ศักยภาพของตน ในการทำงานอย่างเต็มความสามารถมีความรับผิดชอบในการพัฒนาตนเอง สร้างสรรค์โอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ โดยให้การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Bass, B. M. & Riggio, R. E., 2006)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 32 แนวทาง ได้แก่ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา 7 แนวทาง ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 7 แนวทาง ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 8 แนวทาง และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 10 แนวทาง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27
3. ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในด้านอื่น ๆ โดยใช้วิธีการพัฒนาเสริมสร้างที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564). (2559). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 133 ตอนที่ 115 ก หน้า 1 (30 ธันวาคม พ.ศ.2559).
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2551). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยหอการค้า.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2548). ผู้บริหารโรงเรียน: สามมิติการพัฒนาวิชาชีพสู่ความเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. (2561). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2561. ร้อยเอ็ด: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ.
- สุธรรม ธรรมทัตตานนท์. (2554). หลักการ ทฤษฎี และนวัตกรรมการบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2554). การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสายสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยทางศิลปกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Bass, B. M. (1997). *New Paradigm of Leadership: An Inquiry into Transformational Leadership*. New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Bass, B. M. & Riggio, R. E. (2006). *Transformational Leadership*. (2nd ed.). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Bennis, W. & Nanus, B. (1985). *Leaders: The Strategies for Taking Change*. New York: Harper and Row.
- Fullan, M. (2006). *Turnaround Leadership*. San Francisco: Jossey – Bass.

Rafferty, A. E. & Griffin, M. A. (2004). Dimensions of transformational leadership: Conceptual and empirical extensions. *The Leadership Quarterly*, 15(3), 329-354.

ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยสูงอายุ
โรคความดันโลหิตสูง งานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลระโนด*
FACTORS PREDICTING WITH SELF – CARE BEHAVIORS
IN HYPERTENSIVE AGINGS IN OUT – PATIENT DEPARTMENT
RANODE HOSPITAL

ลักษณา หัสตินทร์

Luksana Hudsadin

โรงพยาบาลระโนด จังหวัดสงขลา

Ranode Hospital Songkhla Province, Thailand

E-mail: lukkhana2101@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้เป็นการหาความสัมพันธ์เชิงทำนาย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยสูงอายุโรคความดันโลหิตสูง งานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลระโนด กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งหมด 77 คน คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G* Power สุ่มแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน สัดส่วน ด้วยวิธีหยาบหลากแบบไม่คืน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามปัจจัยทำนายพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยสูงอายุโรคความดันโลหิตสูง งานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลระโนด แบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยสูงอายุโรคความดันโลหิตสูง รวมทั้งหมดจำนวน 88 ข้อ ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน และหาความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบราค ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.945 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบทีละตอน (Stepwise)

ผลการวิจัยพบว่า: พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยสูงอายุโรคความดันโลหิตสูง งานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลระโนดในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.01, S.D. = 0.28866) สำหรับการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ พบว่าปัจจัยการรับรู้ความสามารถตนเอง (Beta = .605) สามารถทำนายพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยสูงอายุโรคความดันโลหิตสูง งานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลระโนดได้ร้อยละ 36.60 (R^2 = .366) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ดังนั้น พยาบาลที่อยู่ในคลินิกโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่ดูแลผู้ป่วยสูงอายุในคลินิก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีกิจกรรมเสริมพลังเพื่อกระตุ้นให้ผู้ป่วยสูงอายุโรคความดันโลหิตสูง

* Received 7 June 2020; Revised 21 June 2020; Accepted 3 July 2020

รับรู้ความสามารถของตนเองที่จะก่อให้เกิดความเชื่อมั่น ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดูแลตนเองควบคุมความดันโลหิตสูงที่เหมาะสมตามมา

คำสำคัญ: พฤติกรรมการดูแลตนเอง, ผู้ป่วยสูงอายุโรคความดันโลหิตสูง, โรงพยาบาลระโนด, จังหวัดสงขลา

Abstract

This study aimed to study factors predicting Self – care Behaviors in hypertensive Aging in Out – Patient Department Ranode Hospital. The participants were 77 cases and determined Purposive Sampling. The sample size selected following G* Power. The research instrument used in this study was a questionnaire consisting of 88 items contain general information, self – care behavior factor, and self – care behavior. The content validity was validated based on the index of item objective congruence (IOC) by three experts. The reliability was validated based on Cronbach’s alpha reliability coefficient and corrected item – total correlation (CITC) method yielding a perceived susceptibility severity and complication .738 self – efficacy .905 and power of social support .928. The data were analyzed using descriptive statistics and multiple regression analysis (stepwise)

The results showed that: overall, Self – care Behaviors in hypertensive Aging in Out – Patient Department Ranode Hospital were at a moderate level (\bar{x} = 3.01, S.D. = 0.28866). The acceptance of self – efficacy factor (Beta = .605) predicted 36.60 % variant in Self – care Behaviors in hypertensive Aging in Out – Patient Department Ranode Hospital with statistical significance at .001 level (R^2 = .366). Therefore, the registered nurses in the chronic disease clinic of outpatient department and organization that related should selected activity of empowerment for change properly Self – care Behaviors in hypertensive Aging.

Keywords: Self – Care Behaviors, Hypertensive Aging in Out – Patient Department, Ranode Hospital, Songkhla Province

บทนำ

ตามการคาดประมาณประชากรของสำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คาดว่าใน พ.ศ. 2564 ประเทศไทยจะเข้าสู่ “สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์” โดยจะมี

ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด (สำนักวิชาการ สำนักงานสภาผู้แทนราษฎร, 2561) ร่วมกับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสังคม เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตส่งผลต่อสุขภาพผู้สูงอายุ ได้แก่ ซึ่งเป็นปัญหาทางสาธารณสุข มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงจากโรคติดต่อไปสู่โรคไม่ติดต่อ ได้แก่โรคความดันโลหิตสูง เบาหวาน มะเร็ง โรคหัวใจ ซึ่งโรคความดันโลหิตสูง ความชุกของโรคความดันโลหิตสูงในประชากรไทยที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.0 ในปี พ.ศ. 2535 มาเป็นร้อยละ 24.7 ในปี พ.ศ. 2557 โดยความชุกจะเพิ่มขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้น ปัญหาหลักของการรักษาโรคความดันโลหิตสูงของประเทศไทย คือการที่ผู้ป่วยไม่ได้ตระหนักว่าเป็นโรค และการที่ยังไม่สามารถควบคุมความดันโลหิตให้ลดลงตามเกณฑ์ปฏิบัติได้ และยังพบว่าแนวโน้มของการไม่ตระหนักถึงการเป็นโรคของผู้ป่วยลดลง จากร้อยละ 72.4 ในปี 2547 เหลือร้อยละ 44.7 ในปี พ.ศ. 2557 สาเหตุของปัญหาการควบคุมความดันโลหิตในประเทศไทย ได้ไม่ดีเท่าที่ควร มี 3 สาเหตุ คือ 1) ผู้ป่วยไม่ทราบและไม่ตระหนักว่าเป็นความดันโลหิตสูงร้อยละ 45 (คิดเป็นประมาณ 5.8 ล้านคน) เนื่องจากผู้ป่วยอาจวัดความดันโลหิตแล้วและไม่รับแจ้งว่าเป็นความดันโลหิตสูง 2) ผู้ที่เป็นความดันโลหิตสูงร้อยละ 6 คิดเป็น 0.8 ล้านคน ที่ทราบและตระหนักแล้วว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูง แต่ปฏิเสธการรักษาหรือไม่ได้รับการติดตามและรักษาอย่างถูกต้องเนื่องจากบุคลากรทางการแพทย์ไม่ได้ใช้ความพยายามอย่างเหมาะสมที่จะอธิบายและสร้างความเข้าใจถึงผลเสียของโรคที่เกิดขึ้น หรือมีเวลาไม่เพียงพอ 3) แม้ผู้ป่วยได้รับการรักษาอยู่แต่ยังคุมความดันโลหิตไม่ได้ อาจจากความไม่สะดวกในการเข้ามารักษา ภูมิสำเนาระยะเวลารอคอย การรับประทานยาที่ไม่สม่ำเสมอ ผลข้างเคียงจากยา ระบบการดูแล หรือรักษา (สมาคมความดันโลหิตสูงแห่งประเทศไทย, 2562) ผู้ป่วยจะต้องได้รับการรักษาต่อเนื่องเพื่อควบคุมความดันโลหิตสูงให้อยู่ระดับปกติสม่ำเสมอ การควบคุมและป้องกันไม่ให้ความดันโลหิตสูงมากขึ้น หรือเกิดภาวะแทรกซ้อนได้ หากดูแลตนเองได้เหมาะสม

ทั้งนี้เพื่อการป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนที่สำคัญ จากข้อมูลล่าสุด พบว่า คนไทยเสียชีวิตจากโรคหลอดเลือดสมอง ประมาณ 60,000 ราย โรคหลอดเลือดหัวใจ ประมาณ 40,000 ราย และโรคไต ประมาณ 14,000 ราย (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2554) และข้อมูลรายงานอัตราการตายของสำนักโรคไม่ติดต่อ ในปี พ.ศ. 2559 – 2561 มีอัตราการตาย 12.05, 13.07, 13.13 ตามลำดับ โดยการมีพฤติกรรมเสี่ยงมีผลต่อการเพิ่มขึ้นของระดับความดันโลหิต ได้แก่ การบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย การรับประทานยา พฤติกรรมการจัดการความเครียด และปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ เพื่อควบคุมระดับความดันโลหิต ซึ่งพฤติกรรมบริโภคอาหารไม่เหมาะสมเป็นปัจจัยเสี่ยงหลักที่สำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพ ได้แก่ 1) พฤติกรรมการบริโภคผักและผลไม้ไม่เพียงพอ หากบริโภคผักและผลไม้ได้ตามมาตรฐาน จะลดโรคหัวใจขาดเลือด และโรคเส้นเลือดในสมองตีบได้ประมาณ

ร้อยละ 31 และ 19 ตามลำดับ 2) พฤติกรรมการบริโภคหวาน เค็ม มัน มากเกินไป คนไทย บริโภคน้ำตาลและโซเดียมเพิ่มขึ้นเกินกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 3) การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ 4) การรับประทานยาตามแผนการรักษาซึ่งมีความจำเป็นเพื่อช่วยควบคุมรักษา ระดับความดันโลหิต 5) การลดน้ำหนักการที่สามารถระดับดัชนีมวลกายให้อยู่ในช่วง 18.50 – 24.90 กิโลกรัม/ตารางเมตร 6) ความเครียด และการลดความวิตกกังวล รวมถึงการผ่อนคลาย 7) การงดสูบบุหรี่ ซึ่งการเกิดโรคความดันโลหิตสูงในผู้สูงอายุ นั้นแตกต่างจากในผู้ใหญ่ เนื่องจากมีปัจจัยที่เพิ่มขึ้นจากคือ จากการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาเมื่ออายุมากขึ้น ได้แก่ การที่หลอดเลือดแดงตีบแข็งเนื่องจากมีไขมันอุดตัน ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดโรคความดันโลหิตสูงในผู้สูงอายุ ผู้ป่วยสูงอายุต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสังคมความสัมพันธ์ในทุกด้านที่ต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีการรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง และมีการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละช่วงเวลา (Pender, N. J., 1996) เมื่ออายุมากขึ้น ผนังหลอดเลือดแดงจะหนาตัวขึ้น ทำให้มีความแข็งมากขึ้น ความยืดหยุ่นลดลง และการตีตัวของกล้ามเนื้อเรียบมากขึ้น โดยมักเกิดร่วมกับการสะสมของเนื้อเยื่อเกี่ยวพันและไขมันในผนังหลอดเลือด ทำให้ผนังหลอดเลือดมีความแข็งตัวมากขึ้น (ประเสริฐ อัสสันตชัย, 2554) ประกอบกับผนังหลอดเลือดมีการตอบสนองต่อระบบประสาทซิมพาเทติกและพาราซิมพาเทติกลดลง ทำให้ความสามารถในการหดตัวและคลายตัวลดลงและสูญเสียความสามารถในการหดตัวกลับ เมื่อได้รับแรงดันเลือดจากหัวใจ หลอดเลือดจึงมีความต้านทานส่วนปลายมากขึ้น ทำให้หัวใจทำงานมากกว่าปกติในการที่จะส่งเลือดไปเลี้ยงอวัยวะต่าง ๆ ทั่วร่างกาย (นิพพาภรณ์ สิ้นทรัพย์ และคณะ, 2560) เมื่อผู้สูงอายุช่วยเหลือตนเองได้ลดลงต้องพึ่งพาผู้อื่นมากขึ้น อาจเป็นสาเหตุของการควบคุมระดับความดันโลหิตไม่ได้ การที่ผู้สูงอายุจะประสบผลสำเร็จในการรักษา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและเกิดความผาสุกขึ้นอยู่กับความร่วมมือในการรักษา และความสามารถในการดูแลตนเองหากผู้สูงอายุไม่สามารถดูแลตนเองได้อย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพหรือเกิดความพร่องในการดูแลตนเองอาจเกิดภาวะแทรกซ้อนที่สำคัญกับ หัวใจ ตา ไต และสมอง ผู้สูงอายุจะได้รับความทุกข์ทรมาน สูญเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาเพิ่มขึ้น กระทบต่อการดำเนินชีวิตตามปกติ

สถานการณ์ผู้ป่วยที่มารับบริการที่แผนกผู้ป่วยนอกในรอบปี พ.ศ. 2559 – 2562 พบว่า ภาพรวมมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเมื่อแยกตามโรค พบว่า มีผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงทั้งหมดจำนวน 7,727, 8,374, 8,995 และ 9,111 ราย ตามลำดับ และพบว่าผู้ป่วยความดันโลหิตสูงรายใหม่ที่มารับบริการระหว่างปี พ.ศ. 2559 – 2562 มีอัตรา 463, 986, 870, 703, ต่อแสนประชากร ตามอันดับ นอกจากนี้พบว่าผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงมีภาวะแทรกซ้อนเพิ่มขึ้นทุกปี โดยปี พ.ศ. 2559 – 2562 โดยภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูงเป็น 1,103, 1,137 และ 1,139 ราย ตามลำดับ อาทิเช่น ภาวะแทรกซ้อนทางสมอง ไต

และหัวใจมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นกัน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา, 2560) ในคลินิกโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง งานผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลระโนด ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับโรค การปฏิบัติตนในการดูแลและส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วย โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคโรคความดันโลหิตสูง โดยการดูวีดิทัศน์ และการให้สุศึกษาทั้งรายกลุ่ม และรายบุคคล มีการให้คำแนะนำ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพพร้อมกับการสาธิตการเลือกรับประทานอาหารที่เหมาะสม สำหรับผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่เป็นปัญหาจะมีการวางแผนทำงานร่วมกันของทีมสหวิชาชีพในการติดตามเยี่ยมบ้านในรายที่ไม่สามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้และมีภาวะแทรกซ้อนร่วมด้วย แต่ยังมีผู้ป่วยที่ไม่สามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้

ความสำคัญของการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงของประชากรในพื้นที่ที่เกิดจากการมีจำนวนผู้สูงอายุมากขึ้น และการมีพฤติกรรมดูแลตนเองตามวิถีชีวิตที่มีลักษณะเฉพาะตามสภาพท้องถิ่น เพื่อศึกษาต้นตอของปัญหาสุขภาพที่เกี่ยวกับความดันโลหิตสูงของประชาชนในพื้นที่บริการของ โรงพยาบาลระโนด จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมในการดูแลตนเองของผู้ป่วยสูงอายุโรคความดันโลหิตสูง ที่มารับบริการ ณ คลินิกโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง งานผู้ป่วยนอก ได้แก่ การรับรู้โอกาสเสี่ยงความรุนแรงและภาวะแทรกซ้อน การรับรู้ความสามารถตนเอง การสนับสนุนทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นจากบุคคลในครอบครัว ญาติมิตรของผู้ป่วย และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้การสนับสนุนโดยให้กำลังใจ ให้คำปรึกษาหรือข้อมูลในเรื่องของการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับพฤติกรรมในการดูแลตนเอง และเป็นโรคที่เป็นจุดเน้นในการวางแผนยุทธศาสตร์ของโรงพยาบาล ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนจัดกิจกรรมการปรับเปลี่ยน ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงได้มีความรู้ความเข้าใจมีทักษะพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมอันจะส่งผลในการดูแลตนเองที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงความรุนแรงและภาวะแทรกซ้อน การรับรู้ความสามารถตนเอง การสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมดูแลตนเองของผู้ป่วยสูงอายุโรคความดันโลหิตสูง งานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลระโนด
2. เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมดูแลตนเองของผู้ป่วยสูงอายุโรคความดันโลหิตสูง งานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลระโนด ได้แก่ ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงความรุนแรงและภาวะแทรกซ้อน การรับรู้ความสามารถตนเอง และการสนับสนุนทางสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยหาความสัมพันธ์เชิงทำนาย (Correlational Predict Design)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ผู้ป่วยสูงอายุที่เป็นความดันโลหิตสูงทั้งหมดในคลินิกโรคติดต่อไม่เรื้อรัง ที่อยู่ในช่วงอายุ 60 – 70 ปี งานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลระนอง ในปี 2562 มีจำนวนทั้งสิ้น จำนวน (1,634)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ป่วยสูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง คลินิกโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง งานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลระนอง จังหวัดสงขลา ใช้วิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จำนวนกลุ่มตัวอย่างได้จากการคำนวณโดยโปรแกรม G* Power ใช้ Test family เลื่อน F – test, Statistical test เลื่อน Linear multiple regression: fix model, R2 deviation from zero กำหนดค่าอิทธิพลขนาดกลาง (Effect size) = 0.15 ค่าความคลาดเคลื่อน (Alpha) = .05 และค่า Power = .80 ตัวแปรอิสระ (Number of predictors) 3 ตัวแปร จากกลุ่มประชากรโดยการคำนวณ ของกลุ่มตัวอย่าง จากการนำจำนวนกลุ่มตัวอย่างหารด้วยประชากรทั้งหมด อำเภอระนองมีทั้งหมด 12 ตำบลตามสัดส่วนประชากร ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งหมด 77 คน

เกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion criteria)

1. ผู้ป่วยสูงอายุโรคความดันโลหิตสูงทั้งเพศชายและเพศหญิงป่วยเป็นความดันโลหิตสูงไม่น้อยกว่า 1 ปี คลินิกโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง งานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลระนอง
2. มีอายุ 60 – 70 ปี
3. สามารถอ่านหนังสือออกเขียนได้และให้ข้อมูลได้
4. สม่ครใจและยินยอมเข้าร่วมในการทำวิจัย

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria)

1. เป็นโรคความดันโลหิตสูงน้อยกว่า 1 ปี
2. อายุต่ำกว่า 60 ปี หรือมากกว่า 70 ปี
3. ผู้สูงอายุที่มีภูมิลาเนาพื้นที่อำเภอระนอง
4. มีไข้ ป่วยด้วยอาการอื่นที่ไม่สามารถตอบแบบสอบถามได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประวัติการป่วยและภาวะเสี่ยง ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สมาชิกในครอบครัว ระยะเวลาการเจ็บป่วย การสูบบุหรี่ การดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปัจจัยทำนายพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยสูงอายุ ความดันโลหิตสูง งานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลระนอง ที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย โดยดัดแปลงมาจากแบบสัมภาษณ์ความสามารถในการดูแลตนเองของ วัลนา ทองเคียน และคณะ และจินตนา นุ่นยะพริก 1) ปัจจัยการรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรง และภาวะแทรกซ้อน จำนวน 10 ข้อ 2) ปัจจัยการรับรู้ความสามารถตนเองมีทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ การรับประทานอาหาร จำนวน 10 ข้อ การรับประทานยา 4 ข้อ การออกกำลังกาย จำนวน 4 ข้อ การจัดการความเครียด 6 ข้อ ความรับผิดชอบต่อสุขภาพ 6 ข้อ รวมจำนวน 30 ข้อ 3) ปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมมีทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ การให้ข้อมูลข่าวสาร จำนวน 5 ข้อ การดูแลทั่วไป จำนวน 7 ข้อ การดูแลทางอารมณ์ จำนวน 5 ข้อ รวมจำนวน 17 ข้อ รวมทั้งสิ้น 57 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นข้อคำถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาให้คะแนนซึ่งแต่ละคะแนนมีช่วงคะแนนที่เท่ากันจากคะแนนน้อยที่สุด 1 คะแนน จนถึงคะแนนมากที่สุด 5 คะแนน (วัลนา ทองเคียน และคณะ, 2553); (จินตนา นุ่นยะพริก, 2561)

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยสูงอายุโรคความดันโลหิตสูง มีทั้งหมด 5 ด้าน รวมทั้งหมด 31 ข้อ ได้แก่ การรับประทานอาหาร จำนวน 12 ข้อ การรับประทานยา 4 ข้อ การออกกำลังกาย จำนวน 4 ข้อ การจัดการความเครียด 5 ข้อ ความรับผิดชอบต่อสุขภาพ 6 ข้อ รวมทั้งสิ้น 31 ข้อ ลักษณะถามเป็นการถามความถี่ในการปฏิบัติเกี่ยวกับพฤติกรรม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นข้อคำถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาให้คะแนนจากคะแนนต่ำที่สุดให้ 1 คะแนน จนถึงมากที่สุดให้ 5 คะแนน

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบเชิงเนื้อหา(Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยเป็นพยาบาลจบปริญญาโท 1 ท่าน พยาบาลเฉพาะทางสาขาโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCD Clinic) 1 ท่าน และอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านวิจัย 1 คน แล้วนำมาทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน เพื่อหาระดับความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบราค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามปัจจัยด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยง ความรุนแรง และภาวะแทรกซ้อนเท่ากับ 0.74 ด้านการรับรู้ความสามารถตนเองเท่ากับ 0.91 ด้านการสนับสนุนทางสังคมเท่ากับ 0.93 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.95

4. การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรม การวิจัยในมนุษย์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา ได้หมายเลขรับรอง 14/2563 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2563 นอกจากนี้ผู้วิจัยได้พิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง คือที่อาจจะได้รับการวิจัย ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย และการรักษาความลับของข้อมูล นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดในแบบสอบถาม โดยครอบคลุม 1) ชื่อและข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจัย 2) วัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย 3) ขั้นตอนการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ไม่มีการระบุชื่อของผู้ตอบแบบสอบถามในแบบสอบถาม 4) การเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับ 5) การเสนอผลงานวิจัยในภาพรวม 6) สิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัย หรือ สิทธิที่จะถอนตัวออกจากการศึกษาได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบต่อสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาการปฏิบัติต่อผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลจะเก็บไว้ในที่ปลอดภัย และข้อมูลทั้งหมดจะถูกทำลายเมื่อครบกำหนดระยะเวลาในการรักษาข้อมูล โดยจะทำลายภายใน 1 ปี ภายหลังจากที่ผลการวิจัยได้รับการเผยแพร่แล้ว

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยใช้ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด (Min) และค่าสูงสุด (Max)

5.2 วิเคราะห์ระดับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง โดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด

5.3 วิเคราะห์ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยสูงอายุโรคความดันโลหิตสูง แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลระโนด โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) แบบทีละขั้นตอน (Stepwise) กำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้ ก่อนวิเคราะห์สถิติถดถอยเชิงพหุ ผู้วิจัยได้ผ่านการทดสอบเบื้องต้น (Assumption) (Hair, F. J. et al., 2010) ของสถิติที่ใช้ดังนี้

1. การมีข้อมูลลักษณะการแจกแจงเป็นโค้งปกติ (Normality) และ ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์เชิงเส้น (Linearity) โดยพิจารณาจาก กราฟ Normal Probability Plot พบว่าข้อมูลส่วนใหญ่อยู่รอบ ๆ เส้นตรง ดังนั้นสรุปได้ว่า ข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ

2. ทดสอบความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนคงที่ ต้องมีความเป็นเอกภาพ (Homoscedasticity) และข้อมูลไม่มี Outlier โดยพิจารณาจาก Scatter Plot พบว่า มีการกระจายของจุดห่างจากเส้นตรงอย่างสมมาตร และอยู่ระหว่าง +3

3. ตัวแปรอิสระแต่ละตัวไม่มีความสัมพันธ์พหุร่วมเชิงเส้นสูง (Multicollinearity) โดยพิจารณาจากค่า Tolerance เท่ากับ 1.000 และค่า VIF เท่ากับ 1.000

4. ไม่เกิดปัญหาความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์ (Autocorrelation) โดยพิจารณาค่า Durbin Watson เท่ากับ 1.424

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 64.90 มีอายุเฉลี่ย 65.55 ปี (S.D.= 3.50) โดยมีอายุต่ำสุด 60 ปี สูงสุด 70ปี สถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 83.10 การศึกษาาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 79.20 อาชีพ ทำงานบ้าน ร้อยละ 33.80 รายได้ของครอบครัว 5,000 – 10,000 บาท ร้อยละ 54.50 ระยะเวลาที่ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูงเฉลี่ย 6.23 ปี ไม่สูบบุหรี่ ร้อยละ 77.90 (ส่วนใหญ่เพศหญิง) คนในบ้านสูบบุหรี่ ร้อยละ 0.26 ไม่ดื่มสุรา ร้อยละ 1.39

2. ระดับปัจจัยด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงและภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูง ด้านการรับรู้ความสามารถตนเอง ด้านการสนับสนุนทางสังคม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล การรับรู้โอกาสเสี่ยงและภาวะแทรกซ้อน การรับรู้ความสามารถตนเอง การสนับสนุนทางสังคมของผู้ป่วยสูงอายุโรคความดันโลหิตสูง งานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลระนอง จังหวัดสงขลา

ลำดับ	ปัจจัยทำนาย	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1.	การรับรู้โอกาสเสี่ยงและภาวะแทรกซ้อน	.04	0.43	มาก
2.	การรับรู้ความสามารถตนเอง	.97	0.38	มาก
3.	การสนับสนุนทางสังคม	.64	0.44	มาก

จากตารางที่ 1 ปัจจัยด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงและภาวะแทรกซ้อนอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (\bar{X} = 4.04, S.D. = 0.43) รองลงมาคือ ปัจจัยการรับรู้ความสามารถตนเองอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.97, S.D. = 0.38) และปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับมากเช่นกัน (\bar{X} = 3.64, S.D. = 0.44) (ตารางที่ 1)

3. พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยสูงอายุโรคความดันโลหิตสูง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยสูงอายุโรคความดันโลหิตสูง งานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลระนอง จังหวัดสงขลา

ลำดับ	พฤติกรรมการดูแลตนเอง	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
1.	การรับประทานอาหาร	2.85	0.34	ปานกลาง
2.	การรับประทานยา	3.33	0.49	ปานกลาง

ลำดับ	พฤติกรรมการดูแลตนเอง	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
3.	การออกกำลังกาย	2.97	0.65	ปานกลาง
4.	การจัดการความเครียด	3.07	0.37	ปานกลาง
5.	ความรับผิดชอบต่อสุขภาพ	3.09	0.36	ปานกลาง
โดยภาพรวม		3.01	0.29	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยสูงอายุโรคความดันโลหิตสูง งานผู้ป่วยนอก ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.01$, S.D. = 0.29) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การรับประทานยา ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.49) รองลงมาคือ ความรับผิดชอบต่อสุขภาพ ($\bar{X} = 3.09$, S.D. = 0.36) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การรับประทานอาหาร ($\bar{X} = 2.85$, S.D. = 0.34)

ปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยสูงอายุโรคความดันโลหิตสูง งานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลระนอง หรือเป็นตัวแปรที่เข้าสู่งานทำนาย คือ การรับรู้ความสามารถตนเอง ส่งผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยสูงอายุโรคความดันโลหิตสูง งานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลระนอง (Beta = .605) ได้ร้อยละ 36.60 ($R^2 = .366$, $P < .001$) และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย .2313 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยทำนายพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุโรค ความดันโลหิตสูง งานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลระนอง จังหวัดสงขลา

ปัจจัยทำนาย	B	SE	Beta	t	P - value
ค่าคงที่	1.169	.281		4.159	<.001
การรับรู้ความสามารถตนเอง	.463	.070	.605	6.578	<.001

R = .605 R² = .366 adjR² = .357 df = 1.75 F = 42.273 SEest = .2313 P - value = <.001

อภิปรายผล

ผลการศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง คลินิกโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลระนองครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าปัจจัยการรับรู้ความสามารถตนเอง สามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง งานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลระนองถึงร้อยละ 36.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha = 0.001$ ทั้งนี้เนื่องจากผู้สูงอายุในช่วง 60 - 70 ปี ที่ศึกษานั้น เป็นกลุ่มผู้สูงอายุตอนต้นยังมีความสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง (ธมนวรรณ สุวรรณโฮม, 2555) และลักษณะครอบครัวที่เป็นการอยู่ด้วยกันกับคู่สมรส ร้อยละ 83.10 ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างต้องความเชื่อมั่นในการรับรู้ความสามารถของตนเองที่จะปฏิบัติพฤติกรรมให้เหมาะสมกับโรคความดันโลหิตสูง สอดคล้องกับแนวคิดของ

แบนดูรา (Bandura, A., 1977) ที่กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง เป็นความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถที่จะจัดการและกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถตนเองสูงจะช่วยให้เขาประสบความสำเร็จ และมีความเป็นอยู่ที่ดี เมื่อเผชิญปัญหาหรืองานที่ยากจะเป็นสิ่งท้าทายให้เขาสามารถแก้ไขโดยมีความพยายาม เมื่อผู้ป่วยความดันโลหิตสูงมีการรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองที่ดีจะก่อให้เกิดความเชื่อที่ตนสามารถปฏิบัติพฤติกรรมนั้นได้ ส่งผลให้เกิดการควบคุมความดันโลหิตสูงที่เหมาะสมตามมา สอดคล้องกับการศึกษาของ ธนพรพรช บุญเจริญ ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการรับประทานยาในทหารที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่รับรู้ความสามารถตนเองมาก จะมีพฤติกรรมการรับประทานยาดีกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองน้อย (ธนพรพรช บุญเจริญ, 2558) เช่นเดียวกับการศึกษาของ หทัยกานต์ ห่องกระจก ได้ศึกษาอิทธิพลของความแตกฉานด้านสุขภาพ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน และการสื่อสารระหว่างผู้ป่วยกับบุคลากรสุขภาพต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงปฐมภูมิ พบว่า การรับรู้สมรรถนะแห่งตนสามารถทำนายพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง (หทัยกานต์ ห่องกระจก, 2559) และการศึกษาของ ภัสราวลัย ศีตีสาร และคณะ ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยภาวะความดันโลหิตสูงที่ควบคุมไม่ได้ พบว่า การรับรู้ความสามารถในการดูแลตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง (ภัสราวลัย ศีตีสาร และคณะ, 2556)

การรับรู้โอกาสเสี่ยง ความรุนแรงและภาวะแทรกซ้อน ไม่สามารถทำนายพฤติกรรม การดูแลตนเองของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงได้ แม้จะมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.43) ก็ตาม ทั้งนี้อาจจะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุมีระยะป่วยมานานโรคเฉลี่ยมานานประมาณ 6.30 ปี ($\bar{X} = 6.30$, S.D. = 3.96) กอรปกับผ่านประสบการณ์ชีวิตมามาก จนเกิดความคุ้นชินมา เป็นบันปลายของชีวิต ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ กัลยารัตน์ แก้ววันดี และคณะ ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบลหนองยวง พบว่า การรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของโรคมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง (กัลยารัตน์ แก้ววันดี และคณะ, 2556)

ส่วนปัจจัยการสนับสนุนทางสังคม ไม่สามารถทำนายพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงได้เช่นกัน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.44) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุภาพร พูลเพิ่ม ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงในเขตตำบลห้วยเหล็กอำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าแรงสนับสนุนทางสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง

(สุภาพร พูลเพิ่ม, 2554) ขัดแย้งกับการศึกษาของ สุรางค์ เปรมเสถียร ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสนับสนุนกับพฤติกรรมการดูแลตนเอง ของผู้สูงอายุที่มารับบริการที่สถานีนามัยเฉลิมพระเกียรติตำบลลาดสวาย อำเภอลำลูกกาจังหวัดปทุมธานี พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงมีความสัมพันธ์ทางบวก จะเห็นได้ว่าผลลัพธ์ด้านบวกที่เกิดขึ้นต้องผ่านการรับรู้ของผู้รับแรงสนับสนุนนั้นหากผู้รับไม่ตระหนักถึงแรงสนับสนุนดังกล่าว ถึงแม้แรงสนับสนุนจะมากหรือน้อยก็ตามการรับรู้ผลลัพธ์ทางบวกอาจจะไม่เกิดก็ได้ (สุรางค์ เปรมเสถียร, 2561)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง งานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลระโนด การรับรู้โอกาสเสี่ยงและภาวะแทรกซ้อนอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ปัจจัยการรับรู้ความสามารถตนเอง อยู่ในระดับมาก และปัจจัยการสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน โดยปัจจัยการรับรู้ความสามารถตนเองเป็นปัจจัยที่ส่งผลพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงคลินิกโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลระโนด ($Beta = .605$) โดยตัวแปรดังกล่าวสามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง งานผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลระโนดได้ร้อยละ 36.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

1. ด้านการปฏิบัติการพยาบาล พยาบาลคลินิกโรคไม่ติดต่อเรื้อรังควรมีการเสริมพลังผู้ป่วยสูงอายุโรคความดันโลหิตสูงให้มีความรู้สึกรู้ค่าในการดูแลตนเองเพื่อควบคุมระดับความดันให้อยู่ในระดับที่ควบคุมได้ โดยการเสริมพลังโดยที่พยาบาลมีบทบาทเป็นผู้ประสานงาน และเป็นผู้สนับสนุนพฤติกรรมการเรียนรู้ แทนการเป็นผู้สอน ส่งเสริมการเรียนรู้โดยการจัดบรรยากาศของการเรียนรู้ทำให้ผู้ป่วยมีส่วนร่วมมากที่สุด รวมทั้งญาติผู้ป่วยได้เรียนรู้ร่วมกัน ช่วยให้ผู้ป่วยสามารถจัดการและควบคุมเกี่ยวกับการดูแลตนเองได้ ถือว่าเป็นเป้าหมายสำคัญของการพยาบาลสามารถมาใช้เพื่อส่งเสริมการดูแลตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพอันจะสามารถนำวิธีการนี้เป็นแบบในการเสริมสร้างพลังอำนาจในผู้ป่วยโรคเรื้อรังอื่น ๆ ให้เกิดการดูแลตนเองได้อย่างยั่งยืน

2. ด้านการบริหาร ควรสนับสนุนในคลินิกโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ให้มีการจัดโปรแกรมสร้างเสริมพฤติกรรมดูแลตนเองของผู้สูงอายุตอนต้นที่ยังช่วยเหลือตัวเองได้ในโรคความดันโลหิตสูง ด้านการรับรู้ความสามารถตนเอง เพื่อให้สามารถดูแลตนเองได้ต่อไป

3. ด้านการวิจัย ใช้ผลการวิจัยครั้งนี้ศึกษาพฤติกรรมการดูแลตนเองสำหรับผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูง โดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงตามวัยผู้สูงอายุ การสนับสนุนของครอบครัวและความแตกต่างของพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- กัลยารัตน์ แก้ววันดี และคณะ. (2556). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของตนเองของประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองยวง อำเภอดงหลวง จังหวัดลำพูน. ใน วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- จินตนา นุ่นยะพริก. (2561). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการควบคุมความดันโลหิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลระโนด จังหวัดสงขลา. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธนพรราช บุญเจริญ. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการรับประทานยาในทหารที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุ. วารสารพยาบาลสาธารณสุข, 29(3), 50-64.
- ธมนวรรณ สุวรรณโฮม. (2555). การศึกษาวิถีผู้สูงอายุในเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิพพาภัทร์ สิ้นทรัพย์ และคณะ. (2560). โรคความดันโลหิตสูงในผู้สูงอายุ: เพชฌฆาตเงียบที่ควรตระหนัก. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี, 28(1), 100-111.
- ประเสริฐ อัสสันตชัย. (2554). ปัญหาสุขภาพที่พบบ่อยในผู้สูงอายุและการป้องกัน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ยูเนี่ยนครีเอชั่น.
- ภัสราวลัย ศีตีสาร และคณะ. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยภาวะความดันโลหิตสูงที่ควบคุมไม่ได้ โรงพยาบาลดอกคำใต้ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา. วารสารสาธารณสุขล้านนา, 9(2), 120-136.
- วัลนา ทองเคียน และคณะ. (2553). ความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดหัวใจที่มีความดันโลหิตสูง งานผู้ป่วยนอก สถาบันโรคทรวงอก. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันโรคทรวงอก.
- สมาคมความดันโลหิตสูงแห่งประเทศไทย. (2562). แนวทางการรักษาโรคความดันโลหิตสูงในเวชปฏิบัติทั่วไป พ.ศ. 2562. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา. (2560). ระบบคลังข้อมูลโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง จังหวัดสงขลา. เรียกใช้เมื่อ 5 กรกฎาคม 2562 จาก http://chronic.skho.moph.go.th/chronic/report_main.php
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2554). แผนยุทธศาสตร์สุขภาพดีวิถีไทย 2554 – 2563. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

- สำนักวิชาการ สำนักงานสภาผู้แทนราษฎร. (2561). Academic Focus. สังคมผู้สูงอายุกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย. เรียกใช้เมื่อ 21 กรกฎาคม 2562 จาก http://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2561/jul2561-1.pdf
- สุภาพร พูลเพิ่ม. (2554). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงในเขตตำบลขี้เหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา, 5(2), 49-54.
- สุรางค์ เปรมเสถียร. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสนับสนุนกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุที่มารับบริการที่สถานีนอนามัยเฉลิมพระเกียรติ ตำบลลาดสวาย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.
- หทัยกานต์ ห่องกระจก. (2559). อิทธิพลของความแตกฉานด้านสุขภาพ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน และการสื่อสารระหว่างผู้ป่วยกับบุคลากรสุขภาพต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงปฐมภูมิ. ใน วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Bandura, A. (1977). Guide for constructing self – efficacy scales. Unpublished Manuscript, Stamford University.
- Hair, F. J. et al. (2010). Multivariate Data Analysis. (7 th ed.). New Jersey: Pearson Education.
- Pender, N. J. (1996). Health Promotion in Nursing Practice. (2ed). New Jersey: Prentice Hall.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถ
ในการคิดแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*
THE DEVELOPMENT OF STEM EDUCATION LEARNING
ACTIVITIES TO ENHANCE PROBLEM SOLVING THINKING ABILITY
FOR MATHAYOMSUKSA 1

อภิญญา สิงห์โต

Aphinya Singto

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Naresuan University, Thailand

E-mail: apinya@prachasan.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างและประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดำเนินการวิจัยและพัฒนาใน 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 สร้างและประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีเทพประชาสรรค์ จำนวน 3, 9 และ 30 คนตามลำดับ เครื่องมือที่ใช้ คือ กิจกรรมการเรียนรู้และแบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 ขั้นตอนที่ 2 เปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาก่อนเรียนและหลังเรียนกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีเทพประชาสรรค์ จำนวน 41 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย แบบแผนวิจัยที่ใช้ คือ One Group Pretest Posttest Only Design เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที (t – test) แบบ dependent

* Received 13 May 2020; Revised 31 May 2020; Accepted 16 June 2020

ผลการวิจัยพบว่า: 1) กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อนำกิจกรรมไปทดลองใช้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 78.49/77.98 2) ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้, สะเต็มศึกษา, ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

Abstract

The purposes of this study were: 1) to create and evaluate the efficiency of STEM education learning activities to enhance problem solving thinking ability for Mathayomsuksa 1 students of according to criteria 75/75. 2) to comparison of problem – solving abilities between before and after STEM education learning activities to enhance problem solving thinking ability for Mathayomsuksa 1 students. The research methodology does by research and development in 2 steps as follows: Step 1: The creation and evaluation the efficiency of STEM education learning activities to enhance problem solving thinking ability for Mathayomsuksa 1 students. By creating an activity according to the STEM education model considered the appropriateness of activities by 3 experts and then take to experiment with students who study in Mathayomsuksa 1 at Sritheprachasan school by 3, 9, and 30 students, respectively. The instruments that used for research are the leaning activities, assessment form appropriate of learning activities. The statistics which used for data analysis were Mean (\bar{x}) Standard Deviation (S.D.) and E_1/E_2 . Step 2: The experiment to used learning activities STEM education to compare problem solving thinking ability for Mathayomsuksa 1 students by 41 students. The samples were chosen by Simple Random Sampling. The research design used was One Group Pretest Posttest Only Design and instrument were problem solving thinking ability model measure. The statistics which used for date analysis were Mean (\bar{x}), Standard Deviation (S.D.) and t – test (dependent).

The result of the research revealed that: 1) The STEM education learning activities to enhance problem Solving thinking ability for Mathayomsuksa 1 students. It has been submitted for examining the appropriate of learning activities at high level and met the efficiency at 78.49/ 77.98 2) The problem-

solving thinking ability in Posttest were higher than Pretest at the statistical significance .01

Keywords: Activities Learning, STEM Education, Problem Solving Thinking Ability

บทนำ

วิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาวิธีคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผลคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ญาณ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ใช้ความรู้และทักษะเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนางานด้วยกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบรวมทั้งสามารถค้นหาข้อมูลหรือสารสนเทศ ประเมินสารสนเทศ ประยุกต์ใช้ทักษะการคิดเชิงคำนวณและความรู้ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ สื่อดิจิทัล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริงอย่างสร้างสรรค์ วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคตเพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับทุกคน ทั้งในชีวิตประจำวันและการทำงานอาชีพต่าง ๆ ตลอดจนเทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องใช้และผลผลิตต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงานเหล่านี้ล้วนเป็นผลของความรู้วิทยาศาสตร์ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่น ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 มีเป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ซึ่งมีทักษะที่สำคัญ คือ ทักษะในการแก้ปัญหา (Problem Solving) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

จากสรุปข้อมูลเบื้องต้น PISA 2015 ผลการประเมินนักเรียนนานาชาติ (PISA) พบว่าประเทศไทยได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co – operation and Development: OECD) ซึ่งแบบทดสอบของ PISA 2015 เป็นการวัดความสามารถของนักเรียนในการแก้ปัญหา การประเมิน PISA เป็นตัวชี้ว่านักเรียนเรียนรู้ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์มากน้อยเพียงใดมีสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์สามารถแก้ปัญหาในชีวิตจริงที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้ดีเพียงใด (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561) และจากรายงานผลการประเมินตนเองของโรงเรียนศรีเทพประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 ปีการศึกษา 2561 พบว่าจุดที่ควรพัฒนาของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 คือ ทักษะการแก้ปัญหา

สะเต็มศึกษา (Science Technology Engineering and Mathematics Education: STEM Education) คือ แนวทางการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถบูรณาการความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี กระบวนการทางวิศวกรรม และคณิตศาสตร์ ไปใช้ใน

การเชื่อมโยงและแก้ปัญหา รวมทั้งการพัฒนากระบวนการหรือผลผลิตใหม่ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริงและการประกอบอาชีพในอนาคตส่งเสริมศึกษาจึงส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่มุ่งแก้ปัญหาที่พบเห็นในชีวิตจริง เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ทักษะชีวิต ความคิดสร้างสรรค์ นำไปสู่การสร้างนวัตกรรม (สะเต็มศึกษาประเทศไทย, 2557)

ดังนั้นการเสริมสร้างให้นักเรียนมีทักษะในการคิดแก้ปัญหาจึงมีความสำคัญและการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาซึ่งมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาการคิดแก้ปัญหา ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ 75/75

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้
 - 1.1 ครูชำนาญการพิเศษทางด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 1 ท่าน
 - 1.2 ครูชำนาญการพิเศษกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีประสบการณ์การสอนวิทยาศาสตร์ไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 1 ท่าน
 - 1.3 ครูชำนาญการพิเศษทางด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 ท่าน

2. นักเรียน

2.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีเทพประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 3 คน โดยเป็นนักเรียนที่มีผลการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำอย่างละ 1 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมด้านเนื้อหา ภาษา และเวลา

2.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีเทพประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 9 คน โดยเป็นนักเรียนที่มีผลการเรียนสูงกว่าปานกลาง ปานกลาง และต่ำกว่าปานกลาง อย่างละ 3 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้

2.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีเทพประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 30 คน โดยเป็นนักเรียนที่มีผลการเรียนสูงกว่าปานกลาง ปานกลาง และต่ำกว่าปานกลาง อย่างละ 10 คน เพื่อประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ดำเนินการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้

2. ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3. ศึกษาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) ระบุปัญหา (Problem Identification) 2) รวบรวมข้อมูล และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา (Related Information Search) 3) ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา (Solution Design) 4) วางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา (Planning and Development) 5) ทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน (Testing, Evaluation and Design Improvement) 6) นำเสนอวิธีการแก้ปัญหาลงมือทำหรือชิ้นงาน (Presentation)

4. ดำเนินการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

5. นำกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ แล้วนำไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

6. นำกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้โดยพิจารณาระดับความเหมาะสมในภาพรวมของผู้เชี่ยวชาญที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.5 ขึ้นไป และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ไม่เกิน 1.00 จึงจะถือได้ว่าเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสม

7. นำกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มาปรับปรุงและแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

8. นำกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ปรับปรุงแล้วไปประเมินประสิทธิภาพกับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีเทพประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 40 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยหาค่าเฉลี่ย \bar{X} และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. การประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ 75/75 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจาก สูตร E_1/E_2 (รัตนะ บัวสนธ์, 2552)

2.1 หาร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในการทำใบกิจกรรมของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (E_1)

2.2 หาร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในการทำแบบวัดทดสอบความสามารถในการคิดแก้ปัญหากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (E_2)

ขั้นตอนที่ 2 เปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีเทพประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 41 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

แบบแผนการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองแบบ One Group Pretest Posttest Only Design (เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, 2544)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียน (Pre – test) โดยใช้แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ก่อนเรียนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีเทพประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 41 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย

2. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ใช้เวลารวมทั้งหมด 12 ชั่วโมง

3. ทดสอบหลังเรียน (Post – test) โดยใช้แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ก่อนเรียนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีเทพประชาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 41 คน ซึ่งแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาชุดเดียวกับก่อนเรียน

4. นำคำตอบของนักเรียนมาตรวจทำการให้คะแนนแล้วนำผลคะแนนของนักเรียนไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

เปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาโดยใช้สถิติ t – test (Dependent)

ผลการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 78.49/77.98 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ 75/75 กับนักเรียน 30 คน

การเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยในการทำ ใบกิจกรรม (E ₁)	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยในการทำ แบบวัดความสามารถในการคิด แก้ปัญหา (E ₂)
เรื่อง เทอร์มอมิเตอร์อย่างง่าย	77.56	
เรื่อง สร้างบ้านให้หมีขาว	78.73	77.98
เรื่อง แก้วเก็บความเย็น	79.18	
$E_1/E_2 = 78.49/ 77.98$		

จากตารางที่ 1 พบว่าประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพของกระบวนการ (E₁) เท่ากับ 78.49 และประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E₂) เท่ากับ 77.98 กิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 78.49/ 77.98 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75

2. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 41 คน

การทดสอบ	\bar{x}	S.D.	\bar{D}	S.D.-D	t	Sig
ก่อนเรียน	22.39	4.61	12.56	3.59	22.43	0.0000
หลังเรียน	34.95	2.87				

จากตารางที่ 2 พบว่าความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียน (34.95) สูงกว่าก่อนเรียน (22.39) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายโดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. การสร้างและประเมินประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ผ่านการพิจารณาความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พบว่าความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.30) เมื่อนำไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้พบว่ากิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 78.49/77.98 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาจากสถานการณ์ปัญหาที่อยู่ในชีวิตประจำวันและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกในการคิดแก้ปัญหาตามขั้นตอน คือ การระบุปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การเสนอวิธีการแก้ปัญหา การตรวจสอบผลลัพธ์ของวิธีการแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนสามารถสร้างสรรค์ชิ้นงานและมีทักษะในการออกแบบและคิดหาวิธีแก้ปัญหาได้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดได้และยังสอดคล้องกับการพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาในระดับการบูรณาการข้ามสาขาวิชา (Transdisciplinary) ได้นำปัญหาและประเด็นที่กำลังเป็นที่สนใจในปัจจุบันมาใช้เป็นหัวข้อหลัก (Theme) สำหรับการจัดกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา (Strimel, G., 2014)

2. ความสามารถในการแก้คิดปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 ผลที่ได้การวิจัยดังกล่าวมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษามีขั้นตอนที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ผู้วิจัยได้นำเอาสถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและเป็นเรื่องใกล้ตัวของนักเรียนทำให้นักเรียนมีความสนใจในการคิดแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่ครูกำหนดให้ ครูจะเป็นเพียงผู้นำเสนอปัญหา ใช้คำถามกระตุ้นและคอยแนะนำเพื่อให้ นักเรียนเกิดกระบวนการคิดแก้ปัญหา จากขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้สอดคล้องกับงานวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความสามารถในการแก้ปัญหาและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา มีคะแนนพัฒนาการ ร้อยละ 41.03 อยู่ในระดับต้น ร้อยละ 30.77 อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 21.51 อยู่ในระดับสูง และร้อยละ 7.69

อยู่ในระดับสูงมาก นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยา ความสามารถในการแก้ปัญหา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) อยู่ในระดับมาก (นัสนรินทร์ ปือชา, 2557) และได้สอดคล้องกับงานวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมจิตวิทยาศาสตร์และทักษะการแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา พบว่าดัชนีประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีค่าเท่ากับ 0.62113 มีทักษะการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ปาลิตา สุขสำราญ, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. การสร้างและประเมินประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1 การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในครั้งนี้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา จำนวน 12 ชั่วโมง ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 3 เรื่อง ดังนี้ เรื่องที่ 1 เทอร์มอมิเตอร์อย่างง่าย เรื่องที่ 2 สร้างบ้านให้หมีขาวเรื่องที่ 3 แก้วเก็บความเย็น ในแต่ละเรื่องจะใช้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา ได้แก่ ขั้นที่ 1 ชั้นระบุปัญหา ขั้นที่ 2 รวบรวมข้อมูล และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ขั้นที่ 3 ออกแบบวิธีการแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 วางแผน และดำเนินการแก้ปัญหา ขั้นที่ 5 ทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน ขั้นที่ 6 นำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน

1.2 การพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.30)

1.3 การตรวจสอบด้านเนื้อหา ด้านภาษาและเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับนักเรียนโรงเรียนศรีเทพประชานุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 40 แบบประเมิน หนึ่งต่อหนึ่ง (1:1) จำนวน 3 คน พบว่าในด้านของภาษาต้องปรับภาษาให้สามารถอ่านละเอียดเข้าใจง่าย

1.4 การประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับนักเรียนโรงเรียนศรีเทพประชานุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 40 แบบกลุ่มเล็ก

จำนวน 9 คน พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 78.44/77.08 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75

1.5 การประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับนักเรียนโรงเรียนศรีเทพประชานุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 40 จำนวน 30 คน พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 78.49/77.98 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75

2. ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. การกำหนดสถานการณ์เพื่อให้นักเรียนได้คิดแก้ปัญหา ควรเป็นสถานการณ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันมากที่สุด เพราะผู้เรียนสนใจกิจกรรมการเรียนรู้จะเห็นความสำคัญประโยชน์ของการเรียน

2. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรกำหนดควบคุมระยะเวลาให้เหมาะสมเพื่อที่ผู้เรียนจะได้ปฏิบัติกิจกรรมอย่างครบถ้วนตามขั้นตอน

3. ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาส่งผลให้นักเรียนเกิดความสามารถในด้านการคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ญาณ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ใช้ความรู้เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงและสร้างสรรค์ผลผลิตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย. (2544). สถิติเพื่อการวิจัย. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

นัสนรินทร์ บือชา. (2557). ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (STEM Education) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยาความสามารถในการแก้ปัญหาและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ปาไลตา สุขสำราญ. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่ส่งเสริมจิตวิทยาศาสตร์และทักษะการแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนระดับ

- ประถมศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุซฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รัตน์ะ บัวสนธ์. (2552). การวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คำสมัย.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561). สะเต็มศึกษา Science Technology Engineering and Mathematics Education (STEM Education). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สะเต็มศึกษาประเทศไทย. (2557). คำถามที่พบบ่อย (FAQ). เรียกใช้เมื่อ 8 ตุลาคม 2562 จาก http://www.stemedthailand.org/?post_type=faq
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- Strimel, G. (2014). Shale Gas Extraction: Drilling In to Current Issues and Making STEM Connections. *Technology and Engineering Teacher*, 73(5), 16-24.

ศึกษาวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในสังคมพหุวัฒนธรรม
ชุมชนคลองขวาง ตำบลคลองขวาง อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา*
AN ANALYTICAL STUDY OF THE USE OF BUDDHIST PRINCIPLE
IN THE MULTICULTURAL SOCIETY OF KHLONG KWANG COMMUNITY
KHLONG – KWANG SUB – DISTRICT NATHAWEE DISTRICT,
SONGKHLA PROVINCE

จันทร์รุ่ง เขียวบุญจันทร์

Junrung Kiawbunchan

พระครูโกศลธรรตกิจ

Phrakhrukosolattthakit

อุทัย เอกสะพัง

Uthai Eksaphang

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Kakhon Si Thammarat Campus, Thailand

E-mail: worawiriyakhun@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพบริบทชุมชน สังคม และวัฒนธรรม ชุมชนคลองขวาง ตำบลคลองขวาง อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา เพื่อศึกษาปัจจัยการอยู่ร่วมกัน ของสังคมพหุวัฒนธรรมชุมชนคลองขวาง ตำบลคลองขวาง อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา และ เพื่อศึกษาวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักธรรมสังคหวัตถุในสังคมพหุวัฒนธรรมชุมชนคลองขวาง ตำบลคลองขวาง อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสังเกต สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักและวิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า: 1) ชุมชนคลองขวางเป็นชุมชนสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีอายุ ประมาณ 200 ปี ชุมชนตั้งอยู่เขตชายแดนไทย – มาเลเซีย มีภูเขาสันกาลาคีรีกั้นระหว่างพรหมแดน วิถีชีวิตของคนในชุมชนคลองขวางผูกพันอยู่กับธรรมชาติ วิถีชีวิตสัมพันธ์กันในฐานะเป็นญาติพี่น้องกัน และวิถีชีวิตของคนผูกพันอยู่กับศาสนา ความเชื่อ และพิธีกรรม 2) การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมชุมชนคลองขวาง โดยมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันด้วยการอาศัยปัจจัยทางสังคม 8 ประการ คือ ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์และการตั้งบ้านเรือน ด้านการศึกษา ด้านการประกอบอาชีพ ด้านการเมืองการปกครอง ด้านชาติพันธุ์และญาติพี่น้อง ด้านการใช้

* Received 31 May 2020; Revised 5 June 2020; Accepted 19 June 2020

สาธารณประโยชน์ร่วมกัน ด้านความเชื่อศาสนา ด้านประเพณีและพิธีกรรม และด้านการใช้เทคโนโลยี 3) ชุมชนสังคมพุทธวัฒนธรรมชุมชนคลองกวางได้นำหลักสังคหวัตถุไปปรับใช้อย่างเหมาะสมกับบริบทชุมชน สังคม และวัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันในชุมชนจึงต้องช่วยเหลือกันตามหลักสังคมสงเคราะห์ด้วยสังคหวัตถุ 4 คือ 1) การสงเคราะห์กันด้วยทาน 2) การสงเคราะห์กันด้วยปิยวาจา 3) การสงเคราะห์กันด้วยอัถถจริยา และ 4) การสงเคราะห์กันด้วยสมานัตตตาคำสำคัญ: การประยุกต์ใช้, หลักพุทธธรรม, สังคมพุทธวัฒนธรรมชุมชนคลองกวาง

Abstract

The objectives of this study are :To study the sociocultural context of Khlong Kwang community, Khlong Kwang sub – district, Nathawee district, Songkhla Province. 2) To study the coexistence factors of the multicultural society of Khlong Kwang community, Khlong Kwang sub – district, Nathawee district, Songkhla Province. 3) To study and analyze the application of Sangaha Vatthu 4 as the principles for living in the multicultural society of Khlong Kwang community, Khlong Kwang sub – district, Nathawee district, Songkhla Province. This is qualitative research focusing observation and in – depth interviews presenting by a descriptive method.

The results of the study were: 1) Khlong Kwang community is the multicultural community that is aged approximately 200 years. It is located in the border of Thailand and Malaysia. The locals way of life are relate to the nature, religion, beliefs and rituals. 2) People are related to each other as relatives. 8 social factors that affected to the relationship and the coexistence of people in Khlong Kwang multicultural community are: settlement geography factor, educational factor, occupational factor, political factor, ethnic and relative factor, community service access factor, religious and beliefs factor, traditions and rituals factor, and technological factor. 3) The way that Khlong Kwang community applied Sangaha Vatthu 4 as the principles for living is compatible for the community context which is multicultural community. Thus, the coexistence in Khlong Kwang community, people must use Sangaha Vatthu 4 (4 principles of service) are Dana: giving and sharing with others, Piyavaca: speak politely, Atthacariya: helpful action, and Samanattata: behaving equitably toward all people.

Keywords: Application, Dharma, Multicultural Society of Khlong Kwang Community

บทนำ

สังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural society) เป็นสังคมที่ประกอบไปด้วยกลุ่มคนที่หลากหลายทางชาติพันธุ์ที่มีความแตกต่างทางด้านภาษา วิถีชีวิต การนับถือศาสนา ประเพณี สังคมการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา และประวัติศาสตร์ การที่คนมีความแตกต่างกันเหล่านี้มาอยู่ร่วมกันในบริเวณเดียวกัน สังคมพหุวัฒนธรรมจึงมีลักษณะหลากหลายและมีองค์ประกอบได้แก่ มีหลายเชื้อชาติ หลายศาสนาปนกันอยู่ในชาติเดียวกัน มีวัฒนธรรมหรืออนุวัฒนธรรมของเชื้อชาติหรือศาสนาที่ต่างกัน มีความขัดแย้งกันในเรื่องเชื้อชาติและศาสนา และมีบางกลุ่มในหลายเชื้อชาติ หลายศาสนา หลายวัฒนธรรมที่ครองอำนาจอยู่จากองค์ประกอบของวัฒนธรรม ดังนั้น จึงต้องมีปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Interaction) ซึ่งมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบที่จะต้องมีการปรับตัว จึงสามารถเปลี่ยนแปลงเพื่อจัดระบบความสัมพันธ์ให้สอดคล้องกัน การปรับเปลี่ยนตัวมนุษย์เพื่อให้มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมให้เป็นความสัมพันธ์ที่เหมาะสมหรือการปรับสภาพแวดล้อมเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของมนุษย์ (อมรา พงศาพิชญ์, 2542)

ชุมชนคลองกวาง ตำบลคลองกวาง อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบและราบเชิงเขา และมีภูเขาสลับซับซ้อน มีพื้นที่ด้านทิศเหนือติดต่อกับตำบลคลองทรายทิศใต้ติดต่อกับตำบลสะท้อน ทิศตะวันออกติดต่อกับตำบลปลักหนู ตำบลสะท้อน อำเภอนาทวี และทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา และประเทศมาเลเซีย (องค์การบริหารส่วนตำบลคลองกวาง, 2561) ชุมชนคลองกวางจึงเป็นชุมชนพหุวัฒนธรรมที่มีทั้งชาวพุทธ มุสลิม และจีน โดยเฉพาะชาวจีนที่อาศัยอยู่บนภูเขาสันกาลาศรีหรือเขาน้ำค้างเป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน ทำมาหากินร่วมกัน พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบันไม่เกิดความขัดแย้งเพราะเหตุแห่งชาติพันธุ์ ความเชื่อ ศาสนา ค่านิยม ประเพณี และธรรมเนียมปฏิบัติ การประกอบอาชีพที่เหมือนกัน มีวิถีทางการผลิตและความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบเดียวกัน จึงไม่เกิดช่องว่างทางชนชั้นทางสังคม

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมอันเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรมที่สำคัญคือ ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ที่มีทรัพยากรธรรมชาติและภูมิอากาศที่ดี ปัจจัยด้านการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ปัจจัยด้านการเมืองการปกครองที่เป็นกรอบในการดำเนินชีวิตร่วมกัน ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ในการใช้วัฒนธรรมร่วมกันบนพื้นแผ่นดินเดียวกัน ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและอาชีพในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน การประกอบอาชีพที่เหมือนกันและในท้องถิ่นเดียวกัน ปัจจัยด้านการใช้สาธารณูปโภคที่รัฐ เอกชนจัดให้ใช้ร่วมกัน

และปัจจัยด้านความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี ยุคการสื่อสารที่ไร้พรมแดนและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการสมัยใหม่ (ไพศิษฐ์ พงศ์ทองเมือง, 2540)

หลักคำสอนทางศาสนาเป็นหลักธรรมที่ใช้ในการดำรงชีวิตช่วยพัฒนาสังคมให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีความปลอดภัย เพราะทุกคำสอนมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ ต้องการให้ทำความดี ละเว้นชั่ว และทำจิตใจให้บริสุทธิ์ มีเมตตาเป็นหลัก ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความอดทนอดกลั้น มีสัมมาคารวะ รักกันฉันพี่น้อง ทำให้ผู้นับถือศาสนาเป็นมิตรที่ดีต่อกันโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ก่อให้เกิดสันติสุขต่อสังคมและต่อโลก คุณธรรมของการอยู่ร่วมกันของสังคม พหุวัฒนธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 หลักธรรมสำหรับการสงเคราะห์ การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันและเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในสังคม ให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ได้แก่ การให้ การแบ่งปัน (ทาน) การพูดจาสุภาพ (ปิยวาจา) การวางตัววางตนให้เหมาะสมกับสถานะทางสังคม (อัตถจริยา) และทำประโยชน์ตนและประโยชน์คนอื่น ประโยชน์แก่สังคม (สมานัตตา) การนำหลักธรรมสังคหวัตถุไปประยุกต์ใช้ในสังคมพหุวัฒนธรรมชุมชนคลองขวาง เพื่อสร้างสรรค์สังคมให้เข้มแข็งน่าอยู่และมีความสันติสุข

จากประเด็นความสำคัญดังกล่าว การศึกษาวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในสังคมพหุวัฒนธรรมชุมชนคลองขวาง ตำบลคลองขวาง อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา มีประเด็นที่ศึกษา 3 ประเด็น คือ สภาพบริบทชุมชน สังคม และวัฒนธรรมชุมชนคลองขวาง ตำบลคลองขวาง อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา ปัจจัยการอาศัยอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรมชุมชนคลองขวาง ตำบลคลองขวาง อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา และวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักธรรมสังคหวัตถุในสังคมพหุวัฒนธรรมชุมชนคลองขวาง ตำบลคลองขวาง อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา ซึ่งยังไม่มีการศึกษาที่เป็นระบบวิชาการ จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องนี้ และเชื่อว่าผลของการศึกษาในครั้งนี้มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนพหุวัฒนธรรมคลองขวาง การศึกษาสังคมและวัฒนธรรม การปกครองท้องถิ่น การสร้างสรรค์ชุมชนที่เข้มแข็งและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพบริบทชุมชน สังคม และวัฒนธรรมชุมชนคลองขวาง ตำบลคลองขวาง อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรมชุมชนคลองขวาง ตำบลคลองขวาง อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักธรรมสังคหวัตถุในสังคมพหุวัฒนธรรมชุมชนคลองขวาง ตำบลคลองขวาง อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมุ่งไปที่การศึกษาวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในสังคมพุทธวัฒนธรรมชุมชนคลองขวาง ตำบลคลองขวาง อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา โดยการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่ออธิบายการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมการอยู่ร่วมของสังคมพุทธวัฒนธรรมชุมชนคลองขวาง ซึ่งผู้วิจัยมีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสังเกต (Observation) ผู้วิจัยสังเกตการณ์ทางตรง (Direct Observation) โดยการสังเกตการณ์สภาพของชุมชนคลองขวาง ตำบลคลองขวาง อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา ความเชื่อ พิธีกรรม วิถีชีวิต และความสัมพันธ์ทางสังคมและบันทึกเหตุการณ์เหล่านั้น และผู้วิจัยสังเกตการณ์ทางอ้อม (Indirect Observation) โดยการศึกษาจากการจดบันทึกและเทปบันทึกภาพ

2. การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง เพื่อสัมภาษณ์เจาะลึก โดยมีผู้ช่วยผู้วิจัยจดบันทึกและถ่ายภาพเรื่องที่สัมภาษณ์เกี่ยวกับบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรม ปัจจัยการอยู่ร่วมกัน และการสังเคราะห์ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยการแยกแยะตามประเด็นที่ศึกษา เพื่อหาสิ่งที่เหมือนกันสิ่งที่ต่างกันขององค์ความรู้ที่เกี่ยวกับบริบทชุมชน สังคม และวัฒนธรรม ปัจจัยการอาศัยอยู่ร่วมกัน และหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ที่เป็นเครื่องสังเคราะห์ซึ่งกันและกัน ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตา มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาจากการวิเคราะห์ความถูกต้องว่าสามารถตอบวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ และสรุปอ้างอิงไปถึงสภาพการณ์จริงได้มากน้อยเพียงใดหลังจากนั้นได้ตรวจสอบข้อมูลตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในกรณีที่ข้อมูลบางส่วนขาดความสมบูรณ์ต่อจากนั้นจึงวิเคราะห์และสังเคราะห์โดยใช้แนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาอธิบายปัจจัยการอยู่ร่วมกันและการใช้หลักธรรมสังคหวัตถุ 4 เพื่อให้เห็นการใช้หลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ในสังคมพุทธวัฒนธรรมชุมชนบ้านคลองขวาง ตำบลคลองขวาง อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา

4. การนำเสนอรายงานผลการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอในลักษณะการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยการเริ่มต้นการวางโครงเรื่องและเขียนผลของการวิจัยหรือข้อค้นพบที่นำอ่านและเข้าใจง่ายและเขียนให้มีความสมดุลที่มีความต่อเนื่อง

ผลการวิจัย

การประยุกต์ใช้หลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ในสังคมพหุวัฒนธรรมชุมชนคลองกวาง ตำบลคลองกวาง อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยศึกษา 3 ประเด็น ดังนี้

1. สภาพบริบทชุมชน สังคม และวัฒนธรรมชุมชนคลองกวาง ตำบลคลองกวาง อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา ซึ่งมีคนเข้ามาอาศัยเมื่อประมาณ 200 ปีที่ผ่านมา เมื่อคนเข้ามาอาศัยมากขึ้นจึงได้แยกตัวออกจากตำบลปลักหนูมาตั้งเป็นตำบลคลองกวาง มีพื้นที่ประมาณ 67,125 ไร่ พื้นที่มีอาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับตำบลคลองทราย ทิศใต้ติดต่อกับตำบลทับช้าง ทิศตะวันออกติดต่อกับตำบลปลักหนูและทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอสะเดา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ สลับเนินเขา และพื้นที่ภูเขา แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านนาปรัง บ้านคลองไข่มุก บ้านช้างไห้ บ้านเขาวัง บ้านเก่า บ้านคลองกวาง และบ้านคลองบอน ชาวบ้านประกอบอาชีพทำสวนยางพารา สวนผลไม้ เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ชุมชนคลองกวางมีทั้งชาวพุทธ และชาวมุสลิม มีการประกอบอาชีพที่เหมือนกันและต่างกัน มีสังคมและวัฒนธรรมที่เหมือนกันและต่างกัน ชุมชนชาวพุทธมีวัดนาปรังประชารามและสำนักสงฆ์เป็นศูนย์กลางชุมชน วิถีชีวิตของชาวพุทธผูกพันกับพระพุทธศาสนา ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม และวัฒนธรรมของชาวพุทธ ได้แก่ การทำบุญตักบาตรปีใหม่ การทำบุญวันพระ การทำบุญขึ้นบ้านใหม่ การทำบุญอัฐิรอบปี การแต่งงาน พิธีกรรมงานศพ การบวช การทำบุญเดือนสิบ การทอดผ้าป่า การทอดกฐิน การเวียนเทียนวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การเข้าพรรษา การออกพรรษา การลากพระ การทำบุญวันว่างเดือน 5 วันสงกรานต์ การไหว้ทวด การรับ – ส่งเทวดา การแสดงมโนราห์ ละคร และการแสดงหนังตะลุง ชุมชนมุสลิมมีมัสยิดเป็นศูนย์กลางชุมชน วิถีชีวิตจึงผูกพันกับศาสนาและศาสนาเป็นธรรมนุญสูงสุดของชีวิต มีหลักการปฏิบัติที่สำคัญของชีวิต ได้แก่ การปฏิญาณตน การละหมาด การถือศีลอด การจ่ายซะกาต และการประกอบพิธีฮัจญ์ วันฮารีรายอ พิธีนิกะห์ และพิธีเข้าสู่นัด

2. ปัจจัยการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรมชุมชนคลองกวาง ตำบลคลองกวาง อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา ซึ่งชุมชนคลองกวางมีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับธรรมชาติ เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่ของชุมชนเป็นพื้นที่ราบ สลับกับเนินเขา และพื้นที่ภูเขาสันกาลาศิรี พื้นที่ส่วนใหญ่เต็มไปด้วยสวนยางพารา สวนผลไม้ ส่วนบ้านเรือนมีอยู่เป็นหย่อม ๆ แบ่งออกเป็น 7 หมู่บ้าน ในชุมชนคลองกวางมีทั้งชาวพุทธและมุสลิม วิถีชีวิตของชุมชนได้ผูกพันกับศาสนา ความเชื่อ และพิธีกรรมตลอดทั้งปี ชาวพุทธมีวัดและสำนักสงฆ์เป็นศูนย์กลางชุมชน มุสลิมมีมัสยิดเป็นศูนย์กลางชุมชน ชุมชนได้รับการพัฒนาจากการปกครองท้องถิ่นและมีความเจริญในหลาย ๆ ด้าน เหมือนกับชุมชนอื่น ๆ ในประเทศไทย ชุมชนคลองกวางเป็นชุมชนที่มีอายุประมาณไม่เกิน 200 ปี ผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนส่วนมากจะเป็นญาติพี่น้องกัน เป็นเขยสะใภ้บ้าง และเป็นคนที่เข้ามาอาศัยในภายหลังบ้าง การอยู่ร่วมกันของชุมชนคลองกวาง โดยการอาศัยปัจจัย 8 ด้าน

ได้แก่ ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์และการตั้งบ้านเรือน ปัจจัยด้านการศึกษา ปัจจัยด้านการประกอบอาชีพ ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง ปัจจัยด้านชาติพันธุ์และญาติพี่น้อง ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน ปัจจัยด้านความเชื่อศาสนา ประเพณีและพิธีกรรม และปัจจัยด้านการใช้เทคโนโลยี ปัจจัยเหล่านี้ที่ทำให้คนในชุมชนคลองกวางได้ปฏิสัมพันธ์กันทางสังคมระหว่างชาวพุทธกับชาวพุทธ ชาวพุทธกับมุสลิม และเป็นเหตุปัจจัยให้อยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างสันติสุข

3. การประยุกต์ใช้หลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมชุมชนคลองกวาง ตำบลคลองกวาง อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ซึ่งชุมชนคลองกวางประยุกต์ใช้หลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมในการช่วยเหลือกันตามหลักการสงเคราะห์ การอยู่ร่วมกันในชุมชนเป็นหมู่บ้าน เป็นสังคม คนในชุมชนรู้หลักการสงเคราะห์ การอนุเคราะห์กันตามฐานะอันสมควร คนจึงรักใคร่ปรองดอง สามัคคี จึงทำให้สังคมราบรื่นและสงบสุข สังคหวัตถุ 4 จึงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมิตร บริวารและเพื่อนบ้านที่เปรียบเสมือนเป็นมนต์เสน่ห์ที่เข้าไปนั่งในใจคน ซึ่งคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนคลองกวางได้สงเคราะห์อนุเคราะห์กันด้วยหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ประการ คือ 1) การให้ (ทาน) การสงเคราะห์ที่ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยวัตถุสิ่งของที่ตนมีให้แก่ผู้ที่ต้องการ ผู้คนที่ขาดแคลนหรือผู้ที่เดือดร้อน 2) การพูดจาน่ารัก (ปิยวาจา) สงเคราะห์กันด้วยคำพูดที่สุภาพ ไพเราะอ่อนหวาน สมานสามัคคี ทำให้เกิดไมตรีรักใคร่นับถือกัน 3) การประพฤติดนให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น (อติถจริยา) สงเคราะห์ด้วยการเสียสละ มีจิตอาสา ไม่เห็นแก่ตัวและความสุขสบายประโยชน์ส่วนตัว ทุ่มเทแรงกายแรงใจในการช่วยเหลือผู้อื่น และแก้ปัญหาต่าง ๆ และ 4) การวางตัวให้พอเหมาะสมควร สอดต้นเสมอปลาย (สมานัตตตา) การสงเคราะห์ด้วยการวางตัวให้เหมาะกับฐานะของตนเอง มีจิตใจมั่นคงไม่หวั่นไหวหรืออารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย การดำรงตนไม่ให้ตกไปในที่ชั่วและปฏิบัติกับคนทั้งหลายอย่างเท่าเทียมกัน

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาสภาพบริบทชุมชน สังคม และวัฒนธรรมชุมชนคลองกวาง พื้นที่ในชุมชนนี้เป็นที่ราบ สลับกับเนินเขา และพื้นที่ภูเขาสันกาลาศรี (ภูเขาน้ำค้าง) ป่าไม้ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้ดงดิบชื้น เมื่อประมาณ 200 ปีที่ผ่านมา (ประมาณ พ.ศ. 2363) ได้มีคนกลุ่มหนึ่งอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่บ้านเรือนที่คลองไข่มุก (คลองไข่มุก) ประมาณ 12 ครัวเรือน เพื่อเข้ามาจับจองพื้นที่ทำการเกษตร ต่อมาได้มีคนอพยพมาจากสถานที่ต่าง ๆ มาตั้งบ้านเรือนขึ้นในพื้นที่บ้านนาปรังและ บ้านช้างให้ ทางราชการได้ขยายเขตการปกครองออกเป็นตำบลคลองกวาง ขณะเดียวกันช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 พื้นที่ภูเขาสันกาลาศรี (ภูเขาน้ำค้าง) ได้เป็นพื้นที่ของโจรจีนคอมมิวนิสต์ พื้นที่ตำบลคลองกวางจึงกลายมาเป็นพื้นที่สีแดง เมื่อทางราชการไทยปราบ

โจวจีนคอมมิวนิสต์ได้สำเร็จกลายเป็นผู้พัฒนาชาติไทย ภูเขา น้ำ ค้างจิ้งกลายเป็นอุทยานแห่งชาติเขาน้ำค้าง พื้นที่ตำบลคลองขวางมีเขตปกครอง 7 หมู่บ้าน คือ บ้านนาปรัง บ้านคลองไผ่หมุก บ้านช้างไห้ บ้านเขาวัง บ้านเก่า บ้านคลองขวาง และบ้านคลองบอน ชุมชนคลองขวางมีทั้งชาวพุทธและมุสลิม วิถีชีวิตของคนในชุมชนคลองขวางผูกพันกับธรรมชาติ เพราะอาชีพของชุมชนส่วนใหญ่ทำการเกษตรปลูกยางพาราและสวนผลไม้ ความสัมพันธ์ของผู้คนในชุมชนสัมพันธ์กันอย่างญาติพี่น้องและญาติมิตร เพราะคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนมักจะเป็นญาติพี่น้องกัน เขย สะใภ้ และเพื่อนบ้าน และความผูกพันทางศาสนา ความเชื่อ และพิธีกรรม ชาวพุทธมีวัดนาปรังประชาราม สำนักสงฆ์บ้านช้างไห้ สำนักสงฆ์บ้านเก่า และสำนักสงฆ์บ้านเขาวัง เป็นศูนย์กลางชุมชน อาทิเช่น การทำบุญปีใหม่ พิธีกรรมงานศพ พิธีกรรมงานแต่งงาน การทำบุญอัฐิ ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า การเข้าพรรษา การออกพรรษา การทำบุญเดือน 5 เป็นต้น และศาสนาอิสลามมีมัสยิดเป็นศูนย์กลางชุมชน มีหลักปฏิบัติที่สำคัญในชีวิต คือ การปฏิญาณตน การละหมาด การถือศีลอด การชะกาฮ์ และการประกอบพิธีฮัจญ์ เป็นต้น

จากผลการศึกษา ปัจจัยการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรมชุมชนคลองขวาง สังคมชุมชนคลองขวางมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม ศาสนา และความเชื่อ สอดคล้องกับแนวคิดของอมรา พงศาพิชญ์ ที่กล่าวว่า สังคมพหุวัฒนธรรมเป็นกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ที่มาอยู่ร่วมกันในสังคมหนึ่ง ซึ่งมีความแตกต่างด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อและพิธีกรรม รวมถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วิถีคิด การปฏิสัมพันธ์ การสื่อสาร รวมทั้งของผู้คนที่มีพื้นฐานหรืออัตลักษณ์ที่แตกต่างกัน (อมรา พงศาพิชญ์, 2542) วิถีชีวิตของคนในชุมชนคลองขวางมีความสัมพันธ์กัน 3 ประการ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ และความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสงบสุข และคนมีความสามัคคีกัน (พระมหานพดล ปญญสุวฑฒโก, 2560) ซึ่งจะต้องเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในระดับของชาวบ้าน โดยที่คนที่อยู่อาศัยในพื้นที่เดียวกันมีบ้านเรือนอยู่ใกล้กันมีความรู้จักมักคุ้น สนทนสนมกันมาตั้งแต่เล็ก ๆ การศึกษาก็อยู่ในโรงเรียนในชุมชน ใกล้บ้าน พอโตขึ้นมาสมัครบวช บางคนก็ออกไปอยู่และประกอบอาชีพนอกชุมชน บางคนก็ยังคงอยู่และประกอบอาชีพในชุมชน ทุกคนที่อยู่ในชุมชนจะต้องมีความเกี่ยวข้องทางการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขเหมือนกันทุกคน จึงมีสิทธิ์เสรีภาพและประโยชน์จากรัฐธรรมนูญเท่าเทียมกัน คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนส่วนมากจะเป็นญาติพี่น้องกัน อาจจะมีเขยสะใภ้เข้ามาและเพื่อนบ้านญาติมิตร ชุมชนคลองขวางได้รับการพัฒนาจากหน่วยงานรัฐบาลท้องถิ่นให้มีความเจริญพอสมควร วิถีชีวิตของคน 2 วัฒนธรรมจึงมีความผูกพันอยู่กับความศาสนา ความเชื่อและพิธีกรรมของชุมชน เมื่อชุมชนได้รับการพัฒนามักจะนำความทันสมัยเข้าสู่ชุมชน เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาอำนวยความสะดวกสบาย

ให้แก่คนในชุมชนเป็นอย่างดี จากความปฏิสัมพันธ์ดังกล่าว จึงเป็นตัวพัฒนาและการขับเคลื่อนชุมชนไปสู่ความยั่งยืน (พระครูปลัดไพรัช จนทสโร และคณะ, 2558)

จากผลการศึกษา การประยุกต์ใช้หลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ในสังคมพหุวัฒนธรรมชุมชนคลองขวาง ซึ่งคนในชุมชนคลองขวางได้ประยุกต์ใช้สังคหวัตถุ 4 ประการได้อย่างเหมาะสมกับบริบทชุมชน สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน ตามหลักสังคมสงเคราะห์โดยมีแนวคิดว่ามีเมื่อนุชย์อยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ เป็นชุมชนและสังคม คนในสังคมนั้นจะต้องรู้จักการสงเคราะห์กันตามฐานะของตน และมีผลตามมาจะทำให้คนในสังคมนั้นมีความรักปรองดองสามัคคี อันจะทำให้สังคมมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระสุนทร ธมมธโร (บุญคง) ที่ศึกษาพบว่า สังคหวัตถุ 4 เป็นเครื่องมือหรือหลักธรรมประสานคนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นเครื่องช่วยขัดความขัดแย้งทางสังคม จะทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยความรัก สามารถนำไปใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวถึงระดับสังคม เป็นธรรมที่ก่อให้เกิดความผาสุกในบ้านเมืองและประเทศชาติ สังคหวัตถุ 4 จึงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนที่มีเหมือนมดที่เข้าไประดมใจในการอยู่ร่วมกัน สงเคราะห์อนุเคราะห์กัน การแบ่งปันช่วยเหลือกัน (พระสุนทร ธมมวโร (บุญคง), 2561) และสอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ ที่กล่าวว่า การอยู่ร่วมในสังคมที่เป็นหมู่เป็นคณะจึงจำเป็นต้องมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจซึ่งกันและกันให้เกิดความสามัคคีและอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขด้วยหลักสังคมสงเคราะห์ (สังคหวัตถุ 4) คือ 1) การให้ปันสิ่งของตนแก่ผู้อื่นที่ควรให้ 2) การพูดอย่างน่ารัก คำพูดสุภาพน่าฟัง ชี้แจงแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ 3) การทำประโยชน์ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยแรงกายในการงานต่าง ๆ และบำเพ็ญประโยชน์ และ 4) การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย มีความเสมอภาค สม่่าเสมอต่อบุคคลต่าง ๆ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2550)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ชุมชนพหุวัฒนธรรมคลองขวาง ตำบลคลองขวาง อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนที่มีคนเข้ามาอาศัยเมื่อประมาณ 200 ปีที่ผ่านมา ปัจจุบันแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 หมู่บ้าน มีประชากรนับถือศาสนาพุทธ 90 เปอร์เซ็นต์ นับถือศาสนาอิสลาม 10 เปอร์เซ็นต์ การอาศัยอยู่ร่วมกันของชุมชนดังกล่าว มีองค์ประกอบของชุมชนที่ค่อนข้างซับซ้อนมีการยึดถือประเพณีดั้งเดิม ใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร มีมุสลิมส่วนน้อยที่ใช้ภาษาอาหรับ มีการแต่งงานระหว่างชาวไทยพุทธและมุสลิม มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันทั้งสองศาสนา เช่น กิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมผลิตปุ๋ยหมัก กิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์ สัจจะ เป็นต้น การจัดกิจกรรมของชุมชน ชาวไทยพุทธมีวัดและสำนักสงฆ์เป็นศูนย์กลาง ส่วนมุสลิมมีมัสยิดเป็นศูนย์กลาง ผู้คนในชุมชนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมผ่านปัจจัย 8 ด้าน คือ ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์และการตั้งบ้านเรือน ด้านการศึกษา ด้านการประกอบอาชีพ ด้านการเมืองการ

ปกครอง ด้านชาติพันธุ์และญาติพี่น้อง ด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน ด้านความเชื่อ ศาสนา ด้านประเพณีและพิธีกรรม และด้านการใช้เทคโนโลยี สำหรับหลักธรรมที่นำมา ประยุกต์ใช้ในสังคมพหุวัฒนธรรมชุมชนคลองขวาง เพื่อการอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างสันติสุข คือ หลักสังคหวัตถุ 4 ประการ คือ 1) ทาน คือ การให้ การเสียสละ และการแบ่งปัน 2) ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน 3) อัตถจริยา คือ การสงเคราะห์เพื่อ ประโยชน์ผู้อื่น และ 4) สมานัตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาวิถีชีวิตแบบ เศรษฐกิจชุมชนคลองขวาง ตำบลคลองขวาง อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา การศึกษา พระพุทธศาสนาด้านความเชื่อและพิธีกรรมในการสร้างความเข้มแข็งชุมชนคลองขวาง ตำบล คลองขวาง อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา การศึกษารูปแบบการส่งเสริมหมู่บ้านศีล 5 ชุมชน คลองขวาง ตำบลคลองขวาง อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา และการศึกษารูปแบบการเผยแพร่ พระพุทธศาสนาของพระครูโอภาสวุฒิคุณ (สว่าง อรุโณ) วัดนาปรังประชาราม ตำบลคลอง กว้าง อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา

เอกสารอ้างอิง

- ไพศิษฐ์ พงศ์ทองเมือง. (2540). การประสมประสานทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยมุสลิม ชาว ไทยเชื้อสายจีนในเกาะสาหร่าย อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พระครูปลัดไพรัช จนทสโร และคณะ. (2558). การอยู่ร่วมกันของชุมชนชาวพุทธและมุสลิมใน เขตพื้นที่อำเภอกงหรา อำเภอบ่อวิน อำเภอเมือง และอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2550). การพัฒนาที่ยั่งยืน. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด.
- พระมหานพดล ปญฺญสุวฑฺฒโก. (2560). การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม: กรณีศึกษาชุมชนเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุนทร ธมฺมวโร (บุญคง). (2561). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองขวาง. (2561). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา. สงขลา: สำนักงาน
องค์การบริหารส่วนตำบลคลองขวาง.

อมรา พงศาพิชญ์. (2542). วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์: วิเคราะห์สังคมไทยแนวทาง
มานุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การพัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์*

DEVELOPING APPLICATION FOR TOURISM INDUSTRY OF SURIN PROVINCE

ณฤทธิ์ จิงสมาน

Narintin Jungsaman

นิคม Lonkuntod

Nikom Lonkuntod

สุรเชษฐ์ วงศ์ชัยประทุม

Surachet Wongchaipatoom

สุชาติ ดุมนิล

Suchard Doomnin

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Rajabat Surintra University, Thailand

E-mail: narintin@gmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาแอปพลิเคชันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ โดยใช้เครื่องมือในการสร้างแอปพลิเคชัน คือ 1) Rational Rose 7.0.0 2) Workbench 8.0.19 3) Navicat Premium 15 4) Android studio – 3.1.0 5) Android version 7.1.1 6) Android emulator 7) ProGuard 6.2.2 8) Gradle Plugin –3.0.3 9) JDK Java Platform SE 13.02 10) Smartphone 11) Sublime Text Editor Tool version – 3.1.1 โดยสร้างแอปพลิเคชัน 8 แอปพลิเคชัน คือ 1) สถานที่ท่องเที่ยว จัดแยกเป็นหมวดหมู่ เช่น สถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยววิถีชุมชน เป็นต้น 2) ที่พัก มีข้อมูลที่ที่พักหรือโรงแรม นำเสนอโรงแรม ที่พักให้หลากหลายตามพื้นที่ท่องเที่ยว 3) ร้านอาหาร มีข้อมูลร้านอาหาร เป็นร้านอาหารทั่วไปและร้านอาหาร พื้นถิ่น เป็นที่นิยมของคนทั่วไป 4) ข้อมูลจังหวัดสุรินทร์ มีประวัติและข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสุรินทร์ 5) แหล่งบันเทิง มีข้อมูลแหล่งบันเทิงหรือ สถานที่ท่องเที่ยวเวลากลางคืน 6) เบอร์โทรฉุกเฉิน มีข้อมูลเบอร์โทรที่สำคัญ เช่น เบอร์สถานีตำรวจ เบอร์โรงพยาบาล เบอร์กู้ภัย 7) ปฏิทินกิจกรรม มีปฏิทินกิจกรรมของจังหวัดสุรินทร์ และ 8) ทริคการเดินทาง มีข้อมูลประกอบการวางแผนการเดินทางโดยใช้แผนที่จาก Google Map ซึ่งการพัฒนาแอปพลิเคชันดังกล่าว มีประสิทธิภาพร้อยละ 100 และพบว่าแอปพลิเคชันทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพร้อยละ 96 นอกจากนี้ผู้ใช้งานยังมีความพึงพอใจใน

* Received 30 May 2020; Revised 7 June 2020; Accepted 13 June 2020

แอปพลิเคชันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการทำงานของแอปพลิเคชัน ด้านความทันสมัยของแอปพลิเคชัน ด้านกราฟิกของแอปพลิเคชัน และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของแอปพลิเคชัน และตอบสนองการใช้งานของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: การพัฒนาแอปพลิเคชัน, แอปพลิเคชันอุตสาหกรรมท่องเที่ยว, จังหวัดสุรินทร์

Abstract

The Development Application for Tourism Industry in Surin Province, By using tools for creating applications which are 1) Rational Rose 7.0.0 2) Workbench 8.0.19 3) Navicat premium 15 4) Android studio – 3.1.0 5) Android version 7.1.1 6) Android emulator 7) proguard 6.2.2 8) Gradle Plugin –3.0.3 9) JDK Java Platform SE 13.02 10) Smartphone 11) Sublime Text Editor Tool version – 3.1.1. geography By creating 8 applications which are 1) tourist attractions Organized into categories such as cultural attractions Natural attractions Tourist attractions, communities, etc. 2)Accommodation has accommodation or hotel information, offering hotels and accommodations in various tourist areas 3) Restaurants with restaurant information Is a general restaurant and local restaurant that is popular with the general public. 4) Surin province information Have a history and general information of Surin Province 5) Entertainment sources There are information of entertainment sources or Night time attractions 6) Call emergency There are important telephone numbers, such as police station numbers. Hospital number, Rescue number 7) Event calendar There is an event calendar of Surin and 8) Travel trips There is information for planning travel using maps from Google Map. The development of the said application Is 100% efficient, and from 5 experts, it is found that the application works with 96% efficiency. In addition, users are satisfied with the tourism industry application in Surin, in all 4 aspects. At the highest level is the application's functionality. Modernity of the application The graphics side of the application And the facility of the application And respond to the use of tourists as well.

Keywords: The Application Development, Tourism Industry Application, Surin Province

บทนำ

ภายใต้แนวคิดประเทศไทยที่สามารถสร้างสรรค์ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเต็มศักยภาพในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน นวัตกรรม ข้อมูล ทุนมนุษย์ และทรัพยากร เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้นำเสนอและได้รับรับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2559 ของแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กำหนดเป้าหมายเครื่องมือที่สำคัญ คือ เพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศต่อการได้เปรียบเชิงการแข่งขัน ปฏิรูปสังคมให้มีความเท่าเทียมกันทางข้อมูลข่าวสาร และการเข้าถึงบริการ การยกระดับความรู้และทักษะที่สอดคล้องกับยุคดิจิทัลและยังผลต่อการดำเนินชีวิตการทำงานที่มีศักยภาพที่แข่งขันกับนานาชาติ และ การปรับเปลี่ยนแนวคิด ทักษะศตวรรษที่ 21 การทำงาน รวมถึงการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559) กรมการท่องเที่ยวมีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวด้านบริการ แหล่งท่องเที่ยว บุคลากร ธุรกิจนำเที่ยว มัคคุเทศก์ รวมถึงการส่งเสริมการถ่ายทำภาพยนตร์ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ. 2561 – 2564 ในระยะ 4 ปีถัดไปเตรียมความพร้อมรองรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น ควรมีการบริการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน สอดคล้องตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564) ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพห่วงโซ่อุปทานทางการท่องเที่ยวในทุกมิติสู่การพัฒนาสร้างกลไกการทำงานให้มีการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและระบบดิจิทัลที่ทันสมัยเพื่อมุ่งพัฒนาประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลกเติบโตอย่างมีดุลยภาพและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ปัจจุบันการท่องเที่ยวถือเป็นรายได้หลักของประเทศไทยที่รัฐบาลเล็งเห็นความสำคัญ โดยออกมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยวยกระดับเศรษฐกิจและการสร้างรายได้ประเทศ รูปแบบการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงกับความต้องการเข้าสู่ข้อมูลข่าวสาร ทุกที่ ทุกเวลา ผ่านอุปกรณ์ สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต และอุปกรณ์พกพาต่าง ๆ ที่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้มากขึ้น

ปัจจุบันการท่องเที่ยวแบบเป็นกลุ่มของคนไทยมีปริมาณที่สูง ประกอบกับการที่พฤติกรรมการใช้งานสมาร์ทโฟนของคนไทยนั้นมีแนวโน้มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งในเรื่องการใช้งานเพื่อแชท การช้อปปิ้ง การดูรายละเอียดสินค้าต่าง ๆ และสร้างโอกาสต่าง ๆ มากมาย ซึ่งถือเป็นโอกาสที่ดีสำหรับผู้ที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับแอปพลิเคชันบนสมาร์ทโฟน แต่เมื่อลองศึกษาแอปพลิเคชันที่ใช้ในการท่องเที่ยวในปัจจุบันนั้น พบว่าส่วนใหญ่เป็นแอปพลิเคชันส่วนบุคคลซึ่งไม่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเป็นกลุ่ม เช่น การพูดคุยสื่อสารกันในการที่จะทำ

การท่องเที่ยวเป็นกลุ่มก็จะใช้แอปพลิเคชันสำหรับการพูดคุย หรือใช้โซเชียลมีเดียในการพูดคุย ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสารขึ้น เช่น การตกลงข้อมูลของที่ท่องเที่ยวบางที่ ความไม่สะดวกสบายในการประเมินทางเลือกและการตัดสินใจ และอื่น ๆ ดังนั้นหากศึกษาให้ทราบถึงกระบวนการและปัญหาต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวเป็นกลุ่มจะทำให้สามารถออกแบบคุณลักษณะที่เหมาะสมสำหรับแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนเพื่อการท่องเที่ยวเป็นกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (จักรพล ฤทัยธนารัตน์, 2553)

ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงได้พัฒนาแอปพลิเคชันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ เพื่อสนับสนุนการวางแผนการท่องเที่ยวให้กับความต้องการของนักท่องเที่ยวแบบอัตโนมัติ การสร้างแผนการเดินทางที่เหมาะสม ประเมินตารางเวลา ประเมินค่าใช้จ่ายการเดินทาง รวมถึงการบริการข้อมูลข่าวสารทางภูมิศาสตร์ เนื่องจากการพัฒนาแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์เป็นระบบปฏิบัติการที่ถูกใช้อย่างแพร่หลาย มีผู้ใช้จำนวนมากที่สุดในโลก ครอบคลุม สมาร์ตโฟน และอุปกรณ์แท็บเล็ตหลากหลายยี่ห้อ รวมถึงเหตุผลด้านราคา ที่มีทางเลือกของผู้ใช้งานหลายระดับ และมีบริษัทที่มีนวัตกรรมที่แข็งแกร่งที่สุดด้านเทคโนโลยีคือ Google เป็นผู้สร้าง Google Map ระบบการนำทางและหาพิกัดสถานที่ที่ได้รับการยอมรับว่าดีที่สุดในโลกทำให้มั่นใจได้ว่าการพัฒนาออกแบบแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์จะทำให้เป็นประสิทธิภาพและประสิทธิผลนำไปสู่การใช้ประโยชน์มากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันของการท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อหาประสิทธิภาพแอปพลิเคชันของการท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อหาจุดคุ้มค่าของการสร้างแอปพลิเคชัน
4. เพื่อเผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีต่อสาธารณชนที่สนใจนำไปใช้ประโยชน์

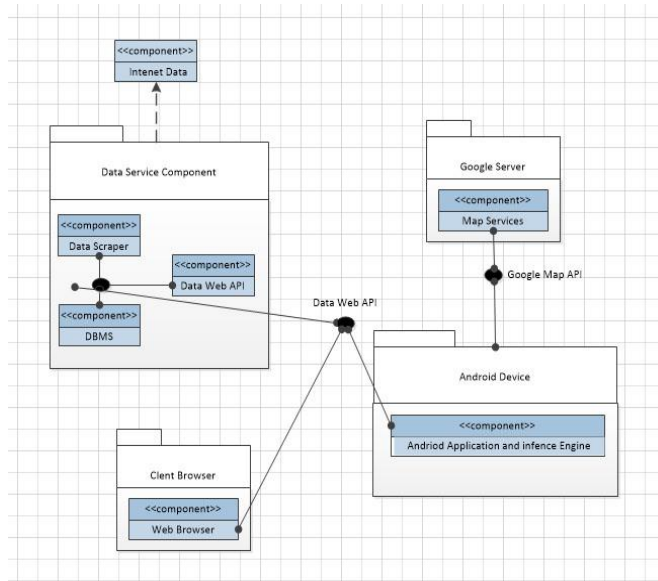
วิธีดำเนินงานวิจัย

ขั้นตอนวิธีการดำเนินงานวิจัย

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานวิจัยโดยใช้หลักการพัฒนาซอฟต์แวร์ 1) ศึกษาหลักการและทฤษฎีทางวิศวกรรมซอฟต์แวร์ 2) การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาของการท่องเที่ยวแบบเดิมในจังหวัดสุรินทร์ 3) การวิเคราะห์และออกแบบระบบสารสนเทศ 4) พัฒนาระบบสารสนเทศ 5) ทดสอบ และปรับปรุงระบบสารสนเทศ

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย 1) Rational Rose 7.0.0 2) Workbench 8.0.19 3) Navicat premium 15 4) Android studio – 3.1.0 5) Android version 7.1.1 6) Android emulator 7) proguard 6.2.2 8) Gradle Plugin –3.0.3 9) JDK Java Platform SE 13.02 10) Smartphone 11) Sublime Text Editor Tool version – 3.1.1

ภาพที่ 1 สถาปัตยกรรมแอปพลิเคชัน

การพัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิดงานวิจัยให้สอดคล้องและเป็นไปตามขั้นตอน ซึ่งจะมีกระบวนการ 4 ขั้นตอนใหญ่ซึ่งถูก ประกอบขึ้นมาจาก 8 กระบวนการย่อยซึ่งสอดคล้องและปรับประยุกต์มาจาก ทฤษฎีวงจรชีวิตการพัฒนาระบบ (SDLC, System Development Life Cycle) ดังนี้คือ 1) ศึกษาปัญหาของวิธีการเดิม ศึกษาความเป็นได้ กำหนดขอบเขตการทำงานของระบบ 2) วิเคราะห์ความต้องการ ออกแบบ และพัฒนาชุดคำสั่งการทำงานของระบบ 3) ผลการสำรวจแบบสอบถามเรื่องปัญหาและความต้องการของการท่องเที่ยวสุรินทร์ 4) ทดสอบชุดคำสั่ง และ 5) เผยแพร่สู่สาธารณชนเพื่อให้ประชาชนที่สนใจได้ใช้งาน

กำหนดขอบเขตความต้องการของระบบ จากการสำรวจความคิดเห็นของแบบสอบถาม ปัญหาการท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์นำมากำหนดความต้องการของนักท่องเที่ยวบนระบบ แอปพลิเคชันท่องเที่ยวสุรินทร์ ดังนี้ 1) สามารถค้นหาสถานที่ท่องเที่ยวได้ 2) สามารถทราบเส้นทางที่จะเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวได้ 3) สามารถค้นหาสถานที่พักได้ 4) สามารถทราบเส้นทางที่พักได้ 5) สามารถค้นหาเบอร์โทรฉุกเฉิน เช่น สถานีพยาบาล สถานีตำรวจได้

6) สามารถค้นหาข้อมูลจังหวัดสุรินทร์ได้ 7) สามารถดูกิจกรรมที่สำคัญของจังหวัดสุรินทร์ได้ และ 8) สามารถวางแผนการท่องเที่ยวได้

กำหนดสถาปัตยกรรมซอฟต์แวร์ของระบบ ระบบประกอบด้วย 4 ส่วนหลัก ๆ ดังนี้

- 1) Android Application And Inference Engine (Developed Components) เป็นส่วนที่ได้พัฒนาขึ้นและเป็นส่วนติดต่อกับนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถใช้งานในที่ใดก็ได้ (Movable) ทำหน้าที่รับคำสั่งจากนักท่องเที่ยว โดยทำการประมวลผลจากคำสั่งที่ได้รับ
- 2) Data Service Component เป็นส่วนที่ได้พัฒนาขึ้นเพื่อบริการข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว ภายในจังหวัดสุรินทร์ เช่น สถานที่ ท่องเที่ยว กิจกรรม ร้านอาหาร ที่พัก และสิ่งอำนวยความสะดวก ให้กับส่วนเรียกใช้งาน คือ Android Application ผ่านทาง Data Web API โดยนำข้อมูลมาจากส่วน Internet Data Component โดย Data Service Component ประกอบด้วย ส่วนย่อย ๆ
- 3) Google Server Component เป็นระบบภายนอกที่ให้บริการข้อมูล เช่น ข้อมูลสถานที่ ข้อมูลเส้นทาง และแผนที่ โดย Google ผ่าน Google API เปิดให้บริการแบบสาธารณะเพื่อให้โปรแกรมประยุกต์นำข้อมูลที่ได้ ไป ใช้ประโยชน์
- 4) Client Browser (Data Management) เป็นส่วนจัดการข้อมูลผ่านหน้าเว็บโดยผู้ดูแลระบบผ่าน Data Web API ผู้ดูแลระบบ สามารถเพิ่ม เปลี่ยนแปลง แก้ไข ปรับปรุง หรือลบข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกได้ตามต้องการ

การออกแบบออนโทโลยี การสร้างองค์ความรู้การออกแบบออนโทโลยีเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างคลาสความสัมพันธ์ ทำให้ระบบทราบว่าแต่ละคลาสคืออะไร และมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ขั้นตอนต่อไปเป็นการสร้างกฎเพื่อทำการอนุมานว่าในแต่ละรูปแบบการท่องเที่ยว รูปแบบการใช้ชีวิต และสิ่งที่ชื่นชอบ ระบบควรจะแนะนำให้ตรงตามความต้องการและวิถีชีวิตที่หลากหลายสำหรับการออกแบบออนโทโลยีนักท่องเที่ยว ดังภาพที่ 2 คลาสที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว ดังนี้

- 1) Tourist คลาสตัวแทนนักท่องเที่ยว
- 2) Tourismstyle คลาส ดังภาพที่ 4 Use Case Diagram ของระบบรูปแบบการท่องเที่ยว
- 3) Lifes Tyle คลาสรูปแบบการใช้ชีวิต
- 4) Favorite Things คลาสสิ่งที่ชื่นชอบ
- 5) Lodging Type คลาสประเภทที่พัก
- 6) Restauranttype คลาสประเภทร้านอาหาร
- 7) Activity Type คลาสประเภทกิจกรรม
- 8) Attractions Type คลาสประเภทสถานที่ท่องเที่ยว
- 9) Shop Type เป็นคลาสที่เกี่ยวข้องกับประเภทของร้านค้า

ผลการวิจัย

1. ผลพัฒนาแอปพลิเคชันของการท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์

การพัฒนาแอปพลิเคชันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ จากโค้ดแอปพลิเคชัน Jena API ซึ่งเป็นแอปพลิเคชันอินเทอร์เน็ตเฟสพัฒนาโดยใช้ภาษาจาวา สำหรับเขียนโปรแกรมติดต่อกับออนโทโลยีเพื่อแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม ร้านอาหาร ที่พัก หรือร้านค้า ให้กับผู้ใช้งาน และ Google map API เป็นเซอร์วิสที่ให้บริการ โดย Google ให้บริการข้อมูลตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่เส้นทางและข้อมูลในเชิงภูมิศาสตร์ โดยสร้างแอปพลิเคชัน 8 แอปพลิเคชัน คือ 1) สถานที่ท่องเที่ยว จัดแยกเป็นหมวดหมู่ เช่น สถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยววิถีชุมชน เป็นต้น 2) ที่พัก มีข้อมูลที่ที่พักหรือโรงแรม นำเสนอโรงแรม ที่พักให้หลากหลายตามพื้นที่ท่องเที่ยว 3) ร้านอาหาร มีข้อมูลร้านอาหาร เป็นร้านอาหารทั่วไปและร้านอาหารพื้นถิ่น เป็นที่นิยมของคนทั่วไป 4) ข้อมูลจังหวัดสุรินทร์ มีประวัติและข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสุรินทร์ 5) แหล่งบันเทิง มีข้อมูลแหล่งบันเทิงหรือ สถานที่ท่องเที่ยวเวลากลางคืน 6) เบอร์โทรฉุกเฉิน มีข้อมูลเบอร์โทรที่สำคัญ เช่น เบอร์สถานีตำรวจ เบอร์โรงพยาบาล เบอร์กู้ภัย 7) ปฏิทินกิจกรรม มีปฏิทินกิจกรรมของจังหวัดสุรินทร์ และ 8) ทริปปากรเดินทาง มีข้อมูลประกอบการวางแผนการเดินทางโดยใช้แผนที่จาก Google Map ดังนี้

โค้ดแอปพลิเคชัน Jena API เป็นแอปพลิเคชันอินเทอร์เน็ตเฟสพัฒนาโดยใช้ภาษาจาวา สำหรับเขียนโปรแกรมติดต่อกับออนโทโลยีเพื่อแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม ร้านอาหาร ที่พัก หรือร้านค้า ให้กับผู้ใช้งาน โดยมีการเรียกใช้งานดังต่อไปนี้

```
@prefix : http://example.com/travel#
[mountainchillchill:(?srdf:type:Tourist)
(?s:style "mountainchillchill")
->
(?s :has_suggested_attractions : village)
(?s :has_suggested_attractions :moutain)
(?s :has_suggested_activities : adventure)
]
```

ภาพที่ 6 นำเข้าข้อมูลของกฎการประมวลผล

```
<rdf:RDF xmlns:rdf="http://www.22-rdf-syntax-ns#"
xmlns:ex="http://example.com/travel#">
<ex:Tourist rdf:about="#tourist">
<ex:name>Suranan Hemara<ex:name>
<ex:style>mountainchillchill</ex:style>
</ex:Tourist>
</rdf:RDF>
```

ภาพที่ 7 นำเข้าข้อมูลนักท่องเที่ยวตามรูปแบบไลฟ์สไตล์


```

model = ModelFactory.createDefaultModel();
configuration = model.createResource();
configuration.addProperty(ReasonerVocabulary.PRORPruleMode, "forward");
configuration.addProperty(ReasonerVocabulary.PRORPruleMode, ruleFile);
reasoner = GenericRuleReasonerFactory.theInstance().create(configuration);

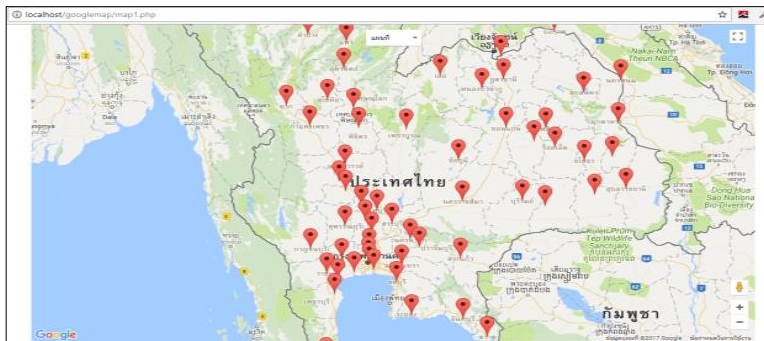
model = FileManager.get().loadModel(rdfFile);
// imply by Jene
infModel = MdeFactory.createInfModel(reason, model);
infModel.prepare();

// show the result on screen
String result = "";
String NS = "http://example.com/travel#";
String file = "file:" + rdfFile + "#";
for(StmtIterator i = infModel.listStatements();
    i.hasNext();){
    Statement s = i.nextStatement();
    result += s.getSubject().toString().replace(NS, "") + ".replace(file, "") + ""
            += s.getPredicate().toString().replace(NS, "")
            + ".replace(file, "") + ""
            += s.getObject().toString().replace(NS, "").replace(file, "") + "\n";
    System.out.print(result);
}

```

ภาพที่ 8 ส่วนต่อประสานข้อมูลของ JENA กับ JAVA

Google map API เป็นเซอร์วิสที่ให้บริการ โดย Google ให้บริการข้อมูลตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่ เส้นทางและข้อมูลในเชิงภูมิศาสตร์ ดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 ผลลัพธ์การเรียกของ Google Map API

```

1
2 https://maps.googleapis.com/maps/api/geocode/json?address=
3
4 { "results" : [
5
6   {
7     "geometry" : {
8       "location" : {
9         "lat" : 13.8340589,
10        "lng" : 100.5723563
11      },
12      "location_type" : "APPROXIMATE",
13      "viewport" : {
14        "northeast" : {
15          "lat" : 13.8354078802915,
16          "lng" : 100.5737052802915
17        },
18        "southwest" : {
19          "lat" : 13.8327099197085,
20          "lng" : 100.5710073197085
21        }
22      }
23    }
24  },
25  ]
26 }

```

ภาพที่ 10 ซอสโค้ด คือ คำสั่งในการเขียนโปรแกรม

ผู้วิจัยนำภาพข้างและภาพปราสาทซึ่งเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของจังหวัดสุรินทร์ มาเป็น โลโก้ จะทำให้มีแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวและเป็นที่น่าสนใจอย่างมาก ทั้งนี้ผู้ใช้งานต้องเข้าไป Download แอปพลิเคชันท่องเที่ยวสุรินทร์ จาก Play Store ในระบบปฏิบัติการ Android การติดตั้งแอปพลิเคชัน

1. ค้นหาแอปพลิเคชัน “ท่องเที่ยวสุรินทร์” จาก Play store

ภาพที่ 11 ค้นหาแอปพลิเคชันท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์

ภาพที่ 12 หน้าจอหลักของแอปพลิเคชันท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์

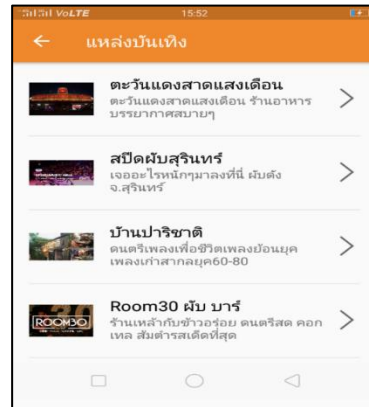
ภาพที่ 13 แสดงรายการสถานที่ท่องเที่ยว

ภาพที่ 14 แสดงรายการร้านอาหาร

ภาพที่ 15 แสดงรายการที่พัก

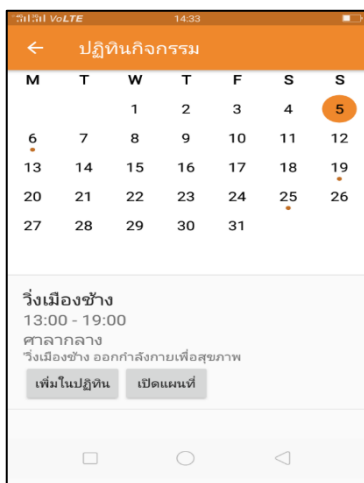
ภาพที่ 16 แสดงรายการแหล่งบันเทิง

ภาพที่ 17 แสดงเบอร์โทรฉุกเฉิน

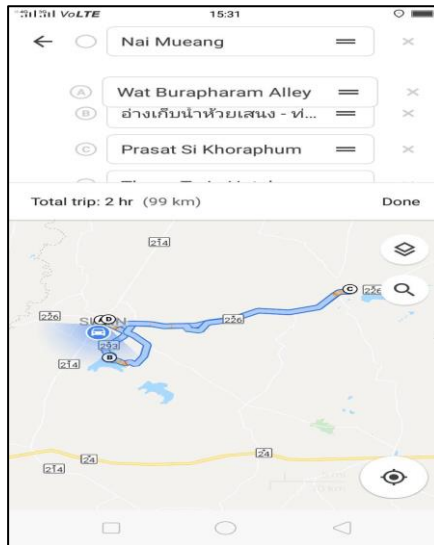
ภาพที่ 18 แสดงข้อมูลจังหวัดสุรินทร์

ภาพที่ 19 แสดงปฏิทินกิจกรรม

ภาพที่ 20 นำทางและวางแผนการท่องเที่ยว

ภาพที่ 21 แสดงแผนที่การนำทาง

2. ผลการหาประสิทธิภาพแอปพลิเคชันของการท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ พบว่า การพัฒนาแอปพลิเคชันดังกล่าว มีประสิทธิภาพร้อยละ 100

3. ผลวิเคราะห์จุดคุ้มค่าของการสร้างแอปพลิเคชัน มีความคุ้มค่าการใช้งานที่สามารถเข้าถึงความต้องการของผู้ใช้แอปพลิเคชัน โดยคำนึงถึงความพึงพอใจด้านการทำงาน ความถูกต้องแม่นยำ ความทันสมัยของระบบ การแสดงผลทางกราฟฟิก และพร้อมที่จะอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ เพื่อประกอบการตัดสินใจ การวางแผนการท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ และ ความคุ้มค่าตลอดการเดินทาง คือ ประหยัดเวลาในการเดินทาง ลดภาระค่าใช้จ่าย ได้ข้อมูลเพียงพอที่สามารถเข้าถึงความคุ้มค่าเชิงปริมาณ คือ เวลา และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นใช้ที่ตลอดการเดินทาง สร้างความคุ้มค่าเชิงคุณภาพ มีความพึงพอใจต่อการใช้งาน ส่งเสริม สนับสนุนการท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์

4. ผลเผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีต่อสาธารณชนที่สนใจนำไปใช้ประโยชน์ พบว่า แอปพลิเคชันทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพร้อยละ 96 นอกจากนี้ผู้ใช้งานยังมีความพึงพอใจในแอปพลิเคชันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการทำงานของแอปพลิเคชัน ด้านความทันสมัยของแอปพลิเคชัน ด้านกราฟฟิกของแอปพลิเคชัน และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของแอปพลิเคชัน และตอบสนองการใช้งานของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

อภิปรายผล

การพัฒนาแอปพลิเคชันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉภา วรรณกายนต์ ได้พัฒนาแอปพลิเคชันการท่องเที่ยวเศรษฐกิจชุมชนและสินค้าโอท็อป จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลด้านสินค้าโอท็อป ส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์ผ้าไหม เครื่องเงิน ข้าวหอมมะลิ ผลิตภัณฑ์จักสานและผลิตภัณฑ์แปรรูปสินค้าทางการเกษตร เป็นต้น ด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ความเชื่อ และเป็นสิ่งที่ทำสืบทอดต่อ ๆ กันมา ได้แก่ วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา ไหว้ศาลปู่ตา บุญวันสารท เช่นไหว้บูชาบรรพบุรุษ “แซนโถงตา” และประเพณีที่เกี่ยวกับการทำการเกษตร หรือผลิตภัณฑ์สินค้าที่ชุมชนสร้างขึ้น ได้แก่ ประเพณีแซนแซร ประเพณีบุญข้าวจี งานวันข้าวหอมมะลิ และมหกรรมผ้าไหมสุรินทร์ เป็นต้น ด้านการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น หมู่บ้านช้าง หมู่บ้านทอผ้าไหม แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น และด้านเศรษฐกิจชุมชน รายได้ของชุมชนเกิดจากการทำการเกษตร เลี้ยงสัตว์ งานหัตถกรรม งานฝีมือจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ในส่วนของการออกแบบและพัฒนาแอปพลิเคชันการท่องเที่ยวเศรษฐกิจชุมชนและสินค้าโอท็อป จังหวัดสุรินทร์คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาแอปพลิเคชันฯ ตามกรอบแนวคิดวงจรการพัฒนาระบบ (SDLC) ขั้นตอนที่ครอบคลุมตั้งแต่การออกแบบ การพัฒนาไปจนถึงการบำรุงรักษาและการนำไปใช้งาน สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว คุณภาพแอปพลิเคชันการท่องเที่ยวเศรษฐกิจชุมชนและสินค้าโอท็อป จังหวัดสุรินทร์ จากการประเมินคุณภาพของผู้เชี่ยวชาญในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าเท่ากับ 0.61 (อัจฉภา วรรณกายนต์, 2562) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญชัย อรรถชาติ ได้พัฒนาแอปพลิเคชันแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ โดยใช้เทคโนโลยีภาพเสมือนจริง ผลการวิจัยพบว่า นี้มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันในการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ได้แก่ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ โดยใช้เทคโนโลยีภาพเสมือนจริงเพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพการนำเสนอและการสื่อสาร และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบที่เกี่ยวข้องภายหลังจากการพัฒนาระบบเสร็จสิ้น เทคโนโลยีภาพเสมือนจริงที่นำมาใช้เป็นเทคโนโลยีที่ผสมผสานโลกเสมือนเข้ากับข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาให้ระบบสามารถประมวลผล สร้างกราฟิกภาพเสมือนจริงช่วยในการนำเสนอข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวได้ดียิ่งขึ้น เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ กระบวนการพัฒนาแอปพลิเคชันใช้วิธีตามแนวทางวิจัย เริ่มจากการศึกษาและเก็บข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรีรินทร์ ศึกษาข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้ และรวบรวมข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดเพื่อใช้เป็นแนวทาง

ในการพัฒนาระบบวิเคราะห์วางแผนขั้นตอนการศึกษา เลือกเครื่องมือที่ใช้ในการสร้างและพัฒนาระบบ วางแผนและออกแบบระบบ ภายหลังจากการพัฒนาเสร็จสิ้นมีการนำระบบไปทดสอบและปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดเพื่อสรุปผล และนำเสนอผลการประเมินความพึงพอใจจากการใช้ระบบโดยกลุ่มผู้ใช้งานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและกลุ่มผู้ใช้งานทั่วไป พร้อมทั้งจัดทำคู่มือประกอบการใช้งานระบบ (ชาญชัย อรรถผาติ, 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาแอปพลิเคชัน สำหรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ ในครั้งนี้มีขั้นตอนตั้งแต่ การศึกษาปัญหาการท่องเที่ยวสุรินทร์ การวิเคราะห์ การออกแบบระบบการทำงานแอปพลิเคชัน การพัฒนาระบบฐานข้อมูล และส่วนต่อประสานระหว่างโปรแกรมให้มีความสอดคล้องเป็นเนื้อเดียวกัน เพื่อให้ข้อมูลมีเสถียรภาพ ถูกต้องตรงกัน และทำให้การใช้งานได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ข้อมูลในส่วนของแอปพลิเคชันได้เน้นให้มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร ข้อมูลแผนที่การนำทาง กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้ใช้งานที่ไม่เคยเดินทางมาจังหวัดสุรินทร์ และสามารถทราบเส้นทางที่ใกล้ที่สุดในการมายังสถานที่ต่าง ๆ ในทรินั้นได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. แอปพลิเคชันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ ในส่วนของข้อมูลการท่องเที่ยวควรให้ครอบคลุมจังหวัดที่มีเขตชายแดนติดกับจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์และกระตุ้น การท่องเที่ยวในเขตนี้ได้อีกทางหนึ่ง

2. แอปพลิเคชันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ ควรแสดงรายละเอียด และความชัดเจนของข้อมูล เป็นสารสนเทศที่มีความแม่นยำ มีความเป็นปัจจุบัน

3. แอปพลิเคชันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ ควรได้รับการพัฒนาด้านการออกแบบส่วนต่อประสานอย่างต่อเนื่อง เพื่อความสมบูรณ์ของแอปพลิเคชันยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนาแอปพลิเคชันให้ใช้งานได้บนทุกแพลตฟอร์ม (iOS, Windows Phone)
2. ควรเพิ่มช่องทางของการรีวิวและข้อความเห็นในแต่ละสถานที่ให้นักท่องเที่ยว
3. ควรพัฒนาต่อยอดเชิงพาณิชย์หรือโมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลไทย (Thailand 4.0)

4. ควรเชื่อมโยง หรือมีการผูกบัญชีกับแอปพลิเคชันอื่น ที่นิยมใช้ และการแชร์ผู้ใช้สู่การสร้างเงื่อนไขที่สามารถส่งเสริมการขาย หรือเป็นลักษณะเครือข่ายธุรกิจการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น จนถึงระดับภูมิภาค

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- จักรพล ฤทัยธนารัตน์. (2553). การศึกษาคุณลักษณะที่เหมาะสมสำหรับแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนเพื่อการท่องเที่ยว. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชาญชัย อรรถผาติ. (2562). การพัฒนาแอปพลิเคชันแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์โดยใช้เทคโนโลยีภาพเสมือนจริง. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- อัชฎา วรณกายนต์. (2562). การพัฒนาแอปพลิเคชันการท่องเที่ยวเศรษฐกิจชุมชน และสินค้าโอท็อปจังหวัดสุรินทร์. วารสารวิทยาศาสตร์ คชสารสนเทศ, 41(1), 85-100.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double Blind Peer – Reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย และผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน ทางวารสารมีกำหนดออกวารสารปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน) ดังต่อไปนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ สหวิทยาการอื่น ๆ

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจารณ์หรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 – 12 หน้ากระดาษ A4 หรือ B5 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง

ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

- 2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก
- 3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน
- 4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300 คำต่อบทคัดย่อ
- 5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3 – 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด
- 7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student Centred Learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 2) บทนำ (Introduction) ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปแบบตารางหรือแผนภูมิ
- 5) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 6) องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) สรุป (Conclusion) /ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

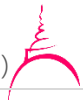
เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือสามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์ และรายการอ้างอิงจะต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการอ้างอิง/1 บทความ

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด – ปิด แล้วระบุชื่อ – นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ /เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย เว้นวรรคหนึ่งครั้งแล้วตามด้วยอ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ตัวอย่าง เช่น “ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบ เป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพบลูญ์ในโภคะทั้งหลาย ต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างอิงผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ, 2560)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมชื่อผู้แต่งทั้งสองราย แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์อาภากรโและเชมณัฐ อินทรสุวรรณ, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างอิงของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ศุศราภรณ์ แต่งตั้งลำ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลและอักษรย่อของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Kemp, S., 2020)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลและอักษรย่อของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Levinson, D. & Ember, M., 1996)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Davis, S. N. et al., 2020)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุหิตย์ อาภากรโ. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง.// (เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสุกิจจ สุกิจโน. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย ใน ปวีตร ว่องวีระ. ทฤษฎี และวิวิธวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (หน้า 112). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จิตวิฑูม หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม.// (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทอาจพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, / เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.//ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมบุญรณ์ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลอรหัส 4 ของพระอรหันตบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นายมนัส ภาคภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

วรพล ไม้สน (พลังวัชร). (5 พ.ย. 2559). หลักการ วิธีการ เป้าหมาย ในการปรึกษาทางโหราศาสตร์. (นางณัฐณัช แก้วผลึก, ผู้สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ทวีศักดิ์ อุ่นจิตติกุล. (2561). พระพุทธศาสนาเถรวาท จะสืบทอดดำรงอยู่อย่างไร? เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <https://www.dailynews.co.th/article/666936>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562. เรียกใช้

เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.//ปี(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).//ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุต.โต). (2551). การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

ธิติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

สมบูรณ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลอรียสัจ 4 ของพระอรียบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณ-ราชวิทยาลัย.

พระศรีคัมภีรญาณ (สมจินต์ สมมาปญโญ). (2555). การจัดการศาสนาและ วัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ. เรียกใช้เมื่อ 4 กันยายน 2556 จาก http://www.mcu.ac.th/site/artidecontent_desc.php?article_id=1304&articlegroup_id=274

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (3rd ed.). NY: Harper & Collins.

Muniyandi, M. et al. (2015). Health literacy on tuberculosis amongst vulnerable segment of population: Special reference to Saharia tribe in central India. The Indian journal of medical research, 141(5), 640-647.

Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. The Iranian Journal of Allergy, 6(5), 25-28.

5. การส่งบทความเข้าระบบ Thaijo เพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสารมหาวิทยาลัยนครพนมได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JMND> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง E-mail: tak.punyada@gmail.com

6. รูปแบบการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการ หรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับลิขสิทธิ์วารสาร ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารฯ

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 300 คำ)

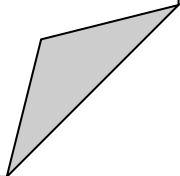
(16 pt).....ระบุประเภทของวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....
.....ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด)
.....
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: 3 – 5 คำ

Abstract (18 pt) (ไม่เกิน 300 – 350 คำ)

.....(16 pt).....
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3 – 5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ครบเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ.....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

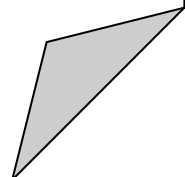
1..... (16 pt).....

2..... (16 pt).....

3..... (16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt)..... ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16.pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

.....

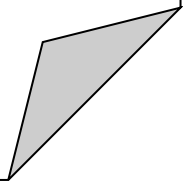
.....

.....

.....

.....

.....

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่
 สอดคล้อง กับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

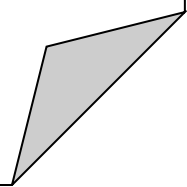
.....

.....

.....

.....

.....

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

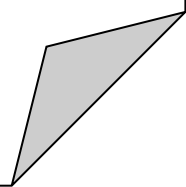
(16 pt).....ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย. สั้งเคราะห์ออกมาใน
รูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

.....(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด. สั้น...ๆ. กะทัดรัดได้ใจความ..... พร้อมข้อเสนอแนะที่
ได้จากการวิจัย..... และการนำผลการวิจัยไปใช้. รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16.pt)...ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง

เอกสารอ้างอิง (18 pt) (ต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการ)

(16.pt)

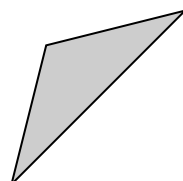
.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ - นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ - นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 300 คำ)

(16 pt)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

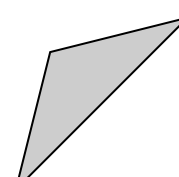
คำสำคัญ: 3 – 5 คำ

Abstract (18 pt) (ไม่เกิน 300 – 350 คำ)

(16 pt)

.....
.....
.....
.....

Keywords: 3 – 5 words

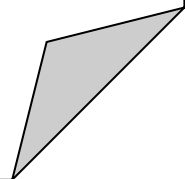

บทนำ (18 pt)

(16 pt)

A series of horizontal dashed lines for writing, filling the main body of the page. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page, providing a guide for the student's response.

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt) (ต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

